

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปี 7 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2565)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.7 No.5 (May 2022)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ วัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ กองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

✿ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

✿ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

✿ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

วัดวังตะวันตก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

✿ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอใจ สิงหนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกตาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

❁ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารย์

วัดสนธิ์ (นาสน)

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์ (นาสน)

❁ พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, Fax : 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 5 ประจำปีพุทธศักราช 2565 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 26 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 25 เรื่อง ปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

บรรณาธิการ

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(จ)

**การประยุกต์ใช้หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุเพื่อการแนะแนวส่วนตัวและสังคม
สำหรับการพัฒนาตน** 1

APPLING 5 GOODNESS'S PRINCIPLE OF VEN.BUDDHADASA BHIKKHU TO
GUIDE ONESELF AND SOCIETY FOR SELF DEVELOPMENT

สมเจตน์ ผีวทองงาม

ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุ 17

A MODEL FOR ADVANTAGE MANAGEMENT OF NUTRITION SUPPLEMENT
FOR THE ELDERLY

คุณาพร โฉมจิตร

**การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี
จังหวัดนครศรีธรรมราช** 33

DESIGN AND DEVELOPMENT OF LOCAL FOOD DATABASE FOR PHROM KHIRI
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศศิพัชร บุญขวัญ, นิภารัตน์ นักรัตน์พงศ์, นุชนารถ กฤษณมรย์ และ
กาญจนาพรรณ จรพงศ์

**ข้อมูลกระแสเงินสดเพื่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 : ก่อนและหลังการปรับใช้มาตรฐาน
การรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS)** 49

CASH FLOW INFORMATION FOR INVESTMENT DECISIONS OF LISTED
COMPANIEC IN THE STOCK WXCHANGE OF THAILAND, SET 100 GROUP:
BEFORE AND AFTER THE IMPLEMENTATION OF THE INTERNATIONAL
FINANCIAL REPORTING STANDARD (IFRS)

นิรมล เนื่องสิทธิ์, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู และศิริเดช คำสุพรหม

สารบัญ (ต่อ)

แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย	66
A CAUSAL RELATIONSHIP THAT EFFECT COMPETENCY AND DISTRIBUTOR'S PERFORMANCE IN MULTI-LEVEL MARKETING	
ทิวาพร สำเนียงดี และวิชิต อุ่ออัน	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย	82
CASUAL FACTORS INFLUENCING COMPETITIVE ADVANTAGE AND PERFORMANCE OF TENNIS TRAINING CENTER BUSINESS IN THAILAND	
ไพรินทร์ ปัญจศิลป์ และนนทิพันธุ์ ประยูรหงษ์	
อิทธิพลของการวางแผนภาษีที่มีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	99
THE INFLUENCE OF TAX PLANNING ON EARNINGS MANAGEMENT OF THAI STOCK EXCHANGE	
กุลวดี ลิ้มอุสันโน	
การพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติงเพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี	112
DEVELOPMENT OF AN ONLINE LEARNING ON CLOUD COMPUTING TO ENHANCE CREATIVE SKILL FOR UNDERGRADUATE STUDENTS	
มหาชาติ อินทโชติ และเกียรติศักดิ์ พันธลำเจียก	
การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	125
THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEM FOR EVALUATING LEARNERS' COMPETENCIES FOLLOWING THE BASIC EDUCATION CORE CURRICULUM	
นนท์ปวิธ เพชระ และนันทิรัตน์ พิระพันธุ์	
ส่วนประสมทางการตลาดและการเปิดรับข่าวสารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	141
MARKETING MIX AND MEDIA EXPOSED TOWARD POST-FACE COSMETIC SURGERY CONSUMER BEHAVIOR IN BANGKOK AND METROPOLITAN	
โสภณัฐ จาตกานนท์ และตรีเนตร ตันตระกูล	

สารบัญ (ต่อ)

- การพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจาก 158**
การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
จังหวัดสุพรรณบุรี

DEVELOPMENT OF HEALTH IMPACT AND SAFETY PREVENTION MODEL
FOR FARMERS USING CHEMICAL PESTICIDES WITH COMMUNITY
PARTICIPATION IN SUPHANBURI PROVINCE

ขจรศักดิ์ ผิวเกลี้ยง และพรสุข หุ่นนิรันดร์

- หลักพุทธธรรมและทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์กเพื่อลดการ 175**
ทุจริตในองค์กร

BUDDHADHAMMA PRINCIPLES AND KOHLBERG'S THEORY OF MORAL
DEVELOPMENT FOR REDUCING CORRUPTION IN ORGANIZATIONS

วิภาวรรณ ลิ้มปีไพบูลย์ และพระครูโกวิทธรรมวาทิ

- การพัฒนารูปแบบและเครื่องมือวิจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดใน 194**
การแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสม์ สำหรับนิสิต
ระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL AND
INSTRUMENTS FOR PROMOTING ADVERSITY QUOTIENT IN THE CONTEXT
OF THE DIGITAL AGE BY USING THE CONCEPT OF CONNECTIVISM FOR
UNDERGRADUATE STUDENTS WITH DIFFERENT PERSONALITIES

วิชุดา บุญเกต, นัทธีรัตน์ พิระพันธ์ และรัฐพล ประดับเวทย์

- รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กร 212**
ปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวง
อุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

THE PARTICIPATIVE MANAGEMENT MODEL USING SCHOOL, COMMUNITIES
AND LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION BASED FOR LEARNING RESOURCES
DEVELOPMENT OF MAELAUNGUPPATHUMTHAIKEEREE SCHOOL, CHIANGRAI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

พรนภา ประยศ

สารบัญ (ต่อ)

**การพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL เพื่อส่งเสริม
สมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย** 230

DEVELOPING AN EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT MODEL USING
VARIN MODEL TO PROMOTE INTEGRATIVE THINKING PERFORMANCE FOR
EARLY CHILDHOOD

วริยนันท์ สิริกรกาญจนา

**ศึกษาวิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธ
ปรัชญาเถรวาท** 247

AN ANALYTICAL STUDY OF METAPHYSICAL INTERPRETATIONS OF THE
BIRTH (JATI) ACCORDING TO THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY

วีระชัย ยศโสธร

**การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอน
ศีลธรรม** 261

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING PROGRAM MODEL BASED ON
TRANSFORMATIVE LEARNING THEORY TO ENHANCE MORAL PROJECT
ADVISORY COMPETENCY OF MORAL TEACHING MONKS

พระมหานพดล สีทอง, สมบัติ คชสิทธิ์ และกันต์ฤทัย คลังพหล

**รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลนครสงขลา** 278

THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY NETWORK MODEL FOR
ENHANCING SCIENCE LEARNING MANAGEMENT COMPETENCE AND
TEAMWORK OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTION OF SONGKHLA

พัศกรเบศรวงศ์ เวชวิริยะสกุล

**การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
สำหรับเด็กปฐมวัย** 295

DEVELOPING THE MODEL OF CONSTRUCTIVISM EXPERIENCE ARRANGEMENT
FOR EARLY CHILDHOOD CHILDREN

รัชชุกาญจน์ ทองถาวร

สารบัญ (ต่อ)

- การจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้า จากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว 311**

THE MANAGEMENT OF GOVERNMENT AND PRIVATE SECTOR IN THE PROMOTION OF ENERGY INDUSTRIAL ESTATE FROM INDUSTRIAL WASTE IN THE SPECIAL ECONOMIC ZONE, SA KAEO PROVINCE

เอกรินทร์ เหลืองวิริยะ และพัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล

- การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 332**

THE DEVELOPMENT OF MODEL FOR ENHANCING THE ABILITY IN ACTIVITY LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHERS USING LESSON STUDY THROUGH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY

อรไท แสงลุน และมนสิข สิริธิสมบุญ

- ประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 349**

EFFECTIVENESS OF LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOPMENT TEAMWORK BEHAVIOR OF PRIMARY STUDENTS IN PRATHOMSUKSA 6 AT ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

หนึ่งฤทัย มะลาไวย์, อรพินท์ ชูชม และนริสรา พิงโพธิ์สภ

- การพัฒนาแบบการสื่อสารระหว่างชุมชนเพื่อการเลิกใช้สารเคมีเกษตรในเขตจังหวัดเลย 366**

DEVELOPMENT THE COMMUNICATION MODEL BETWEEN COMMUNITIES TO QUIT AGROCHEMICALS IN LOEI PROVINCE

ประยุทธ วรณอุดม

- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 384**

CAUSAL FACTORS INFLUENCING SUBJECT RESEARCH LEARNING ACHIEVEMENT OF PRE-SERVICE OF SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

วนิดา หอมจันทร์, สุชาติ หอมจันทร์ และวัชรภรณ์ เรืองสิทธิ์

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุน วัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม	398
HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT TO INCREASE THE CAPACITY OF COMMUNITY ENTERPRISE WITH CULTURAL CAPITAL AFTER NEW NORMAL OF SAMUT SONGKHRAM PROVINCE	
ภวิณัทธนา เจริญบุญ และสุวิตา พฤทธาภรณ์	
สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ในพระพุทธศาสนาศึกษากรณี พระสังฆาธิการในประเทศไทย	416
LEGAL STATUS OF BUDDHIST ADMINISTRATORS: CASE STUDY OF BUDDHIST ADMINISTRATORS IN THAILAND	
ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ และวรพจน์ ธนอมกุล	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	433

การประยุกต์ใช้หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุเพื่อการแนะแนวส่วนตัว และสังคมสำหรับการพัฒนาตน*

APPLING 5 GOODNESS'S PRINCIPLE OF VEN.BUDDHADASA BHIKKHU TO GUIDE ONESELF AND SOCIETY FOR SELF DEVELOPMENT

สมเจตน์ ผิวทองงาม

Somchat Phiutongngam

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

Email: Somchat_dhd7@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์การแนะแนวส่วนตัวและสังคม 2) ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการและวิธีการแนะแนว และ 3) ศึกษาและวิเคราะห์การนำหลัก 5 ดี ของพุทธทาสภิกขุไปประยุกต์ใช้ในการแนะแนวส่วนตัวและสังคมสำหรับการพัฒนาตน ดำเนินการวิจัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน/รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน/รูป และวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) พุทธทาสภิกขุได้แนะแนวให้ทุกคนในแต่ละสถานะได้เคารพเชื่อฟังผู้มีพระคุณและมีความกตัญญูรู้คุณ 2) กระบวนการแนะแนวของพุทธทาสภิกขุมี 5 ประการ ได้แก่ บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล, บริการให้ข้อสนเทศ, บริการให้คำปรึกษา, บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล ส่วนวิธีการแนะแนวของท่านมี 3 ประการ ได้แก่ การแนะแนวให้รู้ด้วยคำพูด, ด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น และด้วยการแสดงความสุขให้ดู และ 3) การประยุกต์ใช้หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุในการแนะแนวส่วนตัวและสังคม สรุปได้ 3 ประการ คือ ประการแรกพ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความกตัญญู และปลูกฝังให้เด็กดีผ่านกระบวนการกลมเกลียวทางสังคม ประการที่สอง ในระดับปฐมวัย ครูควรใช้กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม ส่วนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูควรใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Constructivism เพื่อให้เด็กคิดได้และเป็นคนดี ประการที่สาม หน่วยงานทางการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรพุทธทาสศึกษา (5 ดี) ให้ทันสมัย และมีงบประมาณเพื่อพัฒนาครู

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้หลัก 5 ดี, พุทธทาสภิกขุ, การแนะแนวส่วนตัวและสังคม, การพัฒนาตน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study and analyze the 5 goodness's principle to guide oneself and Society 2) study and analyze the processes and methods of guidance and 3) study and analyze the applying 5 goodness's principle of Ven.Buddhadahsa Bhikkhu to guide oneself and Society for self-development. This research was conducted in area of Suratthani province by qualitative research methodology. The data were collected from 8 key informants by Indept-interview and from 7 participants by focus group discussion. The data from both means were analyzed by content analysis. The results of this research showed that 1) Ven.Buddhadahsa Bhikkhu had guided everyone in every statue to respect, obey and be grateful to benefactors 2) There were 5 processes for guidance of Ven.Buddhadahsa Bhikkhu, i.e. individual data collection service, information service, counseling service, placement service and follow up service but the methods for guidance of Ven.Buddhadahsa Bhikkhu consisted of guiding with word, with doing to show, living to see and by showing happiness to see 3) To apply 5 goodness's principle of Ven.Buddhadahsa Bhikkhu to guide oneself and Society can be concluded in 3 points i.e. first, parent and teachers had to be good model in matter of gratitude and cultivate child for to be good boy through Socialization process, second, in kindergarten level teacher should use activities of the funny fables about virtue, for in primary school and secondary school, the teachers should use teaching activities in form of Constructivism to let childe thinking good and being good person third, administrative offices should develop curriculum of Ven.Buddhadahsa Bhikkhu or 5 goodness's principle to be modern for using, they had to have a budget for development of teachers.

Keywords: Applying 5 Goodness's Principle, Ven.Buddhadahsa Bhikkhu's, Guidance of Oneself and Society, Self-Development

บทนำ

ในปัจจุบัน ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนก่อให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีมากมาย ทำให้ผู้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมกลับเห็นได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในสังคมอย่างมากมายนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นอีกทั้งในขณะการศึกษาของชาติมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกระดับและมีผู้สำเร็จ

การศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่องตามการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมีความรู้สึกกันโดยทั่วไปว่า สังคมไทยมีแนวโน้มไปในทางเสื่อมโทรมลงไป ไม่ว่าจะเป็นไปในทัศนคติ หรือในพฤติกรรมของพลเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเกี่ยวกับคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ทุกวงการได้มีการแสดงวิตกกังวลใจในปรากฏการณ์ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นวงการศาสนา วงการสื่อมวลชนและวงการต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้มีการเรียกร้องให้ทางราชการที่รับผิดชอบในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อยได้ให้ความสนใจใส่ใจดูแลให้ทัศนคติและพฤติกรรมของสาธารณชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน มีแนวโน้มไปในทางที่ขัดต่อหลักคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ การรับเอาความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีที่นับวันจะยิ่งทวีความเจริญมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เยาวชนรับค่านิยมจากต่างชาติถูกครอบงำจนทำให้ลุ่มหลงในวัฒนธรรมและค่านิยมของต่างประเทศ ไม่สนใจถึงความถูกต้องและกาลเทศะ มุ่งแต่แสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัวและศาสนา ขาดคุณธรรม จริยธรรม (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2553) ผลจากการรายงานสถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนทั่วไป ทำให้ทราบว่าการสถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยขณะนี้กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็กจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนโดยเฉพาะปัญหาหลัก ๆ ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความฟุ้งเฟ้อ ติดเกม ขาดวินัยและมารยาท ขาดจิตสำนึก ขาดจิตสำนึก และการใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ และ 2) ปัญหาค่านิยม จริยธรรม ได้แก่ เด็กและเยาวชนมีนิสัยก้าวร้าว ขาดความเคารพเชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และห่างไกลจากหลักธรรมทางศาสนา ฯลฯ (อาภา ถนัดช่วง, 2539); (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2554)

แม้ว่าที่ผ่านมา ทางภาครัฐได้พยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ข้างต้นด้วยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะในวงการศึกษาได้จัดให้มีการแนะแนวควบคู่ไปกับการศึกษาตั้งแต่ในสถานศึกษาจนถึงในหน่วยงาน เพราะวิชาชีพแนะแนวมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือบุคคลในด้านต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์ที่หลากหลาย นอกจากนี้ที่ผ่านมา แม้อุณหภูมิของงานแนะแนวจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องดังจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับงานแนะแนวทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังส่งเสริมการแนะแนวให้เจริญรุดหน้า มีการผลิตคู่มือแนะแนวสำหรับครูออกเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ มากมายซึ่งหน่วยงานที่มีผลงานพอจะเอ่ยถึงได้ก็คือ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2543) แต่สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นดูเหมือนว่าจะไม่ทันการณ์ต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะปัญหาของเยาวชนในด้านพฤติกรรมและการประพฤติตนเป็นเด็กดีที่มีความสำคัญ

ต่อผู้ใหญ่ สังคมและประเทศชาติซึ่งนับว่าจะหาได้ยาก จึงสมควรที่จะนำการแนะนำเชิงพุทธมาช่วยในการปรับกระบวนทัศน์ในเรื่องของการทำงานแนะนำให้มากขึ้นเนื่องจากมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทสังคมซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสังคมพุทธมากกว่า โดยคนไทยทั่วไปจะคุ้นเคยกับการแนะนำจากพระสงฆ์ในชีวิตประจำวัน และพระสงฆ์ที่มีแนวคิดและหลักการที่สามารถนำไปใช้ในการแนะนำส่วนตัวและสังคมก็มีอยู่ในสังคมไทยซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเป็นนำเอาคำสอนของพระสงฆ์ที่ได้แนะนำไว้มาใช้ในการปลูกฝังและพัฒนาตนของเยาวชนไทยไปสู่การเป็นคนดีได้ในที่สุด

พุทธทาสภิกขุได้ชื่อว่า เป็นนักปฏิรูปพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ท่านได้มอบกายถวายชีวิตบวชเป็นพระทำงานเผยแผ่ธรรมะอุทิศพระพุทธศาสนา พุทธทาสภิกขุสร้างสวนโมกข์ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นที่พักพิงแก่ผู้แสวงหาธรรมให้ทุกคนเป็นคนดีแท้เพราะคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง ท่านมีแนวคิดและคำสอนมากมายที่ใช้ในการแนะนำทางการดำเนินชีวิตให้แก่คนทุกระดับ ทุกวัย และทุกอาชีพเพื่อให้เกิดความสุข พุทธทาสภิกขุได้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่เกี่ยวกับเยาวชนแล้วก็เมื่อหาทางที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ มันก็พบสิ่งนี้ที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ความเป็นไทย, เยาวชนกำลังจะทำลายความเป็นไทยให้สูญสิ้นไป นี่คือ ตัวปัญหาเพียงคำเดียวแล้วก็แตกแขนง ออกไปมากมายโดยรายการหลายอย่างซึ่งประกอบด้วย 1) เยาวชนมีสิ่งที่เป็นมิจฉาทิฐิออกนอกแนวธรรมะ คือ เป็นเด็กดี 2) เยาวชนไทยกำลังจะถือลัทธิไม่มีชาติ 3) เยาวชนกำลังถือศาสนาเนื้อหนัง คือ เห็นแก่ความสุข สนุกสนาน เอร็ดอร่อยทางเนื้อหนัง ฯลฯ (พุทธทาสภิกขุ, 2537) ดังนั้น พุทธทาสภิกขุจึงได้แนะนำส่วนตัวและสังคมเพื่อให้ทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ควรจะเป็นในแต่ละสถานะซึ่งมีปรากฏอยู่ในคำสอนของท่านมากมาย โดยเฉพาะเด็กดีจะต้องไม่ดื้อและต้องเคารพเชื่อฟังบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และที่สำคัญคือต้องปฏิบัติให้ถูกต้องทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีที่ถูกต้องไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้พบพระพุทธศาสนามีธรรมะคือ ระบบการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อการทำหน้าที่คือ เป็นบุตรที่ดี, เป็นศิษย์ที่ดี, เป็นเพื่อนที่ดี, เป็นพลเมืองที่ดี, เป็นสาวกที่ดี, มีความเป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์ (พุทธทาสภิกขุ, 2545) มิเช่นนั้น โลกนี้จะวิปริตทำให้เกิดโรคไม่เคารพบิดามารดา, โรคไม่เคารพครูบาอาจารย์ และโรคไม่เคารพพระสงฆ์ ฯลฯ

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการแนะนำจึงได้สนใจที่จะศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุเพื่อการแนะนำส่วนตัวและสังคมสำหรับการพัฒนาตน เพื่อที่จะได้องค์ความรู้และนำไปใช้ในเป็นแนวทางในการปลูกฝังพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีตามหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแนะแนวส่วนตัวและสังคมเพื่อพัฒนาตนตามหลัก 5 ดีที่ปรากฏอยู่ในคำสอนของพุทธทาสภิกขุ
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการและวิธีการแนะแนวเพื่อพัฒนาตนตามหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การนำหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุไปประยุกต์ใช้ในการแนะแนวส่วนตัวและสังคมสำหรับการพัฒนาตน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลัก 5 ดีเพื่อการแนะแนวส่วนตัวและสังคมสำหรับการพัฒนาตน” นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 8 คน/รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 7 คน/รูปในพื้นที่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และ 2) รูปแบบสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ กล่าวคือ พระหรือฆราวาสเป็นผู้มีความเคารพและศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนของพุทธทาสภิกขุ เป็นผู้บริหารและนักวิชาการที่มีผลงานเกี่ยวกับพุทธทาสศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาตามแนวทาง 5 ดีของพุทธทาสภิกขุ รวมทั้งสิ้น 8 รูป/คน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะ กล่าวคือ พระสงฆ์และฆราวาสซึ่งเป็นนักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งมีความเคารพและศรัทธาและประพฤติปฏิบัติตนตามคำสอนของพุทธทาสภิกขุ รวมทั้งประยุกต์ใช้หลัก 5 ดีในกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งสิ้น 7 คน/รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือแต่ละขั้นตอน รวมทั้งหมด 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบการสัมภาษณ์เจาะลึก จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน/รูป และ 2) แบบการสนทนากลุ่มที่มีโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน/รูป โดยวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

ซึ่งผู้วิจัยจะได้กำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัยอันเป็นสิ่งที่ต้องการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยมีการออกแบบคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีการเรียงลำดับคำถาม เนื้อหาของคำถามเป็นลักษณะของคำถามปลายเปิดแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะไปสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลัก 5 ตีเพื่อการแนะแนวส่วนตัวและสังคมใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การแนะแนวส่วนตัวและสังคมตามหลัก 5 ตีที่ปรากฏอยู่ในคำสอนของพุทธทาสภิกขุ และ 2) กระบวนการและวิธีการแนะแนวของพุทธทาสภิกขุ

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 8 คน/รูป ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สัมภาษณ์ตามคำถามของแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผสมผสานเทคนิคการสะท้อนกลับ การถามซ้ำ ฯลฯ ทั้งนี้ ในการสัมภาษณ์การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการอัดเสียงการสัมภาษณ์โดยแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบและมีการสังเกตประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นพระและฆราวาสไว้จำนวน 7 คน/รูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิดเทคนิคการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากบันทึกข้อมูลและการถอดเทปสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันตามข้อเท็จจริงทั้งเชิงเหตุและผลมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งเขียนรายงานการวิจัย

การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อยมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่องที่ศึกษาวิจัยและจำแนกเหตุการณ์หลักด้วยการแยกเป็นประเด็นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ประเด็นและเขียนรายงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การแนะนำส่วนตัวและสังคมเพื่อพัฒนาตนตามหลัก 5 ดีที่ปรากฏอยู่ในคำสอนของพุทธทาสภิกขุ การประพฤติปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนไปสู่ความเป็นคนดีและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ซึ่งปรากฏในผลงานคำสอนของพุทธทาสภิกขุที่ท่านได้แนะนำไว้นั้นมีดังนี้

1.1 การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ บุตรที่ดีนั้นจะต้องเชื่อฟังพ่อแม่ บุตรที่เชื่อฟังบิดามารดาถือว่า เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด และต้องทำบิดามารดาให้ชื่นอกชื่นใจตลอดเวลา พร้อมกับคอยหมั่นถามตัวเองอยู่เสมอว่า เราเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่หรือยัง และต้องไม่ลืมพระคุณของบิดามารดา ไม่ทำให้พ่อแม่หน้าตาตก ไม่เป็นอันธพาล และไม่ทำสิ่งเสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล และจะตอบแทนพ่อแม่ให้สมกับบุญคุณที่ได้เลี้ยงดูมา

1.2 การเป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ ศิษย์ที่ดีต้องรู้ว่าครูบาอาจารย์มีจริง ต้องเชื่อฟัง ต้องเคารพ ต้องกตัญญู ต้องละเอียดรอบาป นักเรียนปัจจุบันไม่นับถือครู ไม่อ่อนน้อมเยอหยิ่ง จ้องหอง นินทาว่าร้ายครู ฉะนั้น ถ้าเป็นศิษย์ที่ดี จะต้องเคารพครู, จะต้องรับใช้ครู, จะต้องเชื่อฟังครู, จะต้องช่วยเหลือครูและจะต้องเรียนดี

1.3 การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อนนั้นให้ดูที่การกระทำ ถ้าเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน มันชกต่อยกันไม่ได้ ขอให้ทุกคนรู้สึกันว่า ทุกคนที่เกิดมามีฐานะเป็นเพื่อนร่วมโลก เพื่อนเกิด เพื่อนแก่ เพื่อนเจ็บ และเพื่อนตาย จะได้ไม่เบียดเบียนกัน หรือเอารัดเอาเปรียบกัน มีแต่จะเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งปฏิบัติต่อกันด้วยความรักความเมตตาต่อผู้อื่นหรือปฏิบัติตามหลักศีล 5

1.4 การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ซึ่งพลเมืองที่ดีของชาติจะต้องรู้และเห็นถึงความสำคัญทั้ง 3 สถาบัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสิ่งสัมพันธ์กัน จะชาติสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ ชาติเป็นเหมือนร่างกาย ศาสนาเป็นเหมือนจิตใจ และพระมหากษัตริย์เป็นเหมือนสติปัญญาที่จะบัญชาควบคุมร่างกายและใจ เพื่อให้ดำเนินไปอย่างร่วมกันไปในกิจกรรมทั้งหลายทั้งปวง ฉะนั้น พลเมืองที่ดีจึงต้องมีความกตัญญูต่อสถาบันทั้ง 3 รวมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือต่อสังคมซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดีของชาติ

1.5 การเป็นสาวกที่ดีของศาสนา สาวกที่ดีของศาสนานั้นจะต้องศรัทธาเคารพเชื่อฟังและประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของศาสดาของศาสนานั้น ๆ โดยเฉพาะในพุทธศาสนา พุทธสาวกที่ดีนั้นจะต้องเชื่อฟังคำสั่งสอน จะทำสิ่งใดต้องนึกถึงพระพุทธเจ้าก่อน เหมือนกับถามพระพุทธเจ้าก่อน ซึ่งจะเป็นเสมือนเกราะป้องกันไม่ให้ทำชั่ว ทำให้เกิดสติสัมปชัญญะไม่ประมาท รู้ว่าควรทำอะไร ทุกคนจึงควรกตัญญูต่อพระพุทธองค์ เป็นสาวกที่ดี เป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาที่ดีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยการศึกษาเล่าและพากเพียรประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อความสะอาด สว่างและสงบ

2. กระบวนการและวิธีการแนะแนวเพื่อพัฒนาตนตามหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุ ซึ่งท่านใช้ในการแนะแนวบุคคลต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า มีด้วยกันอยู่ 5 กระบวนการดังนี้

2.1 บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ในการแนะแนวบุคคลต่าง ๆ แต่ละครั้ง พุทธทาสภิกขุได้รวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงสภาพจิตใจ ทักษะสติ บุคลิกภาพ และจิตของแต่ละคน ซึ่งในขั้นตอนนี้ พุทธทาสภิกขุใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น พิจารณาภูมิหลังและอุปนิสัยของผู้ที่จะเข้ามารับการแนะแนว, การสังเกตดูอาการปฏิกิริยา การแต่งกาย เป็นต้น, การใช้การสนทนาและการสอบถามภูมิหลังและปัญหาต่าง ๆ ของผู้มารับการแนะแนว และการฟังข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละบุคคลจากบอกกล่าวของพระในวัดที่ทำหน้าที่ประสานงานในการเข้าพบปะสนทนา

2.2 บริการให้ข้อสนเทศ เมื่อพุทธทาสภิกขุได้รวบรวมข้อมูลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะแนะแนวแล้ว ท่านก็จะพิจารณาถึงหัวข้อ หลักธรรม เทคนิค และอุปนิสัยที่สมควร กับสภาพบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแล้วเพื่อเตรียมตัวไปให้ข้อสนเทศแก่บุคคลเหล่านั้น โดยการแสดงธรรม ปาฐกถาธรรมเพื่อให้ข้อสนเทศ และให้พระพาไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในสวนโมกข์ เช่น โรงมหรสพทางวิญญูณ ฯลฯ เพื่อให้ได้ประสบการณ์จริง สอดคล้องกับภูมิรู้ภูมิธรรมและอุปนิสัยจิตของผู้มารับการแนะแนว

2.3 บริการให้คำปรึกษา ในเวลาที่มีคนมาเยี่ยมชมนสวนโมกข์และพบปะสนทนาธรรมพูดคุยปรึกษากับพุทธทาสภิกขุนั้น ท่านจะเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาทั้งเป็นรายบุคคลและทั้งเป็นหมู่คณะได้พบปะพูดคุยรวมทั้งระบายความในใจเพื่อเป็นการผ่อนคลายอารมณ์แห่งความทุกข์และหลังจากนั้นท่านจึงได้ให้คำปรึกษาดำเนินการด้วยน้ำเสียงนุ่มนวลและชัดเจน เพื่อให้ผู้รับการแนะแนวสามารถรู้ เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและได้แนวทางแก้ไขปัญหาดำเนินการด้วยตนเองจนพึ่งตนเองได้ในที่สุด ซึ่งบุคคลหลาย ๆ คนได้น้อมนำเอาคำสอน/การแนะแนวของท่านไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิตถิของตนเองจนสามารถคลายความทุกข์ใจได้ในที่สุด

2.4 บริการจัดวางตัวบุคคล ภายหลังจากพุทธทาสภิกขุให้ข้อสนเทศต่าง ๆ และให้คำปรึกษาแก่บุคคลผู้รับการแนะแนวแล้ว ในขั้นต่อไป ท่านจะพิจารณาถึงบุคคลโดยให้มีประสบการณ์ใหม่ มีความรู้ พัฒนาสติปัญญาที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น และวางตัวบุคคลที่จะเกี่ยวเนื่องกับการสนใจและศึกษาค้นคว้าพุทธศาสนาเชิงลึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นกำลังหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรมตามแนวทางพุทธศาสนาที่แท้จริง ซึ่งในการพบกันและแนะแนวครั้งต่อ ๆ ไป พุทธทาสภิกขุจะพิจารณาอุปนิสัยของแต่ละบุคคลแล้วจึงแนะแนวบุคคลเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการศึกษาธรรมและประพฤติปฏิบัติธรรมตามลำดับ

2.5 บริการการติดตามผล ภายหลังจากการแนะแนวบุคคลที่เข้ามาเยี่ยมชมนสวนโมกข์ด้วยกระบวนการแนะแนวข้างต้นตามลำดับแล้ว พุทธทาสภิกขุจะพยายามติดตามผลโดยการตรวจสอบภูมิธรรมของบุคคลรวมถึงผลที่ได้รับจากการแนะแนวของบุคคลนั้น ๆ

เป็นระยะ ๆ ว่า บุคคลที่ได้รับการแนะนำต่าง ๆ นั้นมีความเจริญในธรรมหรือก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด และสามารถหลุดพ้นจากทุกข์หรือปัญหาได้หรือไม่ เพื่อเขาจะได้เป็นที่พึ่งของตนเองและเป็นที่พึ่งของคนอื่นโดยการเผยแผ่พุทธธรรมให้งอกงามในใจคนทั่วไปต่อไป

ส่วนวิธีการแนะนำของพุทธศาสนิกชนนั้นมีด้วยกัน 3 ประการดังนี้

1. แนะนำให้รู้ด้วยคำพูด ในประเด็นนี้ พุทธศาสนิกชนได้แนะนำด้วยคำพูดผ่านทาง การบรรยายธรรม, ปาฐกถาธรรม, เทศน์ รวมทั้งการสนทนาเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญโดยเฉพาะในเรื่องแนะนำสอนเด็ก ๆ เรื่อง 5 ดีไว้ว่า “ช่วยกันจำไปด้วย ให้เด็กเขาสนใจอยู่เสมอว่า เราจะเป็นบุตรที่ดี เป็นศิษย์ที่ดี เป็นเพื่อนที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี เป็นสาวกที่ดี ให้เด็กท่องด้วยปาก ให้คิดด้วยใจ แล้วก็จำไว้ปฏิบัติด้วยว่า เราจะเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธเจ้า

2. แนะนำด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น พุทธศาสนิกชนได้แนะนำด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น กล่าวคือ ท่านแนะนำอย่างไร ท่านก็ทำอย่างนั้นหรือปฏิบัติให้ดูโดยเฉพาะเป็นตัวอย่างในเรื่องของการบวชจริง เรียนจริง และปฏิบัติจริง ซึ่งตรงกับภาษาบาลีว่า “ยถาวัตตถากาโร” จะสังเกตเห็นว่า ท่านพุทธศาสนิกชนแนะนำอย่างไรก็อยู่อย่างนั้น ตัวอย่างเช่น เมื่อท่านพุทธศาสนิกชนแนะนำหรือสอนเรื่องจิตว่างว่า “จงทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง” ท่านเองก็พยายามทำตัวให้มีจิตว่าง

3. แนะนำด้วยการแสดงความสุขให้ดู พุทธศาสนิกชนทำงานแนะนำสอนธรรมมาตลอดชีวิตสมณเพศเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาโดยมีเป้าหมายช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ ให้พ้นความทุกข์และมีความเจริญงอกงามในพุทธธรรม ท่านมีความสุขกับการแนะนำสอนธรรมเป็นอันมากโดยสามารถสังเกตได้จากการที่ได้ดำเนินกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยความทุ่มเทเสียสละและไม่เหน็ดเหนื่อยในตลอดชีวิตการทำงานของท่านจนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งพุทธศาสนิกชนกล่าวว่า การงานนั้นคือชีวิต ชีวิตก็คือการงาน การงานเป็นความสุขซึ่งเป็นผลสุดท้ายของการปฏิบัติธรรม

3. การนำหลัก 5 ดีของพุทธศาสนิกชนไปประยุกต์ใช้ในการแนะนำส่วนตัวและสังคม สำหรับการพัฒนาดน (ของเด็กไทย) นั้น เมื่อพิจารณาถึงการนำหลัก 5 ดีไปประยุกต์ใช้ในการแนะนำส่วนตัวและสังคมเพื่อการพัฒนาตนของเด็กไทยจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นด้วยกันมีดังนี้

3.1 พ่อแม่จะต้องทำตนเป็นกัลยาณมิตรและเป็นแบบอย่างหรือตัวแบบที่ดีในการแนะนำเพื่อปลูกฝังให้เด็กพัฒนาดนเป็นคนดีผ่านกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม (Socialization) หรือทำดีให้เด็กเห็นและมีพฤติกรรมเป็นเหมือนอย่างพ่อแม่ต่อไปในอนาคต

โดยเฉพาะในระดับครอบครัว พ่อแม่ต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กได้ซึมซับเลียนแบบและทำตามโดยเฉพาะเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พ่อแม่ควรใช้กระบวนการหล่อหลอมทางสังคม (Socialization) หรือสังคมประกิตโดยใช้ตัวแบบเป็นวิถีชีวิตให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การเด็กจะเรียนรู้จากการซึมซับผ่านการปฏิบัติจริง ดูดซึมและปรับเปลี่ยนตามทฤษฎีของไวทือตสกีและเพียเจต์ เด็กจะไม่ใช่เป็นอย่างที่เราสอนแต่เด็กจะเป็นแบบที่เราเป็น” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 2563)

3.2 การแนะแนวเพื่อปลูกฝังให้เด็กพัฒนาตนเป็นคนดี ในระดับโรงเรียนควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยซึ่งเป็นที่เหมาะสมที่สุดตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการ โดยกิจกรรมแนะแนวที่ครูออกแบบนั้นควรเป็นกิจกรรมเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวโดยครูจะต้องสร้างเป็นเรื่องราวง่าย ๆ ที่เด็กสามารถเข้าใจแล้วถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดตามเพื่อเป็นการปลูกหรือกระตุ้นจิตสำนึกของเด็กให้คิดแต่เรื่องดี, หรือเล่านิทานสอดแทรกคุณธรรมตามความสนใจของเด็ก หรือโรงเรียนอาจจะทำ Software หรือ Application เป็นเกมคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กเล่นและได้รางวัล ซึ่งการที่ครูแนะแนวได้ใส่ความดีลงไปในตัวเด็กผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ออกแบบไว้แล้วนั้น ความดีต่าง ๆ ที่ครูอยากให้เกิดกับเด็กก็จะติดตัวเด็กตลอดไป ส่วนการแนะแนวในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาชั้น ครูควรแนะแนวสอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Constructivism และการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้เด็กได้ร่วมกันอภิปรายกรณีศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความดีต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และสร้างความรู้ด้วยตนเองจนเกิดความหยั่งรู้ (Insight) ในเรื่องของความดี ทั้งนี้ ครูแนะแนวต้องออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติมโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความดีเพื่อให้เด็กได้ไปค้นหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองตามธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กสมัยใหม่ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจและเป็นคนดีได้ในที่สุด ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ครูแนะแนวต้องออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติมโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก อีกทั้งเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต้องทำอย่างต่อเนื่องไม่ใช่สักว่าทำแต่ในช่วงชั่วโมงเรียนหรือชั่วโมงแนะแนวเท่านั้นเพราะเมื่อพ่อแม่/ครูไม่อยู่เด็กจะไปพึ่งใคร อย่างน้อยงานที่ครูออกแบบเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนนั้นเด็กโตจะได้ค้นคว้าคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมถึงเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อีกด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 2563)

3.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ควรจะตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของพัฒนาคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง ไม่ใช่เน้นแต่เพียงด้านวิชาการอย่างเดียว ควรจะ

ยกระดับงานแนะแนวในพื้นที่เพื่อตอบโจทย์ในเรื่องของความเก่ง ความดี และความสุขอย่างสมดุล โดยมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรเฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนดีหรือพัฒนาหลักสูตรพุทธทาสศึกษา (5 ดี) ให้มีความทันสมัยและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสภาพสังคมปัจจุบัน พร้อมทั้งจัดชั่วโมงอย่างเพียงพอเพื่อปลูกฝังพัฒนาคนดีอย่างเป็นรูปธรรม มีงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนวอย่างเพียงพอ รวมทั้งจัดโครงการกิจกรรมอบรมพัฒนาครูด้านวิชาการ (เนื้อหา/กิจกรรมเรื่อง 5 ดีที่จะสอนแนะแนว/สื่อที่จะใช้) และพัฒนาด้านจิตใจโดยให้มีการส่งเสริมให้ครูแนะแนวได้ปฏิบัติธรรมในสถานที่จริง คือ สวนโมกข์เพื่อให้เกิดภูมิรู้ภูมิธรรมในเรื่องหลัก 5 ดี ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาต้องช่วยกันส่งเสริมพัฒนาเด็กให้เกิด 5 ดีตามแนวทางพุทธทาสภิกขุ มิใช่ปล่อยให้เป็นที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้น เมื่อทุกคน ทุกฝ่าย และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างช่วยกันในการขับเคลื่อนงานแนะแนวเพื่อพัฒนาปลูกฝังส่งเสริมเด็กให้มี 5 ดี สุดท้ายเด็กที่มี 5 ดีก็จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 2563)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การแนะแนวส่วนตัวและสังคมเพื่อพัฒนาตนตามหลัก 5 ดีที่ปรากฏอยู่ในคำสอนของพุทธทาสภิกขุ

จากผลจากวิจัยซึ่งพบว่า หลัก 5 ดี ได้แก่ การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ การเป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และการเป็นสาวกที่ดีของศาสนานั้นเป็นมรดกธรรมที่พุทธทาสภิกขุได้แนะแนวฝากไว้สำหรับเป็นหลักปฏิบัติสำหรับพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งถ้าทุกคนรู้หน้าที่และทำหน้าที่อย่างถูกต้อง เชื่อว่า ปัญหาต่าง ๆ จะไม่เกิดแน่นอน เช่น ถ้าลูกเคารพเชื่อฟังพ่อแม่และกตัญญูต่อพ่อแม่ ถือได้ว่าเป็นลูกที่ดี จะทำให้มีแต่ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต หรือศิษย์ถ้าเคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ ก็จะได้ชื่อว่าเป็นศิษย์ที่ดี เป็นต้น สอดคล้องกับงานเขียนของ พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวว่า ในฐานะบุตรธิดา ฟังเคารพบิดามารดา ในฐานะศิษย์ ฟังเคารพนับถือครูบาอาจารย์ และในฐานะพุทธศาสนิกชนฟังแสดงความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์ ฯลฯ เมื่อแต่ละคนทำหน้าที่ตามความเหมาะสมแล้ว สังคมจะมีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2554) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤดี จันทรงค์ ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักทศ 6 ในพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักทศ 6 (ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ บิดามารดา, ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์, ทิศเบื้องหลัง ได้แก่ ภรรยา, ทิศเบื้องซ้าย ได้แก่ มิตรอำมาตย์, ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ ลูกจ้าง ทาส กรรมกร และทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณะพราหมณ์) เป็นวิธีการ

ส่งเสริมต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้อง อันมนุษย์พึงปฏิบัติต่อกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้คุณภาพชีวิตและสภาพของสังคมที่แวดล้อมตัวเราดีขึ้น เพราะทุกคนรู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะพึงปฏิบัติต่อผู้อื่นที่ตนเกี่ยวข้องด้วยจะส่งผลให้สังคมอยู่อย่างสันติสุข (สมฤดี จันทรวงศ์, 2563)

2. กระบวนการและวิธีการแนะแนวเพื่อพัฒนาตนตามหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุ

ผลจากการวิจัยซึ่งพบว่ากระบวนการแนะแนวของพุทธทาสภิกขุนี้มีด้วยกัน 5 ประการซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการแนะแนวสมัยใหม่ ได้แก่ 1) บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล 2) บริการให้ข้อเสนอแนะ 3) บริการให้คำปรึกษา 4) บริการจัดวางตัวบุคคล และ 5) บริการติดตามผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสาธิต วังสฤษดิ์ ได้ศึกษาเรื่องการแนะแนวในพระพุทธศาสนา พบว่า กระบวนการแนะแนวของพระพุทธเจ้า นั้น พระองค์ทรงเริ่มจากการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล, การให้ข้อเสนอแนะ (หลักธรรม) ร่วมกับการให้คำปรึกษาตามระดับของความทุกข์ของแต่ละบุคคล จากนั้น ทรงจัดวางตัวบุคคลและทรงติดตามผลหลังจากที่พระองค์ทรงแนะแนวแล้ว ซึ่งบุคคลผู้มีความทุกข์ซึ่งได้รับการแนะแนวจากพระพุทธองค์แล้ว ย่อมสามารถแก้ปัญหาความทุกข์ได้และสามารถพึ่งตนเองและพัฒนาตนเองไปสู่ความเจริญงอกงามในชีวิตของตนเองได้ (พระมหาสาธิต วังสฤษดิ์, 2549) ส่วนวิธีการแนะแนวของพุทธทาสภิกขุสามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ 1) แนะแนวให้รู้ด้วยคำพูด 2) แนะแนวด้วยการทำให้อยู่ให้เห็น และ 3) แนะแนวด้วยการแสดงความสุขให้ดู สอดคล้องกับงานเขียนของ อำนวย ยัสโยธา ได้กล่าวไว้ว่า พุทธทาสภิกขุได้นำวิธีการสอนตามแนวพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ ได้แก่ 1) การปลูกให้เข้าใจ หมายถึง เริ่มโดยชวนสนทนาเพื่อชี้แนะให้เห็น คุณ โทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ 2) สอนโดยการพูดให้ฟัง คือ บรรยายธรรมที่ลานหินโค้งให้ทุกคนที่สนใจฟัง 3) สอนโดยการเขียนให้อ่าน โดยแต่ง แปล และแปลง ทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง หนังสือต่าง ๆ 4) สอนโดยชวนให้คิด หมายถึง ชวนให้คิดจากภาพปริศนาธรรม 5) สอนโดยทำตนให้ดูเป็นตัวอย่าง หมายถึง ท่านจะไม่สอนในสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ แต่จะต้องทำดังที่สอน 6) สอนโดยการอยู่ให้เห็น หมายถึง เป็นอยู่อย่างต่ำ มุ่งทำอย่างสูง 7) สอนโดยวิธีเย็นให้สัมผัส หมายถึง เพื่อยืนยันให้เห็นว่า ถ้าปฏิบัติได้ตามที่สอนก็จะทำให้จิตใจสงบ และ 8) สอนโดยโน้มน้าวให้ทำตาม หมายถึง ชวนให้ลงมือฝึกฝนและปฏิบัติตามที่ท่านสอน (อำนวย ยัสโยธา, 2564)

3. การนำหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุไปประยุกต์ใช้ในการแนะแนวส่วนตัวและสังคมสำหรับการพัฒนาตน

ผลจากการศึกษาวิจัยซึ่งพบว่า หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุยังเป็นคำสอนมีความสำคัญ, เป็นประโยชน์และมีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เพื่อการแนะแนวสำหรับพัฒนาตนในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งการนำหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุไปประยุกต์ใช้ในการแนะแนวส่วนตัวและสังคมสำหรับการพัฒนาตนของเด็กไทยนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 พ่อแม่ต้องเป็นกัลยาณมิตรและเป็นแบบอย่างที่ดีในการแนะแนวเพื่อปลูกฝังเด็กให้เป็นคนดีผ่าน

กระบวนการกลมเกลียวทางสังคม (Socialization) หรือทำดีให้เด็กเห็นและมีพฤติกรรมเป็นเหมือนอย่างพ่อแม่ในอนาคต โดยเฉพาะในระดับครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กซึ่งมีความสำคัญ พ่อแม่ต้องประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กได้ซึมซับเลียนแบบและทำตาม โดยเฉพาะเรื่องการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณในบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของดลใจถาวรวงศ์ ตันเจริญและจันทร์ชลี มาพุทธ ได้ศึกษากระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม ของเยาวชนต้นแบบ พบว่า สถาบันครอบครัวของทุกครอบครัวมีอิทธิพลกับทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนเป็นอย่างมากจากการที่พ่อแม่มีความใกล้ชิด ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับลูกและมีความเอาใจใส่และสนใจในรายละเอียดของลูกในทุกเรื่องอีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ด้วย จึงสามารถใช้วิธีการอบรมสั่งสอนลูกได้ทั้งทางตรงคือ การบอกกล่าวตักเตือนเรื่องต่าง ๆ โดยมีการกล่าวชมเมื่อทำความดีและมีการลงโทษ และการอบรมสั่งสอนลูกทางอ้อมคือการที่ลูกเห็นและเลียนแบบจากพ่อแม่ในการทำหน้าที่ (ดลใจ ถาวรวงศ์ ตันเจริญ และจันทร์ชลี มาพุทธ, 2552) ประการที่ 2 การแนะแนวเพื่อปลูกฝังพัฒนาเด็กให้เป็นคนดีตามหลัก 5 ดีนั้น ในระดับโรงเรียนควรเริ่มตั้งแต่วัยปฐมวัย ครูจะต้องออกแบบกิจกรรมสร้างเป็นเรื่องราวง่าย ๆ เกี่ยวกับครอบครัวที่เด็กเข้าใจแล้วถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดแต่เรื่องดี, หรือเล่านิทานสอดแทรกคุณธรรมหรือโรงเรียนอาจจะทำ Software หรือ Application เป็นเกมคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กเล่นและได้รางวัล ส่วนการแนะแนวในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูควรแนะแนวผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Constructivism และการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้เด็กอภิปรายกรณีศึกษาเพื่อให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งออกแบบกิจกรรมเกี่ยวกับความดีเพื่อให้เด็กได้ไปค้นหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม จะทำให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และสามารถเป็นคนดีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาริลักษณ์ ธีระวัฒน์ชาติและสพลณภัทร ศรีแสนยงค์ ได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดี โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง พบว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้รูปแบบสร้างการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นาริลักษณ์ ธีระวัฒน์ชาติและสพลณภัทร ศรีแสนยงค์, 2557) และสอดคล้องกับสารนิพนธ์ของ สุมนหา สวนผลรัตน์ ซึ่งได้นำเทคนิคการสอนต่าง ๆ เช่น การใช้บทบาทสมมติ เป็นต้น มาใช้ในชุดสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมปีที่ 1-3 พบว่า ก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 3 มีคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้นทุกด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อเวทีย และด้านความรับผิดชอบ ฯลฯ (สุมนหา สวนผลรัตน์, 2550) และประการที่ 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในพื้นที่ควรเห็นความสำคัญของพัฒนาคนที่สำคัญกว่าทุกสิ่ง และมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรเฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนดีหรือพัฒนาหลักสูตรพุทธทาสศึกษา (5 ดี) ให้มีความทันสมัยและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ พร้อมทั้งจัดชั่วโมงเพื่อแนะแนวปลูกฝังเด็กให้เป็นคนดีอย่างเป็นรูปธรรม มีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมอบรมพัฒนาครูด้านให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง 5 ดีในสถานที่จริงหรือสวนโมกข์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์ ได้ศึกษาการการประยุกต์ใช้คำสอนของพุทธทาสภิกขุของบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า แนวทางที่ได้เสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้คำสอนของพุทธทาสภิกขุ ส่วนใหญ่เน้นด้านการศึกษาที่ต้องการให้นำคำสอนของพุทธทาสภิกขุไปปฏิบัติพัฒนาการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา และจัดตั้งสถาบันพุทธทาสศึกษา ฯลฯ (เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า 1) การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่, การเป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์, การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน, การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และการเป็นสาวกที่ดีของศาสนานั้น พุทธทาสภิกขุได้แนะแนวให้ทุกคนเชื่อฟัง, กตัญญู, เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนานั้นๆ 2) กระบวนการแนะแนวของพุทธทาสภิกขุมี 5 ประการ ได้แก่ บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล, บริการให้ข้อเสนอแนะ, บริการให้คำปรึกษา, บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล ส่วนวิธีการแนะแนวมี 3 ประการ ได้แก่ การแนะแนวให้รู้ด้วยคำพูด, ด้วยการทำให้ดู อยู่ให้เห็น และด้วยการแสดงความสุขให้ดู และ 3) การประยุกต์ใช้นาหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุในการแนะแนวส่วนตัวและสังคม สรุปได้ 3 ประการ ได้แก่ 1) พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ในบ้าน และปลูกฝังให้เด็กดีผ่านกระบวนการกล่อมเกลางานสังคม 2) ในระดับปฐมวัย ครูควรใช้กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมและพัฒนา Application เกี่ยวกับเกมคุณธรรมสำหรับเด็กเล่น เพื่อให้เด็กซึมซับในเรื่องของความดี ส่วนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูควรใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Constructivism เพื่อให้เด็กคิดได้และเป็นคนดี และ 3) หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ ควรพัฒนาหลักสูตรพุทธทาสศึกษา (5 ดี) ให้ทันสมัย มีชั่วโมงสำหรับปลูกฝังพัฒนาเด็กในเรื่องความดี และมีงบประมาณเพื่อพัฒนาครูให้มีภูมิรู้ภูมิธรรมในเรื่องหลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุ สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับงานแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับต่าง ๆ โดยใช้หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุและหลักสูตรพุทธทาสศึกษาเป็นฐานในการขับเคลื่อนงานด้านการแนะแนวส่วนตัวและสังคมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยควรทำวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการแนะแนวตาม

หลัก 5 ดีของพุทธทาสภิกขุเพื่อคุณลัทธิว่ากลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในด้านความดี

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์. (2560). การประยุกต์ใช้คำสอนของพุทธทาสภิกขุของบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 4(2), 139-158.
- ดลใจ ถาวรวงศ์ ตันเจริญ และจันทร์ชลี มาพุทธ. (2552). กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 10(1), 35-45.
- นารัตน์ ชีระวัฒนะชาติ และสพลณภัทร ศรีแสนยงค์. (2557). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดี โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 10(1), 35-45.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2554). การแนะแนวเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: ภารกิจเอกสารและตำรามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1. (15 สิงหาคม 2563). ด้านพ่อแม่. (สมเจตน์ ผิวกองงาม, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2. (27 สิงหาคม 2563). ด้านโรงเรียน. (สมเจตน์ ผิวกองงาม, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3. (30 สิงหาคม 2563). ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา. (สมเจตน์ ผิวกองงาม, ผู้สัมภาษณ์)
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2554). ธรรมนุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งธรรมสภา.
- พระมหาสายัณห์ วงศ์สุรินทร์. (2549). การแนะแนวในพระพุทธศาสนา: วิเคราะห์พระสูตรต้นตอปัญหา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). ธรรมโฆชนุชิตเยาวชนกับศีลธรรม. สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2545). ยุวธรรมสำหรับเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2543). การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2553). ปฏิรูปการศึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท วชิระ จำกัด.
- สมฤดี จันทร์กล้า. (2563). การดำเนินชีวิตตามหลักทศ 6 ในพุทธปรัชญาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- สมณทา สวนผลรัตน์. (2550). การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 3. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภา ถนัดช่าง. (2539). การแนะแนวกับการปฏิรูปการศึกษา. วารสารแนะแนว, 30(161), 19-24.
- อำนวย ยัสโยธา. (2564). พุทธทาสภิกขุ : โลกทัศน์ทางปรัชญากับการศึกษาแบบ “หมาหาด้วน”. Journal of Social Science and Humanities Research in Asia, 27(1), 3-34.

ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์
อาหารเสริมผู้สูงอายุ*
A MODEL FOR ADVANTAGE MANAGEMENT OF NUTRITION
SUPPLEMENT FOR THE ELDERLY

คุณาพร โฉมจิตร

Kunaporn Chomjit

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: kunapornc@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการของธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุ และนำเสนอตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ประกอบการและผู้บริหารองค์กร ซึ่งมีผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุจำหน่ายและมีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม พื้นที่ภาคกลาง และปริมณฑล จำนวน 500 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และ ร้อยละ (Percent) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้วย Bivariate Correlations สำหรับการทดสอบความแตกต่างจะใช้การทดสอบค่าที (t - test) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการของธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุนั้น ผู้ประกอบการได้มีการกำหนดตัวแบบทางธุรกิจโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมและยากต่อการเลียนแบบ มีการกำหนดราคาชุดของผลิตภัณฑ์ มีการเชื่อมโยงช่องทางการขายกับผู้ให้บริการอีคอมเมิร์ซขนาดใหญ่ นอกจากนั้นได้ทำการสร้างเรื่องราวของสินค้าและธุรกิจ โดยให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสุขภาพของพนักงาน มีการแสวงหาพันธมิตรในห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในการผลิตสินค้า สำหรับผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์เท่ากับ 0.082 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ เท่ากับ 1.051 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง

* Received 19 July 2021; Revised 13 May 2022; Accepted 21 May 2022

เท่ากับ 0.904 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.022

คำสำคัญ: ตัวแบบการจัดการ, ความได้เปรียบทางธุรกิจ, ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the management of nutrition supplement for the elderly condition, 2) presenting the model for advantage management of nutrition supplement for the elderly by using mixed methodology, by using quantitative research methods. The samples were business owner and establishment executives who sell nutritional supplements for the elderly, The establishment is located in industrial estates in the central region and perimeter of 500 people, use questionnaires as a tool to collect information. Data were analyzed using descriptive statistics by frequency distribution and percentage and analyzing the relationships between the components with Bivariate Correlations. For the difference test, the test independently by t - test, with a statistically significant level of 0.05. The research results showed that the management conditions of business nutrition supplement for the elderly. Entrepreneurs have set a business model by developing innovative, hard - to - copy products, product set pricing, connecting distribution channels with large e - commerce providers, in addition story telling, by giving importance to service personnel are focusing on welfare, safety and health, physical presentation products were seeking partners in the supply chain and selecting quality materials. The results of analysis structural model revealed that passed the assessment criteria and it was in accordance with empirical data which had probability of Chi - square = 0.082, relative Chi - square = 1.051, the conformance index = 0.904 and the root index of the squared mean of the error estimation = 0.022.

Keywords: Management Model, Business Advantage, Nutrition Supplement for The Elderly

บทนำ

สังคมผู้สูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่ทยอยเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก คาดการณ์ว่าในอีก 30 ปีข้างหน้า ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีกว่า 1 ใน 5 ของประชากรโลก ส่งผลให้กลายเป็น

กลุ่มคนที่ทรงอิทธิพล เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า เศรษฐกิจสูงวัย และเศรษฐกิจอายุวัฒน์ ทั่วโลกมีประชากรผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกำลังก้าวสู่สังคมที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คาดการณ์ว่าระหว่างปี 2523 - 2593 ผู้สูงวัยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 เท่าตัว ซึ่งในปี 2593 ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีกว่า 2.1 พันล้านคน คิดเป็น 21% หรือ 1 ใน 5 ของ ประชากรโลก รวม 9.7 พันล้านคน ส่งผลให้ในอีกราว 30 ปีต่อจากนี้ ผู้สูงอายุจะมากกว่า เด็กเกิดใหม่ที่มีราว 1.4 พันล้านคน รวมทั้งแซงหน้ากลุ่มวัยรุ่น ช่วงอายุ 10 - 24 ปีที่มีประมาณ 2 พันล้านคน ซึ่งสถิติดังกล่าวจะสร้างปรากฏการณ์ใหม่ที่ผู้สูงอายุจะครองเมืองในทุกพื้นที่ของโลก (Ipsos ประเทศไทย, 2562) ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมสูงอายุแล้ว กรมกิจการผู้สูงอายุได้ประเมินแล้วพบว่าจำนวนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อยู่ที่ 11 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 15% ของประชากรไทยทั้งหมด และคาดว่าจะเพิ่มสัดส่วนเป็น 20% ของ จำนวนประชากรไทยในปี 2564 และเป็นสัดส่วน 28% ในปี 2574 จะส่งผลให้เกิด ความต้องการสินค้า บริการ รวมถึงเทคโนโลยีนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องมากขึ้น นอกจากนี้มูลค่า ตลาดสินค้า และบริการผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นเติบโตต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 1 หมื่น ล้านบาท ซึ่งคาดว่าจะขยายตัวราว 7 - 8% และมีโอกาสที่จะขยายตัวเป็นเท่าตัวในอนาคต ตามแนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562)

สำหรับธุรกิจที่มีแนวโน้มเติบโตได้รับอานิสงส์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ ผู้ที่ดำเนินธุรกิจอยู่แล้วต้องมีการปรับนวัตกรรมและบริการใหม่ ขณะที่ผู้ประกอบการที่สนใจก็สามารถเข้ามาทำการตลาดได้ เพราะตลาดยังขยายตัวต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือนอกประเทศที่ค่อนข้างผันผวน จนกลายเป็นโจทย์ที่ท้าทายสำหรับผู้ประกอบการในหลาย ๆ ธุรกิจ ซึ่งจะต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำเนินธุรกิจมากขึ้นนั้น ในทางกลับกันแนวโน้มหรือเทรนด์ของธุรกิจที่เกาะไปกับกระแสเพื่อสุขภาพกลับไม่ค่อยได้รับผลกระทบมากนัก และยังมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง เหตุมาจากการพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพและความงามกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามผู้บริโภคสามารถรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและความงามได้อย่างรวดเร็ว ผ่านช่องทางที่หลากหลายโดยเฉพาะ Social Media ต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคมีตัวเลือกมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจจะต้องปรับตัวและรับมือกับการแข่งขันที่รุนแรง เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งตลาด ผู้ประกอบการจึงไม่สามารถนำเสนอสินค้าแบบฉาบฉวยหรือเพียงเพราะเกาะกระแสรักสุขภาพได้อีกต่อไป แต่ผู้ประกอบการจะต้องปรับตัวให้ธุรกิจหรือสินค้าสามารถตอบโจทย์ได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ได้มากที่สุด ซึ่งผลข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทยพบว่า วิตามินและผลิตภัณฑ์อาหารเสริมน่าจะมีมูลค่าตลาดประมาณ 60,000 ล้านบาท หรือขยายตัวเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 11.5 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2562 มีมูลค่าตลาดประมาณ 53,810 ล้านบาท นอกจากนี้ข้อมูลในปี 2563 ยังพบว่า มูลค่าตลาดธุรกิจ

อาหารเพื่อสุขภาพหรือกลุ่มอาหารเสริมและวิตามินในประเทศไทย มีมูลค่า 23,916.80 ล้านบาท เติบโตจากปี พ.ศ. 2562 ที่มีมูลค่ารวม 20,876.30 ล้านบาท ซึ่งจากเทรนด์ New Normal หรือความปกติในรูปแบบใหม่ด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อตลาด คาดว่าตลาดรวมจะเติบโต 5 - 10% (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการกลุ่ม Young Old (YOLD) ช่วงอายุ 55 - 59 ปี จำนวนประมาณ 5 ล้านคน ในปี 2563 ยังเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีศักยภาพในอนาคต เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มี Active Lifestyle ให้คุณค่ากับคุณภาพของสินค้าและบริการ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มกำลังซื้อที่น่าจะเพิ่มขึ้น ธุรกิจยังมีโอกาสในการขยายตลาดไปยังกลุ่มวัยทำงานที่เตรียมวางแผนเกษียณล่วงหน้า อายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป รวมถึงกลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุ เช่น บุตรหลานที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ แต่อาจมีเวลาน้อยที่จะดูแลด้วยตนเอง กล่าวโดยสรุปคือ กลุ่มลูกค้าเป้าหมายของธุรกิจสำหรับผู้สูงอายุ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้สูงอายุหรือกลุ่ม YOLD กลุ่มวัยทำงานที่เตรียมวางแผนเกษียณอายุไว้ล่วงหน้า ในช่วงอายุ 45 - 59 ปี และกลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุตรหลานที่อาจมีเวลาน้อยในการดูแล (บริษัท เดอะ นีลเส็น (ประเทศไทย) จำกัด, 2563)

จากข้อมูลข้างต้นจึงพบว่า ผู้ประกอบการเตรียมความพร้อมรับมือการปรับเปลี่ยนด้วยการขยายไลน์สินค้าในกลุ่มวิตามิน เพื่อตอบโจทยลูกค้าที่หันมาใส่ใจในด้านสุขภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็ตกลยุทธ์การแข่งขันคือสิ่งใดก็ตามที่ทำให้สิ่งที่กิจการนำเสนอผลิตภัณฑ์ต่อลูกค้าแล้วมีความแตกต่างในลักษณะที่เป็นความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริโภคมากกว่า (David, W. W., 1989) ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น การเป็นผู้นำด้านผลิตภัณฑ์ ราคา และบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (รังสรรค์ เลิศในสัตย์, 2555) แต่การประกอบธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์ถือว่าเป็นการประกอบธุรกิจในยุคที่มีการแข่งขันสูง เพราะมีการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน และมีการเคลื่อนไหวของทุนอย่างเสรี ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตที่ก่อให้เกิดความเป็นปัจเจกของคนมากขึ้น การตลาดแบบเดิมที่ต้องสนองความต้องการของผู้บริโภคแบบการผลิตเป็นจำนวนมาก ได้เปลี่ยนเป็นตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคแบบการผลิตตามความต้องการ คือต้องปรับเปลี่ยนสินค้าเพื่อตอบสนองลูกค้าในแต่ละกลุ่ม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) การสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงให้องค์กรที่ดีที่สุด คือการสร้างความสำเร็จได้เปรียบทางการแข่งขัน เพราะการแข่งขันเป็นหัวใจของการวางแผนกลยุทธ์ การที่องค์กรจะสามารถประสบความสำเร็จและรุ่งเรืองในธุรกิจได้ ด้วยการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันแต่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ ให้องค์กรต้องพัฒนาตัวเองเพื่อสามารถมีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันและสามารถทำกำไรให้กับองค์กรได้ต่อไป (จันทร์เพ็ญ ชาประดิษฐ์, 2558)

จากข้อมูลดังกล่าวมา ผู้ประกอบการในธุรกิจอาหารเสริมต้องศึกษาทำความเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อสร้างจุดขายที่แตกต่างและตอบโจทย

ผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการปรับใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมหรือการร่วมมือทางธุรกิจกับผู้อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่ไม่สามารถโฆษณาเพื่อระบุถึงสรรพคุณของตัวสินค้าได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องหาวิธีสื่อสารกับผู้บริโภคผ่านช่องทางอื่นแทนเพื่อภาพลักษณ์และการรับรู้ของผู้บริโภคในเชิงบวก ดังนั้นการได้รับทราบว่าคุณสมบัติสำหรับการจัดการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสำหรับผู้สูงวัยควรควรมีลักษณะเป็นอย่างไรจะเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการในการสร้างความเติบโตให้กับธุรกิจอย่างยั่งยืน และยังเป็นฐานการนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อสุขภาพ อันจะนำไปสู่ความเป็นศูนย์กลางทางด้านสุขภาพ (Medical Hub) ของประเทศไทย รวมถึงเป็นฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการลงทุนจากต่างประเทศได้อย่างดียิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการจัดการของธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัย
2. นำเสนอตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปร จากการศึกษาวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้คือ

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ใน 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านพนักงานผู้ให้บริการ (People) ด้านการนำเสนอทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process)

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัย (A Model for Advantage Management of Nutrition Supplement for the Elderly)

2. ขอบเขตด้านประชากร จากการวิเคราะห์ภาพรวมธุรกิจพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมากำหนดตัวชี้วัดได้คือผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดกลยุทธ์องค์กร ผู้วิจัยจึงกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้ประกอบการและผู้บริหารองค์กรซึ่งมีผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัยจำหน่าย โดยมีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมพื้นที่ภาคกลางและปริมณฑล จำนวน 500 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตามแนวความคิดของ คอมเลย์และลี (Comrey, A. L. & Lee, H. B., 1992) ที่ได้เสนอว่า

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างที่เป็นตัวแปรเชิงพหุ จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เพื่อให้เหมาะสมกับสถิติวิเคราะห์และข้อมูลมีความน่าเชื่อถือได้ สุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) โดยจัดสรรตามสัดส่วนในจำนวนที่เท่ากัน เพื่อให้ได้การกระจายตัวของข้อมูลที่เหมาะสม และประชากรแต่ละหน่วยมีโอกาสถูกสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่า ๆ กัน จากนั้นทำการเลือกแบบบังเอิญ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบจำนวนที่ต้องการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มาจากการทบทวนวรรณกรรม นำมาสร้างข้อคำถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด ได้จำนวนรวม 46 ข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.63 - 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแล้ว จึงนำไปดำเนินการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย (Try - Out) จำนวน 30 คน โดยเลือกประชากรที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Rafael J. E. & Russell K. S., 2015) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient) ได้ค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 และได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39 - 0.84 ซึ่งเป็นค่าที่น่าเชื่อถือได้ จึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำแนกตามรายชื่อสถานประกอบการ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมพื้นที่ภาคกลางและปริมณฑล และมีผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัยจำหน่าย

4.2 ผู้วิจัยโทรศัพท์นัดหมายผู้ประสานงานของแต่ละสถานประกอบการ เพื่อชี้แจงความเป็นมาและ ความสำคัญ วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ให้มีความเข้าใจตรงกันในประเด็นของคำถาม และกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ จากนั้นนำข้อมูลมาวางแผนการเก็บแบบสอบถาม

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และจัดส่งแบบสัมภาษณ์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ให้กับกลุ่มตัวอย่างตามที่ผู้ประสานงานแต่ละสถานประกอบการ ได้ให้ความอนุเคราะห์ดำเนินการประสานไว้ล่วงหน้า

4.4 แบบสอบถามที่ได้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัส เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับการวิเคราะห์ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจนั้น ใช้สถิติอ้างอิง (Inference Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้วย Bivariate Correlations และสำหรับการทดสอบความแตกต่างจะใช้การทดสอบระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกันด้วยการทดสอบค่าที่ (t - test) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการของธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัย

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า มีการพัฒนาสินค้าที่มีนวัตกรรมและยากต่อการเลียนแบบ รองลงมาคือ การสร้างความแตกต่างให้กับตัวผลิตภัณฑ์ การจดลิขสิทธิ์สิทธิบัตรให้ผลิตภัณฑ์ใหม่ และจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับคู่ค้าและลูกค้า มีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ รวมถึงการจัดประกวดแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม ตามลำดับ

1.2 ด้านราคา พบว่า มีการกำหนดราคาในการซื้อผลิตภัณฑ์เป็นชุด รองลงมาคือ มีการตั้งราคาส่วนลดสำหรับการสั่งซื้อล่วงหน้า มีการกำหนดราคาตามช่วงเวลา มีการกำหนดราคาแยกตามกลุ่มผู้บริโภค มีการกำหนดราคาตามทำเลที่ตั้ง มีการกำหนดราคาแบบเหี่ยวล้อหรือล้อใจ มีการกำหนดแนวระดับราคา และการกำหนดราคาแบบเลขคู่ โดยการลดแลกแจกแถม ตามลำดับ

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า มีการเชื่อมโยงช่องทางการขายกับผู้ให้บริการอีคอมเมิร์ซขนาดใหญ่ รองลงมาคือ มีการสำรวจแนวโน้มทางการตลาดก่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการสร้างเครือข่ายทางการค้าผ่านการแบ่งปันข้อมูลและสร้างความร่วมมือระหว่างธุรกิจเพื่อบุกตลาดใหม่ มีการกำหนดแผนการตลาดตามลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงมีการใช้ประโยชน์จากสิทธิทางภาษี ตามลำดับ

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า มีการสร้างเรื่องราวของสินค้าและธุรกิจขึ้น รองลงมาคือ มีการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายและประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการ การแสวงหาพันธมิตรทางการตลาดเพื่อการส่งออกอย่างมีเป้าหมาย มีการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าเพื่อเปิดตลาดและเก็บข้อมูลความสนใจของลูกค้า มีการสร้างความร่วมมือกับภาครัฐในการรุกตลาดแบบใหม่ในระดับมหภาคและจุลภาค มีการขยายตลาดไปยังกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงมีการจัดกิจกรรมตอบแทนผู้บริโภค ตามลำดับ

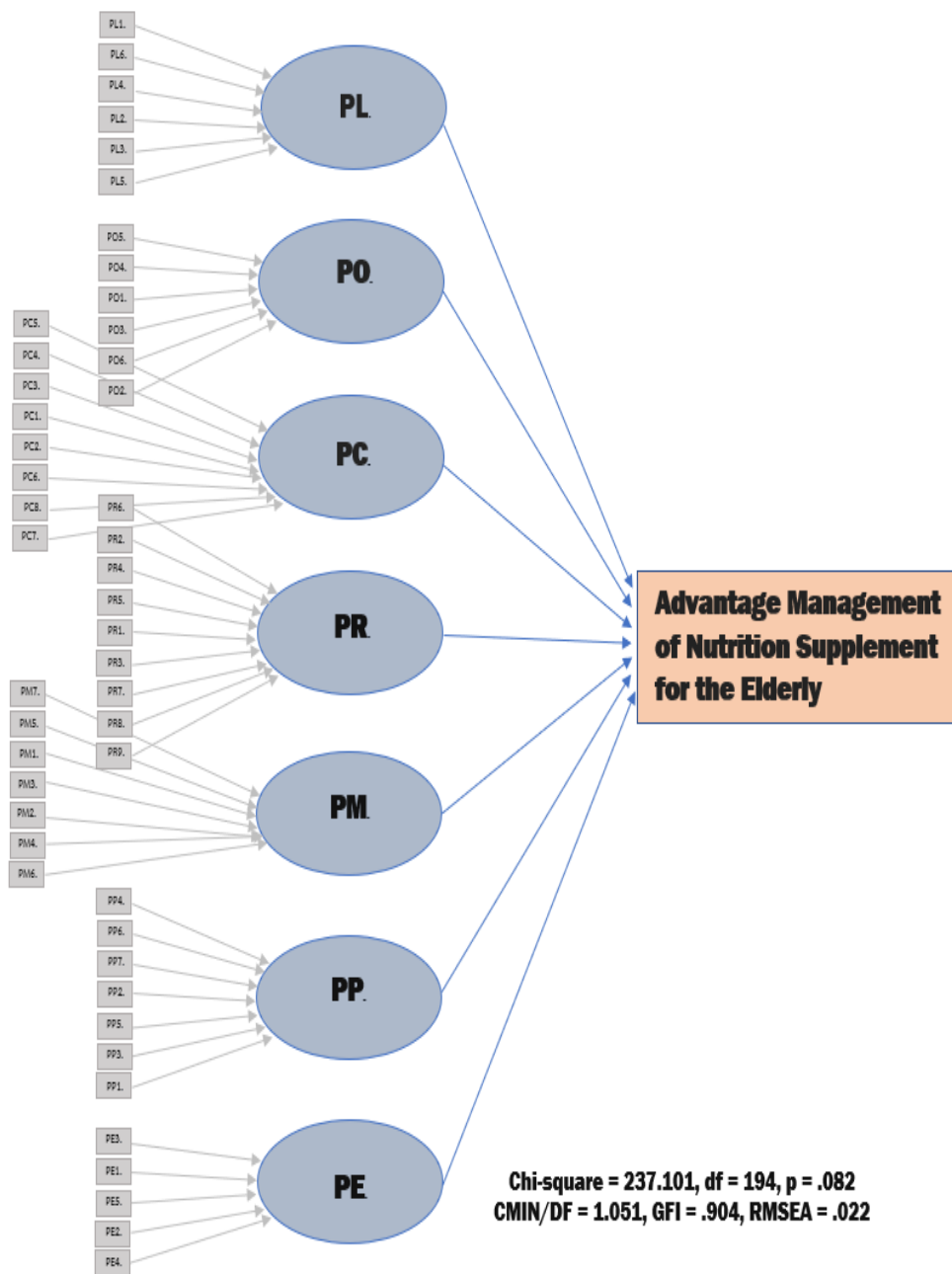
1.5 ด้านพนักงานผู้ให้บริการ พบว่า มีการให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสุขภาพของพนักงาน รองลงมาคือ มีการกำหนดตัวชี้วัดการทำงานเพื่อ สร้างแรงกระตุ้นและขับเคลื่อนองค์กร มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลเพื่อรองรับ การขยายตัวของธุรกิจ มีการมอบหมายและหมุนเวียนการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็น ระบบเพื่อทดแทนตำแหน่งงาน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการสื่อสารทางด้านภาษา มีการทำงานเป็นทีม และมีการกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรและการใช้ระบบพี่เลี้ยง ตามลำดับ

1.6 ด้านการนำเสนอทางกายภาพ พบว่า มีการแสวงหาพันธมิตรในห่วงโซ่ อุปทาน รองลงมาคือ มีการกำหนดที่ตั้งแหล่งผลิตให้ใกล้แหล่งวัตถุดิบเพื่อความสะดวกในการ ขนส่ง มีการแสวงหาวัตถุดิบที่สามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ มีการจัดหาแหล่งทุนเพื่อ สนับสนุนการค้ากับต่างประเทศ รวมถึงมีการกำหนดเป้าหมายให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่าง คุ่มค่า ตามลำดับ

1.7 ด้านกระบวนการ พบว่า มีการมุ่งเน้นการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ในกระบวนการผลิต รองลงมาคือ การมีบรรจุกฎที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า มีการ เลือกใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต มีการวางแผนการผลิตโดย คำนึงถึงจุดคุ้มทุน มีการลดของเสียในกระบวนการผลิตและนำของเสียมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อย่างคุ้มค่า มีการนำระบบสารสนเทศมาเชื่อมโยงตั้งแต่คู่ค้าถึงลูกค้า มีการนำระบบการจัดการ องค์ความรู้ในด้านการผลิต เพื่อถ่ายทอดแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมีการนำระบบการ ตรวจสอบย้อนกลับมาใช้ในการดำเนินงาน ตามลำดับ

2. ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัย

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ผู้สูงวัย พบค่าสถิติที่สำคัญ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวตัวแปร (Regression Weight) ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจหรือค่าความสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R - square หรือ Multiple Correlation - R2) ค่าวิกฤต(Critical Ration - CR) และค่าผลการทดสอบ สมมติฐาน (P - Value) ขององค์ประกอบหรือตัวแปรแฝง และตัวแปรเชิงสังเกต ดังนี้

ภาพที่ 1 ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองโครงสร้างการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรความน่าจะเป็นของไคสแควร์ เท่ากับ 0.082 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ เท่ากับ 1.051 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง เท่ากับ 0.904 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสอง

ของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.022 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 จึงสรุปได้ว่า สถิติทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบความสำคัญของข้อมูลเรียงลำดับได้ว่า ความได้เปรียบทางธุรกิจในผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุสามารถอธิบายได้ว่า

ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับตัวแปรด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place: PL) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product: PO) ด้านกระบวนการ (Process: PC) ด้านราคา (Price: PR) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion: PM) ด้านพนักงานผู้ให้บริการ (People: PP) และด้านการนำเสนอทางกายภาพ (Physical Evidence: PE) โดยสามารถจัดลำดับความสัมพันธ์ของตัวแปรจำแนกในแต่ละตัวแบบ เรียงลำดับจากความสัมพันธ์มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ดังนี้

ตัวแบบด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (PL) มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PL1 (เชื่อมโยงช่องทางการขายกับผู้ให้บริการอีคอมเมิร์ซขนาดใหญ่) รองลงมาคือ PL6 (สำรวจแนวโน้มทางการตลาดก่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์) PL4 (สร้างเครือข่ายทางการค้าผ่านการแบ่งปันข้อมูล) PL2 (สร้างความร่วมมือระหว่างธุรกิจเพื่อบุกตลาดใหม่) PL3 (กำหนดแผนการตลาดตามลักษณะพฤติกรรมของผู้บริโภค) และ PL5 (ใช้ประโยชน์จากสิทธิทางภาษี)

ตัวแบบด้านผลิตภัณฑ์ (PO) มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PO5 (พัฒนาสินค้าที่มีนวัตกรรมและยากต่อการเลียนแบบ) PO4 (สร้างความแตกต่างให้กับตัวผลิตภัณฑ์) PO1 (จดลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรให้ผลิตภัณฑ์ใหม่และจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า) PO3 (วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับคู่ค้าและลูกค้า) PO6 (กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรม) PO2 (จัดประกวดแนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม)

ตัวแบบด้านกระบวนการ (PC) มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PC5 (เน้นการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพในกระบวนการผลิต) PC4 (มีบรรจุภัณฑ์ตรงตามความต้องการของลูกค้า) PC3 (เลือกใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต) PC1 (วางแผนการผลิตโดยคำนึงถึงจุดคุ้มทุน) PC2 (ลดของเสียในกระบวนการผลิตและนำของเสียมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า) PC6 (มีระบบสารสนเทศในการเชื่อมโยงตั้งแต่คู่ค้าถึงลูกค้า) PC8 (มีระบบการจัดการองค์ความรู้ในด้านการผลิตเพื่อถ่ายทอดแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง) และ PC7 (มีระบบการตรวจสอบย้อนกลับ)

ตัวแบบด้านราคา (PR) มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PR6 (กำหนดราคาชุดของผลิตภัณฑ์) PR2 (กำหนดราคาสำหรับการสั่งซื้อล่วงหน้า) PR4 (กำหนดราคาตามช่วงเวลา) PR5 (กำหนดราคาตามกลุ่มผู้บริโภค) PR1

(กำหนดราคาตามทำเลที่ตั้ง) PR3 (กำหนดราคาเหี่ยวล่อ) PR7 (กำหนดราคาล่อใจ) PR8 (กำหนดแนวระดับราคา) และ PR9 9 (กำหนดราคาเลขคู่)

ตัวแบบด้านการส่งเสริมการตลาด (PM) มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PR7 (สร้างเรื่องราวของสินค้าและธุรกิจ) PR5 (ใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางการจัดจำหน่ายและประชาสัมพันธ์) PR1 (แสวงหาพันธมิตรทางการตลาดเพื่อการส่งออกอย่างมีเป้าหมาย) PR3 (เข้าร่วมงานแสดงสินค้าเพื่อเปิดตลาดและเก็บข้อมูลความสนใจของลูกค้า) PR2 (สร้างความร่วมมือกับภาครัฐในการรื้อตลาดแบบใหม่ในระดับมหภาคและจุลภาค) PR4 (ขยายตลาดไปยังกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน) และ PR6 (จัดกิจกรรมตอบแทนผู้บริโภค)

ตัวแบบด้านพนักงานผู้ให้บริการ (PP) ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PP4 (ให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสุขภาพของพนักงาน) PP6 (กำหนดตัวชี้วัดการทำงานเพื่อสร้างแรงกระตุ้นและขับเคลื่อนองค์กร) PP7 (จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ) PP2 (มอบหมายและหมุนเวียนการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบเพื่อการทดแทนตำแหน่งงาน) PP5 (พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการสื่อสารทางด้านภาษา) PP3 (ทำงานเป็นทีม) และ PP1 (กำหนดแผนพัฒนาบุคลากรและการใช้ระบบพี่เลี้ยง)

ตัวแบบด้านการนำเสนอทางกายภาพ (PE) ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันตามลำดับคือ PE3 (แสวงหาพันธมิตรในห่วงโซ่อุปทาน) PE1 (กำหนดที่ตั้งแหล่งผลิตให้ใกล้แหล่งวัตถุดิบและสะดวกในการขนส่ง) PE5 (แสวงหาวัตถุดิบที่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้) PE2 (จัดหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการค้ากับต่างประเทศ) และ PE4 (กำหนดเป้าหมายให้ใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยที่พบว่า การเชื่อมโยงช่องทางการขายกับผู้ให้บริการอีคอมเมิร์ซขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันนั้น เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าการซื้อขายสินค้าระบบออนไลน์คือหัวใจสำคัญของการประกอบธุรกิจในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องหันมาขยายช่องทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสในการเข้าถึงและอำนวยความสะดวกให้กลุ่มผู้สูงวัย ที่มีข้อจำกัดในด้านการเคลื่อนไหวและการเดินทางไปซื้อหาสินค้าและบริการด้วยตนเอง และจำเป็นต้องออกแบบหรือปรับปรุงขั้นตอนการใช้งานให้มีความสะดวกและไม่ซับซ้อน เพื่อความเหมาะสมกับวัย เพราะไม่เพียงจะสามารถตอบสนองกลุ่มผู้สูงวัย แต่ยังสามารถที่จะรองรับกลุ่มประชากรที่มีการใช้ระบบออนไลน์ได้ดี และกำลังเตรียมที่จะก้าวสู่การเป็นผู้สูงวัยอีกด้วย นอกจากนี้ประเด็นที่พบว่า

การพัฒนาสินค้าที่มีนวัตกรรมและยากต่อการเลียนแบบ มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยของศูนย์วิจัยกสิกรไทยที่พบว่า ตลาดอาหารเสริมจะยังคงขยายตัวได้ดีในช่วง 10 - 15 ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตามแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2573 เป็นต้นไปนั้น ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ตลาดอาหารเสริมของไทย มีมูลค่าตลาดลดลงเฉลี่ยราว 8% ต่อปี แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2573 ตลาดอาหารเสริมในไทยจะยังคงมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องราว 7% ต่อปี เพราะได้รับปัจจัยสนับสนุนจากกระแสรักสุขภาพ รายได้ประชากรที่สูงขึ้น และการขยายตัวของช่องทางค้าปลีกสมัยใหม่ แต่ปี พ.ศ. 2573 เป็นต้นไป มูลค่าตลาดอาหารเสริมในไทยจะเริ่มมีขนาดเล็กลง จากข้อมูลนี้จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมและยากต่อการเลียนแบบอย่างไม่หยุดยั้ง จะเป็นทางรอดของธุรกิจอาหารเสริมสำหรับผู้สูงอายุในอีกทิศทางหนึ่ง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะที่รับประทานได้ง่าย เพื่อลดผลกระทบกับภาวะสุขภาพด้านอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นการใช้เลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพในกระบวนการ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) นอกจากนี้งานวิจัยของ นริศร์ธร ตูลาผล ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมและพืชสมุนไพรของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันพบว่า กลุ่มผู้บริโภคช่วงอายุเกิน 50 ปี ให้เหตุผลว่าอาหารเสริมในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้หยุดบริโภค และหันไปหาวิธีอื่นในการดูแลสุขภาพ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมรับประทานอาหาร เป็นต้น ประกอบกับกระแสจากธรรมชาติและความต้องการสินค้าที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพที่มีในตลาดปัจจุบัน อาจไม่ตอบโจทย์ผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและใช้ได้ผลจริง อาจเป็นทิศทางที่ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารเสริมผู้สูงวัยให้ความสำคัญ (นริศร์ธร ตูลาผล, 2561)

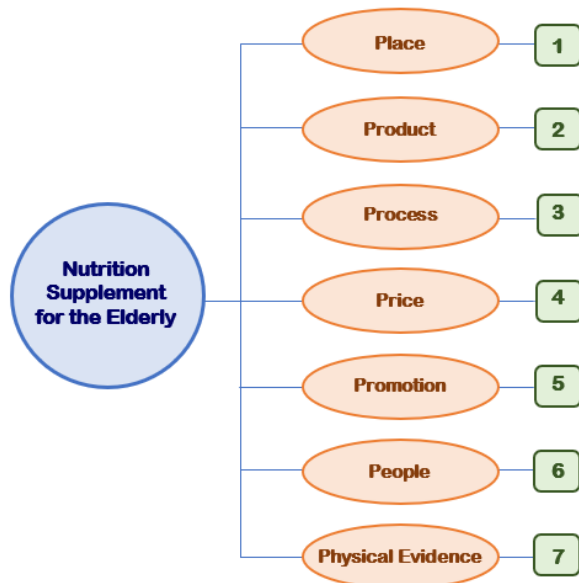
นอกจากนี้ประเด็นที่พบว่า การกำหนดราคาชุดของผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัยนั้น เห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยกลุ่มผู้สูงวัยเป็นผู้ที่มีกำลังซื้อสูง ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและเสริมสร้างความแข็งแรงร่างกายมากขึ้น เพราะมีความกังวลเรื่องสุขภาพ มีพฤติกรรมการกินคลีน เลือกอาหารที่มีประโยชน์ การมีวิถีความเร่งรีบ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้มีเวลาในการทำอาหารรับประทานเองน้อยลง ผู้บริโภคโดยเฉพาะผู้สูงวัยต้องแสวงหาวิตามินและอาหารเสริมมารับประทานเพิ่มเติม ประกอบกับวิธีการหาซื้อผลิตภัณฑ์ก็มีความสะดวกและหลากหลาย ทั้งนี้ การเผชิญการแข่งขันที่รุนแรง จากทั้งกลุ่มผู้ประกอบการด้วยกันเอง ความเสี่ยงในด้านวัตถุดิบและการผลิต อาจสร้างจุดแข็งในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำเสนอข้อมูลสินค้าไปยังกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแน่นอนว่าควรเป็นการผลิตสินค้าหรือบริการที่ครบวงจร การมีผลิตภัณฑ์เพียงชนิดเดียวหรือไม่ครบวงจร อาจทำให้เกิดข้อเสียเปรียบทางธุรกิจได้ นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านการสร้างเรื่องราวของสินค้าและผลิตภัณฑ์ อาจสามารถดึงดูดความสนใจที่นอกเหนือจากสินค้าหรือการนำเสนอคุณสมบัติของสินค้าเพียงอย่างเดียว

เพราะเมื่อกลุ่มลูกค้าสนใจและติดตามในเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ ก็จะส่งผลให้เกิดกิจกรรมทางการขายขึ้นได้ เพราะเรื่องราวทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างและโดดเด่น ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จนกระทั่งเข้าไปเรียนรู้วัฒนธรรมของแบรนด์ และเกิดความภาคภูมิใจกับแบรนด์นั่นเอง อย่างไรก็ตามก็ต้องแสดงเรื่องราวที่สัมผัสได้ถึงความเป็นผลิตภัณฑ์อย่างแท้จริงเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในตัวผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัย และสุขภาพของพนักงานก็เป็นส่วนประกอบหลักของตัวแบบข้อได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ซึ่งงานวิจัยของ เบญจวรรณ บวรกุลภา ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การตลาดอาหารเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุ และพบว่าการมีพนักงานขายแนะนำยังคงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ประกอบการอาจนำแนวทางนี้ไปกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการทำตลาดอาหารเพื่อสุขภาพได้อีกทางหนึ่ง (เบญจวรรณ บวรกุลภา, 2560) ดังนั้น การที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ ความปลอดภัยและสุขภาพของพนักงาน จะส่งผลโดยตรงต่อความภาคภูมิใจต่อองค์กร ซึ่งจะนำมาซึ่งความเต็มใจบริการให้กับผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงวัยนั่นเอง อย่างไรก็ตามประเด็นเบื้องหลังกรณีการแสวงหาพันธมิตรในห่วงโซ่อุปทานมีความสัมพันธ์กับการจัดการความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ สุธเดช เอกปัญญาสกุล และคณะ ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารเสริมสุขภาพไทยต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และพบว่า การพัฒนายุทธศาสตร์และพันธกิจร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีผลโดยตรงต่อกระบวนการเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารเสริมสุขภาพไทย จากข้อมูลนี้จึงกล่าวได้ว่าการแข่งขันที่รุนแรงและทางเลือกที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้ประกอบการทั้งรายใหญ่และรายย่อย มีความจำเป็นต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะด้านการสร้างนวัตกรรมใหม่ในตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งต้องมีผลการวิเคราะห์วิจัยรับรอง การแสวงหาพันธมิตรที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์และเอื้อต่อการให้ความร่วมมือจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้องค์กรธุรกิจดำเนินกิจกรรมที่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันได้ (สุทธเดช เอกปัญญาสกุล และคณะ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้ตัวแบบจำลองโครงสร้างการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงวัย โดยตัวแปรด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) มีความสัมพันธ์กับการเติบโตของธุรกิจนี้มากที่สุด รองลงมาคือ ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ตัวแปรด้านกระบวนการ (Process) ตัวแปรด้านราคา (Price) ตัวแปรด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ตัวแปรด้านพนักงานผู้ให้บริการ (People) และตัวแปรด้านการนำเสนอทางกายภาพ (Physical Evidence) ดังแสดงได้ในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวแบบธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแบบการจัดการความได้เปรียบทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผู้สูงอายุนั้นกลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับการเติบโตของธุรกิจนี้มากที่สุด รองลงมาคือ ตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการดำเนินงาน การกำหนดราคา การส่งเสริมการตลาด บุคลากร และการนำเสนอทางกายภาพ เป็นต้น จึงสามารถนำเสนอข้อคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นคุณค่าในเชิงวิชาการได้ดังนี้ 1) เมื่อแนวโน้มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีอายุเฉลี่ยสูงขึ้น การดูแลใส่ใจด้านสุขภาพมีก็จะแนวโน้มที่สูงขึ้น ดังนั้นสินค้าด้านการบำรุงสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงก็จะเกิดความต้องการที่สูงขึ้นตามไป ทำให้ตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพเติบโต ดังนั้นเป็นไปได้ว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่ช่วยบำรุงสมองและความจำ รวมถึงอาหารเสริมที่สามารถลดความเสี่ยงในการเกิดโรคในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน ความดัน กระดูก ไขข้อ หรือโรคที่เกี่ยวกับสายตาและการได้ยิน จะเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่ได้รับความนิยมสนใจอย่างมาก อย่างไรก็ตามข้อเสนอให้ผู้ประกอบการมุ่งยกระดับศักยภาพผลิตภัณฑ์ โดยการใช้วัตถุดิบและกระบวนการผลิตที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความภักดีต่อตราสินค้าต่อไป 2) หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจกำหนดนโยบายสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพ ซึ่งทำให้สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าและบริการ สร้างความเติบโตอย่างยั่งยืนให้กับผู้ประกอบการได้ โดยเฉพาะช่วงหลังจากการเกิดสถานการณ์

Covid - 19 ผู้บริโภคจะหันมาใส่ใจเรื่องอาหารเสริมสุขภาพกันมากยิ่งขึ้น อาหารเสริมที่เน้นสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันไวรัสหรือแบคทีเรีย จะกลายเป็นสินค้าในความต้องการของผู้บริโภค เมื่อภาครัฐให้ความสำคัญและสนับสนุน จะสามารถนำไปสู่การเป็นศูนย์สุขภาพแบบครบวงจร ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). สถิติผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2563 จาก <https://www.dop.go.th/th/know/1>
- จันทร์เพ็ญ ขาประดิษฐ์. (2558). การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการโตะจีนจังหวัดนครปฐม. วารสาร Veridian E - Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 1207-1222.
- นริศวรร ตุลาผล. (2561). กลยุทธ์กับทางรอดธุรกิจอาหารเสริมในอนาคต. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2563 จาก <https://www.scbeic.com/th/detail/product/3217>
- บริษัท เดอะ นิลเซ็น (ประเทศไทย) จำกัด. (2563). หลังโควิด-19 จบจับตาพฤติกรรมคนไทยจะเปลี่ยนแบบถาวร. เรียกใช้เมื่อ 11 ธันวาคม 2563 จาก www.nielsen.com
- เบญจวรรณ บวรกุลภา. (2560). กลยุทธ์การตลาดอาหารเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา (หน้า 213-220). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รังสรรค์ เลิศในสัตย์. (2555). Quality Management: การวางแผนกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับสถานะการณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). โอกาสธุรกิจตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์ผู้สูงอายুরองรับสังคมผู้สูงอายุของไทย. K SME Analysis, 2. เรียกใช้เมื่อ 25 กันยายน 2563 จาก <https://www.kasikornbank.com>
- สุรเดช เอกปัญญาสกุล และคณะ. (2559). รูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารเสริมสุขภาพไทยต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 1(2), 36-48.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). การตลาดในภูมิทัศน์ใหม่ของโลก. วารสารการเงินธนาคาร, 22(377), 50-56.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- David, W. W. (1989). Meaning of competitive. United States: University of New Hampshire.

- Ipsos ประเทศไทย. (2562). รายงานวิจัย Getting Older-Our Aging world. เรียกใช้เมื่อ 14 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.ipsos.com/en-th/about-us>
- Rafael J. E. & Russell K. S. (2015). The Practice of Research in Social Work. The Journal of Sociology & Social Welfare, 33(3), 186-187.

การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DESIGN AND DEVELOPMENT OF LOCAL FOOD DATABASE FOR PHROM KHIRI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศศิพัชร บุญขวัญ

Sasipat Boonkwan

นิภารัตน์ นักรัตนพงศ์

Niparat Nuktreepong

นุชนารถ กฤษณมรณย์

Nuchanart Kitsanarom

กาญจนาพรณ จรพงศ์

Kanjanapan Jarapong

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: sasipat_boo@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมอาหารพื้นถิ่นของอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านอาหารและนำมาต่อยอดให้อาหารมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ทำให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น และ 2) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์สำหรับเผยแพร่ อาหารพื้นถิ่นของอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นที่รู้จักและเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับชุมชน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์แบบเว็บแอปพลิเคชัน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัย นี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและออกแบบ โดยเริ่มจากการรวบรวมศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบสำหรับการพัฒนาระบบต่อไป ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน โดยใช้วัฏจักรของการพัฒนาระบบแบบ SDLC และใช้กรอบ (Frameworks) ในการพัฒนาระบบแบบ MVC ที่มีการแบ่งแยกระบบออกเป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ Data Model คือ ส่วนที่ติดต่อกับฐานข้อมูล User Interface คือ ส่วนที่แสดงผลข้อมูล และ Controller คือ ส่วนควบคุมและรับการร้องขอ

* Received 25 July 2021; Revised 14 May 2022; Accepted 19 May 2022

จากผู้เข้ามาและไปดึงข้อมูลจากโมเดลมาเพื่อแสดงผล ซึ่งมีฟังก์ชันงานที่รองรับการจัดเก็บ ข้อมูลอาหาร หมวดย่อยอาหาร โดยมีกลุ่มผู้ใช้งานแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้ทั่วไป ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบจากผู้ใช้งานระบบ ซึ่งผลจากการประเมินประสิทธิภาพของระบบมีความพึงพอใจต่อระบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) สรุปได้ว่าระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันตอบสนองตามความต้องการของผู้ใช้งาน

คำสำคัญ: ระบบฐานข้อมูล, อาหารพื้นถิ่น, เว็บแอปพลิเคชัน, เอ็มวีซี

Abstract

The objectives of this research article 1) were to collect local food of Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province. For preserving food culture and adding value to food make the community more income, and 2) for to develop database system and online information system for dissemination of Local food of Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province. It also increases the marketing channels for the community. 3) To study the satisfaction of users of database systems and online information systems using web applications. This research is a mixed method research. This research is divided into 3 steps. The first step: the study of the relevant documents and research, and then the data will be designed for further development. The second step: Develop database systems and online information systems in the form of web applications. Using the SDLC development cycle and frameworks for system development. MVC is divided into three main areas: data model is the part that connects to the database; user interface is the part that display of information; and controller are a control and receives requests from users and retrieves data from the model for display. It is the system has function with the food data storage and food category. This is the system has, the user group is divided into two groups: administrators and users. The third step: evaluate satisfaction with the performance of the system by users. The results of the system performance evaluation were very satisfactory ($\bar{X} = 4.49$). It can be concluded that database system and online information system in the form of web applications meet the needs of users.

Keywords: Database System, Local Food, Web Application, MVC

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัยและมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการนำเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์หลากหลายด้าน ทั้งด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการสร้างความบันเทิง ด้านการจัดเก็บข้อมูล และด้านอื่น ๆ ซึ่งทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ก็มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ เพื่อปรับเปลี่ยนระบบการทำงานให้ทันต่อยุคสมัย และสร้างรายได้เปรียบในการพัฒนาองค์กรและปรับตัวตามสภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น รวมถึงการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ บนโลกออนไลน์ มีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานเทคโนโลยีผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้พฤติกรรมในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานเปลี่ยนแปลงไป และจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มีการซื้อขายสินค้า หรือการสั่งอาหารผ่านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เพราะสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้ซื้อที่จับจ่ายได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งยังเป็นช่องทางใหม่สำหรับผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างโอกาสในการขยายช่องทางการค้าให้กับผู้ขายได้มากยิ่งขึ้น และยังเป็นตัวช่วยหนึ่งในการเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย ตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการองค์ความรู้และข้อมูลที่มีอยู่ ผ่านเทคโนโลยีเครือข่ายหรืออินเทอร์เน็ต โดยเทคโนโลยีทำให้วิถีการใช้ชีวิตปรับเปลี่ยนไป เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต ทั้งการท่องเที่ยวก็มีการค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต การซื้อขายหรือ การสั่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การจัดเก็บข้อมูลบนคลาวด์ การทำธุรกรรมทางการเงินและการพบแพทย์ผ่านแอปพลิเคชัน การค้นหาข้อมูลผ่านเสิร์ชเอนจิน และรวมถึงการสั่งงานให้อุปกรณ์ต่าง ๆ สามารถทำตามคำสั่งได้

การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของฐานข้อมูลจะช่วยรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่ไม่ให้สูญหาย และสามารถจัดเก็บข้อมูลได้เป็นหมวดหมู่ทำให้ค้นหาได้สะดวก ง่ายต่อการนำข้อมูลไปใช้งานในด้านต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การนำข้อมูลมาประมวลผล ดังเช่น การศึกษาของ ธิตาลักษณ์ อยู่เย็น และคณะ ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย สำหรับรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของ และเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เพื่อช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว (ธิตาลักษณ์ อยู่เย็น และคณะ, 2017) การศึกษาของ วารินทร์ วงษ์วรรณ ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพของประชาชนในเขตเทศบาล และนำข้อมูลมาประมวลผล สำหรับการวางแผนการให้บริการประชาชนด้านสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพของเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วารินทร์ วงษ์วรรณ, 2564) การศึกษาของ ไชยรัตน์ ปัญญาเอก และคณะ ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ สำหรับเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ของปราชญ์ เพื่อนำข้อมูลมาเผยแพร่ให้ผู้สนใจเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (ไชยรัตน์ ปัญญาเอก และคณะ, 2564) การศึกษาของ สุนิษา ชันนุ้ย และคณะ ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัด

พัทลุง เพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญาให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาและสามารถค้นหาข้อมูลได้ (สุนิษา ชื่นนุ้ย และคณะ, 2564)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีจึงมีแนวคิดในการที่จะออกแบบและพัฒนาระบบสำหรับรวบรวมและเผยแพร่อาหารพื้นถิ่นบนโลกออนไลน์ เพื่อการจัดเก็บข้อมูลอาหารและวัฒนธรรมด้านอาหาร (Sattarattanakhachon, K. et al., 2020) ไม่ให้สูญหาย เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและใช้ได้ทุกอุปกรณ์ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต โดยนำหลักทางวิศวกรรมซอฟต์แวร์ (Sommerville, I., 2011) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการออกแบบและพัฒนา ซึ่งการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและออกแบบ โดยเริ่มจากการรวบรวมศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบสำหรับการพัฒนาระบบต่อไปในขั้นต่อไป ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบบสำหรับรวบรวมและเผยแพร่อาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านเว็บแอปพลิเคชัน โดยใช้ภาษาซีชาร์ป (C#) และใช้เทคโนโลยีเอ็มวีซี ซึ่งเป็นการออกแบบ (Design Pattern) แบบ Model คือ ส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูล View คือ ส่วนของการแสดงผล Controller คือ ส่วนของการเริ่มทำงานและรับคำสั่ง ซึ่งเอ็มวีซีมีข้อดี คือ การเขียนโปรแกรมจะมีลักษณะเป็นการเขียนโปรแกรมแบบเชิงวัตถุ คือแบ่งแยกส่วนต่าง ๆ ของโค้ดออกจากกันอย่างชัดเจนทำให้ผู้พัฒนาสามารถพัฒนาในแต่ละส่วนคู่ขนานกันไปได้ ซึ่งในการพัฒนาจะมีการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้ทั่วไป ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบโดยผู้ใช้งานระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

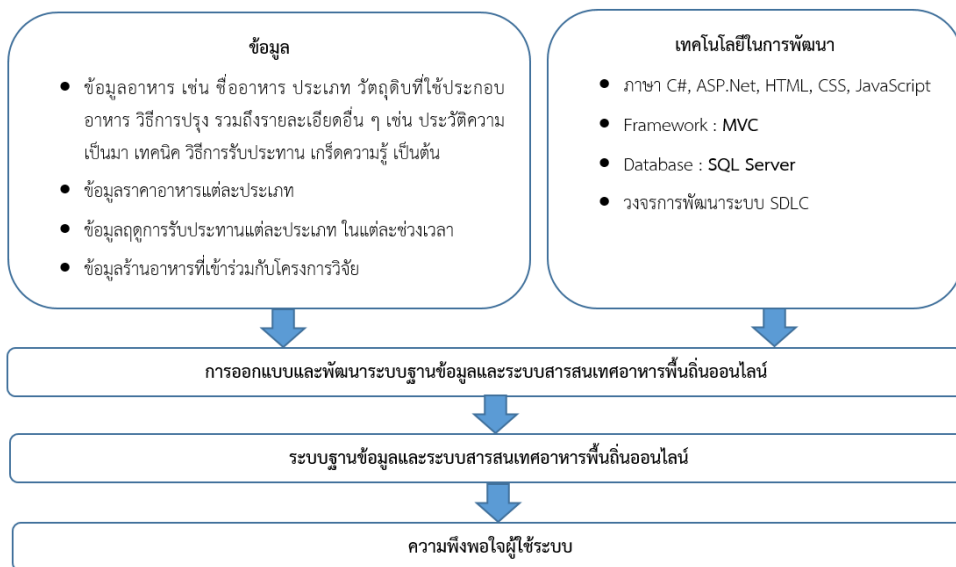
1. เพื่อศึกษาและรวบรวมอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์แบบเว็บแอปพลิเคชัน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์แบบเว็บแอปพลิเคชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดของการวิจัย คณะผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของอาหารพื้นถิ่น อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการจัดเก็บข้อมูลอาหาร ประเภทวัตถุดิบ ราคา ช่วงเวลาในการรับประทาน จากนั้นคณะผู้วิจัยเลือกเทคโนโลยีในการพัฒนาระบบโดยใช้เอ็มวีซี ซึ่งเป็นการออกแบบซอฟต์แวร์เชิงวัตถุและใช้ภาษาซีชาร์ป (C#) ในการพัฒนา (Kimmel, P., 2002) ซึ่งข้อดีของเอ็มวีซี คือแบ่งแยกส่วนต่าง ๆ ของโค้ดออกจากกันอย่างชัดเจนทำให้ผู้พัฒนาสามารถคู่ขนานกันไปได้ จากนั้นนำข้อมูลและเทคโนโลยีที่เลือกนำมาออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์ และวัดความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่ได้

การศึกษาและรวบรวมอาหารพื้นถิ่น

ในการการศึกษาและรวบรวมอาหารพื้นถิ่นคณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญด้านอาหารโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (Snow sampling) คือ มีการแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนต่อไป และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถในการปรุงอาหารเข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย เพื่อรวบรวมรายการอาหารพื้นถิ่น

การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ

การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์แบบเว็บแอปพลิเคชัน ใช้กระบวนการพัฒนาตามวงจรการพัฒนาแบบ (System Development Life Cycle: SDLC) ภายในวงจรนี้จะแบ่งกระบวนการพัฒนาออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนาระบบ และการบำรุงรักษาระบบเมื่อผู้ใช้เพิ่มเติมความต้องการหรือแก้ไขข้อมูลบางส่วน ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของอาหารพื้นถิ่นอำเภอพรหมคีรีและความต้องการของผู้ใช้ระบบไว้ดังนี้

1. ข้อมูลอาหาร เช่น ชื่ออาหาร ประเภท วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร วิธีการปรุง รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา เทคนิค วิธีการรับประทาน นิยมรับประทานคู่กับ เครื่องดื่ม เป็นต้น

2. ข้อมูลราคาอาหารแต่ละประเภท

3. ข้อมูลฤดูกาลรับประทานแต่ละประเภท ในแต่ละช่วงเวลา

4. ข้อมูลร้านอาหารที่เข้าร่วมกับโครงการวิจัย

5. ข้อมูลผู้ดูแลระบบ

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบระบบโดยวิเคราะห์จากความต้องการและรูปแบบความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งผู้ใช้ต้องการระบบสารสนเทศแบบเป็นเว็บไซต์สามารถจัดเก็บข้อมูลและแสดงผลข้อมูลได้ตามประเภทของอาหาร

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการพัฒนาและฟังก์ชันการทำงานต่าง ๆ ของระบบโดยการนำความต้องการแบบที่เป็นหน้าที่หลัก (Functional Requirements) ซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถที่ผู้ใช้สามารถเรียกใช้จากระบบ มาแปลงเป็นรูปแบบความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งจะใช้ Use Case Diagram และคำอธิบายยูสเคส (Use Case Description) ซึ่งเป็นรายละเอียดของแต่ละฟังก์ชันว่าเริ่มต้นอย่างไร มีการดำเนินเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไรและสิ้นสุดลงอย่างไร ลำดับการเกิดเหตุการณ์ (Flow of Event) รวมถึงเหตุการณ์ยกเว้น (Exception Flow of Event) ที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติฟังก์ชันดังกล่าวของระบบ (Sommerville, I., 2011)

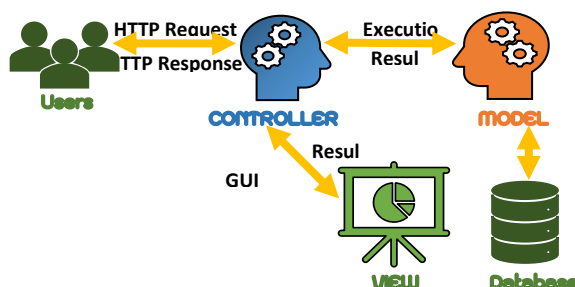
การพัฒนาระบบฐานข้อมูล คณะผู้วิจัยได้กำหนดตารางสำหรับเก็บข้อมูลแยกตามประเภทที่ได้กำหนดไว้ และคณะผู้วิจัยได้กำหนดสิทธิ์การใช้งานระบบสารสนเทศ โดยแบ่งเป็น 2 สิทธิ์ คือ ผู้ดูแลระบบที่สามารถล็อกอินเข้าสู่ระบบได้ และผู้ใช้ทั่วไป จากนั้นผู้วิจัยนำตารางทั้งหมดที่ได้มาทำนอร์มัลไลเซชัน (Normalization) เพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลไม่ซ้ำซ้อนกัน และในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ฐานข้อมูล SQL Server สำหรับจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Raghu, R., 1998)

การพัฒนาระบบสารสนเทศออนไลน์ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเป็นเว็บแอปพลิเคชัน (Web application) โดยใช้เอ็มวีซีเฟรมเวิร์ก (MVC Framework) (Stratmann, E. et al., 2011) และเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีชาร์ป โดยเอ็มวีซีใช้วิธีการลากคอนโทรล (Control) มาวางบนพื้นที่ออกแบบในเพจและเขียนโปรแกรมภายใต้คอนโทรลเหล่านั้น โดยอาศัยแนวคิดการทำงานของโพสแบค (Postback) คือ การส่งข้อมูลไปมาระหว่างเซิร์ฟเวอร์และไคลเอนต์และวิวสเตจ (View State) คือ การเก็บค่าให้คงไว้ระหว่างการทำโพสแบค ซึ่งเป็นการออกแบบโปรแกรม

โดยใช้ดีไซน์แพตเทิร์น (Design pattern) แบบเอ็มวีซี โดยจะจัดการแยกหน้าที่ขององค์ประกอบในแอปพลิเคชันออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้สะดวก รวดเร็ว และง่ายขึ้น ในการสร้างพัฒนา และขยายระบบเพิ่มเติม รวมถึงทำให้ทดสอบ แอปพลิเคชันนี้เป็นส่วน ๆ ได้โดยไม่กระทบหรือกระทบน้อยที่สุดกับส่วนอื่นของระบบ โดยเอ็มวีซี ย่อมาจาก โมเดล (Model) คือ ส่วนที่ติดต่อกับฐานข้อมูล คอนโทรลเลอร์ (Controller) คือ ส่วนควบคุมและรับการร้องขอจากผู้ใช้มา และไปดึงข้อมูลจากโมเดลมาเพื่อแสดงผลข้อมูลกลับไปยังผู้ใช้ที่ส่วนแสดงผลข้อมูล และวิว (View) คือ ส่วนที่แสดงผลข้อมูล ด้วยการจัดการที่แยกออกเป็นส่วน ๆ ทำให้การทดสอบระบบ (Unit Testing) ที่ซับซ้อน ทำได้ง่ายขึ้น

ภาพที่ 2 เป็นการอธิบายการทำงานของเอ็มวีซี โดยโมเดล คือ ส่วนที่ใช้ในการติดต่อกับฐานข้อมูล ซึ่งทำหน้าที่ในการดึงข้อมูลขึ้นมาจากฐานข้อมูล และทำการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในรูปแบบที่เหมาะสม วิว คือ ส่วนที่จะนำข้อมูลจากโมเดลไปใช้แสดงผลให้ผู้ใช้เห็นผลลัพธ์ออกมาในส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) คอนโทรลเลอร์ คือ ส่วนที่จะคอยรับอินพุตจากไคลเอนต์ (Client) เข้ามาแล้วนำคำสั่งไปประมวลผล เพื่อสั่งงานวิวและโมเดลให้ประมวลผลออกมา

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการทำงานของเอ็มวีซี

การประเมินความพึงพอใจผู้ใช้ระบบสารสนเทศ

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศอาหารพื้นถิ่นออนไลน์ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้งานเว็บไซต์กลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป ทั้งหมด 95 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างที่ไม่คำนึงถึงความเป็นในการสุ่ม (Non – Probability Sampling) แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามกำหนดค่าคะแนนแบบประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (พูลศักดิ์ หลาบสีดา และนำคุณ ศรีสนิท, 2559)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศอาหารพื้นถิ่นออนไลน์

3. วิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อการใช้งานซอฟต์แวร์ ระบบสารสนเทศร้านอาหารพื้นถิ่นออนไลน์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

a. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ กำหนดค่าคะแนนแบบประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต

b. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ในการถาม

4. เกณฑ์การประเมิน คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ให้ผู้ใช้ระบบตอบคำถาม เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยประเมินระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ ดังช่วงระดับคะแนนที่ใช้ประเมินดังต่อไปนี้ 1.00 - 1.49 ไม่พอใจ 1.50 - 2.49 พอใจน้อย 2.50 - 3.49 พอใจปานกลาง 3.50 - 4.49 พอใจมากและ 4.50 - 5.00 พอใจมากที่สุด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ยและหาค่าระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศอาหารพื้นถิ่นออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะผู้วิจัยสามารถรวบรวมรายชื่ออาหารได้ 105 รายการ โดยสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1. แกง สามารถแยกได้ 2 ลักษณะคือที่มีส่วนผสมกะทิ และไม่มีกะทิ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แกงที่มีส่วนผสมกะทิ ได้แก่ แกงอูดพิต แกงยอคบอน แกงซี่เหล็กกึ่งแห้ง แกงกล้วยไก่บ้าน แกงมะละกอกับกึ่งแห้ง แกงหัวทื่อ แกงเทโพลูกประดอง แกงเทโพออดิบ แกงเทโพลูกท่อน แกงพุงปลาอื้อ แกงเห็ดครงใบชะพู แกงหนองตง แกงขนุน แกงไก่บ้านมะเดื่อ แกงปลาตุ๋นใส่ใบส้มป่อย แกงหยวกกล้วย แกงน้ำเต้าหมูย่าง

1.2 แกงไม่มีกะทิ ได้แก่ แกงส้มลูกปะ แกงส้มลูกรวน (ลูกเงาะ) แกงส้มมังคุดคั่ว แกงส้มทุเรียน แกงส้มหน่อไม้ แกงส้มบอนคลอง แกงส้มหมูสามชั้นลูกอ๊อด แกงส้มกบบอน เกรียบ แกงส้มกบกระดูกำ แกงส้มกบหนองปุด แกงส้มลูกเขาคัน แกงเคยปลา แกงพุงปลา แกงควั่วซี่โครงหมูใบรา

2. ต้ม สามารถแยกได้ 2 ลักษณะคือที่มีส่วนผสมกะทิ และไม่มีกะทิ ดังมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ต้มที่มีส่วนผสมกะทิ ได้แก่ ต้มเค็มลูกปะ ลวกที่ผักกูด ต้มเค็มมะเขือใส่ใบแมงลัก

2.2 ต้มไม่มีกะทิ ได้แก่ ต้มสีโคลงหมุผักเสี้ยนดอง แกงเลียงโบราณ แกงเลียงวุ้นเส้นใส่หยวก แกงเลียงยอดลำเพ็งและยอดขาม แกงเลียงผักหวานช้าง แกงเลียงมันหลา แกงเห็ดปลวกเลียงเคย บอนหอมต้มส้มเห็ดเลียง แกงเลียงยอดเข็ลียง แกงเลียงหน่อไม้ แกงเลียงยอดมะแม แกงเลียงผักหวานบ้าน แกงเลียงลือกอก แกงเลียงหยวกกล้วยเถื่อน

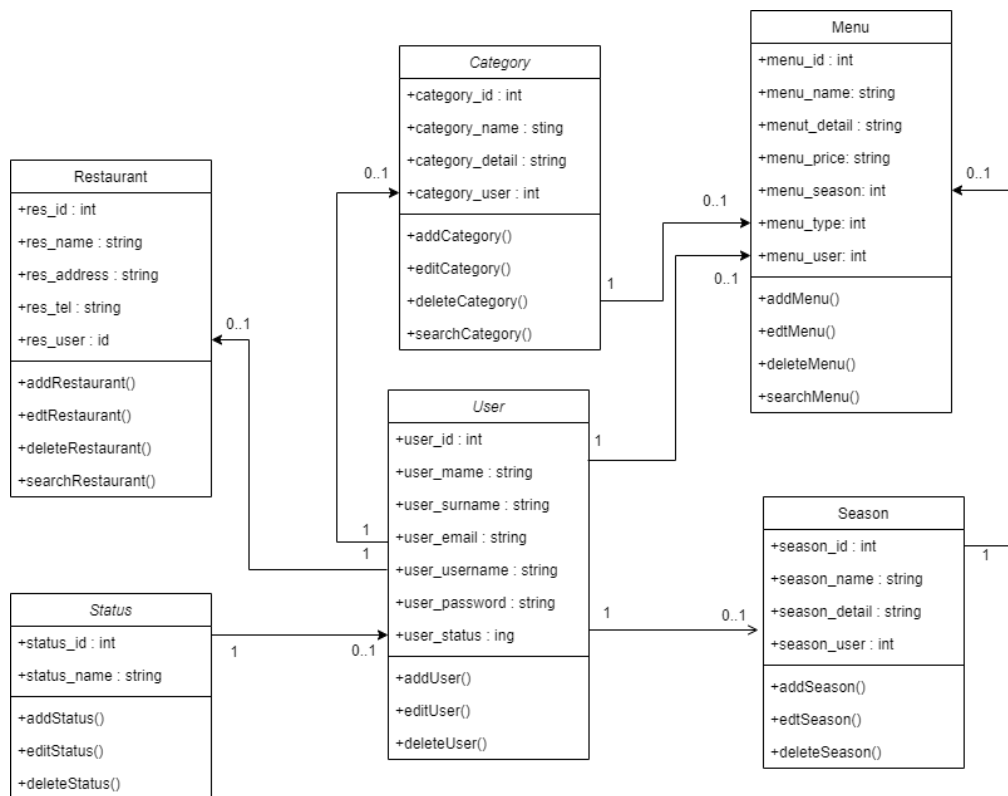
3. ผัดและทอด ได้แก่ สะตอหมูผัดเคย ผักมะละกอ มังคุดผัดเปรี้ยวหวาน ผัดผักเหลียง หยวกกล้วยเถื่อนผัดหมู หยวกกล้วยผัดเคย ผัดถั่วฟักยาว ผัดน้ำเต้าหู้ ผัดลูกมะแม เห็ดปลวกผัด ผัดแตงกวาใส่ไข่ ผัดมะระ ผัดยอดทานตะวัน ผัดผักรวม ทอดได้แก่ ลูกเห็ดทอด

4. ยำ ได้แก่ ยำส้มมุด ยำส้มปริง ยำเคยแตงกวา ยำมังคุด ยำดอกดาหลา ยำหยวก ยำเชื้อพวงปลาแบน ยำผักกูด ยำถั่วพู ยำม่วง ยำใบบัวบก ยำไข่แมงดา ยำมะเขือยาวผ่า ยำวุ้นเส้น ยำปลีกกล้วยใส่ปลาปอง

5. เครื่องจิ้ม ได้แก่ น้ำซุบหัวท้อ น้ำซุบโจร น้ำซุบลูกปะ น้ำซุบโคร น้ำซุบลูกอีก น้ำซุบส้มขามเจียน น้ำซุบปลาทุ น้ำซุบเคย น้ำซุบกุ้งสด น้ำซุบกระดูก น้ำซุบแมงดา

6. ของหวาน ได้แก่ แกงบวดมะละกอ แกงบวดขี้พริ้ว แกงบวดน้ำเต้า แกงบวดกลอย แกงบวดข้าวโพด แกงบวดหัวบอน แกงบวดหัวมันหลา แกงบวดหัวมันเคย บัวลอย รวมมิตรลอดช่อง ต้มถั่วเขียว ข้าวต้มมัด หลามเหนียว สาคุ

หลังจากได้รวบรวมรายชื่ออาหารคณะผู้วิจัยได้ออกแบบ Class diagram และพัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยใช้เครื่องมือ SQL Server 2016 ซึ่งได้ผลจากการออกแบบเป็นดังนี้

ภาพที่ 3 การออกแบบฐานข้อมูลอาหารพื้นถิ่นอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช.

จากนั้นพัฒนาระบบสารสนเทศออนไลน์แบบเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และวางโครงสร้างของระบบตามสิทธิ์ของผู้ใช้งานตาม ฟังก์ชันงานและส่วนติดต่อผู้ใช้ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผู้ดูแลระบบ 2) ผู้ใช้ทั่วไป ซึ่งผู้ใช้จะเข้าใช้งานฟังก์ชันได้ตามสิทธิ์ของผู้ใช้ในแต่ละส่วนดังนี้

1. ผู้ดูแลระบบ สามารถ เพิ่ม/ลบ/แก้ไข ข้อมูลในระบบได้ดังนี้

- 1.1 จัดการข้อมูลผู้ดูแลระบบ
- 1.2 จัดการข้อมูลอาหาร คือ ชื่ออาหาร วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร วิธีการปรุงรวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา เทคนิค วิธีการรับประทาน นิยมรับประทานคู่กับเครื่องดื่ม
- 1.3 จัดการข้อมูลประเภทอาหาร
- 1.4 จัดการข้อมูลราคาอาหาร
- 1.5 จัดการข้อมูลฤดูกาลรับประทานแต่ละประเภท ในแต่ละช่วงเวลา
- 1.6 จัดการข้อมูลร้านอาหารที่เข้าร่วม เช่น ชื่อร้าน ที่อยู่ร้าน เบอร์โทรศัพท์

2. ผู้ใช้ทั่วไป สามารถ ดู ข้อมูลในระบบได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลอาหาร คือ ชื่ออาหาร วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร วิธีการปรุง รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา เทคนิค วิธีการรับประทาน นิยมรับประทาน คู่กับ เครื่องดื่ม

2.2 ข้อมูลประเภทอาหาร

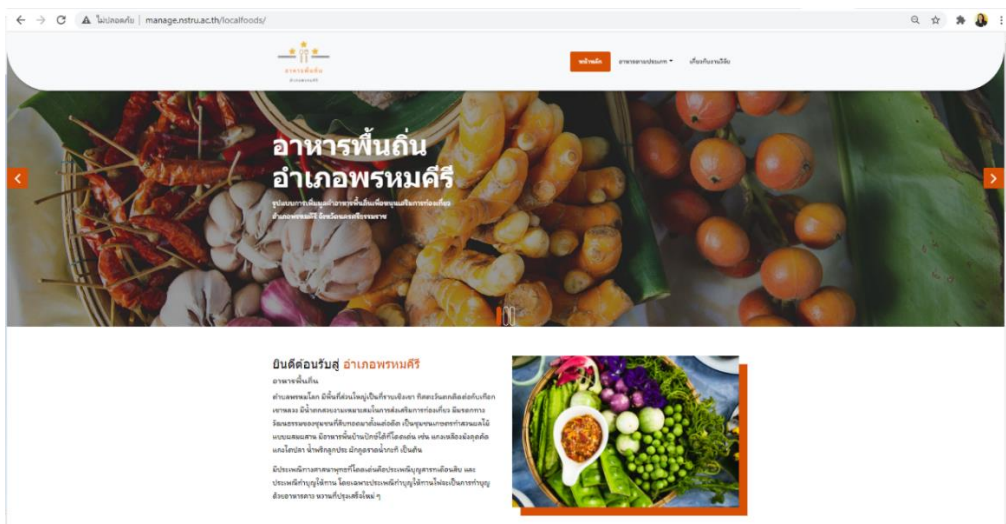
2.3 ข้อมูลราคาอาหาร

2.4 ข้อมูลฤดูกาลรับประทานแต่ละประเภท ในแต่ละช่วงเวลา

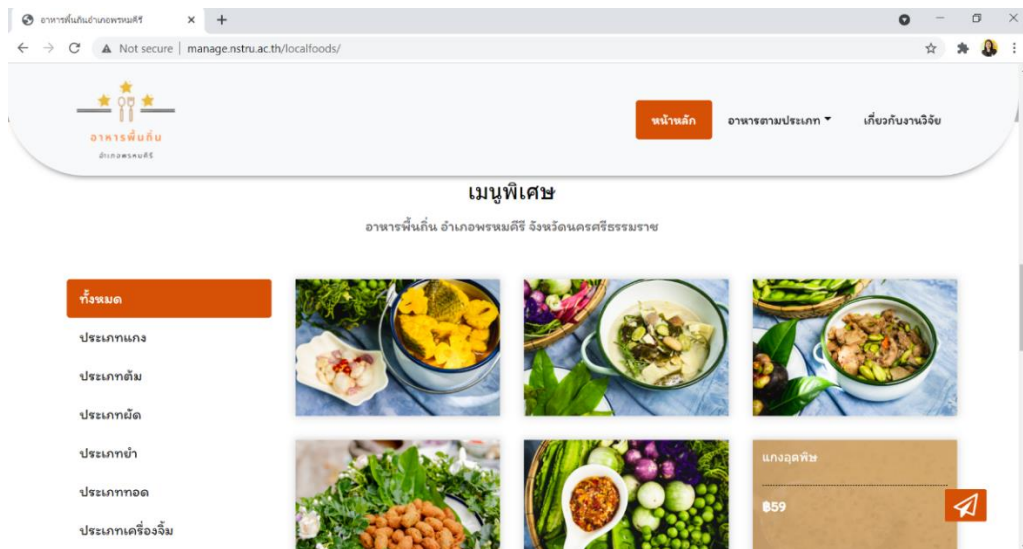
2.5 ข้อมูลร้านอาหารที่เข้าร่วม เช่น ชื่อร้าน ที่อยู่ร้าน เบอร์โทรศัพท์

Facebook Line

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยได้พัฒนาระบบสารสนเทศโดยใช้เอ็มวีซีเฟรมเวิร์กเป็นกรอบในการพัฒนา และได้ออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้โดยใช้ภาษา ASP.Net, HTML, CSS และ JavaScript เพื่อให้หน้าจอได้ตามรูปแบบที่ต้องการและใช้ภาษา C# ประมวลผลฝั่งเซิร์ฟเวอร์เพื่อควบคุมและรับการร้องขอจากผู้ใช้งาน จากภาพที่ 4 หน้าแรกแสดงข้อความต้อนรับและข้อความเพื่อเพิ่มความเข้าใจอาหารพื้นถิ่นและภาพที่ 5 หน้าแสดงรายการอาหารแต่ละประเภทรวมทั้งราคาอาหาร เมื่อลากเมาส์ไปวางบนภาพอาหารที่ต้องการทราบก็จะมีรายชื่ออาหารและราคาแสดงขึ้นมาให้เห็น

ภาพที่ 4 หน้าแรกแสดงข้อความต้อนรับและข้อความเพื่อเพิ่มความเข้าใจอาหารพื้นถิ่น

ภาพที่ 5 หน้าแสดงรายการอาหารแต่ละประเภทรวมทั้งราคาอาหาร

จากภาพที่ 4 และภาพที่ 5 เป็นส่วนหนึ่งของหน้าระบบสารสนเทศออนไลน์อาหารพื้นถิ่น ซึ่งในระบบยังมีหน้าแสดงอาหารแยกตามประเภท หน้าแสดงรายละเอียดร้านที่ขายอาหารพื้นถิ่น หน้าแสดงภาพอาหาร หน้าแสดงรายละเอียดอาหาร เช่น วัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร วิธีการปรุง รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา เทคนิค วิธีการรับประทาน นิยมรับประทานคู่กับ เครื่องดื่ม และหน้าแสดงข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

องค์ประกอบ	ระดับคะแนน (%)					สถิติ		
	5	4	3	2	1	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ความเร็วในการเข้าถึงข้อมูล	35.70	34.85	1.70	0.00	0.00	4.47	0.55	มาก
ความเร็วในการเชื่อมต่อข้อมูล	43.35	27.20	1.70	0.00	0.00	4.58	0.54	มากที่สุด
ความง่ายในการเข้าถึงข้อมูล	41.65	27.20	2.55	0.85	0.00	4.52	0.63	มากที่สุด
ความเร็วในการดาวน์โหลดภาพ	34.85	29.75	5.95	0.85	0.85	4.40	0.64	มาก
การจัดวางตัวอักษร/ข้อความ	39.10	28.90	2.55	0.00	1.70	4.55	0.55	มากที่สุด
พื้นหลังของเว็บไซต์	34.00	34.00	2.55	0.85	0.85	4.38	0.64	มาก
การปฏิสัมพันธ์ต่อผู้ใช้งาน	35.70	32.30	2.55	0.85	0.85	4.47	0.57	มาก
ความถูกต้องของเนื้อหา	34.85	33.15	3.40	0.85	0.00	4.45	0.59	มาก
ความสอดคล้องของภาพกับเนื้อหา	38.25	29.75	2.55	0.00	1.70	4.55	0.55	มากที่สุด
ความสมบูรณ์ของข้อมูล	39.95	26.35	4.25	1.70	0.00	4.51	0.61	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย						4.49	0.59	มาก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์จำนวน 95 คน ได้ผลสรุปโดยแบ่งเป็นองค์ประกอบได้ดังนี้ ด้านความเร็วในการเชื่อมต่อข้อมูล ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.58 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.54 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุด ด้านการจัดวางตัวอักษร/ข้อความและด้านความสอดคล้องของภาพกับเนื้อหา ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.55 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุด ด้านความง่ายในการเข้าถึงข้อมูล ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.52 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุด ด้านความสมบูรณ์ของข้อมูล ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.51 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.61 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมากที่สุด ด้านการปฏิสัมพันธ์ต่อผู้ใช้งาน ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.47 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.57 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมาก ด้านความเร็วในการเข้าถึงข้อมูล ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.47 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมาก ด้านความถูกต้องของเนื้อหา ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.45 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมาก ด้านความเร็วในการดาวน์โหลดภาพ ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.40 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมาก และด้านพื้นหลังของเว็บไซต์ ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.38 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.64 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ใช้พึงพอใจมาก

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์ เพื่อเผยแพร่อาหารพื้นถิ่นอำเภอพรหมคีรี จากการศึกษาสามารถอภิปรายผลดังนี้

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ในการรวบรวมอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการรวบรวมอาหารพื้นถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านโดยใช้วิธีแบบสโนว์บอลล์ และใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึก ทำให้สามารถรวบรวมเมนูอาหารพื้นถิ่นได้จำนวน 105 เมนู ทั้งนี้จากการศึกษาของ สุนิษา ชันนุ้ย และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง เพื่อรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดพัทลุง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก เป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลและองค์ความรู้จากปราชญ์จำนวน 10 คน (สุนิษา ชันนุ้ย และคณะ, 2564)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ในการออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศออนไลน์แบบเว็บแอปพลิเคชันเพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้ใช้งาน

คณะผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาระบบตามวงจรการพัฒนาระบบแบบ SDLC โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยจึงแบ่งสิทธิ์การใช้งานระบบออกเป็น 2 สิทธิ์ คือ ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้ทั่วไป และมีการกำหนดฟังก์ชัน คือ การจัดการข้อมูลผู้ดูแลระบบ การจัดการข้อมูลอาหาร การจัดเก็บข้อมูลร้านอาหารในพื้นที่ โดยใช้ฐานข้อมูล SQL Server และเว็บแอปพลิเคชันโดยใช้เอ็มวีซีเฟรมเวิร์กมาเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาระบบ ทั้งนี้จากการศึกษาของ ศิริกรณ ก้นชั๊ด และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลผักพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ภาษา PHP และใช้ฐานข้อมูล MySQL ในการพัฒนาระบบโดยยึดหลักวงจรการพัฒนาระบบแบบ SDLC (ศิริกรณ ก้นชั๊ด และคณะ, 2563) และจากการศึกษาของ อุดร จิตจักร และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพันธุ์ข้าวไทย โดยใช้ภาษา SQL ในการสร้างฐานข้อมูลและพัฒนาระบบตามกระบวนการของ SDLC (อุดร จิตจักร และคณะ, 2564)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศอาหารพื้นถิ่นออนไลน์ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ใช้งานระบบสารสนเทศอาหารพื้นถิ่น พบว่าผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในระดับมาก จากประเด็นด้านการจัดวางตัวอักษร/ข้อความและด้านความสอดคล้องของภาพกับเนื้อหา ด้านความง่ายในการเข้าถึงข้อมูล ด้านความถูกต้องของเนื้อหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuo, H. M., & Chen, C. W. ซึ่งมีผลการศึกษาว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีความเร็วในการเชื่อมต่อข้อมูล และง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล นอกจากนี้เนื้อหาที่มีความถูกต้อง ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์ (Kuo, H. M. & Chen, C. W., 2011) งานวิจัยของ Jamthin, H. & Satiman, A.; Srisuthep และ Limlawan, C. ซึ่งมีผลการศึกษาว่าข้อมูลที่นำเสนอต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน เข้าใจง่าย รวมการจัดวางตัวอักษร/ข้อความและความสอดคล้องของภาพกับเนื้อหา (Jamthin, H. & Satiman, A., 2015); (Srisuthep, T., 2004); (Limlawan, C., 2001) และงานวิจัยของ Ganguly, B. et al. และ Vrontis, D. et al. ซึ่งมีผลการศึกษาว่าการออกแบบมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Ganguly, B. et al., 2010); (Vrontis, D. et al., 2008)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศอาหารพื้นถิ่นออนไลน์ จะเห็นได้ว่า การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูล ทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น มีความเร็วในการเชื่อมต่อข้อมูล และจากการประเมินโดยรวมของระบบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดี โดยดูจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีคะแนนประเมินความพึงพอใจในระดับมาก ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ และสามารถนำระบบไปใช้งานจริงได้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรพัฒนาระบบ

สารสนเทศให้ครอบคลุมการเพิ่ม ลบ วิดีโอ ในระบบ 2) ควรพัฒนาระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมการตอบคำถามจากข้อความที่ส่งเข้ามาในระบบ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการเพิ่มมูลค่าอาหารพื้นถิ่นเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยว อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช” ขอขอบคุณผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ วัดพรหมโลก ผู้ประกอบการร้านอาหาร อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการสนับสนุนข้อมูล และการอำนวยความสะดวกต่อการลงพื้นที่วิจัย และทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ โดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ กับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ ปัญญาเอก และคณะ. (2564). การพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์. วารสารมหาจุฬาลงกรณปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3(5), 8-16.
- จิตาลักษณ์ อยู่เย็น และคณะ. (2017). การพัฒนาฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11(3), 11-18.
- พลศักดิ์ หลาบสีดา และนำคุณ ศรีสนิท. (2559). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานบริการของสายงานเทคโนโลยีและสารสนเทศภายในบริษัท: กรณีศึกษา บริษัทประกันภัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมวิชาการวิชาการระดับชาติ “นเรศวรวิจัย” ครั้งที่ 12: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วารินทร์ วงษ์วรรณ. (2564). การพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพประชาชนในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 41(2), 68-78.
- ศิริกรณ ก้นขี้ด และคณะ. (2563). การพัฒนาฐานข้อมูลผักพื้นบ้านในพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 16(3), 133-144.
- สุนิษา ชันนุ้ย และคณะ. (2564). การพัฒนาฐานข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง. วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ, 10(2564), 1-19.
- อุตร จิตจักร และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลพันธุ์ข้าวไทย. วารสารเกษตรพระวรุณ, 13(2), 283-297.

- Ganguly, B. et al. (2010). The effects of website design on purchase intention in online shopping: the mediating role of trust and the moderating role of culture. *International Journal of Electronic Business*, 8(4-5), 302-330.
- Jamthin, H. & Satiman, A. (2015). The Development of Information System to Manage Researches and Creative Works for Graduate School, Silpakorn University. *Humanities, Social Sciences, and Arts, Veridian E-Journal*, Silpakorn University, 8(2), 893-911.
- Kimmel, P. (2002). *Advanced C# Programming*. California: McGraw-Hill/Osborne.
- Kuo, H. M. & Chen, C. W. (2011). Application of quality function deployment to improve the quality of Internet shopping website interface design. *International Journal of Innovative Computing, Information and Control*, 7(1), 253-268.
- Limlawan, C. (2001). *Webmaster and Website Administration*. Bangkok: SE-EDUCATION Public Company Limited.
- Raghu, R. (1998). *Database Management Systems*. Boston: WCB/McGraw-Hill.
- Sattarattanakhachon, K. et al. (2020). The Participatory Development of Local Food to Support Cultural-Creative Tourism in Lampang Province. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 11(1), 152-173.
- Sommerville, I. (2011). *Software Engineering*. (9th ed). Massachusetts, United State, America: Addison-Wesley.
- Srisuthep, T. (2004). *Bible of WEB DESIGN*. Bangkok: Provision Co.,Ltd.
- Stratmann, E. et al. (2011). Integrating Long Polling with an MVC Web Framework. Retrieved June 29, 2021, from https://www.usenix.org/legacy/event/webapps11/tech/final_files/Stratmann.pdf
- Vrontis, D. et al. (2008). Website design and development as an effective and efficient promotional tool: A case study in the hotel industry in Cyprus. *Journal of Website Promotion*, 2(3-4), 125-139.

ข้อมูลกระแสเงินสดเพื่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 :
ก่อนและหลังการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน
ระหว่างประเทศ (IFRS)*

CASH FLOW INFORMATION FOR INVESTMENT DECISIONS OF LISTED
COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND, SET 100
GROUP: BEFORE AND AFTER THE IMPLEMENTATION OF THE
INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARD (IFRS)

นิรมล เนื่องสิทธิ์

Niramol Nueangsitttha

พัทธนันท์ เพชรเชิดชู

Pattananant Petchchedchoo

ศิริเดช คำสุพรหม

Siridech Kumsuprom

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Dhurakij Pundit University, Thailand

E-mail: montita@snru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุนภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) และเพื่อวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลกระแสเงินสดในการตัดสินใจลงทุนภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงิน 10 ปี รวม 1,000 บริษัท แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) (ข้อมูลงบการเงินประจำปี 2549 - 2553) และข้อมูลภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) (ข้อมูลงบการเงินประจำปี 2554 - 2558) ของบริษัทดัชนี SET100 ยกเว้นกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมการเงินเนื่องจากมีความแตกต่างในการจัดทำงบการเงิน และบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน คงเหลือกลุ่มตัวอย่าง 781 บริษัท ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดจาก

* Received 19 July 2021; Revised 8 May 2022; Accepted 13 May 2022

แบบจำลองของ Ohlson เป็นแบบจำลองทางสถิติและใช้การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการวิจัย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุน (Adjusted R Square) ภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) มีค่าเท่ากับ 84.5 % และภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) มีค่าเท่ากับ 75.20 % และค่าสัมประสิทธิ์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลกระแสเงินสดในการตัดสินใจลงทุน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุน (Adjusted R Square) ภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) มีค่าเท่ากับ 94.00 % และภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) มีค่าเท่ากับ 77.40 % ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีในประเทศ ทำให้นักลงทุนปรับใช้ข้อมูลทางบัญชีในการพยากรณ์ร่วมกับข้อมูลอื่น เช่น ความไม่แน่นอนทางการเงินต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน

คำสำคัญ: คุณค่าของข้อมูลทางบัญชี, กระแสเงินสด, ราคาหลักทรัพย์, มาตรฐานการรายงานทางการเงิน, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The objectives of this research article were to study the utilization of accounting information in making investment decisions and under financial reporting standards and to study the utilization of cash flow data in investment decisions under accounting standards and financial reporting standards; it is quantitative research by collecting secondary data (Secondary Data) from the collection of financial statements for 10 years, totaling 1,000 companies, divided into 2 periods under the accounting standard (old version) (data financial statements for the year 2006 - 2010) and information under Financial Reporting Standards (New Edition) (Financial Statements 2011 - 2015) of SET100 Index Companies, except the Financial Industry Group due to differences in the preparation of the statements. Finance and companies that disclose incomplete information The remaining samples were 781 companies. The researcher applied The concepts from Ohlson's model as a statistical model and analyzed statistics. Multiple Regression Analysis in the correlation analysis of variables, the research results revealed that the utilization coefficient of accounting information in investment decisions (Adjusted R Square) under the accounting standard (old version) was equal to 84.5% and under the Financial Reporting Standard (New Edition) equal to 75.20% and the utilization coefficient of cash flow information

in investment decisions found that the coefficient of utilization of accounting information in investment decisions (Adjusted R Square) under the accounting standard (old version) was 94.00% and under the financial reporting standard (new version) was 77.40%. Able to utilize Information on changes in accounting standards in the country, this allows investors to use accounting data in forecasting in combination with other data such as political uncertainty for use in making investment decisions.

Keywords: The Value of Accounting Information, Cash Flow, Stock Price, Financial Reporting Standards, Stock Exchange of Thailand

บทนำ

ข้อมูลทางบัญชีและข้อมูลกระแสเงินสด เป็นข้อมูลที่สำคัญได้จากการเงิน (Financial Statements) เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อผู้บริหาร นักวิเคราะห์ผู้ลงทุน สถาบันการเงินและผู้สนใจโดยทั่วไป ซึ่งงบการเงินจะสะท้อนถึงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลที่แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของบริษัท ที่นักลงทุน นักวิเคราะห์ และสถาบันการเงินใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนทั้งในด้านการลงทุน การพิจารณาให้กู้ยืม นักลงทุนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในคาดการณ์แนวโน้มของกิจการในอนาคต โดยผลการดำเนินงานของบริษัทจะแสดงอยู่ในงบกำไรขาดทุน งบกำไรขาดทุน เป็นรายการที่นักลงทุนมักจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสามารถของกิจการในการทำกำไรในรอบระยะเวลาที่ผ่านมา ว่ากิจการมีผลการดำเนินงานกำไรหรือขาดทุน งบการเงินถูกจัดทำตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) โดยจะแสดงรายได้ค่าใช้จ่ายของกิจการทั้งหมด ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ดังนั้น การรับรู้รายได้และการประมาณการค่าใช้จ่ายของกิจการที่อาจมีแนวโน้มเอนเอียงตามนโยบายทางบัญชีของฝ่ายบริหาร ทำให้ไม่สะท้อนกระแสเงินสดและสภาพคล่องที่แท้จริงของกิจการได้ ข้อมูลในกระแสเงินสด จึงได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจลงทุนด้วย เพราะกระแสเงินสดนั้นจัดทำตามเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) เป็นการแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาและแหล่งที่ใช้ไปของเงินสด โดยกระแสเงินสดจะแบ่งเงินสดออกเป็น 3 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการจัดหาเงิน และกิจกรรมการลงทุน ทั้ง 3 กิจกรรมส่งผลกระทบต่อการทำงานของ บริษัท และแสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องและความสามารถในการบริหารกิจการ ทำให้นักลงทุนมองเห็นสถานะทางการเงิน สภาพคล่องและโครงสร้างทางการเงินของกิจการได้อย่างชัดเจน ผู้ลงทุนสามารถใช้ข้อมูลกระแสเงินสดในการประเมินสภาพคล่องของกิจการว่ามีสภาพคล่องมากน้อยเพียงใด รวมถึงความยืดหยุ่นทางการเงินที่จะบอกถึงความสามารถของกิจการใน

การตอบสนองและปรับตัวให้เข้ากับโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) รวมถึงคาดคะเนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและผลการดำเนินงานในอนาคต

ประเทศไทยได้เริ่มมีการบังคับใช้มาตรฐานการจัดทำบัญชีซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาเป็นเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 เนื่องจากเห็นถึงความสำคัญของการนำมาตรฐานการรายงานระหว่างประเทศมาใช้ อีกทั้งนักลงทุนต่างชาติได้หันมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้นเพื่อให้การนำเสนอข้อมูลทางบัญชีเป็นทิศทางเดียวกับมาตรฐานสากล สภาวิชาชีพจึงบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ มีผลต่อการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินบางตัวในงบแสดงฐานะการเงินของบริษัทจะต้องถูกวัดด้วยมูลค่ายุติธรรม ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นฐานะการเงินที่แท้จริงของบริษัท ณ วันที่ในงบการเงินนั้น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการนำข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด สภาวิชาชีพบัญชีได้มีการพัฒนา ปรับปรุง และประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 เรื่อง กระแสเงินสด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดของกิจการมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด และความต้องการใช้กระแสเงินสดของกิจการ ในการตัดสินใจลงทุนเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน (Morgan Kathryn, 2555)

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีการเริ่มปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีไทยให้ เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา มาตรฐานการ รายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รายงานทางการเงินมีข้อมูล ทางบัญชีที่ผู้ถือหุ้นสามารถใช้ประโยชน์สำหรับการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน ภายในประเทศ หรือภายนอกประเทศได้เกิดความเชื่อมั่นต่อคุณภาพและมีความระมัดระวังใน การใช้ข้อมูลในงบการเงินในการประกอบการตัดสินใจลงทุนในด้านต่าง ๆ ฉะนั้นข้อมูลที่ สะท้อนในงบการเงินต้องเป็นข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุน (เกียรตินิยม คุณดิ สุข และสุธา เจียรนัยกุลวานิช, 2554)

ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุน (Relevancy) เป็นหนึ่งในลักษณะเชิงคุณภาพที่สำคัญของข้อมูลทางบัญชีเพื่อการตัดสินใจลงทุนของผู้ใช้งบการเงิน มีการวัดคุณภาพกำไรในแง่ ของการใช้ข้อมูลทางการตลาด โดยจะวัดจากความสามารถของกำไรสุทธิในการอธิบายความผัน วนของผลตอบแทนจากมูลค่าหุ้น (Value Relevancy) หลังการเปลี่ยนแปลงระบบมาตรฐานการ บัญชีในประเทศไทย แบบจำลองทางสถิติที่ถูกอ้างอิงอย่างแพร่หลายในงานวิจัยทางบัญชี เริ่ม ตั้งแต่ (Ball, B. & Brown, P., 1968) ใช้ตัววัดผลการดำเนินงานทางการเงิน (Accounting - based performance measures) ซึ่งถือเป็นตัววัดสำคัญที่ผู้ลงทุนใช้ในการประเมิน ความสามารถของผู้บริหารและใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยกำไรสุทธิเป็นข้อมูลทางการ บัญชีที่ผู้ลงทุนให้ความสนใจมากที่สุดและใช้เป็นตัวช่วยในการตัดสินใจลงทุน เพราะมองว่ากำไรสุทธิ

นั้นสะท้อนถึงราคาหลักทรัพย์ ภายหลังจากต่อมาเป็นแบบจำลองทางสถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลบัญชีเพื่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนโดยแบบจำลองของ Ohlson ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางด้านการวิจัยทางด้านบัญชีในการนำเสนอการวิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทางบัญชีที่มีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้น (Ohlson, J. A., 1995)

การศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีและข้อมูลกระแสเงินสดเพื่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มดัชนี SET 100 ภายใต้อาณาเขตมาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้อาณาเขตมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) จะมีผลทำให้ประโยชน์ของการใช้ข้อมูลทางบัญชีและข้อมูลกระแสเงินสดเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยศึกษาเน้นประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการใช้วัดมูลค่าของกิจการเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับบริษัทกลุ่มดัชนี SET 100

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุนภายใต้อาณาเขตมาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้อาณาเขตมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่)
2. เพื่อวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลกระแสเงินสดในการตัดสินใจลงทุน ภายใต้อาณาเขตมาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้อาณาเขตมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาข้อมูลกระแสเงินสดในการตัดสินใจลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 ก่อนและหลังการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 กลุ่มบริษัทที่มีดัชนีแสดงระดับราคาหุ้นสามัญ 100 ตัว โดยคัดเลือกกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าตามราคาตลาด (Market Capitalization) และสภาพคล่องในการซื้อขายสูงสุด 100 อันดับแรกและใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 จำนวน 10 ปี รวม 1,000 ตัวอย่าง ยกเว้นกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมการเงินเนื่องจากมีความแตกต่างในการจัดการทางการเงิน จำนวน 157 ตัวอย่าง และหักบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน จำนวน 62 ตัวอย่างคงเหลือกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 781 ตัวอย่าง โดยสามารถแบ่งตามประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำแนกข้อมูลเป็น 2 ช่วง ข้อมูลช่วงที่ 1 ข้อมูลงบการเงินประจำปี 2549 - 2553 ซึ่งแสดงข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) และช่วงที่ 2 ข้อมูลงบการเงินประจำปี 2554 - 2558 ซึ่งแสดงข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบจำลองการวัดมูลค่าของ Ohlson, J. A. (Ohlson, J. A., 1995) มาใช้สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย หรือกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) ในงานวิจัยครั้งนี้ นำกระบวนการวิธีการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical research)

$$Pri_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BVPS_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t} + \beta_4 CFI_{i,t} + \beta_5 CFF_{i,t} + \beta_6 FCF_{1-6\ i,t} \varepsilon_{i,t}$$

ภาพที่ 1 แบบจำลองการวิเคราะห์ของตัวแปรที่ศึกษา

โดยที่ Pri	คือ ราคาหุ้นของบริษัท i ณ เวลา t
BVPS	คือ มูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัท i ณ เวลา t หารด้วยจำนวนหุ้นที่อยู่ในมือผู้ถือหุ้น
EPS	คือ กำไรสุทธิหารด้วยจำนวนหุ้นสามัญที่อยู่ในมือผู้ถือหุ้นของบริษัท i ณ เวลา t
CFO	คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหารจำนวนหุ้น
CFI	คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหารจำนวนหุ้น
CFF	คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินหารจำนวนหุ้น
FCF ₁	คือ กระแสเงินสดอิสระ จากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักจ่ายฝ่ายทุนเพื่อรักษาระดับกำลังการผลิต
FCF ₂	คือ กระแสเงินสดอิสระ จากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักจ่ายฝ่ายทุน
FCF ₃	คือ กระแสเงินสดอิสระ จากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน
FCF ₄	คือ กระแสเงินสดอิสระจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักจ่ายฝ่ายทุนเพื่อรักษาระดับกำลังการผลิตหัก เงินปันผลจ่ายทั้งหมดแก่ผู้ถือหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ
FCF ₅	คือ กระแสเงินสดอิสระ จากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหัก รายจ่ายฝ่ายทุนหักเงินปันผลจ่ายทั้งหมดแก่ผู้ถือหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ

FCF_6	คือ กระแสเงินสดอิสระ จากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหักเงินปันผลจ่ายทั้งหมดแก่ผู้ถือหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ
$\varepsilon_{i,t}$	คือ ข้อผิดพลาดที่เป็นไปตามการแจกแจงแบบปกติที่มีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\sigma\varepsilon$
β	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความลาดชัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ และถือเป็นแนวทางสำหรับการนำมาสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บโดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงิน 10 ปี รวม 1,000 บริษัท แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) (ข้อมูลงบการเงินประจำปี 2549 - 2553) และข้อมูลภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) (ข้อมูลงบการเงินประจำปี 2554 - 2558) ของบริษัทดัชนี SET100 ยกเว้นกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมการเงินเนื่องจากมีความแตกต่างในการจัดทำงบการเงิน และบริษัทที่เปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน คงเหลือกลุ่มตัวอย่าง 781 บริษัท

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะของข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 781 บริษัท ประกอบด้วย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum)

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยตรวจสอบ (Multicollinearity) นั้นจะใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) หรือค่า Tolerance โดยมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ คือ ค่า VIF ที่เหมาะสมไม่ควรมีค่าเกิน 10 หากเกินกว่านี้แสดงว่าเกิด Multicollinearity สำหรับค่า Tolerance หากมีค่าใกล้ 0 แสดงว่ามีแนวโน้มในการเกิดปัญหา Multicollinearity เมื่อทำการทดสอบดังกล่าวจึงนำตัวแปรอิสระทั้งหมดมาวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดจากแบบจำลองของ Ohlson, J. A. (Ohlson, J. A., 1995) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลเกี่ยวกับงบการเงินได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล งบการเงิน ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวแปรที่ผู้วิจัยได้ทำการกำหนด โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารายละเอียดมีดังต่อไปนี้

H1 : ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม)

รูปแบบการทดสอบ H1

$$Pri_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BVPS_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

H2 : ข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม)

รูปแบบการทดสอบ H2

$$Pri_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BVPS_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t} + \beta_4 CFI_{i,t} + \beta_5 CFF_{i,t} + \beta_6 FCF_{1-6,i,t} + \epsilon_{i,t}$$

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุนภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) โดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังแสดงข้อมูลตามตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุนภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่)

$$Pri_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BVPS_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

ช่วงเวลา	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson	F	Sig.
ฉบับเดิม	.920	.846	.845	28.940	1.864	993.633	.000**
ฉบับใหม่	.852	.727	.752	46.564	1.932	542.236	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 *

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี พบว่า ค่าอำนาจการอธิบายความสามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชี (Adjusted R Square) ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) มีค่าเท่ากับ 75.20% ซึ่งมีอำนาจการอธิบายความสามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีน้อยกว่าข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) มีค่าเท่ากับ 84.50%

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) พบว่า ตัวแปรอิสระมีค่า Durbin - Watson อยู่ในช่วง 1.2 - 2.5 จึงสรุปได้ว่าค่าความคาดเคลื่อนของตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ Adjusted R Square พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.845 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (sig. F < 0.01) หมายความว่ากำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีมีความสามารถร่วมกันในการอธิบายราคาหุ้นได้ 84.50 %

การตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแปร พบว่า ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) จากการตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระมีค่า Durbin - Watson อยู่ในช่วง 1.2 - 2.5 สรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ Adjusted R Square พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.752 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (sig. $F < 0.01$) หมายความว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไรทางบัญชีมีความสามารถร่วมกันในการอธิบายราคาหุ้นได้ 75.20 % จากข้อมูลทางบัญชีแสดงความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้น แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ข้อมูลทางบัญชีก็ยังมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน ซึ่งใช้พยากรณ์การลงทุนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ ประกอบกับนักลงทุนสามารถใช้ข้อมูลจากสถานการณ์อื่น ๆ ในการตัดสินใจลงทุน ทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีทำให้การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีลดลงเมื่อเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม)

รายการ		Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta		
ฉบับเดิม	constant	1.397	1.757	-	.795	.427
	BVP	.386	.103	.168	3.767	.000**
	EPS	7.452	.434	.767	17.156	.000**
ฉบับใหม่	constant	13.94	2.551	-	5.465	.000**
	BVP	.452	.079	.239	5.737	.000**
	EPS	8.690	.556	.652	15.617	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 2 แสดงผลข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) พบว่า มูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น (BVP) กำไรทางบัญชีต่อหุ้น (EPS) มีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Value Relevace) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) พบว่า มูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น (BVP) กำไรทางบัญชีต่อหุ้น (EPS) มีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Value

Relevance) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีความน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01)

2. ผลการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของข้อมูลกระแสเงินสดในการตัดสินใจลงทุน ภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ดังแสดงข้อมูลตามตารางที่ 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสด ภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับเดิม)

$$Pri_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BVP_{i,t} + \beta_2 EPS_{i,t} + \beta_3 CFO_{i,t} + \beta_4 CFI_{i,t} + \beta_5 CFF_{i,t} + \beta_6 FCF_{1-6\ i,t} + \epsilon_{i,t}$$

ช่วงเวลา	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson	F	Sig.
ฉบับเดิม	.973	.947	.940	11.46	2.155	143.454	.000**
ฉบับใหม่	.883	.780	.774	42.372	2.010	127.747	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสด พบว่า ค่าอำนาจการอธิบายความสามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลกระแสเงินสด (Adjusted R Square) ข้อมูลกระแสเงินสด ภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) มีค่าเท่ากับ 77.40% ซึ่งมีความอำนาจการอธิบายความสามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีน้อยกว่าข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับเดิม) มีค่าเท่ากับ 94.00%

เมื่อพิจารณาจากการตรวจสอบข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับเดิม) ความเป็นอิสระต่อกันของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระมีค่า Durbin - Watson อยู่ในช่วง 1.2 - 2.5 จึงสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน เมื่อพิจารณาข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับเดิม) ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ Adjusted R Square พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.940 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (sig. F < 0.01) หมายความว่ามูลค่าตามบัญชีกำไรทางบัญชี กระแสเงินสด และกระแสเงินสดอิสระมีความสามารถร่วมกันในการอธิบายราคาหุ้นได้ 94.00 %

จากการตรวจสอบข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) จากการตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระมีค่า Durbin - Watson อยู่ในช่วง 1.2 - 2.5 จึงสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรมีความเป็นอิสระต่อกัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ Adjusted R Square พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.774 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (sig. F < 0.01) หมายความว่ามูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชีกระแสเงินสดและกระแสเงินสดอิสระ มีความสามารถร่วมกันในการอธิบายราคาหุ้นได้ 77.40 % จากข้อมูลกระแสเงินสดแสดงความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้น แม้

จะมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานการเงินระหว่างประเทศ ข้อมูลกระแสเงินสดก็ยังมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน ซึ่งใช้พยากรณ์การลงทุนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต แต่เนื่องการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานการเงินระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ ประกอบกับนักลงทุนสามารถใช้ข้อมูลจากสถานการณ์อื่น ๆ ในการตัดสินใจลงทุน ทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีทำให้การใช้ประโยชน์ของข้อมูลกระแสเงินสดลดลงเมื่อเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานการเงินระหว่างประเทศ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม)

รายการ		Unstandardized		Standardized		
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ฉบับเดิม	constant	2.829	2.062	-	1.372	.174
	BVP	-.158	.236	-.026	-.670	.504
	EPS	5.667	1.136	.352	4.989	.000**
	CFO	-1.583	.409	-.152	-3.869	.000**
	CFI	-.792	1.765	-.111	-1.015	.313
	CFF	1.374	.930	.100	1.478	.143
	FCF ₁	10.474	3.294	.995	3.180	.002**
	FCF ₂	7.713	.000	.001	.032	.974
	FCF ₃	-6.217	3.289	-.977	-1.890	.062
	FCF ₄	6.778	3.541	-1.127	-1.914	.059
	FCF ₅	2.648	1.397	.538	1.896	.061
	FCF ₆	5.198	3.377	1.173	1.539	.127
ฉบับใหม่	constant	13.289	2.367	-	5.613	.000**
	BVP	-.287	.146	-.152	-1.957	.051
	EPS	6.546	.643	.491	10.179	.000**
	CFO	.827	.632	.057	1.308	.192
	CFI	.000	.001	.007	.298	.766
	CFF	3.228	1.349	.285	2.394	.017
	FCF ₁	6.964	8.021	.591	.868	.386
	FCF ₂	8.829	.001	.002	.103	.918
	FCF ₃	-10.646	8.049	-2.175	-1.323	.187
	FCF ₄	-7.964	8.135	-.979	-.979	.328
	FCF ₅	.030	.972	.007	.031	.975
	FCF ₆	13.958	8.128	3.375	1.717	.087

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงผลข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) พบว่า กำไรทางบัญชีต่อหุ้น (EPS) มีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Value Relevace) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) ข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับเดิม) พบว่า กำไรทางบัญชีต่อหุ้น (EPS) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้น (CFO) มีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Value Relevace) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Sig. มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01) กระแสเงินสดอิสระต่อหุ้น (FCF_I) มีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นที่มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Value Relevace) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Sig. มีค่าเท่ากับ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01)

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน โดยแสดงค่า Adjusted R Square

สมมติฐาน	Adjusted R Square				
	มาตรฐาน รายงานทาง บัญชี(เดิม)		มาตรฐานการ รายงานทาง การเงิน(ใหม่)		การเปรียบเทียบ
H1 : ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม)	.845	.000**	.752	.000**	น้อยกว่า
H2 : ข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม)	.940	.000**	.774	.000**	น้อยกว่า

จากตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายการใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีและข้อมูลกระแสเงินสดต่อการตัดสินใจลงทุน โดยแสดงค่า Adjusted R Square พบว่า เปรียบเทียบการอธิบายการใช้ประโยชน์ข้อมูลภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) มีค่าเท่ากับ 75.20 % ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนน้อยกว่าข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานการรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) มีค่าเท่ากับ 84.50 % และเมื่อเปรียบเทียบการอธิบายการใช้ประโยชน์ข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน

(ฉบับใหม่) มีค่าเท่ากับ 77.40 % ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนน้อยกว่าข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) มีค่าเท่ากับ 94.00 %

อภิปรายผล

การศึกษาข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) และข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าตลาด ของราคาหุ้น ซึ่งเป็นการตอบคำถามวิจัยที่ว่า ข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน(ฉบับใหม่) ให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่าข้อมูลทางบัญชีภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) สามารถอภิปรายผลของการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. การใช้ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีในการตัดสินใจลงทุนภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าตลาดของราคาหุ้น จากข้อมูลบัญชีที่สามารถบอกถึงประสิทธิภาพของตลาดประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน (Value Relevance) ได้แก่ มูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี และหากศึกษาการเปรียบเทียบข้อมูลบัญชีต้องข้อมูลและมูลค่าที่ใกล้เคียงกันระหว่างบริษัทฯ ซึ่ง จาก Ohlson Model เป็นแบบจำลองทางสถิตินำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์การให้ประโยชน์ เพื่อการตัดสินใจ (Value Relevance) ที่ชัดเจนของมูลค่าตามบัญชีของส่วนของเจ้าของ และกำไรทางบัญชี กับมูลค่าตลาดของราคาหุ้น และยังเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ของตลาดหุ้น ซึ่งข้อมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดราคาหลักทรัพย์ และ Easton and Harris (Easton, P. & Harris, T., 1991) Model วัดมูลค่า เพื่อหาอัตราส่วนของกำไรทางบัญชีต่อราคาหลักทรัพย์ต้นงวดในการใช้อธิบายอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ด้วยการประมาณการจากข้อมูลทางบัญชี ซึ่งใช้พยากรณ์การลงทุนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

2. การใช้ประโยชน์ของข้อมูลกระแสเงินสดในการตัดสินใจลงทุน ภายใต้มาตรฐานการบัญชี (ฉบับเดิม) และภายใต้มาตรฐานรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) พบว่า ข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมอิสระภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) สามารถอธิบายการให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน (Value Relevance) น้อยกว่าข้อมูลกระแสเงินสดอิสระภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) ดังนั้นเมื่อนำข้อมูลกระแสเงินสดมาพิจารณา ร่วมกับข้อมูลกระแสเงินสดอิสระ อันเป็นข้อมูลซึ่งคำนวณจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นหลัก กระแสเงินสดอิสระ มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด คือ กระแสเงินสดอิสระจากกิจกรรมดำเนินงานหักจ่ายภาษีเงินได้หักเงินปันผลทั้งหมดหารด้วยจำนวนหุ้น มีความสามารถในการอธิบายมูลค่าตลาดต่อหุ้นมากที่สุด นอกจากนี้การศึกษาของ Maksy, M. M. & Chen, G. T. เรื่อง กระแสเงินสดอิสระจากกิจกรรมดำเนินงานหักจ่ายภาษีเงินได้หักเงินปันผลทั้งหมดหารด้วยจำนวนหุ้นศึกษาจากข้อมูลงบการเงินในสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นมากที่สุด (Maksy, M.

M. & Chen, G. T., 2014) อีกทั้งยังมีการศึกษาของ ภูษิต วงศ์หล่อสายชล ที่สรุปว่า ข้อมูลงานบัญชีในประเทศไทย ที่พบว่า กระแสเงินสดอิสระที่มีผลต่อราคาหุ้น มาจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักรายจ่ายฝ่ายทุนหักเงินปันผลทั้งหมดหารด้วยจำนวนหุ้น (ภูษิต วงศ์หล่อสายชล, 2558)

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลกระแสเงินสดอิสระภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) สามารถอธิบายการให้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน (Value Relevance) น้อยกว่าข้อมูลกระแสเงินสดอิสระภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) นอกจากนี้การศึกษาของ Corwin & Schultz เรื่อง การเปรียบเทียบช่วงเวลาก่อนและหลังการใช้ The Sarbanes - Oxley (SOX) บริษัทที่มีกระแสเงินสดเป็นผลเชิงบวก โดยเปรียบเทียบช่วงเวลาก่อน และหลังการใช้ IFRS ของสหรัฐอเมริกา ที่สรุปว่า หลังการใช้ IFRS ทำให้ข้อมูลเกิดปัญหา การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทส่งผลให้เกิดปัญหาข้อมูลสมมาตรทางการบริหารต่าง ๆ ของตลาดหลักทรัพย์ (Corwin A. S. & Schultz P., 2011) ด้วยสาเหตุนี้ทำให้ข้อมูล ราคาตามบัญชี กำไรทางบัญชี กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาทุน กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน และกระแสเงินสดอิสระ อธิบายมูลค่าตลาดต่อหุ้นได้ลดลง ตามที่การศึกษาของ Lin, H. C. et al. ที่สรุปว่า การวัดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินอาจทำให้การใช้ประโยชน์ข้อมูลทางบัญชีลดลง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลทำให้นักลงทุนชะลอการลงทุน (Lin, H. C. et al., 2012) อีกทั้งยังมีการศึกษาของ Pastor, L. & Veronesi, P. ที่สรุปว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลมีผลต่อราคาหุ้นจะต่ำลง (Pastor, L. & Veronesi, P., 2012) และการศึกษาของ Kongprajya, A. ที่สรุปว่า ข่าวการเมืองจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดหลักทรัพย์ โดยข่าวร้ายจะทำให้ราคาหุ้นลดต่ำลง และในทางตรงกันข้ามข่าวดีจะทำให้ราคาหุ้นสูงขึ้น (Kongprajya, A., 2010) เป็นสาเหตุให้นักลงทุนใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการอธิบายราคาหุ้น ในการตัดสินใจลงทุนลดลง และหลังการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ทำให้มีการจัดทำข้อมูลทางบัญชีมีความเป็นสากล ตามที่การศึกษาของ ชนาภานต์ มงคลพร และพัทธนันท์ เพชรเชิดชู เรื่อง คุณค่าของข้อมูลทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ : ก่อนและหลังปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ที่สรุปว่า การรายงานทางการเงินอาจเกิดปัญหาในการวิเคราะห์ และบันทึกรายการ เป็นผลทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลบัญชี ทำให้นักลงทุนต้องพิจารณาปัจจัยอื่นร่วมในการตัดสินใจลงทุน (ชนาภานต์ มงคลพร และพัทธนันท์ เพชรเชิดชู, 2558) อีกทั้งยังมีการศึกษาของ (Umoren, A. O. & Enang, E. R. ที่สรุปว่า มูลค่าหุ้นและผลประกอบการมีความสัมพันธ์กับราคาหุ้นภายหลังการใช้ IFRS เพิ่มขึ้น (Umoren, A. O. & Enang, E. R., 2015) นอกจากนี้การศึกษาของ Zarowin, P. & Livant, J. ที่สรุปว่า ข้อมูลกระแสเงินสดมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยเฉพาะส่วนของการออกหุ้นสามัญและการออกหุ้นกู้ โดยข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานรายงานทางบัญชี (ฉบับเดิม) และข้อมูลกระแสเงินสดภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน (ฉบับใหม่) มีความสามารถ

ในการอธิบายราคาหุ้น อีกทั้งข้อมูลทางบัญชีกระแสเงินสดเป็นข้อมูลกระแสเงินสดที่นำมาวิเคราะห์ความสามารถของการให้คุณค่าเกี่ยวกับข้อมูลทางบัญชี (Zarowin, P. & Livant, J., 1990) และการศึกษาของ Maksy, M. M. & Chen, G. T. ที่สรุปว่า กระแสเงินสดอิสระจะคำนวณมากจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานและสามารถใช้พยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้น (Maksy, M. M. & Chen, G. T., 2016) กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลกระแสเงินสดจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามแนวปฏิบัติมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับรายการกระแสเงินสดอิสระแตกต่างกัน ทำให้การวิเคราะห์ความสามารถของการให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและเกี่ยวกับงานบัญชี จึงส่งผลให้ผลของงานวิจัยมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยในอดีตที่ศึกษาข้อมูลทางบัญชีและข้อมูลกระแสเงินสดมีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้น การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีเป็นมาตรฐานรายงานการเงินระหว่างประเทศ มูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น กำไรทางบัญชีต่อหุ้นมีความสามารถใช้อธิบายอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ซึ่งใช้พยากรณ์การลงทุนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังปรากฏตามความขัดแย้งของงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พบว่า นักลงทุนสามารถพิจารณาปัจจัยอื่นมาร่วมกับการตัดสินใจลงทุน อาทิเช่น ความไม่แน่นอนทางการเมือง เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมืองในประเทศไทย ในช่วงปี 2553 จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารในปี 2557 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลทำให้นักลงทุนชะลอการลงทุน การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลมีผลต่อราคาหุ้นจะต่ำลง และข่าวการเมืองจะมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของตลาดหลักทรัพย์ โดยข่าวร้ายจะทำให้ราคาหุ้นลดต่ำลงและในทางตรงกันข้ามข่าวดีจะทำให้ราคาหุ้นสูงขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้นักลงทุนใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการอธิบายราคาหุ้นในการตัดสินใจลงทุนลดลง และหลังการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ จะทำให้มีการจัดทำข้อมูลทางบัญชีมีความเป็นสากล และถึงแม้ข้อมูลทางบัญชีและข้อมูลกระแสเงินสดมีความสัมพันธ์ต่อมูลค่าตลาดของราคาหุ้น และนักลงทุนยังคงพิจารณาข้อมูลบัญชีที่สามารถบอกถึงประสิทธิภาพของตลาดประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน (Value Relevance) แต่อาจเกิดปัญหาในการวิเคราะห์และบันทึกการรายงานซึ่งเป็นผลทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลบัญชีจึงทำให้นักลงทุนต้องพิจารณาปัจจัยอื่นร่วมในการตัดสินใจลงทุน นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจควรมีการศึกษาเจาะจงเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงรายมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (IFRS) ที่นำมาปรับใช้ และควรศึกษาผลกระทบจากการนำมาตรฐาน IFRS มาปรับใช้โดยใช้แบบวัดอื่น ๆ ในลักษณะคุณภาพการรายงานที่ที่เกิดขึ้นภายในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษาทางการเงินเปรียบเทียบปีที่มีการนำ IFRS 13 เรื่องการวัดมูลค่ายุติธรรม มาปรับใช้ สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มต้นในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นต้นไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรตินิยม คุณติสุข และสุธา เจียรนัยกุลวานิช. (2554). บทบาทสำคัญของมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศในโลกยุคปัจจุบัน. วารสารนักบริหาร, 31(3), 176-180.
- ชนากานต์ มงคลพร และพัทธนันท์ เพชรเชิดชู. (2558). คุณค่าของข้อมูลทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ : ก่อนและหลังปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). การลงทุนอย่างยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2563 จาก https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/sri/thsi_p1.html
- ภูษิต วงศ์หล่อสายชล. (2558). กระแสเงินสดอิสระกับมูลค่าตามราคาตลาด. ใน สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Ball, B. & Brown, P. (1968). An empirical evaluation of accounting income numbers. *Journal of Accounting Research*, 6(2), 159-178.
- Corwin A. S. & Schultz P. (2011). A Simple Way to Estimate Bid-Ask Spreads from Daily High and Low Prices. Retrieved August 10, 2020, from https://www.papers.ssm.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1106193
- Easton, P. & Harris, T. (1991). Earnings as an explanatory variables for returns. *Journal of Accounting Research*, 29(1), 19-36.
- Kongprajya, A. (2010). An analysis of the impact of political news on Thai stock market. In Master of Arts thesis Risk Management. University of Nottingham.
- Lin, H. C. et al. (2012). A study on the relationship between human resource Management strategies and core competencies. *International Journal of Organizational Innovation (Online)*, 4(3), 153-173.
- Maksy, M. M. & Chen, G. T. (2014). Which free cash flow is value relevant? An Empirical investigation. *Journal of Accounting and Finance*, 14(6), 189-200.
- _____. (2016). IS Free Cash Flow Value Relevant? The Case of the Information Technology Infustry. *Journal of Accounting and Finance*, 16(5), 73-84.
- Morgan Kathryn. (2555). มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS). Retrieved สิงหาคม 10, 2563, from <http://www.ap-morgan.com/forum/index.php?topic=3614.0>
- Ohlson, J. A. (1995). Earning book value and invideinds in equity valuation. *Contemporary Accounting Research*, 11(2), 661-687.

- Pastor, L. & Veronesi, P. (2012). Uncertainty about government policy and stock prices. *The Journal of Finance*, 67(4), 1,219-1,264.
- Umoren, A. O. & Enang, E. R. (2015). IFRS Adoption and Value Relevance of Finance Statements of Nigerian Listed Banks. in *International Journal of Finance and Accounting*, 4(1), 1–7.
- Zarowin, P. & Livant, J. (1990). The incremental information content of cash - flow components. *Journal of Accounting and Economics*, 13(1), 25-46.

แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและ
ประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย*
A CAUSAL RELATIONSHIP THAT EFFECT COMPETENCY AND
DISTRIBUTOR'S PERFORMANCE IN MULTI-LEVEL MARKETING

ทิวาพร สำเนียงดี

Thiwaporn Samniangdi

วิชิต อุ๋อัน

Vichit Uon

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: qertefg@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของ
ผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย 2) สร้างแบบจำลอง
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของ
ผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย 3) สร้างและตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์สมรรถนะส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้จำหน่าย
อิสระในธุรกิจเครือข่าย งานวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่
ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากร คือ ผู้จำหน่ายอิสระใน
ธุรกิจเครือข่าย (MLM) ประมาณ 11.18 ล้านคน ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ชุดเป็นการสุ่ม
ตัวอย่างด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง และทำการการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จำหน่ายอิสระจำนวน 7 คน
และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้าน
องค์กรธุรกิจเครือข่าย ความสัมพันธ์ และบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและ
ทางอ้อมต่อสมรรถนะ และประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระ 2) จากแบบจำลอง
พบว่า องค์ประกอบที่มีน้ำหนักมากที่สุดในแต่ปัจจัย ดังนี้ 2.1) ด้านองค์กรธุรกิจเครือข่าย
ได้แก่ กระบวนการสรรหาสมาชิก 2.2) ด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับลูกค้า
2.3) ด้านบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม 2.4) ด้านสมรรถนะ
ได้แก่ ทักษะคติ 2.5) ด้านประสิทธิภาพ ได้แก่ ผลตอบแทน 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบ

* Received 25 July 2021; Revised 8 May 2022; Accepted 12 May 2022

เชิงยืนยันกับแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล สมมติฐาน ผ่านเกณฑ์การยอมรับคือค่าดัชนีที่ได้ $\chi^2 / df = 1.758$ p-value = 0.0892 ซึ่งผ่าน เกณฑ์มากกว่า 0.05 ค่า CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.950 จึงสรุปได้ว่าโมเดล แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และถือเป็น องค์ความรู้ใหม่

คำสำคัญ: แบบจำลองเชิงสาเหตุ, สมรรถนะ, ประสิทธิภาพการทำงาน, ธุรกิจเครือข่าย, ผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

Abstract

The objectives of this research article were to 1) identify and verify the consistency of a causal relationship model distributor competency and performance that influences Multi-Level Marketing (MLM) distributor performance, and 2) establish and verify the consistency of a causal relationship model distributor competency and performance that influences Multi-Level Marketing (MLM) distributor performance. 3) To construct and test the causal relationship model's coherence using empirical data demonstrating that a distributor's competency affects the distributor's multi-level marketing performance. Quantitative and qualitative research approaches were used in this study. Data was gathered using questionnaires and in-depth interviews. The sample size was 400 samples and the population was 11.18 million distributors. The respondents were distributors, and the sampling techniques were specific. Seven distributor experts served as key informants in the in-depth interviews. The structural equation model was used to examine the data. 1) The component is MLM's organization interactions and big 5 personality, which has a positive direct and indirect influence on a distributor's performance, according to this study. 2.1) MLM's organization, which was the recruitment process, is the most significant component of the causal elements 2.2) relationship, i.e., the client relationship 2.3) Agreeableness was one of the five major personality qualities. 2.4) attitude, which was competent. 2.5) performance, as determined by the commission 3) The hypothesis model's concordance index was discovered using confirmatory component analysis with the structural equation model. Index value $\chi^2 / df = 1.758$ p-value = 0.0892 passed the acceptance criteria, CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.950. It was

determined that the structural equation modeling model was appropriate. Compatible with empirical data and regarded as a new knowledge.

Keywords: Causal Model, Competency, Multi-Level Marketing (MLM), Performance, Distributor

บทนำ

ในสภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจผู้คนให้ความสนใจกับการเป็นเจ้าของธุรกิจ และต้องการใช้ชีวิตอิสระกันมากขึ้น ในการจะเป็นเจ้าของธุรกิจใช้ทุนที่ค่อนข้างสูงในการก่อตั้งธุรกิจ และมีความเสี่ยงว่าจะขายได้หรือไม่ ดังนั้นผู้คนจึงมองหาอาชีพที่สามารถเป็นเจ้าของธุรกิจได้ และใช้เงินลงทุนที่ต่ำ ดังนั้นธุรกิจขายตรงจึงเป็นธุรกิจที่สามารถตอบสนองต่อข้อจำกัดในการเริ่มธุรกิจเริ่มต้นด้วยต้นทุนที่ต่ำ สินค้าได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของผู้บริโภคผู้ขายไม่ต้องเสียเวลามากันคว้าวิจัยหาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองได้ตรงความต้องการของผู้บริโภค และผู้ขายสามารถกำหนดเวลาการทำงานของตนเองได้โดยผลลัพธ์ทางการเงินที่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำธุรกิจของผู้ขายนั้น ๆ ดังนั้นธุรกิจขายตรงหรือธุรกิจเครือข่ายจึงเป็นธุรกิจที่ตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนี้ได้ดีที่สุดในขณะนี้ ตามพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 “ขายตรง” หมายถึง การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่นหรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระโดยผ่านตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระชั้นเดียวหรือหลายชั้นแต่ไม่รวมถึงนิติกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและให้คำจำกัดความของ “ผู้จำหน่ายอิสระ” หมายถึง บุคคลที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า และบริการจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรง และนำสินค้าหรือบริการดังกล่าวเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค “ตัวแทนขายตรง” หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงให้นำสินค้าหรือบริการไปเสนอขายต่อผู้บริโภค จากงานวิจัยของพีระวัฒน์ ขาดิพฤษพันธ์ กล่าวว่า ธุรกิจขายตรงแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ระบบการตลาดขายตรงแบบขั้นเดียว (Single-Level Marketing) หมายถึง รูปแบบธุรกิจของผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยผู้ขายทำการเสนอขายสินค้าให้กับลูกค้า และได้รับผลตอบแทนจากกำไรหรือเปอร์เซ็นต์จากยอดขายของตนเองโดยผลตอบแทนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผลงานที่ตนเองทำ และระบบการตลาดขายตรงแบบหลายขั้นหรือระบบเครือข่าย (Multi-Level Marketing) หมายถึง เป็นระบบที่ผลักดันให้ตลาดขายตรงเติบโตอย่างมากโดยมีแผนการตลาดแบบการสร้างเครือข่ายเป็นตัวส่งเสริมการเติบโต ซึ่งได้อาศัยผู้จำหน่ายอิสระเป็นแกนหลักโดยมีค่าคอมมิชชั่นโดยมีผลตอบแทนเป็นตัวกระตุ้นการทำงาน (พีระวัฒน์ ขาดิพฤษพันธ์, 2558) Oksanen ได้กล่าวถึงการขายตรง คือ วิธีการเข้าถึงตลาดผู้บริโภคโดยนำสินค้าหรือบริการขายตรงสู่ผู้บริโภคโดยเป็นการแบบการติดต่อระหว่างผู้ขายสู่ผู้บริโภคโดยตรง พฤติกรรม รวมถึงความสัมพันธ์ของผู้จำหน่ายอิสระในทีม

เดียวกัน บริษัทธุรกิจขายตรงคาดหวังผู้จำหน่ายอิสระของตนจะสร้าง และรักษาความสัมพันธ์ให้ยาวนานระหว่างตนเองกับผู้บริโภคซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้จำหน่ายอิสระ โดยคาดหวังว่าผู้จำหน่ายอิสระจะสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีน้ำใจ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรพร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเครือข่าย และผู้บริโภค ผู้จำหน่ายอิสระบางคนจะให้คำสัญญาที่เกินจริงกับเกี่ยวกับรายได้ที่จะได้รับผู้สมัครรายใหม่หรือบางครั้งอัปไลน์ไม่ใส่ใจในดาวนี่ไลน์ไม่ให้คำแนะนำหรือข้อมูลที่จำเป็นผู้สมัครรายใหม่ ไม่ให้การฝึกอบรมหรือให้ความช่วยเหลือแก่ดาวนี่ไลน์ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ที่เข้าเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่จึงไม่ประสบความสำเร็จเพราะเขาไม่มีความรู้ในส่วนพฤติกรรมที่จำเป็นในสายงาน ดังนั้นองค์กรการตลาดระบบหลายชั้นผู้จำหน่ายอิสระต้องสร้าง และพัฒนาความสัมพันธ์และสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีกับเครือข่ายของตนเองซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของผู้จำหน่ายอิสระที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพ (Oksanen, E., 1999) สมาคมการขายตรงไทย ได้เผยแพร่มูลค่ายอดขายปี ค.ศ. 2018 อยู่ที่ 93,067 ล้านบาท และมีจำนวนผู้จำหน่ายอิสระ 11.10 ล้านคน และปี ค.ศ. 2019 อยู่ที่ 93,467 ล้านบาท และมีจำนวนผู้จำหน่ายอิสระ 11.18 ล้านคน จะเห็นได้ว่าธุรกิจเครือข่ายยังคงได้รับความนิยมสูงมากเพราะสามารถขยายตัวได้เร็ว และเกิดประโยชน์โดยตรงต่อนักธุรกิจขายตรงมากกว่าระบบแบบขั้นเดียว (สมาคมนการขายตรงไทย, 2021)

Taylor จากสถิติที่ได้จากบริษัทธุรกิจเครือข่ายในทางปฏิบัตินั้นร้อยละ 99.7 ของผู้ประกอบการอาชีพอิสระสูญเสียเงินไปกับการซื้อสินค้า รายการโปรโมชั่น และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆเพื่อให้ตัวเองได้ค่าคอมมิชชั่นจากบริษัทจะเห็นได้ว่าเป็นตัวเลขที่สูงมากและพบว่า ร้อยละ 99.9 ผู้จำหน่ายอิสระไม่ประสบความสำเร็จและสูญเสียเงิน ซึ่งหมายความว่าโอกาสที่ผู้สมัครใหม่จะประสบความสำเร็จนั้นมีผลเกือบเป็นร้อยละ 0 (Taylor, M. J., 2012) Hossan, et al. ธุรกิจเครือข่ายจะประสบความสำเร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับสมรรถนะการทำงานของผู้ขายตรง (Hossan, F. et al., 2012) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sypniewska, B. A. สมรรถนะส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานในด้านยอดขาย และตำแหน่ง (Sypniewska, B. A., 2013)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่ายเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานและประสิทธิภาพของธุรกิจซึ่งธุรกิจสามารถนำไปเป็นแนวทางให้กับผู้จำหน่ายอิสระ และบริษัทที่ประกอบธุรกิจเครือข่ายสามารถนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อที่จะสามารถสร้างรายได้และเป็นอาชีพที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

2. สร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการทำงานผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

3. สร้างและตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์สมรรถนะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ครบถ้วน โดยการวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นการให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในแนวกว้างที่ให้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ได้ทั่วทุกพื้นที่ มาตรวจสอบกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นย้ำถึงข้อสรุปในการทำวิจัยในครั้งนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจจำนวนผู้จำหน่ายอิสระประมาณ 11.18 ล้านคน กลุ่มตัวอย่างเฉพาะบุคคลสัญชาติไทยที่ประกอบอาชีพเป็นผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่ายและดำเนินงานมาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ (Yamane, T., 1967) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่านทำการตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ โดยผ่านกลุ่มของผู้จำหน่ายอิสระผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ ช่องทางทางเฟสบุ๊ค และการส่งลิงค์แบบสอบถามผ่านตัวแทนผู้จำหน่ายอิสระ งานวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปร และการประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ Maximum likelihood (ML) และปรับโมเดลสมการโครงสร้างเฉพาะที่เป็นความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าที่เกิดจากการวัดเท่านั้น โดยค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐาน ผ่านเกณฑ์การยอมรับคือต้องมีค่าน้อยกว่า 2 ค่า (Marsh, H. W. & Hocevar, D., 1985)

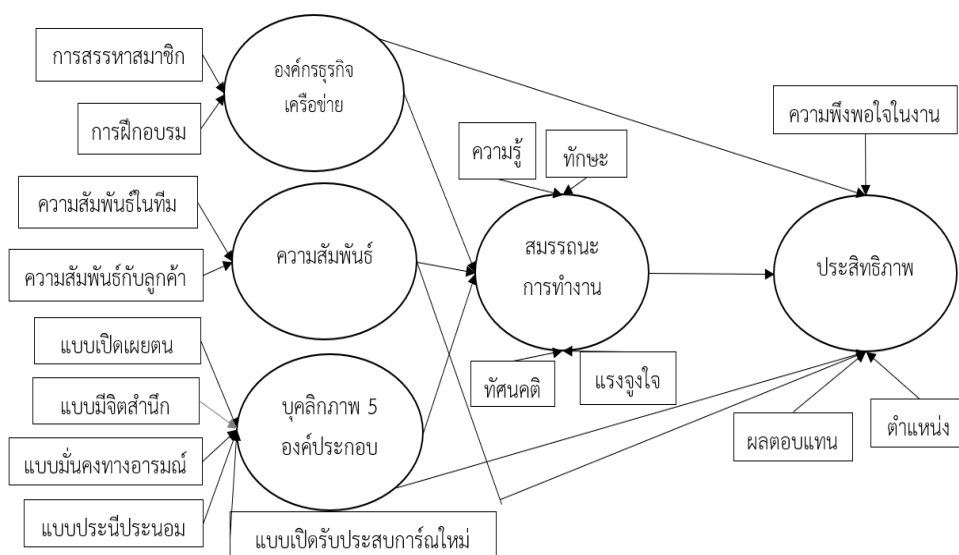
ผู้ทำการวิจัยได้ทำการตรวจสอบเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันแบบจำลองโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่ายจำนวน 7 ราย ด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากคุณสมบัติที่ต้องมีความเชี่ยวชาญในการเป็นสายอาชีพ มีรายได้สม่ำเสมอตลอดระยะเวลาทำงานและเป็นผู้จำหน่ายอิสระมาอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป เครื่องมือในการวิจัย คือ ใช้แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทำงานของผู้จำหน่ายอิสระเพื่อนำข้อมูลที่ได้มา

ยืนยันสมมติฐานและแบบจำลอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเป็นการยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย และประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำอิสระ ได้แก่ ตัวแปรด้านองค์กรธุรกิจเครือข่าย ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ และตัวแปรด้านบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ
2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำอิสระและประสิทธิภาพของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำอิสระและประสิทธิภาพของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย โดยมีปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กรธุรกิจเครือข่าย ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย

3. จากการวิจัยพบว่าปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้นำอิสระได้แสดง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	กลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	170	42.5
	หญิง	230	57.5
การยืมอาชีพผู้จำหน่ายอิสระ ในธุรกิจเครือข่าย	ยึดเป็นอาชีพเสริม	259	64.8
	ยึดเป็นอาชีพหลัก	141	35.3
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ ผู้จำหน่ายอิสระ	2-3 ปี	165	41.3
	4-5 ปี	154	38.5
	6 ปีขึ้นไป	81	20.3
รายได้ต่อเดือน จากการเป็นผู้จำหน่ายอิสระ	10,000 - 20,000 บาท	92	23.0
	20,001 - 30,000 บาท	95	23.8
	30,001- 40,000 บาท	89	22.3
	40,001 - 50,000 บาท	26	6.5
	50,001 บาทขึ้นไป	19	4.8
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	79	19.8

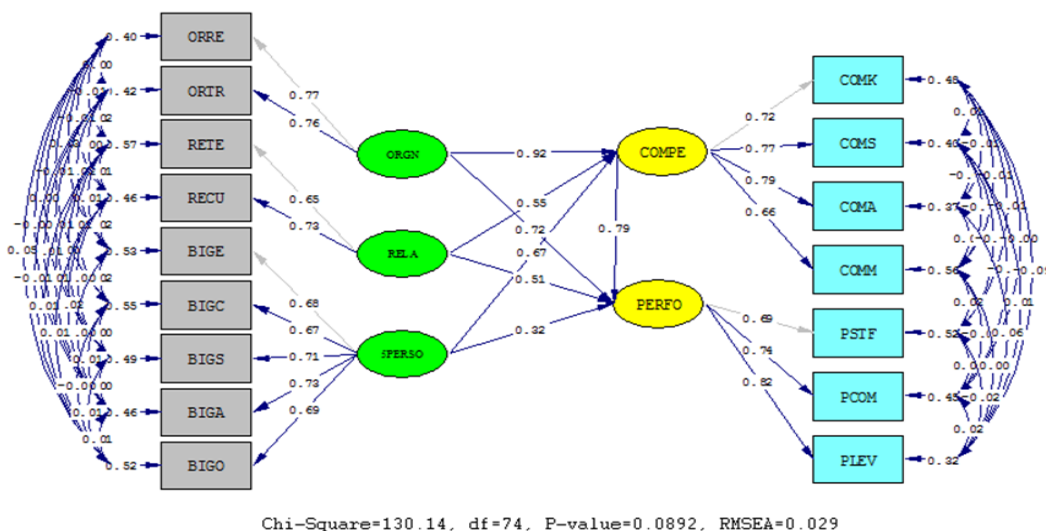
จากการวิเคราะห์โมเดลแบบจำลองสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนประสมทางการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยวิธีการ Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรม LISREL 10.20 Student เพื่อการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 7 ดัชนีหลังทำการปรับโมเดลพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐาน ผ่านเกณฑ์การยอมรับคือค่าดัชนีที่ได้ $\chi^2/df = 1.758$ ซึ่งตามเกณฑ์ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 ค่า $p\text{-value} = 0.0892$ ซึ่งผ่านเกณฑ์มากกว่า 0.05 ค่า CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.950 จึงสรุปได้ว่าโมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อสมรรถนะ พบว่าตัวแปรสมรรถนะ (COMPE) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จาก องค์การธุรกิจเครือข่าย (ORGN) ความสัมพันธ์ (RELA) และบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ (5 PERSON) ที่ขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.924, 0.553 และ 0.672 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ พบว่าตัวแปรประสิทธิภาพ (PERFO) ได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากองค์การธุรกิจเครือข่าย ความสัมพันธ์ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ และสมรรถนะ ขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.722, 0.512, 0.321 และ 0.792 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรประสิทธิภาพ ได้รับอิทธิพลทางอ้อม ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากองค์การ

ธุรกิจเครือข่าย ความสัมพันธ์ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.435, 0.569 และ 0.403 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในระบบเครือข่าย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

เมื่อนำผลการการวิเคราะห์เชิงคุณภาพมายืนยันสมมติฐานของแบบจำลองสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย พบว่า ผู้จำหน่ายอิสระสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้

สมมติฐานที่ 1: องค์การธุรกิจเครือข่ายมีอิทธิพลต่อสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในระบบเครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.924 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ฌปภัช หอบุษราคม กล่าวว่า ผู้จำหน่ายอิสระจะได้ทักษะการขายจากการเข้ารับการฝึกอบรมขององค์กรธุรกิจเครือข่ายที่มีการจัดอบรมให้กับสมาชิก ผู้จำหน่ายอิสระต้องเข้ารับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง การฝึกอบรมนั้นจะมีแรงกระตุ้นให้เราเกิดแรงจูงใจในการทำงาน เช่น การที่องค์กรนำผู้ที่ประสบความสำเร็จมาพูดให้ฟังในองค์กรว่าเขาทำอะไรถึงประสบความสำเร็จก็จะทำให้ผู้จำหน่ายอิสระได้แนวคิดมาปรับใช้ในงานของตน ในการฝึกอบรมจะมีการปรับทัศนคติของผู้จำหน่ายอิสระที่มีต่องานให้เป็นทัศนคติเชิงบวก เมื่อเกิดทัศนคติเชิงบวกก็จะสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ (ฌปภัช หอบุษราคม, 2564)

สมมติฐานที่ 2: องค์การธุรกิจเครือข่ายมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ
ผู้จำหน่ายอิสระในระบบเครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แบ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.722 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของธนิดา ภูสุวรรณ์ กล่าวว่า ในการสรรหาสมาชิกจะต้องมองหาจากคนใกล้ตัวที่มีความเชื่อในตัวเราก่อน เพราะผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเราจะทำให้ปิดการขายที่ง่ายที่สุด เนื่องจากเมื่อเราแนะนำให้คนใกล้ชิดที่เขาเชื่อถือเรา เขาจะเกิดความเชื่อมั่น และลูกค้าก็จะมาเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเราทำธุรกิจ และสร้างรายได้ให้กับตนเอง (ธนิดา ภูสุวรรณ์, 2564)

สมมติฐานที่ 3: ความสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในระบบ
เครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.553 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ทิพย์รดา ทุมหนู กล่าวว่า อัปไลน์หรือแม่ทีมจะเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำถึงวิธีการทำงาน และช่วยแก้ไขปัญหาที่เราพบจากการทำงาน ดังนั้นถ้าผู้จำหน่ายอิสระไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมเมื่อเจอปัญหาติดขัดจากการทำงานก็ยากที่จะแก้ไขได้ (ทิพย์รดา ทุมหนู, 2564)

สมมติฐานที่ 4: ความสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระ
ในระบบเครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.512 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ รติรา พุ่มเมือง กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าเป็นสิ่งจำเป็นมากในการประกอบอาชีพผู้จำหน่ายอิสระ เพราะผู้จำหน่ายอิสระได้รับผลตอบแทนเป็นค่าคอมมิชชั่นจากการขายเท่านั้น ดังนั้นถ้าผู้จำหน่ายอิสระไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ก็จะส่งผลต่อยอดขายและขาดการบอกต่อสินค้าให้กับบุคคลอื่น (รติรา พุ่มเมือง, 2564)

สมมติฐานที่ 5: บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระ
ในระบบเครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.672 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ณปภัช หอบุขราคม กล่าวว่า บุคลิกภาพของผู้จำหน่ายอิสระไม่จำเป็นว่าต้องมีบุคลิกภาพแบบใด ทุกบุคลิกภาพเชิงบวกสามารถประกอบอาชีพผู้จำหน่ายอิสระได้หมดถ้าบุคคลนั้นมีความจริงใจต่องาน ต่ออาชีพ ต่อองค์กร และต่อลูกค้า ผู้จำหน่ายอิสระต้องจริงใจ และมั่นใจว่าเราส่งมอบสิ่งดี ๆ ให้แก่ลูกค้า ส่วนบุคลิกภาพภายนอกนั้นผู้จำหน่ายอิสระควรมีความสะอาดสะอ้าน ผู้จำหน่ายอิสระที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานก็สามารถมีสมรรถนะในการทำงานได้ ซึ่งสมรรถนะในการทำงาน คือ

การที่ผู้จำหน่ายอิสระมีความรู้ในผลิตภัณฑ์ มีทักษะการขาย มีทัศนคติต่องาน บริษัท อาชีพ (ณปภัช หอบุชราคม, 2564)

สมมติฐานที่ 6: บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ
ผู้จำหน่ายอิสระในระบบเครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.321 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ รติรา พุ่มเมือง กล่าวว่า ผู้จำหน่ายอิสระที่มีบุคลิกภาพเชิงบวก ไม่โกรธง่าย ไม่ขี้โมโห ไม่อารมณ์ร้อน มีทัศนคติที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน เมื่อไปติดต่อกับลูกค้า ลูกค้าก็เกิดความประทับใจและสามารถขายสินค้าได้ ดังนั้นบุคลิกภาพเชิงบวกนั้นส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน (รติรา พุ่มเมือง, 2564)

สมมติฐานที่ 7 สมรรถนะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระใน
ธุรกิจเครือข่าย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 ประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระในระบบเครือข่ายได้รับอิทธิพลรวมจากสมรรถนะ ที่ขนาดอิทธิพลขนาด 0.792 ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ ภัสสรฯ พวงษ์ กล่าวว่า ถ้าผู้จำหน่ายอิสระที่เปิดใจต่ออาชีพและเข้ารับการฝึกอบรม จะส่งผลให้ประสิทธิภาพ การทำงานดีขึ้น และจะส่งผลต่อรายได้และตำแหน่ง สิ่งสำคัญผู้จำหน่ายอิสระต้องมีความจริงใจ ต่อลูกค้า ผู้จำหน่ายอิสระจะต้องมีความมุ่งมั่น รักสินค้า และรักบริษัทที่ตนทำธุรกิจ มีความภาคภูมิใจในธุรกิจที่ตนเองทำอยู่ ดังนั้นสมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระ (ภัสสรฯ พวงษ์, 2564)

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้
จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านองค์การธุรกิจเครือข่ายประกอบด้วยตัวแปร
สังเกตได้ ดังนี้ กระบวนการสรรหาสมาชิก และการฝึกอบรม ผู้จำหน่ายอิสระต้องทำการสรรหา
สมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายของตนเองเพื่อที่จะได้ผลตอบแทนที่มากขึ้น เมื่อผู้จำหน่ายอิสระทำ
การสรรหาสมาชิกใหม่แล้วต้องมีการจัดฝึกอบรม เพราะต้องมีการให้ความรู้ เสริมทักษะการ
ขาย ให้คำแนะนำในการขายและสร้างทีม พร้อมสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้อง
กับ Selladurai ผู้จำหน่ายอิสระสามารถที่จะสร้างเครือข่ายของตนเองหรือสร้างธุรกิจของ
ตนเองโดยการสรรหาสมาชิกร่วมเครือข่ายหรือเรียกว่า ดาวน้ำไลน์ ผู้จำหน่ายอิสระต้องทำ
การสรรหาสมาชิกใหม่ และจัดให้มีการฝึกอบรมพร้อมสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้ผู้อื่น
(Selladurai, R., 2012) 2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้
ความสัมพันธ์ในทีม และความสัมพันธ์กับลูกค้า ธุรกิจเครือข่ายเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัย
ความสัมพันธ์เพราะผู้จำหน่ายอิสระต้องสร้างทีมหรือเครือข่ายของตนเอง ดังนั้นการสร้าง

ความสัมพันธ์ในทีมเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้จำหน่ายอิสระ เพราะถ้าไม่มีการสร้างความสัมพันธ์ในทีม เมื่อเกิดปัญหาจะเป็นการยากที่จะหาคนช่วยให้คำแนะนำและจะทำให้เครือข่ายของตนเติบโตยาก และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าลูกค้าที่ซื้อสินค้าในธุรกิจเครือข่ายมาจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีเพราะธุรกิจเครือข่ายเป็นธุรกิจที่ผู้จำหน่ายอิสระจะต้องติดต่อกับลูกค้าโดยตรง ถ้าผู้จำหน่ายอิสระไม่สร้างความสัมพันธ์ก็จะเป็นการยากที่ลูกค้าจะเกิดการซื้อซ้ำและความภักดี Korothe & Sarada ผู้จำหน่ายอิสระต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างออฟไลน์ และดาวนไลน์ ผู้จำหน่ายอิสระที่เป็นออฟไลน์จะต้องให้ความสนใจต่อผู้สมัครที่สรรหาสมาชิกใหม่ให้สามารถทำงานร่วมกับองค์กร และสามารถสร้างรายได้หรือผลตอบแทนของตนและสร้างทีมขายของตนเองให้มีขนาดเพิ่มขึ้น (Korothe, A. A. & Sarada, A. K., 2012)

3) การผู้จำหน่ายอิสระที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพนักขายนั้นต้องมาจากการมีพนักงานที่ดีไม่ใช่เพราะความสามารถส่วนตัวเพียงอย่างเดียวการที่ผู้จำหน่ายอิสระจะประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นผู้จำหน่ายอิสระต้องมีความสามารถในการสร้างทีมการบริหารทีมขาย และนำพาทีมขายของตนสู่ความสำเร็จ (Li, C. et al, 2016) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าบุคลิกภาพเชิงบวกส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของฝ่ายขาย ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ บุคลิกภาพแบบการเปิดเผยตัวตน บุคลิกภาพแบบการมีจิตสำนึก บุคลิกภาพแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์ บุคลิกภาพแบบการประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Sundstrom, E. D. et al. พบว่ามีการวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างในอาชีพกับบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบโดยบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย บุคลิกภาพแบบประนีประนอม บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก บุคลิกภาพแบบเปิดเผยตน บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ใหม่ และบุคลิกภาพแบบความไม่มั่นคงทางอารมณ์หรือเรียกในทางตรงข้ามว่า บุคลิกภาพแบบมีความมั่นคงทางอารมณ์ และได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย (Sundstrom, E. D. et al., 2016) ซึ่งตัวแปรแฝงทั้ง 3 ตัวจะส่งผลต่อสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย 4) ปัจจัยด้านสมรรถนะ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ ความรู้ในผลิตภัณฑ์ ทักษะการขาย ทักษะคิด และมูลเหตุจูงใจ สมรรถนะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้จำหน่ายอิสระ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นสมรรถนะจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้ผู้จำหน่ายอิสระประสบความสำเร็จในอาชีพได้ Li, C. et al สมรรถนะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน และได้รับผลลัพธ์ที่ดีเยี่ยมจากข้อมูลที่พบสามารถกล่าวได้ว่าผู้จำหน่ายอิสระที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงจะมีสมรรถนะในการทำงาน (Li, C. et al, 2016) 5) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ ความพึงพอใจในงาน ผลตอบแทน และตำแหน่ง ผู้จำหน่ายอิสระจะไม่มีเงินเดือนแต่จะมีรายได้จากค่าคอมมิชชั่นจากยอดขายของตนเองและทีม ถ้าผู้จำหน่ายอิสระที่มีตำแหน่งจะได้เปอร์เซ็นต์ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Korothe, A. A. & Sarada, A. K. บริษัท MLM มีแผนการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้จำหน่ายอิสระ 2 วิธีได้แก่ 1) ผู้จำหน่ายอิสระมี

รายได้จากค่าคอมมิชชั่น และกำไรของตนเองจากการขายสินค้าโดยตรงสู่ผู้บริโภค
2) ผู้จำหน่ายอิสระที่เป็นออนไลน์จะได้ผลตอบแทนจากยอดขายของดาวไลน์ที่อยู่ในเครือข่ายของตนอีกด้วย (Koroth, A. A. & Sarada, A. K., 2012) ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุดังกล่าวส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำขายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

2. ผู้วิจัยสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำขายอิสระและประสิทธิภาพของผู้นำขายอิสระในธุรกิจเครือข่ายได้ดังนี้ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำขายอิสระและประสิทธิภาพของผู้นำขายอิสระในธุรกิจเครือข่าย ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์การธุรกิจเครือข่าย ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ และปัจจัยด้านสมรรถนะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำขายอิสระ จากการศึกษาของ Lambert, B. et al พบว่า สมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อพนักงานขายโดยผลการดำเนินงานของพนักงานขายขึ้นอยู่กับกระบวนการขายและประสบการณ์ของผู้ขาย องค์การต้องให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงาน และจัดให้มีการฝึกอบรมการขายให้กับพนักงาน โดยให้เน้นสมรรถนะด้านบุคลิกภาพของพนักงาน (Lambert, B. et al, 2014) ซึ่งสอดคล้องกับ Lacoste, S. กลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทักษะในการทำงาน และทัศนคติหรือพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยวัดผลได้จากมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดให้มีการฝึกอบรมแก่บุคลากร สมรรถนะยังรวมถึงคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในหลายๆด้านที่จะทำให้พนักงานขายมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการขาย (Lacoste, S., 2018)

3. จากการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์สมรรถนะส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้นำขายอิสระในธุรกิจเครือข่าย 1) ปัจจัยด้านสมรรถนะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำขายอิสระมากที่สุด และตัวแปรด้านทัศนคติมีค่ามากที่สุด ผู้นำขายต้องมีทัศนคติที่ดีต่องานของตนเอง Sypniewska, B. A. บริษัทต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านสมรรถนะการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน สร้างความโดดเด่น และได้รับผลลัพธ์ที่ดี นอกจากนี้แล้วการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันองค์กรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายโดยจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นของผู้นำขายอิสระทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Sypniewska, B. A., 2013) 2) ปัจจัยด้านองค์การธุรกิจเครือข่ายมีอิทธิพลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำขายอิสระมากที่สุด โดยเน้นที่กระบวนการสรรหาสมาชิก ผู้นำขายอิสระต้องเกิดความสบายใจในการที่จะแนะนำเกี่ยวกับธุรกิจหรือบริษัทที่ตนเองทำงานอยู่ ในการฝึกอบรมนั้นจะมีการสอนถึงกระบวนการสรรหาสมาชิกด้วยโดยส่วนใหญ่และผู้นำขายอิสระจะทำการสรรหาสมาชิกจากความใกล้ชิดก่อน เช่น ครอบครัวญาติ เพื่อน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น เพราะบุคคลเหล่านี้ผู้นำขายอิสระมีความสัมพันธ์จึงเกิดความเชื่อใจ และไว้วางใจเมื่อผู้นำขายแนะนำก็จะง่ายต่อการการสรรหาสมาชิก Somchai, H.

& Winai, W. บริษัทจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้จำหน่ายอิสระเพื่อให้ผู้จำหน่ายอิสระมีความรู้ และความสามารถทางการตลาดรวมถึงการสร้างเครือข่ายของตนให้มีศักยภาพในการทำงานอีกด้วย (Somchai, H. & Winai, W., 2016) 3) ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีค่ามากที่สุด จะมีบุคลิกลักษณะ ดังนี้ มีความสุภาพอ่อนโยน ยืดหยุ่น น่าไว้วางใจ มีอัธยาศัยที่ดี ให้ความร่วมมือ ให้อภัยผู้อื่น อ่อนโยน และมีความอดทนอดกลั้น Yang, C. L. & Hwang, M. จากการศึกษาพบว่า ผลการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจในงาน มีความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญ โดยบุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีอิทธิพลมากที่สุดเพราะบุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีลักษณะชอบการบริการ และมีทัศนคติที่ดีซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้ทำงานเป็นพนักงานขาย (Yang, C. L. & Hwang, M., 2014) และปัจจัยสุดท้ายได้แก่ 4) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ได้แก่ตัวแปรด้านความสัมพันธ์กับลูกค้า ถ้าผู้ขายสร้างความสนิทสนมกับลูกค้า จะช่วยให้สามารถขายสินค้าหรือบริการได้ ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ Selladurai, R. ธุรกิจเครือข่ายเป็นการทำธุรกิจแบบขายตัวต่อตัว โดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้จำหน่ายอิสระ และผู้บริโภคนั้นเป็นหัวใจหลักในการทำงานของธุรกิจเครือข่าย คนทั่วไปส่วนใหญ่ชอบที่จะซื้อสินค้าจากคนรู้จักหรือมีความเชื่อใจ ดังนั้นผู้จำหน่ายอิสระจะต้องสร้างความสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพระหว่างผู้จำหน่ายอิสระกับผู้บริโภค (Selladurai, R., 2012) และ 5) ปัจจัยด้านประสิทธิภาพตัวแปรด้านตำแหน่งมีค่ามากที่สุด ผู้จำหน่ายอิสระมีความเชื่อมั่นว่าทำงานหนักในเวลานี้เพราะมันใจว่าท่านจะได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Sypniewska, B. A. ค่าคอมมิชชั่นที่ผู้จำหน่ายอิสระจะได้รับที่ขึ้นอยู่กับยอดขายขายสินค้าของตนเอง และเครือข่ายของผู้ขาย และตำแหน่งของผู้จัดจำหน่าย (Sypniewska, B. A., 2013)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย พบว่า สมรรถนะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานมากที่สุด โดยทัศนคติเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดในตัวของผู้จำหน่ายอิสระ ทัศนคติที่ดีจะส่งผลต่ออาชีพ และสร้างความพึงพอใจในงาน รองลงมา ได้แก่ ทักษะการขาย คือ ผู้จำหน่ายอิสระ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการขายจะต้องรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการแก้ปัญหาอาจจะไม่เหมือนกัน ดังนั้นผู้จำหน่ายอิสระต้องสะสมประสบการณ์และนำประสบการณ์มาปรับใช้ในสถานการณ์การขายเพื่อให้สามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อเผชิญกับลูกค้าใหม่และสถานการณ์การขายใหม่ๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้จริงได้เมื่อเผชิญกับลูกค้าใหม่และสถานการณ์การขายใหม่ สมรรถนะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระซึ่งจะมีผลต่อผลตอบแทนมากที่สุด ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อ

สมรรถนะมากที่สุด ได้แก่ องค์การธุรกิจเครือข่าย โดยผู้จำหน่ายอิสระต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการสรรหาสมาชิก ในการสรรหาสมาชิกควรเริ่มจากคนในครอบครัว ญาติ เพื่อนหรือคนใกล้ชิด เพราะบุคคลเหล่านี้มีความเชื่อใจในตัวผู้แนะนำและเชื่อว่าจะแนะนำสิ่งดี ๆ ให้กับตนเอง ส่วนปัจจัยรองมา ได้แก่ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม ส่งผลต่อสมรรถนะมากที่สุด ลักษณะบุคลิกภาพของผู้จำหน่ายอิสระที่ดี คือ เป็นคนน่ารักหา และมีความพึงปรารถนาดีต่อสังคม คนอหิยาศัยดีต่อผู้อื่น บุคลิกภาพเชิงบวก ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ ผู้จำหน่ายอิสระต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าโดยผู้จำหน่ายอิสระต้องพัฒนาความสัมพันธ์กับลูกค้า มีความใส่ใจต่อลูกค้า เข้าใจว่าลูกค้าต้องการอะไร สร้างคุณค่าให้ลูกค้ารับรู้พร้อมส่งมอบความต้องการของลูกค้าได้ และปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมดที่กล่าวมานั้นยังส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระอีกด้วย ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงเนื้อหา และกิจกรรมขององค์การธุรกิจเครือข่ายในการสร้าง สนับสนุน สมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระซึ่งอาจใช้การศึกษาวิจัยแบบผสมผสานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ และองค์การธุรกิจเครือข่าย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสมรรถนะของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะและประสิทธิภาพการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย จากเนื้อหาที่นำเสนอนี้ในบทความฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต ผู้วิจัยได้นำมาปรับเนื้อหาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันของธุรกิจเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

- ณปักษ์ หอบุขราคม. (11 มิถุนายน 2564). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย. (ทิวาพร สำเนียงดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ทิพย์รดา ทุมหนู. (11 มิถุนายน 2564). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย. (ทิวาพร สำเนียงดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ธนิดา ภูสุวรรณ์. (11 มิถุนายน 2564). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้จำหน่ายอิสระและประสิทธิภาพของผู้จำหน่ายอิสระในธุรกิจเครือข่าย. (ทิวาพร สำเนียงดี, ผู้สัมภาษณ์)

- พีระวัฒน์ ขาดิพฤษพันธุ์. (2558). ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการจัดการความสัมพันธ์ลูกค้าของธุรกิจขายตรง. ใน *คู่มือปฏิบัติการธุรกิจชุมชนบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภัสสร พวงษ์. (11 มิถุนายน 2564). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำอิสระและประสิทธิภาพของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย. (ทิวพร สำเนียงดี, ผู้สัมภาษณ์)
- รติรา พุ่มเมือง. (11 มิถุนายน 2564). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของผู้นำอิสระและประสิทธิภาพของผู้นำอิสระในธุรกิจเครือข่าย. (ทิวพร สำเนียงดี, ผู้สัมภาษณ์)
- สมาคมการขายตรงไทย. (2021). สถิติการเติบโตของขายตรง. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2564 จาก <http://tdsa.org/content/21/1/>
- Hossan, F. et al. (2012). A conceptual evaluation of traditional and multi-level marketing. *World Journal of Social Sciences*, 2(4), 34-48.
- Korothe, A. A. & Sarada, A. K. (2012). Significance of relationship in multilevel marketing and its effect on business outcome. *IQSR Journal of Business and Management*, 3(6), 26-36.
- Lacoste, S. (2018). From selling to managing strategic customers - a competency analysis. *Journal of Personal Selling & Sales Management*, 38(1), 92-122.
- Lambert, B., et al. (2014). A Competency Model for Entry Level Business-to-Business Services Salespeople. *Services Marketing Quarterly*, 35(1), 84-103.
- Li, C. et al. (2016). Needed Competencies for Successful Chinese Multi-Level Marketing (MLM) Business Distributors: A Case Study in China. *HRD Journal*, 7(1), 18-35.
- Marsh, H. W. & Hocevar, D. (1985). Application of Confirmatory Factor Analysis to The Study of Self-concept: First- and Higher-order Factor Models and Their Invariance Across Groups. *Psychological Bulletin*, 97(3), 562-582.
- Oksanen, E. (1999). Structure and characteristics of network marketing business. In *Proceedings of the 15th Annual IMP Conference*. Dublin: University College.
- Selladurai, R. (2012). Network Marketing and Supply Chain Management: Here to Stay. *Management decision*, 2(2), 30-39.

- Somchai, H. & Winai, W. (2016). Multilevel marketing and entrepreneurship in Thailand: A case study. *Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship*, 18(1), 146-160.
- Sundstrom, E. D. et al. (2016). Personality Traits and Career Satisfaction in Training and Development Occupations: Toward a Distinctive T&D Personality Profile. *Human Resource Development Quarterly*, 2016(27), 12-40.
- Sypniewska, B. A. (2013). Examination of the Individual Competencies the Differentiate Result in Direct Sales. *University of Finance and Management*, 2013(7), 83-100.
- Taylor, M. J. (2012). The case (for and) against multi-level marketing. *Consumer Awareness Institute: United States of America*.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.
- Yang, C. L. & Hwang, M. (2014). Personality traits and simultaneous reciprocal influences between job performance and job satisfaction. *Chinese Management Studies*, 8(1), 6-26.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและ
ผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย*

CASUAL FACTORS INFLUENCING COMPETITIVE ADVANTAGE AND
PERFORMANCE OF TENNIS TRAINING CENTER BUSINESS
IN THAILAND

ไพรินทร์ ปัญจศิลป์

Pairin Panjasilpa

นนทิพันธุ์ ประยูรหงษ์

Nontipan Prayurhong

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: positivethinking_positivelife@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย 2) ศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย 3) สร้างแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย งานวิจัยเป็นแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มาใช้บริการธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส 400 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร นักวิชาการและผู้มาใช้บริการ จำนวน 7 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติแบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ทุกปัจจัยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ สมรรถนะ นวัตกรรม การมุ่งเน้นการตลาด มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจ 2) น้ำหนักมากที่สุดขององค์ประกอบในแต่ปัจจัย มีดังนี้ 2.1) สมรรถนะ ได้แก่ ทักษะ 2.2) นวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมกระบวนการ 2.3) การมุ่งเน้นการตลาด ได้แก่ การประสานงานภายในองค์กร 2.4) ความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ การสร้างความแตกต่าง และการตอบสนองลูกค้าอย่างรวดเร็ว 2.5) ผลการดำเนินงานของธุรกิจ ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน 3) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับ

* Received 2 December 2021; Revised 12 May 2022; Accepted 16 May 2022

แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนโมเดลสมมติฐาน ผ่านเกณฑ์การยอมรับ ค่าดัชนีที่ได้ $\chi^2/df = 1.48$ p-value = 0.158 ซึ่งผ่านเกณฑ์มากกว่า 0.05 ค่า CFI = 0.999, GFI = 0.995, AGFI = 0.927 สรุปว่า แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: สมรรถนะ, นวัตกรรม, การมุ่งเน้นการตลาด, ความสำเร็จในการแข่งขัน, ผลการดำเนินงานของธุรกิจ

Abstract

The objectives of this research article were to : 1) investigate the factors that influence competitive advantage and performance in the tennis training center business in Thailand. 2) investigate the direct and indirect effects of factors influencing the competitive advantage and performance of the Tennis Training Center Business in Thailand. 3) develop a model for gaining a competitive advantage and improving the performance of the Tennis Training Center Business in Thailand. This study employed both quantitative and qualitative research methods. Questionnaires were used to collect data from customers of Thailand's tennis training center business. A total of 400 samples were sampled at random using a specific method. In-depth interviews were conducted with 7 experts from the tennis training center business, including executives, academics, and customers, to confirm the study's findings. The data was examined using the structural equation model. According to the study's findings, all factors were linked, both directly and indirectly. 1) Competency, innovation, and market orientation have a positive impact on competitive advantage and performance. 2) The following are the weights of the majority of the components in each factor: 2.1) Competency is defined as skills. 2.2) Process innovation is an example of innovation. 2.3) Interfunctional coordination is required for market orientation. 2.4) Differentiation and quick response provide a competitive advantage. 2.5) From a financial standpoint, performance is important. 3) The concordance index of the hypothesis model was discovered using confirmatory component analysis with the structural equation model. Index value $\chi^2/df = 1.48$, p-value = 0.158 passed the acceptance criteria, CFI = 0.999, GFI = 0.995, AGFI = 0.927. The structural equation modeling model was determined to be appropriate. Compliant with empirical data and considered new knowledge.

Keywords: Competency, Innovation, Marketing Orientation, Competitive Advantage, Performance

บทนำ

อุตสาหกรรมกีฬา ในปัจจุบันได้ปรากฏหลักฐานในหลายประเทศทั่วโลก ถึงการขยายตัว และการบริโภคในอุตสาหกรรมกีฬามีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่งคั่ง ของเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมกีฬาทั่วโลกเป็นธุรกิจที่ใหญ่และเติบโตอย่างรวดเร็วมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 1988 ด้วยมูลค่า 63,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Pitts, B. G. & Stotlar, D. K., 1996) และในปี 2017 ด้วยมูลค่า 900,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Kearney, A. T, 2014) แนวโน้มการขยายตัวส่งผลให้นโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงความตื่นตัวของภาคธุรกิจภายในประเทศไทยกลายเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งเสริม การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างสำคัญ จึงได้ส่งเสริมให้ประชาชนหันมาออกกำลังกายมีความเป็นเลิศด้านกีฬา และประกอบอาชีพทางกีฬามากขึ้น เนื่องจากการทำธุรกิจกีฬาเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมหาศาลและเป็นตัวชี้วัดถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศ รัฐบาลไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากีฬามาโดยตลอด ซึ่งในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมกีฬามีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศถึง 3 เท่า ในปี 2560 ด้วยมูลค่า 196,538.63 ล้านบาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561) ด้านธุรกิจกีฬาของภาคเอกชนในประเทศไทย เทรนธุรกิจสุขภาพกำลังมาแรงและก้าวมาเป็นธุรกิจที่น่าจับตามากขึ้นจากการใส่ใจสุขภาพร่างกาย ต้องการดูแลรูปร่างหน้าตา เพื่อความสวยงามและรักษาโรค ในกลุ่มผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย 12.9 ล้านคน และมีแนวโน้มจำนวนเพิ่มขึ้น กลุ่มนี้มีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงมาก หากได้รับความพึงพอใจ และตอบสนองความต้องการ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) การกีฬาแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุน ส่งเสริมอุตสาหกรรมกีฬาและกีฬาอาชีพทั้งหมด 13 ชนิดกีฬา ได้แก่ 1) เทนนิส 2) กอล์ฟ 3) เจ็ตสกี 4) โบว์ลิ่ง 5) วอลเลย์บอล 6) ตะกร้อ 7) จักรยานยนต์ 8) จักรยาน 9) รถยนต์ 10) สกิกเกอร์ 11) แบดมินตัน 12) ฟุตบอล และ 13) บาสเกตบอล ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 โดยกีฬาเทนนิสเป็นกีฬาที่สร้างเงินรายได้สูงสุด รองจากกอล์ฟ เมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมา กีฬาเทนนิสเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมค่อนข้างสูงในประเทศไทย เนื่องจากกระแสความโดดเด่นของ ภราดร ศรีชาพันธุ์ และแทมมารีน ธนสุกาญจน์ นักกีฬาทั้งสองคนทำเงินรายได้จากแข่งขันกว่าสองร้อยล้านบาท อีกทั้งยังได้รับเงินจากสปอนเซอร์อีกหลายร้อยล้านบาท ด้วยเหตุนี้ทำให้ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ซึ่งส่วนใหญ่ มีการบริหารจัดการโดยภาคเอกชน เกิดขึ้นมากมายทุกที่ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัดอย่างรวดเร็ว (อรนุช กล่อมดี, 2550) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากล่าวว่า ศูนย์ฝึกกีฬา ในประเทศไทยไม่เพียงพอต่อความต้องการของมวลชน ขาดบุคลากรที่มีสมรรถนะ ขาดนวัตกรรม ระบบการจัดการที่ชัดเจน ต่อเนื่องในการพัฒนากีฬาเพื่อมวลชน รวมไปถึง

ความเป็นเลิศที่ยังไม่สามารถพัฒนากีฬาไทยให้ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้ ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งประเด็นเหล่านี้ ล้วนมีความจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาต่อไป การปฏิรูปประเทศไทยให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) Schwabe, G. & Prestipino, M. องค์กรทางด้านกีฬาควรจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้น (Schwabe, G. & Prestipino, M., 2005) Sigala, M. ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีสมรรถนะที่ดี นำนวัตกรรมมาใช้ มุ่งเน้นการตลาด ทั้งลูกค้า คู่แข่ง ทีมงาน ซึ่งจะทำให้สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และความสำเร็จของอุตสาหกรรมกีฬา (Sigala, M., 2009) สุพิตร สมบัติโต กล่าวว่าแนวทางการพัฒนากีฬาเทนนิสเพื่อออกกำลังกาย รวมถึงนักกีฬาเทนนิสอาชีพในระยะยาว ควรมีส่วนฝึกกีฬาเทนนิสที่มีมาตรฐาน (สุพิตร สมบัติโต, 2547)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นการผลักดันให้เกิดมาตรฐานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย
2. ศึกษาอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย
3. สร้างแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ครบถ้วน การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มาใช้บริการธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรไม่ทราบกลุ่มประชากรที่แน่นอนของ W.G. Cochran (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่านทำการตรวจสอบความถูกต้อง

และความชัดเจนของแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ โดยแบ่งเก็บทั้งหมด 4 ภูมิภาค ภาคละ 100 คน และการส่งลิ้งค์แบบสอบถามผ่านศูนย์ฝึกกีฬา เทนนิส งานวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอนุมานด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ แบบจำลองสมการโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ การตรวจสอบ ความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน วิเคราะห์ อิทธิพลของตัวแปร และการประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ Maximum likelihood และ ปรับแบบจำลองสมการโครงสร้างเฉพาะที่เป็นความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าที่เกิดจากการวัดเท่านั้น โดยค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐาน ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือ ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 ค่า $\chi^2/df = 1.48$ RMSEA ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.05 RMSEA = 0.034 CFI ต้องมีค่า 0.95 ขึ้นไป ค่า CFI = 0.999, ค่า GFI และ AGFI ต้องมีค่ามากกว่า 0.90 GFI = 0.995, AGFI = 0.927 สรุปว่าแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Marsh, H. W. & Hocevar, D., 1985) ผู้ทำการวิจัยได้ทำการ ตรวจสอบเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันแบบจำลองโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง และผู้มาใช้บริการธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส จำนวน 7 ราย ด้วยวิธีการแบบ เฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกจากคุณสมบัติที่ต้องมีความเชี่ยวชาญอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป เครื่องมือในการวิจัย คือ ใช้แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นข้อคำถาม ปลายเปิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อนำข้อมูลที่ได้มายืนยัน สมมติฐานแบบจำลอง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อเป็นการยืนยันผลที่ได้ จากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบ ในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ได้แก่ ตัวแปรด้านสมรรถนะสามารถเพิ่มโอกาสในการอยู่รอดและสร้างความสำเร็จของธุรกิจ โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา ตัวแปรด้านนวัตกรรมเป็นแหล่งที่มาของความ ได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ ที่สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์/บริการตามความต้องการ ของลูกค้า ความสามารถในการอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งสินค้า/ บริการที่เป็นความต้องการของลูกค้า และตัวแปรด้านการมุ่งเน้นการตลาดจะนำมาซึ่ง อิทธิพลในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ธุรกิจที่ดำเนินการมุ่งเน้นการตลาดมีข้อดี ในแง่ความรู้ของลูกค้า สามารถใช้เป็นแหล่งในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับ ความปรารถนาและความต้องการของลูกค้า เน้นการมุ่งเน้นการตลาดสู่ความสามารถใน การแข่งขันกับคู่แข่ง ผ่านการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการพัฒนาที่มีอยู่ โดยมีขั้นตอน คือ การประสานงานภายในองค์กรธุรกิจ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล

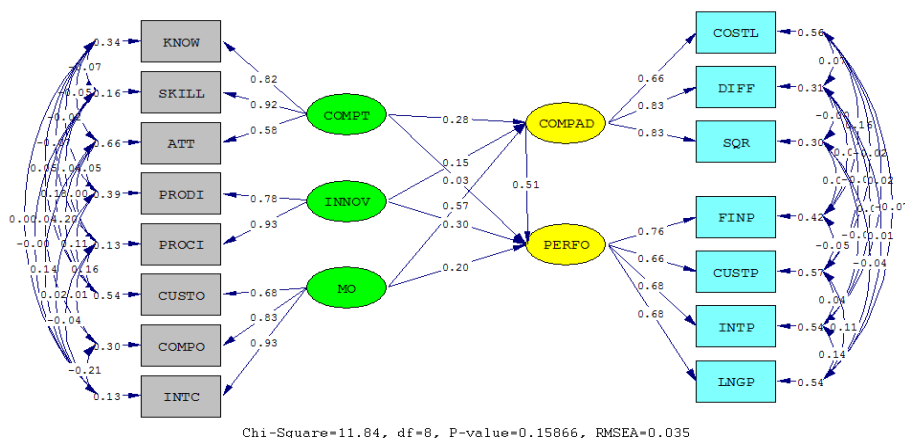

การตอบสนอง เพื่อสร้างมูลค่าที่เหนือกว่าให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่องและสามารถเป็นทรัพย์สินให้ธุรกิจชนะการแข่งขัน

2. จากการวิเคราะห์แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้าง ความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ด้วยวิธีการ Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรม LISREL 10.20 Student เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 7 ดัชนีหลังทำการปรับแบบจำลองพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐาน ผ่านเกณฑ์การยอมรับคือค่าดัชนีที่ได้ $\chi^2/df = 1.48$ ซึ่งตามเกณฑ์ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 ค่า $p - value = 0.158$ ซึ่งผ่านเกณฑ์มากกว่า 0.05 ค่า $CFI = 0.999$, $GFI = 0.995$, $AGFI = 0.927$ สรุปได้ว่าแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน พบว่า ตัวแปรความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากสมรรถนะ นวัตกรรม และการมุ่งเน้นตลาด ที่ขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.275, 0.154 และ 0.568 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ พบว่าตัวแปร ผลการดำเนินงานของธุรกิจ ได้รับอิทธิพลทางตรงที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จาก สมรรถนะ นวัตกรรม การมุ่งเน้นตลาด และ ความได้เปรียบในการแข่งขัน ขนาดอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.032, 0.296, 0.196 และ 0.514 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และตัวแปรผลการดำเนินงานของธุรกิจ ได้รับอิทธิพลทางอ้อม ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากสมรรถนะ นวัตกรรม และ การมุ่งเน้นตลาด ขนาดอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.133, 0.026 และ 0.364 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในกาแข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

เมื่อนำผลการการวิเคราะห์เชิงคุณภาพมายืนยันสมมติฐานของแบบจำลองการสร้าง ความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

สมมติฐานที่ 1: สมรรถนะมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ฝึก กีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.275 บทสัมภาษณ์ของ ก้องภพ เลิศชัย กล่าวว่า ครูผู้สอน ต้องมีความรู้ ทักษะ มากกว่าผู้เรียน เพื่อจะได้อธิบายและสอนให้ผู้เรียนพัฒนาได้ ทักษะของ ครูผู้สอนขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การสอนเพื่อออกกำลังกาย/เป็นเลิศ จะช่วยสร้างรายได้เปรียบให้กับธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสเป็นอย่างมาก สมรรถนะครูผู้สอนที่ดี คือ บ่งบอกถึงควมมี มาตรฐานการสอนและมาตรฐานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส จะทำให้สร้างรายได้เปรียบได้ มากกว่าธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสอื่น ๆ (ก้องภพ เลิศชัย, 2564)

สมมติฐานที่ 2: นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ฝึก กีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.154 บทสัมภาษณ์ของ พงศ์พันธุ์ ภูมิดี กล่าวว่า การนำนวัตกรรม เข้ามาใช้ ส่งผลเป็นอย่างมากในการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ ต้องยอมรับว่า โลกในปัจจุบัน สื่อออนไลน์ เฟสบุค โลก แฟนเพจ เป็นวิธีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้รู้จัก ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และกระบวนการเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความ น่าสนใจ เป็นประโยชน์ต่อลูกค้าที่มาเรียนเพื่อการออกกำลังกายและยังเข้ามาช่วยในการพัฒนา นักกีฬาได้เป็นอย่างดี จาก Video Analysis ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ปกครองเห็นว่าพัฒนาขึ้น ในการเรียนการสอนด้วยข้อมูลที่จับต้องได้ ทำให้สร้างความแตกต่าง ผู้ปกครองที่อยู่ต่างจังหวัด

สามารถส่งลูกมาเรียนเทนนิส แล้วติดตามลูกจากกล้องวงจรปิดของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ทำให้กลุ่มลูกค้าไม่ได้จำกัดผู้เรียนแค่ภายในจังหวัดเท่านั้น (พงศ์พันธุ์ ฉิมดี, 2564)

สมมติฐานที่ 3: การมุ่งเน้นตลาดมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.568 บทสัมภาษณ์ของ ขนิษฐา ศรีตะวัน กล่าวว่า คำนี้ถึงความต้องการและประโยชน์สูงสุดของลูกค้าเสมอโดยมีบริการครบวงจรทั้งครอบครัว การวางแผนการสอนร่วมกัน คำนี้ถึงเรื่องธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสแห่งอื่นด้วย จนทำให้สามารถสร้างจุดแข็ง โดยมีการบริการลูกค้าได้รวดเร็ว มีราคาที่ถูกกว่า เน้นการสอนที่เอ็นเตอร์เทนลูกค้าให้สนุกสร้างความแตกต่างจากที่อื่น (ขนิษฐา ศรีตะวัน, 2564)

สมมติฐานที่ 4: สมรรถนะมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.032 บทสัมภาษณ์ของ หม่อมหลวง โอริส เทวกุล กล่าวว่า สมรรถนะของครูผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นทักษะ ความรู้พัฒนาตนเองเสมอในการสร้างนักกีฬาและสร้างพื้นฐานที่ดีให้กับผู้ที่มาออกกำลังกาย มีทัศนคติในการวางแผนในการพัฒนาจากรากฐานให้คนมาเล่นกีฬาเยอะขึ้นสู่ความต่อเนื่องเพื่อความเป็นเลิศ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในระยะยาว (โอริส เทวกุล, 2564)

สมมติฐานที่ 5: นวัตกรรม มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.296 บทสัมภาษณ์ของ ดร.ธนากร ศรีชาพันธุ์ กล่าวว่า โอกาสในเชิงธุรกิจจากการใช้นวัตกรรม ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ลดขั้นตอนการทำงาน มีช่องทางการติดต่อออนไลน์ ทำให้ลูกค้าเข้าถึงเรา สะดวกรวดเร็วง่ายขึ้น ทำให้ลูกค้าตัดสินใจมาเรียนกับธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสได้เลย และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ยังช่วยส่งเสริมทำให้ลูกค้าเล่นเทนนิสกับทางธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสนานขึ้น เยอะขึ้น พึงพอใจในการสอนของครูผู้สอนที่มีมาตรฐานในการสอนเหมือนกันทุกคน ทำให้ประทับใจและอยากกลับมาใช้บริการซ้ำอีก ถือว่าเป็นความสำเร็จในการทำธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส (ธนากร ศรีชาพันธุ์, 2564)

สมมติฐานที่ 6: การมุ่งเน้นตลาด มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.196 บทสัมภาษณ์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ทวี ฉิมอ้อย กล่าวว่า ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก และมีการ

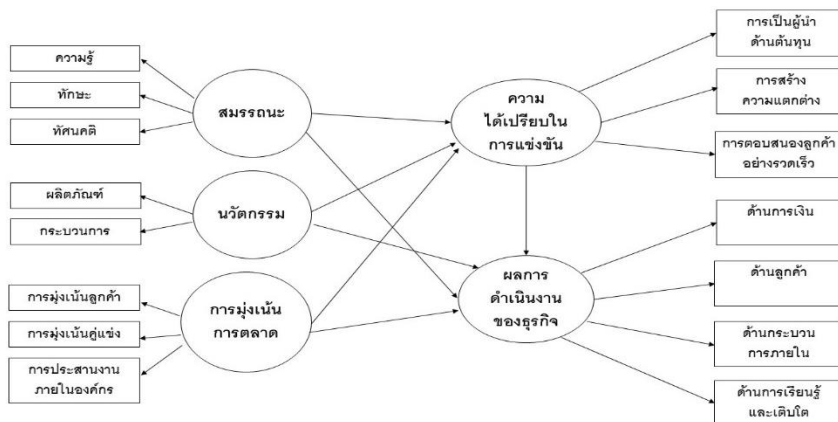

ติดตามผลหลังจากได้รับบริการ โดยใช้ข้อมูลของลูกค้ามาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพคือสิ่งสำคัญที่สุด (ทวี ฉิมอ้อย, 2564)

สมมติฐานที่ 7: ความได้เปรียบในการแข่งขัน มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเชิงบวก 0.514 บทสัมภาษณ์ของ ดร.โอม โตอาจ กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกมาเรียนกับธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพในการสอนที่เป็นเอกลักษณ์ ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ การใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยรวดเร็วในการบริการลูกค้า สิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชัดเจน เนื่องจากอยากมาเรียนสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง และได้ชักชวนเพื่อนมาเรียนเพิ่มขึ้น (โอม โตอาจ, 2564)

3. ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจ ศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย โดยมีปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะ ปัจจัยด้านนวัตกรรม และปัจจัยด้านการมุ่งเน้นการตลาด ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

อภิปรายผล

1. จากการศึกษพบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจ ศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสมรรถนะประกอบด้วยตัวแปรสังเกต

ได้ดังนี้ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่ทำให้ครูผู้สอนใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ HR Washington State Human Resources ได้อธิบายว่า สมรรถนะของครูผู้สอน ทักษะเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ซึ่งร่วมกับทัศนคติ ครูผู้สอนจะการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (HR Washington State Human Resources, 2012) 2) ปัจจัยด้านนวัตกรรม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และ นวัตกรรมด้านกระบวนการ สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้าและความสามารถในการอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันเพื่อแย่งชิงตำแหน่งสินค้าที่เป็นความต้องการของลูกค้า Ar, I. M. & Birdogan, B. กล่าวว่า นวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดของธุรกิจ ในขณะที่นวัตกรรมด้านสินค้าและนวัตกรรมกระบวนการ เป็นปัจจัยที่บ่งบอกลักษณะของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจอื่น ๆ ได้ในสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Ar, I. M. & Birdogan, B., 2011) 3) ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นการตลาด ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ การมุ่งเน้นด้านลูกค้า การมุ่งเน้นด้านคู่แข่ง และการประสานงานภายในองค์กร คือ ความสามารถของธุรกิจในการทราบการเปลี่ยนแปลงของตลาด ทราบความต้องการของลูกค้า และการทำงานร่วมกัน การประสานงานเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในตลาด Filatotchev, I. & Nakajima, C. ได้กล่าวว่า การมุ่งเน้นการตลาดมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ การมุ่งเน้นลูกค้าคือต้องทำความเข้าใจกับลูกค้า การมุ่งเน้นคู่แข่ง ต้องทำความเข้าใจข้อได้เปรียบเสียเปรียบของคู่แข่งที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ และการประสานงานภายในองค์กร คือการใช้ทรัพยากรขององค์กร เพื่อสร้างความพอใจและคุณค่าที่เหนือกว่าให้กับลูกค้า (Filatotchev, I. & Nakajima, C., 2014) ซึ่งตัวแปรแฝงทั้ง 3 ตัวจะส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย 4) ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการแข่งขัน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่างและการตอบสนองลูกค้าอย่างรวดเร็ว ความได้เปรียบในการแข่งขันมาจากการดำเนินงานในรูปแบบที่ประสบความสำเร็จซึ่งยากที่จะเลียนแบบได้ ซึ่งเป็นตัวกำหนดวิธีที่ธุรกิจตั้งใจที่จะบรรลุเป้าหมายระยะยาว เนื่องจากธุรกิจต้องเผชิญกับคู่แข่งที่แท้จริงและมีศักยภาพ Amniattalab, A. & Ansari, R. อธิบายถึงองค์ประกอบของความได้เปรียบในการแข่งขันว่าในตลาดโลกเริ่มมีการแข่งขันสูงขึ้น ทำให้ต้องเร่งสร้างกลยุทธ์เพื่อความอยู่รอด ควรมุ่งเน้นไปที่การลดค่าใช้จ่าย พัฒนาการบริการ พัฒนาคุณภาพ สร้างความแตกต่าง สิ่งนี้จะช่วยสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อสามารถวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์และการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว (Amniattalab, A. & Ansari, R., 2016) 5) ปัจจัยด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และ มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา การบรรลุความต้องการตามที่ตั้งไว้ ซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้

ความสามารถหรือทรัพยากรทั้งหลายเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี Alshammari, A. M. กล่าวถึง Balanced Scorecard (BSC) โดยจะทำการวัดผลการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า กระบวนการภายใน การเรียนรู้และการเติบโตช่วยให้ธุรกิจสามารถตรวจสอบสินทรัพย์ที่จับต้องได้ และ สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นการแข่งขันของธุรกิจในปัจจุบันที่ขึ้นอยู่กับความสามารถของธุรกิจในการสร้าง และใช้สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ ในการเพิ่มคุณภาพ ลดต้นทุน ทุนระยะเวลาในการให้บริการใหม่ๆ ที่จะช่วยธุรกิจจะต้องประสบความสำเร็จในอนาคต (Alshammari, A. M., 2012) ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุดังกล่าวส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย

2. ผู้วิจัยสร้างแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ดังนี้ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะ ปัจจัยด้านนวัตกรรม และปัจจัยด้านการมุ่งเน้นการตลาด จากการศึกษาของ Sutapa. S., et al. ความสัมพันธ์ระหว่างความได้เปรียบทางการแข่งขันและประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมความได้เปรียบในการแข่งขันถูกสร้างขึ้นจากการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และ ราคาที่ต่ำกว่าบริษัทอื่นสร้างความแตกต่างในอุตสาหกรรมเดียวกันถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจในระยะยาวสำหรับอุตสาหกรรม (Sutapa. S. et al., 2017)

3. จากการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย 1) ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสมากที่สุด และตัวแปรด้านการสร้างความแตกต่างและด้านการตอบสนองลูกค้าอย่างรวดเร็วมีค่ามากที่สุด Healy, P. et al. พบว่าการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้ธุรกิจมีความสามารถที่แตกต่างจากคู่แข่ง ตลอดจนหากกลยุทธ์ทางการแข่งขันที่เหมาะสมแก่ธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผลการดำเนินงานที่รวดเร็วเหนือกว่าคู่แข่ง จนนำไปสู่การเป็นผู้นำในธุรกิจ (Healy, P. et al., 2014) 2) ปัจจัยด้านสมรรถนะมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันมากที่สุด โดยเน้นที่ทักษะ ครูผู้สอนควรมีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะการสอนให้เหมาะสมกับลูกค้าในแต่ละช่วงอายุ ทักษะการแก้ไขปัญหา สร้างแรงจูงใจในการเรียนเทนนิสของลูกค้า Noor, H. A., et al. สมรรถนะของครูผู้สอนที่ดี สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จของธุรกิจโดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา (Noor, H. A. et al., 2010) 3) ปัจจัยรองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นการตลาด การประสานงานภายในองค์กรมีค่ามากที่สุด โดยทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และพนักงานทุกคนควรรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง แบ่งปันข้อมูลประชุมปรึกษาหารือในด้านการบริการลูกค้า รวมไปถึงด้านการสอน เพื่อตอบสนองต่อความชอบของลูกค้า เพื่อความสำเร็จของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬา

เทนนิส Juan, J. L. & Zhou, K. Z. แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการมุ่งเน้นการตลาดจะนำมาซึ่งอิทธิพลในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ธุรกิจที่ได้ดำเนินประสานงานภายในองค์กรเพื่อการสร้างผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า อีกทั้งยังมีการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่หรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ เพื่อสร้างมูลค่าที่เหนือกว่าคู่แข่งให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่องและสามารถเป็นทรัพย์สินให้ธุรกิจชนะการแข่งขัน (Juan, J. L. & Zhou, K. Z., 2010) 4) ปัจจัยด้านนวัตกรรม ได้แก่ ตัวแปรด้านนวัตกรรมกระบวนการ ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสต้องให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมกระบวนการ โดยการนำระบบ Big Data เก็บรวบรวมข้อมูลภายในธุรกิจทั้งหมด มาวิเคราะห์ วางแผน เพื่อเกิดความประทับใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็วทันที่ อีกทั้งยังช่วยให้ธุรกิจสร้างความได้เปรียบมากกว่าคู่แข่งในทุก ๆ ด้าน Sukglun, A., et al. ที่พบว่ากลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ เลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมจะทำให้สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลกำไร ทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา ในที่สุดก็จะทำให้เกิดความสำเร็จระยะยาวในธุรกิจ เพื่อสร้างความได้เปรียบที่เหนือคู่แข่ง และเป็นสิ่งที่คู่แข่งไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ (Sukglun, A., et al., 2018) และ 5) ปัจจัยด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจตัวแปรด้านมุมมองด้านการเงินมีค่ามากที่สุด ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสมีการวัดผลการดำเนินงานในมุมมองด้านการเงิน โดยสะท้อนมุมมองจากทางลูกค้า ว่าธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสมีความรับผิดชอบต่อสังคมแค่ไหน มีลูกค้าเพิ่มมากขึ้นทุกปี และได้ตอบสนองต่อความต้องการลูกค้าได้สำเร็จหรือไม่ Baker, G. R., et al. กล่าวว่ามุมมองด้านการเงิน คือ การมองหาวิธีที่มีประสิทธิภาพเพื่อมาจัดการกับการดำเนินการธุรกิจ เพิ่มช่องทางการบริการให้ผู้ที่มาใช้ตัดสินใจได้มากขึ้น (Baker, G. R., et al., 2008)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแบบจำลองเชิงสาเหตุของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทยผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง พบว่า สมรรถนะ นวัตกรรม การมุ่งเน้นการตลาด มีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจ ค่าดัชนีทุกเกณฑ์ที่ผ่านการยอมรับทั้งหมดและเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย พบว่า

ความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจมากที่สุด โดยการสร้างความแตกต่างและการตอบสนองลูกค้าอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดในการสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสจำเป็นต้องมีบริการที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ต้องมีการลงทุน พัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองทุกความต้องการของลูกค้าผ่านช่องทางการบริการต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว จนสามารถสร้างความได้เปรียบกว่าคู่แข่ง ความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส จะมีผลต่อมุมมองด้านการเงินมากที่สุด ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันมากที่สุด ได้แก่ การมุ่งเน้นตลาด ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสต้องให้ความสำคัญกับการประสานงานภายในองค์กร โดยทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และพนักงานทุกคนควรรู้บทบาทหน้าที่ แบ่งปันข้อมูลประชุมปรึกษาหารือ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า เพื่อความสำเร็จของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ส่วนปัจจัยรองมา ได้แก่ สมรรถนะ ทักษะส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันมากที่สุด ครูผู้สอนควรมีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับลูกค้าในแต่ละช่วงอายุ ทักษะการแก้ไขปัญหา สร้างแรงจูงใจในการเรียนเทนนิสของลูกค้า ปัจจัยด้านนวัตกรรม ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสต้องให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรม กระบวนการ โดยการการนำระบบ Big Data เก็บรวบรวมข้อมูลภายในธุรกิจทั้งหมด มาวิเคราะห์ วางแผน เพื่อเกิดความประทับใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็ว ทันที อีกทั้งยังช่วยให้ธุรกิจสร้างความได้เปรียบมากกว่าคู่แข่งในทุก ๆ ด้าน และปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมดที่กล่าวมานั้นยังส่งผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส อีกด้วย ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ บริบทของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย กล่าวคือ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สะท้อนได้จาก การเป็นผู้นำด้านต้นทุน โดยธุรกิจมีการกำหนดราคาเหมาะสมตามราคาในตลาด ตามคุณภาพ มีมาตรฐานระดับสากล ธุรกิจต้องมีการสร้างความแตกต่าง มีการลงทุน พัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความสามารถใหม่ ๆ ที่ทำให้ได้เปรียบ เมื่อเทียบกับคู่แข่ง มีการบริการที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ด้านคุณภาพ ความไว้วางใจและมีความน่าเชื่อถือที่ลูกค้าส่วนใหญ่มอบให้ ตลอดจนมีการบริการที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกความต้องการของลูกค้า ธุรกิจมีภาพลักษณ์ที่ดีและใช้เวลาหลายปีในการสร้างชื่อเสียงให้กับธุรกิจ มีระบบที่คอยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แก่ลูกค้าเสมอ เพื่อสร้างความแตกต่างและความประทับใจในธุรกิจ มีวัฒนธรรมองค์กร กระบวนการที่ไม่มีใครสามารถเลียนแบบได้ และการตอบสนองลูกค้าอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การให้บริการลูกค้าด้วยความรวดเร็วทันสมัย เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ สามารถติดต่อกับพนักงานได้หลากหลายช่องทางและรวดเร็ว และมีการเปิดตัวสินค้าและบริการใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ ธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย ควรนำแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงาน

ของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายส่งเสริมความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้วยการสร้างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผล ความได้เปรียบในการแข่งขันในแบบจำลองนี้ พิจารณาระดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของตัวแปรที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหารธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ สมรรถนะด้าน ความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้บริหารธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส เป็นต้น ควรศึกษารูปแบบ หรือแบบจำลองการทำธุรกิจออนไลน์ในธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส รวมถึงการดำเนินงานในธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ในอนาคต เช่น ในสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 การฝึกกีฬาเทนนิสในรูปแบบการเรียนการสอนที่บ้าน หรือรูปแบบการทำงานของผู้บริหาร พนักงาน ในธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในสถานการณ์ที่ต้อง เว้นระยะห่างทางสังคม โดยผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น และควรศึกษาแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาประเภทอื่น ๆ รวมถึงศึกษาแบบจำลองการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาในต่างประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย จากเนื้อหาที่นำเสนอนี้ในบทความฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต ผู้วิจัยได้นำมาปรับเนื้อหาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). สถิติรายได้อุตสาหกรรมการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2561 จาก http://sports.mots.go.th/sport63/sports_business.php
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560 - 2564). เรียกใช้เมื่อ 18 เมษายน 2560 จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8408
- ก้องภพ เลิศชัย. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิสในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชนิษฐา ศรีตะวัน. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการ แข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทวี ฉิมอ้อย. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและ ผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ธนากร ศรีชาพันธุ์. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการ แข่งขัน และผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พงศ์พันธุ์ ฉิมดี. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและ ผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). ออกกำลังกายฮิตปลูกกระแสธุรกิจสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://kasikornresearch.com/SiteCollectionDocuments/analysis/k-social-media/sme/fitnessBT/Fitness_BT2020
- สุพิตร สมานิต. (2547). แนวทางการพัฒนานักกีฬาภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมของภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างเป็นระบบ กรณีศึกษากีฬาเทนนิสอาชีพและกีฬาฟุตบอลอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- อรนุช กล่อมดี. (2550). กระบวนการสร้างกระแสนิยมในการเล่นกีฬาเทนนิสอาชีพของสื่อ หนังสือพิมพ์ในปี 2546 กรณีศึกษาวาทกรรมภราดรพีเวอร์. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- โอม โตอาจ. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและ ผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- โอริส เทวกุล. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและ ผลการดำเนินงานของธุรกิจศูนย์ฝึกกีฬาเทนนิส ในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Alshammari, A. M. (2012). The Evaluation of the Impact of using Balanced Scorecard on Strategic Performance in Small and Medium Enterprises. Galway-mayo Institute of Technology, 17(1), 100-104.
- Amniattalab, A. & Ansari, R. (2016). The effect of strategic foresight on competitive advantage with the mediating role of organisational ambidexterity. International Journal of Innovation Management, 20(1), 1-18.

- Ar, I. M. & Birdogan, B. (2011). Antecedents and performance impacts of product versus process innovation. *European Journal of Innovation Management*, 14(2), 172-206.
- Baker, G. R., et al. (2008). *High Performing Healthcare Systems: Delivering Quality by Design*. Toronto: Longwoods Publishing.
- Filatotchev, I. & Nakajima, C. (2014). Corporate governance, responsible managerial behavior, and corporate social responsibility: Organizational efficiency versus organizational legitimacy. *Academy of Management Perspectives*, 28(3), 289-306.
- Healy, P. et al. (2014). Market competition, earnings management and persistence in accounting profitability around the world. *Review of Accounting Studies*, 19(4), 1281-1308.
- HR Washington State Human Resources. (2012). Competencies. Retrieved September 15, 2019, from <http://www.hr.wa.gov/pages/default.aspx>
- Juan, J. L. & Zhou, K. Z. (2010). How foreign firms achieve competitive advantage in the Chinese emerging economy: managerial ties and market orientation. *Journal of Business Research*, 63(8), 856-862.
- Kearney, A. T. (2014). Winning in the business of sports. Retrieved September 5, 2019, from <https://www.kearney.com/communications-media-technology/article?/a/winning-in-the-business-of-sports>
- Marsh, H. W. & Hocevar, D. (1985). Application of Confirmatory Factor Analysis to The Study of Self-concept: First and Higher-order Factor Models and Their Invariance Across Groups. *Psychological Bulletin*, 97(3), 562-582.
- Noor, H. A. et al. (2010). Is Entrepreneurial Competency the Silver Bullet for SME Success in a Developing Nation. *International Business Management*, 4(2), 67-75.
- Pitts, B. G. & Stotlar, D. K. (1996). *Fundamentals of sport marketing*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Schwabe, G. & Prestipino, M. (2005). How Tourism Communities Can Change Travel Information Quality. Retrieved August 30, 2019, from <https://aisel.aisnet.org/ecis2005/111>

- Sigala, M. (2009). E-service quality and Web 2.0: expanding quality models to include customer participation and inter-customer support. *The Service Industries Journal*, 2009(1), 1–18.
- Sukglun, A., et al. (2018). Strategies for Creating Competitive Advantage for Smart Farming Enterprise. *Executive Journal*, 38(1), 91-100.
- Sutapa. S. et al. (2017). The Role of Market Orientation, Creativity and Innovation in Creating Competitive Advantages and Creative Industry Performance. *Jurnal Dinamika Manajemen*, 8(2), 152-166.

อิทธิพลของการวางแผนภาษีที่มีต่อการจัดการกำไร
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

THE INFLUENCE OF TAX PLANNING ON EARNINGS
MANAGEMENT OF THAI STOCK EXCHANGE

กุลวดี ลิ้มอุสั่นโน

Kulwadee Lim-u-sanno

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Prince of Songkla University, Thailand

E-mail: kulwadee.l@psu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการวางแผนภาษีและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย และ 2) ศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรม ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2560 ได้แก่ 1) เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 2) สินค้าอุปโภคบริโภค 3) สินค้าอุตสาหกรรม 4) อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 5) ทรัพยากร 6) บริการ และ 7) เทคโนโลยี จำนวน 901 บริษัท วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์คือ การวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) ($\bar{X}$ = 0.228, S.D. = 2.236) และวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) ($\bar{X}$ = 0.021, S.D. = 2.690) มีแนวโน้มผันผวน การวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) ($\bar{X}$ = 0.013, S.D. = 0.014) มีแนวโน้มค่าเฉลี่ยลดลงทุกปี และการจัดการกำไร (EM) มีแนวโน้มผันผวน ($\bar{X}$ = -0.024, S.D. = 0.192) และ 2) อิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์คือ การวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อการจัดการกำไร มีความสัมพันธ์เชิงลบเท่ากับ -1.959 ค่า F-Value (sig) เท่ากับ 1.919 และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.009 และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างกับการจัดการกำไรมี

* Received 30 August 2021; Revised 18 May 2022; Accepted 24 May 2022

ความสัมพันธ์เชิงบวกเท่ากับ 2.838 ค่า F-Value (sig) เท่ากับ 1.919 และค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.009 อย่างมีนัยสำคัญ 0.01

คำสำคัญ: การวางแผนภาษี, การจัดการกำไร, ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) study the level of tax planning and earning Management of Thai stock exchange, and 2) study influence of tax planning and earning Management of Thai stock exchange. The quantitative research method was used questionnaire by specific selecting so the sample group was the representative from company listed on the stock exchange, MAI, industry from 2015 to 2017, Which were 1) agriculture and food industry, 2) consumer goods, 3) industrial products, 4) property and construction, 5) resource, 6) service, and 7) technology for all 901 companies. The data were analyzed by using mean, standard deviation, maximum, minimum, multiple regression analysis. The research was found that: 1) the tax planning level of a listed company was tax planning that effective tax rate (ETR) ($\bar{x}$ = 0.228, S.D. = 2.236) and tax ratio method to cash flows from operating activities (TAX/CFO) ($\bar{x}$ = 0.021, S.D. = 2.690), tend to fluctuate, tax planning method of tax ratio to total assets (TAX/Asset) ($\bar{x}$ = 0.013, S.D. = 0.014). The average trend was decreasing every year and earnings management (EM) tended to fluctuate ($\bar{x}$ = -0.024, S.D. = 0.192) and 2) The influence of tax planning for tax planning and earning Management of listed companies on the stock exchange was tax planning method of tax ratio to cash flows from operating activities to earnings management. The negative relation was -1.959, F-Value (sig) 1.919 and Adjusted R Square 0.009. The property and construction group had positive earnings management 2.838, F-Value (sig) 1.919 and Adjusted R Square was 0.009 Significant 0.01.

Keyword: Tax Planning, Earnings Management, The Stock Exchange MAI

บทนำ

การขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมประกอบกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีทำให้ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์แข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นการนำหุ้นสามัญเข้าจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ เพื่อขยายกิจการโดยการระดมทุนจากประชาชน

ได้สะดวก ถือได้ว่าเป็นการปรับตัวด้านโครงสร้างเงินทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และลดความเสี่ยงทางธุรกิจโดยอาศัยบทบาทและความมีประสิทธิภาพของตลาดหลักทรัพย์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างความเป็นเจ้าของบริษัท (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ, 2557) ภาษีเงินได้นิติบุคคลถือเป็นค่าใช้จ่ายที่กิจการต้องแบกรับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กิจการสามารถวางแผนภาษีเพื่อให้เสียภาษีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายทางภาษี ทำให้กิจการไม่ต้องเสียภาษีมามากเกินไป และลดภาระเบี้ยปรับ เงินเพิ่มที่อาจเกิดจากความผิดพลาดในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด (ไพริน ใจทัด, 2555) ภาษีเป็นต้นทุนที่สำคัญประเภทหนึ่งของกิจการ กิจการจะต้องมีกลยุทธ์ที่ดีในการวางแผนภาษีเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มกระแสเงินสดให้แก่กิจการ การวางแผนภาษีมิใช่เป็นการหลีกเลี่ยงภาษี แต่เป็นการมุ่งถึงการวางโครงสร้างทางธุรกิจให้สอดคล้องกับกฎหมายภาษีอากร ซึ่งก่อให้เกิดปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีผลเป็นการยกเว้น หรือลดหย่อนภาษีอากร หรือหักค่าใช้จ่ายได้มากกว่า ในปัจจุบันประชาชนหันมาสนใจลงทุนในตลาดทุนกันมากขึ้นโดยผ่าน “ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” หรือ “The Stock Exchange of Thailand” กิจการที่ต้องการเงินลงทุนเพิ่มจึงระดมเงินทุนโดยการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนซึ่งราคาหุ้นที่เสนอขายจะมีราคาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมูลค่าของกิจการ โดยสิ่งจูงใจให้นักลงทุนมาเลือกลงทุนคือผลตอบแทน ซึ่งจะจ่ายในรูปของเงินปันผล (dividend) และกำไรส่วนเกินที่ได้จากการขายหลักทรัพย์ (capital gain) ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงต้องหากกลยุทธ์มาเพื่อดึงดูดนักลงทุนให้สนใจลงทุนในบริษัทของตน การวางแผนภาษีนับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้ประกอบการให้ความสนใจใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเข้ามาช่วยเพื่อลดค่าใช้จ่ายทางภาษีให้น้อยที่สุดโดยครบถ้วนและถูกต้องตามกฎหมาย การเสียภาษีน้อยลงจะส่งผลให้ต้นทุนในการดำเนินงานลดลงเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน การวางแผนภาษีที่เหมาะสมย่อมส่งผลให้ผลตอบแทนผู้ถือหุ้นจะได้รับเพิ่มขึ้นด้วย ส่งผลให้ราคาหุ้นสามัญสูงขึ้นและเป็นที่สนใจของนักลงทุน โดยการวางแผนภาษี มีผลกระทบต่อกำไรทางบัญชี 2 ลักษณะคือ การวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีลดลงแต่ไม่กระทบกำไรทางบัญชี ซึ่งวัดจากอัตราภาษีที่แท้จริง (effective tax rate) โดยกิจการที่มีอัตราภาษีที่แท้จริงต่ำ แสดงว่ามีการวางแผนภาษีมาก บริษัทที่มีการวางแผนภาษีมากจะมีอัตราภาษีที่แท้จริงต่ำกว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งปัจจุบันอัตราร้อยละ 20 หากกิจการมีอัตราภาษีที่แท้จริงต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดมากเกินไปจะเป็นความผิดปกติจนเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีโดยทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือไม่ และการวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลง ซึ่งวัดจากอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน และอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งถ้าอัตราส่วนเหล่านี้มีค่าน้อย แสดงว่ากิจการมีการวางแผนภาษีในระดับสูง (รสนา โชติสุวรรณ, 2562)

ดังนั้น ผู้บริหารจึงนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผนภาษีมาใช้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีให้น้อยที่สุด โดยจัดทำงบการเงินจะจัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินซึ่งรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้าง ในขณะที่การรายงานกำไรทางภาษีเพื่อตอบสนองการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ โดยในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีจะต้องปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรและรับรู้รายการตามเกณฑ์สิทธิ และเป็นที่มาซึ่งผลลัพธ์ทางการเงินทั้งในระดับองค์กรและระดับชาติ ด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้บรรลุตามความคาดหวังผ่านมุมมองของการที่จะได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่าในอนาคต จะเห็นได้ว่า การวางแผนภาษีเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอิทธิพลต่าง ๆ เช่น ลักษณะทางธุรกิจ ดำเนินการด้าน R&D การเปิดเผยข้อมูลรายงานตามแนวของตลาดหลักทรัพย์ การใช้ประโยชน์จากภาษี สร้างผลกระทบที่ซับซ้อนและหลากหลายต่อผลการดำเนินงานและผลลัพธ์ทางการเงินที่ส่งอิทธิพลต่อธุรกิจ ทำให้เกิดการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานทางการเงิน และรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ของกิจการ (Frank, et al., 2021) เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรต่าง ๆ พบว่า การวางแผนภาษีเป็นการทำการย้ายเงินสดที่ปกติแล้วจะย้ายไปยังหน่วยงานที่จัดเก็บ เปลี่ยนให้ไหลไปสู่กิจการหรือหน่วยงาน สามารถออกแบบได้ในขอบเขตของการลดรายได้ที่ต้องเสียภาษีให้น้อยที่สุดโดยไม่ทำให้ต้องสูญเสียกำไรทางบัญชี ในส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร จัดเก็บจากเงินได้ของบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในการจัดการกำไร เป็นการจัดการและการรายงานตัวเลขในรายงานทางการเงินอย่างถูกกฎหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ต้องการ และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) ได้จัดตั้งเพื่อมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้กับบริษัทที่ดำเนินธุรกิจขนาดกลางและเล็กให้มีช่องทางในการเข้าถึงเงินทุนระยะยาวในการดำเนินงานเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจและการเติบโตอย่างยั่งยืน การระดมทุนที่ผ่านตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ เติบโตขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา และมีบริษัทเข้ามาจดทะเบียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การคัดกรองบริษัทตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จต่อบริษัทและผู้เกี่ยวข้องในระยะยาว จากการวางแผนการจัดการเชิงกลยุทธ์ขององค์กร(จริยา รอดจันทร์, 2563) จึงส่งผลให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงกลายเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการระดมเงินทุนของบริษัทจำนวนมาก โดยในปัจจุบันมีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI) รวมทั้งหมด 743 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้นำแนวความคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาใช้ควบคุมและตรวจสอบผู้บริหาร โดยกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อลดปัญหาตัวแทนและลดการตกแต่งงบการเงินและพฤติกรรมฉ้อฉลของผู้บริหาร (Wysocki, P. D., 2021); (Chen, et al., 2007); (Liu, Q. & Lu, Z., 2007); (Henry, D., 2010) รวมทั้งเพื่อให้ผู้บริหารปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนดด้วยความสุจริตและระมัดระวัง รวมถึงทำให้รูปแบบการบริหารงานของ

บริษัทเป็นที่ยอมรับว่ามีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นสากลที่มีคุณลักษณะเหนือกว่าผู้อื่นทั้งในเรื่องกลยุทธ์และการจัดการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนว่าบริษัทมีความโปร่งใส และลดความเสี่ยงที่เกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้บริหาร โดยคาดหวังว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Lanis, R. & Richardson, G., 2011); (Rego, S. O. & Wilson, R., 2021); (Hope, O. K. et al., 2021) จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางให้บริษัทตระหนักถึงความสำคัญต่อการวางแผนภาษีมีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร รวมถึงเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ริายงานประจำปีและผู้ถือหุ้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจในการตัดสินใจร่วมลงทุน รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการวางแผนภาษี การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ประชากร (Population) คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2560 จำนวน 624 บริษัท รวมระยะเวลา 3 ปี จำนวน 1,062 ปีบริษัท ($624 \times 3 \text{ ปี} = 1,062 \text{ ปีบริษัท}$) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2560 จำนวน 161 บริษัท รวมระยะเวลา 3 ปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้สูตรของ Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2560 รวมระยะเวลา 3 ปี มีผลดำเนินงานต่อเนื่อง 3 ปีต่อเนื่อง จำนวน 7 ประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ 1) เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 84 บริษัท 2) สินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 78 บริษัท 3) สินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 157 บริษัท 4) อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 207 บริษัท 5) ทรัพยากร จำนวน

83 บริษัท 6) บริการ จำนวน 212 บริษัท และ 7) เทคโนโลยี จำนวน 80 บริษัท จำนวนทั้งสิ้น 901 ปีบริษัท ($161 \times 3 \text{ ปี} = 901 \text{ ปีบริษัท}$)

1.3 ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนภาษี ภาษีเงินได้นิติบุคคล การจัดการกำไร และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญของบริษัทการบริหารตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ด้านภาษา และด้านวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.60-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ระดับการวางแผนภาษีทั้ง 3 วิธี และการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) และ 3) อิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไร และ 4) ข้อเสนอแนะ

3. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน (checklist) ระยะที่ 2 ระดับการวางแผนภาษีทั้ง 3 วิธี และการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และระยะที่ 3 อิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไร

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการทดสอบความสัมพันธ์แบบสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) โดยรูปแบบ Panel และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model) และอธิบายความสัมพันธ์ด้วยสมการได้ดังนี้

สมการที่ 1 คือ $Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + e$

สมการที่ 2 คือ $Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7 + e$

และกำหนดตัวแปร = ความหมายตัวแปร; วิธีที่ใช้ในการวัดมูลค่า ต่อไปนี้

Y = ผลการดำเนินงานทางการเงิน; อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนสินทรัพย์ (ROA)

X_1 = การเปิดเผยข้อมูลการวิจัย; วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานประจำปีที่เปิดเผยข้อมูลการ

X_2 = การเปิดเผยข้อมูลการพัฒนา; วิจัยและข้อมูลการพัฒนาตามคำนิยามศัพท์ที่กำหนดขึ้น และนับจำนวนค่าที่เปิดเผยในแต่ละบริษัทตลอดระยะเวลา 3 ปี

ผลการวิจัย

การศึกษาระดับการวางแผนภาษี การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ที่เปิดเผยผ่านเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2560 จำนวน 901 บริษัท เก็บข้อมูลจากกระดาษทำการ และนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการวางแผนภาษี การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย

ตัวแปร	2558		2559		2560		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ETR	0.230	2.505	0.150	0.353	0.308	2.978	0.228	2.236
TAX/CFO	0.075	2.117	-0.196	3.927	0.196	1.165	0.021	2.690
TAX/Asset	0.014	0.014	0.014	0.013	0.013	0.014	0.013	0.014
EM	-0.037	0.196	-0.017	0.228	-0.020	0.142	-0.024	0.192

จากตารางที่ 1 พบว่า การวางแผนภาษีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2560 มีแนวโน้ม ได้แก่ ด้านการวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) ($\bar{X}$ = 0.228, S.D. = 2.236) ด้านวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) ($\bar{X}$ = 0.021, S.D. = 2.690) ด้านการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) ($\bar{X}$ = 0.013, S.D. = 0.014) และด้านการจัดการกำไร (EM) ($\bar{X}$ = -0.024, S.D. = 0.192) สามารถสรุปได้ว่า ด้านการวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) และด้านวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) มีแนวโน้มผันผวน ส่วนด้านการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) มีแนวโน้มค่าเฉลี่ยลดลงทุกปี นอกจากนี้ ยังพบว่า ด้านการวางแผนภาษีตามวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวมในระดับที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี และด้านการจัดการกำไร (EM) มีแนวโน้มผันผวน

การศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการวางแผนภาษี 3 วิธี และการจัดการกำไร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์อิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไร

ตัวแปร	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2
ค่าคงที่ (Constant)	-3.096(.002)	-3.751(.000)
การวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR)	-1.140(.255)	-.994(.321)
การวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO)	-1.819(.069)	-1.959(.050*)

ตัวแปร	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2
การวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset)	.635(.526)	.880(.379)
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร		.586(.558)
กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค		2.030(.043*)
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม		2.073(.038*)
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง		2.838(.005**)
กลุ่มทรัพยากร		-.019(.985)
กลุ่มเทคโนโลยี		1.083(.279)
R Square	.005	.019
Adjusted R Square	.002	.009
F-Value (sig)	1.625(.182)	1.919(.046*)

*ระดับนัยสำคัญ 0.05 **ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการศึกษาสมการเส้นตรงในการวิเคราะห์อิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไร ดังนี้

$$\text{แบบจำลองที่ 1 } EM = \beta_0 + \beta_1 ETR + \beta_2 \text{TAX/CFO} + \beta_3 \text{TAX/ASSET} + \epsilon$$

$$\text{แบบจำลองที่ 2 } EM = \beta_0 + \beta_1 ETR + \beta_2 \text{TAX/CFO} + \beta_3 \text{TAX/ASSET} + \beta_4 \text{IND1} + \beta_5 \text{IND2} + \beta_6 \text{IND3} + \beta_7 \text{IND4} + \beta_8 \text{IND5} + \beta_9 \text{IND6} + \beta_{10} \text{IND7} + \epsilon$$

จากการศึกษาแบบจำลองที่ 1 ผลการทดสอบความมีอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไร โดยพิจารณาตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) ตัวแปรตาม คือ การจัดการกำไร ผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีทั้ง 3 วิธี และการจัดการกำไร

จากการศึกษาแบบจำลองที่ 2 ผลการทดสอบความมีอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไร โดยพิจารณาตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) ตัวแปรตาม คือ การจัดการกำไร และตัวแปรควบคุม คือ กลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ต่อการจัดการกำไรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าเฉลี่ยวางแผนภาษีโดยวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเท่ากับ -1.959

ค่า F-Value (sig) เท่ากับ 1.919 และมีค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.009 นอกจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคกับการจัดการกำไรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า 0.043 ค่าเฉลี่ยกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคเท่ากับ 2.030 พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมกับการจัดการกำไรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า 0.038 ค่าเฉลี่ยกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมเท่ากับ 2.073 พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างกับการจัดการกำไรที่ระดับความนัยสำคัญ 0.01 มีค่า 0.005 ค่าเฉลี่ยกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเท่ากับ 2.838 ค่า F-Value (sig) เท่ากับ 1.919 และมีค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.009 แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) ค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มเทคโนโลยี

อภิปรายผล

จากการศึกษาระดับการวางแผนภาษี การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย เห็นได้ว่า ผลการศึกษาระดับการวางแผนภาษีทั้ง 3 วิธี และการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2558 -2560 จำนวน 901 บริษัท มีกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่ม พบว่า การวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) และวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) มีระดับค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีผันผวน ซึ่งปี พ.ศ. 2559 มีค่าเฉลี่ย ETR และ TAX/CFO ต่ำสุด เนื่องจากบริษัทมีการวางแผนภาษีที่ดี ซึ่งการเสียภาษีน้อยลงจะส่งผลให้ต้นทุนในการดำเนินงานลดลงเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน การวางแผนภาษีที่เหมาะสมย่อมส่งผลให้ผลตอบแทนผู้ถือหุ้นจะได้รับเพิ่มขึ้นด้วย จากการเสียภาษีบางบริษัทที่ได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวทำให้ได้รับการยกเว้นการตรวจสอบภาษีอากร ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง เนื่องจากไม่ต้องเสียเบี้ยปรับและเงินเพิ่มทางภาษีย้อนหลัง และการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/ASSET) มีระดับค่าเฉลี่ยลดลงทุกปี แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีระดับการวางแผนภาษีสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากค่าเฉลี่ยของขนาดกิจการสูงขึ้นทุกปี แสดงให้เห็นถึงขนาดของบริษัทที่ใหญ่ขึ้นทุกปี เห็นด้วยกับ สัตยา ตันจันทรพงศ์ ได้อธิบายไว้ว่า บริษัทขนาดใหญ่จะมีการวางแผนภาษีที่ดีกว่าบริษัทขนาดเล็ก เพราะมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางบัญชีและภาษีมากกว่า ส่วนการจัดการกำไรมีระดับค่าเฉลี่ยการจัดการกำไรผันผวน และมีค่าเฉลี่ยเป็นลบ (สัตยา ตันจันทรพงศ์, 2557) และสอดคล้องกับ ทิพย์ธัญญา หริณานนท์ กล่าวว่า อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อการจัดการกำไร และมูลค่าเพ็งเชิงเศรษฐศาสตร์: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างภายใต้ดุลยพินิจของผู้บริหารโดยรวมเพียงเล็กน้อย เนื่องจากปัจจุบัน

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงทำให้การจัดการกำไรของบริษัทลดลง (ทิพย์ธัญญา หริณานนท์, 2560)

จากการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย เห็นได้ว่า การวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) และการวางแผนภาษีโดยวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) ไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไร เนื่องจากการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ทำให้การวางแผนภาษีไม่มีผลกระทบต่อการจัดการกำไรของบริษัท สอดคล้องกับ Ifada, L. M., & Wulandari, N. ได้กล่าวว่า การปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลทำให้การวางแผนภาษีไม่มีผลกระทบต่อการจัดการกำไรของบริษัท เนื่องจากในการใช้กลยุทธ์การวางแผนภาษีจำเป็นต้องปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายภาษี สามารถหลีกเลี่ยงโทษทางภาษีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ และในส่วนของการวางแผนภาษีโดยการนำวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมาปรับใช้ (TAX/CFO) ส่งผลให้มีอิทธิพลเชิงลบต่อการจัดการกำไร (Ifada, L. M., & Wulandari, N., 2015) เห็นด้วยกับสัตยา ตันจันทรพงศ์ ได้กล่าวว่าบริษัทมีการวางแผนภาษีลดลงจะส่งผลให้การจัดการกำไรของบริษัทจะเพิ่มขึ้น เมื่อบริษัทมีกำไรก่อนภาษีเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลต่อค่าใช้จ่ายทางภาษีที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน จากผลของข้อมูลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทน เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่มีโครงสร้างเป็นบริษัทครอบครัว รวมถึงตัวการและตัวแทนมักเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน ดังนั้น ผู้บริหารของบริษัทที่มีการจัดการกำไรจะมีความเต็มใจที่จะชำระภาษีเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เพื่อลดการถูกตรวจสอบจากบุคคลภายนอก และหากบริษัทลดกำไรลงเพื่อขอคืนภาษีจะทำให้เกิดผลต่างระหว่างกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีได้ ซึ่งผลต่างดังกล่าวหากมีจำนวนมากอาจส่งผลให้ความน่าเชื่อถือของบริษัทลดลงได้ (สัตยา ตันจันทรพงศ์, 2557) และ Erickson, M., et al. ได้กล่าวว่าการจ่ายภาษีของบริษัทมีตัวแปรควบคุม ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการจัดการกำไร สามารถอธิบายได้ว่าบริษัทที่อยู่ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีการจัดการกำไรมากกว่าบริษัทที่อยู่ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารต้องเลือกใช้นโยบายทางบัญชีและภาษีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดมาตรการและนโยบายให้เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการกระตุ้นให้นักลงทุน หน่วยงานภาครัฐ และสาธารณชนที่สนใจได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนภาษี และการจัดการกำไรของผู้บริหาร (Erickson, M., et al., 2004)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระดับการวางแผนภาษี การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย จากระดับการวางแผนภาษีทั้ง 3 วิธี ประกอบด้วย ด้านการวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) วิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) ด้านการวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม (TAX/Asset) และด้านการจัดการกำไร (EM) จะเห็นได้ว่า การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2560 จำนวน 901 บริษัท ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมมี 7 กลุ่ม พบว่า การวางแผนภาษีวิธีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง (ETR) และวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (TAX/CFO) มีระดับค่าเฉลี่ยการวางแผนภาษีผันผวน ซึ่งปี พ.ศ. 2559 มีค่าเฉลี่ย ETR และ TAX/CFO ต่ำสุด อิทธิพลของการวางแผนภาษีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย การวางแผนภาษีวิธีอัตราส่วนภาษีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อการจัดการกำไร มีความสัมพันธ์เชิงลบ และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพย์และก่อสร้างกับการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวก เนื่องจากบริษัทมีการใช้กลยุทธ์การวางแผนภาษีจำเป็นต้องปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายภาษี ตลอดจนผู้บริหารเลือกใช้นโยบายทางบัญชีและภาษี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดมาตรการและนโยบายให้เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการกระตุ้นให้นักลงทุนหน่วยงานภาครัฐ และสาธารณชนที่สนใจได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนภาษี และการจัดการกำไรของผู้บริหาร และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมการเงินที่มีข้อมูลในงบการเงินแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อทดสอบว่าบริษัทเหล่านั้นมีการวางแผนภาษีหรือมีการจัดการกำไรต่างกันอย่างไร และมีแนวโน้มเป็นอย่างไรในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จริยา รอดจันทร์. (2563). การสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจ ISO 14001 โดยใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมภาคเหนือตอนล่าง. วารสารมหาจุฬานาคธรรพชน, 7(12), 142-159.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). รายชื่อบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.set.or.th>.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2563 จาก https://www.set.or.th/education/th/begin/stock_content04.pdf

- ทิพย์ธัญญา หริณานนท์. (2560). อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อการจัดการกำไร และมูลค่าเพ็งเชิงเศรษฐศาสตร์: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (เล่มที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ไพโรจน์ ใจหัด. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแล. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รสนา โชติสุวรรณ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับราคาหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. RMUTT Global Business and Economics Review, 14(1). 23-36.
- สตัยา ตันจันทร์พงศ์. (2557). อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการ การบริหารกำไรและการวางแผนภาษีที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (2557). กฎหมายในการกำกับรัฐวิสาหกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ.
- Chen, et al. (2007). Corporate Governance and Earnings Management: The Implications of Corporate Governance Best- Practice Principles for Taiwanese Listed Companies. Journal of Contemporary Accounting & Economics, 3(2), 73-105.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Erickson, M., et al. (2004). How much will firms pay for earnings that do not exist? Evidence of taxes paid on allegedly fraudulent earnings. The Accounting Review, 79(2), 387-408.
- Frank, et al. (2021). Tax Reporting Aggressiveness and Its Relation to Aggressive Financial Reporting. Retrieved April 20, 2021, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=647604
- Henry, D. (2010). Agency costs, ownership structure and corporate governance compliance: A private contracting perspective. Pacific-Basin Finance Journal, 18(1), 24-46.

- Hope, O. K. et al. (2021). Tax Avoidance and Geographic Earnings Disclosure. Retrieved may 14, 2021, from http://sites.som.yale.edu/accountingconference/files/2011/10/Hope_Paper-2.pdf. 14/5/2021
- Ifada, L. M., & Wulandari, N. (2015). The effect of deferred tax and tax planning toward earnings management practice: An empirical study on non manufacturing companies listed in Indonesia stock exchange in the period of 2008-2012. *International Journal of Organizational Innovation*, 8(1), 352-380.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Lanis, R. & Richardson, G. (2011). The effect of board of director composition on corporate tax aggressiveness. *Journal Account Public Policy*, 30(2), 50-70.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90- 95). New York: Wiley & Son.
- Liu, Q. & Lu, Z. (2007). Corporate governance and earning management in the Chinese listed companies: A tunneling perspective. *Journal of Corporate Finance*, 13(2), 881-906.
- Rego, S.O. & Wilson, R. (2021). Executive Compensation, Equity Risk Incentives, and Corporate Tax Aggressiveness. Retrieved April 14, 2021, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1337207
- Wysocki, P. D. (2021). Earnings Management, Tax Compliance, and Institution Factors: A Discussion of Haw, et al. Retrieved April 14, 2021, from <http://web.mit.edu/wysockip/>

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง
เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี*
DEVELOPMENT OF AN ONLINE LEARNING ON CLOUD COMPUTING
TO ENHANCE CREATIVE SKILL FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

มหาชาติ อินทโชติ

Mahachart Inthachot

เกียรติศักดิ์ พันธลำเจียก

Kiatasak Punlunjjeak

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

E-mail: inthachot5edt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วย บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง และ 3) ศึกษาทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ 2) แบบประเมินคุณภาพบทเรียน 3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบประเมินทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.33$) 2) คุณภาพเนื้อหาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.46$) 3) ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง มีผลคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1) คิดเป็นคะแนนร้อยละ 82.33 และผลคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) คิดเป็นคะแนนร้อยละ 80.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง

* Received 23 October 2021; Revised 14 May 2022; Accepted 17 May 2022

ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 25.07$, S.D. = 2.31) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.43$, S.D. = 2.66) และ 5) คะแนนทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับดี มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.02

คำสำคัญ: คลาวด์ คอมพิวติง, ทักษะสร้างสรรค์, บทเรียนออนไลน์

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) develop an online learning system on cloud computing to enhance creative skills of undergraduate students 2) analyze the learning achievement of students who accessed online learning on cloud computing; and 3) analyze the creative skills of students who learned via online learning on cloud computing. Using simple random sampling, 30 undergraduate students of Educational Technology and Communication, Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi participated in this study. The instrument used in this research were: 1) lesson on online learning on cloud computing to enhance creative skills; 2) quality assessment form of lesson online learning; 3) measurement form of students' learning achievement; and 4) assessment form of students' creative skills. Data were statistically analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test dependent samples. The results of the study revealed that: 1) the quality of lesson in online learning on cloud computing to enhance creative skills of student was at a very good level ($\bar{X} = 3.33$); 2) the quality of lesson content in online learning on cloud computing to enhance creative skills of student was at a very good level ($\bar{X} = 3.46$); 3) in terms of efficiency of online learning on cloud computing, the practice exercises score during the course (E1) was recorded 82.33%, while the score the post-test score (E2) was at 80.78%. This meets the criteria, 80/80; 4) there is a significant difference between the pretest and posttest scores of undergraduate students at the 0.05 level. The posttest score is higher ($\bar{X} = 25.07$, S.D. = 2.31) than the pretest score ($\bar{X} = 12.43$, S.D. = 2.66); and 5) students' creative skills were at a good level with a mean score of 14.02.

Keywords: Cloud Computing, Creative Skills, Online Learning

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันนี้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีล้ำสมัย มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกกับการเรียนการสอนที่ผนวก

กับการสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งทำให้ไร้ข้อจำกัดเรื่องสถานที่และเวลาในการเรียนรู้ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการศึกษา มาตราที่ 22 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และด้วยความสามารถด้านการรับรู้ สถิติปัญญา อารมณ์และสังคม สำหรับคนยุคดิจิทัล (Digital citizens) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับการเผชิญหน้ากับความท้าทายและปรับตัวเข้ากับสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือการรู้ดิจิทัลเป็นประเด็นที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลากรสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559)

การเรียนการสอนผ่านเว็บเป็นการใช้เว็บในการเรียนการสอนโดยอาจใช้เว็บเพื่อนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติของวิชาทั้งหมดตามหลักสูตร หรือใช้เพียงการเสนอข้อมูลบางอย่างเพื่อประกอบการสอนก็ได้ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะต่าง ๆ ของการสื่อสารที่มีอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น การเขียนโต้ตอบกันทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการพูดคุยสดด้วยข้อความและเสียงมาใช้ประกอบด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ (กิดานันท์ มลิทอง, 2543) การเรียนรู้ในยุคปัจจุบันไม่ว่า สื่อ เนื้อหา หรือแหล่งความรู้หลากหลายรูปแบบจะมีพื้นที่จัดเก็บข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตหรือคลาวด์ การเรียนรู้บนคลาวด์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ที่ได้รับความนิยมจากคลาวด์ คอมพิวติง ซึ่งเน้นต้นทุนที่ประหยัด มีความปลอดภัย และบริการการเรียนรู้บนคลาวด์เน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการแบ่งปันทรัพยากร การทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนเพื่อร่วมกันสร้างพื้นที่ส่วนบุคคล เรียนรู้กับสิ่งแวดล้อมภายในคลาวด์ ซึ่งผู้เรียนมีบทบาทที่เริ่มอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้และไม่เพียงแต่ผลิตผลิตกับแหล่งเรียนรู้เท่านั้น (Yunjuan. B. et al., 2011)

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่ไม่หยุดนิ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว (และบางครั้งพลิกผัน) คนที่จะอยู่ได้อย่างสอดคล้องกับสังคมในยุคใหม่จึงจำเป็นต้องทำสิ่งเดิม ผักผ่อนเป็นประจำเพื่อให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์และเป็นนวัตกรรม ซึ่งที่จริงมีอยู่แล้วในความเป็นมนุษย์ แต่การเรียนรู้และการฝึกฝนที่ดีจะช่วยให้เกิดความคิดที่แหลมคม ฉับไว และอดทน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ทักษะสร้างสรรค์จึงทักษะหนึ่งที่สำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ในสังคมยุคดิจิทัล

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี จากเทคโนโลยีการจัดเก็บฐานข้อมูลบนคลาวด์คอมพิวเตอร์ที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบ เช่น หน่วยประมวลผล (Processing Unit) เครือข่ายข้อมูล (Network) ระบบเก็บข้อมูล (Storage) ที่สามารถอำนวยความสะดวกด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ผสานกับสื่อสังคมที่ต้องมีการเรียนรู้ที่ล้ำสมัย เป็นแหล่งความรู้ที่อำนวยความสะดวกให้กับ

รูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบันที่คำนึงถึงทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ที่สนับสนุนทักษะความสร้างสรรค์และนวัตกรรม อันจะเป็นตัวผลักดันหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มและพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี
3. เพื่อศึกษาทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรีที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี เป็นการออกแบบบทเรียนเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะสร้างสรรค์ในการคิดที่สร้างสรรค์ ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมในการกระตุ้นให้เกิดทักษะสร้างสรรค์กับผู้เรียนและผสมผสานกับเทคโนโลยีคลาวด์ คอมพิวติง ผ่าน Dashboard บน Google Classroom

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง โดยใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือ (Tools) หรือช่องทาง (Channel) ในการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยใช้เนื้อหาวิชา 02-311-101 เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น ซึ่งเป็นหมวดวิชาชีพเฉพาะ สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ประยุกต์หลักการ กระบวนการ เทคนิคการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน ที่ใช้กระบวนการและกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นกรณีศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (หลักสูตรปี 2559 - 2563) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 02-311-101 เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น จำนวน 95 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนใน รายวิชา 02-311-101 เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น จำนวน 30 คน โดยวิธีการการสุ่มอย่างง่ายจากลำดับรายชื่อที่ลงทะเบียนเรียนในละสมัครใจให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ คอมพิวเตอร์ ในรายวิชา เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น ประกอบด้วย เนื้อหาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น หมวดการเรียนรู้เรื่อง เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จากใบงานจนเป็นชิ้นงานสร้างสรรค์ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินดังนี้ ด้านวัดและประเมินผล 3 ท่าน ด้านบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี 3 ท่าน และด้านเนื้อหาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี 3 ท่าน

2. แบบประเมินคุณภาพบทเรียน โดยผลการประเมิน คุณภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.33$) และ คุณภาพเนื้อหาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.46$) (ส.วาสนา ประवालพฤษ, 2544)

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก รวม 30 ข้อ ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.83 (โดยค่าเฉลี่ยของ IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป) (กรมวิชาการ, 2545) จากนั้นนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองกับนักศึกษา สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่เคยเรียนในรายวิชา เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น จำนวน 25 คน มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.76 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.24 ถึง 0.58 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4. แบบประเมินทักษะสร้างสรรค์ ใช้เกณฑ์การประเมินรูปรีด (ส.วาสนา ประवालพฤษ, 2544) โดยมีเกณฑ์ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 4.1) การวางแผนก่อนสร้างชิ้นงาน 4.2) ความสมบูรณ์ของชิ้นงาน 4.3) ความสวยงามและดึงดูดความสนใจ 4.4) มีการสร้างสรรค์ 4.5) การนำเสนอชิ้นงาน ผ่านการประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.83 (โดยค่าเฉลี่ยของ IOC ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป) (กรมวิชาการ, 2545)

ขั้นตอนการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้เลือกใช้กระบวนการออกแบบระบบและพัฒนาสื่ออย่างมีขั้นตอนของ ADDIE Model ของ Seel B. & Glasgow Z. ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี (Seel B. & Glasgow Z. , 1990) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis)

ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของ บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับ ปริญญาตรี

1.1.2 วิเคราะห์เนื้อหาที่เหมาะสมกับบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ในรายวิชา 02-313-102 เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น

1.1.3 วิเคราะห์ทรัพยากรการเรียนรู้และช่องทางในการเข้าถึงสื่อเพื่อ ใช้ในการออกแบบ บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของ ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเช่น ข้อมูลเฉพาะของอุปกรณ์ที่ใช้ระบบปฏิบัติการของอุปกรณ์ ความเร็วของอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยสื่อผ่าน Dashboard บน Google Classroom

1.1.4 กำหนดบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้าง ทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.2 ขั้นการออกแบบ (Design)

เป็นขั้นตอนของการออกแบบและวางแผนบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ในรายวิชา 02-313-102 เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 เขียนแผนผังงานระบบ (Flowchart) ของบทเรียนออนไลน์บน คลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ในรายวิชา 02-313-102 เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น ตามกระบวนการดังนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการ ของตนเอง 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียน 3)วางแผนการเรียน 4) แสวงหาวิธีการเรียนรู้ที่ เหมาะสม และ5.ประเมินผลการเรียนรู้ (Knowles, S. M. , 1975)

1.2.2 กำหนดเนื้อหาที่สอดคล้องกับระบบโดยยึดจากเนื้อหาที่ผ่าน กระบวนการออกแบบและพัฒนาอย่างสมบูรณ์ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเนื้อหาไว้สำหรับใช้ประกอบการสอนในรายวิชา 02-313-102 เทคโนโลยี การศึกษาเบื้องต้น โดยวางแผนทำเนียบเรื่องหรือสตอรี่บอร์ด (Storyboard)

1.2.3 นำแผนผังงาน (Flowchart) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนการสอน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของระบบที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอน และผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วอยู่ในเกณฑ์ดีจึงจะดำเนินการพัฒนาระบบต่อไป

1.3 ขั้นการพัฒนา (Development)

1.3.1 ดำเนินการพัฒนบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ตามแผนผังงาน (Flowchart)

1.3.2 นำสื่อบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 คน และด้านเนื้อหาจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านสื่อและเนื้อหา แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ (ส.ว.สนา ประมวลพฤกษ์, 2544)

1.4 ขั้นการนำไปใช้ / การทดลองใช้ (Implementation)

1.4.1 นำการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน ที่ผ่านการประเมินแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาประสิทธิภาพกับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาประสิทธิภาพ โดยทำการทดลองดังนี้

1.4.1.1 การประเมินผลรายบุคคล (One to One Evaluation Tryout) คือการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) โดยทดลองกับผู้เรียนจำนวน 3 คน เป็นผู้เรียนที่มีผลการเรียนในระดับ เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน เพื่อค้นหาปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

1.4.1.2 การประเมินผลกลุ่มเล็ก (Small Group Evaluation Tryout) คือการดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเล็ก (1:10) เพื่อค้นหาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองกับกลุ่มเล็ก จำนวน 9 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย จากกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และ กลุ่มอ่อน โดยวัดจากคะแนนก่อนเรียนและคะแนนระหว่างเรียน หากคะแนนยังไม่ถึงเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 ให้ทำการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

1.4.1.3 การประเมินผลภาคสนาม (Field Tryout) คือการดำเนินการทดลองกลุ่มใหญ่แบบภาคสนาม (1:100) นำสื่อไปทดลองใช้กับผู้เรียนจำนวน 30 คน โดยวัดจากคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนหลังเรียน ซึ่งจะต้องได้คะแนน ตามเกณฑ์ ประสิทธิภาพ 80/80 หรือสูงกว่า (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

กระบวนการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการหาประสิทธิภาพ จำนวน 30 คน ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของเนื้อหา ใบงานระหว่างเรียนและแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำมาตรวจสอบหาประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผลการหาประสิทธิภาพครั้งที่ 3 การประเมินผลภาคสนาม พบว่า ประสิทธิภาพของคอร์สแวร์ E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 81.83/81.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

1.5 ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลจะครอบคลุมในทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นขั้นการวิเคราะห์ขั้นการออกแบบ ขั้นการพัฒนา และขั้นการนำไปใช้/การทดลองใช้ ซึ่งถือเป็นการประเมินกระบวนการ (Formative) และประเมินจากผลทางการเรียนในการหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Summative)

1. แบบทดสอบวัดผลทางการเรียน

สร้างแบบทดสอบวัดผลทางการเรียน โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีและจุดประสงค์ จากหลักการในการออกข้อสอบต้องออกข้อสอบให้มากกว่าจำนวนที่ต้องการจริงไม่ต่ำกว่า 25 % (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล 3 ท่าน แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ จัดทำแบบทดสอบวัดผลทางการเรียนออนไลน์ แล้วนำแบบทดสอบที่ได้ไปใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างในการวัดผลทางการเรียนกับผู้เรียน จำนวน 30 คน

2. แบบวัดทักษะสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี

ในการสร้างแบบวัดทักษะการสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างแบบวัดทักษะสร้างสรรค์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นปฏิบัติและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้คะแนนรูบริก (Scoring Rubric) เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล 3 ท่าน แบบแยกองค์ประกอบในการประเมินความสามารถในการปฏิบัติโดยประเมินจาก 1) ชิ้นงานมีการวางแผนก่อนสร้างชิ้นงาน 2) ชิ้นงานมีความสมบูรณ์ของชิ้นงาน 3) ชิ้นงานมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ 4) ชิ้นงานมีการสร้างสรรค์ และ 5) การนำเสนอชิ้นงาน ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า โดยแบ่งระดับคุณภาพความสามารถในการปฏิบัติ 4 ระดับ (ส.วาสนา ประवालพุกษ์, 2544) จากการประเมินผลงานกับผู้เรียน จำนวน 30 คน เป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก โดยเกณฑ์การประเมิน เป็นระดับคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัย มีประเด็นการประเมิน 5 ประเด็นดังนี้ 1) ชิ้นงานมีการวางแผนก่อนสร้างชิ้นงาน 2) ชิ้นงานมีความสมบูรณ์ของชิ้นงาน 3) ชิ้นงานมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ 4) ชิ้นงานมีการสร้างสรรค์ และ 5) การนำเสนอชิ้นงาน และได้เป็นแบ่งเกณฑ์ไว้ 4 ระดับ โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาแปลค่าเป็นระดับคุณภาพของทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการโดยการนำเสนองานซึ่งคะแนนผลประเมินทักษะสร้างสรรค์ที่ตั้งเกณฑ์ไว้ 65% จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ประเมินนั้นคือ 13 คะแนน ที่ชิ้นงานมีระดับคุณภาพดี

ผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพ

บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 1) เนื้อหาบทเรียน 2) สื่อการเรียนรู้ 3) การติดต่อสื่อสาร (ผู้เรียน-ผู้สอน-บทเรียน) 4) แบบฝึกหัดและใบงานฝึกปฏิบัติ 5) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ 6) ชิ้นงานสร้างสรรค์ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียน 3) วางแผนการเรียน 4) แสวงหาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ (Knowles, S. M. , 1975)

การหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ในการตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของเนื้อหา แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำมาตรวจสอบหาประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียน

จำนวน คน(n)	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	
30	30	24.23	82.33	40	32.93	80.78	82.33/80.78

จากตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.33 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.78 ดังนั้น ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ มีค่าเท่ากับ 82.33/80.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเรียนรู้ของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี

การเปรียบเทียบผลการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาผลการเรียนดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวเตอร์

คะแนนทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	12.43	2.661	19.243**	0.000
หลังเรียน	30	25.07	2.318		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนผลการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.07 คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.43 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคะแนนผลทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวัดทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี

ทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคโดยเกณฑ์การประเมินเป็นระดับคุณภาพ โดยแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์คอมพิวติง

(n=30)

ประเด็นรายการประเมิน	คะแนน	ระดับคุณภาพ
1. ชิ้นงานมีการวางแผนก่อนสร้างชิ้นงาน	13.30	ดี
2. ชิ้นงานมีความสมบูรณ์ของชิ้นงาน	14.56	ดี
3. ชิ้นงานมีความสวยงามและดึงดูดความสนใจ	13.77	ดี
4. ชิ้นงานมีการสร้างสรรค์	14.38	ดี
5. การนำเสนอชิ้นงาน	14.12	ดี
ภาพรวมของชิ้นงาน	14.02	ดี

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง โดยการประเมินตามสภาพจริงนั้นมีความสร้างสรรค์ โดยภาพรวมของชิ้นงานอยู่ในระดับดี (มีค่าคะแนนร้อยละเท่ากับ 14.02) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประเด็นมีความสมบูรณ์ของชิ้นงาน อยู่ในระดับดี (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.56) และประเด็นชิ้นงานมีการสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี (14.38)

อภิปรายผล

1. บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 1) เนื้อหาบทเรียน 2) สื่อการเรียนรู้ 3) การติดต่อสื่อสาร (ผู้เรียนผู้สอนหรือผู้เรียนกับผู้เรียน) 4) แบบฝึกหัดและใบงานฝึกปฏิบัติ 5) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ 6) ชิ้นงานสร้างสรรค์ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียน 3) วางแผนการเรียน 4) แสวงหาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ (Knowles, S. M. , 1975)

2. การหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.33 และประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.78 ดังนั้น ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์บน คลาวด์ คอมพิวติง มีค่าเท่ากับ 82.33/80.78 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนผลการเรียน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.07 คะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.43 จากการทดสอบ สมมติฐาน พบว่าคะแนนผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง โดยการ ประเมินตามสภาพจริงนั้นมีความสร้างสรรค์ โดยภาพรวมของชิ้นงาน อยู่ในระดับดี (มีค่าคะแนน ร้อยเท่ากับ 14.02) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประเด็นมีความสมบูรณ์ของชิ้นงาน อยู่ในระดับดี (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.56) และประเด็นชิ้นงานมีการสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี (14.38)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของผู้เรียนใน ระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจนเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับ ผู้เรียนได้ด้นั้น สืบเนื่องมาจากได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและมีเกณฑ์กำหนด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางและพัฒนาตามขั้นตอนของ ADDIE Model ซึ่งเป็นกระบวนการ วิธีการ ที่มีคุณภาพอีกวิธีหนึ่ง คือ 1) ขั้นการวิเคราะห์ 2) ขั้นการออกแบบ 3) ขั้นการพัฒนา 4) ขั้นการ นำไปใช้ และ 5) ขั้นการประเมิน โดยกระบวนการดังกล่าวได้รับการตรวจสอบจาก ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา ด้านวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ส่งผลให้บทเรียน ออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง มีคุณภาพ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทดลองหาประสิทธิภาพกับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาประสิทธิภาพ จำนวน 3 ครั้ง โดยในแต่ละครั้งได้สังเกตพฤติกรรมของ ผู้เรียนและนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไข จนทำให้คอร์สแวร์มีประสิทธิภาพโดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึง การทดสอบประสิทธิภาพว่า การนำสื่อ ไปทดสอบด้วยกระบวนการสอง ขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try Out) และทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) เพื่อหาคุณภาพของสื่อตามขั้นตอนที่กำหนดใน 3 ประเด็น คือ การทำให้ผู้เรียนมี ความรู้เพิ่มขึ้น การช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบประเมินสุดท้ายได้ดี และ การทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขและสอดคล้องกับแนวคิดในการ ออกแบบและพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนของ ทิศนา ขัมภณี ที่กล่าวว่ารูปแบบการเรียน การสอน นั้นมีลักษณะที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลัก ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ

ที่ช่วยให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการและแนวคิด ที่เป็นไปตามการวิจัย ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะสร้างสรรค์ของ ผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ควบพิจารณาบริบทของบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง ไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน สื่อในรายวิชา อุปกรณ์ในการเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรมที่ใช้เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การก่อให้เกิดทักษะสร้างสรรค์ ระบบบริหารจัดการบทเรียนและ กิจกรรมจะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะสร้างสรรค์ต้องอาศัยกระบวนการที่ต้องฝึกฝน และฝึกปฏิบัติสิ่งหนึ่งที่จะนำมาสนับสนุนการเรียนรู้ได้นั้นควรจะเป็นในรูปแบบของแบบฝึก ปฏิบัติหรือใบงานที่สามารถส่งให้กับผู้เรียนในรูปแบบออนไลน์ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและ พัฒนาทักษะส่งผลไปสู่การเรียนรู้ การสร้างสรรค์ของผู้เรียนต้องอาศัยความมีวินัยในการเรียนรู้ เป็นประจำ ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดสิ่งเร้าที่สามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนจนจบหรือครบ กระบวนการเช่น การให้คะแนนเป็นระยะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้งานของตนเองกับเพื่อนร่วมชั้น การแสดงความคิดเห็นหรือถ่ายทอดสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้ แก้ปัญหาได้ จากการเรียนรู้ด้วย ตนเอง และการแข่งขันทำงานเป็นทีม ควรพิจารณา สื่อที่ใช้ในระบบการจัดการเรียนการสอน แบบคลาวด์ คอมพิวติง ควรที่จะต้องคำนึงถึงการเข้าถึงระบบออนไลน์ได้จากทุกหนทุกแห่ง และการเรียนรู้ก็ควรที่จะมีเข้าถึงบทเรียนอย่างรวดเร็ว ข้อมูลเนื้อหาบทเรียนไม่ใหญ่มาก เรียนรู้ เป็นหน่วยที่ใช้เวลาไม่นานนักในหนึ่งบทเรียน สามารถแสดงเนื้อหาได้โดยใช้เวลาไม่นานนัก และระบบควรสามารถดาวน์โหลดสื่อเพื่อเก็บไว้ในหน่วยความจำของอุปกรณ์ ขึ้นอยู่กับขีด ความสามารถของระบบคลาวด์ที่ให้บริการ รวมถึงความเร็วของอินเทอร์เน็ต ควรมี การศึกษารูปแบบบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อสนับสนุนทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีมเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการใช้ เทคโนโลยี เป็นต้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้กับบัณฑิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ควร พัฒนาสื่อในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกในการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ที่เสริมสร้างทักษะหรือกระบวนการคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรู้ดิจิทัล(Digital Literacy) เช่น การรู้สื่อ รู้เทคโนโลยี รู้สารสนเทศ เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การใช้ รู้เข้าใจ รู้สร้างสรรค์และรู้เข้าถึง ควรพัฒนาบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง สำหรับผู้เรียนในระดับหรือการศึกษา เช่น การศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอบรมระยะสั้นหรือระยะยาวหรือกลุ่มผู้ที่สนใจในช่วงวัยที่ แตกต่างกันไป เป็นต้น และบทเรียนออนไลน์บนคลาวด์ คอมพิวติง เพื่อเสริมสร้างทักษะ สร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี สิ่งสำคัญประการหนึ่งนั่นคือ สภาพแวดล้อมการ เรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้กับเทคโนโลยี ใหม่ ๆ เช่น โปรแกรมสนับสนุน แอปพลิเคชันที่ใช้ในการสนับสนุนบทเรียนออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม/กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์, 5(3), 7-20.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : บริษัท. สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ส.วาสนา ประवालพฤษ. (2544). หลักการและเทคนิคการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เดอะ มาสเตอร์กรุ๊ป.
- Knowles, S. M. . (1975). Self-directed learning: A guide for learners and teachers. New York: Follett.
- Seel B. & Glasgow Z. . (1990). Exercise in Instructional Design. Columblus: Merrill Publishing Company Bell & Howell Information Company.
- Yunjuan. B. et al. (2011). Cloud Learning: A new learning style. In Proceedings International Conference on Multimedia Technology. China: Hangzhou.

การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตาม
มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*
THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEM FOR EVALUATING
LERNERS' COMPETENCIES FOLLOWING THE BASIC EDUCATION CORE
CURRICULUM

นนท์ปวิธ เพชระ

Nonpawit Petchara

นัทธีรัตน์ พีระพันธุ์

Nutteerat Pheeraphan

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: nonpawit.p@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นผู้ใช้งาน 3 ประเภทคือ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน จำนวน 158 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร จำนวน 9 คน แบ่งเป็นผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 23 คน ครูรายวิชาที่ใช้ในการจัดสอบระดับชาติ แบ่งเป็นครูสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 4 คน ครูสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 4 คน ครูสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา 5 คน ครูสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 4 คน ครูสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 6 คน 3) นักเรียน 4 ห้องเรียน จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) แบบประเมิน

* Received 15 May 2022; Revised 25 May 2022; Accepted 28 May 2022

ประสิทธิภาพระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ฐานข้อมูลผู้ใช้ คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และฐานข้อมูลข้อสอบ จัดเก็บข้อสอบย้อนหลัง ปีการศึกษา 2559 - 2561 2) ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, มาตรฐานการเรียนรู้, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this research article were to; 1) develop an information system for evaluating the competencies of learners following the learning standards of the Basic Education Core Curriculum; and 2) study the effectiveness of using the information system to evaluate the competencies of learners following the learning standards of the Basic Education Core Curriculum. Which is research and development. The population of this study contained the school administrators, teachers, and students at Navamindarajudis Krungthepmahanakhon School. The sample consisted of those who utilize the information system at Navamindarajudis Krungthepmahanakhon School. This sample size was 158 individuals selected using purposive sampling. Those were 9 education administrators including 1 school director, 3 deputy school directors, and 5 head of subject department; 23 teachers from 5 departments which their contents used in the national Basic Education examination which were 4 teachers from Mathematics department, 4 teachers from Thai Language department, 5 teachers from Social Studies department, 4 teachers from Foreign Languages department, and 6 teachers from Science department; and 126 students from 4 classrooms. The research tools used in this project were the followings: 1) the information system for evaluating the competencies of learners following the learning standards of the Basic Education Core Curriculum; and 2) a questionnaire to assess the effectiveness of the information system for evaluating the competencies of learners following the learning standards of the Basic Education Core

Curriculum. The standard deviation was collected and analyzed. The research revealed that 1) the information systems for evaluating the competencies of learners following the learning standards of the Basic Education Core Curriculum, including a user database of users; administers, teachers, and students; and a database of examination papers in during the academic year 2016-2018 could finally be obtained; and 2) the effectiveness of the information system indicated the high level in overall.

Keywords: Information system, Learning Standards, Basic Education Core Curriculum

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตราที่ 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพและมีการทดสอบที่ได้มาตรฐานไปสู่ระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2559) ด้วยเหตุนี้เองหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มีการกำหนดให้มีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ 4 ระดับคือ 1) การวัดผลและประเมินผลในระดับชั้นเรียน 2) การวัดผลและประเมินผลในระดับสถานศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ 4) การวัดผลและประเมินผลในระดับระดับชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การวัดผลและประเมินผลระดับชาติเป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการดำเนินการจัดสอบพร้อมกันทั้งประเทศผ่านการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) จากการศึกษาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลังในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 - 2561 พบว่า ภาพรวมของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละรายวิชาในระดับประเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกรายวิชา มีเพียงวิชาภาษาไทยในปีการศึกษา 2559 ที่มีคะแนนเกินร้อยละ 50 อยู่เพียง 2.29 เปอร์เซ็นต์ และในบางรายวิชามีคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแสดงคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559 - 2561

ปีการศึกษา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ
2559	52.29	24.88	31.62	35.89	27.76
2560	49.25	24.53	29.37	34.70	28.31
2561	47.31	30.72	30.51	35.16	31.41

จากการศึกษาข้อมูลการรายงานผลของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้รายงานให้กับโรงเรียนในรูปแบบของภาพรวมและรายงานนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าข้อมูลการรายงานผลยังไม่ถูกนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมากนัก เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับรายงานผลไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ ดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานระดับโรงเรียน

มาตรฐานการเรียนรู้	คะแนน	ค่าสถิติจำแนกตามระดับ							
		โรงเรียน		จังหวัด		ภาค		ประเทศ	
		Mean	S.D.	Mean	Mean	Mean	S.D.	Mean	S.D.
มาตรฐาน 1.1	100	65.76	21.45	71.09	20.66	71.09	20.66	64.26	21.10
มาตรฐาน 2.1	100	54.21	19.95	60.53	19.93	60.53	19.93	53.87	19.25
มาตรฐาน 3.1	100	67.47	25.93	72.25	25.27	72.25	25.27	64.54	25.01
มาตรฐาน 4.1	100	34.90	13.07	40.54	15.85	40.54	15.85	35.24	14.01
มาตรฐาน 5.1	100	47.59	21.70	54.07	22.64	54.07	22.64	47.03	21.08

จากตารางที่ 2 พบว่า การรายงานผลของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ มีการรายงานผลย้อนกลับมายังโรงเรียน โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามระดับ คือ ระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ ซึ่งการรายงานผลดังกล่าวทำให้ทราบแต่เพียงภาพรวมของผลการทดสอบ ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการพัฒนาคลังข้อสอบ เพื่อจัดเก็บข้อสอบย้อนหลัง ปีการศึกษา 2559 - 2561 เพื่อแก้ปัญหาคะแนนการทดสอบระดับชาติที่ลดลงทุกปี เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารขาดทักษะในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนให้ความสำคัญของการสอบน้อย พฤติกรรมการสอนของครูยังมีครูที่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ท่องจำ ความยากของข้อสอบ (เอื้อมพร หลินเจริญ และ

คณะ, 2552) ระบบสารสนเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถแสดงผลการประเมินการทำข้อสอบของนักเรียน ให้กับผู้บริหาร ครู และผู้เรียนได้ทราบอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสามารถนำข้อมูลเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ผู้สอนสามารถนำผลการทดสอบของผู้เรียนสะท้อนการจัดการเรียนการสอน ควรเพิ่มเติมสิ่งใดที่ผู้เรียนขาดอยู่ และนำผลการทดสอบไปใช้ เพื่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงเนื้อหาหรือวิธีการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมากนัก้อยเพียงใด เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนลงสู่สนามสอบจริง นำไปสู่การพัฒนาตัวเองให้มีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ผู้เรียนในการเตรียมตัว และเตรียมความพร้อมในการเรียนและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านเนื้อหา คือ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 รายวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิชาละ 3 คน รวม 15 คน ซึ่งมีคุณวุฒิการศึกษาตรงสาขา และเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่น้อยกว่า 10 ปี

1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศ จำนวน 5 คน คุณสมบัติต้องจบการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยีทางการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไปหรือเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศของสถานศึกษา เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 10 ปี

1.2 การศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและนักเรียนจากโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 9 คน ผู้สอน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 23 คน นักเรียน 126 คน

ก. ผู้บริหาร จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการ 3 คนและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาที่ใช้ในการจัดสอบระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน 5 คน โดยเลือกอย่างเจาะจง

ข. ครูผู้สอน จำนวน 23 คน ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาที่ใช้ในการจัดสอบระดับชาติชั้นพื้นฐาน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น คณิตศาสตร์ 4 คน ภาษาไทย 4 คน สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม 5 คน ภาษาต่างประเทศ 4 คน และ วิทยาศาสตร์ 6 คน ได้มาโดยเลือกอย่างเจาะจง

ค. นักเรียน จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 126 คน ได้มาโดยเลือกอย่างเจาะจง

1.2.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จากกระบวนการพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้

1.1 วิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) ศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของระบบ จากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู หาเครื่องมือที่เหมาะสมในการสร้างระบบ

1.2 วิเคราะห์ข้อสอบ ศึกษารูปแบบข้อสอบ จำแนกข้อสอบ การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET หาความสอดคล้องของข้อสอบกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัด โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านเนื้อหา ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 รายวิชาหลัก

1.3 ออกแบบขั้นตอนสำหรับโปรแกรม (Program Design) ดำเนินการออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ฐานข้อมูลผู้ใช้งาน ฐานข้อมูลข้อสอบ

1.4 เขียนโปรแกรม (Program Coding) การนำเข้าฐานข้อมูล ผู้ใช้งานและฐานข้อมูลข้อสอบ ผ่านทางโปรแกรม Visual Studio Code โดยใช้ภาษา PHP เพื่อเป็นเว็บไซต์ติดต่อกับผู้ใช้งาน

1.5 ทดสอบโปรแกรม (Program Testing) นำระบบสารสนเทศให้ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบสารสนเทศ จำนวน 5 ท่าน ประเมินโดยใช้แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทดสอบกับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาการใช้งานของระบบและปรับแก้ไขข้อบกพร่องในขั้นสุดท้าย ก่อนนำระบบสารสนเทศไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างและนำไปใช้งานจริง

2. แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ 2) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ 3) ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ 4) ด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (พัชรารวรรณ บุญแสน, 2554); (สุจิตรา อดุลย์เกษม, 2560)

2.2 สร้างแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

2.3 นำแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ประเมินความสอดคล้อง และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ผลจากการประเมินพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สามารถนำไปใช้งานได้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ติดต่อประสานงานก่อนการทดลอง

1.1 ดำเนินการขอพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ หมายเลข SWUEC/E/G-044/2563

1.2 ดำเนินการทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร และผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำวิจัย

1.3 ประสานงานกับผู้สอน แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย

2. ดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2564 ถึงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2564 โดยการทดสอบในกลุ่มสาระภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จำนวนนักเรียน 4 ห้องเรียน เนื่องจากกระยะเวลาดังกล่าวมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ทำให้โรงเรียนประกาศปิดการเรียนการสอนแบบไม่มีกำหนด จึงสามารถเก็บข้อมูลได้เพียง 1 กลุ่มสาระ

2.1 ผู้เรียนทำแบบทดสอบในระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน คาบเรียนละ 50 นาที จำนวน 2 คาบเรียนต่อเนื่องกัน

2.2 หลังจากการทดสอบ ระบบสารสนเทศแสดงผลการทดสอบให้ผู้เรียนทราบในทันที

2.3 ผู้สอนและผู้เรียนทำแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ

2.4 เก็บรวบรวมผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารสนเทศ นำผลไปวิเคราะห์เพื่อนำมาสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินประสิทธิภาพ โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด

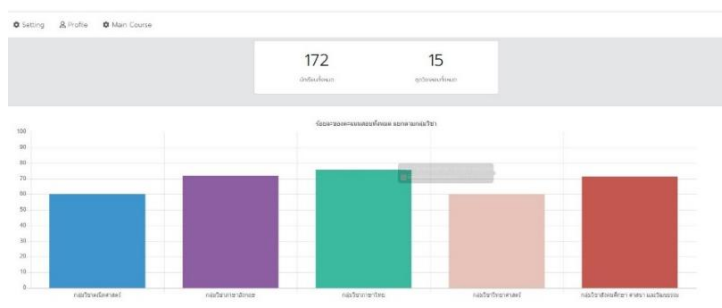
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระบบสารสนเทศสารสนเทศมีความสามารถในการแสดงข้อมูลตามบริบทของประเภทผู้ใช้งาน และองค์ประกอบของระบบสารสนเทศดังนี้

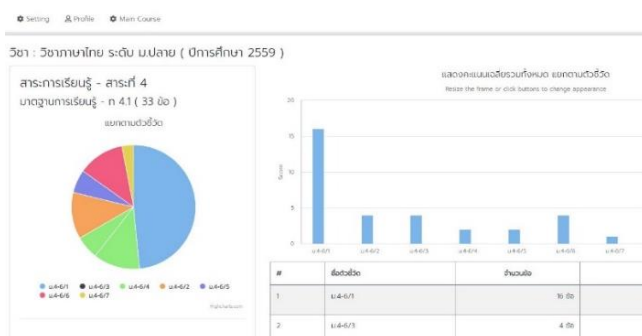
1.1 การแสดงข้อมูลตามประเภทผู้ใช้งาน

1.1.1 การแสดงผลของผู้ใช้งานประเภทผู้บริหาร จะมองเห็นภาพรวมทั้งหมดของแต่ละวิชาที่จัดสอบ ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ได้จากระบบสารสนเทศไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับติดตามและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

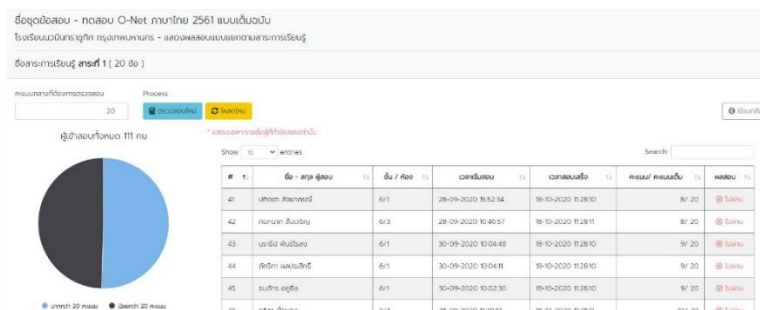
ภาพที่ 1 แสดงภาพการรายงานผลของผู้บริหาร

1.1.2 การแสดงผลของผู้ใช้งานประเภทครู ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ชุดข้อสอบและจัดการสอบเป็นรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ครูสามารถตรวจสอบได้ว่าสอนครอบคลุมตัวชี้วัดหรือไม่ เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ต่อไป

ภาพที่ 2 แสดงภาพการรายงานผลของครูผู้สอน

1.1.3 การแสดงผลของผู้ใช้งานประเภทผู้เรียน เป็นการแสดงผลรูปแบบคะแนนทำให้ผู้เรียนได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนลงสู่สนามสอบจริง สามารถนำผลจากการแปลผลไปตรวจสอบเนื้อหาเรื่องใดบ้างที่ยังไม่เข้าใจหรือยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาตัวเอง

ภาพที่ 3 แสดงภาพการรายงานผลของผู้เรียน

1.2 องค์ประกอบของฐานข้อมูลสารสนเทศ

1.2.1 ฐานข้อมูลข้อสอบ ประกอบด้วยข้อสอบการทดสอบระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) จำนวน 3 ปีการศึกษา ได้แก่ ปีการศึกษา 2559 ปีการศึกษา 2560 และ ปีการศึกษา 2561 โดยแบ่งแยกออกตามมาตรฐานการเรียนรู้แยกตามสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2.2 ฐานข้อมูลผู้ใช้ มีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงและการใช้งานของผู้ใช้งานทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน โดยการกำหนดสิทธิ์ของการใช้งานในระดับที่ต่างกัน

2. การศึกษาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตาม มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลที่ได้ ดังตารางที่ 3, 4 และ 5

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศจากผู้ใช้งานกลุ่ม ผู้บริหาร

ลำดับ	รายการประเมิน	ประสิทธิภาพของระบบ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test)	4.53	0.49	มากที่สุด
2	ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ (Function Test)	4.31	0.57	มาก
3	ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test)	4.56	0.55	มากที่สุด
4	ด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test)	4.37	0.74	มาก
รวม		4.44	0.59	มาก

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศจากผู้ใช้งานกลุ่ม ผู้บริหารจำนวน 9 คน พบว่า ระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพในภาพรวม ระดับมาก

($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ ด้านตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.49) และด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) ด้านที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.57) และด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.74)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศจากผู้ใช้งานกลุ่มครู

ลำดับ	รายการประเมิน	ประสิทธิภาพของระบบ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test)	4.47	0.69	มาก
2	ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ (Function Test)	4.40	0.65	มาก
3	ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test)	4.04	0.79	มาก
4	ด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test)	4.04	0.74	มาก
รวม		4.24	0.72	มาก

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศจากผู้ใช้งานกลุ่มครู จำนวน 23 คน พบว่า ระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพในภาพรวม ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.69) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.65) ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.79) และด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.74)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศจากผู้ใช้งานกลุ่มนักเรียน

ลำดับ	รายการประเมิน	ประสิทธิภาพของระบบ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test)	3.98	0.95	มาก
2	ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ (Function Test)	3.95	0.97	มาก
3	ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test)	3.98	1.02	มาก
4	ด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test)	3.98	1.05	มาก
รวม		3.97	1.00	มาก

จากตารางที่ 5 สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศจากผู้ใช้งานกลุ่มนักเรียน จำนวน 126 คน พบว่า ระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพในภาพรวม ระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$,

S.D. = 1.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.95) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.97) ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 1.02) และด้านความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 1.05)

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้โรงเรียนประกาศปิดการเรียนการสอนแบบไม่มีกำหนด จึงสามารถเก็บข้อมูลได้เพียงรายวิชาภาษาไทย ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศในรายวิชาอื่น ๆ สามารถอ้างอิงได้จากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกระบวนการใช้งานและการแสดงผลของระบบสารสนเทศเหมือนกันทุกรายวิชา

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มาจากการศึกษาปัญหาความต้องการ ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เกี่ยวกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐานของนักเรียน ซึ่งรูปแบบของการรายงานภาพรวมและรายบุคคล ไม่เพียงพอต่อการนำมาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูล การออกแบบระบบสารสนเทศ เริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา ศึกษาความเป็นไปได้ วิเคราะห์ระบบ ออกแบบระบบ สร้างระบบ พัฒนาระบบ การประเมินผลและการบำรุงรักษา (ปานใจ ธารทัศนวงศ์, 2554) ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำมาใช้งาน โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ระบบสารสนเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลคะแนนสอบที่ดีขึ้นได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แบ่งคุณสมบัติในการหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ ศึกษาคุณสมบัติของข้อมูล ในเรื่องของความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน ความชัดเจน ความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ดี มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ ธานิล ม่วงพูล ได้ศึกษาโปรแกรมคลังข้อสอบและระบบวิเคราะห์ข้อสอบอัตโนมัติบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนทหารสื่อสาร พบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพร้อยละ 84.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ธานิล ม่วงพูล, 2549)

1.2 การเลือกโปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณสมบัติของโปรแกรมสำเร็จรูปหลาย ๆ โปรแกรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งต้องมีความถูกต้องของข้อมูล ไม่มีความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาด

ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ มีความกระชับรัด สะดวกรวดเร็ว ทันต่อการใช้งาน ข้อมูลมีความสมบูรณ์ ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย มีความคุ้มค่าของต้นทุนที่จะนำมาพัฒนาระบบสารสนเทศ (ปานใจ ชารัตนวงศ์, 2554) ผลจากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การพัฒนาระบบสารสนเทศผ่านทางโปรแกรม Visual Studio Code โดยใช้ภาษา PHP เพื่อเป็นเว็บไซต์ติดต่อกับผู้ใช้งาน เนื่องจากมีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการ ซึ่งตรงกับ ธาณิล ม่วงพูล ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมคลังข้อสอบและระบบวิเคราะห์ ข้อสอบอัตโนมัติบนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนทหารสื่อสาร โดยใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล MySQL ใช้โปรแกรม Edit สร้าง Code ในรูปแบบของภาษา PHP บนระบบปฏิบัติการ Linux ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมคลังข้อสอบและระบบวิเคราะห์ข้อสอบอัตโนมัติบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนทหารสื่อสาร ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพร้อยละ 84.40 สำหรับกลุ่มตัวอย่าง และ 86.05 สำหรับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์กำหนดร้อยละ 80 (ธาณิล ม่วงพูล, 2549) นอกจากนี้ Rosman, M. R. M. et al. ได้ศึกษาการออกแบบระบบสารสนเทศออนไลน์บนแพลตฟอร์มเปิดเผยแพร่รหัส (Open Source Platform) เพื่อการรักษาความปลอดภัยระเบียบอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้ Joomla 1.5 จัดการฐานข้อมูลด้วย MySQL และใช้โปรแกรมภาษา PHP ในการเขียนฟังก์ชัน เพิ่มลด แก้ไข และค้นหาระเบียบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และทดสอบระบบ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานและคุณลักษณะของระบบสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ (Rosman, M. R. M. et al., 2011)

1.3 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ ผู้วิจัยได้พัฒนาอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนด้วยการศึกษาข้อมูล

รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการของระบบจากเอกสารศึกษารูปแบบข้อสอบ การจำแนกข้อสอบ ของข้อสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET หาความสอดคล้องของข้อสอบกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัด โดยการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 15 คน โดยใช้ตารางวิเคราะห์ แล้วนำมาออกแบบขั้นตอนสำหรับโปรแกรม ออกแบบระบบจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วยฐานข้อมูล ผู้ใช้งาน ฐานข้อมูลข้อสอบ โดยการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงและการใช้งานของผู้ใช้งาน 4 ระดับ คือ ผู้ดูแลระบบ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ดำเนินการออกแบบฐานข้อมูล เขียนโปรแกรม แลนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จึงทำให้โปรแกรมระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น มีความถูกต้องทั้งเนื้อหาและการสื่อความหมาย มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง

2. ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพ กับกลุ่มนักเรียนจำนวน 126 คน ครูผู้สอน 5 กลุ่มสาระ จำนวน 23 คน

และผู้บริหาร จำนวน 9 คน ซึ่งจากการประเมินพบว่า ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องของ การตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ และความง่ายต่อการใช้งานระบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาความต้องการ ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน เกี่ยวกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานของนักเรียนมาก่อน และได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษา นำผลจากความรู้และทฤษฎีที่ได้ สืบค้นมา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบ ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู และผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีผลคะแนนสอบที่ดีขึ้น สามารถนำข้อมูลที่ได้จาก ระบบสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนอันจะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียนให้สูงขึ้น อีกทั้ง การศึกษาของ สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร และ เอื้อมพร หลินเจริญและคณะ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ คะแนน O-NET ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ เนื่องจากผู้บริหารขาดทักษะการบริหาร จัดการที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนให้ความสำคัญของการสอบน้อย พฤติกรรมการสอนของครูยังมีครูที่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ท่องจำ ระบบสารสนเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถแสดงผล การประเมินการทำข้อสอบของนักเรียนให้กับผู้บริหาร ครู และผู้เรียนได้ทราบอย่างรวดเร็ว นำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร , 2552); (เอื้อมพร หลินเจริญ และคณะ, 2552)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตาม มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบ สารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยฐานข้อมูลผู้ใช้และฐานข้อมูลข้อสอบ 2) ประสิทธิภาพของ ระบบสารสนเทศสำหรับประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ต้องใช้งานผ่านเว็บไซต์ www.donlalis.com ซึ่งสามารถใช้งานข้อสอบระดับชาติได้ทั้งหมด 5 รายวิชาประกอบด้วย คณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยสามารถนำผลการ ทดสอบมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสำหรับผู้บริหาร มาปรับใช้ในการวางแผน พัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการทดสอบระดับชาติด้านพื้นฐานของ นักเรียนในโรงเรียนให้สูงขึ้น ในส่วนของครูผู้สอน สามารถนำผลการทดสอบไปใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัด อีกทั้ง ผู้เรียนสามารถเตรียมความพร้อมในการพัฒนาดตนเองก่อนการทดสอบจริง สำหรับข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการติดตามผล หลังจากการทำแบบทดสอบและนำผลการ

ทดสอบไปใช้งานโดยการพัฒนาการบริหาร การจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ อีกทั้งควรมีการทดสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังปีการศึกษา เพื่อการนำผลการทดสอบมาปรับใช้ในการพัฒนานโยบายและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ธานีล ม่วงพูล. (2549). การพัฒนาโปรแกรมคลังข้อสอบ และระบบวิเคราะห์ข้อสอบอัตโนมัติบนระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ของโรงเรียนทหารสื่อสาร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ปานใจ ธารทัศน์วงศ์. (2554). การวิเคราะห์และออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในมุมมองด้านการบริหาร = Information technology systems analysis and design : a managerial perspective. กรุงเทพมหานคร: สินทวีการพิมพ์.
- พัชรารวรรณ บุญแสน. (2554). ประสิทธิภาพของการใช้งานระบบอินทราเน็ต : กรณีศึกษาองค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2559). การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุจิตรา อดุลย์เกษม. (2560). ระบบฐานข้อมูล = Database systems (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: ท้อป.
- สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร. (2552). การศึกษาสาเหตุที่ทำให้คะแนน O-NET ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ: กรณีศึกษาโรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2558). การวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน: พหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 28(1), 27-47.

เอี่ยมพร หลินเจริญ และคณะ. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

Rosman, M. R. M. et al. (2011). Designing an Online Information System on Open Source Platform for Organizing Security Electronic Record of a Public University. International Journal of Innovation Management and Technology, 2(5), 368-372.

ส่วนประสมทางการตลาดและการเปิดรับข่าวสารที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
ผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*
MARKETING MIX AND MEDIA EXPOSED TOWARD POST-FACE
COSMETIC SURGERY CONSUMER BEHAVIOR IN BANGKOK AND
METROPOLITAN

โสภณัฐ จาตกานนท์

Sophanat Chatakanonda

ตรีเนตร ตันตระกูล

Trinate Tantrakul

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: chatakanondas@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด และการเปิดรับข่าวสารส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงาม ใบหน้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และ 2) ศึกษาอิทธิพลของจิตวิทยาการบริการ ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยทำการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัย เชิงปริมาณ ทำการวิจัยเชิงประจักษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประชากร ที่ศึกษา คือ ผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 437 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีแบบโควตา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน ผลการวิจัยเชิงปริมาณในการอภิปรายผลการวิจัย ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การทำศัลยกรรมความงามใบหน้า จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 5 ท่าน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างด้วยวิธี แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางบวก

* Received 1 October 2021; Revised 8 May 2022; Accepted 11 May 2022

ต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า และการเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า และ 2) จิตวิทยาการบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังจากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณในทุกประเด็น สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 3 ข้อ

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, การเปิดรับข่าวสาร, จิตวิทยาการบริการ, พฤติกรรมผู้บริโภค, ศัลยกรรมความงาม

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) examine the influence of marketing mix and media exposed toward post-face cosmetic surgery on customer service psychology in Bangkok and Metropolitan and 2) examine the influence of service psychology toward post-face cosmetic surgery on consumer behavior in Bangkok and Metropolitan. The researchers conducted research by using a mixed-method. For the quantitative research, it was conducted empirical research, which was intended to be used for hypothesis testing. The study population was consumers who got facial cosmetic surgery services in Bangkok and Metropolitan. The sample sizes were 437 consumers. A quota sampling method was applied for this part of the research. A questionnaire was used as a tool for data collection. The statistic used in data analysis was structural equation model analysis. Qualitative research was intended to be used for supporting quantitative research results in the part of the discussion section. The study population of this part was persons who involved in facial cosmetic surgery. The number of samples was 5 persons. The purposive sampling method was applied for this part of the research. The semi-structured interview guide was used as a tool for data collection. The method used in data analysis was content analysis. The results of quantitative research were 1) marketing mix had a positive influence on service psychology of post-face cosmetic surgery and media exposed had a positive influence on service psychology of post-face cosmetic surgery, and 2) service psychology had a positive influence on consumer behavior toward post-face cosmetic surgery. Qualitative research results supported quantitative research results in all issues. This is consistent with the quantitative research results that are the results of testing all 3 hypotheses.

Keywords: Marketing Mix, Media Exposed, Service Psychology, Consumer Behavior, Cosmetic Surgery

บทนำ

ธุรกิจความงาม และเครื่องสำอางเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งของโลกที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา 20 ปี มียอดขายเติบโตเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 - 6 ต่อปี สามารถต่อยอดออกไปได้หลากหลาย อาทิ ร้านเสริมสวย ร้านสปา คลินิกรักษาผิวหน้า คลินิกศัลยกรรมความงาม ร้านเครื่องสำอาง และการผลิตเครื่องสำอาง เป็นต้น ในปี 2018 มูลค่าตลาดของศัลยกรรมความงามทั่วโลกมีมูลค่า 14.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ และคาดว่าจะอัตราการเติบโตถึงปี ค.ศ. 2021 จะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 8.5 (Grand View Research, 2019) และในช่วงทศวรรษที่ผ่านมามูลค่าการทำศัลยกรรมความงามเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด มูลค่าในปี 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 5.1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 15.9 ล้านล้านบาท (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2564) ประเทศไทยมีสถิติการทำศัลยกรรมความงามติดอันดับที่ 8 โลกในปี 2564 จากเดิมที่อยู่ในอันดับที่ 21 ในปี 2559 โดยนิยมทำเปลือกตามากที่สุด (แนวหน้า, 2564) ด้วยเหตุผลที่ว่าความสวยงามกับมนุษย์เป็นสิ่งที่คนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งมนุษย์มีความต้องการให้ร่างกาย ใบหน้า และผิวพรรณของตนมีความอ่อนเยาว์มากขึ้น และเห็นว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะดูดี สวยงามได้ ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย หรือเพศทางเลือก ถ้ารู้จักเสริม เติมแต่ง นอกจากนี้ เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการทำศัลยกรรมความงามได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้การผ่าตัดมีความปลอดภัย และใช้เวลาในการพักฟื้นหลังการผ่าตัดน้อยลงจึงเป็นเหตุผลให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการทำศัลยกรรมความงามมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Shetty, D. & Bhat, S, 2019)

ประเทศไทยกำลังเดินหน้าเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพ รัฐบาลไทยจึงได้ผลักดันร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพ ระยะ 10 ปี โดยตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของโลกใน 4 ด้าน ได้แก่ ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) ศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) และศูนย์กลางยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub) ซึ่งหากมีการร่วมมือกันในทุก ๆ ฝ่าย จนเกิดความสำเร็จจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านสุขภาพเข้ามาให้ประเทศได้เพิ่มมากขึ้น โดยคาดการณ์ว่าจะส่งผลให้ตลาดความงามในไทยเติบโตเพิ่มอีกกว่า 1 แสนล้านบาท (Marketeer, 2019) และเมื่อประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพจะทำให้ธุรกิจศัลยกรรม ความงามไม่เพียงแต่สามารถแข่งขันได้ในตลาดท้องถิ่นของตน แต่ยังสามารแข่งขันกับนานาชาติได้อีกด้วย ทั้งนี้ ประเทศไทยถูกยกให้เป็นศูนย์กลางด้านศัลยกรรมความงามอันดับต้น ๆ ของเอเชีย มีความพร้อมของเทคโนโลยี และเทคนิคทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพจึงทำให้ชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการศัลยกรรมความงามอย่างต่อเนื่อง (Komthong, S. et al, 2020)

ภาพรวมของตลาดค้าปลีกความงามยังมีการเติบโตเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากกำลังซื้อที่เพิ่มขึ้น และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้คลินิคความงามมีแนวโน้มต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงในอุตสาหกรรม จากการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายมากขึ้นของผู้ประกอบการเพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคที่สนใจเข้ารับบริการด้านความงามในสถานประกอบการของตน นอกจากการนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในสถานประกอบการแล้ว ผู้ประกอบการยังให้ความสำคัญกับการโฆษณาที่ไม่เกินความเป็นจริงเพิ่มมากขึ้นด้วย เพื่อทำให้สถานประกอบการได้รับความนิยมมากขึ้น และหากสถานประกอบการใดไม่สามารถปรับรูปแบบการดำเนินงาน และการวางแผนกลยุทธ์ได้สอดคล้องกับพลวัตที่เกิดขึ้นในตลาด ผู้ประกอบการเหล่านั้นอาจประสบภาวะขาดทุนจนต้องปิดกิจการลงหากยังคงใช้กลยุทธ์การแข่งขันทำการตลาดแบบเน้น “ราคา” เป็นหลัก หรือที่เรียกกันว่า “Red Ocean” ซึ่งทำให้เห็นถึงความอึดอัดในสถานการณ์ดังกล่าว (Komthong, S. et al, 2020)

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การประเมินผลการใช้สินค้า หรือบริการของผู้บริโภค เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริโภคภายหลังจากที่ใช้สินค้า หรือบริการไปแล้ว ประกอบด้วย 1) การแนะนำ 2) ความพึงพอใจ และ 3) การใช้บริการซ้ำ (Song, W. et al, 2020) ส่วนจิตวิทยาการบริการ หมายถึง กิจกรรมกระบวนการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ผู้ให้บริการอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ตอบสนองความต้องการแก่ผู้รับบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ (รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2551) อันประกอบด้วย 1) แรงจูงใจ 2) การรับรู้ 3) ทศนคติ และ 4) ความเชื่อ จากการศึกษาของ Kuwashima พบว่า จิตวิทยาการบริการส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (Kuwashima, Y. , 2019) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการ ได้แก่ การเปิดรับข่าวสาร ซึ่งหมายถึงการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อแอปพลิเคชัน และสื่อบุคคล รวมถึงความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับคลินิคความงาม ประกอบด้วย 1) ความต้องการ 2) เป้าหมาย 3) การใช้ประโยชน์ และ 4) สถานะ การเปิดรับข่าวสารทำให้การติดต่อง่าย มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการตัดสินใจมากขึ้น (ทินกร โพธิ์สีดา, 2563) และส่วนประสมการตลาด ที่หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด เครื่องมือทางการตลาดนี้ เรียกว่า 4Ps ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ หรือบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด (Kotler, P. et al, 2014) ตามที่ Arifin et al. พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการ (Arifin, Z. et al, 2020) นอกจากนี้ Lee and Hwang พบว่า การเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการ (Lee, H. & Hwang, S.-J, 2020)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นส่วนสนับสนุนให้ผู้วิจัยสนใจเลือกที่จะศึกษาธุรกิจคลินิคความงามในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเลือกศึกษาผู้บริโภคทำคลินิคความงามในหน้าเป็นประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ มุ่งสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมภายหลัง

การทำศัลยกรรมความงามใบหน้า อันประกอบไปด้วย ส่วนประสมทางการตลาด การเปิดรับข่าวสาร และจิตวิทยาการบริการ โดยผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้กับธุรกิจศัลยกรรมความงาม ใบหน้าส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า อันได้แก่ การแนะนำ ความพึงพอใจ และการใช้บริการซ้ำในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด และการเปิดรับข่าวสารส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของจิตวิทยาการบริการส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ในการสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนการอภิปรายผลการวิจัย (Creswell, J. W. & Creswell, J. D, 2018) โดยดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญด้านศัลยกรรมความงาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริโภคที่ทำศัลยกรรมความงามใบหน้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งนี้ MThai - Women จัดอันดับคลินิกศัลยกรรมความงามที่มีชื่อเสียง 10 อันดับแรกของประเทศไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคลินิกศัลยกรรมความงามที่มีชื่อเสียง 10 แห่งดังกล่าว (MThai - Women, 2018)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดตาม

$$\text{สมการของ Cochran คือ } n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดยที่

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้มีค่าเท่ากับ .05

Z = ค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% หรือระดับนัยสำคัญที่ .05 มีค่า $Z = 1.96$

แทนค่าในสมการ

$$n = \frac{1.96^2}{4 \times 0.05^2}$$

$$n = 384.16$$

$$n \approx 385$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ต้องใช้ในการวิจัยอย่างน้อย 385 คน (Cochran, W. G, 1977) ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับแบบสอบถามกลับคืนอย่างน้อย 385 ชุด ผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามออกไปทั้งสิ้น 600 ชุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาทั้งสิ้นจำนวน 437 ชุด ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) กล่าวคือ เป็นการเลือกตัวอย่างบนพื้นฐานที่ไม่ทราบขอบเขตของประชากรที่แน่นอน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพมีจำนวนเท่ากับ 5 ท่าน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริโภคที่ทำศัลยกรรมความงามใบหน้า และเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงที่อยู่ในวงการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ผ่านการทำศัลยกรรมความงามใบหน้ามาอย่างน้อย 3 ครั้ง ประกอบไปด้วย กลุ่มดารา นักแสดง และผู้ทำศัลยกรรมความงามใบหน้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศสภาพ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบคำตอบเดียว และประเภทการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบได้หลายข้อ

ส่วนที่ 2 การประเมินส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจนำมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด (Kotler, P. et al, 2014) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (POS) ด้านราคา (PRC) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย (PLC) และด้านการส่งเสริมการตลาด (PRM)

ส่วนที่ 3 การประเมินการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อแอปพลิเคชัน และสื่อบุคคล รวมถึงความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับศัลยกรรมความงาม (ทินกร โพธิ์สีตา, 2563) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความต้องการ (NED) ด้านเป้าหมาย (GOL) ด้านการใช้ประโยชน์ (UTL) และด้านสภาวะ (CNT)

ส่วนที่ 4 การประเมินจิตวิทยาการบริการ หมายถึง กิจกรรมกระบวนการ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่ผู้ให้บริการอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ตอบสนองความต้องการแก่ผู้รับบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ (รวิวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2551) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 24 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจ (MTV) ด้านการรับรู้ (PCT) ด้านทัศนคติ (ATT) และด้านความเชื่อ (BEL)

ส่วนที่ 5 การประเมินพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การประเมินผลการใช้สินค้าหรือบริการของผู้บริโภค เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้บริโภคหลังจากที่ใช้สินค้า

หรือบริการไปแล้ว ประกอบด้วย 1) การแนะนำ 2) ความพึงพอใจ และ 3) การใช้บริการซ้ำ (Ploom, K. et al, 2020) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการแนะนำ (PWM) ด้านความพึงพอใจ (STF) และด้านการใช้บริการซ้ำ (RVS)

ข้อคำถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 3 คะแนน หมายถึง เฉย ๆ
- 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย
- 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

โดย Best กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (Best, J. W, 1981)

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
1.00 - 1.49	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.50 - 2.49	ไม่เห็นด้วย
2.50 - 3.49	เฉย ๆ
3.50 - 4.49	เห็นด้วย
4.50 - 5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่ประกอบไปด้วยข้อคำถามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลการวิจัยเชิงปริมาณทั้ง 3 สมมติฐาน ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการ การเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการ และจิตวิทยาการบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 3 ข้อ คือ 1) ท่านมีความเห็นว่าส่วนประสมทางการตลาดส่งผลอย่างไรต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำสัลยกรรมความงามใบหน้า 2) ท่านมีความเห็นว่า การเปิดรับข่าวสารส่งผลอย่างไรต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำสัลยกรรมความงามใบหน้า 3) ท่านมีความเห็นว่า จิตวิทยาการบริการส่งผลอย่างไรต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังการทำสัลยกรรมความงามใบหน้า การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษา และเนื้อหาของข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยจะใช้ดัชนีสอดคล้อง (Item-Objective Congruence index: IOC) ในการตรวจสอบความตรงของมาตรวัดว่า

เป็นมาตรวัดของตัวแปรที่ต้องการจะวัดหรือไม่ โดยจะใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประกอบไปด้วยนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ในเรื่ององค์การ และการบริหาร ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.0 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป) (ปาริชาติ ทาโน และคณะ, 2561)

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยการทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการกลั่นกรองมาตรวัดในเบื้องต้น โดยจะใช้วิธีการทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยผลการตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูลทดลองใช้ ($n = 30$) พบว่า ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) อยู่ระหว่าง 0.762 - 0.960 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป) (Keuning-Plantinga, A. et al, 2021) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item-Total Correlation) อยู่ระหว่าง 0.424 - 0.959 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่าตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป (Keuning-Plantinga, A. et al, 2021)

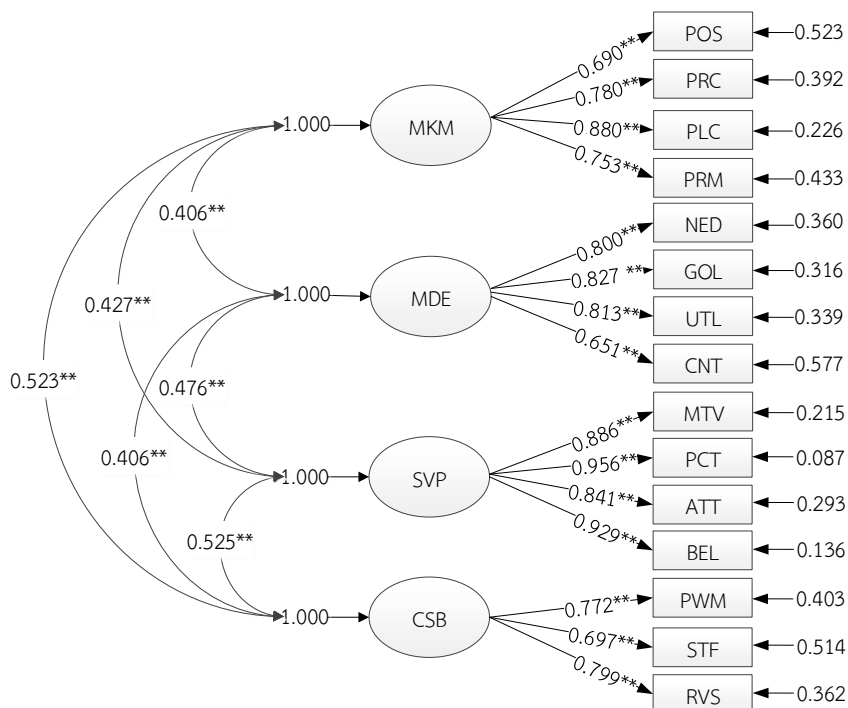
3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) ทั้งนี้ ได้ทำการตรวจสอบค่า Average Variance Extracted (AVE) ว่า ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และค่า Composite Reliability (CR) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Hair, J. F. et al, 2019) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงลู่เข้าพบว่า ค่า AVE และค่า CR ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง และค่าความตรงเชิงลู่เข้าแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) และค่าความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) ($n = 437$)

ตัวแปร	Cronbach's Alpha	Average Variance Extracted (AVE)	Construct Reliability (CR)
ส่วนประสมทางการตลาด (MKM)	.878	0.606	0.859
การเปิดรับข่าวสาร (MDE)	.860	0.602	0.857
จิตวิทยาการบริการ (SVP)	.911	0.817	0.947
พฤติกรรมผู้บริโภค (CSB)	.791	0.573	0.801

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแสดงดังภาพที่ 1

$\chi^2 = 56.528$, $df = 53$, $\chi^2/df = 1.067$, $p\text{-value} = 0.345$, $RMSEA = 0.012$, $GFI = 0.983$, $AGFI = 0.962$

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงสถาบันศัลยกรรมความงามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามออกไปทั้งสิ้นจำนวน 600 ชุด โดยขอความช่วยเหลือจากคลินิกศัลยกรรมความงามใบหน้าให้ช่วยแจกแบบสอบถามให้กับผู้ใช้บริการศัลยกรรมความงามใบหน้า
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบของแบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับมาทั้งสิ้นจำนวน 437 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับที่ร้อยละ 72.83 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าที่กำหนดไว้ คือ 385 ชุด ถือว่ายอมรับได้เนื่องจากผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ชนิดของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ระดับความเห็นต่อตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด ตัวแปรการเปิดรับข่าวสาร ตัวแปรจิตวิทยาการบริการ และตัวแปรพฤติกรรมผู้บริโภค สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

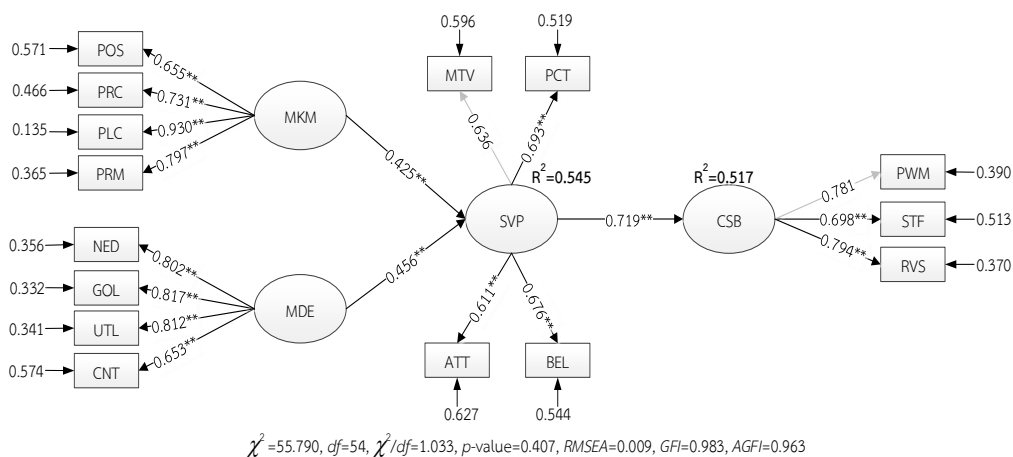
ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.91 มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี ร้อยละ 46.91 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 63.84 มีระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ร้อยละ 65.90 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 49.89 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 37.07 และประเภทศัลยกรรมความงามใบหน้าที่ทำเป็นอันดับ 1 คือ ศัลยกรรมจมูก

ผลการวิจัยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.38 การเปิดรับข่าวสารพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.38 จิตวิทยาการบริการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.55 และพฤติกรรมผู้บริโภคพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.60

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โมเดลสมการโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 55.790 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 54 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.033 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่าน้อยกว่า 2.0) ค่า p-value มีค่าเท่ากับ 0.407 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่ามากกว่า .05) ค่าความสอดคล้องจากดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.983 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่ามากกว่า .9) ค่าความสอดคล้องจากดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.963 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่ามากกว่า .9) และค่าดัชนีค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.009 (เกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่าน้อยกว่า .05)

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างหลังการปรับโมเดล

จากภาพที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.425 2) การเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.456 3) จิตวิทยาการบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภคด้านหลังจากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.719

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่านมีความเห็นตรงกันเป็นเอกฉันท์ว่า

1. ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ผู้ให้ข้อมูล กล่าวตรงกันว่า ส่วนประสมทางการตลาดนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า โดยเฉพาะ “ด้านราคา และการส่งเสริมการตลาดนั้นส่งผลอย่างมาก”
2. การเปิดรับข่าวสารส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ผู้ให้ข้อมูล กล่าวตรงกันว่า “การเปิดรับข่าวสารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการของผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า โดยเฉพาะด้านเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์นั้นเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญมาก”
3. จิตวิทยาการบริการส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ผู้ให้ข้อมูล กล่าวตรงกันว่า “จิตวิทยาการบริการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า โดยเฉพาะด้านการรับรู้ และความเชื่อ คนที่รับรู้มาก และมีความเชื่อว่า การทำศัลยกรรมส่งผลดีต่อตนเองทั้งหน้าที่การงาน

และสังคม จึงแสดงพฤติกรรมโดยการแนะนำ การใช้บริการซ้ำ รวมถึง พึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ”

อภิปรายผล

ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำคัลยกรรมความงามใบหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.425 เป็นไปตามแนวคิด และทฤษฎีจิตวิทยาการบริการที่กล่าวว่า การใช้บริการนั้นเกิดจากการรับรู้ แรงจูงใจ ความเชื่อ และทัศนคติ เมื่อมีปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดเข้ามากระตุ้น ได้แก่ ราคาที่คุ้มค่า บริการที่ดี โปรโมชันที่ดึงดูดใจ รวมถึงสถานที่เอื้ออำนวยแล้วผู้ใช้บริการจะมีการรับรู้ มีแรงจูงใจ มีความเชื่อ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำคัลยกรรมความงามที่มากขึ้น ตามที่ นพดล พันธุ์พานิช และสุภามาศ สนิทประชากร ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อประสิทธิภาพทางการตลาด การซื้ออาหารสดผ่านทางออนไลน์ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นพดล พันธุ์พานิช และสุภามาศ สนิทประชากร, 2562) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สุรภา ชิตไธสง และตรีเนตร ต้นตระกูล เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาการตลาดและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางของประเทศไทย (สุรภา ชิตไธสง และตรีเนตร ต้นตระกูล, 2563) และการศึกษาของ Arifin, Z. et al เรื่อง อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้า แรงจูงใจ และการตัดสินใจของนักเรียนในการเลือกเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัย IPB (Arifin, Z. et al, 2020) โดยทั้งหมดพบว่า อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด อันประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการ กล่าว คือ เมื่อสถาบันคัลยกรรมความงามทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคัลยกรรมความงามใบหน้าตามสื่อต่าง ๆ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือป้ายอย่างต่อเนื่อง สมาชิกก็จะส่งผลทำให้ลูกค้าเกิดแรงจูงใจจากการที่ได้รับข้อมูล เช่น Feedback จากลูกค้ารายอื่น ๆ เกี่ยวกับการทำคัลยกรรมความงามใบหน้าผ่านทางสื่อสังคมหรือจำนวนคนกด Like ที่ Fan Page ของสถาบันความงามนำไปสู่การตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามใบหน้า นอกจากนี้ การโฆษณาเกี่ยวกับคัลยกรรมความงามใบหน้าทางสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรมว่า มีคนดัง ดารา หรือคนที่ได้รับการยอมรับในสังคมมีการทำคัลยกรรมความงามใบหน้ากันเป็นจำนวนมากก็จะส่งผลทำให้เกิดแรงจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจทำคัลยกรรมความงามใบหน้าได้ง่ายขึ้นเพราะว่าคนอื่น ๆ เป็นจำนวนมากก็นิยมทำกันได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อนฝูง รวมถึงช่วยเสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นตรงกันว่า ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำคัลยกรรมความงามใบหน้าอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากยังให้ทัศนะว่า ส่วนประสมทางการตลาดในมิติ

ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายนั้นมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการจราจรในปัจจุบันนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ลูกค้าที่เดินทางไปทำศัลยกรรมความงามใบหน้านั้นอยากได้รับความสะดวก สบาย ผ่อนคลาย ดังนั้น หากสถานที่ตั้งของสถาบันศัลยกรรมความงามอยู่ในทำเลที่เดินทางสะดวก สามารถเดินทางไปถึงได้หลากหลายเส้นทาง อีกทั้ง สถานที่ต้องกว้างขวาง ไม่แออัด รวมถึงราคาค่าบริการ การบริการ และการส่งเสริมทางการตลาดที่ครบถ้วนแล้วก็จะส่งผลทำให้ลูกค้าเกิดแรงจูงใจ การรับรู้ ทศนคติ รวมถึงความเชื่อที่ส่งเสริมให้ลูกค้าตัดสินใจในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าที่มากขึ้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า หากลูกค้า รับรู้ต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มากขึ้นแล้วก็จะส่งผลทำให้เกิดจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าที่มากขึ้นตามไปด้วย

การเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.456 เป็นไปตามแนวคิด และทฤษฎีจิตวิทยาการบริการที่กล่าวว่า การใช้บริการนั้นเกิดจากการรับรู้แรงจูงใจ ความเชื่อ และทัศนคติที่ดี เมื่อมีปัจจัยด้านการเปิดรับข่าวสารเข้ามากระตุ้น ได้แก่ ความต้องการ เป้าหมาย การใช้ประโยชน์ รวมถึงสภาวะของผู้ใช้บริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าแล้วผู้ให้บริการจะมีการรับรู้ มีแรงจูงใจ มีความเชื่อ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำศัลยกรรมความงามที่มากขึ้น ตามที่ Lee, H. & Hwang, S.-J ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับของผู้บริโภค และการแพร่กระจายของการบอกต่อปากต่อปากในชุมชนตราสินค้าสื่อสังคม: ผลกระทบของตัวแปรปรับการตรวจตราตนเอง ที่สรุปว่า การเปิดรับข่าวสารส่งผลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการ กล่าวคือ เมื่อลูกค้าใช้ประโยชน์จากสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ จากเว็บไซต์ จากสื่อออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Instagram ก็จะมีผลทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าเพราะได้รับทราบ ว่า ดารา นักร้อง หรือคนดังออกมายอมรับผ่านสื่อว่า ต่างก็ทำศัลยกรรมความงามใบหน้าจึงทำให้เกิดรู้สึกคล้อยตาม ขณะเดียวกันก็ได้รับทราบ ว่า คนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากก็นิยมทำกัน ส่งผลให้เกิดการได้รับการยอมรับจากสังคม เพื่อนฝูง รวมถึงยังช่วยเสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจในตัวเองอีกด้วย จึงเป็นแรงจูงใจให้ตัดสินใจทำศัลยกรรมความงามใบหน้าในที่สุด (Lee, H. & Hwang, S.-J, 2020) นอกจากนี้ การศึกษาของ Khoa, B. T. & Khanh, T. เรื่อง ผลกระทบของการบอกต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อความตั้งใจสอบเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน ที่สรุปว่า การเปิดรับข่าวสารส่งผลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการ กล่าวคือ เมื่อลูกค้าต้องการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าจะทำการรวบรวมข้อมูลจากสื่อโทรทัศน์ จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากสื่อออนไลน์ เช่น Facebook หรือ Instagram จากเว็บไซต์ของสถาบันความงาม และแสวงหาข้อมูลเชิงลึกจากบุคคลใกล้ชิด ข้อมูลเหล่านี้จะส่งผลทำให้ลูกค้าเกิดทัศนคติว่า การทำศัลยกรรมความงามใบหน้าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคคลมีบุคลิกภาพดี เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลหลากหลายอาชีพ และส่งผลให้เป็นคนที่ทันสมัย ซึ่งทัศนคตินี้ส่งผลต่อการตัดสินใจในการทำศัลยกรรมความงาม

ไบหน้า (Khoa, B. T. & Khanh, T., 2020)

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่าน ให้ความเห็นตรงกันว่า การเปิดรับข่าวสารส่งผลต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามไบหน้าอย่างมาก ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ยังให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า การเปิดรับข่าวสารในมิติด้านเป้าหมายนั้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดต่อจิตวิทยาการบริการ ทั้งนี้ หากลูกค้ามีเป้าหมายที่ชัดเจนก็จะเกิดแรงจูงใจอย่างมากที่จะมุ่งมั่นในการทำศัลยกรรมความงามไบหน้า โดยส่งผลให้เกิดการรับรู้มากที่สุด ผลของการรับรู้ของลูกค้าในเรื่องศัลยกรรมความงามไบหน้าก็จะส่งผลทำให้ลูกค้าตัดสินใจในการทำศัลยกรรมความงามไบหน้าที่มากขึ้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่า หากลูกค้าเปิดรับข่าวสารที่มากขึ้นแล้วก็จะส่งผลทำให้เกิดจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามไบหน้าที่มากขึ้นตามไปด้วย

จิตวิทยาการบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภคภายหลังจากการทำศัลยกรรมความงามไบหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.719 เป็นไปตามแนวคิด และทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคที่กล่าวว่า ผู้ใช้บริการทำศัลยกรรมความงามนั้นจะแสดงพฤติกรรมความพึงพอใจ การแนะนำ และการใช้บริการซ้ำ เมื่อมีปัจจัยด้านจิตวิทยาการบริการเข้ามากระตุ้น ได้แก่ การรับรู้ แรงจูงใจ ความเชื่อ และทัศนคติของผู้ใช้บริการในการทำศัลยกรรมความงามไบหน้าแล้วผู้ให้บริการจะแสดงพฤติกรรมความพึงพอใจ การแนะนำ และการใช้บริการซ้ำต่อการทำศัลยกรรมความงามที่มากขึ้น ตามที่การศึกษาของ Kuwashima, Y. เรื่อง ขอบเขตของการศึกษาแรงจูงใจสำหรับการบอกต่ออิเล็กทรอนิกส์ สรุปว่า จิตวิทยาการบริการส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภค กล่าวคือ เมื่อลูกค้าทำศัลยกรรมความงามไบหน้าแล้วช่วยให้เกิดการยอมรับจากสังคม เพื่อนฝูงก็อยากจะชักชวนให้เพื่อน ครอบครัว และ/หรือเพื่อนร่วมงานให้ทำศัลยกรรมความงามไบหน้าจากสถาบันศัลยกรรมความงามที่ตนเองเคยทำ ขณะเดียวกันหากมีคนจำนวนมากนิยมทำศัลยกรรมความงามไบหน้าแล้วลูกค้าก็จะพูดถึงสิ่งดี ๆ เกี่ยวกับสถาบันศัลยกรรมความงามที่ตนเองเคยทำให้กับเพื่อน ครอบครัว และ/หรือเพื่อนร่วมงานฟัง นอกจากนี้เมื่อลูกค้าทำศัลยกรรมความงามไบหน้าแล้วช่วยเสริมสร้างให้เกิดความมั่นใจในตัวเองแล้วก็จะเกิดความภูมิใจที่จะบอกเล่าให้คนอื่นฟังว่า ได้เคยใช้บริการจากสถาบันศัลยกรรมความงามที่ตนเคยทำ และหากดารา นักร้อง หรือคนดังออกมายอมรับผ่านสื่อว่า ต่างก็ทำศัลยกรรมความงามไบหน้าจึงทำให้ท่านเกิดรู้สึกคล้อยตามแล้วก็จะส่งผลทำให้ลูกค้ายินดีที่จะแนะนำสถาบันศัลยกรรมความงามที่ตนเคยทำนี้ให้กับเพื่อน ครอบครัว และ/หรือเพื่อนร่วมงานฟัง เห็นได้ชัดเจนว่า หากลูกค้า มีจิตวิทยาการบริการในด้านแรงจูงใจที่สูงมากขึ้นแล้วก็จะแสดงพฤติกรรมในด้านการแนะนำที่มากขึ้นตามไปด้วย (Kuwashima, Y. , 2019) นอกจากนี้ การศึกษาของ Ploom, K. et al เรื่อง ผลกระทบของวัฒนธรรมต่อการรับรู้ต่อบรรจภัณฑ์ของสินค้า: การศึกษาข่าววัฒนธรรมด้วยหลากหลายวิธีการ ที่สรุปว่า จิตวิทยาการบริการส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภค กล่าวคือ หากลูกค้าได้รับข้อมูลทุกแง่มุมจากคนใกล้ชิดก่อน

ทำศัลยกรรมความงามใบหน้าแล้วก็จะส่งผลให้ยินดีที่จะแนะนำสถาบันศัลยกรรมความงามที่ตนเองเคยทำศัลยกรรมนี้ให้กับเพื่อน ครอบครัว และ/หรือเพื่อนร่วมงานฟัง ถ้าการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าเป็นประโยชน์ส่งผลดีต่ออาชีพและหน้าที่การงานแล้ว ลูกค้าก็จะยินดีที่จะบอกเล่าให้คนอื่นฟังว่า ได้เคยใช้บริการจากสถาบันศัลยกรรมความงามตนเองเคยทำศัลยกรรมนี้ หากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าช่วยให้ลูกค้ามีความสุขกับรูปร่างหน้าตาของตนเองมากขึ้นแล้วก็จะทำให้พูดสิ่งดี ๆ เกี่ยวกับสถาบันศัลยกรรมความงามที่ตนเองเคยทำศัลยกรรมนี้ให้กับเพื่อน ครอบครัว และ/หรือเพื่อนร่วมงานฟัง และหากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้าเป็นสิ่งที่ดีช่วยให้เกิดความพึงพอใจจากผู้ที่ถูกคำปรารภอยากใกล้ชิดด้วยแล้วก็จะชักชวนให้เพื่อน ครอบครัว และ/หรือเพื่อนร่วมงานให้มาใช้บริการจากสถาบันศัลยกรรมความงามตนเองเคยทำศัลยกรรมนี้ (Ploom, K. et al, 2020)

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่านให้ทัศนะว่า จิตวิทยาการบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภคหลังจากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า อย่างแน่นอนโดยเฉพาะพบว่า จิตวิทยาการบริการในมิติด้านการรับรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคมากที่สุดโดยส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำมากที่สุด รองลงมา คือ การแนะนำ และตามด้วยความพึงพอใจ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังระบุว่า จิตวิทยาการบริการในมิติด้านความเชื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเช่นกันรองลงมาจากการรับรู้ ตามด้วยแรงจูงใจ และทัศนคติตามลำดับ จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้สามารถสรุปได้ว่า หากลูกค้ารับรู้ถึงจิตวิทยาการบริการที่มากขึ้นแล้วก็จะส่งผลทำให้แสดงพฤติกรรมในการใช้บริการศัลยกรรมความงามใบหน้าที่มากขึ้นตามไปด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ส่วนประสมทางการตลาด และการเปิดรับข่าวสารมีอิทธิพลทางบวกต่อจิตวิทยาการบริการในการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า และ 2) จิตวิทยาการบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมผู้บริโภคหลังจากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณในทุกประเด็น จากผลการวิจัยเสนอแนะให้สถาบันศัลยกรรมความงามทำการพัฒนาการเปิดรับข่าวสาร โดยมุ่งเน้น และส่งเสริมความต้องการให้ผู้บริโภคสามารถบรรลุเป้าหมาย และสามารถใช้ประโยชน์จากการทำศัลยกรรมความงามใบหน้า ในส่วนของส่วนประสมทางการตลาด ควรมุ่งเน้น และส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการมีคุณภาพที่ดี ราคามีความคุ้มค่ากับเงินที่ผู้บริโภคจ่ายไป สถานที่อยู่ในทำเลที่ไปมาสะดวก และควรจัดการส่งเสริมทางการตลาดให้มีโปรโมชันที่ดึงดูดใจผู้บริโภค ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ ที่เพิ่มเติม มิติตัวแปรอีก 3 ด้าน คือ พนักงานที่ให้บริการ กระบวนการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รวมถึงคุณภาพการให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- ทินกร โพธิ์สีตา. (2563). การรับรู้การสื่อสาร การส่งเสริมการขาย ผ่านระบบออนไลน์ร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(110), 67-76.
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2564). “โลกแห่งความงาม” เปลี่ยนไป? เจาะตลาด มองเทรนด์ ภายใต้วิกฤติโควิด. เรียกใช้เมื่อ 19 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue /2114796>
- นพดล พันธุ์พานิช และสุภามาศ สนิทประชากร. (2562). รูปแบบส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อประสิทธิภาพทางการตลาด การซื้ออาหารสดผ่านทางออนไลน์ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 14(2), 31-49.
- แนวหน้า. (2564). ตลาดศัลยกรรมความงามไทย ติดอันดับ 8 ของโลก ‘หมอบอย’ ชี้ศัลยกรรมไทยฝีมือเชี่ยวชาญระดับโลก. เรียกใช้เมื่อ 17 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.naewna.com/lady /470752>
- ปาริชาติ ทาโน และคณะ. (2561). การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดอภิปัญญาของนักศึกษาพยาบาลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารเกื้อการุณย์, 25(2), 7-20.
- รวิวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2551). จิตวิทยาการบริการ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุรภา ชิตไธสง และตรีเนตร ต้นตระกูล. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาการตลาดและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจอินทผลัมในเขตภาคกลางของประเทศไทย. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(1), 344-356.
- Arifin, Z. et al. (2020). The Influence of Marketing Mix on Brand Image, Motivation and Students Decision to Choose Graduate Studies of IPB University. Journal of Consumer Sciences, 5(2), 139-156.
- Best, J. W. (1981). Research in education. New Jersey: Prentice Hall.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques (3rd ed.). USA: John Wiley & Sons.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2018). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (5th ed.). Los Angeles: Sage.
- Grand View Research. (2019). Market Analysis Report. Industry Insights. Retrieved June 17, 2020, from <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/general-surgery-devices-market>
- Hair, J. F. et al. (2019). Multivariate data analysis (8th ed.). India: Cengage.

- Keuning-Plantinga, A. et al. (2021). Validation and psychometric evaluation of the Dutch person-centred care of older people with cognitive impairment in acute care (POPAC) scale. *BMC health services research*, 21(1), 1-10.
- Khoa, B. T. & Khanh, T. (2020). The impact of electronic word-of-mouth on admission intention to private university. *Test Engineering and Management*, 83 (May - June 2020), 14956-14970.
- Komthong, S. et al. (2020). The impact of service quality and patient satisfaction on electronic word-of-mouth in cosmetic surgery patients in Thailand. *Public Health Policy and Laws Journal*, 6(2), 399-408.
- Kotler, P. et al. (2014). *Marketing management* (14 ed.). Essex: Pearson Education.
- Kuwashima, Y. (2019). The scope of motivation studies for (e) word-of-mouth. *Annals of Business Administrative Science*, 18(5), 183-194.
- Lee, H. & Hwang, S. -J. (2020). Consumers' acceptance and diffusion of word-of-mouth in social brand community: the moderating effect of self-monitoring. *Journal of Fashion Marketing and Management: An International Journal*, 25(1), 1-3.
- Marketee. (2019). Thai beauty clinic still beautiful, just need to adjust. Retrieved June 16, 2020, from <https://marketeeronline.co/archives/67870>
- MThai - Women. (2018). 10 skillful Thai cosmetic surgery clinics, Don't have to fly to Korea. Retrieved October 10, 2020, from <https://women.mthai.com/beauty/353325.html>
- Ploom, K. et al. (2020). The effect of culture on the perception of product packaging: A multimethod cross- cultural study. *Journal of International Consumer Marketing*, 32(3), 163-177.
- Shetty, D. & Bhat, S. (2019). Recognition of oral and maxillofacial surgeons by dental professionals and their perceptions regarding cosmetic facial surgery- A questionnaire-based study. *Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, 77(12), 2556.e1-2556.e7.
- Song, W. et al. (2020). Will buying follow others ease their threat of death? An analysis of consumer data during the period of COVID-19 in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(9), 1-15.

การพัฒนาแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัย
จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี*

DEVELOPMENT OF HEALTH IMPACT AND SAFETY PREVENTION
MODEL FOR FARMERS USING CHEMICAL PESTICIDES WITH
COMMUNITY PARTICIPATION IN SUPHANBURI PROVINCE

ขจรศักดิ์ ผิวเกลี้ยง

Kajornsak Piekien

พรสุข หุ่นรินทร์

Pornsuk Hunnirun

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: sak2pe@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี การพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ 277 คน สัมภาษณ์เชิงลึกภาคีเครือข่าย 21 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบและทดลองใช้รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกร กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 40 คน ระยะที่ 3 ประเมินผลรูปแบบ ใช้สถิติ Independent t-test, Repeated Measures ANOVA และ One way MANOVA ผลการวิจัย เกษตรกรมีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 61.4 พฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับปานกลาง ร้อยละ 72.6 รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี มี 3 องค์ประกอบ 1) แนวคิด

* Received 8 October 2021; Revised 11 May 2022; Accepted 14 May 2022

การมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ แนวคิดแรงจูงใจการป้องกันโรคของโรเจอร์ส 2) ใช้ 3 ชุดกิจกรรม 3) ภาควิชาช่วยร่วมดำเนินงาน หลังการทดลองใช้รูปแบบ 4 และ 6 สัปดาห์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ มีพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัย แตกต่างจากก่อนทดลองและแตกต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ควรพัฒนาเกษตรกรในระยะก่อนฉีดพ่นสารเคมี และภาควิชาช่วยมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและส่งเสริมความปลอดภัยเกษตรกร

คำสำคัญ: การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัย,การมีส่วนร่วมของชุมชน, สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

Abstract

The objectives of this research article were to study using chemical pesticides situation, health impact and safety prevention for farmers using chemical pesticides with community participation in Suphanburi Province, developing and evaluating health impact and safety prevention model for farmers using chemical pesticides with community participation in Suphanburi Province. There were three phases. First phase: Studying using chemical pesticides situation and health impact and safety prevention for farmers using chemical pesticides. The quantitative samples were 277 farmers and in-depth interviews of 21 networked partners. Second phase: Implementation of the model with activities to promote knowledge, health impact, and safety preventive behaviors from using chemical pesticides. The experimental group were 40 farmers, and the control group were 40 farmers. Third phase: Evaluation of the model. Data analysis were used an independent t-test, re-measured with Repeated ANOVA and One-way MANOVA. The finding revealed that farmers (61.4%) had a high level of knowledge. Farmers (72.6%) had a moderate level of health impact and safety preventive behaviors. Health impact and safety prevention model for farmers using chemical pesticides comprised of three components: 1) Principles and concepts of the Cohen and Uphoff's participation concept and Rogers' s Disease Prevention Motivation Concept, 2) Three sets of activities, 3) Network partners reduced impact from chemical pesticides. After implementation of the model for four weeks, sixth week, and After follow - up, the model farmers had knowledge and health impact and safety preventive behaviors different from the pre - test and from the control group at a significant level of 0.05. For good quality of health impact and safety prevention, It is important to educate

farmers about using chemical pesticides before spraying chemical pesticides. Importantly, the network partners should truly involve.

Keywords: Health Impact and Safety Prevention, Community Participation, Chemical Pesticides

บทนำ

เกษตรกรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีโอกาสได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายตลอดเวลา ตั้งแต่เตรียมผสม กำลังฉีดพ่น ซื้อมาจากร้านขายแล้วมาจัดเก็บไว้ที่บ้าน ตรวจเช็คอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ เข้าไปในแปลงเพาะปลูกภายหลังจากการฉีดพ่น กำลังทำความสะอาดสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่หกเปื้อน และนำภาชนะบรรจุสารเคมีไปทำลายทิ้ง การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรมีโอกาสได้รับอันตรายต่อสุขภาพมากที่สุด สารเคมีเข้าสู่ร่างกาย 3 ทาง คือทางปาก ทางหายใจ และทางผิวหนัง ระดับความเป็นพิษที่ได้รับจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ขึ้นอยู่กับวิธีการได้รับสารเข้าสู่ร่างกาย จากการกินโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ การได้รับผ่านทางผิวหนัง เกิดจากสารเคมีหกรดลำตัว เสื้อผ้า ระหว่างผสมสารเคมี การปลิวฟุ้งระหว่างฉีดพ่น การเก็บผลผลิต ในขณะเดียวกันการใช้สารเคมีการเกษตรของเกษตรกร ไม่มีการให้ความรู้และการควบคุมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรไม่มีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรและประชาชนที่อาศัยอยู่รอบแหล่งผลิต ได้รับหรือสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นเวลานาน เกิดพิษเรื้อรัง เช่น พิษต่อระบบประสาท ทางเดินอาหาร ระบบหัวใจและหลอดเลือด มีผลต่อสารพันธุกรรมในเนื้อเยื่อของร่างกาย ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง ส่งผลต่อการสูญเสียความสามารถในการทำงานและเสียชีวิตได้ (สำนักกระบวนวิชา, 2560) ผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้บริโภค โดยกลุ่มเกษตรกรมีโอกาสเจ็บป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้รับสารเคมีโดยตรงผ่านทางผิวหนังและการหายใจ ทำให้เกิดอาการแพ้ และมีการสะสมมากขึ้นในร่างกาย เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็งและโรคปอด เป็นต้น สารพิษเข้าสู่ร่างกายผ่านการสัมผัส การสูดดม และการปนเปื้อนในอาหารและน้ำดื่ม อัตราการเจ็บป่วยของเกษตรกร พบอัตราผู้ป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในปี พ.ศ. 2564 พบผู้ป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 12.55 ผู้ป่วยจากสารกำจัดแมลง ร้อยละ 3.67 ผู้ป่วยจากสารกำจัดวัชพืช ร้อยละ 3.22 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี, 2564)

จากข้อมูลการเข้ารับบริการภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติมีรายงานผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ จากการได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จากยาฆ่าแมลงกลุ่มออร์แกโนฟอสเฟตและคาร์บาเมต และสารเคมีทางการเกษตรประเภทอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2560 มีผู้ป่วย 4,983 ราย เสียชีวิต 582 ราย ค่ารักษา 22,651,053 บาท เมื่อดูข้อมูลผู้ป่วยตามประเภทของสารพิษ ข้อมูลผู้ป่วยในปี พ.ศ. 2561 (ต.ค. พ.ศ. 2560 - ก.ค. พ.ศ. 2561)

มีผู้ป่วยรับการรักษา 4,001 ราย เสียชีวิต 520 ราย ค่ารักษา 17,335,470 บาท ผู้ป่วยจากยาฆ่าแมลงกลุ่มออร์แกโนฟอสเฟตและคาร์บาเมต 877 ราย เสียชีวิต 56 ราย ค่ารักษา 4,362,437 บาท ผู้ป่วยมีสาเหตุจากยาฆ่าหญ้าและยาฆ่าเชื้อรา 1,886 ราย เสียชีวิต 442 ราย ค่ารักษา 8,804,145 บาท และผู้ป่วยจากสารเคมีทางการเกษตรประเภทอื่น ๆ 1,288 ราย เสียชีวิต 22 ราย ค่ารักษา 4,168,888 บาท จากรายงานสะท้อนถึงผลกระทบด้านสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตราย ผลกระทบต่อสุขภาพระยะยาวจากการรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทางอ้อมที่ตกค้างและปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมเกิดโรคต่าง ๆ ตามมา ส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล สารเคมีที่ใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีอันตรายต่อผู้ใช้เป็นอย่างมาก และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ผู้ใช้ไม่ทราบถึงวิธีการหรือหลักการปฏิบัติตนให้ปลอดภัย หรือเกิดความประมาทระหว่างการปฏิบัติงาน รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้ร่างกายของผู้ใช้สะสมสารเคมีเข้าไปทีละน้อย และในอนาคตทำให้เกิดอันตรายขั้นรุนแรง ดังนั้นพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่มีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาต่อเกษตรกรด้านสุขภาพและความปลอดภัย และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกิดสารพิษตกค้างในดิน แหล่งน้ำ พืชเกิดอันตรายต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2561)

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีการใช้พื้นที่ส่วนใหญ่ ทำการเกษตร 3,348,755 ไร่ แบ่งเป็นทำนาข้าว 1,304,990 ไร่ ทำการเกษตร 61,478 ครัวเรือน จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเมือง ทำการเกษตรมากที่สุด 8,777 ครัวเรือน รองลงมา อำเภอเดิมบางนางบวช 7,529 ครัวเรือน อำเภอดูหมัด 7,357 ครัวเรือน อำเภอสองพี่น้อง 7,300 ครัวเรือน และอำเภอบางปลาม้า 6,473 ครัวเรือน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) ปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีมาตรการป้องกันให้กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ด้วยการทดสอบเซรั่มด้วยโคลีนเอสเตอเรสเพื่อใช้คัดกรองสุขภาพและความปลอดภัยให้แก่เกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออร์แกโนฟอสเฟต และกลุ่มคาร์บาเมต การเก็บข้อมูลการสัมผัสสารเคมี เพื่อใช้ประเมินความเสี่ยงจากการได้รับสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จากการตรวจคัดกรองสุขภาพภาคสนาม เพื่อคัดกรองสุขภาพให้แก่เกษตรกร ผลการตรวจคัดกรองจากโครงการเจาะเลือดเกษตรกรของอำเภอดูหมัด จังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูล ปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2559 พบว่า มีเกษตรกรที่ได้รับการตรวจคัดกรองทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 211 คน ผลการตรวจเลือด ไม่ปลอดภัย 22 คน ร้อยละ 10.43 มีความเสี่ยง 57 คน ร้อยละ 27.01 ในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 150 คน ผลการตรวจไม่ปลอดภัย 15 คน ร้อยละ 10.00 มีความเสี่ยง 47 คน ร้อยละ 31.33 ในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 150 คน ผลตรวจเลือด ไม่ปลอดภัย 10 คน ร้อยละ 6.67 มีความเสี่ยง 48 คน ร้อยละ 32.00

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพ

และความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี มุ่งเน้นการวิเคราะห์สภาพปัญหา และการป้องกันอันตราย เพื่อหาแนวทางการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัย จากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกษตรกรมีพฤติกรรมในการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติเพื่อป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทสภาพท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในจังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนครัวเรือนที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อายุ 15 - 60 ปี อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 10 อำเภอ จำนวน 61,478 ครัวเรือน กำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของแดเนียล (Daniel, W. W., 2010) ได้กลุ่มตัวอย่าง 277 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ทำการสุ่มอย่างง่ายแบบกำหนดโควตา ให้ทั้ง 5 อำเภอ ทำการประกาศรับสมัครเกษตรกรที่มีความสมัครใจและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกของแต่ละอำเภอจนได้ครบตามจำนวน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ภาควิชาเครือข่าย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากตัวแทนของภาควิชาเครือข่าย รวม 21 คน ประกอบด้วย กำนันและผู้ใหญ่บ้าน 6 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน เกษตรอำเภอ 1 คน สาธารณสุขอำเภอ 1 คน

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 คน นักวิชาการสาธารณสุข 2 คน เกษตรตำบล 1 คน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน สหกรณ์การเกษตร 1 คน หมอдинอาสา 1 คน ตัวแทนเกษตรกรที่ใช้สารเคมี 2 คน และตัวแทนร้านจำหน่ายสารเคมี 2 คน รวม 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ภาคีเครือข่าย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มี 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป และประเด็นการสัมภาษณ์ ยกตัวอย่างเช่น ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องของการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และท่านคิดว่าสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนควรเป็นอย่างไร

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป 15 ข้อ ให้เลือกตอบและเติมข้อความตามความเป็นจริง ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกร 30 ข้อ เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบว่าใช่ หรือไม่ใช่ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาแปลผลแบ่งเป็น 3 ระดับตามแนวคิดของ บลูม และคณะ (Bloom, B. S. et al., 1956) เป็นความรู้ระดับสูง คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 ระดับปานกลางคะแนน ร้อยละ 60 - 79 และระดับต่ำ คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 และส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 30 ข้อ ให้เลือกตอบจากการปฏิบัติของตนเอง 6 เดือนที่ผ่านมา คำถามเชิงบวกปฏิบัติทุกครั้งเป็นประจำ ให้ 3 ปฏิบัติบางครั้งให้ 2 และไม่ปฏิบัติเลย ให้ 1 คะแนน คำถามเชิงลบปฏิบัติทุกครั้งเป็นประจำ ให้ 1 ปฏิบัติบางครั้งให้ 2 และไม่ปฏิบัติเลย ให้ 3 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาแปลผลตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, J. W., 1981) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือพฤติกรรมไม่ถูกต้อง ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.64 พฤติกรรมปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.65 - 2.32 พฤติกรรมถูกต้อง ค่าเฉลี่ย 2.33 - 3.00 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน นักวิชาการเชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัย 2 ท่าน เชี่ยวชาญงานสาธารณสุข 2 ท่าน ผู้ปฏิบัติงาน 1 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องของเนื้อหา นำไปทดลองใช้ (Try out) กับเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 30 คน นำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) ด้านความรู้ เท่ากับ 0.75 ด้านพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยเท่ากับ 0.76 ภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

แบบสัมภาษณ์ นำหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงของเนื้อหา และนำไปทดลองสัมภาษณ์ภาคีเครือข่าย 3 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจข้อคำถาม เมื่อผู้ตอบมีความเข้าใจตรงกันจึงนำมาใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้เกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยไปติดต่อโดยตรงในพื้นที่ และ 1) สัมภาษณ์เชิงลึกภาคีเครือข่ายผู้นำชุมชนด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) จัดประชุมกลุ่มภาคีเครือข่ายเพื่อทำร่างรูปแบบ 3) นำข้อมูลและรูปแบบการ ไปใช้ในระยยะที่ 2 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลแบบสอบถามด้วยสถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อความ

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบและทดลองใช้รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ดังนี้

ประชากร เกษตรกรในครัวเรือนที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เลือกแบบเจาะจงและทำการหาค่าสัดส่วนภายในได้ ตำบลสระยายโสม อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 957 หลังคาเรือน และจากพื้นที่ ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,150 หลังคาเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในครัวเรือนที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ส่วนใหญ่เกษตรกรฉีดเอง) เลือกแบบเจาะจงและทำการหาค่าสัดส่วนภายในได้ ตำบลสระยายโสม อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้กลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน จากตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรใช้แบบสอบถามเดียวกับระยะที่ 1 ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแล้ว ชุดที่ 2 รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดในการป้องกันโรคและแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ชุดกิจกรรม 3 ชุดกิจกรรมได้แก่ 2.1) ส่งเสริมทักษะความรู้ความเข้าใจ การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 2.2) ส่งเสริมพฤติกรรมในการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากอุปกรณ์จริง

2.3) ส่งเสริมความตระหนักในเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้เกษตรกรบุคคลต้นแบบด้านสุขภาพ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ดำเนินการอีก 1 สัปดาห์ รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ 3) ภาศึเครือข่ายวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยการประชุมแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อดูความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ ของรูปแบบมีค่าความสอดคล้อง 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 2 กลุ่มทดลอง 40 คนและกลุ่มควบคุม 40 คน และทดลองใช้รูปแบบในกลุ่มทดลอง 40 คน ด้วย 3 ชุดกิจกรรม พร้อมดำเนินกิจกรรมกับชุมชนและภาศึเครือข่าย ฝึกปฏิบัติโดยจัดกิจกรรมและฝึกปฏิบัติจำนวน 3 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน โดยการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเว้นระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์ และดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จัดรณรงค์ป้องกันผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จัดตั้งกองทุนอุปกรณ์ป้องกัน เป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ตรวจและติดตามพฤติกรรมเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลแบบสอบถามด้วยสถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้กลุ่มทดลอง 40 คน เป็นกลุ่มเดียวกับในระยะที่ 2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบวัดความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกร ที่ใช้ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้ว ชุดที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แปลผลระดับความพึงพอใจเป็น 3 ระดับ คือ ช่วงคะแนน 1.0 - 2.33 ความพึงพอใจน้อย ช่วงคะแนน 2.34 - 3.67 ความพึงพอใจปานกลางช่วงคะแนน 3.68 - 5.00 ความพึงพอใจมากตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ประเมินความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กลุ่มทดลอง 40 คน หลังการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยและกลุ่มควบคุม 40 คนด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) ประเมินความพึงพอใจของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมในระยะที่ 2 หลังร่วมกิจกรรมด้วยแบบประเมินความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลแบบสอบถามด้วยสถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ พฤติกรรม การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้วยการทดสอบทีแบบอิสระ (Independent t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามของกลุ่มทดลองในระยะก่อนใช้รูปแบบ หลังใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์และ 6 สัปดาห์ ด้วยการวิเคราะห์ Repeated-Measures ANOVA และ Two-way MANOVA

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามระยะของการวิจัยตามรายละเอียด ดังนี้

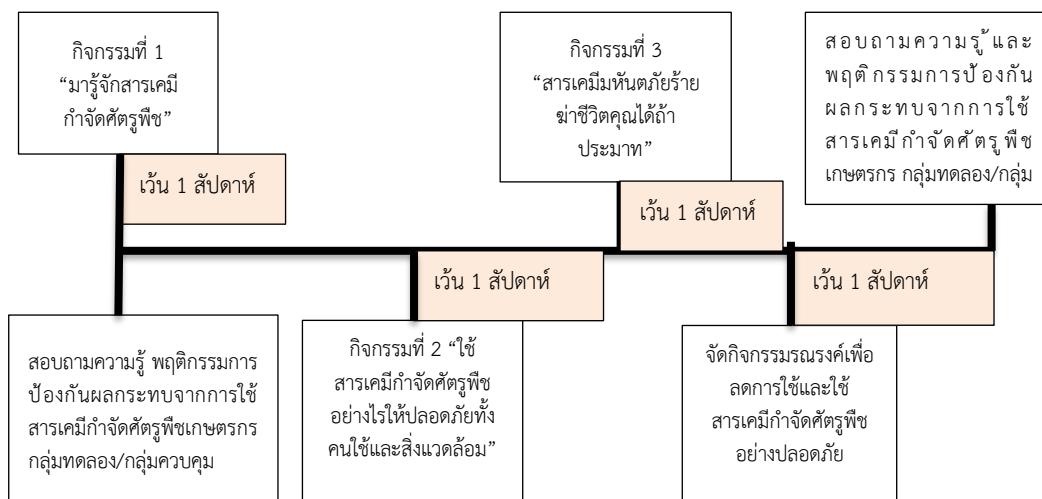
ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่าง 277 คนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี ร้อยละ 31.4 เป็นเพศชายร้อยละ 74.4 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 79.8 จบประถมศึกษาร้อยละ 88.8 สูบบุหรี่ ร้อยละ 29.2 ต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ร้อยละ 43.0 มีหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีร้อยละ 93.8 มีหน้าที่ผสมสารเคมีร้อยละ 58.8 ได้รับข้อมูลจากพ่อค้าขายสารเคมี ร้อยละ 81.6 และได้รับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ร้อยละ 61.7 ใช้สารเคมีเป็นเวลา 11 - 20 ปี ร้อยละ 43.0 มีพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร จำนวน 1 - 10 ไร่ และ 11 - 20 ไร่ ร้อยละ 37.9 เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีน้อยกว่า 10,000 บาทร้อยละ 57.4 ใช้สารเคมีเพื่อกำจัดวัชพืชร้อยละ 99.3 ได้รับคำปรึกษาจากผู้จำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชร้อยละ 62.1 กำจัดภาชนะบรรจุสารเคมีด้วยการเก็บรวบรวมไว้ขายให้กับผู้มารับซื้อของเก้าร้อยละ 64.6 กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับสูง ร้อยละ 61.4 มีพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยในการใช้สารเคมีระดับปานกลาง ร้อยละ 72.6 และภาคีเครือข่าย เห็นว่า เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลไม่ทั่วถึง เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และไม่ต่อเนื่อง เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้การลดผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อพฤติกรรมการป้องกันทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คืองบประมาณ และระยะเวลาในการใช้สารเคมี เกษตรกรมีงบประมาณไม่เพียงพอในการซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ป้องกันตนเองในการพ่นสารเคมี เกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีเป็นระยะเวลานาน เสี่ยงสูงมากกว่า

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี และนำไปทดลองใช้

รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ผู้วิจัยนำแนวคิดของการมีส่วนร่วมของ โคะเฮน และอัฟฮอฟฟ์ ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และแนวคิดแรงจูงใจในการป้องกันโรคของโรเจอร์ส ใช้กระบวนการรับรู้ของตนเอง 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การรับรู้ความรุนแรงของโรค 2) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค 3) ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง 4) ความคาดหวังในความสามารถตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร หลังจากภาคีเครือข่ายและผู้วิจัยร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัญหาของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามข้อมูลในระยะที่ 1 ได้มีการสรุปร่วมกันวางแผนกิจกรรม ได้ชุดกิจกรรมนำมาใช้ต่อไป องค์ประกอบที่ 2 ชุดกิจกรรมประกอบด้วย 3 กิจกรรม 1) ส่งเสริมทักษะความรู้ความเข้าใจ การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 2) ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากอุปกรณ์จริง 3) ส่งเสริมความตระหนักในเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้เกษตรกรบุคคลต้นแบบด้านสุขภาพ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ดำเนินการอีก 1 สัปดาห์ รวมระยะเวลา 4 สัปดาห์ ในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรม องค์ประกอบที่ 3 ภาคีเครือข่ายวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยการประชุมแบบมีส่วนร่วม ภาคีเครือข่าย ตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกร ในอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เข้าร่วมประชุมวางแผนได้กิจกรรม ดังนี้

ภาพที่ 1 กิจกรรมตามรูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัด ศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี

ระยะที่ 3 ประเมินผลรูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรกลุ่มทดลองระหว่างก่อนใช้รูปแบบหลังใช้รูปแบบ 4 และ 6 สัปดาห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) (n = 40)

	ตัวแปร	SS	df	MS	F	p
ความรู้	ความแปรปรวนในกลุ่ม	66.802	1	66.802	89.53	<0.001*
	ความคลาดเคลื่อน	.366	39	.009		
พฤติกรรม	ความแปรปรวนในกลุ่ม	489.917	1	489.917	193.71	<0.001*
	ความคลาดเคลื่อน	4.752	39	.122		

นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, SS = Sum of Square, MS = Mean Square

เกษตรกรกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรระหว่างก่อนใช้รูปแบบหลังการใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์ และ 6 สัปดาห์ของกลุ่มควบคุม ($n = 40$) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA)

	ตัวแปร	SS	df	MS	F	p
ความรู้ ^๑	ความแปรปรวนในกลุ่ม	52.890	1	52.890	.308	.602
	ความคลาดเคลื่อน	.904	39	.023		
พฤติกรรม ^๒	ความแปรปรวนในกลุ่ม	344.42	1	344.42	30.77	<0.001*
	ความคลาดเคลื่อน	3.52	39	.090		

นัยสำคัญที่ระดับ 0.05, SS = Sum of Square, MS = Mean Square

เกษตรกรกลุ่มควบคุมมีความรู้การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการใช้รูปแบบ ($n = 80$)

ตัวแปร	สถิติที่ทดสอบ	Value	F	df	p
ความรู้และพฤติกรรม	Pillai's Trace	0.008	.298 ^b	2.00	0.743
ผลกระทบทางสุขภาพ 3 ระยะ	Wilks' Lambda	0.992	.298 ^b	2.00	0.743
และผลกระทบสุขภาพ	Hotelling's Trace	0.008	.298 ^b	2.00	0.743
	Roy's Largest Root	0.008	.298 ^b	2.00	0.743

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 Box 's Test $M = 9.918$ $F = 3.214$ sig = 0.022

ความรู้และพฤติกรรมผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการใช้รูปแบบไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์ ($n = 80$)

ตัวแปร	สถิติที่ทดสอบ	Value	F	df	p
ความรู้และพฤติกรรมการ	Pillai's Trace	0.471	34.232 ^b	2.000	0.000*
ป้องกันผลกระทบทาง	Wilks' Lambda	0.529	34.232 ^b	2.000	0.000*
	Hotelling's Trace	0.889	34.232 ^b	2.000	0.000*

ตัวแปร	สถิติที่ทดสอบ	Value	F	df	p
สุขภาพ 3 ระยะและ ผลกระทบสุขภาพ	Roy's Largest Root	0.889	34.232 ^b	2.000	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากค่า Wilks' Lambda = 0.529 $F = 34.232^b$ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้เกษตรกรกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงได้มาก เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม พบว่าความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ (n = 80)

ตัวแปร	สถิติที่ทดสอบ	Value	F	df	p
ความรู้และพฤติกรรมการป้องกัน ผลกระทบทางสุขภาพ 3 ระยะและ ผลกระทบสุขภาพ	Pillai's Trace	0.764	124.541 ^b	2.000	0.000*
	Wilks' Lambda	0.236	124.541 ^b	2.000	0.000*
	Hotelling's Trace	3.235	124.541 ^b	2.000	0.000*
	Roy's Largest Root	3.235	124.541 ^b	2.000	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการใช้รูปแบบ 6 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$)

อภิปรายผล

1. สถานการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 277 คน ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 35 ถึง 44 ปี ร้อยละ 31.4 เป็นเพศชายร้อยละ 74.4 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 79.8 จบระดับประถมศึกษาร้อยละ 88.8 สูบบุหรี่ร้อยละ 29.2 ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 43.0 มีหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีร้อยละ 93.8 ในระยะก่อนฉีดพ่นสารเคมี มีการผสมสารเคมีฯ ในที่โล่งแจ้งเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของ

ฝุ่นละอองของสารเคมีฯ ระหว่างฉีดพ่นสารเคมีขึ้นเหนือลมขณะฉีดพ่นสารเคมีฯ เพื่อป้องกันสารเคมีเข้าสู่ร่างกายหลังฉีดพ่นคือทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีฯ โดยวิธีการเผาในที่โล่งแจ้ง การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลายชนิดรวมกันในการฉีดพ่นครั้งเดียว มีผลทำให้ได้รับสารพิษตกค้างเพิ่มมากขึ้น และมีพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยรวมระยะก่อนการฉีดพ่น ในระดับต่ำ พฤติกรรมระหว่างฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและหลังการฉีดพ่น ในระดับปานกลาง พฤติกรรมผลกระทบทางสุขภาพโดยรวมในระดับสูง และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรโดยรวม ในระดับปานกลาง เห็นได้ว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่องความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยืนยันได้จากการสัมภาษณ์ภาคีเครือข่ายวิชาการ ไม่เป็นไปตามที่การศึกษาของเจริญชัย หมื่นห่อ และบุญรอด ดอนประเพ็ญ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีระดับสูง พฤติกรรมการใช้สารเคมีทั้งก่อน ขณะใช้สารเคมี และหลังใช้สารเคมี อยู่ในระดับสูง (เจริญชัย หมื่นห่อ และบุญรอด ดอนประเพ็ญ, 2562) แต่อีกทั้งยังมีการศึกษาของ กวิสทรารินทร์ คณะพันธ์ และกาญจนา แซ่อิง พบว่ามีเกษตรกรบางส่วนที่มีความรู้แต่ไม่ตระหนักหรือละเลยต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรม ให้ความรู้เป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกษตรกรปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและมีความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง (กวิสทรารินทร์ คณะพันธ์ และกาญจนา แซ่อิง, 2562)

2. หลังทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เกษตรกรกลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ เมื่อเปรียบเทียบความรู้ ก่อนทดลองใช้รูปแบบ หลังทดลองใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์และติดตามผล 6 สัปดาห์ของกลุ่มทดลอง พบว่า หลังทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องของการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบในแต่ละช่วงเวลา ส่วนในกลุ่มควบคุมมีความรู้เรื่องป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกันเนื่องจากชุดกิจกรรมที่กลุ่มทดลองเข้าร่วมเป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยแบบแบ่งฐานการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ ทำให้เกษตรกรมีโอกาสสอบถามข้อสงสัย มีโอกาสสัมผัสอุปกรณ์การป้องกัน ฝึกปฏิบัติทั่วถึง และเน้นให้เกษตรกรรับรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรงของปัญหา เกิดความคาดหวังในการลดความเสี่ยง จะสามารถปฏิบัติได้ ตามแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers, R. W., 1986) ภาคีเครือข่ายในชุมชนได้มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินงานคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ให้คำแนะนำ ให้ความรู้การใช้สารเคมี การใช้อุปกรณ์ป้องกันผลกระทบทางสุขภาพ ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ตามที่ผลการศึกษาของ พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และพิรญา อึ้งอุดรภักดี พบว่า

หลังการดำเนินการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม ทำให้เกษตรกรมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรม การป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และพิรญา อึ้งอุตรภักดี, 2559)

3. หลังทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เกษตรกรกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนทดลองใช้รูปแบบ หลังทดลองใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์และติดตามผล 6 สัปดาห์ของกลุ่มทดลอง พบว่า หลังทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เกษตรกรมีพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบในแต่ละช่วงเวลาส่วนในกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะกลุ่มทดลอง ที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้ฝึกการใช้จึงเกิดความมั่นใจในการจะนำไปปฏิบัติจริง เมื่อมีความรู้ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภาคีเครือข่าย ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงเกิดพฤติกรรมการป้องกันที่ถูกต้องมากขึ้น ตามที่ผลการศึกษาของ เจริญชัย หมื่นห่อ และบุญรอด ดอนประเพ็ง พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีทั้ง ก่อน ขณะและหลังใช้สารเคมี ในระดับสูง การพัฒนาได้แนวปฏิบัติการลดการสัมผัสสารเคมีของการปลูกยาสูบ (เจริญชัย หมื่นห่อ และบุญรอด ดอนประเพ็ง, 2562)

4. รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่เหมาะสม ใช้งานง่าย มีประโยชน์ และนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในชั้นการตัดสินใจมีความสำคัญมาก (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1981) และแรงจูงใจในการป้องกันโรคเริ่มต้นจากการกระตุ้นความกลัวมาใช้ โดยเชื่อว่าบุคคลจะเกิดความตั้งใจในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้ของตนเอง (Rogers, R. W., 1986) เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีของเกษตรกร องค์ประกอบที่ 2 ชุดกิจกรรม 3 กิจกรรม 1) ส่งเสริมทักษะความรู้ความเข้าใจการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 2) ส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติจากอุปกรณ์จริง 3) ส่งเสริมความตระหนักในเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้เกษตรกรบุคคลต้นแบบด้านสุขภาพ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และองค์ประกอบที่ 3 ภาคีเครือข่ายวางแผนแบบมีส่วนร่วม ดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบส่งเสริมความรู้และพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทาง

สุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จัดกิจกรรมรณรงค์ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและใช้อย่างปลอดภัย จัดตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตั้งกองทุนสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ได้จริง เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของภาคีเครือข่าย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สถานการณ์การใช้สารเคมีในเกษตรกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยรวมระยะก่อนการฉีดพ่นในระดับต่ำ และพฤติกรรมป้องกันการผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรโดยรวมทุกระยะของการใช้ ในระดับปานกลาง เห็นได้ว่าเกษตรกรมีปัญหาเรื่องความรู้และพฤติกรรมป้องกันการผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยืนยันได้จากการสัมภาษณ์ภาคีเครือข่ายวิชาการ เมื่อมีการพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีที่เน้นการมีส่วนร่วมและใช้แนวคิดกระตุ้นความกล้าสร้างพฤติกรรมป้องกันโรค เกษตรกรมีความรู้และพฤติกรรมที่ดีขึ้น จังหวัดสุพรรณบุรีควรกำหนดนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อติดตามกำกับป้องกันการผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัย โดยใช้รูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่พัฒนาขึ้น และสนับสนุนความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้เกิดความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติ จนเกิดเป็นพฤติกรรมป้องกันการที่เหมาะสม จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถนำรูปแบบการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่พัฒนาขึ้น ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นได้

เอกสารอ้างอิง

- กวิศกรารินทร์ คณะพันธ์ และกาญจนา แซ่อิง. (2562). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันตัวเองจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรตำบลหนองแก้ว อำเภอมืองจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารการแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 3(3), 187-198.
- เจริญชัย หมื่นห่อ และบุญรอด ดอนประเพ็ง. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการลดการสัมผัสสารเคมีปราบศัตรูพืชของกลุ่มเกษตรกร กรณีศึกษาบ้านนายอ ตำบลนางาม อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม. วารสารศรีนครินทร์เวชสาร, 35(2), 210-216.

- พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย และพีรญา อึ้งอุตรภักดี. (2559). การประเมินผลกระทบทางสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 4(3), 17-28.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร การใช้ดิน. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2564 จาก <https://www.oae.go.th/view/1/การใช้ที่ดิน/TH-TH#MainContent>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. (2564). ศูนย์ข้อมูล HDC สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี โรคจากพิษสารกำจัดศัตรูพืช. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2564 จาก <https://spo.moph.go.th/spo/>
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2561). รายงานประจำปี 2561. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2562 จาก https://www.nhso.go.th/FrontEnd/page-about_result.aspx
- สำนักกระบวนวิทยา. (2560). สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ประจำปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 8 สิงหาคม 2562 จาก <http://203.157.15.110/boeeng/annual.php>
- Best, J. W. (1981). Research in Education. (4th ed). London: pretice-hall international.
- Bloom, B. S. et al. (1956). Toxonomy of educational objectives: Cognitive and affective Domains. New York: David Mckay.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. Ithaca, NY: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Daniel, W. W. (2010). Biostatics: Basic Concepts and Methodology for the Health. New York: John Wiley & Sons.
- Rogers, R. W. (1986). Protection Motivation Theory. Health Education Research Theory and Practice, 3(1), 153-161.

หลักพุทธธรรมและทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก เพื่อลดการทุจริตในองค์กร*

BUDDHADHAMMA PRINCIPLES AND KOHLBERG'S THEORY OF MORAL DEVELOPMENT FOR REDUCING CORRUPTION IN ORGANIZATIONS

วิภาวรรณ ลิ้มปไพบูลย์

Wiphawan Limphaibool

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

พระครูโกวิทธรรมวาทิ

Phrakhru Kowitarttawatee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: wiphawan_l@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมและเหตุผลทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งนำเสนอถึงพื้นฐานการใช้เหตุผลทางจริยธรรม และการรับรู้ทางสังคมของแต่ละบุคคลว่ามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม โดยบุคคลแต่ละคนจะมีการพัฒนาการที่แตกต่างกัน และสามารถส่งเสริมให้บุคคลมีการพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคล จะมีการพัฒนาไปตามระดับขั้น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนมีจริยธรรม ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม และระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กนี้เป็นพื้นฐานความคิดที่ได้รับการยอมรับจากนักจิตวิทยา นักการศึกษา และนักพฤติกรรมศาสตร์ นอกจากนี้ บทความมีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมความเข้าใจในหลักธรรมทางพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม ซึ่งประกอบด้วยหลักสัมมัตตปธาน 4 หลักโลกบาลธรรม 2 หลักสัพปุริสธรรม 7 หลักขราวาส 4 และหลักสุจริต 3 การนำเสนอบทความ ใช้รูปแบบการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางดังกล่าว เพื่อสามารถนำแนวทางการศึกษามาใช้เพื่อลดการตัดสินใจที่ไม่ถูกต้องหรือการทุจริตในองค์กร เพื่อเสริมสร้างจริยธรรม หรือความดีให้เกิดขึ้นในองค์กรและสังคมอย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถลดการทุจริต เพิ่มทัศนคติ

* Received 2 November 2021; Revised 11 May 2022; Accepted 15 May 2022

เชิงบวก คุณธรรม และจริยธรรม นำไปสู่การลดปัญหาของสังคม ลดความขัดแย้งแตกแยกและความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ลดพฤติกรรมการเบียดบังทรัพย์สินของส่วนรวมไปเป็นของส่วนตน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้หากคนในสังคมมีแนวทางในการตัดสินใจที่มีจริยธรรม จะสามารถส่งผลต่อการลดพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้ประเทศชาติและสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สงบสุข และสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: จริยธรรม, พุทธธรรม, พุทธศาสนา, การทุจริต, การพัฒนาเชิงจริยธรรม

Abstract

The objective of this article is to enhance the understanding of Kohlberg's theory of moral development and moral reasoning. Kohlberg introduced the fundamentals of using moral reasoning and social perception in relation to moral development. Each individual has a different path of moral development and can be promoted to a higher level. There are three levels of moral development, including pre-conventional morality, conventional morality, and post-conventional morality. This theory is a widely-accepted foundation of rationality for psychologists, educators, and behaviorists. In addition, this article enhances the understanding of traditional Buddhist principles including Sammappadhana⁴, Lokapaladhamma², Sappurisadhamma⁷, Karavasadhamma⁴, and Sujjarita³. This refers to the existing literature and the Buddhist principles regarding the prevention of incorrect decisions and corruption in the workplace. The core concept of this article can be applied to the development of morality and virtue in organizations and society. It provides means of reducing corruption, controversy, inequity, and fraud and increases positive attitudes, virtues, and morals. Consequently, social problems which interfere with the development of the country will be decreased. Individuals with morality-centered decision-making may be able to reduce corruption, leading to the development of a society that is strong, peaceful, and sustainable in the future.

Keywords: Moral, Buddhadhamma, Buddhism, Corruption, Moral development

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทุจริตถือเป็นปัญหาที่สำคัญระดับโลก และก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างมาก ปัญหาการทุจริตในองค์กรของประเทศไทยเกิดขึ้นมาช้านาน ถึงแม้จะมีการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โดยการปฏิรูปกฎหมาย หรือการเพิ่มโทษทางกฎหมายและทางสังคม ซึ่งสามารถลดการทุจริตได้ในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาการทุจริตของประเทศไทยก็ไม่ได้ลดลง และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการรวบรวมข้อมูลดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2563 ตามตารางที่ 1 ซึ่งแสดงค่าดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ค่าดังกล่าวแสดงถึงความโปร่งใสของประเทศ ทั้งนี้หากมีค่า CPI สูง แสดงถึงประเทศมีความโปร่งใสมาก คอร์รัปชันต่ำ โดยในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้คะแนนค่า CPI 36 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และมีค่า CPI ในอันดับที่ 104 จากทั้งหมด 180 ประเทศ (Transparency International, 2021) ซึ่งค่าดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงปัญหาทุจริตในประเทศไทยอยู่ในระดับสูง โดยหากในปัจจุบันไม่มีการแก้ไขหรือป้องกันอย่างเหมาะสมแล้ว จะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมในระยะยาว จนไม่สามารถแก้ไขได้

ตารางที่ 1 ดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 - 2563 (Transparency International, 2021)

พ.ศ.	คะแนน (เต็ม 100)	อันดับ	จำนวนประเทศ
2555	37	88	176
2556	35	102	177
2557	38	85	175
2558	38	76	168
2559	35	101	176
2560	37	96	180
2561	36	99	180
2562	36	101	180
2563	36	104	180

การทุจริตที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประเทศไทย ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงธุรกิจเอกชน ในกรณีที่ผู้บริหารไม่รักษาผลประโยชน์ของบริษัทใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ ทำให้การบริหารงานไม่โปร่งใส ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (เดือนเด่น จิตมั่นชัยธรรม และรจิตกนก นิคมบริรักษ์, 2544) มีการกล่าวถึงรูปแบบของการทุจริตสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบได้แก่ การทุจริตเชิงบุคคล การทุจริตเชิงสถาบัน และการทุจริตเชิงระบบ (Robinson, M., 1998) ซึ่งไม่ว่าจะมีมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตซึ่งใช้กฎระเบียบและการลงโทษมากเพียงใด ก็ยังไม่สามารถทำให้สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก

1. รูปแบบของการทุจริตมีความหลากหลาย และมีการพัฒนาและร่วมมือกันระหว่างบุคคลอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การรับเงินหรือได้รับสิ่งตอบแทนเป็นรางวัล การละเมิดระเบียบเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว การจ่ายเงินสนับสนุนให้แก่ผู้มีหน้าที่ออกกฎหมาย การเบี่ยงเบนทรัพยากรของรัฐให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การเพิกเฉยต่อกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย การเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม การเล่นพรรคเล่นพวก การกำหนดราคา การจัดซื้อจัดจ้างให้สูงกว่าความเป็นจริง การสร้างโครงการปลอม การแจ้งตัวเลขค่าใช้จ่ายที่เป็นเท็จ ฯลฯ

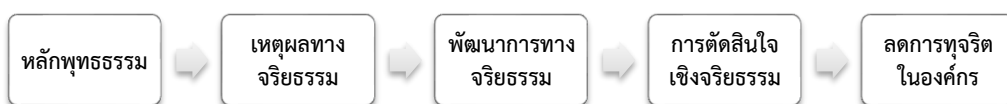
2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการทุจริตได้แก่ ค่านิยมของสังคมหรือองค์กรที่ทำให้การทุจริตแพร่กระจาย การร่วมมือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเพื่อปกปิดและกีดกันไม่ให้บุคคลอื่นรับรู้หรือเข้าร่วม อำนาจทางการเมืองที่ถูกผูกขาดทำให้การทุจริตเกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานและรุนแรง (Johnston, M., 1998) ซึ่งสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเอื้ออำนวยให้เกิดการทุจริตอย่างต่อเนื่องและฝังลึกยาวนาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงให้ความสำคัญกับการเป็นคนดีมีจริยธรรม เห็นได้ชัดจากพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสที่ได้ทรงพระราชทานเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522 ว่า “...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่หมกมุ่นไม่มีความวิริยะอุตสาหะที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...” พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533 ว่า “...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริตไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...” และพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546 ว่า “...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนที่มีสุจริตทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป...” และ “...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้ว บ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะมีทุจริต...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีการระบุในแผนฯ เกี่ยวกับการสร้างสังคมไทยให้มีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม ปลุกฝังให้คนไทยไม่โกง โดยมุ่งสร้างจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์สาธารณะ ทศคนคิดเชิงบวก รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับทุกกลุ่มในสังคม ผ่านกลไกครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน และเครือข่ายทางสังคม ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นการสร้างค่านิยมส่วนบุคคลให้เกิดจริยธรรมเพื่อป้องกันและปราบปรามไม่ให้เกิดการทุจริตหรือลดการทุจริตให้น้อยลงในสังคมไทย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาและเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและเสนอแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจริยธรรมและการใช้เหตุผลการตัดสินใจเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่หากไม่มีการพัฒนาและไม่มีเหตุผลในการตัดสินใจอย่างถูกต้องทางจริยธรรมแล้วจะมีผลต่อการเกิดการทุจริตในองค์กร ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมให้มีความอ่อนแอ โดยเชื่อมโยงเปรียบเทียบทฤษฎีดังกล่าวกับหลักธรรม และแนวคิดพื้นฐานของพุทธศาสนา โดยการทบทวนวรรณกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน และหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นในการวิจัย เพื่อแสดงถึงความเชื่อมโยงทฤษฎีการพัฒนาและเหตุผลเชิงจริยธรรม กับหลักธรรมพื้นฐานทางพุทธศาสนา เพื่อลดการทุจริตในองค์กรโดยมีสาระสำคัญตามภาพที่ 1 การนำแนวคิดของหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการตัดสินใจทางจริยธรรมให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง และเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมให้เพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย ซึ่งหากคนในสังคมไทยมีการตัดสินใจเชิงจริยธรรมมากยิ่งขึ้น มีผลทำให้ลดการทุจริต สังคมมีความเข้มแข็ง สงบสุข และมีการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 หลักพุทธธรรมกับการพัฒนาทางจริยธรรมเพื่อลดการทุจริตในองค์กร

จริยธรรม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเน้นแนวทางพัฒนาตามหลักแนวคิดการพึ่งตนเอง โดยใช้หลักพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ การพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ใช้ความรู้ คุณธรรม และความเพียรในการปฏิบัติและการดำรงชีวิตสอดคล้องกับนโยบายของพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนดีที่เก่งและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญต่อความมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำว่าจริยธรรม ได้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางในหลายศาสตร์ เช่น ปรัชญาและศาสนา สังคม และมานุษยวิทยา จิตวิทยา ฯลฯ

ความหมายของจริยธรรมแยกได้เป็นสองความหมาย โดยความหมายแรกเน้นไปที่พฤติกรรมของบุคคล เช่น จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ความหมายทาง พุทธศาสนาใน พจนานุกรมพุทธ

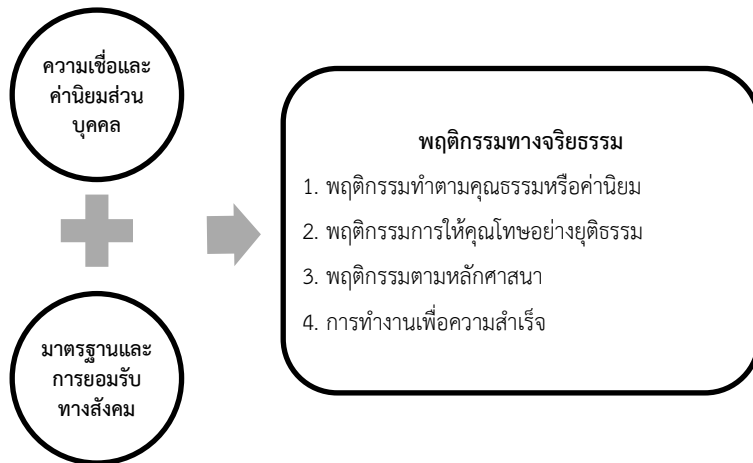
ศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) กล่าวถึงจริยธรรม โดยแยกคำว่าธรรมเป็นหลักความประพฤติหรือหลักการดำเนินชีวิต คำว่าจริยะ แปลว่าอันประเสริฐ จริยธรรมแปลว่าความประพฤติอันประเสริฐ หรือทางดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หมายถึง มรรคมิ้องค์ 8 หรือศีล สมาธิ ปัญญา จริยธรรมเป็นหลักการที่บุคคลยึดถืออยู่ในใจ ในการตัดสินใจความถูกต้อง ดีเลว ควร ไม่ควรทำ ของพฤติกรรมต่าง ๆ จริยธรรมของบุคคลอาจกำหนดตามหลักกฎหมาย ความเชื่อและค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ (ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพร อูวรรณโณ, 2530) เป็นต้น ส่วนความหมายที่สองให้ความหมายของจริยธรรมโดยเน้นไปที่สังคม มาตรฐานและการยอมรับจากสังคม ได้แก่ จริยธรรม หมายถึงองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ดี สมควร เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม (Piaget, J., 1932) จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี ซึ่งพัฒนาจากกฎเกณฑ์และมาตรฐานของคนในสังคมจนเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล โดยสังคมจะตัดสินว่าพฤติกรรมนั้นถูก หรือผิด จริยธรรมเป็นระบบของการทำความดี ละเว้นความชั่ว (Kohlberg, L., 1973); (Kohlberg, L., 1981) จริยธรรมหมายถึงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมในการมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคม (Rest, J. R., 1980) จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับของสังคม (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) เป็นต้น มีการศึกษารูปแบบของจริยธรรมในขอบข่าย 3 ประการคือ 1) จริยธรรมในแบบการคิดหาเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) จริยธรรมในแบบความรู้สึกทางจิตใจ โดยศึกษาค่านิยม ความเชื่อ ความรู้สึกชอบและไม่ชอบ และ 3) จริยธรรมในแบบของการแสดงออกภายนอก ซึ่งเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2549) จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อค่านิยมหรือคุณธรรมตั้งแต่ 2 ตัวขัดแย้งกัน ทำให้บุคคลต้องตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาในการเลือกที่จะปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยมตัวใดตัวหนึ่ง บุคคลที่ตัดสินใจเลือกคุณธรรมหรือค่านิยมที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มักเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูง จริยธรรมจึงมีความหมายรวมถึงสาเหตุ กระบวนการและผลของการกระทำ ความดี ยกเว้นความชั่ว จริยธรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีในบุคคล และทำให้คนทำความดีอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2561)

พฤติกรรมทางจริยธรรมมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการได้แก่ 1) พฤติกรรมทำตามคุณธรรมหรือค่านิยม ได้แก่ พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมรักสามัคคี พฤติกรรมอดทน อดกลั้น อดออม พฤติกรรมรักชาติ พฤติกรรมทำตามกฎหมาย ฯลฯ 2) พฤติกรรมทำให้คุณและโทษแก่ผู้อื่นอย่างเหมาะสมและยุติธรรม 3) พฤติกรรมตามหลักศาสนา และ 4) การทำงานเพื่อความสำเร็จ มากกว่าทำงานเพื่อหวังลาภ ยศ สรรเสริญ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2550); (Villegas de Posada, C., 1994)

จากความหมายและพฤติกรรมทางจริยธรรมดังกล่าว พบว่าจริยธรรมเป็นหลักการดำเนินชีวิตที่ดีของบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายความหมายได้ในส่วนของการเกิดขึ้นของจริยธรรม

ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลเอง จากความเชื่อและค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และส่วนของจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการกำหนดมาตรฐานของสังคม และได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งทั้งสองส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรม ตามที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ที่มาของจริยธรรมและพฤติกรรมทางจริยธรรม

จริยธรรมในการทำงาน

จริยธรรมในการทำงาน คือ ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่วในเรื่องที่รับผิดชอบ และเกี่ยวข้องกับปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทำงาน เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงาน และผลงาน ตลอดจนเกี่ยวข้องกับผู้รับประโยชน์หรือโทษ จากผลงานนั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2538) มีงานวิจัยหลายงานกล่าวถึงความเกี่ยวข้องของศาสนากับจริยธรรมในการทำงาน โดยกล่าวถึงการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี สวดมนต์ ไหว้พระ รักษาศีล ทำสมาธิ และมีวิถีชีวิตตามแนวทางของพุทธศาสนา มักเป็นผู้มีจริยธรรมในการทำงาน ได้แก่ การศึกษาในกลุ่มมัคคุเทศก์ (ชัยยุทธ กุลตั้งวัฒนา และคณะ, 2547) การศึกษาในกลุ่มข้าราชการตำรวจ (น็อน พินประดิษฐ์ และคณะ, 2546) การศึกษาในกลุ่มครู (โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ, 2545) พบว่า ศาสนามีความสัมพันธ์ต่อจริยธรรมในการทำงาน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทุจริตในการทำงาน นอกจากนั้นการนำหลักการทางพุทธศาสนา ได้แก่ ธรรมวินัย ศีล 5 สัมมาอาชีวะ หลักสุจริต มาใช้เป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขหรือยุติปัญหาการทุจริตในวงสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันปัญหาดังกล่าวในระยะยาว (พิเชษฐ์ หังโต, 2559) จริยธรรมในการทำงานเป็นหลักการที่พึงประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง ไม่นำความลับขององค์กรไปเปิดเผย ไม่เบียดบังหรือยกยอกทรัพย์สินขององค์กรไปใช้ส่วนตัว มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ องค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้อง

มีจริยธรรมในองค์กร (Kubal, D. et al., 2006) หากทุกคนในองค์กรมีจริยธรรมในการทำงาน จะทำให้องค์กรมีความมั่นคงและยั่งยืน ส่งผลดีต่อสังคมในระยะยาวต่อไป

ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, L., 1973) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โคลเบอร์กมีแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget, J., 1932) ซึ่งนำเสนอว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความฉลาดที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างไรก็ตามเพียเจต์ได้นำเสนอว่าพัฒนาการทางสติปัญญากับพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ อยู่ในขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ปี ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งนำเสนอว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ สามารถพัฒนาอีกหลายขั้นตอนจากวัยเด็กจนถึงอายุ 25 ปี โดยระดับการพัฒนาการทางจิตใจนั้นจะแสดงออกมาในรูปของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และแบ่งระดับการพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น ต่อมามีการนำเสนอบทความที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจริยธรรมขั้นที่ 7 ซึ่งเรียกว่า Ultimate Faith ซึ่งขั้นสูงสุดนี้สามารถเปรียบเทียบกับความเชื่อถือศรัทธาขั้นปรมาตม์ของพุทธศาสนา ทฤษฎีของโคลเบอร์ก นำเสนอถึงการพัฒนาทางจริยธรรมแต่ละขั้นเป็นผลของความสามารถทางปัญญา การคิดไตร่ตรองโดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับส่วนหนึ่งมาจากความเข้าใจของตนเองในสิ่งต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม แล้วนำมาจัดระเบียบความคิด จำแนกประเด็นต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน และบูรณาการประเด็นต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ นำไปสู่การจัดระเบียบความคิดใหม่ ทำให้มีการพัฒนาจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง โดยมีระดับและขั้นในพัฒนาการทางจริยธรรมดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรม (Pre-conventional morality level) เป็นระดับที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ คำนึงถึงโทษและผลประโยชน์ ที่ตนเองจะได้รับ แบ่งได้เป็น 2 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังคำสั่งและเกรงกลัวการถูกลงโทษ อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 2 - 7 ปี ซึ่งในขั้นนี้คนจะทำความดีตามกฎเกณฑ์และเชื่อฟังคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น ผู้ปกครอง พ่อแม่ ครู เนื่องจากกลัวการถูกลงโทษ

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัลและสิ่งตอบแทน อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 7 - 10 ปี ในขั้นนี้คนจะเห็นความสำคัญของรางวัลและสิ่งตอบแทน เป็นแรงจูงใจในการทำคามดี

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional morality level) เป็นระดับที่ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม กลุ่มย่อย ตามกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ทางศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 3 การทำตามความเห็นและการยอมรับของผู้อื่น อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 10 - 13 ปี ในขั้นนี้คนจะทำในสิ่งที่คนอื่นเห็นด้วย และต้องการการยอมรับของผู้อื่น

ขั้นที่ 4 การทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม โดยยึดกฎระเบียบเป็นสิ่งสำคัญ อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13 - 16 ปี ในขั้นนี้คนจะเข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบ และบรรทัดฐานของสังคม และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่

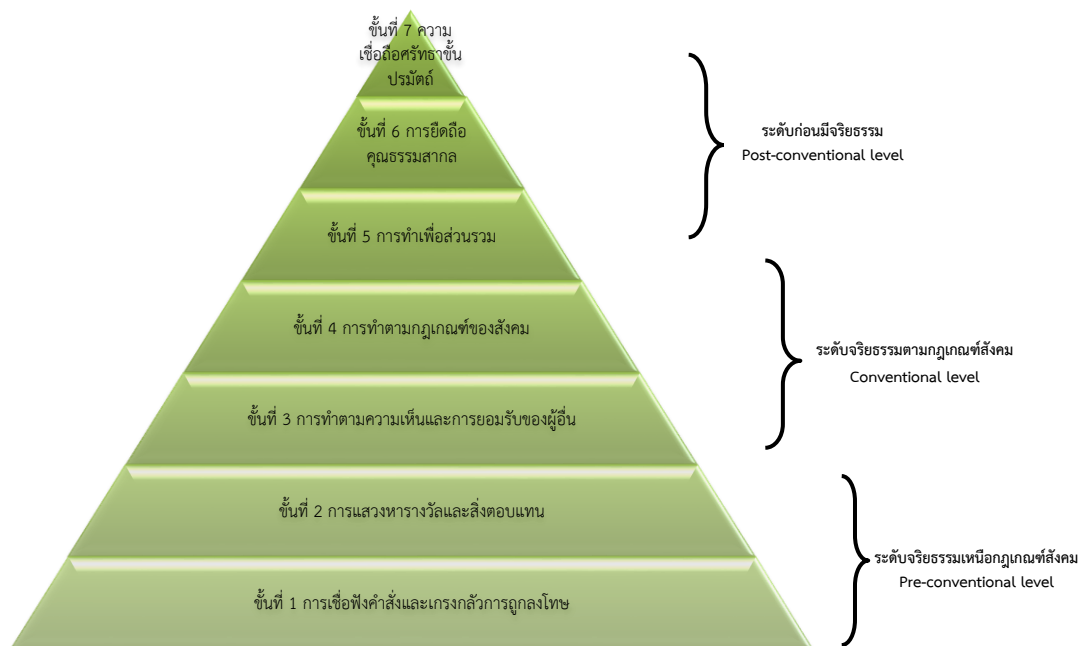
ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-Conventional morality level) เป็นระดับที่ทำตามความคิด วิจลณญาณของตนและเหตุผลตามความเหมาะสม บนหลักของความยุติธรรม แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 5 การทำเพื่อส่วนรวม อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้คนจะให้ความสำคัญกับความถูกต้องโดยพิจารณาจากเหตุผล และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ

ขั้นที่ 6 การยึดถือคุณธรรมสากล อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งให้ความสำคัญกับจริยธรรม และความถูกต้องตามหลักสากล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของมนุษยชน เกิดจากสติปัญญาและประสบการณ์ในขั้นสูง

ต่อมา มีการนำเสนอบทความที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจริยธรรมขั้นที่ 7 ซึ่งเรียกว่า ความเชื่อถือศรัทธาขั้นปรมาตม (Ultimate Faith) ซึ่งกล่าวว่า ความมีเหตุผลทางจริยธรรมที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำของคนขึ้นอยู่กับความเชื่อถือศรัทธาในความเกี่ยวเนื่องของชีวิต (Kohlberg, 1981) ในระดับนี้สามารถเปรียบเทียบได้กับการเวียนว่ายตายเกิด หรือหลักของกรรม ตามหลักการของพุทธศาสนา

ภาพที่ 3 แสดงถึงระดับและขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ทั้งนี้ โคลเบอร์กเชื่อว่ามนุษย์จะมีระดับการพัฒนาทางจริยธรรมที่เป็นลำดับขั้น จากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 7 โดยไม่มีการข้ามขั้น เช่น ไม่สามารถข้ามจากคนเห็นแก่ตัวในขั้นที่ 1 ไปยังขั้นการทำเพื่อส่วนรวมในขั้นที่ 5 โดยไม่ผ่านขั้นที่ 4 การทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมก่อน เพราะโคลเบอร์กเชื่อว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงได้ ต้องได้รับประสบการณ์ทางสังคม และเข้าใจประสบการณ์ที่ได้รับมาก่อนหน้านั้น จึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับของการพัฒนาการ ซึ่งระดับพัฒนาการดังกล่าวอาจหยุดที่ระดับใดระดับหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับระดับของสติปัญญา และประสบการณ์ที่ได้รับ มีงานวิจัยที่นำเสนอว่ามีคนประมาณ 10 - 15% เท่านั้นที่มาถึงระดับที่ 3 หรือระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ สังคม (Kohlberg, L., 1958) นอกจากนั้น มีงานวิจัยฉบับหนึ่งค้นพบว่าคนส่วนใหญ่ในโลกมีระดับการพัฒนาทางจิตใจและเหตุผลทางจริยธรรมในระดับที่ 1 และ ระดับที่ 2 เท่านั้น และคนจำนวนน้อยมากที่จะถึงระดับที่ 3 (Ma, H. K., 2013) แสดงให้เห็นว่าระดับการพัฒนาทางจริยธรรมของคนในโลกมีจำนวนน้อยที่จะทำเพื่อส่วนรวม และมีศรัทธาในความดีงาม ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากปัจจุบันอยู่ในยุคของศีลธรรมที่เสื่อมลงจากการพัฒนาทางจริยธรรมที่มีผลต่อจิตใจของคน

ภาพที่ 3 ระดับการพัฒนาทางจริยธรรมและขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kohlberg, L., 1973)

การเชื่อมโยงทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมกับหลักพุทธธรรม

เนื่องจากระดับการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์กสามารถพัฒนาได้ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ การเชื่อมโยงทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก กับหลักพุทธธรรม จึงเป็นประโยชน์ในแง่ที่ว่าเราสามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อให้เกิดการปลูกฝังในคนแต่ละระดับอายุเพื่อลดการทุจริตในองค์กร โดยสามารถอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมและหลักพุทธธรรมได้ดังนี้

ตามทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ในระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยขั้นการใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นที่ 1 การเชื่อฟังคำสั่งและเกรงกลัวการถูกลงโทษ และขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัลและสิ่งตอบแทน เป็นระดับการพัฒนาทางจิตใจและเหตุผลทางจริยธรรมที่พบในเด็กก่อนวัยเรียนถึงนักเรียนระดับประถม ในระดับนี้พฤติกรรมของมนุษย์จะเป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมของมนุษย์ได้ เพราะได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจเหนือกว่า การเชื่อฟังคำสั่งดังกล่าวเนื่องจากการเกรงกลัวการลงโทษหากไม่ทำตามคำบอกกล่าว และการตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ขึ้นอยู่กับรางวัลและสิ่งตอบแทน ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะมีระดับการพัฒนาทางจิตใจและเหตุผลทางจริยธรรมในระดับนี้ ซึ่งจะมองเห็นแต่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก และการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดจะเป็นสิ่งที่ตนเองคิดว่าดีที่สุดในสำหรับตนเอง และหากไม่มีคนรู้เห็นสิ่งที่ตนกระทำความผิดก็สามารถทำได้

ซึ่งหากคนมีระดับการพัฒนาทางจิตใจและเหตุผลทางจริยธรรมในระดับนี้ โดยไม่มีการพัฒนาไปในระดับที่สูงขึ้น จะทำให้เกิดปัญหาการทุจริตในองค์กร เนื่องจากมองเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว

ในทางศาสนาพุทธสามารถเปรียบเทียบระดับการพัฒนาทางจิตใจและเหตุผลทางจริยธรรมในระดับที่ 1 นี้ได้กับภาวะจิตของอริชา ตัณหา และอุปาทาน ซึ่งเป็นกิเลสที่แฝงลึกซึ้งซ่อนในจิตใจ และเป็นสิ่งที่บังคับบัญชาพฤติกรรมของมนุษย์ให้ เป็นไปตามอำนาจของมันตลอดจนเป็นสิ่งที่หล่อหลอมบุคลิกภาพ และเป็นที่มาแห่งความทุกข์ อริชชาหมายถึง ความไม่รู้แจ้ง หรือความไม่รู้ตามสภาพความเป็นจริง ตัณหา หมายถึง ความทะยานอยาก และ อุปาทาน หมายถึง ความยึดติดถือมั่น ซึ่งทั้งสามสิ่งนี้มีความเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบและพ่วงกันอยู่เสมอ เช่น เมื่อไม่รู้ในสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริง จึงอยากเข้าไปยึดถือว่าเป็นของเรา ซึ่งเป็นเรื่องของความเห็นแก่ตัว มองข้ามเหตุผลที่แท้จริงมากขึ้น การไม่ตระหนักรู้และยึดติดสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวตนเช่นนี้ เท่ากับตกอยู่ในอำนาจของมัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) อริชชา ตัณหา และอุปาทานเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการขาดจริยธรรม ส่งผลต่อพฤติกรรมการทุจริตในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อสังคมตามที่ได้กล่าวมาแล้ว การจะแก้ไขหรือบรรเทาภิเลสเหล่านี้ ต้องมีการปลูกฝังหลักพุทธธรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์ เนื่องจากพัฒนาการทางจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก มีการนำเสนอว่าในแต่ละขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ต้องอาศัยความสามารถทางปัญญาของบุคคล ในการไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับมาจำแนกและบูรณาการประเด็นต่าง ๆ ให้ชัดเจน แล้วนำมาจัดระเบียบความคิดใหม่ ทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรม ดังนั้น การนำพุทธธรรมมาใช้เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลในการจัดระเบียบความคิดของมนุษย์ จะมีผลต่อการพัฒนาจิตใจและกระบวนการตัดสินใจตามเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทุจริตในองค์กรได้ในระยะยาว โดยได้แสดงไว้ในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ความเชื่อมโยงของกิเลส หลักพุทธธรรม และทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

หลักพุทธธรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของมนุษย์

หลักพุทธธรรมที่สำคัญและเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระดับจิตใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์ และควรนำมาปลูกฝังเพื่อลดการทุจริตในองค์กร ประกอบด้วย

หลักสัมมปปธาน 4 หรือ ปธาน 4

จากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554) กล่าวถึง หลักสัมมปปธาน 4 หรือ ปธาน 4 ประกอบด้วย

1. สังวรปธาน หมายถึง เพียรระงับยับยั้งบาปอกุศลกรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น
2. ปหานปธาน หมายถึง เพียรละบาปอกุศลกรรมที่เกิดขึ้นแล้ว
3. ภาวนापธาน หมายถึง เพียรทำกุศลกรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมี
4. อнуรักขนาปธาน หมายถึง เพียรรักษากุศลกรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพบูลย์

หลักสัมมปปธาน 4 เป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริต พระพรหมบัณฑิต ได้กล่าวถึงกระบวนการในการนำสัมมปปธาน 4 มาใช้ในหลักสูตรนี้ 2 ประการได้แก่ 1) กระบวนการระดับดับปัญหาทุจริตด้วยหลักสังวรปธาน และปหานปธาน เพื่อจัดการกับปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้นให้สงบระงับไป และ 2) กระบวนการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสุจริต โดยการใช้ภาวนापธานและอนุรักษนาปธาน เพื่อสรรสร้างและรักษาวัฒนธรรมแห่งความสุจริต ทำให้เกิดสังคมที่เข้มแข็งและอุดมปัญญา ส่งผลให้สังคมปราศจากปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน (มหาเถรสมาคม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2564)

หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก 2

หิริ และ โอตตปปะ เป็นธรรมคัมภีร์ครองโลก ซึ่งช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อน และสับสนวุ่นวาย โดยหิริ หมายถึงความละอาย หรือละอายใจต่อการทำความชั่ว และโอตตปปะ หมายถึง ความกลัวบาป หรือเกรงกลัวต่อความชั่ว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554)

ได้มีการขยายความคำว่าหิริ และโอตตปปะ ไว้ว่า หิริ หมายถึง ความละอายใจตัวเองต่อการทำชั่วทำผิด และละอายต่อการประพฤติทุจริตทั้งหลาย หิริเป็นธรรมรักษาคัมภีร์ครองโลก หรือโลกบาลธรรม ทำให้โลกเกิดสันติและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิรินั้นจะละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ไม่เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ส่วนคำว่าโอตตปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อผลของความชั่วและความทุจริตที่ตนเองทำ เป็นภาวะของจิตที่หวั่นไหวต่อการทำชั่ว เพราะกลัวต่อความผิดที่จะส่งผลในภายหลัง (สกุล อ้นมา, 2562)

หิริ โอตตปปะ ถูกนำมาใช้ในงานวิจัยเพื่อการส่งเสริมจริยธรรมในหลายงาน หิริ โอตตปปะเป็นหลักพุทธธรรมที่ใช้สำหรับการแก้ปัญหาสังคม โดยสามารถแก้ที่จิตใจด้วย

เหตุผลเชิงจริยธรรมในใจ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยตรง และสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ (สุจิต ภูงสิ, 2560) นอกจากนั้น หิริ โอตตปเป ยังเป็นหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาตัวแบบจริยธรรมของข้าราชการ (พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, 2559) จากความหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหิริ โอตตปเปดังกล่าวเห็นได้ว่า หากมนุษย์มีหลักธรรมนี้จะส่งผลถึงจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลในการควบคุมตนเองไม่ให้ประพฤติปฏิบัติในการทุจริตทั้งหลายทั้งในที่ลับและที่เปิดเผย มีผลโดยตรงต่อการลดการทุจริตในองค์กร และส่งผลต่อความสงบสุขของสังคมอย่างแท้จริง

หลักสัปปริสธรรม 7

หลักสัปปริสธรรม 7 ถูกนำมากล่าวอ้างถึงในงานวิจัยว่าเป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขวิกฤตปัญหาสังคม (พระทองพจน์ ธีธมโม (พรมราช) และคณะ, 2561) และเป็นหลักธรรมที่นำมาใช้เพื่อให้สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ, 2564)

ความหมายของหลักสัปปริสธรรม 7 กล่าวไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ระบุว่า เป็นธรรมของสัตบุรุษ หรือคุณสมบัติของคนดี ซึ่งเป็นธรรมที่ทำให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ควรค่าแก่การยกย่องนับถือ ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการได้แก่

1. อัมมัญญตา ความรู้จักธรรม รู้หลัก หรือ รู้จักเหตุ การรู้จักหลักการและสาเหตุที่ทำให้เกิดสิ่งใดเป็นสำคัญ เพราะเป็นการมุ่งเน้นศึกษาให้เข้าใจถึงสาเหตุที่เกิดขึ้น เช่น การทำความดีเป็นเหตุแห่งความสุข และการทำความชั่วเป็นเหตุแห่งความทุกข์

2. อตถัญญตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือ รู้จักผล การรู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น หากรู้ผลว่าการกระทำของตนจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนลำบาก ก็อาจจะเว้นสิ่งที่ทำนั้นเสีย

3. อัตตัญญตา ความรู้จักตนว่าเป็นอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม สามารถวิเคราะห์จุดดี และจุดด้อยของตนเอง โดยหากมีข้อดีหรือมีความถนัดทางด้านใด จะสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ และหากมีข้อบกพร่อง ก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นตามความเหมาะสม

4. มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ไม่ใช่จ่ายเกินความจำเป็น เพื่อไม่ให้เดือดร้อนต้องเบียดเบียนผู้อื่นในภายหลัง หากไม่รู้จักประมาณตน ใช้จ่ายเกินความจำเป็น อาจทำให้เกิดการทุจริตขึ้นได้

5. กาลัญญตา ความรู้จักกาล ความเหมาะสม ระยะเวลา มีการจัดการบริหารเวลาอย่างเหมาะสม ไม่เบียดบังเวลาของผู้อื่น รักษาเวลาให้เที่ยงตรง ทำงานให้ทันเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งใจไว้

6. ปริสัณญตา ความรู้จักชุมชน รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีและระเบียบปฏิบัติในสังคมที่อาศัยอยู่ ปรับตัวให้เข้ากับสังคมในด้านที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกัน และเกิดความสงบสุขในสังคม

7. บุคคลัญญตา ความรู้จักบุคคล อุปนิสัย ความแตกต่าง นิสัยใจคอของบุคคล เพื่อให้เข้าใจบุคคลที่ต้องอยู่ร่วมกัน และปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมว่าควรเกี่ยวข้องหรือไม่ ควรตักเตือน สั่งสอน ตำหนิ หรือยกย่องอย่างไร ความรู้จักบุคคลนี้จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554)

หลักขรवासธรรม 4

หลักขรवासธรรม 4 เป็น หลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือนที่ประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ มีความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน (พิชณฺ หอมสมบัติ และคณะ , 2564)

ความหมายของขรवासธรรม 4 ซึ่งกล่าวไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่าเป็นธรรมสำหรับการครองเรือน ประกอบด้วย

1. สัจจะ ซึ่งหมายถึงความซื่อสัตย์ การประพฤติตนด้วยความสุจริต ไม่คดโกง มีความจริงใจในการทำงาน และการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง

2. ทมะ หมายถึงการรู้จักควบคุมจิตใจ ไม่ให้เผลอยากได้ในสิ่งที่ไม่ควรได้ หรือสิ่งที่ไม่ใช่ของของตน ปรับปรุง ข้อบกพร่องในหน้าที่การงานของตนเอง เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา

3. ขันติ หมายถึง ความอดทนต่อสิ่งชั่วร้าย ไม่ให้หลงไปกระทำความผิด มีความขยันหมั่นเพียร อดทนต่อความ ยากลำบากในการทำงาน

4. จาคะ หมายถึง การเสียสละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554)

หลักสุจริต 3

ความหมายของสุจริต 3 ซึ่งกล่าวไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ว่าเป็นความประพฤติดี ประพฤติชอบ ซึ่งประกอบด้วยกายสุจริต วาจาสุจริต และ มโนสุจริต ซึ่งได้กล่าวความเชื่อมโยงกับศีล 5 ไว้ว่ากายสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบด้วยกาย เป็นการงดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิฉฉาจาร วาจาสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบด้วยวาจา เป็นการงดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับมุสาวาท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ และมโนสุจริต หมายถึงความประพฤติชอบด้วยใจ หมายถึง อนุรักษณา อพยาบาท และสัมมาทิฐิ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554)

สุจริตธรรมเป็นเครื่องมือที่ใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน และได้ให้ความหมายของสุจริต 3 ไว้ดังนี้

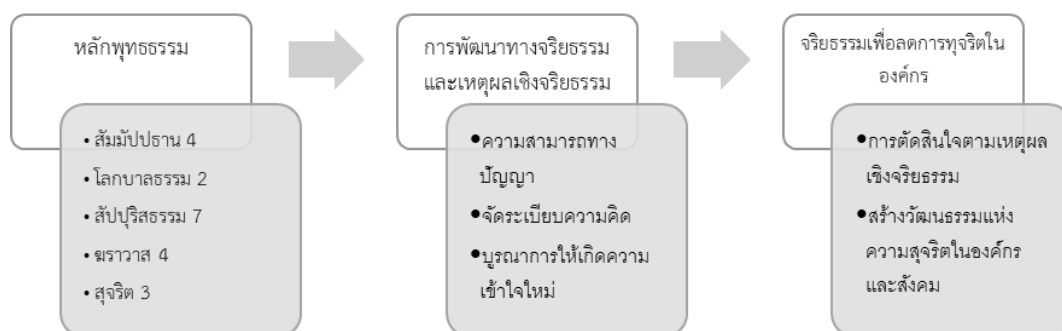
1. กายสุจริต เป็นการประพฤติดีทางกาย งดเว้นการเบียดเบียนและฆ่าสัตว์ (ปาณาติบาต) ไม่แย่งชิง คดโกง ยักยอก สิ่งที่เป็นเจ้าของไม่อนุญาต (อทินนาทาน) และการประพฤติผิดในเรื่องกามคุณ (กาเมสุมิฉฉาจาร)

2. วชิรสุจิริต เป็นการประพฤติดีทางวาจา โดยการงดเว้นการพูดเท็จ (มุสาวาท) การพูดจาส่อเสียด (ปสุณวาจา) การพูดจาหยาบคาย (ผรุสวาจา) และการพูดจาเพ้อเจ้อไร้สาระ (สัมผัปปลาปะ)

3. มโนสุจิริต เป็นการประพฤติดีทางใจโดยไม่เพ่งเล็งแสวงหาช่องทางให้ได้ทรัพย์ของผู้อื่น (อนภิชฌา) การไม่พยาบาทจองเวร (อพยาบาท) และ การมีปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง (สัมมาทิฐิ) (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557)

การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาดังกล่าวข้างต้นอันประกอบด้วยหลักสัมมปปชาน 4 หลักธรรมคัมภีร์ครองโลก 2 (หิริ โอตตัปปะ) หลักสัปปริสธรรม 7 หลักฆราวาส 4 และ หลักสุจิริต 3 ซึ่งล้วนแต่เป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญเพื่อสร้างเสริมจริยธรรมในสังคมไทยเป็นสิ่งสำคัญในการปลูกฝังความดี และจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยโดยใช้หลักพุทธศาสนาเพื่อลดการทุจริตในองค์กร สามารถอธิบายได้ตามภาพที่ 5 ซึ่งหากสามารถทำได้จริงจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยในระยะยาว

ภาพที่ 5 สรุปการใช้หลักพุทธธรรมและพัฒนาการทางจริยธรรมเพื่อลดการทุจริตในองค์กร

สรุป

ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กซึ่งนำเสนอว่าแต่ละบุคคลมีการพัฒนาทางจริยธรรมที่แตกต่างกัน และสามารถส่งเสริมให้มีการพัฒนาระดับจริยธรรมและการใช้เหตุผลทางจริยธรรมได้ด้วยความสามารถทางปัญญา การไตร่ตรอง การจัดระเบียบความคิด และการบูรณาการให้เกิดความเข้าใจใหม่ ดังนั้นหากมีการนำหลักพุทธธรรมมาปลูกฝัง ถ่ายทอด และได้มีการศึกษาอบรมหลักพุทธธรรมอย่างเหมาะสม ใ้มนุษย์เกิดความเข้าใจ และสามารถไตร่ตรอง จำแนกสิ่งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ จะทำให้เกิดการพัฒนาทางจิตใจและการใช้เหตุผลทางจริยธรรมจากระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมซึ่งยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง พัฒนาไปสู่ระดับที่ 2 ระดับการมีจริยธรรมตามกฎหมายของสังคม ซึ่งประกอบด้วยการทำตามความเห็นและการยอมรับของผู้อื่น และ การทำตามกฎเกณฑ์

ของสังคม โดยยึดกฎระเบียบเป็นสำคัญ ในระดับนี้มนุษย์จะทำการสิ่งที่ได้รับการยอมรับจากสังคม เริ่มสนใจความรู้สึกของผู้คนรอบตัวมากขึ้นแทนที่จะมองเฉพาะแต่ตนเอง มีการปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบและข้อกำหนดทางกฎหมาย รู้จักหน้าที่ของตนเองว่าควรหรือไม่ควร ทำอะไร ยึดถือกฎเกณฑ์เป็นสำคัญ และหากได้มีสติปัญญาที่สูงขึ้นและมีประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาเป็นระดับที่ 3 ระดับการมีจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งประกอบด้วยการทำเพื่อส่วนรวม โดยนำเอากฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงหลักพุทธธรรมมาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจตามความเหมาะสม มีความภาคภูมิใจที่ทำความดีและละอายใจที่ทำความชั่ว เข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างแท้จริง และสนใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น และการยึดถือคุณธรรมสากล ซึ่งมีหลักธรรมประจำใจ ศรัทธาในความดีงาม ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก หากถึงขั้นนี้ถือว่ามีการพัฒนาทางจิตใจและเหตุผลทางจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างอันดีงามในอุดมคติ ซึ่งถือว่าเป็นการไปถึงจุดมุ่งหมายในการทำให้สังคมสงบสุขอย่างแท้จริง ทั้งนี้ขอนำเสนอแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาดังกล่าวข้างต้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้ 1) ควรมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมดังกล่าว เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการ และนักปฏิบัติในกลุ่มต่าง ๆ ของสังคม เพื่อจะได้นำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2) ควรมีการจัดหลักสูตรพุทธธรรมในสถานศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรทำตั้งแต่วัยก่อนเรียน เพื่อให้มีการปลูกฝังเริ่มตั้งแต่เด็กและเยาวชนเข้าใจและปฏิบัติ เนื่องจากทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์กกล่าวว่า ระดับก่อนมีจริยธรรมเริ่มต้นตั้งแต่อายุ 2 - 10 ปี การได้ปลูกฝังการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตั้งแต่วัยนี้ จะสร้างการพัฒนาทางจริยธรรมจากขั้นที่ 1 และหากมีการวางแผนการปลูกฝังพุทธธรรมในแต่ละระดับอายุ จนถึงขั้นที่ 7 ตามทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรม ไม่หยุดเพียงแค่ระดับขั้นที่ 2 ซึ่งจะทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้น สร้างเสริมวัฒนธรรมแห่งความสุจริตในองค์กร จะสามารถลดการทุจริตทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะส่งผลดีต่อสังคมไทยในระยะยาว และ 3) ควรให้ความสำคัญกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง โดยผู้นำและสมาชิกในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัย โรงเรียน องค์กรทางศาสนา ชุมชน ฯลฯ ควรสื่อสารให้สังคมรับรู้ถึงประโยชน์ของการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ และปฏิบัติตามตามหลักพุทธธรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมในสังคมอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ. (2545). ผลของการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมและจริยธรรม ของครู. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพร อวรรณโณ. (2530). แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม: จริยธรรมกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชัยยุทธ กุลตังวัฒนา และคณะ. (2547). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมในการบริการของมัคคุเทศก์ไทย. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- _____. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน).
- ดุษฎีเดือน พันธุมนาวิน. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์คุณธรรม.
- เดือนเด่น จิตมั่นชัยธรรม และรจิตกนก นิคมบริรักษ์. (2544). การคอร์รัปชันในภาคธุรกิจกับบรรษัทภิบาลในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- นืออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2546). ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานในการข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรภาค 4. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์. (2559). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาตัวแบบจริยธรรมของข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ. (2564). สัปปริสธรรม : พฤติกรรมกาดำเนินชีวิตสมัยใหม่. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 8(7), 16-26.
- พระทองพจน์ ธีธมโม (พรมราช) และคณะ. (2561). หลักสัปปริสธรรมกับการแก้ไขวิกฤติปัญหาสังคม. วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6(1), 51-65.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1). (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2554). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 34). นนทบุรี: เอส.อาร์. ฟรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/439>

- พิเชษฐ์ หังโต. (2559). พุทธธรรมกับการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย. วารสารจันทร์เกษมสาร, 22(43), 1-15.
- พิชญ์ หอมสมบัติ และคณะ. (2564). ฆราวาสธรรม 4 ประเภท : การป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 21(2), 159-169.
- มหาเถรสมาคม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2564). หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนากับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2564 จาก <http://www.stopcorruption.moph.go.th>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2564 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- สกล อันมา. (2562). การตีความแบบวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง PITY AND FEAR กับหิริ โอตตัปปะ. วารสารปัญญาปนิธาน, 4(1), 1-17.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือนสำหรับคณะกรรมการจริยธรรม. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.ocsc.go.th/node/4078>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: เซ็นจูรี.
- _____. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2549). จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดเอดูเคชั่น.
- สุดใจ ภูงลี. (2560). หิริ โอตตัปปะ กับการแก้ปัญหาสังคม. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 18(1), 124-133.
- Johnston, M. (1998). Fighting Systemic Corruption : Social Foundations for Institutional Reform. The European Journal of Development Research, 10(1), 85-104.
- Kohlberg, L. (1958). The development of modes of moral thinking and choice in the years 10 to 16. In Doctoral dissertation, Department of Psychology. The University of Chicago.
- _____. (1973). Stages and Aging in Moral Development-Some Speculations. The Gerontologist, 13(4), 497-502.
- Kohlberg, L. (1981). Essays on Moral Development Vol. I: The Philosophy of Moral Development. Cambridge: Harper & Row.

- Kubal, D. et al. (2006). Doing the right thing: How today's leading companies are becoming more ethical. *Performance Improvement*, 45(3), 5-8.
- Ma, H. K. (2013). The moral development of the child: An integrated model. *Frontiers in Public Health*, 1(57), 1-18.
- Piaget, J. (1932). *The moral judgment of the child*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Rest, J. R. (1980). Moral judgment research and the cognitive-developmental approach to moral education. *The Personnel and Guidance Journal*, 58(9), 602-605.
- Robinson, M. (1998). Corruption and development: An Introduction. *The European Journal of Development Research*, 10(1), 1-14.
- Transparency International. (2021). *Corruption Perceptions Index*. Retrieved October 1, 2021, from <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/tha>
- Villegas de Posada, C. (1994). A motivational model for understanding moral action and MORAL action and moral development. *Psychological Reports*, 74(3), 951-959.

การพัฒนาแบบและเครื่องมือวิจัยการจัดการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล
โดยใช้แนวคิดคอนเนกติวิสต์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี
ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL
AND INSTRUMENTS FOR PROMOTING ADVERSITY QUOTIENT
IN THE CONTEXT OF THE DIGITAL AGE BY USING THE CONCEPT
OF CONNECTIVISM FOR UNDERGRADUATE STUDENTS
WITH DIFFERENT PERSONALITIES

วิชุดา บุญเกตุ

Wichuta Boonkate

นัทธีรัตน์ พิระพันธุ์

Nutteerat Pheeraphan

รัฐพล ประดับเวทย์

Rathapol Pradubwate

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: wichuta.boonkate@gs.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างสรรค์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนกติวิสต์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน 2) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนกติวิสต์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบและเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า IOC ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) องค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา 2) องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 3) องค์ประกอบ

* Received 3 January 2022; Revised 15 May 2022; Accepted 18 May 2022

ด้านความสามารถของความฉลาดในการแก้ปัญหา การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา หลักสูตรและการสอน และจิตวิทยา จำนวน 7 ท่าน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.62) และการประเมินเครื่องมือวิจัยฯ โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยา หลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ มีค่าระหว่าง 0.8 - 1.0 แบบวัดความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.6 - 1.0 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.6 - 1.0 แบบสังเกตพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.45) แบบประเมินผลงาน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$) แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.60)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, แผนการจัดการเรียนรู้, ความฉลาดในการแก้ปัญหา, แนวคิดคอนเนคติวิสม์

Abstract

The objectives of this research article were to 1) synthesize elements of a learning management model that promotes adversity quotient in the context of the digital age by using the concept of connectivism for undergraduate students with different personalities. 2) develop a lesson plan and instruments for promote adversity quotient in the context of the digital age using the concept of connectivism for undergraduate students with different personalities. The statistics used to determine the quality of the research model and tools consisted of mean, standard deviation and IOC. The results showed that the systematic approach to learning management consists of 3 main components: 1) basic elements that promote adversity quotient; 2) the component of the learning management process and 3) the component of the ability of adversity quotient. Assessing the suitability of the model by experts in educational technology curriculum and instruction, and psychology, 7 persons had the overall average at the most appropriate level ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.62) and the assessment of the instruments by experts in educational technology, psychology, curriculum and instruction, measurement and evaluation: 5 persons assessed the structural conformity of the lesson plan with the value between 0.8 - 1.0. The questionnaire for adversity quotient in the context of the digital age had the content accuracy

between 0.6 - 1.0. Personality test has a content validity between 0.6 - 1.0. The behavioral observation form has an overall average at the most appropriate level ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.45). The performance assessment form had the overall average at the most appropriate level ($\bar{X} = 4.00$). Reflective learning log had the overall average at the most appropriate level ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.60).

Keywords: Learning Management Model, Lesson Plan, Adversity Quotient, Connectivism

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล เป็นลักษณะการเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสำหรับประเทศไทยได้สร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Shepherd, J., 2004); (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559) โดยเฉพาะการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ต้องยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้มีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559) จากการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีส่วนช่วยให้คุณภาพชีวิตมีความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งของเทคโนโลยียุคดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้นั้นในสังคมได้ทุกระดับ เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีอย่างไม่ถูกต้องสามารถเพิ่มช่องทางให้ภัยคุกคามเข้าถึงผู้ใช้งานได้ง่ายขึ้นผ่านโลกออนไลน์ เช่น การจ้องจับผิดในโซเชียลมีเดีย การใส่ร้ายป้ายสีและข้อพิพาทบนออนไลน์ การแชร์ข้อมูลและบิดเบือนอัตลักษณ์ออนไลน์ ทำให้ตัวตนในชีวิตประจำวันของมนุษย์จะถูกกำหนดโดยสิ่งเหล่านี้และถูกกระทำในโลกเสมือนมากขึ้นเรื่อย ๆ (อภิชาติ จริยาวิลาส, 2562); (สุทธีวิชญ์ แสงดาษดา, 2557) จากผลการสำรวจของ Global Digital 2019 reports รายงานว่า การใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ของคนไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้งานที่อายุระหว่างอายุ 18 - 24 ปี และใช้เวลาอยู่ในโลกออนไลน์โดยเฉลี่ย 9 ชั่วโมงต่อวัน (Kemp, S., 2019) จึงกล่าวได้ว่า นิสิตนักศึกษาใช้เวลาอยู่ในโลกจริงและโลกออนไลน์เกือบจะเท่า ๆ กัน จึงมีโอกาสนักเรียนจะได้เผชิญกับปัญหาในรูปแบบใหม่นี้ได้อย่างง่ายดาย

ดังนั้นถ้า นิสิตนักศึกษาไม่สามารถมีจิตใจที่เข้มแข็ง ขาดความอดทนต่อการเผชิญหน้ากับปัญหาอุปสรรค ก็ย่อมนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสมซึ่งอาจทำให้ปัญหานั้นขยายวงกว้างและเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาในภายหลัง และจากการศึกษาพบว่าสิ่งที่

ต้องมีควบคู่ไปด้วยในการแก้ปัญหา คือ ความอดทน อดกลั้น ความมุ่งมั่นในการจัดการกับปัญหา โดยเรียกความสามารถนี้ว่า ความฉลาดในการแก้ปัญหา (Adversity Quotient) ที่ใช้เป็นตัวคาดคะเนความสำเร็จและเสริมพลังใจให้มนุษย์มีวิธีการจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม (Stoltz, P. G., 1997) จากการศึกษางานวิจัยที่มุ่งพัฒนาความฉลาดในการแก้ปัญหาของผู้เรียนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ยังไม่พบการกำหนดประเด็นปัญหาที่อิงบริบทยุคดิจิทัล การใช้วิธีการส่งเสริมและการจัดการเรียนรู้จึงยังไม่ตอบสนองตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (โสระยา พยัคฆ์ฤทธิ, 2559); (กนกวรรณ จิตต์งามขำ, 2558); (สุเมษฐ์ หนกหลัง, 2557) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเดิมจึงอาจไม่เพียงพอในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และมีความฉลาดในการแก้ปัญหาได้ จึงควรปรับเปลี่ยนทั้งวิธีการเรียนการสอน และประเมินผลที่เน้นการให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหา ประกอบกับทฤษฎีดั้งเดิมที่เกิดขึ้นก่อนหน้ายุคดิจิทัล ไม่สามารถตอบสนองต่อผู้เรียนยุคใหม่ที่เติบโตขึ้นท่ามกลางเทคโนโลยีที่อยู่รายล้อมตัวผู้เรียน (Downes, S., 2006); (Siemens, G., 2004) ดังนั้น ทฤษฎีที่มาพร้อมกับยุคดิจิทัล คือ ทฤษฎีคอนเนคติวิสต์ที่มีแนวคิด คือ การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงด้วยการนำคุณประโยชน์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา สร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้เผชิญหน้ากับความซับซ้อนของบริบทปัญหาต่าง ๆ ในโลกออนไลน์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือและจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน (Hargitta, E., 2007) จากการศึกษาของ ภัทรา วายาจุต ที่ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบผสมผสานและแบบใช้เว็บช่วยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตที่มีบุคลิกภาพต่างกัน กำหนดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนที่มีทั้งสองบุคลิกภาพสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ (ภัทรา วายาจุต, 2550) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีบุคลิกภาพของ Jung, C. G. ที่ระบุว่า ผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวชอบทำงานร่วมกับคนอื่นและชอบแสดงออกอย่างเปิดเผย ในขณะที่ผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวชอบทำงานคนเดียวหรือกลุ่มเล็ก (Jung, C. G., 1959) จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาต้องสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันเป็นสำคัญ เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของผู้เรียน (บุญจันทร์ สีสันต์, 2557); (วารนันท์ นิติศักดิ์, 2557); (รัตนกร กิจจันทร์, 2552)

ด้วยหลักการและเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ตลอดจนพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสต์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดในการแก้ปัญหาสามารถก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน
2. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ด้านจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 ท่าน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยฯ เป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 ท่าน ด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน 3) แบบวัดความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล 4) แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ 5) แบบสังเกตพฤติกรรม 6) แบบประเมินผลงาน 7) แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้

วิธีการสร้างเครื่องมือขั้นที่ 1

สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน โดยมีการจัดเตรียมร่างต้นแบบของรูปแบบฯ (Prototype) ที่นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์จากหนังสือ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบฯ ประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนเนคทีวิสม์ และ

องค์ประกอบด้านความสามารถของความฉลาดในการแก้ปัญหา จากนั้นนำข้อมูลของรูปแบบฯ มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ช่วงคะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ด้านจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 ท่าน

วิธีการสร้างเครื่องมือขั้นที่ 2

ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ฯ ตามองค์ประกอบของรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น และอยู่บนพื้นฐานของเอกสาร ตำรา ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อมาดำเนินการกำหนดโครงสร้างแบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ เนื้อหา วัตถุประสงค์ การส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา การวัดและประเมินผล ตามรูปแบบฯ จัดทำแบบประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ โดยใช้กรอบแนวคิดการออกแบบประเมินความตรงภายในสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ และสร้างแบบวัดความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล โดยศึกษาจากแบบวัดของ Stoltz, P. G. และนำมาปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมด้านการใช้ภาษาและสอดคล้องกับบริบทยุคดิจิทัล (Stoltz, P. G., 2000) พัฒนาแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ The Madsley Personality Inventory (MBI) โดยปรับปรุงภาษาให้เหมาะสม จากนั้นนำแบบวัดและแบบทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รวมทั้งสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ จากนั้นสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ช่วงคะแนน คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด โดยการประเมินคุณภาพเครื่องมือขั้นที่ 2 พิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 ท่าน ด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พร้อมทั้งนำแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบฯ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ฯ และเครื่องมือวิจัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย จากนั้นวิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

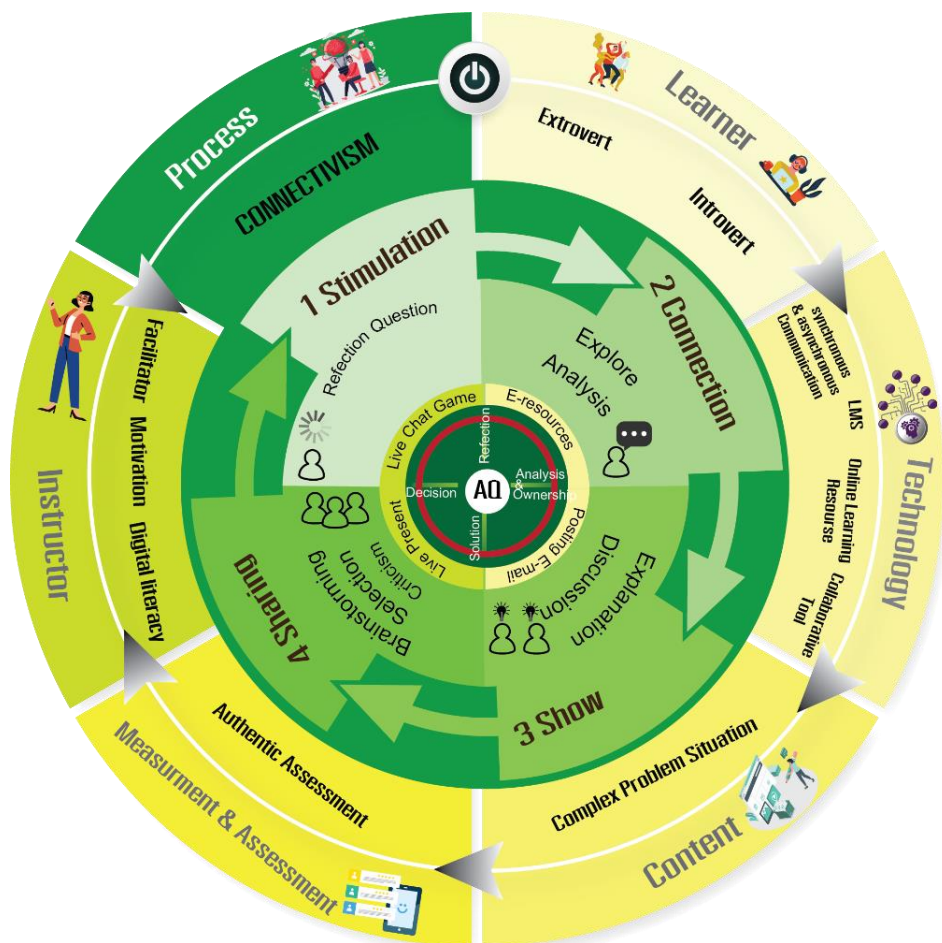
1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ แล้วจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ซึ่งได้กำหนดลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) พิจารณาตามเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (บุญชม ศรีสะอาด, 2547)

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ แบบวัดความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง หรือค่า IOC (Index of Item - Objective Congruence) โดยถือเกณฑ์ IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเหมาะสมของแบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด แล้วพิจารณาตามเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน พบว่า รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.62) สามารถแสดงแผนภาพรูปแบบฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล โดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสต์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน: SCSS Model

จากรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. องค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา (Input) คือ ปัจจัยนำเข้าที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาทั้ง 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1. ด้านผู้เรียน (Learner) สามารถจำแนกบุคลิกภาพได้เป็น 2 แบบ คือ

1) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extrovert) และ 2) บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert)

1.2 ด้านเทคโนโลยี (Technology) คือ การใช้งานโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้และการทำกิจกรรมของผู้เรียนทั้งแบบส่วนบุคคลและแบบกลุ่ม โดยมีการผสมผสานทั้งการเรียนแบบประสานเวลา (Synchronous) และแบบไม่ประสานเวลา

(Asynchronous) เทคโนโลยีที่ใช้ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ (LMS) 2) เทคโนโลยีเพื่อการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ (Online Learning Resources) 3) เทคโนโลยีเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้เรียนและเครื่องมือการทำงานเป็นทีมและร่วมมือกัน (Collaborative Tools)

1.3 ด้านเนื้อหา (Content) คือ 1) สารความรู้เกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล คุณธรรมจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการการกระทำผิดเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล 2) สถานการณ์ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลที่มีความซับซ้อนของสถานการณ์ปัญหา (Complex problem situation) เนื้อหาต้องมีความหมายและมีบริบทใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อนำผู้เรียนไปสู่การใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย การอภิปราย การตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล (Measurement & Assessment) เป็นการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินทักษะการคิด ทักษะการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา โดยนำประโยชน์ของเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล คือ การบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Learning Log) การสังเกตพฤติกรรม (Observation) การประเมินจากชิ้นงานโดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (Rubric Score)

1.5 ด้านผู้สอน (Instructor) ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ให้คำปรึกษาและใช้คำถามชี้นำเพื่อจุดประเด็นความคิด การสนับสนุนให้คิดเชิงบวก สร้างบรรยากาศมุ่งผลสัมฤทธิ์และมีการทำกิจกรรมที่สนุกและท้าทาย ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลด้วยความรับผิดชอบและใช้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและปลอดภัย

2. องค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสม์ (Process) คือ กระบวนการหลักของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสม์ (Connectivism) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การกระตุ้น (Stimulation) ด้วยสถานการณ์ปัญหาผ่านคลิป์วิดีโอหรือการเล่าเรื่องผ่านดิจิทัล โดยเป็นปรากฏการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (Phenomena) จากนั้นกระตุ้นผู้เรียนด้วยการใช้คำถามชี้นำเพื่อจุดประเด็นความคิด ด้วยชุดคำถาม (Reflection Question) โดยมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ มุ่งเน้นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนร่วมกัน อภิปรายประเด็นปัญหาโดยใช้ Application หรือโปรแกรมสำหรับการนำเสนอคำตอบ โดยจัดการสื่อสารแบบประสานเวลา (Synchronous) เช่น การสนทนาสด การเล่นเกม การให้รางวัลเพื่อเสริมแรงและท้าทาย การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

2.2 การเชื่อมโยง (Connection) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้ศึกษาสำรวจ (Explore) และศึกษาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning Resources) ที่

นำเสนอเนื้อหาไว้ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ คลิปวิดีโอ สื่อเสียง ไฟล์เอกสาร อิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ การใช้งาน Search Engine เพื่อนำข้อมูลมาประกอบกรณีวิเคราะห์หาสาเหตุ (Analysis) ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ปัญหา จากนั้นวิเคราะห์ถึงบทบาทของตนเองที่ต้องรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหา (Ownership) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบออนไลน์ที่ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ในระบบ LMS

2.3 การนำเสนอ (Show) คือ การนำข้อค้นพบจากการวิเคราะห์หาสาเหตุและบทบาทของตนเองที่ต้องรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหา โดยผู้เรียนนำเสนอผ่านการอธิบาย (Explanation) กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อแสดงให้เห็นที่มาของกระบวนการคิด การเชื่อมโยงความคิด และข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การเชื่อมโยงไปยังแหล่งการเรียนรู้ การนำข้อมูลมาอภิปรายร่วมกัน (Discussion) เกิดกระบวนการคิดและนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยนำเสนอผ่านเครื่องมือเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเดี่ยวและคิดรายคู่ ใช้การสื่อสารในลักษณะแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous) โดยผู้เรียนคนอื่นสามารถอภิปรายร่วมกันผ่านการโพสต์ (Posting) แสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนาของระบบ Edmodo เพื่อให้ผู้เรียนที่ไม่กล้ายกมือเมื่อมีการอภิปรายหรือตอบคำถามในชั้นเรียนสามารถกล้าแสดงความคิดเห็น

2.4 การแบ่งปัน (Sharing) คือ การนำข้อค้นพบจากขั้นตอนการสำรวจหาสาเหตุของปัญหามาแบ่งปันในห้องเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to Face) เป็นการตรวจสอบความคิดของตนเองกับเพื่อนคนอื่น ๆ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ระดมสมอง (Brainstorming) ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา และต้องคำนึงถึงผลกระทบของวิธีการแก้ปัญหานั้นโดยการตรวจสอบความคิดโดยใช้ฐานการคิดจากเทคนิคการคิดแบบหวมก 6 ใบ จากนั้นผู้เรียนสรุปและจำแนกวิธีการแก้ปัญหาได้ว่ามีจำนวนกี่วิธีที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการเลือกวิธีการแก้ปัญหา (Selecting) โดยในขั้นตอนการตัดสินใจ ผู้เรียนเลือกวิธีการแก้ปัญหาพร้อมให้เหตุผลประกอบ โดยร่วมกันวิพากษ์ (Criticism) แสดงความคิดเห็นการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาที่เพื่อนได้เลือกกว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

3. องค์ประกอบด้านความสามารถของความฉลาดในการแก้ปัญหา (Output) เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาและองค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวัดพฤติกรรมความสามารถใน 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความสามารถของผู้เรียนในการสะท้อนคิดกับตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหา (Reflection) คือ การคิด พิจารณาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริง โดยพิจารณาจากการตอบคำถามจากชุดคำถาม คำถามการสะท้อนคิด (Reflection Question) จากสถานการณ์ปัญหานั้นได้

3.2 ความสามารถของผู้เรียนในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและเข้าใจบทบาทของตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหา (Analysis & Ownership) คือ การสำรวจศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา โดยพิจารณาจากการเลือกใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การอธิบายกระบวนการคิดได้อย่างเป็นรูปธรรม และเข้าใจบทบาทของตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหา โดยบอกแนวทางปฏิบัติตนเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

3.3 ความสามารถของผู้เรียนในการหาแนวทางการแก้ปัญหา (Solution) คือ การคิด วิเคราะห์ หาแนวทางในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาจากการจำแนกวิธีการแก้ปัญหามากกว่า 1 วิธีได้ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากวิธีการแก้ปัญหานั้น โดยใช้เทคนิคการคิดแบบรอบด้านได้อย่างถูกต้อง และสามารถอธิบายวิธีการแก้ปัญหแต่ละวิธีได้ตามหลักเหตุผล

3.4 ความสามารถของผู้เรียนในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา (Decision) คือ ความอดทนและเพียรพยายามในการคิด วิเคราะห์วิพากษ์อย่างมีเหตุผลและตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหอย่างเหมาะสม โดยสามารถประเมินผลทางเลือกของการแก้ปัญหที่ทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และมีความเป็นไปได้เพื่อนำปัญหาไปสู่การแก้ไขต่อไป ในขั้นตอนนี้พิจารณาจากความสามารถของผู้เรียนในการตัดสินใจ วิเคราะห์และประเมินว่าทางเลือกใดสามารถแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสมที่สุด

ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดคอนเนคตวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากค่า IOC (Index of Item - Objective Congruence) โดยถือเกณฑ์ IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าระหว่าง 0.8 - 1.0 แบบวัดความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.6 - 1.0 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.6 - 1.0 แบบสังเกตพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.45) แบบประเมินผลงาน มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$) แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.60)

อภิปรายผล

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคตวิสม์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาคู่ประกอบของรูปแบบฯ จากหนังสือ ตำรา

วารสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ (Systematic Approach) และมีการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญจนทำให้ได้รูปแบบฯ ที่เหมาะสมซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. องค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 ด้าน ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างปัจจัยนำเข้า (Input) หรือการสร้างทรัพยากรที่จำเป็นในการส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกกับผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตึงศักยภาพและจุดเด่นของผู้เรียนโดยมีการออกแบบที่คำนึงถึง องค์ประกอบทางด้านผู้เรียน (Learner) ด้านเทคโนโลยี (Technology) ด้านเนื้อหา (Content) ด้านการวัดและประเมินผล (Measurement & Assessment) และด้านผู้สอน (Instructor) ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านบุคลิกภาพมีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหา คือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การจัดการเรียนรู้ และการใช้สื่อ ตามที่ Amal, J. k. & Hokyoung, R. ได้เสนอว่า ลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนที่สามารถบ่งบอรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องการ คือผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและแบบเก็บตัว มีอิทธิพลต่อกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญในระบบ e - learning แบบปรับตัว จึงเป็นแนวทางในการออกแบบระบบอีเลิร์นนิ่งให้เหมาะกับลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนต่อไป (Amal, J. K. & Hokyoung, R., 2013) จากความแตกต่างด้านการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนที่แตกต่างกันในเรื่องบุคลิกภาพผู้วิจัยได้นำมาออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนทั้งสองแบบสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกกับผู้เรียนทั้งสองแบบ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตึงศักยภาพและจุดเด่นของผู้เรียนทั้งสองแบบมาเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันได้ เช่น การใช้ Application ในการสร้างแผนผังความคิดวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา การหาแนวทางการแก้ปัญหา และตัดสินใจแก้ปัญหาร่วมกัน ผ่านการระดมสมองร่วมกันในลักษณะการคิดเดี่ยว คิดคู่ และคิดกลุ่ม ในการให้เวลาผู้เรียนในการคิดนอกชั้นเรียน และนำเสนอในชั้นเรียนร่วมกันอีกครั้ง อีกทั้ง Taryn, O. ได้เสนอว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ชอบการทำกิจกรรม เช่น การอภิปราย การพบปะพูดคุย การมีปฏิสัมพันธ์ การทำงานร่วมกันแบบประสานเวลา (Synchronous) การติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ระหว่างที่บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ชอบการทำกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ เช่น การสืบค้นข้อมูล การทดลอง การทำงานเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองสนใจ การทำกิจกรรมและเรียนรู้แบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous) มุ่งเน้นที่การใช้ความคิด และการสะท้อนคิด นอกจากนี้ การใช้สถานการณ์ปัญหาที่มีความซับซ้อน เป็นประเด็นความขัดแย้งในบริบทของสังคมที่มาจากการใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง นำไปสู่การอภิปรายและคิดแก้ปัญหา (Taryn, O., 2017) เป็นไปตามที่ Jonassen, D. H. ได้สรุปว่า ประเภทของปัญหาประเด็นความขัดแย้ง (Dilemmas) ปัญหาประเภทนี้มี

โครงสร้างปัญหาที่ไม่ชัดเจนมากที่สุด เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประชากรในสังคมที่มีความแตกต่างกันไปตามบริบทและความขัดแย้งทางจริยธรรม (Jonassen, D. H., 2011) ผู้วิจัยจึงได้นำประเภทของปัญหานี้มาใช้ในการวิจัยเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงกระบวนการคิด การสืบค้นไปยังแหล่งเรียนรู้ทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่าย มีการแบ่งปันข้อค้นพบร่วมกัน การประเมินตามสภาพจริงจากผลงานของผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วารนันท์ นิติศักดิ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามทฤษฎีคอนเนคติวิสต์ซิมของนักศึกษาโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษา สภาพแวดล้อมต้องมีบรรยากาศที่มีความเป็นมิตรระหว่างนักศึกษา กับผู้สอนและการเรียนในสถานที่ที่ไม่ใช่ห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกทั้งความคิด การทำงาน และการนำเสนอชิ้นงาน อย่างไม่ต้องวิตกกังวล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพทั้ง 2 แบบ คือ การวิพากษ์แบบการสลับหมุนเวียน จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้ร่วมวิพากษ์ วิธีนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งสองบุคลิกภาพมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในชั้นเรียนในการคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน (วารนันท์ นิติศักดิ์, 2557)

2. จากองค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา ต่อไปในส่วนนี้ คือ องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Process) คือกระบวนการหลักของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสต์ (Connectivism) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน มาจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา ได้แก่ การกระตุ้น การเชื่อมโยง การนำเสนอและการแบ่งปัน ตามที่ Siemens, G. ได้ระบุว่าแนวคิดคอนเนคติวิสต์มีหลักการที่สำคัญคือ การเรียนรู้และความรู้เกิดจากความคิดเห็นที่หลากหลาย ผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลซึ่งกันและกัน การแบ่งปันข้อมูลจนเกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา (Siemens, G., 2004) โดยการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงข้อมูล และเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกัน โดยมีการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนด้านจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทางการเรียน (Downes, S., 2006); (Siemens, G., 2005) ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการแยกแยะระหว่างข้อมูลที่สำคัญและไม่สำคัญ จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ (Siemens, G., 2005); (Siemens, G., 2004); (Downes, S., 2006) อีกทั้งยังมีการศึกษาของขอบข่ายของการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนเนคติวิสต์ที่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ของกลุ่มคน (Actors) ที่มีความสัมพันธ์เป็นตัวเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมเข้าด้วยกัน โดยโลกดิจิทัลอาศัยช่องทางที่สำคัญคือ สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ (Relation) 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การร่วมมือหรือช่วยเหลือด้านการทำงาน (Collaborative Work) 2) การยอมรับคำแนะนำ (Receiving Advice Relation) 3) การให้คำปรึกษา (Giving Advice)

4) ความสัมพันธ์ทางสังคม (Socializing Relation) และ 5) การสนับสนุนทางอารมณ์ (Emotion Support) (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2561)

3. กระบวนการต่อไป คือการสร้างผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ (Output) ที่ต้องการจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ องค์ประกอบด้านความสามารถของความฉลาดในการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 4 ด้านของผู้เรียน ที่ประกอบด้วย ความสามารถของผู้เรียนในการสะท้อนคิดกับตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหา ความสามารถของผู้เรียนในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและเข้าใจบทบาทของตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหา ความสามารถของผู้เรียนในการหาแนวทางการแก้ปัญหา และความสามารถของผู้เรียนในการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหา มีความสอดคล้องและส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกันสามารถมีความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล ตามที่ Stoltz, P. G. ได้ระบุว่าการพัฒนาความฉลาดในการแก้ปัญหานั้นต้องประกอบด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาความฉลาดในการแก้ปัญหามีชื่อว่า LEAD โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 L = Listen คือ ฟังการตอบสนองต่อปัญหา การฟังวิธีการตอบสนองปัญหา เป็นหัวใจสำคัญในการแก้ปัญหา โดยต้องเกิดจากพลังที่อยู่ในใจให้กลายเป็นเครื่องมือที่นำมาปรับปรุงชีวิตและการทำงาน เป็นทักษะแรกที่ต้องฝึกฝน ขั้นตอนที่ 2 E = Explore คือ สำรวจต้นเหตุ สาเหตุทั้งหมด และความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นการทบทวนถึงความรับผิดชอบต่อปัญหาด้วยมุมมองที่ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ว่า ผลของความผิดพลาดส่วนใดที่เราต้องรับผิดชอบ และเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำเพื่อจะปรับปรุงสิ่งนั้นให้ดีขึ้น ขั้นตอนที่ 3 A = Analyze คือ วิเคราะห์สถานการณ์ เป็นกระบวนการตั้งคำถามง่าย ๆ ที่ช่วยให้ตรวจสอบ ได้แย้ง และกำจัดคุณลักษณะทางลบที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อวิธีการตอบสนองต่อปัญหา และขั้นตอนที่ 4 D = Do ลงมือทำ คือ การลงมือทำเพื่อแก้ปัญหาโดยไม่เกิดความลังเล แนวทางการส่งเสริม คือ การเลือกวิธี เพื่อลงมือปฏิบัติตามแนวทางหรือวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหาลงมือปฏิบัติในการทำงานที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยจะต้องมีการใช้สื่อที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น (Stoltz, P. G., 1997)

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา รวมทั้ง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสต์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน พบว่า การประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือวิจัยส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหา อยู่ในระดับที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้ ซึ่งตรงกับแนวคิดการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาของบุญเชิด (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2527) และแบบสังเกตพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด แบบประเมินผลงาน

มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ฯ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปทดลองใช้กับนิสิตให้มีความสามารถลดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลได้จริง โดยแนวคิดในการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยอยู่บนพื้นฐานของเอกสาร ตำรา ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีส่วนประกอบที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้อย่างครบถ้วน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และอย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้พัฒนาขึ้น ตามที่ สนิท สิทธิ ได้เสนอว่า แผนการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนเนคติวิสต์ มีส่วนประกอบ มีดังนี้ คือ 1) รายวิชา 2) ระดับผู้เรียน 3) หน่วยการเรียนรู้ 4) เวลาเรียน 5) สารสำคัญ 6) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 7) จุดประสงค์การเรียนรู้ 8) สารการเรียนรู้/เนื้อหา 9) กระบวนการเรียนรู้/เทคนิควิธีการ 10) กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป 11) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 12) กระบวนการวัดผลประเมินผล นอกจากนี้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ระบุแต่ละขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่แสดงให้ถึงการนำแนวคิดคอนเนคติวิสต์มาใช้ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาในแต่ละขั้นตอน (สนิท สิทธิ, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัลโดยใช้แนวคิดคอนเนคติวิสต์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน มีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และเครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ฯ แบบวัดความฉลาดในการแก้ปัญหาตามบริบทยุคดิจิทัล แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินผลงาน และแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ มีคุณภาพที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้สำหรับการวิจัยได้ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบฯ และเครื่องมือวิจัยไปใช้ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นผู้สอนต้องทราบลักษณะของผู้เรียนที่ย่อมมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน และมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการใช้วิธีการสื่อสารและเทคโนโลยีจึงต้องเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีบุคลิกภาพทั้งสองแบบจึงจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 2) ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator) โดยเป็นผู้แนะนำที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาไปยังผู้เรียน ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ การติดต่อสื่อสารที่ต้องมีประสิทธิภาพ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนให้ความสำคัญกับการให้ผลสะท้อนกลับและการติดตามผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ จิตต์งามขำ. (2558). ผลของโปรแกรมพละ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. เรียกใช้เมื่อ 4 สิงหาคม 2563 จาก http://www.mdes.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2561). การออกแบบการเรียนรู้แนวดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญจันทร์ สีสันต์. (2557). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำแบบปรับเปลี่ยนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 13(2), 58-65.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2547). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2527). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์: แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ภัทรา วายจตุ. (2550). ผลของการเรียนแบบผสมผสานและแบบใช้เว็บช่วยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบุคลิกภาพต่างกัน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนกร กิจจันทร์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคกรณีศึกษาพนักงานบริษัทรถยนต์แห่งหนึ่ง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรนันท์ นิตติศักดิ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามทฤษฎีคอนเนกติวิสต์ซิมของนักศึกษาโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สนธิ สิริ. (2557). รูปแบบการสอนผ่านเว็บตามทฤษฎีการเรียนรู้คอนเน็คติวิซึมเพื่อสร้างเสริมทักษะการแก้ปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธวิทย์ แสงดาสดา. (2557). ดิจิทัลเปลี่ยนโลก. กรุงเทพมหานคร: โพสต์บุ๊กส์.
- สุเมษย์ หนกหลัง. (2557). การพัฒนาความสามารถในการเผชิญการผันผาอุปสรรคของนักศึกษาครูโดยใช้โปรแกรมเน้นหนกการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสระยา พยัคฆ์ฤทธิ. (2559). ผลของการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแจรงร้อนวิทยา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษภพมนุษย์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิชาติ จริยาวิลาศ. (2562). 5 ข้นนำห่วงเด็กไทย ยุค 4.0. เรียกใช้เมื่อ 18 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.springnews.co.th/thailand/417385>
- Amal, J. K. & Hokyoung, R. (2013). Am I Extravert or Introvert? Considering the Personality Effect Toward e- Learning System. *Journal of Educational Technology & Society*, 16(3), 14-27.
- Downes, S. (2006). Learning networks and connective knowledge. *Collective intelligence and elearning*, 20(1), 1-26.
- Hargitta, E. (2007). Whose space? Differences among users and non-users of social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 276-297.
- Jonassen, D. H. (2011). *Learning to Solve Problems A Handbook for Designing Problem-Solving Learning Environment*. New York: Routledge.
- Jung, C. G. (1959). *Psychology Types*. London: Routledge's Kegan Paul Board Way House.
- Kemp, S. (2019). Digital 2019: global internet use accelerates. Retrieved August 4, 2020, from <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>
- Shepherd, J. (2004). Why the Digital Era? Retrieved August 4, 2020, from <https://www.igi-global.com/viewtitlesample.aspx?id=29024&ptid=905&t=what+is+the+digital+era%3f>

- Siemens, G. (2004). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. Retrieved August 4, 2020, from <http://www.connectivism.ca>
- _____. (2005). Connectivism: A learning theory for a digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3-10.
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity Quotient Turning Obstacles into Opportunities*. United State of America: John Wiley & Sons.
- _____. (2000). *Adversity Quotient @ work: make everyday challenges the key to your success-putting the principles of AQ into action*. New York: Harper Collins Publishers Inc.
- Taryn, O. (2017). Using E-Learning to Engage Introverts. Retrieved August 4, 2020, from <https://trainingindustry.com/articles/e-learning/using-e-learning-to-engage-introverts/>

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน
และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน
โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4*

THE PARTICIPATIVE MANAGEMENT MODEL USING SCHOOL,
COMMUNITIES AND LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION
BASED FOR LEARNING RESOURCES DEVELOPMENT OF
MAELAUNGUPPATHUMTHAIKEEREE SCHOOL,
CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

พรณภา ประยศ

Pornnapa Prayot

โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี

Maelaunguppathumthaikere School, Thailand

E-mail: kajeab357@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี วิจัยดำเนินการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนต้นแบบ 5 โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ 2) สร้างรูปแบบโดยการยกร่างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ นำไปใช้กับครู ปีการศึกษา 2563 - 2564 รวมจำนวน 54 คน และรายงานสรุปผลการใช้ 4) ประเมินรูปแบบโดยครู จำนวน 54 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม กระบวนการบริหารจัดการอย่าง

* Received 17 May 2022; Revised 25 May 2022; Accepted 28 May 2022

เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติ 2) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ขั้นสังเกตผลและประเมินผล ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล 3) ผลการใช้รูปแบบ ทำให้สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัดหมี่-การทำผ้าเขียนเทียน) ห้องสมุด ธนาคารขยะ แปลงเกษตร โรงเรือนเลี้ยงไก่ และห้องสื่อและนวัตกรรมโรงเรียน และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม, สถานศึกษา, ชุมชน, องค์การท้องถิ่นเป็นฐาน, แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research article were to development the participative management model using school, communities and local government organization based for learning resources development of Maelaunguppathumthaikereee school by research and development methodology 4 steps as follow; 1) to study basic information about the participative management model by survey, literature reviewing, 5 school administrators and 11 academic experts by interview. 2) To create the drafting the model and checking and the models' suitability assessment by 7 the academic experts, the data were collected by focus group discussion and questionnaires. 3) To implement participative management model in 2563BE-2564BE academic year by 54 teachers, the research tools were achievement summary report. And 4) to evaluate the model that the data was collected from 54 teachers in 2563BE-2564BE academic year by questionnaires. The statistics used for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, content analysis and summary. The finding showed as follow: 1) for learning resources development using participatory management principles and action research process, the school administrator should set goals, activities, management process and be leader to action continuously improvement. 2) The participative management model consists of 5 components; (1) Principle, (2) objectives, (3) process (4) evaluation and (5) key success factors, and the procedure include 5 steps as follow: step 1: Analysis, step 2: Plan, step 3: Action, step 4: Observe

and Evaluation and step 5: Reflection. 3) The results of implementation the model showed the students had knowledge, competencies, desirable characteristics and satisfaction towards learning activities using learning resources were at the highest level. And 4) the result of model evaluation in overall was at the highest level.

Keywords: Participative Management Model, School, Communities, Local Government Organization-Based, Learning Resources Development

บทนำ

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสในการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักการจัดการศึกษาที่สำคัญ คือ หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for education) รวมทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) และประเด็นประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาด้านผู้เรียน (Learner aspirations) คือการมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค และเท่าเทียมกัน มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มศักยภาพ และพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิ สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

เพื่อส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุน การศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ เป็นต้น (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้บทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งระดมทรัพยากรเพื่อสร้างสรรค์ระบบ การศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกคนตามเป้าหมายที่กำหนดต้อง อาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในการร่วมจัดการศึกษา สนับสนุนช่วยเหลืออย่างเต็มที่ตาม ความพร้อมและบทบาทหน้าที่ของตน สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการศึกษาโดยใช้ สถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นความพยายามในการพึ่งตนเองของชุมชนโดยสมาชิกใน ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการว่าอะไรคือสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาของเด็กในชุมชน บุคลากรการให้บริการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการ ของชุมชน รวมทั้งร่วมรับผิดชอบดูแลการศึกษาอย่างเป็นทางการและนอกระบบสำหรับคน ในชุมชน (Flaxman, E., 2001) และแนวคิดกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการศึกษาที่มี ลักษณะการร่วมกันดำเนินกิจกรรมระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา และชุมชน กระจายอำนาจระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมและความเป็นกันเอง มีเป้าหมายในการค้นหาวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีทางเลือกและวิธีดำเนินการที่หลากหลาย (Dodd, A. W. & Konzal, J. L., 2002) ดังนั้นการบริหารการศึกษาโดยสถานศึกษาและชุมชนเป็นฐานจึง มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การคืนอำนาจการบริหารจัดการสถานศึกษาจากรัฐให้แก่ชุมชน ในทาง ปฏิบัติจะเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง โดยมีความ เชื่อว่าแนวทางดังกล่าวจะทำให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาที่จัด ให้หลักสูตรของโรงเรียนจะตอบสนองความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครองและชุมชนมาก ที่สุด (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2555)

แหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในเรื่องความคิด ความเข้าใจในคุณค่า คุณธรรม และทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาทั้งระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และยังสามารถนำมาบูรณาการให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาแต่ละระดับการศึกษาได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนแม่ หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) แหล่งเรียนรู้ที่ เป็นบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี ต่าง ๆ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการปักผ้ามัด และการทำผ้าเขียนเทียน กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน กิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ กิจกรรม

ปลูกผักปลอดสารพิษ กิจกรรมการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ แหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตที่จะเพิ่มพลังการเรียนรู้รวมถึงสนับสนุนให้นักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ แต่ด้วยข้อจำกัดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่สืบเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนได้ประสบปัญหาในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน คือ การบริหารจัดการไม่สามารถใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากพื้นที่มีจำกัด แหล่งเรียนรู้มีปริมาณจำกัด ไม่ทันสมัย ไม่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน การใช้และการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการมีส่วนร่วมพบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างโรงเรียนกับชุมชนน้อย ขาดการวางแผนและจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างวิทยากรท้องถิ่นกับผู้สอน ชุมชนขาดความพร้อมที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่สถานศึกษาหรือผู้เรียน ทั้งด้านกำลังทรัพย์และการให้บริการ ข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาปีการศึกษา 2562 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้ 1) การบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนแห่งคุณภาพ 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามสมรรถนะของหลักสูตรเน้นงานอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ให้น่าอยู่ ปลอดภัย ร่มรื่น 4) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย เพิ่มโอกาสและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดทำระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 6) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ เน้นกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ, 2562)

จากสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ จึงสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคิริ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยดำเนินการวิจัยและพัฒนาในปีการศึกษา 2562 - 2564 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านทักษะการเรียนรู้ ทักษะการปฏิบัติ ทักษะการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยการประชุมครูจำนวน 27 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมจำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการบริหารการศึกษาโดยสถานศึกษา ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐาน แนวคิดการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ขั้นที่ 3 ศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงาน จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 10 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล และขั้นที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ตัวแทนสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ยกร่างรูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ และขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษามีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีผลงานวิจัยหรือมีบทบาทสำคัญด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีผลงานการบริหารจัดการโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีผลงานวิจัยหรือมีบทบาทสำคัญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยนำรูปแบบไปใช้จริงกับครูในปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน ผลการใช้รูปแบบฯ นำเสนอใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และ 2) สรุปผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลผลการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดย 1) ประเมินรูปแบบฯ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นผู้นำรูปแบบไปปฏิบัติจริงในปีการศึกษา 2563 - 2564 ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านการวัดและประเมินผล โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ประเมินความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นเขตพื้นที่บริการ ผู้ปกครองนักเรียน ในปี

การศึกษา 2563 จำนวน 320 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 320 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามมีค่าเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนได้ประสบปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนไม่สามารถใช้ประโยชน์ด้านพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากพื้นที่มีจำกัด ไม่ทันสมัย อยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน การใช้และการติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชน ขาดความพร้อมในการให้ความอนุเคราะห์แก่สถานศึกษาหรือผู้เรียน ทั้งด้านกำลังทรัพย์ และการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนมีจำกัด ไม่หลากหลาย และไม่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความพร้อมสำหรับจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

1.2 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ การวิเคราะห์และวางแผน การปฏิบัติ การติดตามและสังเกตผล และการสะท้อนผล และเงื่อนไขความสำเร็จ คือ การให้อิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการของโรงเรียน กำหนดเป้าหมายและแนวทางไว้ชัดเจน การมีภาวะผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ การเอาใจจริงเอาใจ ตั้งใจทำงานของครู คณะทำงาน และชุมชน

1.3 ผลการศึกษาการบริหารแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนต้นแบบ พบว่า การพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ฝึกปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระบวนการบริหาร PDCA นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ

นำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติและมีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ต่อเนื่อง และไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยความร่วมมือของสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน ต้องสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมตามบทบาทอย่างแท้จริง ดำเนินกิจกรรมควรระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน และผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐาน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นดำเนินการ (Action) ขั้นสังเกตผลและประเมินผล (Observe and Evaluation) ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล (Reflection)

2.2 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริการ ด้านความร่วมมือกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัด - การทำผ้าเขียนเทียน) ได้แต่งตั้งครูรับผิดชอบห้องแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัด - การทำผ้าเขียนเทียน) จัดทำระบบสารสนเทศ ปรับปรุงทางด้านกายภาพ พื้นที่ใช้สอย และมุมจัดนิทรรศการความรู้ มีวัสดุอุปกรณ์และอุปกรณ์ที่ทันสมัย พร้อมให้บริการนักเรียนและชุมชน และประชาสัมพันธ์ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการทำกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้ห้องสมุด ได้มอบหมายให้ครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้องสมุด จัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ครบถ้วน เพียงพอ มีความหลากหลาย ทันสมัย และเน้นการให้บริการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ ปรับปรุงทางด้านกายภาพของห้องสมุด มุ่งส่งเสริมการอ่าน มุมแนะนำหนังสือใหม่ มุมอาเซียน มุมคุณธรรม ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพิ่มช่องทางการบริการโดยใช้สื่อ Social network และประชาสัมพันธ์ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้ธนาคารขยะ ได้พัฒนาความรู้และทักษะการบริหารจัดการธนาคารขยะ จัดระบบสารสนเทศ สร้างห้องธนาคารขยะ จัดทำป้ายข้อมูล สัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัย มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบให้ความรู้และอำนวยความสะดวกในการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดซื้อขายขยะ ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้บริการ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้แปลงเกษตร โดยการพัฒนาความรู้และทักษะการเกษตร แก่ครูและนักเรียน จัดระบบสารสนเทศการดำเนินงาน พัฒนาแปลงเกษตร ระบบแหล่งน้ำให้เข้าถึงแปลงเกษตร มีที่กักเก็บน้ำให้สามารถใช้ได้ตลอดปี จัดทำป้ายข้อมูล และสัญลักษณ์ มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบแปลงเกษตร ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งเรียนรู้โรงเรียนเลี้ยงไก่ โดยพัฒนาความรู้และทักษะการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่แก่ครูและนักเรียน จัดทำสารสนเทศ พัฒนาระบบโรงเรียนเลี้ยงไก่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับปรุงพื้นที่ภายในและภายนอกโรงเรียนให้สะอาดถูกหลักสุขาภิบาล จัดทำป้ายสัญลักษณ์และข้อมูลต่าง ๆ มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบโรงเรียนเลี้ยงไก่ ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งเรียนรู้ห้องสื่อและนวัตกรรมการโรงเรียน ได้มอบหมายให้ครูรับผิดชอบห้องสื่อและนวัตกรรมการเรียน ทำสารสนเทศ จัดเก็บสื่อและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ มีบัญชีควบคุมการจัดทำสื่อและนวัตกรรมและการนำสื่อนวัตกรรมไปใช้ จัดหาสื่อและนวัตกรรมจากแหล่ง ต่าง ๆ จัดพื้นที่ใช้สอนแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน จัดหาครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่ทันสมัยเข้ามาไว้ให้บริการ เน้นการให้บริการยืมสื่อ นวัตกรรมสำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนการทำกิจกรรม

3.2 ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านความรู้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการปักผ้ามัดและ การทำผ้าเขียนเทียน การใช้ห้องสมุด กระบวนการดำเนินงานธนาคารขยะและการคัดแยกขยะ การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และการใช้สื่อนวัตกรรมหรือโครงการในการศึกษา หาความรู้

ด้านทักษะ นักเรียนมีทักษะและสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจากผ้ามัดและผ้าเขียนเทียน มีทักษะด้านการอ่านและการเขียน มีความสามารถ ดำเนินงานในกิจกรรมธนาคารขยะ และสามารถคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถ และทักษะในการจัดการเชิงธุรกิจจากการผลิต จำหน่ายและส่งเสริมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ของโรงเรียน

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนมีคุณลักษณะรักในความเป็น ไทยและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มีนิสัยรักการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีจิตสำนึกและตระหนักในเรื่องความสะอาด ดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และอยู่อย่างพอเพียง

ด้านการมีส่วนร่วม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

ด้านความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้การศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.04) และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.07) โดยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินรูปแบบ ปีการศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.27) และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.29) โดยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมปีการศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ปี การศึกษา 2563 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.30) และปีการศึกษา 2564 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.30) โดยพบว่า ผลการประเมินโดยรวมปี การศึกษา 2564 สูงกว่าปีการศึกษา 2563

อภิปรายผล

การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความพร้อมสำหรับจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกัสถานศึกษา โดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกิจกรรมที่ชัดเจน มีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และไปในทิศทางเดียวกัน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิบัติ มีภาวะผู้นำสูง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ ที่ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านริมใต้ ได้แก่ การส่งครูผู้สอนไปอบรมหรือเข้าร่วมการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ วางแผนจัดทำปฏิทินการสอนให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความถนัดเฉพาะทางมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ประเมินผลสภาพแหล่งเรียนรู้ กำหนดให้มีผู้ตรวจสอบข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้จากผู้เรียน ประเมินผลการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ การจัดเก็บผลงานของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ ตรวจสอบแบบบันทึกการศึกษาของผู้เรียน ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้เวลาในการดำเนินการให้เหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด (ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ, 2561) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ เพ็ญญา ชูพงษ์ ที่พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การแก้ปัญหาต้องมีความยืดหยุ่นในการกำหนดรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม และความพร้อมของแต่ละท้องถิ่น ควรมึนโยบายให้มีความชัดเจนและต่อเนื่องในการแสวงหาความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ส่งเสริมให้มีแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไปให้สอดคล้องกัน (เพ็ญญา ชูพงษ์, 2556)

2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐาน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ขั้นสังเกตผลและประเมินผล ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด โดยรูปแบบดังกล่าวนี้เกิดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลจนได้องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ดังกล่าวข้างต้น แล้วจึงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ซึ่งการพัฒนาแบบดังกล่าวมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ กระบวนการ การวัดและประเมินผล ซึ่งหลักการของรูปแบบเป็นการกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบเป็นการระบุความคาดหวังหรือสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ กระบวนการเป็นส่วนที่ระบุถึงขั้นตอน วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะใช้ในงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบ การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลตามจุดประสงค์ของรูปแบบที่สร้างขึ้น และเป็นไปตามบทบาทของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ สำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาให้เกิดขึ้นองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้งส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เข้าร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Kibler, R. J., 1974); (Joyce, B. & Weil, M., 2000); (ทิศนา แคมมณี, 2558)

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ ทำให้สถานศึกษาได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (การปักผ้ามัด - การทำผ้าเขียนเทียน) ห้องสมุด ธนาคารชยะ แปลงเกษตร โรงเรียนเลี้ยงไก่ และห้องสื่อและนวัตกรรมโรงเรียน โดยได้พัฒนาในด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริการ ด้านความร่วมมือกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยให้การสนับสนุนงบประมาณ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรให้ความรู้ จัดหาหนังสือเรียน หนังสือเพิ่มเติม สื่อ อุปกรณ์ห้องสมุด ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ผัก บัวรดน้ำ ตะกร้า แรงงาน สนับสนุนและประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ผลลัพธ์ที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการปักผ้ามัดและทำผ้าเขียนเทียน การใช้ห้องสมุด กระบวนการดำเนินงานธนาคารชยะและการคัดแยกขยะ การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และการใช้สื่อนวัตกรรมหรือโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้ ด้านการมีส่วนร่วม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แรงงานในการ

พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเพราะว่าสถานศึกษาได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามา พร้อมทั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีความพร้อมในการใช้งานสำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ครูออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการงานอาชีพ และบูรณาการร่วมกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปะ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้มอบหมายให้ครูได้ออกแบบและจัดทำขึ้น จัดหาวิทยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปโดยสอดคล้องตามแนวปฏิบัติในการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ให้แนวปฏิบัติคือ สถานศึกษากำหนดนโยบายและมาตรการให้ครูผู้สอนใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการสอน โดยให้ครูผู้สอนวางแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดรายการสื่อแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ นำผู้เรียนไปใช้แหล่งเรียนรู้ ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และรายงานผลการใช้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Herthaison, P., et al. ศึกษาพบว่า ผลการนำระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีและดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 94.21 และครู นักเรียน ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Herthaison, P., et al., 2017)

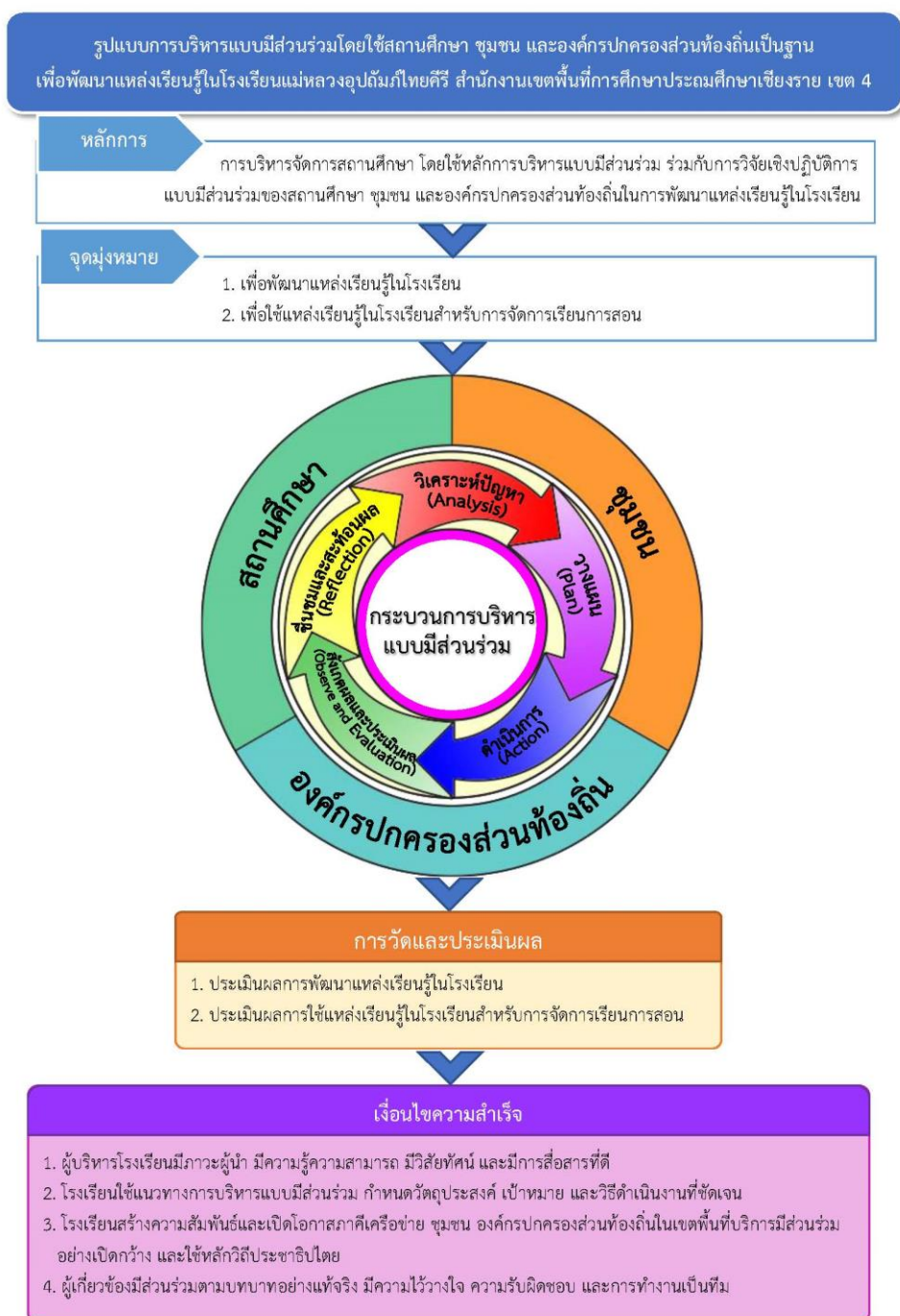
4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริพบว่า 1) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ โดยรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดในปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้จัดประชุมชี้แจงสภาพปัญหา ความต้องการ แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พร้อมทั้งขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ขอความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรทางการศึกษา และแรงงานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิณสุตา สิริธรงค์ศรี ที่ศึกษาพบว่า การมี

ส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนเป็นการมีส่วนร่วม 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการทางการศึกษาร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกัน เช่น การเป็นครูภูมิปัญญา การร่วมสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดแหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมด้านกายภาพ ได้แก่ การร่วมระดมทรัพยากร ได้แก่ เงิน อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการร่วมสนับสนุนทรัพยากร ได้แก่ การสนับสนุนครูและบุคลากร เพื่อช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เงิน อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (พินสุตา สิริธรรังศรี, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สถานศึกษาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ ขั้นสังเกตผลและประเมินผล ขั้นชื่นชมและสะท้อนผล ซึ่งผลการประเมินรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้ 1) การนำรูปแบบไปใช้ ควรประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามรูปแบบเพื่อให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ร่วมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์ ความตระหนัก ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและแรงงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3) ด้านการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถเสริมสร้างความรู้ การสร้างชิ้นงานที่เป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และจิตสำนึกรักท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์จินตนาการ การจัดทำโครงการ ที่ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความคิดค้นที่เรียนรู้สิ่งใหม่ และสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณภาพ ควรจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกลุ่มอาชีพ เช่น การทำผลิตภัณฑ์แฮมพู หรือเครื่องดื่มสมุนไพร รวมทั้งการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนปลูกพืชสมุนไพรอื่น ๆ พร้อมกับการปลูกผักปลอดสารพิษ ควรจัดการเรียนการสอนแบบพ่อแม่สอนลูกในทุกแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และควรใช้ชุมชนและแหล่งเรียนรู้เป็นฐานในการเรียนรู้ และควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งให้ความรู้ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและความต้องการของตลาดเกี่ยวกับชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และ 2) ควรวิจัยและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปักผ้ามัดและทำผ้าเขียนเทียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ทีศนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธา.
- ธนพล ด้านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ. (2561). การบริหารแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตวิจัย, 9(1), 115-130.
- พินสุตา สิริรังศรี. (2560). การบริหารชุมชนและท้องถิ่นของโรงเรียน ในความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญญา ชูพงษ์. (2556). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ในดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี. (2562). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562. เชียงราย: โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). การบริหารโดยสถานศึกษาและชุมชนเป็นฐาน: ความท้าทายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(1), 101-111.
- Dodd, A. W. & Konzal, J. L. (2002). How Communities Build Stronger School. Palgrave: Macmillan.
- Flaxman, E. (2001). The Promise of Urban Schooling. Eric Review, 8(Winter), 6-7.
- Hernthaison, P., et al. (2017). Development of Participative Management System in Learning Environment for Small Sized Primary Schools. International Education Studies, 10(2). 4-14.
- Joyce, B. & Weil, M. (2000). Model of Teaching. (6th Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Kibler, R. J. (1974). Behavioral Objectives and Instructional Process. In Selected Reading for the Introduction to the Teaching Profession. Berkeley: McCutchan.

การพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL
เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย*
DEVELOPING AN EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT MODEL
USING VARIN MODEL TO PROMOTE INTEGRATIVE THINKING
PERFORMANCE FOR EARLY CHILDHOOD

วริยนันท์ สิริกรกาญจนา

Varinun Sirigongjanjana

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: sirigongjanjana2050@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระยะเวลาที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษานักวิชาการ และครู จำนวน 10 คน ระยะเวลาที่ 2 เด็กปฐมวัย จำนวน 15 คน และระยะเวลาที่ 3 ครูผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาแนวคิดฯ ระยะเวลาที่ 2 พัฒนารูปแบบ ระยะเวลาที่ 3 ประเมินรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามคู่มือการบริหาร VARIN MODEL แผนการจัดประสบการณ์ แบบประเมินสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการ และแบบประเมินความพึงพอใจ ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย มี 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านวิชาการ ด้านคุณภาพครู และด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL มี 5 องค์ประกอบคือ 1.1) การให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน (VIP) 1.2) การมีทัศนคติที่ดี ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กอันเป็นอัตลักษณ์องค์กร (Attitude) 1.3) ผู้บริหารให้ความรักความเอาใจใส่ผู้เรียน (Respect) 1.4) การทำงานแบบบูรณาการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ (Integration) และ 1.5) การส่งเสริมให้เด็กเกิดสมรรถนะการคิดเชิงบูรณาการที่นำไปสู่การคิดใหม่ (New Idea) โดยใช้วงจร

* Received 29 March 2022; Revised 21 May 2022; Accepted 24 May 2022

การบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, รูปแบบ VARIN, การคิดเชิงบูรณาการ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Study the concepts and conditions of school management related to promoting the performance of restorative thinking, 2) Develop the VARIN MODEL and 3) Evaluate the school management model as mixed methods research, group example, Phase 1 The sample were school administrators, academics and teachers. 10, phase 2, early childhood 15, and phase 3 teachers, parents and related parties 10 persons, conducted three phases of research: Phase 1, studying the concepts and conditions of school administration. Phase 2: Develop the school management model and phase 3 evaluate the school management model. Tools used include questionnaires, VARIN MODEL management manuals, experience plans, early childhood integrated thinking performance assessments, and satisfaction assessments. Use base statistics, averages, and standard deviations. The results showed that 1) concepts and conditions of school administration related to promoting the restorative thinking performance of early childhood. There are 4 areas: school management, academic, teacher quality and early childhood performance, 2) VARIN MODEL development results have 5 elements: 1.1) Focus on all learners (VIP), 1.2) Good attitude in managing education for child development, as an organizational identity (Attitude), 1.3) Executives to love, empathy for learners (Respect), 1.4) Integrated work, co-thinking, co-operation (Integration), and 1.5) Encouraging children to develop integrated thinking performance that leads to new ideas (New Idea) using the systemic management cycle (PDCA), and 3) the results of the assessment of the school management model. By teachers, parents, ruler related parties, the highest level of satisfaction. ($\bar{X} = 4.51$).

Keywords: Development Model, Educational Institution, VARIN MODEL, Integrative Thinking, Early Childhood

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ภายใต้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดความสำคัญด้านการศึกษาให้เป็นกลไกในการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน กล่าวคือ มีสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ มีทักษะ คุณลักษณะ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการนำพาประเทศไปสู่เสถียรภาพ ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษาที่จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาสมรรถนะและมีรูปแบบการบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนด มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก รวมทั้งให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานผลิตความรู้ที่สำคัญให้กับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ตั้งแต่วัยเด็กระดับปฐมวัย ไปจนถึงวัยนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา หรือในช่วงอายุ 3 - 22 ปี โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะทำหน้าที่บ่มเพาะผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีทักษะทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีพ และคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการบริหารสถานศึกษาจะมีคุณภาพและมาตรฐานที่ดีนั้น จะต้องมีความรู้ด้านวิชาการที่มีคุณภาพเป็นสำคัญ และหากจะเปรียบเทียบสถานศึกษาด้านคุณภาพและมาตรฐาน ก็จะเปรียบเทียบกับในด้านวิชาการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (หัสสินี วงศ์เย็น, 2555) นอกจากนั้น งานวิชาการยังป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา อาทิเช่น การปรับปรุงคุณภาพ การเรียนการสอนให้ได้ผลดี การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม จะเห็นได้ว่า การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการงานด้านวิชาการให้มีคุณภาพใน

ทุกระดับการศึกษา เนื่องจากการเป็นการส่งต่อผู้เรียนจากระดับฐานรากไปสู่ระดับที่สูงขึ้น กล่าวคือจากระดับปฐมวัยไปสู่ระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องส่งเสริมความรู้ความสามารถ ทักษะการคิด และสมรรถนะที่เหมาะสมตั้งแต่ในวัยเด็ก ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี ให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

อีกทั้งวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นของชีวิต เป็นวัยแห่งความอยากรู้อยากเห็น เป็นวัยที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ใหม่ ๆ ที่อยู่รอบตัวตลอดเวลา ดังนั้นทักษะการคิดที่เด็กควรจะได้รับ การพัฒนา คือ ทักษะการคิดเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นประการหนึ่งในการดำรงชีวิตประจำวันของเด็ก เนื่องจากเด็กต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทั้งที่บ้านและโรงเรียน เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ครู และเพื่อน ๆ ดังนั้นทักษะการคิดเชิงบูรณาการจะทำให้เด็กได้ขยายกรอบความคิดของตนเอง เพื่อฝึกความคิดเชื่อมโยง ให้สามารถบูรณาการทางเลือกที่แตกต่างได้ กลายเป็นกรอบความคิดใหม่ที่บูรณาการแล้ว ทักษะการคิดเชิงบูรณาการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสมอง และมีความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็ก ดังนั้นทักษะการคิดเชิงบูรณาการจึงเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อเชื่อมโยงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะเป็นคนช่างสังเกต วิเคราะห์ และคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการแสดงออก เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่ก่อให้เกิดผลปัญหาตามมาได้ นอกจากนั้นทักษะการคิดเชิงบูรณาการเป็นการคิดที่ไม่เพียงแต่ก่อประโยชน์ต่อผู้ที่คิดเท่านั้น แต่ยังก่อประโยชน์ต่อภาพรวมระยะสั้นและระยะยาวด้วย เพราะนักคิดเชิงบูรณาการจะตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีผลกระทบระหว่างกัน การแก้ปัญหาใดๆ จึงจำเป็นต้องมองให้ครอบคลุมทุก ๆ มุมมองอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นมิติของการคิดที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในอนาคต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2561) ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลวัชรพล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่พบว่าเด็กยังขาดทักษะการคิดเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก โรงเรียนอนุบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีแนวทางในการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการ สามารถดำรงชีวิต เต็มที่เป็นคนดี มีคุณภาพที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการโดย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และการคิดเชิงบูรณาการของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2561) เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

- 2.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน นักวิชาการ ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 10 คน

- 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านคุณภาพของครู และด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ด้านละ 4 ข้อคำถาม รวมจำนวน 16 ข้อคำถาม

2.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้อง ระหว่างประเด็นข้อคำถามในการสอบถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ภายใน IOC ตั้งแต่ .80 - 1.00 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเพื่อ กำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL

3. สรุป วิเคราะห์ผลการศึกษาแนวคิดสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย และได้ตัวบ่งชี้เบื้องต้นของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ดำเนินการโดย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาตามแนวคิด VARIN MODEL โดยนำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นกรอบในการกำหนดรูปแบบ VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

2. สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ดังนี้

2.1 กำหนดนิยามการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL หมายถึง รูปแบบการบริหารด้านวิชาการ โดยมีแนวคิดหลักการบริหารแบบบูรณาการ หลักการมีส่วนร่วม หลักการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน หลักการจัดการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ และวงจรการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

2.2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL โดยกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ดังนี้

V = VIP หมายถึง การให้ความสำคัญกับผู้เรียน บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล

A = Attitude หมายถึง การสร้างทัศนคติที่ดี และค่านิยมองค์กร

R = Respect หมายถึง การให้ความเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

I = Integration หมายถึง การทำงานแบบบูรณาการด้วยความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

N = New Idea หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่นำไปสู่ความคิดใหม่

2.3 หากคุณภาพแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน ได้ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.61 ระดับเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้รูปแบบมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.4 สร้างคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) คู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL สำหรับผู้บริหาร 2) แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย และ 3) แบบประเมินสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย

2.5 ประเมินคุณภาพของคู่มือรูปแบบ VARIN MODEL โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ด้านวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน และด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 ท่าน ได้ผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.87 ระดับเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้กับสถานศึกษาได้

2.6 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของคู่มือรูปแบบ VARIN MODEL โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลความหมายตามระดับความเหมาะสม 5 ระดับ คือ คะแนน 1.00 - 1.50, 1.51 - 2.50, 2.51 - 3.50, 3.51 - 4.50 และ 4.51 - 5.00 มีเหมาะสมน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.7 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC: Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องภายใน IOC ตั้งแต่ .60 - 1.00 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินโดยวิธีของ Kuder-Richardson โดยใช้สูตร KR20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL ที่ผ่านการปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัย จำนวน 15 คนที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนอนุบาลวัชรพล สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งทำการสังเกตสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทดลอง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ โดยใช้ระยะเวลาวันละ 30 นาที ระหว่างเวลา 09.30 - 10.00 น.

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) คู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL 2) แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย และ 3) แบบประเมินสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ที่เกี่ยวข้อง และเด็กปฐมวัย และประเมินความพึงพอใจผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL รวมทั้งประเมินสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย ภายหลังจากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ดำเนินการโดยนำคู่มือรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ที่ผ่านการหาคุณภาพเรียบร้อยแล้ว ไปให้ครูผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จำนวน 10 คน ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ครั้งนี้ นำเสนอการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย จากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร/ทัศนคติ/ค่านิยมองค์กร กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ/ประชาธิปไตย การนิเทศติดตาม/ประเมินผล 2) ด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดประสบการณ์เรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านคุณภาพของครู ได้แก่ กลยุทธ์การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

การเป็นแบบอย่างที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 4) ด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การคิดแก้ปัญหา การคิดเชื่อมโยง การคิดสังเคราะห์ และการคิดรวบยอด ทั้งนี้ในการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (VIP) บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความรักความเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Respect) ขณะเดียวกันผู้บริหารต้องสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อให้เกิดค่านิยมองค์กร (Attitude) อันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสถานศึกษา โดยทำงานแบบบูรณาการ (Integration) ร่วมกันกับครู และผู้ปกครอง ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลต่อการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการให้กับเด็กปฐมวัย เกิดความคิดใหม่ (New Idea) ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน สามารถคิดเชื่อมโยง คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ VARIN MODEL ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) VIP (V) หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) Attitude (A) หมายถึง ผู้บริหารสร้างทัศนคติที่ดี และค่านิยมองค์กร อันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสถานศึกษา 3) Respect (R) หมายถึง ผู้บริหารให้ความรักความเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจธรรมชาติของเด็กปฐมวัย 4) Integration (I) หมายถึง ผู้บริหารทำงานแบบบูรณาการด้วยความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการให้กับเด็กปฐมวัย และ 5) New Idea (N) หมายถึง ผู้บริหารส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่นำไปสู่ความคิดใหม่ ซึ่งผลการประเมินคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยรูปแบบ VARIN MODEL เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 1 - 3

ตารางที่ 1 การประเมินคุณภาพความเหมาะสมรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ (n = 5, k = 16)

รายการ	ผลการประเมิน		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.50	.83	มาก
ด้านวิชาการ	4.73	.51	มากที่สุด
ด้านคุณภาพของครู	4.61	.76	มากที่สุด
ด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย	4.62	.97	มากที่สุด
รวม	4.61	.84	มากที่สุด

ตารางที่ 1 การประเมินคุณภาพความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คะแนนความเหมาะสมของ รูปแบบฯ โดยรวมเท่ากับ 4.61 คะแนน เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านวิชามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.73 รองลงมา คือ ด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ด้านคุณภาพของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 แสดงว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถนำไปบริหารสถานศึกษาปฐมวัยได้ โดยแปลความหมายตามระดับความเหมาะสม 5 ระดับ คือ คะแนน 1.00 - 1.50, 1.51 - 2.50, 2.51 - 3.50, 3.51 - 4.50 และ 4.51 - 5.00 มีเหมาะสมน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามเกณฑ์

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง รายด้าน (n = 15, k = 10)

ข้อ	สมรรถนะด้านการคิด เชิงบูรณาการสำหรับ เด็กปฐมวัย	ระดับสมรรถนะของเด็กปฐมวัย						ผลต่าง เฉลี่ย
		ก่อนเรียน			หลังเรียน			
		$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล	
1	การคิดเชื่อมโยง	9.52	0.67	ปานกลาง	17.57	0.54	มากที่สุด	8.05
2	การคิดสังเคราะห์	7.28	0.78	น้อย	14.83	0.69	มาก	7.55
3	การคิดแก้ปัญหา	10.16	0.64	ปานกลาง	18.65	0.70	มากที่สุด	8.49
4	การคิดรวบยอด	7.73	0.48	น้อย	17.04	0.81	มากที่สุด	9.31
รวม		8.67	1.32	น้อย	17.02	1.86	มากที่สุด	8.35

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองรายด้าน พบว่า ภายหลังจากการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง เรียงลำดับได้ดังนี้ การคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหา การคิดเชื่อมโยง และการคิดสังเคราะห์ มีคะแนนผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 9.31, 8.49, 8.05 และ 7.55 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง โดยรวม (n = 15, k = 10)

สมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย	ก่อน		หลัง		$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD				
สมรรถนะเด็กปฐมวัย	8.67	1.32	17.02	1.86	8.35	2.05	9.32**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองโดยรวม พบว่า ภายหลังจากการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง โดยมีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 8.35 คะแนน แสดงว่าการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL (n = 10, k = 12)

ข้อ	รายการพิจารณา	n = 10		ระดับความเหมาะสม
		$\bar{X}$	SD	
1	แนวคิด/หลักการ/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของรูปแบบฯ เหมาะสม	4.80	0.29	มากที่สุด
2	เนื้อหาและจุดประสงค์ เหมาะสม	4.60	1.16	มากที่สุด
3	MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ VIP (V), Attitude (A), Respect (R), Integration (I), New Idea (N) เหมาะสม	4.60	0.43	มากที่สุด
4	ตัวบ่งชี้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร/ทัศนคติ/ค่านิยมองค์กร กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ/ประชาธิปไตย การนิเทศติดตาม/ประเมินผล เหมาะสม	4.00	1.27	มาก
5	ตัวบ่งชี้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดประสบการณ์เรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ เหมาะสม	4.60	0.12	มากที่สุด
6	ตัวบ่งชี้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ด้านคุณภาพครู ได้แก่ กลยุทธ์การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้ปกครอง การเป็นแบบอย่างที่ดี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ เหมาะสม	4.40	1.26	มากที่สุด
7	ตัวบ่งชี้องค์ประกอบของรูปแบบฯ ด้านสมรรถนะการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย เหมาะสม	4.60	0.57	มากที่สุด
8	ตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการคิดเชื่อมโยง เหมาะสม	4.20	0.38	มาก
9	ตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการคิดสังเคราะห์ เหมาะสม	4.20	0.25	มาก
10	ตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการคิดแก้ปัญหา เหมาะสม	4.60	1.37	มากที่สุด
11	ตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการคิดรวบยอด เหมาะสม	4.80	1.92	มากที่สุด
12	การประเมินผลมีความเหมาะสม	4.80	0.61	มากที่สุด
รวม		4.51	1.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.47 ซึ่งถือว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL นี้สามารถส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการให้กับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดและสภาพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาได้องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านวิชาการ ด้านคุณภาพของครู และด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย โดยองค์ประกอบของการบริหารทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านวิชาการมีผลการประเมินในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่เน้นสมรรถนะทางด้านการคิดและกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ รุ่งทิwa จันทรวัดนวงษ์ กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเสมือนแม่แบบในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลงทางและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างครบถ้วน (รุ่งทิwa จันทรวัดนวงษ์, 2557) ผู้บริหารมีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้านวิชาการมีการจัดทำคู่มือและแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเด็กด้านการคิดเชิงบูรณาการ มีระบบการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนด ด้านคุณภาพของครูจัดให้มีการอบรมแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนานวัตกรรมเพื่อนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมาย ครูได้รับการติดตามนิเทศเพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และด้านผู้เรียน ผู้บริหาร ครูได้ตระหนักถึงการจัดการประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและหลากหลาย อีกทั้ง รัตนา อินทะชัย ได้ศึกษาแนวทางในการบริหารงานวิชาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า ผู้บริหารต้องประชุมเพื่อสำรวจปัญหาและหาข้อมูลการบริหารหลักสูตร มีการวางแผนการใช้หลักสูตร นิเทศกำกับติดตามครูเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรและจะต้องส่งเสริมสนับสนุนการบริหารหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (รัตนา อินทะชัย, 2559) ดังนั้นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลวัชรพล จึงเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษา โดยผู้บริหาร ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทำงานแบบบูรณาการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ และบริหารหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมาย คือ เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL มีผลการประเมินความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ VARIN มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

V = VIP การให้ความสำคัญกับผู้เรียนบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

A = Attitude ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีทัศนคติที่ดี และมีเป้าหมายร่วมกันในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็ก ซึ่ง สุภัค โอฬารพิริยกุล และคณะ ได้กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีเป้าหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เน้นความสามารถของแต่ละบุคคล วางงานให้เหมาะสมกับงานสร้างความรู้สึกว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรร่วมกันทำงานจะผลักดันให้องค์กรไปถึงเป้าหมายได้ (สุภัค โอฬารพิริยกุล และคณะ, 2558)

R = Respect การให้ความเอาใจใส่และเคารพนับถือผู้เรียน ดังที่ นรา สมประสงค์ กล่าวว่า ครูให้ความรัก ความเมตตา และมีมนุษยธรรมกับเด็กทุกคนด้วยความปรารถนาดี สามารถหยั่งเข้าไปในโลกแห่งความคิดความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนให้ได้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (นรา สมประสงค์, 2555)

I = Integration การทำงานแบบบูรณาการด้วยความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ร่วมคิด ร่วมทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

N = New Idea การพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของผู้เรียน การบริหารวิชาการมุ่งให้พัฒนาเด็กให้เกิดสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการ ดังที่ รัตนา อินทะชัย ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรศึกษาปัญหาของเด็กและนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก (รัตนา อินทะชัย, 2559)

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ VARIN สะท้อนให้เห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและบูรณาการความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความเคารพผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ VARIN จึงมีความเหมาะสมโดยรวมเหมาะสมมากที่สุด

3. การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ VARIN ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 จากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL พบว่า เด็กปฐมวัยมีสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการ ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากรูปแบบ VARIN ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการมีการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และมีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง อีกทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กร่วมกัน ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนานวัตกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ดังที่ วาสนา มากแก้ว ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลระนอง พบว่า แนวทางการบริหารวิชาการในโรงเรียน ควรมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการบริหารหลักสูตร การกำหนดนโยบาย และวางแผนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตร 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ส่งเสริมผู้เรียนให้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของพัฒนาการเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก และ 5) ด้านการนิเทศภายในเพื่อให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก (วาสนา มากแก้ว, 2561)

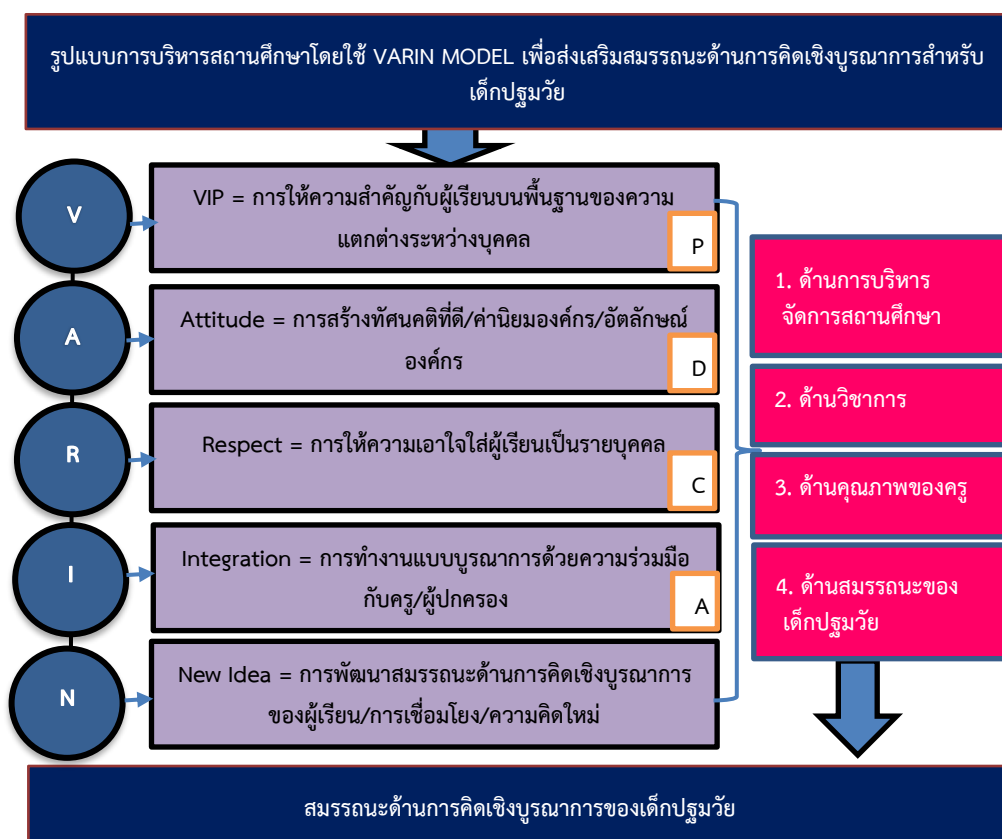
3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย โดยครูผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เนื่องมาจากรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN มีแนวคิดการบริหารที่ชัดเจน คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร มีเป้าหมายของรูปแบบที่ชัดเจน องค์ประกอบของรูปแบบครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านครูและด้านสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งรูปแบบ VARIN มีแนวคิดในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยได้ชัดเจน จึงส่งผลต่อความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งรูปแบบการบริหารประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) ให้ความสำคัญกับผู้เรียน (VIP) 2) ทศนคติที่ดี (Attitude) 3) ให้ความรักความเอาใจใส่ผู้เรียน (Respect) 4) ผู้บริหารทำงานแบบบูรณาการ

(Integration) และ 5) ส่งเสริมให้เด็กเกิดสมรรถนะการคิดเชิงบูรณาการที่นำไปสู่การคิดใหม่ (New Idea) โดยใช้วงจรการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) และบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านวิชาการ ด้านคุณภาพของครู และด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ซึ่งส่งผลทำให้เด็กเกิดสมรรถนะการคิดเชิงบูรณาการ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ VARIN MODEL เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) รูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL ในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นตามหลักการ แนวคิดพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาซึ่งมีการบรรยาย อธิบายสภาพหรือลักษณะของการบริหารที่สอดคล้องกับหลักการมีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบทำให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1.1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 1.2) ด้านวิชาการ 1.3) ด้าน

คุณภาพของครู และ 1.4) ด้านสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ซึ่งแนวคิดสำคัญของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา VARIN MODEL เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการพัฒนาตามวงจรการบริหารงานเชิงระบบ (PDCA) มีการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีระบบตรวจสอบได้ โดยมีการวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงพัฒนา (Act) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (VIP) บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความรักความเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล (Respect) ขณะเดียวกันผู้บริหารต้องสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อให้เกิดค่านิยมองค์กร (Attitude) อันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสถานศึกษา โดยทำงานแบบบูรณาการ (Integration) ร่วมกันกับครู และผู้ปกครอง ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลต่อการส่งเสริมสมรรถนะด้านการคิดเชิงบูรณาการให้กับเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กเกิดความคิดใหม่ (New Idea) ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน สามารถคิดเชื่อมโยง คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง ดังนั้นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ VARIN จึงเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงบูรณาการของเด็กปฐมวัย 2) ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้บริหารหรือผู้สนใจสามารถประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายระดับอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม และอาจเพิ่มเติมอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของสถานศึกษาหรือเอกลักษณ์ของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับของบริบทสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารการศึกษา VARIN MODEL เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น การพัฒนาเด็กแบบองค์รวม เป็นต้น และควรมีการนำระบบประกันคุณภาพมาบูรณาการกับการบริหารสถานศึกษาทั้งด้านการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพการประเมินคุณภาพและการปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเชื่อมั่นของรูปแบบ VARIN มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- _____. (2554). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (เล่ม 3). (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2556). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). การคิดเชิงบูรณาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิ์เดีย.
- ทสนี วงศ์เย็น. (2555). การบริหารงานวิชาการ. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดและบริหารองค์การทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (หน่วยที่ 4). (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นรา สมประสงค์. (2555). การบริหารสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดและบริหารองค์การทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (หน่วยที่ 12). (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนา อินทะชัย. (2559). แนวทางการบริหารงานวิชาการการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รุ่งทิวา จันทรพัฒน์วงศ์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร. ใน เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร: Curriculum Development. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วาสนา มากแก้ว. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลระนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระนอง. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550 - 2559. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุภัก โอฬารพิริยกุล และคณะ. (2558). รูปแบบการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนอนุบาล. วารสารครุศาสตร์, 42(4), 123-134.

**ศึกษาวิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญา
ตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท***

**AN ANALYTICAL STUDY OF METAPHYSICAL INTERPRETATIONS OF THE
BIRTH (JATI) ACCORDING TO THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY**

วีระชัย ยศโสธร

Weerachai Yossothorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Buriram Rajabhat University, Thailand

E-mail: Weerachai.ys@bru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการตีความตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท 2) ศึกษาแนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท และ 3) วิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส หนังสือ ตำรา บทความ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการวิเคราะห์ ข้อมูลแล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการตีความตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการเน้นอธิบายความโดยมี การตีความ 5 นัย คือการตีความตามตัวอักษร ตามสัญลักษณ์ ตามบริบท ตามเหตุผลและ ตามหลักกรรม 2) แนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท มองว่า มนุษย์เกิดจากพรหม การเกิดจากกรรมมารดา การเกิดจากกรรมและผลของกรรม การเกิด โดยความเป็นปัจจัยแก่กันและการเกิดตามกำเนิด 4 อย่าง 3) ผลการวิเคราะห์การตีความเรื่อง การเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทมีลักษณะคือ การเปลี่ยนสถานะที่ ละเอียดประณีตมาเป็นหยาบ การเกิดในมิตินิยาม 5 มีความเชื่อมโยงกันทั้งอุตุนิยาม พีชนิยาม จิตนิยาม กรรมนิยามและธรรมนิยาม การเกิดในมิตินัตตาคือการเกิดเป็นรูปนามนั้นมีวิญญูณ เป็นปัจจัย การเกิดในมิติขณิกภาพเป็นการตีความเชิงการเกิดของจิตและธรรมในปัจจุบัน การเกิด ในมิติวิญญูณเป็นการตีความว่าสิ่งทั้งหลายล้วนมีวิญญูณเป็นเหตุเกิดและดำรงอยู่ได้ด้วย วิญญูณ และการเกิดในมิติสังขารเป็นจุดเริ่มต้นของสังขารที่มีชีวิตอยู่

คำสำคัญ: การวิเคราะห์, การตีความ, การเกิด (ชาติ), อภิปรัชญา, พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study interpretative methods according to Theravada Buddhist philosophy, 2) study metaphysical concepts of birth (Jati) according to Theravada Buddhist philosophy, and 3) analyze metaphysical interpretations of birth (Jati) according to Theravada Buddhist Philosophy. It was a qualitative research which focused on documentary research by studying data from the Tripitaka, the Atthakatha, the Dika, the Anutika, Pakornvises, books, textbooks, articles, documents and related research works. The data were analyzed and the research results were presented in the form of a descriptive analysis according to the research objectives. The results of research found that the method of interpretation in Theravada Buddhist philosophy emphasizes explanation with five interpretations: literal, symbolic, contextual, rational and literary. The metaphysical concept of birth (Jati) according to the Theravada Buddhist philosophy believes that, man was born from brahma, from mother's womb, from karma and the result of karma, by the factors together and by the four innate origins (Yoni). The analysis of metaphysical interpretations of birth (Jati) according to Theravada Buddhist philosophy has characteristics as follows: a refined state transition to a coarse state, the birth in the 5 aspects of natural law has related with utu-niyama (physical laws), bija-niyama (biological laws), Citta-niyama (psychic law), kamma-niyama (the law of kamma), and dhamma-niyama (order of the norm), the birth in the selfless (Anatta) dimension is to be born in a form (rupa)-mind (nama) that has a consciousness as a factor, the birth in the momentary word (khanikavada) dimension is the interpretation of the birth of mind and dharma in the present, the birth in the spirit (vinnana) dimension is an interpretation that all things are born with a spirit and exist by spirit, and the birth in the formation (sankhara) dimension is the beginning of living sankhara.

Keywords: Analysis, Interpretations, The birth (Jati), Metaphysics, Theravada Buddhist philosophy

บทนำ

การเกิดเป็นแนวคิดเชิงอภิปรัชญา และการเกิดตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในปัจจุสมุปบาท โดยเป็นปัจจัยแห่งขรา มรณะ ความโศก ร่ำไร รำพัน ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสทั้งหลาย อนึ่งการเกิดนี้มีวิญญูณ กรรม และภพเป็นปัจจัย ดังนั้น

พระพุทธศาสนาจึงสอนว่าการเกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์ วนเวียนท่องเที่ยวไปอย่างไม่มีสิ้นสุดราบเท่าที่จะถึงซึ่งนิพพาน (ขุ.ธ. 25/21/35) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) คนทั่วไปมักเข้าใจว่าการเกิดคือจุดเริ่มต้นแห่งชีวิต ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้ถูกส่วนหนึ่งคือเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตในชาตินั้น แต่เมื่อยึดสังสารวัฏเป็นที่ตั้งการเกิดนี้เป็นเพียงรอยหรือจุดเชื่อมต่อของความตายเท่านั้น และไม่อาจรู้ได้ว่าการเกิดนี้เริ่มต้นมาแต่ตอนไหน ดังนั้นพระพุทธเจ้าและผู้รู้ทั้งหลายเมื่อทรงทราบว่าการเกิดเป็นเหตุแห่งทุกข์จึงต้องละการเกิดเพื่อความพ้นทุกข์ สมัยที่พระองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ ได้ทรงอุทานว่า “เราได้แล่นไป ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏนับชาติไม่ถ้วน แสงหานายช่างเรือนอยู่ (ตัณหา) การเกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์ แนะนายช่างเรือน เราเห็นเจ้าแล้ว เจ้าจักไม่อาจสร้างเรือน (แก่เรา) ต่อไปอีก เราหักซี่โครงเจ้าแล้ว ร้อยอดเรือนแล้ว จิตเราปราศจากสังขาร เราได้หมดสิ้นตัณหาแล้ว” (ขุ.ธ. 25/21/36) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) แม้การพยากรณ์พระอรหันต์ว่า “ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเรา” ก็หมายถึงความหมดสิ้นกิเลส ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีกต่อไป เพราะตัดวงจรสังสารวัฏคือ กิเลส กรรม วิบาก ได้แล้วนั่นเอง

ในอัครัญญสูตรกล่าวถึงการเกิดที่เป็นการเปลี่ยนสถานะจากพรหมมาเป็นมนุษย์ โดย การเกิดที่เป็นการเปลี่ยนสถานะจากพรหมมาเป็นมนุษย์มีปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงคือกิเลส ได้แก่ โภคะ โภคะ หลงของมนุษย์ต้นกับ โดยเฉพาะความโลภจะเด่นชัดมาก การเกิดลักษณะดังกล่าวนี้พบแห่งเดียวในพระสูตรต้นตปฏิกคือ อัครัญญสูตร ลักษณะการเกิดแบบนี้ค่อนข้างขัดแย้งต่อหลักเหตุผลนิยมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดของพระพุทธศาสนา แต่มีลักษณะคล้ายคำสอนของพราหมณ์ จนมีการสันนิษฐานว่าอาจได้รับอิทธิพลคำสอนจากศาสนาพราหมณ์ก็ได้ แต่คำสอนที่โดดเด่นในพระสูตรดังกล่าวนี้เป็นเรื่องของสังคมถึงลักษณะการเกิดว่ามนุษย์ ยุคแรกเป็นกลุ่มมนุษย์ที่กำเนิดมาจากการจุติของเทพหมู่หนึ่งที่ชื่อว่าอาภัสสรพรหม มนุษย์ในยุคนี้มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับเทพทุกประการ ต่อมาเมื่อสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในโลกมากขึ้น คุณสมบัติพิเศษเหล่านั้น ก็เสื่อมลงและหมดไปในที่สุด (ที.ปา. 11/56/76) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

นักวิชาการพระพุทธศาสนาเมื่อศึกษาและอธิบายการเกิดมักจะกล่าวถึงองค์ประกอบของการเกิดคือ 1) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (สมสู่กัน) 2) มารดาอยู่ในช่วงมีระดู และ 3) คันธัพพะปรากฏ (ปฏิสนธิ) (ม.ม. 9/408/444) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มักกล่าวถึงพัฒนาการของชีวิตหรือตัวอ่อนในครรภ์เริ่มตั้งแต่กละจนถึงคลอดจากครรภ์ของมารดา ซึ่งใช้เวลาประมาณ 10 เดือน หรือ 40 สัปดาห์นั่นเอง ผู้ที่ตีความเรื่องการเกิดค่อนข้างมีน้อย ที่พบว่ามีคือการตีความอย่างชัดเจนคือพุทธทาสภิกขุ และพร รัตนสุวรรณ์ โดยพุทธทาสภิกขุตีความเรื่องการเกิดว่าเป็นเรื่องของการเกิดขึ้นแห่งธรรมทั้งหลายด้วย คือ ธรรมทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปทุก ๆ ขณะ ซึ่งเป็นแนวคิดแบบขณิกวาทคือสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นและดำรงอยู่ชั่วขณะแล้วก็ดับไป วนมาเกิดใหม่ ตั้งอยู่ ดับไปเป็นวงจรไม่รู้จักจบสิ้นจนกว่าจะตัดวงจรนี้ได้ด้วยการละอวิชชา ซึ่งท่านไม่ได้มองว่าการเกิดเป็นเรื่องของการคลอดจากครรภ์มารดาเท่านั้น แต่เป็นการเกิดขึ้นของจิตหรือธรรม

ทั้งหลายที่อาศัยจิตเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเกิดความยึดมั่นถือมั่นในความเป็นตัวตนและของตน (อหังการ และมมังการ) อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์เป็นทุกข์และเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏไม่รู้จักจบสิ้น เป็นการตีความเชิงขนิษฐาว่า ดังที่ท่านกล่าวว่า เหตุที่ชาวพุทธไม่เข้าใจหลักของ พุทธศาสนานั้น นั้นเป็นเพราะชาวพุทธมักเข้าใจผิด เรื่อง “ชาติ” หรือ “การเกิด” โดยส่วนใหญ่เข้าใจว่า ชีวิตเริ่มต้นหลังจากออกจากครรภ์มารดา จึงเข้าใจ การมีอยู่ของชีวิต หมายถึงตัวตน ซึ่งดำรงอยู่จนสิ้น อายุขัยแต่ในความเป็นจริงแล้ว “การมีอยู่ของตัวตน ไม่ได้หมายถึงแค่ การดำรงอยู่เชิงรูปธรรมหรือร่างกาย ที่สามารถจับต้องได้ด้วยประสาทสัมผัสเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการเกิดขึ้นของอัตตาที่สร้างการ ยึดมั่นถือมั่นว่ามีตัวตนขึ้นอีกด้วย และนี่เอง เรียกว่า กำเนิดของ “ชาติ” (พุทธทาสภิกขุ, 2561)

พร รัตนสุวรรณ ตีความการเกิดว่าเป็นเรื่องวิญญูณ สรรพสิ่งทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ล้วนเกิดจากวิญญูณและมีวิญญูณอาศัยอยู่ทั้งสิ้น แนวคิดดังกล่าวนี้คล้ายกับคำสอนเรื่อง วิญญูณของโยคจาร ที่ตีความคำสอนพระพุทธศาสนาในมิติของวิญญูณคล้ายปรัชญาสำนัก โยคจาร (จิตรมาตร) โดยท่านมีทัศนะว่าสิ่งทั้งหลายทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตล้วนเกิดจากวิญญูณ ถูกกำหนดและควบคุมด้วยวิญญูณ ดังนั้นจึงมีทัศนะแบบวิญญูณนิยม วิญญูณทำให้เกิดนามรูป ตามคำสอนในพระอภิธรรม ไม่ใช่เพียงแค่เป็นเหตุเกิดของสรรพสิ่งเท่านั้น เมื่อเกิดขึ้นแล้ววิญญูณ ยังมีแทรกในทุกอนุหรือเซลล์ของสิ่งทั้งหลายทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ดังที่ท่านกล่าวว่า “คำว่า นามธรรม หมายความว่า ไม่อาจจะสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า วิญญูณนี้ได้มีอยู่ในทุก ๆ เซลล์ ชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของเซลล์ ซึ่งแต่ละอย่างมีความหมาย สิ่ง ที่ควบคุมระบบของเซลล์ ทำให้กิจการแห่งเซลล์ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ทำให้เซลล์ทรงชีวิตอยู่ได้ เจริญเติบโตได้ สิ่งนี้แหละที่ทางพุทธศาสนาเรียกว่า วิญญูณ” (พร รัตนสุวรรณ, 2514)

องค์ประกอบของชีวิตตามหลักคำสอนแบบวิวัชชวาท (จำแนกแจกแจง) ได้แก่ ชันธ 5 หรือรูปและนามนั่นเอง ประกอบด้วยรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญูณ การเกิดของสัตว์ในภพภูมิต่าง ๆ มีความแตกต่างกันตามประเภทและกุศล อกุศลที่ได้ทำไว้ บางอย่างไม่เกี่ยวกับกุศลและอกุศล แต่เป็นเรื่องของพินิจนิยามหรือหลักชีววิทยา เช่น มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ ในอบายภูมิ เกิดเป็นเทวดาเกิดเป็นรูปพรหมบุคคล มีชันธ 5 ครบ (ยกเว้น พิช แรธาตุ เป็นต้น และอสังขยสัตตาพรหม มีเฉพาะรูปชันธเท่านั้น ส่วนรูปพรหมมีแต่นามชันธ ไม่มีรูปชันธ) สังขารในชันธ 5 นี้เป็นลักษณะของธรรมที่เกิดกับจิตและปรุงแต่งจิตให้เป็นกุศลบ้าง อกุศลบ้าง เป็นอภยากฤตบ้าง แตกต่างจากสังขารในไตรลักษณ์ ซึ่งหมายเอาทั้งรูปและนาม บางครั้งสังขารก็ถูกอธิบายในแง่ของรูปหรือกายอย่างเดียว (ชาติรี ชุมเสน, 2560) ดังที่ คำนวล คำมณี กล่าวว่า สังขารของมนุษย์ตามเนื้อเรื่องท้าวชมพูจิตอยู่ในอุปาทินนสังขารสังขารประเภทนี้อาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่งให้เกิดขึ้นประกอบด้วยธาตุ ทั้ง 4 รวมกันอย่างเหมาะสมจึงเกิดเป็นชีวิตมีใจครอบครองจึงสามารถคิดอ่านหรือสร้างความสำเร็จได้ สังขารนี้มีความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศการขับถ่าย มีจิตใจรับรู้ความรู้สึกที่เข้ามาสู่สังขาร รู้จักผิดชอบชั่วดีแต่สังขารนี้ไม่มีแก่นสาร เนื่องจากไม่ใช่สิ่งเที่ยงแท้เมื่ออาศัยสิ่งอื่น

ประกอบขึ้นจึงต้องเปลี่ยนแปลงสู่ความเสื่อมสลาย ความตายเป็นสิ่งเที่ยงแท้ของสังขารมนุษย์และเมื่อมนุษย์ตายลงก็จะเหมือนอนุปาตินนกสังขาร เมื่อสังขารปราศจากวิญญาณก็จะเสื่อมสลายอย่างรวดเร็วเหมือนสังขารสิ่งมีชีวิตทั่วไป” (ค่านวน คำมณี, 2560)

การที่จะเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง ศีลภาวนาและการตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเพราะว่าการเกิด (ชาติ) มีปรากฏในพระไตรปิฎกและงานเขียนของนักวิชาการพุทธศาสนา ประเด็นคือมีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร จะทำอย่างไรที่จะมีความเข้าใจถูกต้องตามหลักวิชาการ และการศึกษาวิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) มีบทบาทสำคัญต่อความคิดของผู้ศึกษาและปฏิบัติพระพุทธรศาสนาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะมองว่าการเกิดขึ้นแห่งธรรมภายในจิตเป็นการเข้าใจธรรมะหรือกระบวนการแห่งธรรมะได้ถูกต้อง การเข้าใจที่ถูกต้องย่อมนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง นอกจากที่กล่าวมานี้แล้วแนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) และการตีความเรื่องการเกิดของนักวิชาการพุทธศาสนาท่านอื่น ๆ อาจให้ความรู้และประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตด้านอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตีความเกี่ยวกับการเกิด และการเกิดเชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และนำไปใช้เผยแผ่ให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการตีความตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นสำรวจข้อมูล

1.1 ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาเกี่ยวกับการตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

1.2 สืบค้นข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ และเอกสารงานวิจัยที่มีเกี่ยวกับการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

2. ขั้นรวบรวมข้อมูล

2.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500 พุทธศักราช 2535 และจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) ตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

2.2 รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary sources) จากอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาปกรณ์วิเสส ต่าง ๆ หนังสือ ตำรา บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด เรื่อง การเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรายตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท แล้วลำดับความสำคัญในเรื่อง เหตุผลและที่มาเพื่อแยกประเภทเพื่อทำการวิเคราะห์เชิงตีความต่อไป

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการและหลักการตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรายตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อมาศึกษาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2 ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เกี่ยวกับการตีความ เรื่อง การเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรายตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

4. ชั้นนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. วิธีการตีความตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีการตีความตามพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการเน้นอธิบายความโดยมีการตีความ 5 นัย คือ 1) การตีความตามตัวอักษร เช่น ชาวพุทธเชื่อว่าพระพุทธเจ้าประสูติมาสามารถเสด็จดำเนินได้ 7 ก้าว 2) การตีความตามสัญลักษณ์ เช่น พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระศาสนาออกไปได้ 7 ทวีป 3) การตีความตามบริบท เช่น พระพุทธเจ้าทรงมีพระพลาณภาพพระปัญญาคุณ พระกรุณาคุณ และพระวิสุทธิคุณ 4) การตีความตามเหตุผล เช่น การการพิสูจน์โดยทางวิทยาศาสตร์ และ 5) การตีความตามหลักกรรม เช่น การตีความหนังสือภาษาคน ภาษาธรรมของพุทธทาสภิกขุ

2. แนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรายตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

แนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) ของมนุษย์เชิงอภิปรายในพุทธปรัชญาเถรวาท จำแนกตาม ลักษณะเนื้อหา คือ 1) มนุษย์เกิดจากพรหม 2) การเกิดจากกรรมมารดา 3) การเกิดจากกรรมและ ผลของกรรม 4) การเกิดโดยความเป็นปัจจัยแก่กัน 5) การเกิดตามลักษณะกำเนิด 4 ประเภท ซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้

2.1 มนุษย์เกิดจากพรหมคัมภีร์อัคคัญสูตร ได้กล่าวถึงกำเนิดของมนุษย์ สรุป ได้ดังนี้ สมัยที่โลกกำลังเสื่อม เหล่าสัตว์ส่วนมากไปเกิดที่พรหมโลกชั้นอาภัสสระ นึกคิดสำเร็จได้ ตามปรารถนา เป็นอยู่ได้ด้วยปิติหรือมีปิติเป็นภักษานั่นเอง มีรัศมีภายในกาย เหาะเหินไปใน อากาศอยู่ในวิมานอันงดงาม สถิตอยู่เป็นเวลาแสนนานตามอายุของพรหมชั้นอาภัสสระ สมัยที่โลก นี้เจริญขึ้น (คือน้ำท่วมโลกกำลังลดลง) จัวนดินเกิดขึ้นและมีรสชาติอร่อย สัตว์เหล่านั้นพากันปั่น จัวนดินเป็นคำ ๆ บริโภค เมื่อบริโภคจัวนดิน รัศมีก็ไต่หายจากกาย ร่างกายและผิวพรรณหยาบขึ้น บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม ต่อมาข้าวสาส์ที่มีรสชาติอร่อยก็เกิดขึ้น

สัตว์เหล่านั้นก็บริโภคข้าวสาทิ ร่างกายก็ค่อย ๆ หยาบขึ้นโดยลำดับ เพศหญิงและชายก็ปรากฏขึ้น เมื่อจ้องกันนานราคะหรือความเร่าร้อนก็เกิดขึ้นและได้เสพเมถุนกัน ต่อจากนั้นมนุษย์จึงรู้จักสร้างที่อยู่อาศัย สังสมอาหาร มีผู้ปกครองแก้ไขปัญหาคาการทะเลาะวิวาท (พระราช) และแพร่ขยายเผ่าพันธุ์มนุษย์มาโดยลำดับ

2.2 มนุษย์เกิดจากกรรมมารดา องค์ประกอบของการตั้งครรภ์มี 3 อย่าง ได้แก่ 1) มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน (มีเพศสัมพันธ์กัน) 2) มารดามีระดู 3) คันธัพพะปรากฏ ส่วนพัฒนาการนั้นเริ่มจากรูปร่างเป็นกละก่อน จากกละเกิดเป็นอัมพุทะ จากอัมพุทะเกิดเป็นเปสิ (ชิ้นเนื้อเล็ก) จากเปสิเกิดเป็นขณะ (เป็นก้อน) จากขณะเกิดเป็นปุม 5 ปุม ต่อจากนั้น ผมหงอกและเล็บ จึงเกิดขึ้น เด็กในครรภ์เจริญเติบโตด้วยอาหารหรือพลังงานที่มารดาได้บริโภค เพราะเด็กเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายมารดา

2.3 มนุษย์เกิดจากกรรมและผลของกรรม การเกิดเพราะผลของกรรมนี้ปรากฏในจุฬกัมมวิภังคสูตร ซึ่งผลกรรมที่ได้ทำไว้ส่งผลให้เกิดในภพภูมินั้น ๆ ผลของอกุศลกรรมทำให้ไปเกิดในทุคติภูมิ ส่วนผลของกุศลกรรมทำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ ผลของอกุศลกรรม เช่น คนที่มักฆ่า หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก หรือหากมาเกิดเป็นมนุษย์เขาก็จะเป็นคนมีอายุสั้น ตามนัยพระอภิธรรม รูปชั้นธของสัตว์ มนุษย์ และเทพเกิดจากผลกรรม สมภูฐานของรูป เช่น จักขุประสาทรูป โสตประสาทรูป อิตถิการูป บุริสการูป เป็นต้น มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ในอบายภูมิเกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นรูปพรหมบุคคลมีชั้น 5 ครบ (ยกเว้นอสัญญสัตตาพรหม มีเฉพาะรูปชั้นเท่านั้น) ส่วนรูปพรหมมีแต่นามชั้น ไม่มีรูปชั้น กัมมชรูป 9 รูปนี้เป็นอุปาทายรูป ดังนั้นจึงเกิดร่วมกับอวินิพโยรูป 8 รูป เช่น จักขุทสกกลาป โสตทสกกลาป อิตถิการทสกกลาป บุริสการทสกกลาป เป็นต้น

2.4 มนุษย์เกิดโดยความเป็นปัจจัยแก่กัน การเกิดลักษณะนี้เป็นไปตามหลักปัจจัยการปฏิภวจสมุปบาทนั่นเอง เช่น เพราะวิญญานเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี ความเกิด ความเกิดพร้อม ความบังเกิด ความบังเกิดจำเพาะ ความปรากฏแห่งธรรมเหล่านั้นอันใด นี้เรียกว่า ขาติเกิด เพราะภพเป็นปัจจัย ตามนัยพระอภิธรรม ปฏิสนธิจิตเป็นกุศลจิตไม่ได้ เป็นอกุศลจิตไม่ได้ ขณะที่ปฏิสนธิจิตเกิดขึ้นนั้น ไม่ได้กระทำการใด ๆ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ปฏิสนธิจิตเป็นวิบากจิตซึ่งเกิดขึ้นเพราะกรรมใดกรรมหนึ่งเป็นปัจจัย แม้ว่ากรรมที่ได้กระทำแล้วในแต่ละภพชาติจะมากมายเพียงใดก็ตาม กรรมใดเป็นปัจจัยให้ปฏิสนธิจิตหรือวิบากจิตใดเกิดขึ้น กรรมนั้นเป็นกัมมปัจจัยแก่ปฏิสนธิจิตและวิบากจิตนั้น ถ้าเกิดในภูมิมนุษย์เป็นสุคติภูมิก็ต้องเป็นผลของ กุศลกรรม จิตที่ปฏิสนธิก็เป็นกุศลวิบาก ถ้าเกิดในอบายภูมิ คือเกิดในนรกหรือเกิดเป็นเปรต เกิดเป็นอสุรกาย เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ก็เป็นผลของอกุศลกรรม จิตที่ปฏิสนธิในอบายภูมิ เป็นอกุศลวิบาก เมื่อปฏิสนธิจิตดับไปแล้ว กรรมนั้นไม่ได้เพียงทำให้ปฏิสนธิจิตเกิดขึ้นเท่านั้น เมื่อปฏิสนธิจิตดับไปแล้ว กรรมเดียวกันที่เป็นปัจจัยให้ปฏิสนธิจิตเกิดขึ้นก็เป็นกัมมปัจจัยทำให้วิบากจิตดวงต่อไปเกิดขึ้นทำภวังคจิตสืบต่อจากปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิต คือ จิตที่ทำการสืบต่อจากจุติจิต

(จิตขณะสุดท้ายของชาติก่อน) หน้าที่ที่จิตของชาติก่อนดับ กรรมหนึ่งที่ได้กระทำแล้วก็เป็นปัจจัยให้ปฏิสนธิจิตเกิดขึ้น เป็นจิตขณะแรกในชาตินี้สืบต่อจากจิตของชาติก่อนแล้วก็ดับไป และกรรมเดียวกันนั้นเป็นปัจจัยให้วิบากจิตดวงต่อ ๆ ไปเกิดขึ้นกระทำวงศ์จิต คือ กิจดำรงภพชาติที่เป็นบุคคลนี้สืบต่อไปจนกว่าจะจุติ คือ เคลื่อนจากภพภูมินี้ สิ้นสุดสภาพที่เป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ และในระหว่างที่ยังไม่จุติ กรรมอื่น ๆ ก็เป็นปัจจัยให้วิบากจิตต่าง ๆ เกิดขึ้น รู้อารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

2.5 การเกิดตามลักษณะกำเนิด 4 ประเภท คือ 1) อัญหะ (การเกิดในไข่) สัตว์ที่เกิดจากไข่ เช่น งู ไก่ นก ปลา (ปลาบางชนิด เกิดในครรภ์ เช่น ปลาพะยูน) เป็นต้น 2) ชลาพุชะ (การเกิดในครรภ์) สัตว์ที่เกิดจากครรภ์ เป็นสัตว์ที่เกิดจาก มดลูก มีรกหุ้มห่อ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น 3) สังเสทชะ (การเกิดในเหงื่อไคลหรือที่ชื้นแฉะ) สัตว์ที่เกิดจากไคล ได้แก่ สัตว์ที่เกิดที่ใบไม้ ละอองเกสรดอกบัว หย้าเฒ่า เนื้อเฒ่า และเหงื่อไคล เช่น หนอน แมลง บั๊ว รื่น ยุง เป็นต้น และ 4) โอปปาติกะ (การเกิดผุดขึ้น) เช่น พรหม มาร เทวดา เปรต และสัตว์นรก เป็นต้น สัตว์ที่เกิดจากไข่ ครรภ์ และไคล เมื่อเกิดแล้วจะเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ ส่วนการเกิดประการที่ 4 การเกิดผุดขึ้น เมื่อเกิดเป็นตัวแล้วจะมีลักษณะเติบโตใหญ่ทันที

3. วิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรายตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

การเกิดในอัครัญญสูตรเป็นการเปลี่ยนสถานะจากพรหมมาเป็นมนุษย์ ดังนั้นการเกิดลักษณะนี้จึงไม่ใช่การเกิดแบบ “ชลาพุชะ” ซึ่งเป็นหนึ่งในบรรดากำเนิด 4 อย่าง สาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสถานะคือกิเลส ได้แก่ โลภ โกรธ หลง คือแต่เดิมพรหมเป็นอยู่ด้วยสมาธิหรือปตินั่นเอง มีหลักฐานไม่มากที่พรหมลงมาโลกมนุษย์เพื่อกิจบางอย่าง ที่เห็นเช่นลงมาเพื่ออาราธนาพระพุทธเจ้าแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ และฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า หลังเหตุการณ์น้ำท่วมโลกโลกกำลังเจริญขึ้น พรหมเที่ยวมากินจวนดินและติดในรสชาติ ดังนั้นกิเลสคือความโลภจึงเกิดขึ้น เพราะพรหมก็ยังเป็นผู้มีกิเลสอยู่ เพียงแต่กิเลสถูกข่มไว้ด้วยสมาธิเท่านั้นเอง เมื่อประมาณกิเลสจึงเกิดขึ้น เมื่อกิเลสเกิดขึ้นสถานะความเป็นทิพย์จึงค่อย ๆ หายไป และกลายเป็นมนุษย์ในที่สุด การเกิดลักษณะนี้มีส่วนคล้ายกับศาสนาพราหมณ์คือเกิดมาจากพรหม ที่แตกต่างกันคือพราหมณ์สอนว่าพรหมเกิดจากพระโอษฐ์ของพรหม แต่พระพุทธศาสนาสอนว่ามนุษย์ต้นกับมีพัฒนาการมาจากพรหม การเกิดลักษณะดังกล่าวนี้พบแห่งเดียวคือ อัครัญญสูตรเท่านั้น ซึ่งขัดแย้งต่อหลักเหตุผลนิยมที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นที่สุดของพระพุทธศาสนา แต่มีลักษณะคล้ายคำสอนของพราหมณ์ จนมีการสันนิษฐานว่าอาจได้รับอิทธิพลคำสอนจากศาสนาพราหมณ์ก็ได้

การเกิดในมิตินิยาม 5 ในส่วนของอุตุนิยามและพีชนิยามมีความสอดคล้องกับหลักชีววิทยา เช่น อายุครรภ์สัปดาห์ที่ 2 คือเป็นช่วงที่ระดูเริ่มตั้งขึ้นในมดลูกและเป็นช่วงที่มีไข่ตก หากบิดามารดาอยู่ร่วมกันในช่วงนี้ เกิดการปฏิสนธิของไข่และอสุจิ อายุครรภ์สัปดาห์ที่ 3 (ตัวอ่อนสัปดาห์ที่ 1) คือ กลละ หรือบลาสโตซิสต์ระยะฝังตัว ลักษณะเข้าได้กับหยดน้ำใส ส่วนการเกิดในมิตินันตาคือการเกิดนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองและเป็นอยู่อย่างเอกเทศ แต่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัย

อื่น ๆ ซึ่งในที่นี้เกี่ยวข้องกับวิญญานตามหลักปฏิจจสมุปบาท (วิญญานปัจจุยา นามรูป) ดังนั้น การเกิดในมิตติดังกล่าวนี้จึงถูกต้องตามหลักธรรมนิยาม ครอบคลุมทั้งการเกิดตามหลักกำเนิด 4 และการเกิดของจิตและธรรมในปัจจุบัน เช่น จิตเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เวียนเป็นวงจรหรือวัฏจักรอย่างนี้ แม้ทฤษฎีศูนย์ตาของท่านนาคารชุนก็อธิบายธรรมตามหลักปฏิจจสมุปบาทนี้ ดังนั้นธรรมะจึงเป็นอนัตตา ไม่ได้เกิดขึ้นเองและดำรงอยู่เป็นอมตะเหมือนพระเจ้าเป็นต้นตามความเข้าใจของคนที่ยึดมั่นถือมั่นว่าสิ่งทั้งหลายเป็นอัตตาหรือมีความเป็นบุคคล ตัวตน เรา เขา

พุทธทาสภิกขุ ตีความว่าการเกิดไม่ได้เป็นเพียงแค่การกำเนิดจากกรรมมารดาเท่านั้น แต่หมายถึงการเกิดขึ้นแห่งธรรมทั้งหลาย ซึ่งการตีความลักษณะนี้มุ่งสอนอรรถสอนธรรมแก่ผู้ศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนพระพุทธศาสนา การเข้าใจว่าการเกิดเป็นเพียงการคลอตจากกรรมมารดาเท่านั้นไม่ได้ประโยชน์มาก เพราะชาวบ้านก็เข้าใจได้ แต่การเข้าใจการเกิดแห่งธรรมจะทำให้ไม่หลงยึดมั่นว่าสิ่งทั้งหลายมีความเป็นตัวตน แต่จะเข้าใจตามความเป็นจริงว่าสิ่งทั้งหลายมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปเป็นธรรมดา ดังนั้นความยึดมั่นจึงทำให้เกิดทุกข์ เพราะอาจกำหนดหรือบังคับให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ แต่ความเข้าใจธรรมชาติของจิตและธรรมจะทำให้ไม่หลงยึดมั่นถือมั่นและรู้จักปล่อยวาง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของพระพุทธศาสนา การตีความลักษณะนี้เป็นคำสอนแบบขณิกภาพคือสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเพียงชั่วขณะเท่านั้น ไม่ได้มีความจริงยั่งยืนแต่อย่างใด

พร รัตนสุวรรณ เป็นนักวิชาการพระพุทธศาสนาที่ตีความคำสอนพระพุทธศาสนาในมิติของวิญญาน ซึ่งมีลักษณะคล้ายโยคจาร และเป็นวิญญานนิยม โดยท่านมีทัศนะว่าสิ่งทั้งหลายทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตล้วนเกิดจากวิญญาน ถูกกำหนดและควบคุมด้วยวิญญาน ซึ่งทัศนะแบบนี้มีทั้งสอดคล้องกับเถรวาทและแย้งกับเถรวาท ที่สอดคล้องคือวิญญานทำให้เกิดมีนามรูป (สิ่งมีชีวิต) ที่ไม่สอดคล้องคือสังขารที่ไม่มีใจครองหรือสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลาย เช่น ต้นไม้ ภูเขา เป็นต้น เถรวาทถือว่าไม่ได้มีวิญญาน มีแต่รูปเท่านั้น เพราะไม่มีจิตรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้เหมือนสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ เทวดา เป็นต้น

สังขารในไตรลักษณ์หมายถึงเอาทั้งสังขารที่เป็นรูปและนาม สังขารที่เป็นรูปคือร่างกาย สิ่งของ สถานที่ เป็นต้น ส่วนสังขารที่เป็นนามคือจิตใจและคุณสมบัติของจิตใจ การเกิดในมิตติสังขารเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิหรือตัวอ่อนในครรภ์ที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า กลละ จนถึงเสียชีวิตหรือกายแตกดับ ตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ เรียกว่า สังขารมีใจครอง (อุปาทินนกงสังขาร) ซึ่งกายทำงานร่วมกับจิต ส่วนตอนเสียชีวิตแล้ว เรียกว่า สังขารไม่มีใจครอง (อนุปาทินนกงสังขาร) เหลือเพียงร่างไร้วิญญานเท่านั้น ไม่อาจรับรู้อะไรได้ เพราะไม่มีจิตใจ ดังนั้นการเกิดของมนุษย์จึงเป็นจุดเริ่มต้นของสังขารที่มีใจครองในภพนั้น ๆ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการตีความตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีการตีความตามพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการเน้นอธิบายความโดยมีการตีความ 5 นัย คือ 1) การตีความตามตัวอักษร 2) การตีความตามสัญลักษณ์ 3) การตีความตามบริบท 4) การตีความตามเหตุผล และ 5) การตีความตามหลักกรรมกรรม สอดคล้องกับ พระนรินทร์ สีสเตโช (สาไซยนต์) และจรัส ลีกา ที่ได้อธิบายการตีความในพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการตีความภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้สั่งสอนพุทธบริษัทที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ภาษาที่พระพุทธองค์ทรงใช้สอนนั้นมี 2 ลักษณะคือภาษาสามัญกับภาษาปรมัตถ์ ที่ต้องมีการตีความเพื่อให้เข้าใจในหลักคำสอนได้อย่างแท้จริง การตีความมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ตีความคำสอนในของพระพุทธเจ้าเพื่อให้เข้าใจในคำสอนนั้นอย่างแท้จริง (พระนรินทร์ สีสเตโช (สาไซยนต์) และจรัส ลีกา, 2562)

2. ศึกษาแนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนเพียงเรื่องการเกิดจากกรรม เกิดจากไข และเกิดจากเถ้าโคลเหมือนชีววิทยาเท่านั้น แต่สอนเรื่องการผุดเกิดด้วย (โอปปาติกะ) ซึ่งการเกิดแบบนี้เป็นการเกิดแบบลัดขั้นตอน ไม่ต้องผ่านวัยทารก เด็ก วัยรุ่นเหมือนมนุษย์ทั่วไป แต่เกิดเป็นผู้ใหญ่ในขณะนั้นเลย เช่น สัตว์นรก เทวดา เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีเกิดแบบพิเศษหรือเกิดแบบแปลก ๆ อีกด้วย เช่น เกิดจากการลูบคลำ สัมผัส การดื่มสุรา การได้ยินเสียง เป็นต้น ซึ่งเป็นคำสอนที่ปรากฏในชาดกและอรรถกถาพระวินัย เป็นหลักการที่ขัดแย้งกับหลักวิทยาศาสตร์ แต่อาจเทียบได้กับวิธีทำให้ตั้งครรภ์สมัยใหม่ ซึ่งเป็นวิธีการปฏิสนธินอกครรภ์ เช่น เด็กหลอดแก้ว โคลนนิ่ง เป็นต้น สอดคล้องกับงานเขียนของศุภกาญจน์ วิชานาติ และวัชระ งามจิตรเจริญ ว่า “วิธีนอกเหนือธรรมชาติคล้ายคลึงกันด้วยการปฏิสนธินอกร่างกาย เช่นการโคลนกับการไม่ใช่เซลล์สืบพันธุ์ การดื่มสุรา การจับผ้า เป็นต้น” (ศุภกาญจน์ วิชานาติ และวัชระ งามจิตรเจริญ, 2562)

การเกิดในมิติผลแห่งกรรมแสดงถึงกรรมที่เป็นสิ่งกำหนดชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย คือ กำหนดให้เกิดในภพภูมิต่าง ๆ ซึ่งภพภูมินั้น ๆ กำหนดความสุขและทุกข์ของสัตว์ เช่น นรก ไม่มีความสุข มีแต่ทุกข์ สวรรค์ไม่มีความสุขทุกข์และทรมานแบบนรก มีแต่ความสุขแบบทิพย์สมบัติ แต่โลกมนุษย์มีทั้งสุขและทุกข์ ส่วนจะมีมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับผลกรรมของแต่ละคน เช่น อกุศลกรรมส่งผลให้เกิดในตระกูลต่ำ มีแต่ความขัดสน เลี้ยงชีพด้วยความยากลำบาก ในทางตรงกันข้ามกุศลกรรมส่งผลให้เกิดในตระกูลสูง มีความสุขและสบายในการเลี้ยงชีพ เป็นต้น ดังนั้นกรรมจึงกำหนดให้มีชีวิตหรือความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพระพุทธพจน์ว่า “กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน” (ม.อ. 14/289/350) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ปฏิจจสมุปบาทกล่าวถึงวิญญานเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป ความเป็นปัจจัยแก่กันดังกล่าว นี้อธิบายได้แบบทั้งข้ามภพข้ามชาติและชาติปัจจุบัน ปัจจัยแบบข้ามภพข้ามชาติหมายถึงปฏิสนธิ วิญญานหรือปฏิสนธิจิตเป็นปัจจัยให้เกิดชีวิตหรือชั้น 5 ขึ้นมา ซึ่งนามและรูปนี้เป็นปัจจัยที่ เกื้อหนุนกัน เกิดร่วมกัน (สหชาติปัจจัย) สอดคล้องกับคำอธิบายปัจจัยในวิสุทธิมรรคว่า “นามและ รูปในขณะที่ก้าวลงสู่ครรภ์เป็นสหชาติปัจจัยแก่กัน” (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย , 2558) ส่วนปัจจัยในภพชาติปัจจุบันคือการรู้แจ้งอารมณ์ทางตาเป็นต้นทำให้จิตรู้อารมณ์ รวมถึง ยึดมั่นหรือปล่อยวางตามปัจจัยคือความขาสติและมีสติในขณะนั้น โดยเฉพาะความยึดมั่นทำให้เกิด รูปนามไม่รู้จักจบสิ้น แต่การมีสติพิจารณาจะทำให้ละการเกิดรูปและนามได้ ดังนั้นบัณฑิตจึง ระงับจิตไม่ให้เกิดความยึดมั่นถือมั่น เพราะการเกิดบ่อย ๆ เป็นความทุกข์ จิตที่ถึงความดับ ไม่เกิด อีกต่อไปคือจิตของพระอรหันต์เท่านั้น

ปฏิสนธิจิตกับจิตติจิตเป็นรอยต่อหรือจิตที่เชื่อมต่อกันระหว่างเบื้องต้นกับที่สุด ที่สุดกับ เบื้องต้น โดยมีกรรมเป็นปัจจัยสืบต่อ (กัมมปัจจัย) สอดคล้องกับงานเขียนของสุจินต์ บริหารวน เขตต์ ว่า “ปฏิสนธิจิต คือ จิตที่ทำกิจสืบต่อจากจิตติจิต (จิตขณะสุดท้ายของชาติก่อน) ทันทีที่จิตติจิตของชาติก่อนดับ กรรมหนึ่งที่ได้กระทำแล้วก็ยังเป็นปัจจัยให้ปฏิสนธิจิตเกิดขึ้น” (สุจินต์ บริหารวนเขตต์, 2560) อีกนัยหนึ่งมีภวังคจิตสืบต่อ พุดให้เข้าใจง่าย ๆ คือเมื่อปฏิสนธิจิตเกิดขึ้นแล้ว จิตในระหว่างปฏิสนธิจิตกับจิตติจิตเป็นเรื่องของวิถิจิต ซึ่งมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ปัญจทวารวิถิ และมโนทวารวิถิ มีภวังค์เป็นตัวเชื่อมระหว่างวิถิจิตคือ อดีตภวังค์ ภวังคจลนะ และภวังคูปจเฉตะ เมื่อจิตดับไป ก็จะมีภวังคจิตเริ่มต้นใหม่เป็นปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตจะไม่มีอีกต่อไปหากดับกิเลสที่เป็นเชื้อแห่งภพใหม่ได้แล้ว

3. วิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรายตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

การตั้งครุกรรมและการเกิดตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นไปตามหลักนิยาม ซึ่งมีความ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งหมด โดยเริ่มจากระดับล่างไปหาระดับบน คือพ่อแม่ต้องอยู่ในช่วงที่ ร่างกายมีความพร้อมในการสืบพันธุ์ตามหลักอุนิยามและพีชนิยาม ครั้งแรกที่มีการปฏิสนธิจิตจะ เกิดร่วมกับกาย (พัฒนาการของทารก) ด้วยตามหลักจิตนิยาม (จิตขรูป) การถือกำเนิดของมนุษย์ เกิดจากผลแห่งกรรมที่ให้ผลตามหลักกรรมนิยาม และกระบวนการเกิดทั้งหมดตามที่กล่าวมานี้ สรุปลงได้ในธรรมนิยามคือธรรมดาหรือธรรมชาติของชีวิต ดังที่ศุภกาญจน์ วิชานาติ และวัชร งามจิตรเจริญ กล่าวไว้

“การตั้งครุกรรมต้องอาศัยความเหมาะสมของสภาพร่างกาย (อุนิยาม) และเป็นไปตามกฎ แห่งการสืบพันธุ์ของมนุษย์ (พีชนิยาม) รวมทั้งการมีวิญญานมาปฏิสนธิในครรภ์ (จิตนิยาม) ซึ่งเป็นไปตามกรรมที่ทำไว้ (กรรมนิยาม) และสอดคล้องกับความเป็นเหตุและผลที่ธรรมชาติกำหนดไว้ (ธรรมนิยาม)” (ศุภกาญจน์ วิชานาติ และวัชร งามจิตรเจริญ, 2562)

ในมิติของอภิธรรม องค์ประกอบหรือส่วนย่อยของร่างกายที่เป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตที่เรียกว่า กลลรูป นั้น คือ กลาป ตรงกับเซลล์ตามหลักชีววิทยา ประกอบด้วย กายทสกกลาป ภาวทสกกลาป และวัตถุกสกกลาป ซึ่ง กลาป ทั้ง 3 นี้เป็นทั้งมหาภูตรูปและอุปาทายรูป (รูปอาศัย) มีพัฒนาการมาโดยลำดับตามอายุของตัวอ่อนในครรภ์ แม้รูปที่สมมติกันว่าหณฺญและชาย และการทำงานของสมองก็เกิดจากกลาปทั้ง 3 นี้ กลาปเหล่านี้เป็นคนละส่วนจากจิต แต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับจิตตามหลักปัจจัยคือสหชาติปัจจัย (ปัจจัยเกิดร่วมกัน) และอัญญมัญญปัจจัย (ปัจจัยแก่กัน) ดังนั้นสมองที่ทำหน้าที่คิดตามทฤษฎีชีววิทยาซึ่งเทียบได้กับหัวใจเป็นที่ตั้งของจิตตามหลักอภิธรรมจึงเป็นคนละส่วนกับจิต แต่ทำหน้าที่ร่วมกัน ซึ่งยากที่จะอธิบายได้ แม้นักวิทยาศาสตร์ส่วนหนึ่งมีความสนใจและพยายามหาคำตอบเรื่องนี้อยู่ก็ยังไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน เพราะค่อนข้างอยู่เหนือระดับวิทยาศาสตร์ สอดคล้องดังที่ สุกาญญา กลิ่นถ่อศิล กล่าวว่า

“รูปกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรกในร่างกายมนุษย์ไม่ใช่เซลล์ แต่รูปกลาปเป็นโครงสร้างที่อยู่ภายในเซลล์มนุษย์ ชีวิตและร่างกายมนุษย์เริ่มต้นพัฒนา เปลี่ยนแปลง และเจริญเติบโตมาจากเซลล์ตั้งต้นเพียงเซลล์เดียว ทางพระพุทธศาสนาเรียกเซลล์นั้นว่า กลลรูป ส่วนทางชีววิทยาเรียกว่า ไซโกต ภายในกลลรูปหรือไซโกตประกอบด้วยโครงสร้างของกัมมชกลาป 3 อย่าง คือ 1) กายทสกกลาป ทำหน้าที่เก็บข้อมูลเพื่อป้องกันและพัฒนาลักษณะทางกายภาพของกลลรูปหรือเซลล์เริ่มต้นให้ครบอวัยวะที่ควรเกิดขึ้นในร่างกายมนุษย์ และมีความแตกต่างจากสัตว์ชนิดอื่น 2) ภาวทสกกลาป ทำหน้าที่กำหนดเพศมนุษย์ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิ และพัฒนาลักษณะทางกายภาพที่เกี่ยวกับเพศ และ 3) วัตถุกสกกลาป เปรียบเสมือนทั้งหัวใจและสมองของกลลรูปหรือเซลล์ เพราะในทางพระพุทธศาสนาเห็นว่าวัตถุกสกกลาปเป็นที่อาศัยเกิดและที่ทำงานของจิต” (สุกาญญา กลิ่นถ่อศิล , 2560)

การเกิดในมิตินัตตาคือความไม่มีตัวตนหรือเป็นเอกเทศจากส่วนอื่นต่างหาก แต่เป็นสิ่งที่อาศัยสิ่งอื่นเกิดขึ้นตามหลักปัจจุสมุปบาท เช่น เพราะมีวิญญาน จึงมีนามรูป เป็นต้น การเกิดในลักษณะนี้ไม่ได้มีความสมบูรณ์ในตน แต่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นโดยความเป็นปัจจัยกัน (ปัจจัยการ) เป็นไปตามหลัก “สิ่งทั้งปวงเป็นอนัตตา” (สพเพ ธมมา อนตตา) ปัจจุสมุปบาทเป็นหลักการ แนวคิดเดียวที่อธิบายแนวคิด “ศูนย์ตา” ของนาการขุนได้แบบไม่มีความขัดแย้งในตน ตัวอย่างการตีความลักษณะนี้ เช่น นามรูปไม่ได้เกิดเองโดยลำพัง แต่เกิดจากวิญญาน ในมุมกลับ การปฏิบัติที่สามารถดับวิญญานได้ เพราะดับนามรูปได้ เป็นต้น สอดคล้องดังที่ ประวิทย์ เสงฆะธรรมา และพระมหามิตร ฐิตปณฺโณ กล่าวว่า

“พระพุทธศาสนากับการเกิดของมนุษย์ตามหลักพันธุศาสตร์ ได้กล่าวถึงการเกิดของมนุษย์ของสิ่งมีชีวิตและสิ่งอื่น ๆ ว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการมีส่วนประกอบต่าง ๆ มารวมกันเข้าและมีความสัมพันธ์แบบอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้น ตัวตนที่แท้จริงของสิ่งที่เรียกว่าชีวิตนั้น “ไม่มี” เพราะประการแรกตัวสิ่งที่ถือว่าเป็นชีวิตนั้น มาจากการรวมกันของส่วนประกอบต่าง ๆ และประการที่สอง แม้ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มารวมกันเข้าเป็นชีวิต แต่ละส่วนก็เป็นผลมาจากการมีส่วนประกอบอื่น ๆ มารวมกันเข้าด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น สิ่งที่เราเรียกว่า ส่วนประกอบแต่ละส่วนนั้น แท้จริงแล้วก็ไม่ได้มีตัวตนของมันจริง ๆ เป็นแต่เพียงการประกอบกันเข้าอย่างเหมาะสมของส่วนต่าง ๆ เท่านั้น” (ประวิทย์ เสงฆะธำนิ และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ วิธีการตีความตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการเน้นอธิบายความโดยมีการตีความ 5 นัย คือการตีความตามตัวอักษร ตามสัญลักษณ์ ตามบริบทตามเหตุผลและตามหลักกรรมกรรม ส่วนแนวคิดเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท มองว่า มนุษย์เกิดจากพรหม การเกิดจากกรรมมารดา การเกิดจากกรรมและผลของกรรม การเกิดโดยความเป็นปัจจัยแก่กันและการเกิดตามกำเนิด 4 อย่าง และผลการวิเคราะห์การตีความเรื่องการเกิด (ชาติ) เชิงอภิปรัชญาตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทมีลักษณะคือ การเปลี่ยนสถานะที่ละเอียดประณีตมาเป็นหยาบ การเกิดในมิตินิยาม 5 มีความเชื่อมโยงกันทั้งอุตุนิยาม พินนิยาม จิตนิยาม กรรมนิยามและธรรมนิยาม การเกิดในมิตินัตตา คือการเกิดเป็นรูปนามนั้นมีวิญญูณเป็นปัจจัย การเกิดในมิตินิยามเป็นการตีความเชิงการเกิดของจิตและธรรมในปัจจุบัน การเกิดในมิตินิยามเป็นการตีความว่าสิ่งทั้งหลายล้วนมีวิญญูณเป็นเหตุเกิดและดำรงอยู่ได้ด้วยวิญญูณ และการเกิดในมิตินิยามเป็นจุดเริ่มต้นของสังขารที่มีชีวิตอยู่จากงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ 1) ควรนำความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่พุทธศาสนิกชนเพื่อนำเผยแพร่ได้อย่างถูกต้อง 2) ควรนำความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปเผยแพร่ในสถานศึกษาและสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย . (2558). วิสุมิธรรมคแปล ภาค 3 ตอน 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- คำนวน คำณ. (2560). แนวคิดพุทธปรัชญาในวรรณกรรมหนังสือชุด เรื่องท้าวชมพูบุบผสถานันท์กษัตริย์ศึกษา. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 13(2), 129-130.
- ชาติรี ชุมเสน. (2560). ศึกษาวิเคราะห์วิภาษวาทในพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 3(2), 98-117.

- ประวิทย์ เฮงพระธานี และพระมหามิตร ฐิตปัญโญ. (2561). พระพุทธศาสนากับการเกิดของมนุษย์ตามหลักพันธุศาสตร์. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18(3), 405-415.
- พร รัตนสุวรรณ. (2514). หนังสือพุทธวิทยา เล่ม 1 พุทธปรัชญา ฉบับพิสดาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน.
- พระนรินทร์ สีลเตโช (สาไชยันต์) และจรัส ลีกา. (2562). การตีความแนวคิดเรื่องพรหมในพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(2), 400-409.
- พุทธทาสภิกขุ. (2561). แก่นพุทธศาสน์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ธรรมะอมรินทร์-พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภกาญจน์ วิชาชาติ และวัชร งามจิตรเจริญ. (2562). เปรียบเทียบกำเนิดและพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ในครุฑระหว่างพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์. วารสารมหาจุฬาลงกรณวิชาการ, 6(2), 1-16.
- สุกาญญา กลิ่นถือสีล. (2560). รูปกลาปและเซลล์มนุษย์ในพระพุทธศาสนา. วารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์, 2(2), 76-78.
- สุจินต์ บริหารวนเขตต์. (2560). ปรมัตถธรรมสังเขป. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิศึกษา และเผยแผ่พระพุทธศาสนา.

การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้
สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษา
โครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม*

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING PROGRAM MODEL BASED
ON TRANSFORMATIVE LEARNING THEORY TO ENHANCE MORAL
PROJECT ADVISORY COMPETENCY OF MORAL TEACHING MONKS

พระมหานพดล สีทอง

Phramaha Noppadol Seethong

สมบัติ คชสิทธิ์

Sombat Kotchasit

กันต์ฤทัย คลังพหล

Kanreutai Klangphahol

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

E-mail: mahanop28@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม และ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสอนศีลธรรมที่ปฏิบัติการสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 10 รูป ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม แบบประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม แบบสรุปการเรียนรู้ แบบบันทึกสะท้อนคิด แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการให้คำปรึกษาของพระสอนศีลธรรม และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร

* Received 7 March 2022; Revised 19 May 2022; Accepted 23 May 2022

4) กระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) สร้างศรัทธา 4.2) พัฒนาปัญญา 4.3) ปฏิบัติการชี้แนะ และ 4.4) สะท้อนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 5) สื่อการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล ผลการทดลองใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า 1) พระสอนศีลธรรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมหลังการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พระสอนศีลธรรมที่เข้ารับการฝึกอบรมได้คะแนนความรู้ความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมทั้ง 7 หน่วยการเรียนรู้โดยผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

คำสำคัญ: รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม, การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง, สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop a training program model based on Transformative learning theory to enhance the moral project advisory competency of moral teaching monks and 2) study the results of experimental using of this developed training program model. This study is research and development conducted. 10 moral teaching monks were included by specific random sampling. The research tools were 1) The developed training program 2) The competent assessment forms for moral project advisor 3) Conclusion learning form 4) Writing a reflection form 5) Behavioral observation for advising of teaching monks and 6) Questionnaires. The difference in mean scores of the moral project advisory competency were analyzed by using Mean, Standard deviation and t-test for dependent samples data. The results of recent study revealed that the developed training program model based on Transformative learning theory to enhance the moral project advisory competency of moral teaching monks has 6 components 1) Principle 2) Objective 3) Curriculum structure 4) Training process that consists of 4 steps, namely, 4.1) confidence building 4.2) wisdom development 4.3) coaching practice and 4.4) Reflection to Change 5) Training materials 6) Evaluation and assessment). After using the training program model: 1) the advisory competency in the moral projects of moral teaching monks was significantly higher than before the training ($p < .05$). 2) The moral teaching monks who attended the training program received a cognitive score from the activities of all 7 learning units by passing the

specific criterion. 3) The opinion of the moral teaching monks on the overall training course format was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.52).

Keywords: Training Program Model, Transformative Learning, Moral Project Advisory Competency

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก และความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศในโลกศตวรรษที่ 21 ทำให้ประชากรทุกภูมิภาคสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างหลากหลายซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวจึงมาพร้อมกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่จำกัดทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยรวม อีกทั้งยังมีปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรม รวมทั้งการเกิดวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรมลดลง จากผลการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พบว่า ปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในเด็กและเยาวชนไทยมีความรุนแรงสูงสุดโดย 5 ลำดับแรกคือ ปัญหาความมีระเบียบวินัย (ร้อยละ 24.90) ปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต (ร้อยละ 20.19) ปัญหาความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ร้อยละ 10.34) ปัญหาความกตัญญู (ร้อยละ 9.48) ปัญหาความสุภาพหรือการมีสัมมาคารวะ (ร้อยละ 8.32) (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2562) จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้สังคมไทยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาในมิติคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ซึ่งเห็นได้ตั้งแต่ระดับนโยบายการศึกษาของชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560 - 2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองไทยและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ ซึ่งเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้น โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโครงการคุณธรรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกันทำความดีอย่างมีปัญญา ผู้เรียนเลือกประเด็นปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับด้านศีลธรรมและคุณธรรมที่เกิดขึ้นจริงใกล้ตัวผู้เรียน และมีความสนใจใฝ่รู้ปรารถนาดีอยากแก้ปัญหา ร่วมกันวางแผน และออกแบบสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาความเสื่อมทรามทางศีลธรรมอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นระบบผ่าน

กระบวนการทำโครงการคุณธรรม (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2562) บุคคลผู้มีส่วนสำคัญที่จะช่วยในการเสริมสร้าง และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้และสติปัญญาได้นั้นคงปฏิเสธไม่ได้ คือ พระสอนศีลธรรม

พระสอนศีลธรรม คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม พัฒนาปัญญาของผู้เรียนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จากผลการนิเทศติดตามการสอนของพระสอนศีลธรรม พบว่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำโครงการคุณธรรมและการจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม ขาดทักษะการให้คำชี้แนะ การให้คำแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการคิดด้วยตนเอง ไม่ตระหนักถึงคุณค่าการสอนโครงการคุณธรรม ส่วนใหญ่เน้นการสอนบรรยายให้ความรู้บอกหลักธรรม ใช้การสั่งหรือคอยบอกคำตอบแก่ผู้เรียนแทนการให้คำชี้แนะทางเรียนรู้ หรือกำหนดเส้นทางในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจในการทำโครงการคุณธรรม เกิดความท้อแท้ ขาดทักษะในการทำโครงการคุณธรรม รวมถึงขาดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและการคิดขั้นสูงที่ควรจะได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพของผู้เรียน (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563) ดังนั้น การทำโครงการคุณธรรมของผู้เรียน พระสอนศีลธรรมจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดซึ่งจะนำพาผู้เรียนสามารถทำโครงการคุณธรรมได้สำเร็จ แต่ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมจะต้องมีสมรรถนะทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมก่อน เนื่องจากสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถการปฏิบัติให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนทำโครงการ ซึ่งเกิดจากการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือคุณลักษณะ มาประยุกต์ใช้ในการให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการจนประสบความสำเร็จตามเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดไว้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2562) สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการสอนผู้เรียนทำโครงการ โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้การชี้แนะ ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการทำโครงการให้กับผู้เรียนตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการทำโครงการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การคิดและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ และกำกับติดตามการทำงานด้วยความเป็นกัลยาณมิตร (ทิพวรรณ เดชสงค์, 2561); (ขมนาด พรหมมิจิตร, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม จึงนำไปสู่การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ (ชูชัย สมบัติไกร, 2556) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาใช้เป็นฐานในการฝึกอบรม เนื่องจาก

เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิง (Frame of Reference) ความคิด ความเชื่อที่มีอยู่เดิมไปสู่กรอบอ้างอิง ความเชื่อใหม่ที่แตกต่างจากเดิม การที่ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมได้นั้น เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experience) การทบทวนไตร่ตรองประสบการณ์นั้นอย่างลึกซึ้ง (Critical reflection) และการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (rational discourse) เพื่อให้ได้ข้อสรุป แนวคิด หรือทางเลือกใหม่สำหรับตนเองที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมใหม่ (Mezirow, J., 1997); (วิจารณ์ พานิช, 2558)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีสมรรถนะทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติต่อการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม จึงได้ทำการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้นจะช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการงานคุณธรรมได้สำเร็จและบรรลุเป้าหมายการทำโครงการงานคุณธรรมด้วยศักยภาพหรือความสามารถของผู้เรียนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงทั้งที่เป็นสากลและแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวพุทธ แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ แนวคิดการโค้ช แนวคิดสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรม และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โครงการงานคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นที่ 2 ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมการเป็นที่ปรึกษาโครงการงานคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บริหาร

สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ในระยะที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่ การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอน ศีลธรรม

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรับแก้ร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพรูปแบบหลักสูตร ฝึกอบรมอีกครั้ง เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของ ร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม แบบสรุปการเรียนรู้ แบบบันทึก การสะท้อนคิด แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ หลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำผลการ พิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนทดลองใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม จัดปฐมนิเทศพระสอนศีลธรรม ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การฝึกอบรม เนื้อหา กระบวนการฝึกอบรม การประเมินผล ระยะเวลา การฝึกอบรม รวมถึงการฝึกปฏิบัติการเข้าใช้เครื่องมือก่อนการฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้ โปรแกรม Microsoft Team เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการใช้งานก่อนการฝึกอบรม

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม ใช้แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดียวที่มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (One - Group Pretest - Posttest Design) กับ พระสอนศีลธรรม จำนวน 10 รูป โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากพระสอนศีลธรรมที่อยู่ใน โครงการพระสอนศีลธรรมแกนนำ ของสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งจัดการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป 2) ไม่เคยมีประสบการณ์ในการสอนโครงการคุณธรรมมาก่อน 3) มีความสมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรมและสามารถเข้าร่วมได้ครบถ้วนตามระยะเวลาของหลักสูตร 4) พระสอนศีลธรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการคุณธรรม และสนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยตลอดโครงการ โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งหมด 49 ชั่วโมง จำนวน 7 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัย ได้แก่ รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม แบบสรุปการเรียนรู้ แบบบันทึกการสะท้อนคิด แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมก่อนและหลังการอบรม ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินความรู้จากการทำกิจกรรมฝึกอบรมประจำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์การตัดสินมีคะแนนระดับคุณภาพ 3 ขึ้นไปโดยมีระดับค่าเฉลี่ยคะแนน 3.25 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลบันทึกการสะท้อนคิด และผลบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการให้คำชี้แนะของพระสอนศีลธรรม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

1.1 หลักการ

1.1.1 การฝึกอบรมมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านประสบการณ์ตรงอย่างรอบด้านทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา การใช้กระบวนการคิดอย่างแยกคายตามหลักโยนิโสมนสิการและการคิดเชิงออกแบบ การถอดบทเรียนหลังจากปฏิบัติกิจกรรม การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้เกี่ยวกับโครงการคุณธรรม และการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม

1.1.2 การฝึกอบรมมุ่งเน้นการโค้ชเพื่อให้คำชี้แนะผู้เข้าอบรมด้วยความเป็นกัลยาณมิตร การมีสติในการโค้ช การเอาใจใส่ดูแลต่อการเรียนรู้ การให้ความเอื้ออาทร

การให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การตรวจสอบความเข้าใจ การใช้คำถามที่มีพลัง และการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์แก่ผู้เข้าอบรม

1.1.3 การฝึกอบรมมุ่งเน้นให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การทำโครงการคุณธรรมควบคู่ไปกับการให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาไปด้วย เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม โดยมีโค้ชคอยให้การชี้แนะให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ และกำกับติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

1.3 โครงสร้างหลักสูตร

เนื้อหาของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 7 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม 2) การสร้างความตระหนักรู้และกำหนดปัญหาคุณธรรม 3) การค้นหาสาเหตุของปัญหา 4) การสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหาคุณธรรม 5) การปฏิบัติการทำโครงการคุณธรรม 6) การประเมินสรุปผลโครงการคุณธรรม 7) การนำเสนอโครงการคุณธรรม โดยใช้ระยะเวลาในเวลาฝึกอบรม 49 ชั่วโมง จำนวน 7 สัปดาห์

1.4 กระบวนการฝึกอบรม

ขั้นที่ 1 สร้างศรัทธา (Confidence Building) เป็นขั้นที่ผู้โค้ชทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความไว้วางใจในตัวผู้โค้ชก่อน มีการให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ทราบ และการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเนื้อหาจะเรียนรู้อำนาจการฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Team

ขั้นที่ 2 พัฒนาปัญญา (Wisdom Development) เป็นขั้นเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระในหน่วยการเรียนรู้ โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบออนไลน์ใช้โปรแกรม Microsoft Team ที่เน้นการเรียนรู้จากลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรม การถอดบทเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการชี้แนะ (Coaching Practice) เป็นขั้นส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ไปใช้ปฏิบัติการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนปกติ (On-site) ตามแผนกิจกรรมการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมที่กำหนดไว้ และผู้โค้ชทำการสังเกตพฤติกรรมการให้คำชี้แนะของผู้เข้าอบรม จำนวน 2 ครั้ง/รูป ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook live กลุ่มเพจ “พระสอนศีลธรรมที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม”

ขั้นที่ 4 สะท้อนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Reflection to Change) เป็นขั้นส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หลังการปฏิบัติให้คำ

ชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรม ในห้องฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Team ผ่านการสนทนากลุ่มอย่างมีสติ (Dialogue) เพื่อสะท้อนถึงสิ่งที่ทำได้ดี สิ่งที่ยังทำได้ไม่ค่อยดี สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และประมวลความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนให้คำชี้แนะของตนเองในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.5 สื่อการฝึกอบรม

โปรแกรม Microsoft Team คอมพิวเตอร์ โน้ตบุคหรือแท็บเล็ต สื่อและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ แอปพลิเคชัน Whiteboard, Padlet, Power Point ประกอบการสรุป ใ้งานกิจกรรมกลุ่ม และใบความรู้

1.6 การวัดและประเมินผล

การประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยการประเมินสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม และประเมินระหว่างการฝึกอบรม โดยการสรุปการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการสังเกตพฤติกรรมการให้คำชี้แนะของพระสอนศีลธรรม

ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.44) และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็นอยู่ที่ 1.00

2. ผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม ก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมมีคะแนนสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม ก่อนและหลังการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม

ช่วงการทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการอบรม	10	1.40	0.08	21.84*	0.00
หลังการอบรม	10	3.65	0.31		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 ผลการประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ พบว่า พระสอนศีลธรรมได้คะแนนความรู้ความเข้าใจในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 - 7 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.31) และเมื่อพิจารณาแต่ละหน่วยพบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยระดับมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติการทำโครงการคุณธรรม และการนำเสนอโครงการคุณธรรม คือ ($\bar{X} = 4.00$,

S.D. = 0.00) และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหาคุณธรรม ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.31) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการเรียนรู้เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม	3.30	0.48	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การสร้างความตระหนักรู้และกำหนดปัญหาคุณธรรม	3.80	0.42	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การค้นหาสาเหตุของปัญหา	3.60	0.51	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การสร้างสรรค์นวัตกรรมการแก้ปัญหาคุณธรรม	3.90	0.31	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การปฏิบัติการทำโครงการคุณธรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การสรุปประเมินผลโครงการคุณธรรม	3.70	0.48	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การนำเสนอโครงการคุณธรรม	4.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	3.76	0.31	มากที่สุด

2.3 ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาหน่วยการเรียนรู้โดยเรียงจากมากไปน้อยใน 3 อันดับแรก พบว่า ด้านเอกสารและสื่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.42) ด้านผู้โค้ชในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.49) ด้านกระบวนการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.51) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม	4.38	0.38	มาก
2. ด้านผู้โค้ชในการฝึกอบรม	4.65	0.49	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการฝึกอบรม	4.60	0.51	มากที่สุด
4. ด้านเอกสารและสื่อการฝึกอบรม	4.66	0.42	มากที่สุด
5. ด้านบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม	4.31	0.81	มาก
เฉลี่ยรวม	4.52	0.52	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมที่พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมจากแหล่งข้อมูล

เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม ทฤษฎีการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง การโค้ช การคิดเชิงออกแบบ สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม การจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม รวมถึงการศึกษาความต้องการฝึกอบรมการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และความต้องการจำเป็นของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบสนองกับความต้องการของ พระสอนศีลธรรมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของ อิศรี สะอิดิ ที่ดำเนินการวิจัยโดยมีกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น โดยมีกิจกรรมสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมและการปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรฝึกอบรม และ 3) การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม (อิสรี สะอิดิ, 2562) ส่วนการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนั้นเป็นไปตามการศึกษาต้องการในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น สามารถนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสอนศีลธรรมได้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, พระเณก บุญโยประการ และทัศนีย์ ทิพย์คงคา ที่กำหนดองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมไว้ใกล้เคียงกัน ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล และนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมมาก (ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, 2564); (พระเณก บุญโยประการ, 2561); (ทัศนีย์ ทิพย์คงคา, 2558) นอกจากนี้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นคือ กระบวนการฝึกอบรมได้นำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นแบบสากลมาบูรณาการร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงตามแนวพุทธ นำแนวคิดการคิดเชิงออกแบบและการโค้ชมาใช้ผสมผสานในการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม จึงได้หลักสูตรรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่มีความน่าสนใจ และตอบสนองกับความต้องการของผู้เข้าอบรมที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอนโครงการคุณธรรมและการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม เนื่องจากหลักการมุ่งเน้นให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีการถอดบทเรียนหลังจากทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันหลังจากปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษา โดยมีโค้ชเป็นผู้ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้ในทุกหน่วยการเรียนรู้ ทำให้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้จึงมีความแตกต่าง

จากการฝึกอบรมในรูปแบบเดิมทั่วไป ที่มักจะเน้นการอบรมให้ความรู้เพียงหนึ่งครั้งและใช้ระยะเวลาฝึกอบรมติดต่อกัน 2 - 3 วัน หรือหลายชั่วโมง ทำให้ผู้เข้าอบรมเรียนรู้และจดจำเนื้อหาได้ยากต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง แต่กระบวนการฝึกอบรมนี้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้การทำโครงการคุณธรรม และยังได้พัฒนาสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมควบคู่ไปด้วย พร้อมทั้งมีโค้ชเป็นผู้ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้การทำโครงการคุณธรรม การเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม และได้รับ การพัฒนาสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการไปด้วย การพัฒนาครุตามแนวทางนี้จึงช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นครูที่ปรึกษาโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข, 2562)

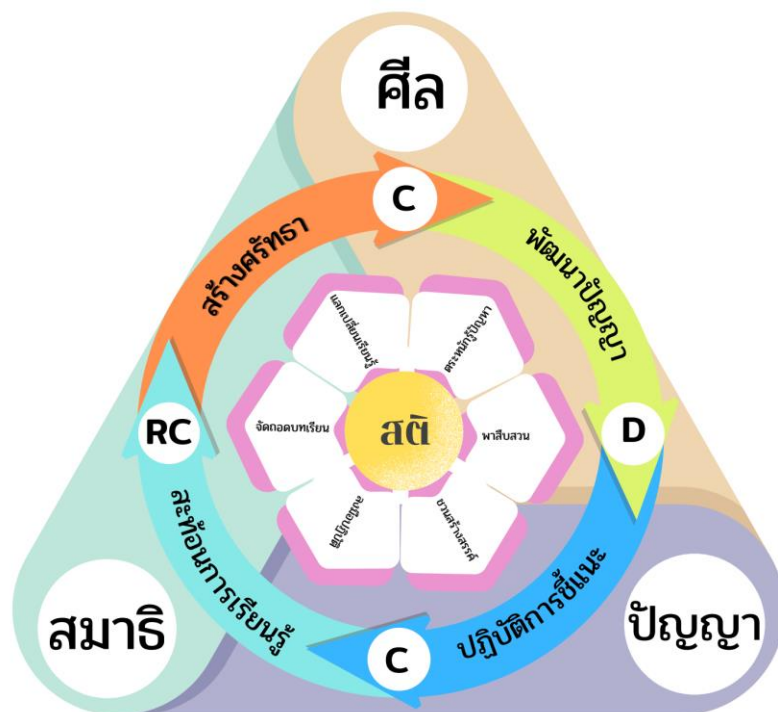
2. ผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจทั้ง 7 หน่วยการเรียนรู้ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดวางโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เข้าอบรม เพราะเป็นการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้จากง่ายไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความซับซ้อน หรือท้าทายขึ้นเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมที่เป็นวัยผู้ใหญ่ กระบวนการฝึกอบรมมุ่งให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ที่ละหน่วยการเรียนรู้ซึ่งไม่หนักมากจนเกินไป และเมื่ออบรมจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วจึงได้นำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ปฏิบัติการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาได้ในทันที พร้อมทั้งมีโค้ชเป็นผู้ให้คำชี้แนะทางการเรียนรู้ในทุกหน่วยการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เข้าอบรมจดจำเนื้อหาและกระบวนการได้ง่ายต่อการนำไปใช้ได้จริง กระบวนการฝึกอบรมทั้ง 4 ขั้นตอน จึงเป็นกลไกสำคัญที่สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากการศรัทธา (Confidence Building) ของโค้ชที่มีต่อผู้เข้าอบรมจะช่วยทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้สึกปลอดภัย ความไว้วางใจ การให้ความรักก่อนให้ความรู้เข้ามาช่วยสนับสนุน การช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ เช่น การแสดงความจริงใจของโค้ชทั้งภาษากายและภาษาพูด การแสดงความเห็นอกเห็นใจ การไต่ถามทุกข์สุขดิบ การทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจและรู้สึกสนิทสนม ไม่หวาดกลัว วางตัวให้มีความน่าเคารพ ปัจจัยเหล่านี้จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดการยอมรับในตัวโค้ช และเอื้อต่อการมีความปรารถนา (Passion) ในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นในขั้นพัฒนาปัญญา (Wisdom Development) คือ การส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำโครงการคุณธรรมและการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองในฐานะผู้เรียนอย่างป็นองค์รวม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่น การอภิปราย (Discussion) การเรียนรู้ผ่านสื่อตัวอย่างโครงการ

(Media analysis) การระดมสมอง (Brainstorming) การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง (Collaborative Learning) และเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วมีการถอดบทเรียน (Lesson Learned) หลังจากทำกิจกรรมทั้งในส่วนของผู้โค้ชและผู้เข้าอบรม เพื่อถอดสาระประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมเกี่ยวกับบทบาทและทักษะผู้สอน (ของผู้โค้ช) บทบาทผู้เรียน เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการคุณธรรม สามารถช่วยทำให้ผู้เข้าอบรมได้มีการจัดการความรู้ให้ดียิ่งขึ้น ได้สะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุฒ พัฒนา, 2562) ผลจากการถอดบทเรียนทำให้เกิดการต่อยอดความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม แล้วเชื่อมโยงบทเรียนที่ผ่านการจัดการความรู้ดีแล้วไปสู่การประสบการณ์ใหม่ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียน (Coaching Practice) ทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาได้ ภายใต้การดูแลเอาใจใส่ การให้กำลังใจ ให้ความเอื้ออาทร การให้คำปรึกษา กำกับติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ และการให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ของผู้โค้ช ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าลงมือปฏิบัติมากขึ้น และสามารถให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมได้สำเร็จ ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการทำโครงการคุณธรรมด้วยศักยภาพหรือความสามารถของผู้เรียนเอง ผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้ศึกษาผลกระทบของการชี้แนะที่มีต่อการพัฒนาครูพบว่า การอบรมที่ใช้การชี้แนะส่งผลกระทบเชิงบวกต่อครูและช่วยทำให้ครูมีผลการปฏิบัติการสอนที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้ให้การชี้แนะกับครู ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนของครูอีกด้วย (Onchwari, G. & Keengwe, J., 2008); (Knight, J., 2009); (ธารทิพย์ นรงค์ยา, 2559) นอกจากนี้ การสะท้อนประสบการณ์ (Reflection to Change) ที่เกิดขึ้นหลังจากปฏิบัติการให้คำชี้แนะผู้เรียนทำโครงการคุณธรรม สามารถช่วยให้ผู้เข้าอบรมได้มีการทบทวนไตร่ตรองตรวจสอบความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติการให้คำชี้แนะของตนเองอย่างลึกซึ้ง สามารถวิเคราะห์สิ่งที่ทำได้ดี สิ่งที่ยังทำได้ไม่คอยดี จุดที่ควรปรับปรุงแก้ไข นำไปสู่การวางแผนและการปฏิบัติให้คำชี้แนะผู้เรียนในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยของ หฤทัย อนุสรราชกิจ และญาณิศา บุญพิมพ์ พบว่า การใช้กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาครู สามารถทำให้นักศึกษาครูเกิดการพัฒนาตนเองด้านในคุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู รวมถึงความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น ทักษะเกี่ยวกับความเป็นครู และกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้จริง (หฤทัย อนุสรราชกิจ และญาณิศา บุญพิมพ์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมในครั้งนี ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. ชั้นในสุด คือ ใจของโค้ช การมีสติรู้ตัวในการจัดการเรียนรู้และการโค้ช คือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โค้ชที่ใช้สติในการจัดการเรียนรู้และการโค้ชมากเท่าใด ยิ่งเป็นผลดีต่อผู้เรียนมากเท่านั้น

2. วงกลาง คือ ขั้นตอนการทำโครงการคุณธรรมเชิงพุทธ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกันทำความดีอย่างมีปัญญา ผ่านกระบวนการทำโครงการคุณธรรมทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตระหนักรู้ปัญหา 2) พาสืบสวน 3) ขวนสร้างสรรค์ 4) ลงมือปฏิบัติ 5) จัดถอดบทเรียน และ 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. วงนอก คือ กระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ที่เน้นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ปฏิบัติจริงตามกระบวนการฝึกอบรม CDCRC Model ทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกอบรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สามเหลี่ยมรอบนอก คือ กระบวนการขับเคลื่อนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้โค้ชหรือผู้เรียน จะถูกขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือการฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านตามหลักไตรสิกขา ทั้งด้านศีล (พฤติกรรม) สมาธิ (จิตใจ) และปัญญา (การคิด) โดยมีสติเป็นฐานใหญ่ของการเรียนรู้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) กระบวนการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม และ 6) การวัดและประเมินผล ผลการใช้รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า พระสอนศีลธรรมมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความรู้ความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมในทุกหน่วยการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้สมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมสูงขึ้นอย่างเด่นชัด ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาพระสอนศีลธรรม โดยเฉพาะสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรส่งเสริมการพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีความสามารถในการให้คำปรึกษาผู้เรียนทำโครงการคุณธรรมในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ส่งผลต่อการมีสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้จะต้องศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม โดยเฉพาะกระบวนการฝึกอบรมเป็นอย่างดี เพราะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมที่ใช้การโค้ชส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการคุณธรรมและการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรม เมื่อนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ในการฝึกอบรม วิทยากรจะต้องไม่ใช้นักบรรยายให้ความรู้ แต่ต้องเป็นโค้ช (Coach) ผู้ให้การชี้แนะทางการเรียนรู้ จึงจะทำให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และเกิดสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมได้อย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) รูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้สามารถช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำรูปแบบหลักสูตรฝึกอบรมนี้ไปใช้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมบรรจุใหม่ กลุ่มพระสอนศีลธรรมที่ยังไม่เคยได้รับประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้โครงการคุณธรรม รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2) ควรมีการศึกษาแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ เช่น แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นที่ปรึกษาโครงการคุณธรรมของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- ขมนาด พรหมมิจิตร. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโครงการวิทยาศาสตร์ของสถาน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารรวมสาร, 16(3), 234-235.
- ชูชัย สมิทธิไกร. (2556). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ทิพย์คงคา. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อบูรณาการจริยธรรมในการ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 12(22), 1-11.
- ทิพวรรณ เดชสงค์. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจบทบาทการเป็นครูที่ปรึกษา โครงการวิทยาศาสตร์ของนิสิตนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 19(1), 59-60.
- ธารทิพย์ นรังศิยา. (2559). การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จของการชี้แนะและ การเป็นพี่เลี้ยงครู. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11(2), 235-250.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระเอนก บุญโยประการ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนสำหรับพระสอน ศีลธรรมระดับชั้นประถมศึกษาตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของ กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 14(1), 237-246.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2562). สร้างนวัตกรรมบนฐานการวิจัย PLC & Logbook. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถใน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(7), 334-349.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุฒ พัฒนาผล. (2562). การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2562). 10 ปรากฏการณ์ คุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: 1924 สตูดิโอ จำกัด.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). รายงานผล การนิเทศติดตามการดำเนินงานโครงการพัฒนาโครงการคุณธรรมส่งเสริมอัตลักษณ์วิถี พุทธ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก https://www.krupra.net/v3/index.php?url=download&type_do=2

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2562). บันทึกความสำเร็จโครงการคุณธรรมเยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง ปีที่ 13. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- หทัย อนุสรราชกิจ และญาณิศา บุญพิมพ์. (2562). การพัฒนากระบวนการผลิตครูในเขตภาคตะวันออกโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการชี้แนะ. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(4), 487-505.
- อิสรี สะอิดี. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ใช้การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบเสริมศักยภาพ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Knight, J. (2009). Coaching. Journal of Staff Development, 30(1), 18-22.
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. New Directions for Adult and Continuing Education, 74(Summer), 5-12.
- Onchwari, G. & Keengwe, J. (2008). The impact of a mentoring-coaching model on teacher professional development. Early Childhood Education Journal, 36(1), 19-24.

รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงาน
เป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา*
THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY NETWORK MODEL FOR
ENHANCING SCIENCE LEARNING MANAGEMENT COMPETENCE AND
TEAMWORK OF TEACHERS IN EDUCATIONAL INSTITUTION OF
SONGKHLA

พัศพรเบศร์ เวชวิริยะสกุล

Phatsarabet Wetwiriyaakun

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University, Thailand

E-mail: noom141456@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา และ 2) ศึกษาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้รูปแบบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือ ครูวิทยาศาสตร์จำนวน 42 คน จากสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) คู่มือรูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ 4) แบบสำรวจบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และพรรณนาความผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครู ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครสงขลา มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานและเงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบใช้ 2) ประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบ พบว่าสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ หลังทดลองสูงกว่าก่อน

* Received 22 August 2021; Revised 15 May 2022; Accepted 20 May 2022

การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนผลการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมาก และครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้, การทำงานเป็นทีม

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop a professional learning community network model for enhancing science learning management competence and teacher teamwork in the educational institution of Songkhla City Municipality and 2) study the effectiveness of the professional learning community network model. Research and Development (R&D) were used for research methodology. Cluster samplings of 42 Science teachers of the 1st semester of the academic year 2020 were randomized from a network of educational institutions of Songkhla City Municipality. The research instruments were 1) a manual model of professional learning community network, 2) evaluation form of learning Science management and teamwork, 3) achievement tests of Science study, 4) survey form of learning Science atmosphere and satisfaction questionnaire. Mean, standard deviation, t-test, and content analysis were used in the research. The research results were found that 1) professional learning community network model for enhancing science learning management competence and teacher teamwork in the educational institution of Songkhla City Municipality consisted of 4 main components: Principles, Objectives, Operational Processes and Conditions of Success in Implementing the model. 2) The effectiveness of using this model found that the post-experiment result of learning management competence and teamwork of Science teachers is higher than the pre-experiment result with statistical significance at 0.5 level. The post-test result of students' science learning is higher than pre-test with statistical significance at 0.5 level. Science teachers could manage teaching and learning to enhance scientific learning atmosphere at the great level and were overall satisfied with professional learning community network model at the greatest level.

Keywords: The Professional Learning Community, Learning Management Competence, Teamwork

บทนำ

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดเป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพ ในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการ ในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคต (สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ถือเป็นการรวมตัวร่วมกันทำงานแบบร่วมมือร่วมใจรวมพลังและร่วมเรียนรู้ของครู ผู้บริหารและนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน (วรลักษณ์ ชูกำเนิดและคณะ, 2557) และ PLC ยังเป็นสถานที่ให้เกิด “ปฏิสัมพันธ์” และลด “ความโดดเดี่ยว” ของทีมสมาชิกวิชาชีพครูของโรงเรียนที่มาร่วมกันปฏิบัติงานของครูเพื่อปรับปรุงผลการเรียนรู้ของนักเรียนและปรับปรุงการสอนของครู (Hord, S. M., 2009) โดยร่วมมือกัน ทำการศึกษาเนื้อหา การสอน รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาและแนวทางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจกับนักเรียน (Yoshida, M., 2006) โดยใช้แนวคิดการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ที่ร่วมกัน ศึกษาและปรับปรุงพัฒนาแผนการสอนของครูให้เหมาะสมกับห้องเรียนและเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร (Takahashi, A., 2014) ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Do) และ 3) การสะท้อนผล (See) บนหลักการ พัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนดประกอบด้วย แนวคิด 5 องค์ประกอบหลัก คือ ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมในการทำงานร่วมกัน (Shared Values and Norms) 2) การปฏิบัติการที่มีเป้าหมายร่วมกัน คือ มุ่งที่คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective Focus on Student Learning) 3) การร่วมมือร่วมพลังของสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (Collaboration) 4) การเปิดใจชี้แนะ เปิดห้องเรียน มีการสังเกตชั้นเรียน (Expert Advice and Study Visit) 5) การมีกระบวนการ

สะท้อนคิดต่อผลการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ (Reflection Dialogue) (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2562)

ประเทศไทยได้มีการนำแนวคิดการพัฒนาแบบร่วมมือกัน พัฒนาเครือข่ายวิชาชีพครูที่ใช้โรงเรียน เป็นฐาน เพื่อการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional Learning Community) เพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาวิชาชีพครูบนฐานการทำงานในห้องเรียนจริง โดย ในปีงบประมาณ 2562 คุรุสภาได้ลงนามความร่วมมือกับโครงการ Chevron Enjoy Science: สนุกวิทย์ พลังคิด เพื่ออนาคต และมูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย เพื่อดำเนินการให้การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู ภายใต้โครงการ Thailand school Improvement Program (TSIP) โดยได้นำร่องการพัฒนาวิชาชีพครูกับเครือข่ายโรงเรียนเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) และพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักเรียน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ คุรุสภายังสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อร่วมกันขับเคลื่อน และยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างกว้างขวางและเข้มแข็ง โดยคาดหวังว่าการรวมตัวทางวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีพัฒนาเป็น “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ของครูและบุคลากรทางการศึกษา จะทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอน การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการปฏิรูปของสถานศึกษาที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ความท้าทายของการร่วมกันพัฒนาในระดับเครือข่ายสถานศึกษา ดังเช่นเครือข่ายเทศบาลนครสงขลาเป็นการนำร่องของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง (Stoll, L. et al., 2006) รวมทั้งการสร้าง ความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่สมาชิกผ่านกระบวนการปฏิบัติงานของครูสู่การเป็น "ครูมืออาชีพ" อย่างแท้จริง (Verbiest, E., 2008)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณในฐานะศูนย์มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมในการกำกับติดตามและแม่ข่ายที่ให้บริการการพัฒนาเครือข่ายวิชาชีพครูภาคใต้ ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการกับมูลนิธิคีนัน แห่งเอเชีย และบริษัทเซฟร่อนประเทศไทยสำรวจและผลิตจำกัด ในการพัฒนาวิชาชีพครูภาคใต้ ภายใต้โครงการ Thailand School Improvement Program (TSIP) ประกอบกับปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการทางวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ” โดยความร่วมมือกับสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16 (สงขลา สตูล) เพื่อการพัฒนาครูวิทยาศาสตร์ด้วยรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (ATARE Model) ของแม่ข่ายสถานศึกษา นำร่อง จำนวน 11 โรงเรียน โดยจาก ข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยดังกล่าว พบว่า การพัฒนา

ยกระดับคุณภาพงานวิชาการของเครือข่ายสถานศึกษา มีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการศึกษาข้อมูลด้วยการประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การร่างรูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาข้าราชการครูในเครือข่ายสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา ภายใต้โครงการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา พบว่า ครูมีความต้องการได้รับการพัฒนาสมรรถนะครูด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยชุมชนเครือข่ายการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการยกระดับคุณภาพสถานศึกษานำร่องในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามแผนปฏิบัติงานของสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสงขลา ที่มีเป้าหมายร่วมกันของการพัฒนาครูในสถานศึกษาในเครือข่ายเทศบาล โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสงขลา และเครือข่ายสถานศึกษาได้ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยนำผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ย้อนหลัง 3 ปี การศึกษา (ปีการศึกษา 2560 - 2562) ของสถานศึกษาในสังกัด และพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และเห็นควรเร่งรัดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของเครือข่ายสถานศึกษาให้สูงขึ้น โดยเฉพาะในมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์บูรณาการ (สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสงขลา, 2563) ดังนั้น จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่ปรึกษามูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย และผู้ประสานงานโครงการความร่วมมือในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวแทนการดำเนินงานภายใต้โครงการ Thailand School Improvement Program (TSIP) ภาคใต้ จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาวิทยาศาสตร์ของเครือข่ายสถานศึกษา ตามความร่วมมือการพัฒนาครูของหน่วยงานภาคีเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา
2. ศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยมีวิธีเป็นการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Research 1 (R1)) โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู วิทยาศาสตร์ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ และแนวทางการพัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนารูปแบบ (Development 1 (D1)) โดยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากำหนดเป็นโครงร่างรูปแบบเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่คาดหวัง และดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยนำข้อมูลผลการศึกษาและข้อเสนอแนะนำมาปรับปรุงโครงร่างรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการทดลองใช้รูปแบบ (Research 2 (R2)) เป็นการนำรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยทำการทดลองใช้รูปแบบในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 และตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินผลรูปแบบ (Development 2 (D2)) เป็นการนำผลการทดลองมาใช้ในการวิเคราะห์ประเมินการปรับปรุงรูปแบบ โดยใช้วิธีการประเมินจากการถอดบทเรียน และยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งก่อนนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้มีความเหมาะสม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นข้าราชการครูวิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา มีจำนวน 422 คน ประกอบด้วยเครือข่ายสถานศึกษา 3 เครือข่ายเทศบาล ได้แก่ เทศบาลอำเภอสะเดา เทศบาลนครหาดใหญ่และเทศบาลนครสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง เป็นข้าราชการครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ของเครือข่ายเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และเป็นข้าราชการครูที่เข้าโครงการด้วยความสมัครใจ จาก 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล1(ถนนนครนอก) จำนวน 15 คน โรงเรียนเทศบาล 2 (อ่อนอุทิศ) จำนวน 7 คน โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จำนวน 8 คน และโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) จำนวน 12 คน รวมเป็นจำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ แบบประเมินการทำงานเป็นทีม แบบประเมินความพึงพอใจ แบบสำรวจบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ สำหรับการสร้างเครื่องมือแบบประเมินและแบบสำรวจข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาทบทวนองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ โดยใช้นิยามปฏิบัติการที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นข้อคำถาม และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง (Item of Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ จากโครงการประเมินและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์ (Thailand Educational Development and Evaluation Tests) หรือที่เรียกว่าTEDET ของบริษัท เอดู พาร์ค จำกัด ซึ่งเป็นข้อสอบมาตรฐานที่ได้พัฒนาขึ้นตามความร่วมมือของการพัฒนาสมรรถนะ ครูในโครงการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ(Thailand School Improvement Program: TSIP) โดยแบบทดสอบผ่านการประเมินความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีค่าความยากง่ายของข้อสอบเป็นที่ยอมรับ ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าทีและพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา พบว่า เมืองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูบนหลักของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครูวิทยาศาสตร์สามารถจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์เชิงรุกและทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ประกอบด้วย ความสามารถด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ การวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ 3) กระบวนการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ มี 8 ขั้นตอน มีชื่อว่า “PHATSARA Model” ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวางแผน การดำเนินงานของเครือข่ายร่วมพัฒนา (P: Plan Collaboration Network) ขั้นที่ 2 กำหนดแนวปฏิบัติขั้นสูงของการพัฒนาเพื่อมุ่งความสำเร็จ (H: Hight Impact Practice Setting) ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นระดับชั้นเรียน (A: Analysis of Need in Classroom) ขั้นที่ 4 สร้างทีมเครือข่ายการพัฒนา (T: Team Working Network) ขั้นที่ 5 เลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม (S: Selection of Instructional Method) ขั้นที่ 6 การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน (A: Action in Open Classroom) ขั้นที่ 7 การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (R: Reflection of Practice) และขั้นที่ 8 การประเมินผลความสำเร็จแนวปฏิบัติที่ดีของครู ในเครือข่ายการพัฒนา (A: Assessment of Practice) และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 3 ประการประกอบด้วย 1) เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของเครือข่าย ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ การจัดตารางเวลาและโครงสร้างที่สนับสนุนการทำงานแบบร่วมมือเสริมพลังอำนาจของครู 2) เงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและความสามารถในการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยการโค้ช (Coach) และการให้คำปรึกษา (Mentor) อย่างเป็นกัลยาณมิตร และ 3) เงื่อนไขเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาของเครือข่ายวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครู หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีผลการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมาก และครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบรูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PHATSARA Model) มีประเด็นที่ได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) หลักการของรูปแบบเพื่อการพัฒนาเครือข่าย

วิชาชีพครูเพื่อให้ครูวิทยาศาสตร์สามารถจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ ประกอบความสามารถด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีม 3) กระบวนการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ มีการดำเนินงาน 8 ขั้นตอน หรือที่เรียกว่า “PHATSARA Model” และ 4) มีเงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ 3 ประการ คือ 1) เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของเครือข่าย ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ การจัดตารางเวลาและโครงสร้างที่สนับสนุนการทำงานแบบร่วมมือเสริมพลังอำนาจของครู 2) เงื่อนไขบรรยากาศและความสามารถในการทำงานเป็นทีม ผ่านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพครูด้วยการโค้ช (Coach) และการให้คำปรึกษา (Mentor) อย่างเป็นกัลยาณมิตรร่วมมือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด และ 3) เงื่อนไขภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเครือข่ายครูวิทยาศาสตร์ พร้อมสนับสนุนและผลักดันให้ครูได้ดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปอย่างต่อเนื่อง และมีทิศทางการพัฒนาจนเกิดความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่สถานศึกษาคาดหวัง ทั้งนี้จากผลการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบประเด็นสำคัญว่าผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้ครูและร่วมกำหนดเป้าหมายทางวิชาการในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาร่วมกันและร่วมวางแผนปฏิบัติงานอย่างกระตือรือร้น สร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นให้ครูทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองเป็นไปตามเป้าหมายและแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตามบทบาทหน้าที่ของการพัฒนาวิชาชีพ มีการสร้างทีมที่ดีและการกำกับติดตามการปฏิบัติงานของครูและให้ผลป้อนกลับเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนของครูผ่านการสะท้อนคิดร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานที่คาดหวัง การศึกษาของ วาสนา ทองทวียังยศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และพบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษามี 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรและปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (วาสนา ทองทวียังยศ, 2560) อีกทั้งในการศึกษาของ Hord, S. M. ได้กล่าวถึงเงื่อนไขสนับสนุนประการสำคัญ 2 เงื่อนไขสำหรับการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ได้แก่ 1) เงื่อนไขเชิงกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษา และ 2) เงื่อนไขเชิงความสัมพันธ์ และความสามารถของบุคลากรในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Hord, S. M., 2007)

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปทดลองใช้สถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา สรุปได้ดังนี้

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ภายหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบ PHASARA Model ช่วยส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นไปตามความต้องการของครูวิทยาศาสตร์ที่มีเป้าหมายการพัฒนาาร่วมกัน โดยองค์ประกอบภายในรูปแบบได้กำหนดองค์ประกอบย่อยในการพัฒนาสมรรถนะครูให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีจากการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยให้ความสำคัญในการออกแบบแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เชิงรุกที่เน้นวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และการประเมินผลผู้เรียนสภาพจริง ที่มุ่งประเด็นการพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถสรุปและอภิปรายผลการทดลองได้ นั้นหมายความว่าครูได้มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร ซึ่งรูปแบบดังกล่าวได้ให้ความสำคัญของการวิเคราะห์ผู้เรียนทั้งก่อนการปฏิบัติการสอน ในขั้นการออกแบบแผนการสอนและหลังปฏิบัติการสอนในขั้นการสะท้อนคิดหลังเปิดชั้นเรียน โดยเน้นให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในลักษณะการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนและสะท้อนคิดการพัฒนาภายในกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบ ความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนในบทเรียนร่วมกันอย่างเป็นกันเอง ภายใต้การให้คำแนะนำช่วยเหลือชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ ในการศึกษาของ Murphy, M. & Timmins, F. ได้ศึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู และพบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เป็นกระบวนการที่ทำให้ครูได้มองเห็นถึงปัญหาการเรียนการสอนที่ได้มาจากการวิเคราะห์บริบทการสอน การเขียนบันทึกหลังสอนของครู และยังทำให้ครูสามารถกำหนดประเด็นปัญหาของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ปรับทัศนคติ บทบาทการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ดีมากขึ้น (Murphy, M. & Timmins, F., 2009) การดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ผลงานวิจัยนี้ยังได้สนับสนุนแนวทางการศึกษาบทเรียนของ Yoshida, M. ที่ได้กล่าวถึง วงจรรูปแบบการศึกษาค้นคว้าว่าเป็นกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูที่สำคัญ คือ มีกิจกรรมหลัก ๆ ที่เป็นขั้นตอนเริ่มด้วยการนิยามหัวข้อวิจัยที่เน้นไปที่คุณลักษณะของนักเรียนที่ครูต้องการ โดยครูจะตั้งกลุ่มทำแผนการสอน และเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกเข้ามาร่วมทำงานกับครู เพื่อเพิ่มความเข้าใจด้านเนื้อหา แนะนำการคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนและสนับสนุนการทำงานกลุ่ม (Yoshida, M., 2006) ดังนั้น การศึกษาชั้นเรียนจึงมีความเกี่ยวข้องกับครูจำนวนมาก มีการสร้างทีมและทำงานร่วมกันโดยมอบอำนาจให้ครูผู้สอนแต่ละชั้นเรียน เป็นการส่งเสริมสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานผู้ที่สอนในเครือข่ายสถานศึกษาเดียวกัน การประชุมต่าง ๆ

ได้ถูกออกแบบมาเพื่อให้ครูได้มีโอกาสทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเอง บนฐานประสบการณ์และความเชื่อมั่นของตนเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้ จากการสังเกตการปฏิบัติการสอนของครูวิทยาศาสตร์ พบว่า ครูผู้สอนมีความตั้งใจและกระตือรือร้น สามารถออกแบบกิจกรรมสืบเสาะหาความรู้โดยเลือกใช้เทคนิคการสอนและสื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ และการศึกษาของ บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี และมาเรียม นิลพันธุ์ ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่พบว่าครูที่มีสมรรถนะการสอนที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการเลือกรูปแบบ เทคนิควิธีการสอน สร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อนคู่คิด เพื่อนร่วมทางในการพัฒนาการเรียนรู้ให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี และมาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

2.2 สมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ภายหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถทำให้ครูวิทยาศาสตร์มีการทำงานเป็นทีมร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบ PHASARA Model ในทุกขั้นตอนของการพัฒนาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์มีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน โดยได้มีการสร้างทีม มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่ครูได้มีการปฏิบัติงานร่วมกันและมีการทำงาน เป็นทีมภายในองค์กร ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนา ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผนปฏิบัติการพัฒนาด้วยวิถีของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ที่ไม่ใช่เรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องเชื่อมโยงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา หากได้มีการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยมีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาและวางแผนการทำงาน โดยร่วมกันปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีการปรับปรุง เสนอแนะช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันอย่างกัลยาณมิตร จะส่งผลดีต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก และจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนภายหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถทำให้นักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนจากครูวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าทีมครูวิทยาศาสตร์ได้ร่วมกันออกแบบ

แผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้เลือกใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมการคิดและอภิปรายในชั้นเรียนเช่น การใช้คำถาม การใช้แผนผังความคิด และการจัดกลุ่มให้นักเรียนได้ทำงานเป็นทีม และสามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้น ในการศึกษาของ วิมลทนา หงส์พานิช ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (วิมลทนา หงส์พานิช, 2560) อีกทั้งในการยังมีผลการศึกษาของ อรทัย แก่นจันทร์ และคณะ ที่พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (อรทัย แก่นจันทร์ และคณะ, 2559) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนจากครูวิทยาศาสตร์ด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความสามารถสูงในการนำเข้าสู่บทเรียนที่ใช้คำถามกระตุ้นให้คิดสงสัยใคร่รู้เพื่อการสืบเสาะหาความรู้โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมของนักเรียน มีกิจกรรมสาธิต และให้นักเรียนได้สำรวจตรวจสอบผ่านการปฏิบัติการทดลอง ทำงานเป็นกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ของนักเรียนแต่ละคน ตลอดจนการนำเสนอผลข้อมูลการทดลอง โดยอธิบายลงข้อสรุปด้วยการใช้แผนผังความคิดในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยครูเปิดโอกาสได้มีการอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นำมาเปรียบเทียบ เพิ่มเติมและทบทวนสรุป เพื่อนำไปสู่การขยายความรู้ หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ (ทิสนา แคมมณี, 2563) ที่ได้กล่าวว่า มนุษย์เลือกที่จะรับรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และเกิดกระบวนการเรียนรู้จากค้นพบด้วยตนเอง ดังนี้ 1) การเรียนรู้จากการกระทำจากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี 2) การเรียนรู้จากความคิดเป็นการเรียนรู้ที่เด็กสร้างมโนภาพในใจได้และสามารถเรียนรู้จากภาพหรือสัญลักษณ์แทนของจริงเป็นนามธรรมได้ ดังเช่นแนวคิดของ (ชัยวัฒน์ สิทธิรัตน์, 2552) ที่ได้กล่าวถึงข้อดี ของวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ว่าจะช่วยให้นักเรียนมีโอกาส ฝึกคิด และฝึกกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธี การจัดระบบความคิด หาวิธีแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.4 ผลการสำรวจบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนของครูวิทยาศาสตร์ พบว่า ครูวิทยาศาสตร์สามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมบรรยากาศ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถทำให้นักเรียนได้รับการจัดการชั้นเรียนที่ดีจากครูที่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีความกล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีการทำงานกลุ่มได้ดี โดยรูปแบบ

PHASARA Model ในขั้นที่ 8 (A: Assessment of Practice) แสดงให้เห็น ได้ว่าการที่ครูวิทยาศาสตร์มีแนวปฏิบัติที่ดี ในการจัดการเรียนการสอนจะส่งผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน และด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของครูวิทยาศาสตร์ในชั้นเรียน โดยนักเรียนทำกิจกรรม ทดลอง การสำรวจตรวจสอบ การสรุปอภิปรายความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านการปฏิบัติ จริ่งนั้น ส่งผลให้ เกิดบรรยากาศทางบวกของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีความหมายของ นักเรียน นอกจากนี้ การที่ครูผู้สอนได้มีการประเมินบรรยากาศในชั้นเรียนตามการรับรู้ของ นักเรียนในขณะที่สอน ร่วมกับการตรวจชิ้นงานของนักเรียน ทำให้ครูได้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็น ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยสามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียน การสอนของตนเองได้ในอีกทาง เพื่อการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ

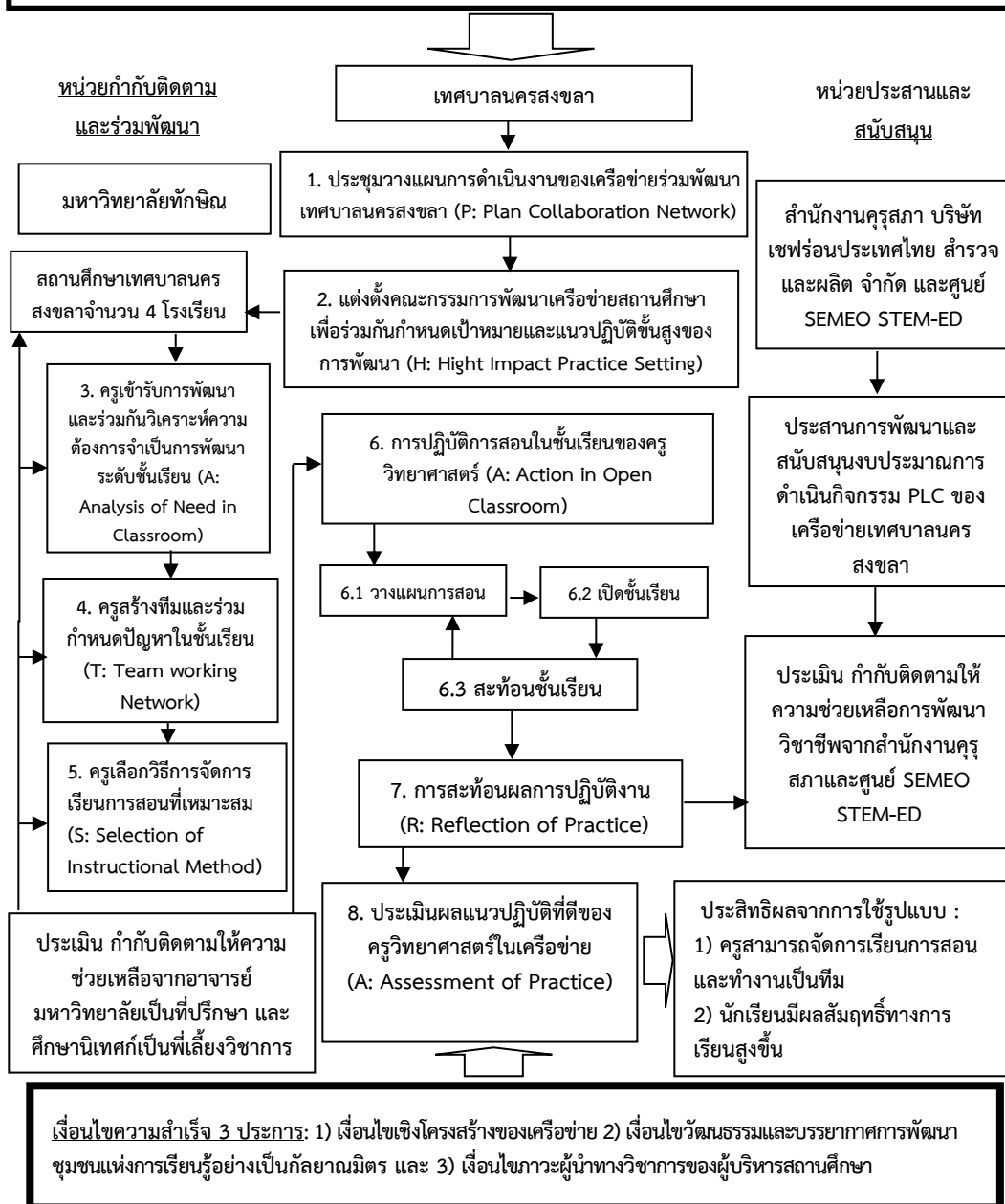
2.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูวิทยาศาสตร์ที่มีต่อการใช้รูปแบบ เครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ พบว่า ครูวิทยาศาสตร์มีความพึงพอใจต่อ การใช้รูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามความ ต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ การที่ครูมีความ พึงพอใจในขั้นการปฏิบัติการสอนมากที่สุด ในเรื่องการออกแบบแผนการสอน การเปิดชั้นเรียน และ การสะท้อนผลการสอน แสดงให้เห็นถึงการยอมรับ ปรับเปลี่ยน แนวคิดการสอนซึ่งเป็น ความสำคัญของการพัฒนาครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวคิดการ พัฒนาวิชาชีพครูเพื่อการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ได้กำหนดเป็นแนวทางการขยายผลการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบของ “การวิจัยบทเรียน” ซึ่งเป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้วยทีมครูผู้นำการ เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ประกอบด้วย ครูที่เล็งวิชาการครูผู้นำการ เปลี่ยนแปลง(ครู สควค.) ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์พัฒนาการเรียนรู วิทยาศาสตร์ เพื่อร่วมกันปรับปรุงการเรียนการสอนของครูผู้นำ (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2556) ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า การที่ครู วิทยาศาสตร์มีความพึงพอใจต่อกระบวนการปฏิบัติงานภายในรูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ ในด้านการออกแบบแผนการสอน และการวิเคราะห์การสอนจากการเปิดชั้น เรียน อาจถือได้ว่าเป็นการสร้างการยอมรับ และการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนของตนเองอย่าง มีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้น มีชื่อเรียกว่า “PHATSARA Model” ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานและ เงื่อนไขความสำเร็จ ดังแผนภูมิภาพที่ 1 ดังนี้

หลักการ : เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพ
วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม
กระบวนการดำเนินงาน : การพัฒนาเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 8 ขั้นตอน (PHATSARA Model)

ภาพที่ 1 รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีมของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา เมืองประกอบที่สำคัญ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการดำเนินงาน และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยเมื่อ นำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ พบว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบ ครูวิทยาศาสตร์มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยครูสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้ในระดับมาก และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้ ในการนำผลการวิจัยไปใช้ หน่วยงานควรได้ศึกษาคู่มือและแนวปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาสมรรถนะครูตามรูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่กำหนด ภายใต้เงื่อนไขความสำเร็จของการนำรูปแบบไปใช้ 3 ประการ ได้แก่ 1) การมีโครงสร้างความร่วมมือของเครือข่ายที่ดี 2) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้อย่างกัลยาณมิตร และ 3) มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรได้มีการศึกษาวิจัยการจัดทำเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของเครือข่ายสถานศึกษาในสังกัดต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้ศึกษาต่อยอดจากผลการวิจัย เรื่อง “รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ทางวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ด้วยการวิจัยและพัฒนาเป็น “รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครสงขลา” ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา เทศบาลนครสงขลา สำนักงานครุสภา บริษัท เซฟรอนประเทศไทยสำรวจและผลิต จำกัด และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในการให้การสนับสนุนข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในพื้นที่วิจัย ตลอดจนมีส่วนร่วมสำคัญในการปฏิบัติงานภายใต้รูปแบบเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สิทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ทศนา ขมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี และมาเรียม นิลพันธุ์. (2558). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 7(1), 97-109.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิดและคณะ. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, 12(2), 123-134.
- วาสนา ทองทวีงยศ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิมลธนา หงส์พานิช. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). คู่มือการดำเนินงานการขยายผลการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีตามมาตรฐานหลักสูตรและตัวชี้วัด. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสงขลา. (2563). รายงานการวิเคราะห์สภาพปัญหาระดับเครือข่ายสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครสงขลา องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น. สงขลา: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสงขลา.
- สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพร้อมรับการ ประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). แนวทางการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในบทบาทคณะทำงาน กำกับติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของเครือข่ายที่รับเงินอุดหนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. ใน รายงานการประชุม. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- อรรถัย แก่นจันทร์ และคณะ. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้แผนผังความคิด เรื่อง สารในชีวิตประจำวันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 3

- “เทศบาลอนุสรณ์” จังหวัดสุรินทร์. ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 วิทยาลัยนครราชสีมา (หน้า 708-715). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- Hord, S. M. (2007). What is a PLC? Shared beliefs, values, and vision. *SEDL Letter*, 19(1), 3-5.
- _____. (2009). Professional Learning Community: Educators work together toward a shared purpose – improved student learning. *National Staff Development Council*, 30(1), 40-43.
- Murphy, M. & Timmins, F. (2009). Experience based learning (EBL): Exploring professional teaching through critical reflection and reflexivity. *Nurse Education in Practice*, 9(1), 72-80.
- Stoll, L. et al. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Education Change*, 7(4), 221-258.
- Takahashi, A. (2014). Supporting the effective implementation of a new mathematics curriculum: a case study of school-based lesson study at a Japanese public elementary school. In I. Y. Li & G. Lappan (Eds.), *Mathematics curriculum in school education* (417-441). New York: Springer.
- Verbiest, E. (2008). Sustainable school development: Professional learning communities. Netherland: Fontys University.
- Yoshida, M. (2006). An overview of Lesson Study. Philadelphia: Research for better school.

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับเด็กปฐมวัย*

DEVELOPING THE MODEL OF CONSTRUCTIVISM EXPERIENCE ARRANGEMENT FOR EARLY CHILDHOOD CHILDREN

รัชฎาภรณ์ ทองถาวร

Rajchukarn Tongthaworn

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiangmai University, Thailand

E-mail: rajchukarn.tong@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาผลกระทบของการจัดประสบการณ์การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่มีต่อเด็กปฐมวัย นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู และครูประจำชั้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 (4 ขวบ) และอนุบาล 2 (5 ขวบ) ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 9 ห้องเรียน 2) นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 9 คน และ 3) ครูประจำชั้น จำนวน 9 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดประสบการณ์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย 2) แบบสนทนากลุ่มการนำรูปแบบ MTPA Model ไปใช้ 3) แบบสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้างโดยการสะท้อนคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบ MTPA ของนักศึกษาและ ครูประจำชั้น การเก็บข้อมูลในปีการศึกษา 2554 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสรุป สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดประสบการณ์ การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัยเรียกว่ารูปแบบ MTPA สามารถใช้สร้างความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม 2) ผลกระทบของ การจัดประสบการณ์ การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองในภาพรวมเป็นทางบวก ผลกระทบที่เกิดกับเด็กปฐมวัยด้านพัฒนาการ ทางสติปัญญาและด้านทักษะกระบวนการด้านต่าง ๆ และมีความสุขกับการเรียน ผลกระทบที่มีต่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู พบว่า ปรับพฤติกรรมจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ความสะดวก ผลกระทบต่อครูประจำชั้นพบว่าครูประจำชั้นได้รับความรู้ แนวคิดในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง, ผลกระทบ, รูปแบบ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop the model of constructivism experience arrangement for early childhood children and 2) study the impact of constructivism experience on early childhood children, student teachers, and teachers. This research was a qualitative research. The target groups were 1) 9 classrooms of kindergarten 1 (4 years old) and 2 (5 years old) at Anuban Chiang Mai School during the academic year 2011, 2) 9 early childhood student teachers from the Faculty of Education at Chiang Mai University, and 3) 9 kindergarten teachers. The instrument used in this study were 1) constructivist experience arrangement plan through MTPA model 2) MTPA Model Implementation Focus Group Discussion, 3) an unstructured interview to reflect on the teaching and learning activities according to the MTPA model of students and class teachers. Data were collected continuously during the 2011 academic year. Data were analyzed by synthesizing summary, categorizing descriptive characteristics, then data were analyzed and presented by descriptive methods. The results of this research were as followed 1) model for experience arrangement in order to construct children's own knowledge was called MTPA model and 2) the impacts of the constructivist experience were all positive. It was concluded that MTPA model had impacted on early childhood children's cognitive development and process skills. Moreover they also enjoyed learning. As for student teachers' impact, they changed their roles from teaching to facilitating learning for the children. Impact on teachers, they have gained the knowledge and ideas to apply innovations to the development of their own instructing.

Keywords: Experience Arrangement, Constructivism, Impact, Model, Early Childhood Children

บทนำ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 8 ปี (NAEYC: National Association for the Education of Young Children, ประเทศสหรัฐอเมริกา) หรืออายุแรกเกิดถึง 5 ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย พ.ศ. 2546 ซึ่งช่วงวัยดังกล่าว เป็นช่วงวัยทองแห่งการเรียนรู้หรือเป็นช่วงที่เรียกว่า หน้าต่างแห่งโอกาส (Window of opportunity) (SafeGard Classes Online, 2016) เปิดตามหลักพัฒนาการของสมอง ดังนั้น การจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้จึงมุ่งพัฒนาเด็กแบบองค์รวม (Whole child) กล่าวคือ การพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยที่สมควรทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจและวัยของเด็ก ซึ่งการจัดประสบการณ์ดังกล่าวครอบคลุมถึงการ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กวัยต่าง ๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552)

การเรียนรู้โดยสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองนับว่าเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความสนใจเป็นอย่างมากในช่วงการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และคณะอนุกรรมการสภาการศึกษาเฉพาะกิจปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (พ.ศ. 2552 - 2561) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) กล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานในการเรียนรู้ของการศึกษายุคใหม่เป็นเป้าหมายภายในปี 2561 ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนตามธรรมชาติและเรียนรู้ ด้วยตนเอง คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้ว่าการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองมีหัวใจสำคัญคือการ จัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกระฉับกระเฉง (Active Learning) มีความอัตโนมัติ คล่องแคล่ว (Learner autonomy) และสนุกสนาน ด้วยการเป็นผู้ฝึกค้นคว้า (Inquiry) ค้นพบ (Discovery) ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ในลักษณะแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) โดยที่ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้กระตุ้น (Catalyst) เป็นผู้แนะนำ (Coach) และเป็นผู้ชี้แนะโครงการ (Project Director) ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวจะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา และทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ อันจะเป็นรากฐานที่จะส่งเสริมให้เด็ก ใฝ่ใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่ตลอดเวลา

จากประสบการณ์การนิเทศในโรงเรียน ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าครูผู้สอนในหลากหลายโรงเรียนมักใช้การสอนในลักษณะครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ซึ่งในระดับปฐมวัยเด็ก ๆ ควรมีอิสระในการเรียนรู้ และสร้างความรู้ด้วยตนเองในแบบที่ตนเองเข้าใจ ด้วยประสบการณ์ผู้วิจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จิตวิทยาการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของสมองที่กล่าวมา ประกอบกับประสบการณ์การนิเทศการปฏิบัติงานวิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยที่รับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะประยุกต์ใช้

หลักการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบที่น่าจะสะดวก ไม่สลับซับซ้อนสำหรับครูและนักเรียนปฐมวัยขึ้นโดยใช้ชื่อ MTPA Model ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้น M-Motivation (ขั้นสร้างแรงจูงใจ) ขั้น T-Transfer (ขั้นการเชื่อมโยงประสบการณ์) ขั้น P-Process (ขั้นกระบวนการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง) และขั้น A-Application (ขั้นนำความรู้ไปประยุกต์ใช้) การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการนำร่องโดยใช้เครื่องมือวิจัยรูปแบบ MTPA ได้ผลการใช้ปรับปรุงแนวคิดและนำมาใช้ในระยะที่ 2 คือ การนำรูปแบบ MTPA ไปใช้ โดยระยะแรกอธิบายได้ดังนี้ ระยะที่ 1 การทดลองใช้เป็นการนำร่องของนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 8 คน ในช่วงปีการศึกษา 2553 ซึ่งทั้งแปดคนออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบ MTPA Model และขอยกตัวอย่างการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาครู จำนวน 2 คน วิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model) (เรณู มุลงาม, 2553) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่าความแตกต่างสูงกว่าเกณฑ์ความก้าวหน้าที่ตั้งไว้ร้อยละ 30.00 ส่วนคนที่ 2 ทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model) (มณฑิรา แก้ววิจิตร, 2553) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวการสร้างสรรคความรู้ด้วยตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เพิ่มจากก่อนที่จะได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับดี จากผลการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาทั้ง 2 คนที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวการสร้างสรรคความรู้ด้วยตนเอง หรือรูปแบบ MTPA Model ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองได้ จึงทำให้ผู้วิจัยทำการวิจัยในระยะที่ 2 ร่วมกับนักศึกษาปฏิบัติงานวิชาชีพครูในปีการศึกษา 2554 ทั้งภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ได้ขยายผลการนำไปใช้อีกครั้ง เป็นการยืนยันผลการวิจัยนำร่อง เพื่อจะได้นำไปขยายผลและเผยแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์โดยการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดประสบการณ์การสร้างสรรคความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model) ที่มีต่อเด็กปฐมวัย นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู และครูประจำชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาล 1 และ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554 จำนวน 9 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน รวมทั้งหมด 315 คน
2. นักศึกษาปฏิบัติงานวิชาชีพครู สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554 จำนวน 9 คน
3. ครูประจำชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ซึ่งทำหน้าที่เป็น ครูพี่เลี้ยงและทำหน้าที่นิเทศนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model) ที่นักศึกษาต้องนำไปใช้ออกแบบการจัดประสบการณ์ในแต่ละหน่วย
2. แบบสนทนากลุ่มซึ่งเป็นการสะท้อนคิดของนักศึกษา ผู้ที่นำรูปแบบ MTPA Model ไปใช้ตลอดจนครูประจำชั้น (ครูพี่เลี้ยง) ที่ทำหน้าที่นิเทศศึกษากลุ่มเป้าหมาย
3. แบบสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้าง ทำการสัมภาษณ์นักศึกษา และครูประจำชั้น (ครูพี่เลี้ยง) โดยผู้วิจัยเป็นคนสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นระยะที่ 2 ทางผู้วิจัยได้ใช้ผลการใช้เครื่องมือของระยะที่ 1 ซึ่งเป็นโครงการนำร่อง หลังจากนำไปใช้แล้วมีผลสะท้อนกลับเรื่องเวลา คือใช้เวลาเยอะในการจัดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับแต่ละชั้น ได้ให้คำแนะนำเรื่องความยืดหยุ่นของเวลาและช่วยแนะนำนักศึกษาในการออกแบบกิจกรรม ส่วนแบบสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้างได้ปรับภาษาโดยไม่ใช้ภาษาอังกฤษ และสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจได้

ขั้นตอนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากการนำร่องการใช้รูปแบบ MTPA Model ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะมีการขยายผลการนำไปใช้เพื่อมั่นใจว่ารูปแบบ MTPA Model เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริงก่อนจะนำออกเผยแพร่และขยายผลในวงการศึกษาปฐมวัยต่อไป ซึ่งขั้นตอนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลการใช้รูปแบบ MTPA Model ในการสอนปกติ
 - 1.1 ประชุมชี้แจงคณะครูประจำชั้นนักศึกษากลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญ ทฤษฎี ความเป็นมาของรูปแบบ MTPA Model และสาระสำคัญของการวิจัย

1.2 นักศึกษาปฏิบัติงานวิชาชีพครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามรูปแบบ MTPA Model ในหน่วยการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ

1.3 อาจารย์นิเทศก์และครูประจำชั้น ตรวจสอบทิศแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

1.4 นักศึกษาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และนำไปใช้สอนตามวันเวลาที่กำหนด ภายใต้การดูแลนิเทศของอาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์นิเทศก์อย่างใกล้ชิด

1.5 นักศึกษาสรุปผลหลังการสอนทุกครั้งและทุกหน่วยการเรียนรู้ นำเสนอครูประจำชั้นและอาจารย์นิเทศก์(ผู้วิจัย) ทุกสัปดาห์

1.6 อาจารย์นิเทศก์และครูประจำชั้นให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ในหน่วยถัดไป

1.7 ประชุมสัมมนาครูประจำชั้นและนักศึกษา เพื่อติดตามผลการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูและผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบ MTPA Model ในทุกเดือนตามเวลาที่กำหนด

1.8 เมื่อสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาค จะมีการประชุมสัมมนาสรุปผลการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู และผลการสอนตามรูปแบบ MTPA Model โดยภาพรวม โดยนักศึกษาแต่ละคนจะต้องนำเสนอพร้อมทั้งเอกสารประกอบ

1.9 อาจารย์นิเทศก์(ผู้วิจัย) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปข้อมูล จากเอกสารการรายงานของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำรายงานการวิจัยต่อไป

1.10 ในสองสัปดาห์สุดท้ายของภาคการศึกษา ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์นักศึกษาและครูประจำชั้นเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อเด็กปฐมวัย นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู และครูประจำชั้น เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดทำรายงานการวิจัยต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาทั้ง 9 คนอย่างต่อเนื่อง เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2554 เพื่อนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาสรุป สังเคราะห์ ด้านผลกระทบ ต่อเด็กปฐมวัย ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาและด้านอื่น ๆ เพื่อจัดทำรายงานการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลการวิจัยที่ได้ประมวลมาจากการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาชีพครูแบบบันทึกหลัง-การสอน การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้างแต่ละครั้ง รวมถึงรายงานการปฏิบัติการสอน และการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบ MTPA Model ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัด-หมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลโดยใช้ การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปการวิจัยเป็น 2 ตอน ตามจุดประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1: การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย

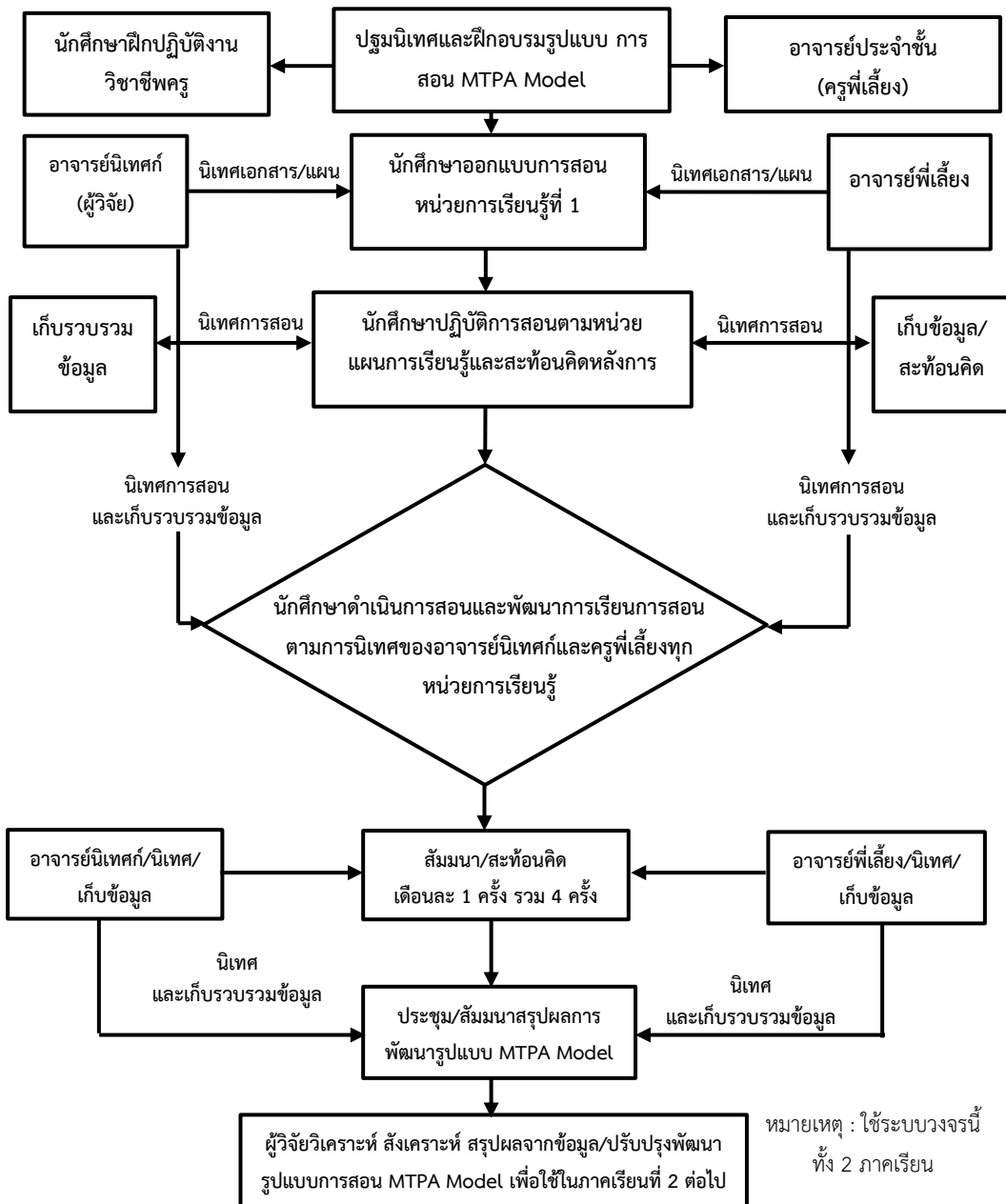
รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเรียกว่า MTPA Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้น M-(Motivation) ขั้นสร้างแรงจูงใจ

ขั้นที่ 2 ขั้น T-(Transfer of Experience) ขั้นการเชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้เดิม

ขั้นที่ 3 ขั้น P-(Process of Learning) ขั้นกระบวนการเรียนรู้โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้น A-(Application) ขั้นการประยุกต์ใช้

ภาพที่ 1 ระบบการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของรูปแบบ MTPA Model ครูสามารถคัดสรรและประยุกต์ใช้ กิจกรรม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ที่เสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองและสอดคล้องกับพัฒนา การความสนใจ และหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้หลากหลาย ตัวอย่างเช่น

ขั้นที่ 1: ขั้น M: (Motivation) เป็นขั้นการสร้างแรงจูงใจ ตัวอย่างกิจกรรมกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ในขั้นนี้ ได้แก่ เพลง คำคล้องจอง ข่าวเหตุการณ์ การสำรวจ เกม บทบาทสมมติ นิทาน การเล่าเรื่อง การใช้คำถาม การวิเคราะห์ วิดีทัศน์ เป็นต้น ส่วนสื่อและแหล่งเรียนรู้ เช่น สื่อธรรมชาติรอบตัว นิทาน หุ่น วิดีทัศน์ หนังสือพิมพ์ บทบาทสมมติ เพลง คำคล้องจอง แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ขั้นที่ 2: ขั้น T: (Transfer of Experience) เป็นขั้นการเชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้เดิม กิจกรรมกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ ได้แก่ ปริศนาคำทาย การกระตุ้นโดย การอภิปราย การสำรวจ การสาธิต ทดลอง วิเคราะห์ วิดีทัศน์ เพลง เกม และนิทรรศการ เป็นต้น สำหรับสื่อและแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ สื่อจากธรรมชาติ ของจริง นิทรรศการ เกม เพลง คำคล้องจอง วีซีดี กระบวนการกลุ่ม แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เศรษฐกิจ

ขั้นที่ 3: ขั้น P: (Process of Learning) ขั้นกระบวนการเรียนรู้หรือขั้นสร้างความรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมสำคัญ ๆ ได้แก่ การทดลอง การสืบค้น การสำรวจ การสาธิต ศูนย์การเรียนรู้ การระดมความคิด การเล่นเกมของเล่นที่บ้าน การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมศิลปะ กลุ่มสัมพันธ์ วิเคราะห์วีดีทัศน์ สำหรับสื่อ เช่น สภาพธรรมชาติ อุปกรณ์ เครื่องเล่น คอมพิวเตอร์ ชุดทดลอง วัสดุเหลือใช้ บทบาทสมมติ ของเล่นที่บ้าน แหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 4: ขั้น A: (Application) เป็นขั้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กิจกรรมกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ในขั้นนี้ ได้แก่ การประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุ และวัสดุธรรมชาติ การทดลองแปรผลผลิต เกม การสำรวจสภาพแวดล้อม การสะท้อนคิดจากกิจกรรมหรือผลงาน การจัดนิทรรศการ การสรุปทำผังความคิด (Mind Mapping) บทบาทสมมติ การนำเสนอข่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น สำหรับสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ สื่อของจริง สื่อธรรมชาติ วัสดุในท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ เกม เพลง นิทาน การเล่นเกม และของเล่นที่บ้าน เป็นต้น

สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบ MTPA Model สามารถสรุปผลได้ว่า เป็นรูปแบบการจัดการเรียน - การสอนที่สามารถนำไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กปฐมวัยสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการ การเรียนรู้ และความสนใจของเด็กปฐมวัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้กับเด็กปฐมวัยตามหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 2: ผลกระทบจากการนำรูปแบบ MTPA Model ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบาย ดังนี้

2.1 ผลกระทบที่มีเกิดกับเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

2.1.1 ผลกระทบด้านพัฒนาการทางสติปัญญาจากการนำรูปแบบ MTPA Model ไปใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การคิดเชิงเหตุผล การคิดวิเคราะห์ ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา ด้านการฟัง การพูด กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม มีผลการวิจัยออกมาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนพัฒนาการทางสติปัญญาในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มเป้าหมายผ่านเกณฑ์การประเมินที่โรงเรียนกำหนด

2.1.2 ผลกระทบด้านพฤติกรรมด้านการเรียนรู้และด้านคุณลักษณะ พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีความสุขกับการเรียน สนใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การเรียนเป็นอย่างดี มีพัฒนาการหลาย ๆ ด้านดีขึ้น เด็กปฐมวัยมีโอกาสพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ พฤติกรรมด้านการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลง และมีพัฒนาการทางสติปัญญาดีขึ้น

2.2 ผลกระทบที่เกี่ยวกับนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู พบว่า นักศึกษามีความตระหนักในวิชาชีพ และพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม บทบาท จากผู้สอน (Teaching) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) มีความสามารถที่จะประยุกต์ใช้นวัตกรรมทางการเรียนการสอนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน อันเป็นแนวทางในการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน

2.3 ผลกระทบที่เกิดกับครูประจำชั้น (ครูพี่เลี้ยง) พบว่า อาจารย์ประจำชั้นให้ความเห็นว่าได้รับความรู้ และแนวคิดในการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตัวเอง และมีความพยายามในการจะคิดค้น แสวงหานวัตกรรมมาพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบของการวิจัยในชั้นเรียน มีวิสัยทัศน์ มุมมองที่กว้างไกลขึ้น ทั้งมีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ความรู้กับอาจารย์นิเทศก์ มีความภูมิใจที่ได้เห็นลูกศิษย์ของตัวเองมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์โดยการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย การนำรูปแบบ MTPA Model ไปทดลองใช้ พบว่า รูปแบบการจัดตั้งกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปฐมวัยทั้ง 2 ระดับชั้น เด็กสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมนั้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 เทคนิคสำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ MTPA Model เป็นแนวคิดทางจิตวิทยา การเรียนรู้ที่สำคัญที่เป็นที่ยอมรับของนักจิตวิทยาหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็น

กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism หรือ Conditioning) ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive Theory) และทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในวงการศึกษปัจจุบัน ได้แก่

1.1.1 ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation) โดยแนวทางของกลุ่มเกสตัล (Gestalt Field Theories) โดยผู้วิจัยเน้นการให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายใช้แรงจูงใจภายใน (Intrinsic) มากกว่าแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic) แต่อย่างไรก็ตามส่วนมากแรงจูงใจจะเกิดขึ้นระหว่างแรงจูงใจทั้ง 2 แบบ โดยเน้นให้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างแรงจูงใจภายนอกให้แก่เรียนก่อน เช่น การให้คำแนะนำ การมอบงาน ฯลฯ ขณะเดียวกันก็พยายามให้แรงจูงใจภายนอกไปสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน เช่น พยายามจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชีวิตจริง และให้เหมาะสมกับพื้นฐานและความสนใจของผู้เรียน หรือให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเรื่องที่เรียนว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองในอนาคต (สังต์ อุทรานันท์, 2532)

1.1.2. แนวคิดทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ (Transfer of Learning) โดยเฉพาะการถ่ายโยงการเรียนรู้ในทางบวก (Positive Transfer) โดยจะพยายามให้ผู้เรียนเข้าใจทั้งหลักการ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากกว่าการฝึกฝนให้ท่องจำ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการ กฎเกณฑ์ในบางสิ่งบางอย่าง ผู้เรียนจะสามารถนำเอากฎเกณฑ์อันนั้นไปใช้แก้ปัญหาที่มีสมรรถนะใกล้เคียงที่ทำได้ (สังต์ อุทรานันท์, 2532); (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544)

1.1.3 การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ซึ่งแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวนี้เป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบ MTPA Model และการวิจัยครั้งนี้ ในการนิเทศนักศึกษา ฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู การตรวจนิเทศแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประชุมสัมมนา ผู้วิจัยได้เน้นย้ำประเด็นนี้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ นักศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญในขั้นตอนโดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่

1.1.3.1 เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิม

1.1.3.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเองและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเป็นผู้ออกไปสังเกตสิ่งที่ตัวเองอยากรู้แล้ว มาร่วมกันอภิปราย สรุปผลการค้นพบ แล้วนำไปศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ได้ เพื่อเพิ่มเติมความรู้เป็นความรู้ที่สมบูรณ์ต่อไป

1.1.3.3 เน้นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง วิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร

นอกจากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยยังส่งเสริมให้นักศึกษาใช้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของสมองและการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง อาทิ การสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง โดยวิธีเรียนแบบโครงงาน (Project Approach)

การสืบค้นหาความรู้ (Inquiry Method) การสำรวจ (Investigation Method) ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนเน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นต้น

1.1.3.4 การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นการให้ผู้เรียนนำความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นการถ่ายโยงความรู้ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและชำนาญในการนำความรู้ไปใช้มากขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมา รูปแบบการสอน MTPA Model สามารถนำไปใช้ส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งจะเห็นได้จาก ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาที่ได้สรุปผลการวิจัยในตอนี่ 2

2. ผลกระทบของการจัดประสบการณ์การสร้างสรค์ความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model) ที่มีต่อเด็กปฐมวัย นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู และครูประจำชั้น จากผลการวิจัยในตอนี่ 2 พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน MTPA Model มีผลออกมาในทางบวกแทบทุกเรื่องนั้น สำหรับในบทความนี้จะขอเน้นการอภิปรายผลกระทบต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งเชื่อว่าเป็นผลกระทบที่สำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

สาเหตุที่เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development) และด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Affective) อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ สามารถอภิปรายสาเหตุได้ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอน MTPA Model เป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนไม่สลับซับซ้อน สะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนของครูและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เปิดโอกาสให้ครูได้เลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ได้หลากหลายสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ บริบทของโรงเรียน พัฒนาการ และความสนใจของเด็กปฐมวัยแต่ละระดับชั้น นอกจากนี้รูปแบบ MTPA Model ดังกล่าวยังได้ยึดหลักการทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ทฤษฎีการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Learning Process) และการประยุกต์ใช้ (Application) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญในปัจจุบันต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยทั้งสิ้น

2.2 บทบาทของครู บทบาทของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองนั้นก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

2.2.1 เป็นผู้ส่งเสริมและยอมรับความของเห็นของนักเรียนโดยอัตโนมัติ โดยการเริ่มของนักเรียน

2.2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้

2.2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด

2.2.4 สืบเสาะ ทำความเข้าใจโจมตีค้นต่าง ๆ ก่อนนำมาให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

2.2.5 ส่งเสริมให้นักเรียนได้สืบเสาะหาความรู้ โดยการใช้คำถามแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

2.2.6 เห็นความสำคัญในธรรมชาติของผู้เรียน เช่น ความอยากรู้อยากเห็น เป็นต้น

2.2.7 มีความรู้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรการสอนแบบบูรณาการ

2.2.8 ส่งเสริมการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Brooks, J. G. & Brooks, M. G. , 1993)

2.3 กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบ MTPA Model

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ MTPA Model ชั้นกระบวนการการเรียนรู้ โดยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Process of Learning) ในขั้นนี้ นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัยได้จัดในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองตามหลักการการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (von Glasersfeld, E., 1995); (Brooks, J. G. & Brooks, M. G. , 1993); (Fosnot, C. T., 1996) ดังนี้

2.3.1 เน้นหลักการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน

2.3.2 จัดสภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องพัฒนาการความสนใจของผู้เรียน ทั้งในโรงเรียนและในห้องเรียนที่หลากหลาย

2.3.3 เน้นกระบวนการเรียนรู้เป็นกลุ่ม (Team-Based) มีการเรียนโดยความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Collaborative Learning) หรือการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

2.3.4 เน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง (Inquiry and discovery)

2.3.5 กระตุ้นส่งเสริมผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในในการเรียน (Learner Self-Motivation)

2.3.6 จัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีชีวิตชีวา (Active Learning)

2.3.7 บทบาทครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้กระตุ้น (Catalyst) เป็นผู้ชี้แนะ (Project director) เป็นผู้แนะนำ (Coach) เป็นต้น (von Glasersfeld, E., 1995); (Brooks, J. G. & Brooks, M. G. , 1993); (Fosnot, C. T., 1996)

2.4 การบริหารจัดการระบบการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู

โดยนโยบายของการจัดการศึกษาปฐมวัย จะเน้นการนิเทศในระบบไตรภาคี โดย การเน้นการมีส่วนร่วม-ร่วมของ 3 ฝ่าย กล่าวคือ มีการประสานความร่วมมือระหว่างอาจารย์ นิเทศก์จากสาขาฯ ครูประจำชั้น (ครูพี่ - เลี้ยง) และผู้บริหารสถานศึกษา หรือตัวแทนในการนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูปฐมวัย โดยใช้หลักการนิเทศแบบกัลยาณมิตร (สงัด อุทรานันท์, 2530) โดยเน้นการสื่อสาร 2 ทาง การดูแลและให้คำปรึกษาให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด หลีกเลี่ยงการจับผิด และการประยุกต์ใช้เทคนิคการนิเทศหลาย ๆ วิธี เช่น ระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) การนิเทศแบบคลินิก กล่าวคือการประชุมปรึกษาหารือก่อน การสอน การนิเทศการสอน และการประชุมสัมมนาหลังการสอน ซึ่งกระบวนการนิเทศดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการทำรูปแบบการจัดการเรียนการสอน MTPA Model ไปสู่ การปฏิบัติและประสบความสำเร็จ และเป็นการสร้างสรรค์ความร่วมมือกับทุกฝ่าย นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างอาจารย์นิเทศก์และสถานศึกษาเป็นอย่างดี

อีกทั้ง เป็นการยืนยันว่ารูปแบบการสอนแบบ MTPA สามารถใช้สร้างความคิดสร้างสรรค์ได้ตามที่ เรณู ศรีบุรินทร์ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะ สร้างสรรค์และนวัตกรรมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จากผลการศึกษาทักษะสร้างสรรค์และนวัตกรรมของเด็กปฐมวัยโดยการจัด ประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเรียนใน ภาพรวม พบว่า คะแนนก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 37.09 และคะแนน หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 76.43 มีค่าความต่างร้อยละ 39.34 ถือว่า ผ่านเกณฑ์ค่าความแตกต่างที่ยอมรับได้ร้อยละ 30.00 (เรณู ศรีบุรินทร์ และคณะ, 2565)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์โดยการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับเด็กปฐมวัย (MTPA Model) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้น M-Motivation (ขั้นสร้างแรงจูงใจ) ขั้นที่ 2 ขั้น T-Transfer (ขั้นการเชื่อมโยงประสบการณ์ความรู้) ขั้นที่ 3 ขั้น P-Process (ขั้นการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง) และขั้นที่ 4 ขั้น A-Application (ขั้นการประยุกต์ใช้) ซึ่งข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ ครูผู้สอนที่จะนำรูปแบบ MTPA Model ไปประยุกต์ใช้ ควรทำความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของ MTPA Model และทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ด้วย

ตนเอง (Constructivism) ให้กระจ่าง จากผลการวิจัยรูปแบบ MTPA Model นี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย (อายุ 4 - 6 ปี) ในการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสมตามหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดประสบการณ์การสร้างสร้งความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model) ที่มีต่อเด็กปฐมวัย นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู และครูประจำชั้น พบว่า ผลกระทบของการจัดประสบการณ์การสร้างสร้งความรู้ด้วยตนเองในภาพรวมเป็นทางบวกทั้งสิ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาและด้านทักษะกระบวนการด้านต่าง ๆ ดีขึ้น และมีความสุขกับการเรียน ผลกระทบที่มีต่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครู พบว่า ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผลกระทบต่อครูประจำชั้นพบว่าครูประจำชั้นได้รับความรู้และแนวคิดในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง โดยมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบ MTPA Model ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีบริบทที่แตกต่างไป ครูควรศึกษาบริบทของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางสังคม วิถีชีวิตของนักเรียน ชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบดังกล่าว นอกจากนี้จากการที่มีการเสนอการสอนแนวการสร้างสร้งองค์ความรู้ด้วยตนเองไว้ในการปฏิรูปการศึกษาถึง 2 ระยะ จึงอยากเสนอว่าควรมีนโยบายอย่างจริงจังในการใช้แนวคิดทฤษฎีนี้ในการเสริมสร้งสร้งความรู้ด้วยตนเอง ในระดับปฐมวัยเพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีและเป็นบุคลากรคุณภาพที่มีทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ต่อไป ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรทำการวิจัยขยายผลไปยังนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในบริบทอื่น ๆ เช่น ในชนบท หรือกลุ่มพหุวัฒนธรรม เป็นต้น 2) ควรมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (Learning outcome) ในด้านพัฒนาการทางสติปัญญาในมุมมองต่าง ๆ ด้านทักษะกระบวนการชีวิต ความพึงพอใจ และอื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้โดยรูปแบบ MTPA Model

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- มณฑิรา แก้ววิจิตร. (2553). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยผ่านการจัดประสบการณ์โดยกระบวนการสร้งสร้งความรู้ด้วยตนเอง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เรณู มูลงาม. (2553). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวทฤษฎีการสร้างสร้งความรู้ด้วยตนเอง (MTPA Model). ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เรณู ศรีบุรินทร์ และคณะ. (2565). การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์และนวัตกรรมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(1), 246.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎี และการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม.
- _____. (2532). พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสหาย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ สอง (พ.ศ. 2552 - 2561). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรงค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุธาการพิมพ์.
- Brooks, J. G. & Brooks, M. G. . (1993). The case for constructivist classrooms. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Fosnot, C. T. (1996). Constructivism: Theory, perspective, and practice. New York: Teacher College Press.
- SafeGard Classes Online. (2016). Windows of opportunity for children's brain development. Retrieved December 20 , 2021, from https://sgclassesonline.com/go/118-what-are-learning-windows-and-how-do-affect-childrens-brain-growth-development?fbclid=IwAR34xl1TFtyE3l8bl_tFr297ZrDXBqSgg27gopoPEYeJHUwwWRAYdbcQd_E
- von Glasersfeld, E. (1995). Radical Constructivism : A Way of knowing and Learning. London: Falmer Press.

การจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคม
พลังงานไฟฟ้า จากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่
เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว*

THE MANAGEMENT OF GOVERNMENT AND PRIVATE SECTOR IN
THE PROMOTION OF ENERGY INDUSTRIAL ESTATE FROM
INDUSTRIAL WASTE IN THE SPECIAL ECONOMIC ZONE,
SA KAEU PROVINCE

เอกรินทร์ เหลืองวิริยะ

Ekarin Luengviriya

พภัศสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล

Paphatsorn Woraphattirakul

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: Ekarin.etc@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม 2) การจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 6 ท่าน หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 2 ท่าน และตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 4 ท่าน และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า บทบาทภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมนั้นประกอบด้วย 1) บทบาทการส่งเสริมเป็นบทบาทในการจัดบุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของหน่วยงาน เข้าไปช่วยให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม 2) บทบาทความร่วมมือและการมีส่วนร่วม เป็นบทบาทการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมวางแผน การจัดประชุม การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การอบรมให้ความรู้ 3) บทบาทการพัฒนา เป็นบทบาทในการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานทุกภาคส่วน สำหรับการจัดการความร่วมมือเพื่อให้เกิด

* Received 18 May 2022; Revised 26 May 2022; Accepted 28 May 2022

แนวทางกระบวนการในการพัฒนานั้น 1) การวางแผน การจัดทำแผนโครงการที่มีลักษณะของแผนพัฒนา เป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วม 2) การจัดองค์กร การจัดกลุ่มงาน หรือหน่วยงานตามลักษณะของความเชี่ยวชาญ มีการแบ่งงานที่ชัดเจน 3) การสั่งการ อำนาจหน้าที่การมอบหมายงานเพื่อช่วยให้เกิดการควบคุมในการดำเนินงาน 4) การประสานงาน เป็นการช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การให้ข้อมูล 5) การควบคุม เป็นการจัดการดูแลโครงการและแผนปฏิบัติงาน การควบคุมดูแลอุตสาหกรรมให้เป็นมาตรฐาน

คำสำคัญ: การจัดการความร่วมมือ, ภาครัฐและเอกชน, นิคมพลังงานไฟฟ้า, ขยะอุตสาหกรรม

Abstract

The objectives of this research article were to 1) the role of the public and private sectors in promoting the development of electric power plant from industrial waste; 2) the management of public-private sector cooperation in promoting the development of electric power plant from industrial waste. It is a qualitative research. Data collected using an interview form by in-depth interviews with key informants; 6 government agencies, 2 private agencies, and 4 people's representatives, and 19 people, had group discussions with key informants. The data were analyzed by the content analysis method. The roles of government and private sectors in promoting the development of electric power plant from industrial waste consist of: 1) the role of promoting, It is a role in arranging personnel who have knowledge and expertise of the agency to help provide knowledge for understanding of the Environment 2) The Role of Cooperation and Participation, It is a role to participate in working together in planning, organizing meetings, organizing activities for community study trips, training and knowledge 3) The role of development as a role in cooperation participation and support of agencies in all sectors for guidelines for cooperation between the public and private sectors. For the management of cooperation to achieve the development, processes of guideline as follow, 1) Planning, project plan should have the characteristics of a development plan which represent as participatory planning. 2) Organization, group work or departments should be arranged according to the function or the expertise. Job description and responsibility should easy to understand and clear. 3) Commanding, scope the authority and assignment of tasks to control the achievement over operations. 4) Coordination, facilitate any coordination, communication, and information. 5) Control, supervision the management of project action plans, and the Industry standard.

Keywords: Cooperation Management, Government and Private sector, Energy Industrial Estate, Industrial Waste

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้ประเทศมีรายได้ของประชาชนสูงขึ้น ย่อมมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งผลให้การค้าของโลกขยายตัว โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วจะสามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ส่งผลให้การดำรงชีพของประชาชนก็จะสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ยังช่วยลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม และการพัฒนาเศรษฐกิจยังส่งผลให้ความมั่นคงของฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นด้วย ทำให้ประเทศชาติมีเงินทุนในการทำนุบำรุงประเทศทั้งในด้านการศึกษา สาธารณูปโภค และการป้องกันประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศมีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจช่วยเหลือเศรษฐกิจของโลก (Epstein, R. M. et al., 2017) ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ของประเทศไทยนั้น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่ศึกษา กำหนดแนวนโยบาย หลักเกณฑ์และคำจำกัดความของคำว่า “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” “นิคมอุตสาหกรรม” “เขตอุตสาหกรรม” รวมถึง “เขตพัฒนาพื้นที่เฉพาะ” ส่วนพื้นที่ใดจะเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษหรือไม่ต้องดูความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอ ทั้งอำเภอหรือทั้งจังหวัด ซึ่งการเห็นชอบให้พื้นที่ใดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจะเป็นผู้พิจารณาศักยภาพและความพร้อมว่ามีความเป็นไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) สำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนเป็นพื้นที่ติดต่อกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านของไทย ได้แก่ ประเทศเมียนมาที่จังหวัดตาก และกาญจนบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่จังหวัดเชียงราย มุกดาหาร หนองคาย และนครพนม ประเทศกัมพูชาที่จังหวัดสระแก้วและตราด และประเทศมาเลเซียที่จังหวัดสงขลา โดยรัฐบาลยังมีนโยบายและมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นเพื่อรองรับการลงทุน การจัดหาพื้นที่ให้เช่า รวมถึงการตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จแบบครบวงจร เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนในทีเดียวกันที่เรียกว่า “One Stop Service หรือ OSS” (ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11, 2565)

จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญและได้กำหนดตำแหน่งทางการพัฒนา (Positioning) ของจังหวัด ไว้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาเกษตรปลอดภัย 2) ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงอารยธรรมโบราณ 3) ด้านการค้าชายแดน เสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษ

นอกจากนี้ยังดึงดูดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) เพิ่มขีดความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และแก้ไขปัญหาความมั่นคง ดังนั้น เพื่อให้การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงมีประกาศ ฉบับที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม 2558 กำหนดให้ท้องที่ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านด่าน ตำบลป่าไร่ อำเภอรัฐประศาสตร์ และตำบลฝักชะ อำเภอดอนนาคร เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2563) โดยการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลป่าไร่ อำเภอรัฐประศาสตร์ จังหวัดสระแก้ว พื้นที่ประมาณ 660.55 ไร่ จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ภายใต้การบริหารและกำกับดูแลของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้รับความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามหนังสือเห็นชอบที่ ทส (กวล) 1005/ว736 ลงวันที่ 20 มกราคม 2560 และเริ่มเปิดดำเนินการตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา ภายหลังโครงการเปิดดำเนินการในปี 2561 จนถึงปัจจุบัน พบว่า มีโรงงานเข้ามาตั้งและเปิดดำเนินการในพื้นที่จำนวน 2 โรงงาน ได้แก่ บริษัท แซด ไอ เอ็ม อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด และบริษัท ยูแอล อินเตอร์เนชั่นแนล อิมพอร์ต เอ็กซ์พอร์ต จำกัด ประกอบกิจการประเภทยาเข้า-ส่งออกเสื้อผ้ามือสอง เพื่อเป็นการยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีแนวคิดจัดตั้งโรงไฟฟ้าจากเชื้อเพลิง RDF (Refuse Derived Fuel) เพื่อให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมทางด้านพลังงานทดแทนโดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการอยู่ร่วมกันกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2562)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษจังหวัดสระแก้ว ดำเนินโครงการในระยะเริ่มต้น และจำเป็นต้องพัฒนาโครงการ เพื่อเป้าหมายสำคัญ คือการพัฒนา นิคมอุตสาหกรรมให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมทางด้านพลังงานทดแทนและการจัดการ สิ่งแวดล้อม โดยได้เล็งเห็นถึงแนวทางแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณกากอุตสาหกรรมในปัจจุบันด้วยการส่งเสริมให้มีการนำกากอุตสาหกรรมมาใช้ประโยชน์ในการนำมาเป็นเชื้อเพลิง เพื่อผลิตเป็นพลังงานทดแทน ซึ่งสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล โดยแนวคิดนี้จำเป็นต้องประสานความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน ดังนั้นการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจึงมีแนวคิดจัดตั้งโรงไฟฟ้าจากเชื้อเพลิง RDF (Refuse Derived Fuel) (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่ง RDF นั้นเป็นเชื้อเพลิงขยะจากเศษวัสดุเหลือใช้ในภาคอุตสาหกรรม RDF เช่น เศษกระดาษ เศษไม้ เศษยาง พลาสติก เป็นต้น (ณัฐฉัตร ดุษฎี และคณะ, 2559) การนิคมอุตสาหกรรมสระแก้วมีแผนดำเนินการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ โดยขอ

เพิ่มเติมกลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าทางเลือกประเภทโรงไฟฟ้าจากเชื้อเพลิง RDF ให้สามารถเข้ามาประกอบกิจการในนิคมอุตสาหกรรมสระแก้วได้ และเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการพัฒนาและการขยายตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทนในอนาคต (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2562) แม้ว่ารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่ต่างกันไป แต่ในโครงสร้างองค์กรส่วนใหญ่รูปแบบขององค์กรโครงการสาธารณะและเอกชนสามารถได้รับความร่วมมือ แต่กลับพบว่าบทบาทความร่วมมือมีความตึงเครียดระหว่างกันจากความคลุมเครือความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่ไม่ชัดเจนและบริบทขององค์กรเอง ในการวิจัยที่ผ่านแสดงให้เห็นว่าความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ที่เป็นปัจจัยหนึ่งในกระบวนการที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานในโครงการ หรือการพัฒนาต่าง ๆ และยังระบุถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการค้าดำเนินการซึ่งผลการศึกษาเหล่านั้นแตกต่างกันไปตามบริบทของสภาพการณ์ สถานการณ์ รวมถึงนโยบายสาธารณะของแต่ละประเทศที่มีข้อกำหนดกฎระเบียบที่ต่างกัน

เห็นได้ว่านิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว มีแนวคิดจัดตั้งโรงไฟฟ้าจากเชื้อเพลิง RDF รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการเพื่อให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมทางด้านพลังงานทดแทนโดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการอยู่ร่วมกันกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน แต่การจะพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียจากการดำเนินงานของโครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาการจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาในประเด็นของยุทธศาสตร์ นโยบาย และข้อกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินงาน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำเนินงาน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ

การจัดการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือภาครัฐและเอกชน แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมสนับสนุน (Harangozó, G. & Zilahy, G., 2015); (Adelle, C. et al., 2018); (Li, X., Sun, S. & Xia, C., 2019) เพื่อศึกษา บทบาทและการจัดการภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว

1.2 ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานราชการระดับจังหวัด ได้แก่ 1) สำนักงานจังหวัดสระแก้ว 2) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระแก้ว 3) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว 4) สำนักงานพลังงานจังหวัดสระแก้ว 5) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว 6) สำนักงานการโยธาและผังเมืองจังหวัดสระแก้ว จำนวน 6 ท่าน เป็นกลุ่มที่ต้องมีการประสานความร่วมมือ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม นโยบายทางด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม/องค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 2 ท่าน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการรักษาสภาพแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องและมีการศึกษากระทบต่อสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณพื้นที่ กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้แทนตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 4 ท่าน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบลซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลป่าไร่ ตำบลบ้านใหม่หนองไทร ตำบลบ้านด่าน ตำบลหนองสังข์ ซึ่งการพิจารณาพื้นที่ที่ทำการศึกษาเฉพาะใน 4 ตำบลนี้จากการกำหนดของการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้การศึกษาผลกระทบในเขตพื้นที่โดยรอบของอุตสาหกรรมสำหรับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในรัศมี 5 กิโลเมตร รวม 12 ท่าน ในส่วนของการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบด้วย 1) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลป่าไร่ เทศบาลตำบลบ้านใหม่หนองไทร เทศบาลตำบลบ้านด่าน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ จำนวน 4 ท่าน 2) หน่วยงานภาคเอกชน คือ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านจังหวัดสระแก้ว จำนวน 2 ท่าน 3) กลุ่มผู้แทนตัวแทนภาคประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบ โดยเป็นตัวแทนในส่วนของประชาชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือประชาชน จำนวน 13 ท่าน รวม 19 ท่าน

1.3 ด้านพื้นที่ ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ได้ศึกษาตามสภาพแวดล้อมปัจจุบันครอบคลุมที่ตั้งโครงการและบริเวณโดยรอบพื้นที่โครงการในรัศมี 5 กิโลเมตร ซึ่งเป็นข้อพิจารณาการกำหนดของการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้การศึกษาผลกระทบในเขตพื้นที่โดยรอบของอุตสาหกรรมสำหรับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในรัศมี 5 กิโลเมตร (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจาก

การดำเนินงานของโครงการ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลป่าไร่ (เทศบาลตำบลป่าไร่) ตำบลบ้านใหม่หนองไทร (เทศบาลตำบลบ้านใหม่หนองไทร) ตำบลบ้านด่าน (เทศบาลตำบลบ้านด่าน) และตำบลหนองสังข์ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์) รวม 13 หมู่บ้าน

1.4 ด้านเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนด กฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำถามและลำดับขั้นตอนของการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ ซึ่งประเด็นข้อคำถามที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยมีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน 2) การจัดการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม 3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม 4) แนวทางในแก้ไขปัญหาและอุปสรรค 5) ข้อเสนอแนะในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม ซึ่งมีการยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ ซึ่งการสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นสูงเนื่องจากมีความประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายไม่จำกัดขอบเขตในการสัมภาษณ์ การสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวและคิดทฤษฎีและ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมารวบรวมประมวลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยและกำหนดกรอบแนวคิดในการสัมภาษณ์ 2) สร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด และความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่มีการชักนำด้วยความคิดของผู้วิจัยหรือทีมงาน รวมถึงการใช้คำถามที่มีความชัดเจนเข้าใจได้ง่ายและเป็นที่เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาให้ผู้ทรงคุณหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการ การพัฒนาชุมชน การจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความชัดเจนของเนื้อหา และความเหมาะสมของการจัดเรียงลำดับความสำคัญสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาตลอดความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง ซึ่งมีการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ในการจัดเรียงลำดับ

2.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ศึกษาเตรียมการสนทนากลุ่มจากข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และการรวบรวมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม และแนวทางการร่วมมือในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม และดำเนินการตามขั้นตอนและหลักการเตรียมการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นคำถามที่สำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าร่วมสนทนา และประเด็นเพื่อ

การชักถามต่อการจัดการสนทนากลุ่ม โดยมีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ 1) ปัจจัยในการดำเนินงาน 2) การจัดการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม 3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม 4) แนวทางในแก้ไขปัญหาและอุปสรรค 5) ข้อเสนอแนะในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และตีความจากการสนทนากลุ่ม เป็นความคิดเห็นร่วมกันในทุกภาคส่วนที่ร่วมกันดำเนินการพัฒนานิคมพลังงาน และพัฒนาพื้นที่ในเขตการศึกษาที่เป็นการหาแนวทางป้องกันปัญหาและอุปสรรค ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเขตนิคมพลังงานโครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบกึ่งมีโครงสร้างซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยมีการกำหนดประเด็นที่ชัดเจน แต่รูปแบบการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยใช้ลักษณะเป็นกันเอง ไม่เคร่งครัดขั้นตอนหรือลำดับของข้อคำถาม ไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร มีคำถามปลายเปิด ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการให้คำตอบตามความเห็นของตนเอง และเสรีในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยมีความต้องการที่จะยืดหยุ่นในด้านประเด็นและข้อคำถาม สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากภาครัฐ คือ หน่วยงานราชการระดับจังหวัด และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบทบาทจากองค์กรเอกชน คือ องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม/องค์กรพัฒนาเอกชน ประกอบไปด้วย เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านจังหวัดสระแก้ว และกลุ่มผู้แทนตัวแทนภาคประชาชน มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ดังนี้ 1) เตรียมประเด็นและความพร้อมในการสัมภาษณ์ (โดยใช้แบบสัมภาษณ์) 2) นัด วัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยการโทรศัพท์ หรือทำหนังสือแจ้งไปยังผู้ถูกสัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) ทำการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลพร้อมด้วยการบันทึกเสียง ถ่ายรูปด้วยกล้องวิดีโอก่อนที่จะบันทึกผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อน 4) ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลก่อนการแปรผลการสัมภาษณ์ 5) หากมีข้อมูลไม่ครบ หรือไม่สมบูรณ์ให้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกครั้ง

3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่น คือ 1) เทศบาลตำบลป่าไร่ 2) เทศบาลตำบลบ้านใหม่หนองไทร 3) เทศบาลตำบลบ้านด่าน 4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ ภาคเอกชนคือ องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม/องค์กรพัฒนาเอกชน ประกอบไปด้วย เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านจังหวัดสระแก้ว และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบ โดยเป็นตัวแทนในส่วนของประชาชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือประชาชน โดยมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสนทนากลุ่มดังนี้ 1) การจัดสนทนากลุ่มที่สอดคล้องกับลักษณะหรือรูปแบบความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว 2) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในประเด็นที่กำหนด 3) บันทึกรายละเอียดที่สำคัญ โดยการจดบันทึกการบันทึกเสียง และการสังเกตลักษณะพฤติกรรมของผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม 4) จัดทำสรุปการสนทนากลุ่ม ในรายละเอียดที่สำคัญโดยเฉพาะลักษณะข้อมูลที่เกิดขึ้นซ้ำจากบทสนทนา และแนวคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันระหว่างการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาครั้งนี้ได้จากการรวบรวมโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแง่บุคคล สถานที่ เวลา ตามข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร (Documentary Data) ผู้วิจัยนำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด นำมาเปรียบเทียบกันในด้านความคิดเห็นของแต่ละคน แล้วนำมาจัดเรียงเรียงข้อมูลใหม่เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น 3) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกลุ่มข้อมูล ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดแล้วนำมาเปรียบเทียบใจความที่เป็นเหตุเป็นผลนำมาเรียบเรียง ทำให้ได้ความรู้ที่สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการพัฒนานิคมพลังงาน รวมถึงผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นวิธีการสำคัญในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Cohen, L. et al., 2015) ด้วยการให้บุคคลต่าง ๆ ที่ไม่ใช่นักวิจัยหรืออาจารย์ที่ปรึกษา ช่วยทำการทบทวนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวม เพื่อความแม่นยำ ความสมบูรณ์ ความเป็นธรรม และความน่าเชื่อถือ ในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งทำให้เกิดความคิดหรือการตีความใหม่ ๆ เพิ่มเติม

ผลการวิจัย

บทบาทภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ทั้งองค์กรภาครัฐ และองค์กรเอกชน รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงบทบาทภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม

บทบาท	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
1) บทบาทการส่งเสริมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม	-การจัดบุคลากร ที่มี ความรู้ ความเชี่ยวชาญ -การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาและตรวจสอบ โครงการ -การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการที่ไม่ เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม -อำนวยความสะดวกในการประสานงาน	-การส่งเสริมให้ความรู้ ความ เข้าใจ ด้าน สิ่งแวดล้อม -การจัดหาบุคลากรของ หน่วยงาน ช่วยแนะนำ ให้เข้าไปมีส่วนร่วมใน กระบวนการก่อสร้าง โรง ไฟ พ ้า ข ย ะ อุตสาหกรรม - ก า ร ต ร ว จ ส อ บ กระบวนการที่จะส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่	- การ อำนวย ความ สะดวกและประสานงาน ประชาสัมพันธ์ -การทำประชาคม
2) บทบาทความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมให้ เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้า จากขยะอุตสาหกรรม	-การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานร่วมกับ บริษัท -การให้ความร่วมมือใน เรื่องการให้ ข้อมูล ข่าวสาร -การมีส่วนร่วมในการ จัดสรรทรัพยากรทั้ง วัสดุ อุปกรณ์ และ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ	-การให้ความร่วมมือกับ เรื่องของการรักษา สิ่งแวดล้อม -การมีส่วนร่วมในการ จัดสรรทรัพยากรทั้ง วัสดุ อุปกรณ์ และ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ	-การมีส่วนร่วมโดยการ ชักนำ และสนับสนุนให้ ชาวบ้านมีส่วนร่วม กับ กิจกรรม -การมีส่วนร่วมช่วย แนะนำแนวทางเพื่อให้ สามารถก่อตั้งโรงไฟฟ้า
3) บทบาทการพัฒนา ให้เกิดนิคมพลังงาน ไฟ พ ้า ข ย ะ อุตสาหกรรมเกิดจาก ความร่วมมือ การมีส่วน ร่วม และการส่งเสริม สนับสนุน	-การจัดทำนโยบายที่ เกี่ยวกับการพัฒนา -การประชุมปรึกษา พิจารณาจัดทำเป็น โครงการหรือกลยุทธ์ การดำเนินงาน -การพัฒนาความรู้ของ ชุมชนในพื้นที่	-การพัฒนาข้อมูลที่เป็น ความรู้ เกี่ยวกับนิคม พลังงานไฟฟ้าขยะ อุตสาหกรรม -การแลกเปลี่ยนในด้าน ความรู้ด้านกฎหมาย -การปรับปรุงแผนงาน พัฒนาโดยเพิ่มเรื่องการ ป้องกันการเกิดผล กระทบ	-การพัฒนาความรู้ความ เข้าใจให้ประชาชน -การวางแผนร่วมกัน ระหว่างผู้นำกับชุมชน -การกำหนดทิศทางการ ร่วมพัฒนาชุมชนไปใน ทิศทางเดียวกัน

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า

1. บทบาทการส่งเสริมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม คือ การจัดบุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของหน่วยงาน เข้าไปช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม แนะนำกระบวนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบบริเวณโครงการ ให้ความรู้กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมอาคาร กฎหมายการดำเนินงานภายในนิคมอุตสาหกรรม การดำเนินงานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายและถูกต้อง รวมถึงร่วมวางแผนพลังงานระดับพื้นที่เพื่อจะได้เป็นการพัฒนาพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน และช่วยตรวจสอบกระบวนการประเมินถึงผลกระทบเรื่องสุขภาพ ที่สำคัญคือเรื่องช่วยอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ในการทำประชาคม การติดต่อประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่

2. บทบาทความร่วมมือและการมีส่วนร่วมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมวางแผน การจัดประชุม การจัดกิจกรรม ประชาคมศึกษาดูงาน การอบรมให้ความรู้ และมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจ และเป็นตัวแทนประสานงานระหว่างหน่วยงานกับชุมชน การเชิญชวน ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูลสำคัญทั้งข้อดีและข้อเสียของการพัฒนานิคมพลังงาน และโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรม หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรทั้งวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ มีส่วนร่วมให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการควบคุมการก่อสร้างที่ถูกต้อง ให้ความรู้เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม เรื่องของพลังงานทดแทน เรื่องของโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการให้ข้อมูลสุขภาพตามแนวทางการดำเนินงานด้านสุขภาพของชุมชน มีส่วนร่วมการควบคุมความปลอดภัยของอาคารที่ก่อสร้าง เพื่อความปลอดภัยของประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน คือ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

3. บทบาทในการพัฒนาให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเกิดจากความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมสนับสนุน ของหน่วยงานหรือทุกภาคส่วน (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน) ร่วมกันพัฒนา ให้มีความรู้ความเข้าใจ รับทราบถึงประโยชน์ ข้อดี ข้อเสีย และหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่นควรร่วมในการทำประชาคม เพื่อให้ได้รับข้อมูลการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม และส่งเสริมสนับสนุนให้มีความร่วมมือมีส่วนร่วมศึกษาดูงาน เพื่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำมาใช้พิจารณาและจัดทำแผนโครงการ ปรับปรุงแผนให้ที่สอดคล้องกับนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน เพื่อช่วยผลักดันการพัฒนานิคมพลังไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม การจัดทำแผนโครงการจะมีความแตกต่างกันตามความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน ที่จะเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมและการกำจัด

ขยะ ความปลอดภัยของประชาชน แผนพัฒนาการออกแบบก่อสร้างที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน มีแผนการติดตาม ประเมินผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจนทิศทางการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โดยการแลกเปลี่ยนในด้านความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อม การควบคุมมลพิษ การก่อสร้างที่เป็นมาตรฐาน แลกเปลี่ยนทักษะความเชี่ยวชาญของหน่วยงานภาคเอกชนกับบริษัทนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม และการแลกเปลี่ยนกันใช้ทรัพยากร

สำหรับการจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วนั้น สามารถกำหนดแนวทางกระบวนการในการพัฒนาความร่วมมือได้ดังนี้

1. การวางแผน การจัดทำแผนโครงการที่มีลักษณะของแผนพัฒนา แผนปฏิบัติ แผนการประชาสัมพันธ์ แผนพัฒนาเทคโนโลยี เป็นแผนโครงการที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนานิคมไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และภาคประชาชน ในการระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญ การวางแผนมีการกำหนดเป้าหมายที่แนวทางการปฏิบัติงาน มีการประเมินผล และการควบคุมแผนการดำเนินงานตรวจสอบควบคุมเรื่องของผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินงาน การวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถเข้าร่วมในการดำเนินงานพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โดยเป็นแผนที่มุ่งเน้นเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่รองรับการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับการจากการพัฒนา

2. การจัดองค์กร การจัดกลุ่มงาน หรือหน่วยงานตามลักษณะของความเชี่ยวชาญ มีการแบ่งงานที่ชัดเจน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากร เป็นการจัดหน่วยงานที่มีความสอดคล้องและมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การประสานงานร่วมกัน จัดหน่วยงานเข้าไปดูแลและร่วมพัฒนาในโครงการนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เช่น หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กองช่างของหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานที่ดูแลและตรวจสอบควบคุมเรื่องของสิ่งแวดล้อม รวมถึงตัวแทนชุมชนเข้าไปให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมในการควบคุมในกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น นิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม

3. การสั่งการ อำนาจหน้าที่การมอบหมายงานเพื่อช่วยให้เกิดการควบคุมในการดำเนินงาน การสั่งการมอบหมายให้หน่วยงาน และบุคลากรร่วมร่วมมือในการพัฒนานิคม

พลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม และการส่งเสริมการเพื่อบำบัดความสะอาดและการประสานงาน ให้งานบุคลากรขององค์กรเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำแนวทางในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงาน ส่งการตรวจสอบหน่วยงานตรวจสอบการดำเนินงาน และเป็นเรื่องของการขอความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม ที่เป็นความร่วมมือจากความร่วมมือของชุมชน ให้เป็นตัวแทนร่วมในการจัดกิจกรรม และการพัฒนาชุมชน และการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม

4. การประสานงาน การช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การให้ข้อมูล โดยงานจัดบุคลากร ตัวแทนของกลุ่มชุมชนเพื่อบำบัดความสะอาดในการติดต่อสื่อสารดำเนินการให้มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น รวมถึงจัดหาช่องทางในการประสานงานโดยใช้เทคโนโลยี โดยเป็นการประสานงานและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสามารถอยู่ร่วมกับชุมชน รวมถึงเป็นคนกลางที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม ชี้แจงข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดกิจกรรม และการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน

5. การควบคุม คือ การจัดการดูแลโครงการและแผนปฏิบัติงาน การควบคุมดูแลอุตสาหกรรมให้เป็นมาตรฐาน ควบคุมการดำเนินงานและตรวจสอบความปลอดภัยในกระบวนการดำเนินงานของนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมให้มีความถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของนิคม การควบคุมการดำเนินงานตามแผนโครงการ โดยมีการกำหนดถึงความชัดเจนในเรื่องของการมีส่วนร่วมเพื่อควบคุมกระบวนการทำงาน ความร่วมมือที่จะให้ความรู้และคำแนะนำในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้ปฏิบัติตามข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมและชุมชนที่มาจากการดำเนินการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเป็นลักษณะของการตรวจสอบร่วมกัน ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพัฒนา

อภิปรายผล

บทบาทภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว คือ บทบาทการส่งเสริม บทบาทความร่วมมือและการมีส่วนร่วม บทบาทในการพัฒนา ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) บทบาทการส่งเสริมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม คือ การจัดบุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ของหน่วยงาน เข้าไปช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม แนะนำกระบวนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบบริเวณโครงการ ให้ความรู้กฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งการส่งเสริมและสนับสนุนนั้นอาจเป็นการให้ความสำคัญและการขยายขอบเขตในโครงการหรือกิจกรรมนั้น

ให้ดีขึ้นคุณภาพ ประสิทธิภาพที่สมบูรณ์ขึ้นด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ บุคลากร และความรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมอาคาร กฎหมาย การดำเนินงานภายในนิคมอุตสาหกรรม การดำเนินงานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายและถูกต้อง รวมถึงร่วมวางแผนพลังงานระดับพื้นที่เพื่อจะได้เป็นการพัฒนาพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน (Hoque, A. S. M. M., 2018) ด้วยศักยภาพของ ESCO ตามยุทธศาสตร์หลักของแผนอนุรักษ์พลังงานปี 2558 - 2579 และช่วยตรวจสอบกระบวนการ ประเมินถึงผลกระทบเรื่องสุขภาพ ที่สำคัญคือเรื่องช่วยอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ในการทำประชาคม การติดต่อประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ (สถาบันพลังงานเพื่ออุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2562) ส่งผลต่อประสิทธิภาพตามมา 2) บทบาทความร่วมมือและการมีส่วนร่วมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมวางแผน การจัดประชุม การจัดกิจกรรมประชาคมศึกษาดูงาน การอบรมให้ความรู้ และมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจ และเป็นตัวแทนประสานงานระหว่างหน่วยงานกับชุมชน โดยการที่องค์การเกิดความร่วมมือกันได้ต้องมีการเจรจาสร้างความเข้าใจ และการรับรู้ในทิศทางเดียวกันอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับร่วมกัน การเชิญชวน ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูลสำคัญทั้งข้อดีและข้อเสียของการพัฒนานิคมพลังงาน และโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรม หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรทั้งวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ มีส่วนร่วมให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการควบคุมการก่อสร้างที่ถูกต้อง (Peters, B. G., 2018) การให้ข้อมูลสุขภาพตามแนวทางการดำเนินงานด้านสุขภาพของชุมชน มีส่วนร่วมการควบคุมความปลอดภัยของอาคารที่ก่อสร้าง เพื่อความปลอดภัยของประชาชนและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน คือ ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน (Moullin, J. C. et al., 2019) ได้อีกด้วย ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย 3) บทบาทในการพัฒนาให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเกิดจากความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมสนับสนุน ของหน่วยงานหรือทุกภาคส่วน ร่วมกันพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น ควรร่วมในการทำประชาคม และส่งเสริมสนับสนุนมีความร่วมมือมีส่วนร่วมศึกษาดูงาน เพื่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำมาใช้พิจารณาและจัดทำแผนโครงการ ปรับปรุงแผนที่สอดคล้องกับนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งเน้นเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ของประชาชนในชุมชน เพื่อช่วยผลักดันการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม การจัดทำแผนโครงการจะมีความแตกต่างกันตามความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน ที่จะเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมและการกำจัดขยะ ความปลอดภัยของประชาชน แผนพัฒนาการออกแบบก่อสร้าง

ที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน มีแผนการติดตาม ประเมินผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจนทิศทางการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่มีส่วนร่วมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ (Sadick, M. A. et al., 2019) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมได้

ในส่วนของการจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วนั้นสามารถมีกระบวนการพัฒนาดังนี้ 1) การวางแผน การจัดทำแผน โครงการที่มีลักษณะของแผนพัฒนา แผนปฏิบัติ แผนการประชาสัมพันธ์ แผนพัฒนาเทคโนโลยี เป็นแผนโครงการที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และภาคประชาชน ในการระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญ การวางแผนมีการกำหนดเป้าหมายที่แนวทางการปฏิบัติงาน มีการประเมินผล และการควบคุมแผนการดำเนินงานตรวจสอบควบคุม โดยสามารถสร้างมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (CSR-DIW) เป็นความมุ่งมั่นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย กลยุทธ์ หรือเทียบเท่าตามความเหมาะสม เรื่องของผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินงาน การวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถเข้าร่วมในการดำเนินงานพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โดยเป็นแผนที่มุ่งเน้นเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่รองรับการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับการจากการพัฒนา (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2563) สามารถกำหนดแผนที่เหมาะสมกับโครงการได้ 2) การจัดองค์กร การจัดกลุ่มงาน หรือหน่วยงานตามลักษณะของความเชี่ยวชาญ มีการแบ่งงานที่ชัดเจน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากร เป็นการจัดหน่วยงานที่มีความสอดคล้องและมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การประสานงานร่วมกัน จัดหน่วยงานเข้าไปดูแลและร่วมพัฒนาในโครงการนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม รวมถึงตัวแทนชุมชนเข้าไปให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม สามารถเพิ่มศักยภาพในการผลิตได้หากได้รับการช่วยเหลือ จากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมการประเมินศักยภาพการผลิตไฟฟ้าจากจากขยะชุมชนอย่างครอบคลุมโดยใช้ระบบการจัดการของเสีย ร่วมในการควบคุมในกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ (Rajaeifar, M. A. et al., 2017) ซึ่งอาจรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่นด้วย 3) การสั่งการ อำนาจหน้าที่การมอบหมายงานเพื่อช่วยให้เกิดการควบคุมในการดำเนินงาน การสั่งการมอบหมายให้หน่วยงาน และบุคลากรร่วมมือในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม และการสั่งการเพื่ออำนวยความสะดวกและการประสานงาน ให้บุคลากรขององค์กรเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำแนวทางในการปฏิบัติ

ร่วมกับหน่วยงาน ส่งการตรวจสอบหน่วยงานตรวจสอบการดำเนินงาน โดยภาวะผู้นำและปัจจัยการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ (พัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2561) ซึ่งอำนาจในการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าทดแทนนั้นเป็นการมอบหมายให้หน่วยงานหาความร่วมมือแนวทางบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกรณีของการใช้พลังงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเรื่องของการขอความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม ที่เป็นความร่วมมือจากความสมัครใจของชุมชน (Vertakova, Y. V., 2019) ให้เป็นตัวแทนร่วมในการจัดกิจกรรม และการพัฒนาชุมชน 4) การประสานงาน การช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การให้ข้อมูล โดยงานจัดบุคลากร ตัวแทนของกลุ่มชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวก ในการติดต่อสื่อสารดำเนินการให้มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น รวมถึงจัดหาช่องทางในการประสานงานโดยใช้เทคโนโลยี โดยเป็นการประสานงานและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสามารถอยู่ร่วมกับชุมชน เป็นการอำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกลยุทธ์การรักษาศักยภาพทางทฤษฎีและทางเทคนิคของการผลิตไฟฟ้า รวมถึงเป็นคนกลางที่ช่วยในการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม ชี้แจงข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดกิจกรรม และการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน (Rajaeifar, M. A. et al., 2017) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันกับชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) การควบคุม เป็นการจัดการดูแลโครงการและแผนปฏิบัติงาน การควบคุมดูแลอุตสาหกรรมให้เป็นมาตรฐาน ควบคุมการดำเนินงานและตรวจสอบความปลอดภัยในกระบวนการดำเนินงานของนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมให้ความถูกต้องตามกฎหมายของนิคม การควบคุมการดำเนินงานตามแผนโครงการ โดยมีการกำหนดถึงความชัดเจนในเรื่องของการมีส่วนร่วมเพื่อควบคุมกระบวนการทำงาน ความร่วมมือที่จะให้ความรู้และคำแนะนำในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้ปฏิบัติตามข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมและชุมชน (Shams, S. et al., 2017) เป็นการพัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการควบคุม เฝ้าระวังติดตาม และตรวจสอบการปล่อยมลพิษและการจัดการของเสียจากการผลิต ที่มาจากการดำเนินการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเป็นลักษณะของการตรวจสอบร่วมกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 2562) อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพัฒนาอีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางกระบวนการจัดการการพัฒนาความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม

สำหรับแนวทางกระบวนการพัฒนาความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมนั้น ต้องทำการวางแผนที่มีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติงาน มีการประเมินผล และการควบคุมแผนการดำเนินงาน ตรวจสอบควบคุมที่ชัดเจน ซึ่งต้องเป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการจัดองค์กร อาจมีการแบ่งงานที่ก่อให้เกิดชัดเจนตามความรู้ความสามารถของบุคลากร มีความสอดคล้องและมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มีตัวแทนชุมชนเข้าไปให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมด้วย การส่งเสริม ต้องมอบหมายงานเพื่อช่วยให้เกิดการควบคุมในการดำเนินงานเกิดความร่วมมือ เพื่ออำนวยความสะดวกและการประสานงาน ให้บุคลากรขององค์กรเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำแนวทางในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงาน การประสานงาน การช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงานกับตัวแทนของกลุ่มชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารดำเนินการให้มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้นผ่านช่องทางโดยใช้เทคโนโลยี

การควบคุม ต้องควบคุมดูแลอุตสาหกรรมให้เป็นมาตรฐาน ควบคุมการดำเนินงานและตรวจสอบความปลอดภัยในกระบวนการดำเนินงานตามกฎระเบียบของนิคมเพื่อให้เกิดการดำเนินงานในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทและแนวทางการร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมนั้น จะเห็นได้ว่า บทบาทการส่งเสริมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมนั้นต้องมีการจัดบุคลากร ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญไปช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อม แนะนำกระบวนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะอุตสาหกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบบริเวณโครงการ ในส่วนของบทบาทความร่วมมือและการมีส่วนร่วมให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมนั้นต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมวางแผน การจัดประชุม การให้ข้อมูลข้อเท็จจริง การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจ นอกจากนี้บทบาทในการพัฒนาให้เกิดนิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเกิดจากความร่วมมือเป็นการส่งเสริมสนับสนุน ของหน่วยงานหรือทุกภาคส่วน ร่วมกันให้ความรู้ความเข้าใจ รับทราบถึงประโยชน์ ข้อดี ข้อเสียได้ สำหรับการจัดการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนนั้น สามารถกำหนดแนวทางกระบวนการในการพัฒนาความร่วมมือได้ โดย 1) การวางแผน การจัดทำแผนโครงการ เป็นแผนโครงการที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนานิคมไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม เป็นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และภาคประชาชน 2) การจัดองค์กร มีการแบ่งงานที่ชัดเจน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากร จัดหน่วยงานเข้าไปดูแลและร่วมพัฒนาในโครงการ 3) การสั่งการ อำนาจหน้าที่การมอบหมายงานเพื่อช่วยให้เกิดการควบคุมในการดำเนินงาน การขอความร่วมมือและมีส่วนร่วมที่มาจากความสมัครใจของชุมชน 4) การประสานงาน เป็นการจัดหาช่องทางในการประสานงานโดยใช้เทคโนโลยี โดยเป็นการประสานงานและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสามารถอยู่ร่วมกับชุมชน เพื่อให้การจัดกิจกรรม และการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันได้ 5) การควบคุม เป็นการควบคุมดูแลอุตสาหกรรมให้เป็นมาตรฐาน ควบคุมการดำเนินงานและตรวจสอบความปลอดภัย ถูกต้องตามกฎระเบียบของนิคม เป็นการตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการพัฒนา สำหรับข้อเสนอแนะนั้นควรพิจารณาถึงการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โดยการนำเรื่องโครงการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมเข้าไปอยู่ในแผนการพัฒนาและแผนปฏิบัติงานหน่วยงานเพื่อเป็น การส่งเสริมเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และสามารถผลักดันให้โครงการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจาก

ขยะอุตสาหกรรมเป็นนิคมพลังงานต้นแบบ รวมถึงการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีที่ในการผลิตที่เป็นนวัตกรรมร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อการส่งเสริมพัฒนาโครงการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรม ส่งเสริมและผลักดันการใช้พลังงานทดแทน ให้มีความคล่องตัวในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาโครงการพัฒนานิคมพลังงานไฟฟ้าจากขยะอุตสาหกรรมให้เกิดผลโดยเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2563). มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ: CSR-DIW. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พญาพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2562). โครงการนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว (รายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว). เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2564 จาก <https://eia.onep.go.th/images/monitor/1580469308.pdf>
- ณัฐวุฒิ ดุษฎี และคณะ. (2559). ความเหมาะสมและวิเคราะห์โครงการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานทดแทนในรูปแบบของ RDF. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2564 จาก <https://erp.mju.ac.th/researchDetailPublic.aspx?rid=5089>
- พภัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2561). ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลเมืองจังหวัดปทุมธานี. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 15(2), 491-500.
- ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 11. (2565). ทำไมต้องลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://www.songkhladopa.go.th/economy/content/cate/3>
- สถาบันพลังงานเพื่ออุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2562). โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทนสำหรับผู้ประกอบการด้วยบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO 2562). เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://iie.fti.or.th/?p=4384>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2563). แบบรายงานผลการประชุมทบทวนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2564 จาก <http://old.industry.go.th/sakaao/index.php/2020-02-12-09-20-02/2020-02-12-09-43-47/2020-02-12-09-44-55/22393-2563-5/file>

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2564 จาก <https://eia.onep.go.th/services/web/doc/download-monitor?id=18626>
- สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม. (2562). แผนปฏิบัติการราชการรายปี พ.ศ. 2563 ของกระทรวงอุตสาหกรรม. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://psd.industry.go.th/web-upload/migrated/files/2016_psd/document_download_645b2c83-d677-44a3-b654-a61891c8fd28_18_article_file.pdf
- Adelle, C. et al. (2018). Environmental instruments in development cooperation: promoting better development and environmental outcomes? In European Union External Environmental Policy (pp. 81-101). Palgrave Macmillan, Cham.
- Cohen, L. et al. (2015). Research Methods in Education 5th ed. London: Routledge/Falmer, Taylor&Francis Group.
- Epstein, R. M. et al. (2017). Effect of a patient-centered communication intervention on oncologist-patient communication, quality of life, and health care utilization in advanced cancer: the VOICE randomized clinical trial. JAMA oncology, 3(1), 92-100.
- Harangozó, G. & Zilahy, G. (2015). Cooperation between business and non-governmental organizations to promote sustainable development. Journal of Cleaner Production, 89 (1), 18-31.
- Hoque, A. S. M. M. (2018). Does government support policy moderate the relationship between entrepreneurial orientation and Bangladeshi SME performance? A SEM approach. International Journal of Business Economics and Management Studies, 6(3), 37-59.
- Li, X., Sun, S. & Xia, C. (2019). Reputation-based adaptive adjustment of link weight among individuals promotes the cooperation in spatial social dilemmas. Applied Mathematics and Computation, 361(1), 810-820.
- Moullin, J. C. et al. (2019). Systematic review of the exploration, preparation, implementation, sustainment (EPIS) framework. Implementation Science, 14(1), 1-16.
- Peters, B. G. (2018). American public policy: Promise and performance. Retrieved February 2, 2022, from <https://www.amazon.com/American-Public-Policy-Promise-Performance/dp/1506399584>

- Rajaeifar, M. A. et al. (2017). Electricity generation and GHG emission reduction potentials through different municipal solid waste management technologies: a comparative review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 79(11), 414-439.
- Sadick, M. A. et al. (2019). The Role of Development Oriented Non-Governmental Organizations in Creating Shared Value in the Educational Sector of Ghana: The Mediating Role of Basic Needs. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 30(6), 1297-1318.
- Shams, S. et al. (2017). Sustainable waste management policy in Bangladesh for reduction of greenhouse gases. *Sustainable cities and society*, 33(8), 18-26.
- Vertakova, Y. V. (2019). The integrated approach to sustainable development: the case of energy efficiency and solid waste management. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 9(4), 194-201.

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ*
THE DEVELOPMENT OF MODEL FOR ENHANCING THE ABILITY IN
ACTIVITY LEARNING MANAGEMENT FOR TEACHERS USING LESSON
STUDY THROUGH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY

อรไท แสงลุน

Orathai Saenglun

มนสิข ลิทธิสมบูรณ์

Monsit Sittisomboon

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University, Thailand

E-mail: minniejung54@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูอาสาสมัครสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแบบบันทึกการเรียนรู้ ดำเนินการทดลอง 30.5 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ปัญหาการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 2) รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.43) และผลการทดลองนำร่อง พบว่าครูมี

* Received 23 May 2022; Revised 29 May 2022; Accepted 30 May 2022

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ 4) ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.36)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การศึกษาชั้นเรียน, ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research article were to develop a model for enhancing teachers' active teaching ability by using classroom lesson study through a professional learning community. With research and development methodology There are 4 steps: 1) a study of conditions, problems, and guidelines for enhancing teachers' active teaching ability; 2) to create and check a model for enhancing teachers' active teaching ability using classroom lesson study through a professional learning community. 3) to try out a model for enhancing teachers' active teaching ability using classroom lesson study through a professional learning community and 4) to evaluate a model for enhancing teachers' active teaching ability using classroom lesson study through a professional learning community. The samples were consisted of 30 secondary school teachers from the Office of Secondary Education Service Area 9, Suphanburi Province. The research instruments included an active teaching ability assessment form and a learning record form. The research process was conducted for 30.5 hours. Data were analyzed using percentages, mean, standard deviation and content analysis. The results were found that: 1) the condition of learning management was high level while problem situation was moderate level, the guidelines for enhancing the teacher's ability in activity learning management by learning together through professional community learning. 2) the guidelines model for enhancing teacher's ability in activity learning management by learning together through professional community learning consists of 5 components: background, objective, content, learning process, measurement and evaluation. The guidelines model was appropriate at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.43) and the pilot of the model found that the samples were ability in activity learning management appropriateness more than the required criteria with a statistically significant 0.50 3) the results of the model trial showed that the sample was more capable of proactively managing teachers'

learning than the required criteria And 4) the result from the evaluation showed that the overall was in the highest level ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.36).

Keywords: Activity Learning Management, Lesson Study, Professional Learning Community

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 ระบุว่า ครูควรจัดเนื้อหาสาระ โดยบูรณาการสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยจัดสภาพแวดล้อมสร้างบรรยากาศ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในกระบวนการต่าง ๆ อาทิ กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และการวิจัยเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) โดยที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) วางเป้าหมายไว้คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องบูรณาการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย (ทิศนา ขัมมณี, 2547)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นจัดว่าเป็นหลักการ (Principle) ที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (วัชรฯ เล่าเรียนดี, 2560) ดังที่ Bonwell, C. C. & Eison, J. A. สรุปว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป และเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991); (Meyers, C. & Jones, T. B.,

1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Create) และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ได้สรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561)

ปัจจุบันนับได้ว่าการพัฒนาครูยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาการพัฒนาครู ในศตวรรษที่ 21 คือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในโรงเรียน (Professional Learning Community) ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ซึ่ง DuFour, R. สรุปว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพไม่ใช่โปรแกรมหรือหลักสูตร แต่เป็นแนวทางการดำเนินการที่ช่วยให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนทุกระดับ ครูผู้สอนรวมทั้งบุคลากรในโรงเรียน ร่วมมือรวมพลัง ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จภายใต้เป้าหมายเดียวกันโดยอาศัยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามหลักในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพไว้ 3 ประการ คือ 1) ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยต้องมุ่งความสนใจไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ต้องสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ สมาชิกในชุมชนจะต้องทำงานร่วมกัน และสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และ 3) ต้องมุ่งความสนใจไปยังผลลัพธ์ให้ความสนใจในเป้าหมายร่วมกันของทีมมีส่วนร่วมในการประเมินระดับผลสำเร็จของผู้เรียน และทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (DuFour, R., 2007) และราชบัณฑิตยสภา ได้สรุปว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาจากการจัดการความรู้ (Knowledge Management) องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นการผสมผสานแนวคิด 2 ประการได้แก่ความเป็นมืออาชีพ (Professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจึงเป็นการรวมตัวกันของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ในลักษณะชุมชนเชิงวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การถอดบทเรียนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ราชบัณฑิตยสภา, 2558) อย่างไรก็ตาม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในแต่ละสถานศึกษามีได้มีขั้นตอนแนวทางหรือสูตรสำเร็จตายตัว แต่ละสถานศึกษาต้องพิจารณาบริบทและทรัพยากรต้นทุนของตนเองเพื่อเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมที่สุดด้วยตนเอง แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงมาตลอดระยะหลายปีที่ผ่านมาว่าเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นรูปธรรม แนวทางดังกล่าวคือ การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) (จาริณี ตรีวิทย์, 2550) สอดคล้องกับ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ สรุปว่า การศึกษาบทเรียนเป็นแนวคิดที่ด้วยลักษณะการทำงานของกลุ่มครูที่ร่วมกันศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียน

มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีพฤติกรรมการเรียนที่ดียิ่งขึ้น โดยในระยะยาวจะส่งผลต่อการช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในที่สุด (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2552)

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ รวมทั้งเป็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ทำให้การดำเนินงานของครูมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลตลอดจนทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีชุมชนครูเป็นกลุ่มขับเคลื่อนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และทำให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทยประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง
2. เพื่อสร้าง และตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง
4. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูโดยใช้การศึกษา ชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย

จากภาพที่ 1 โดยทั้ง 4 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แนวคิด ทฤษฎีชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การศึกษาชั้นเรียนตามแนวคิด ของ Stigler, J. & Hiebart, J. และการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดของ Johnson, R. T. & Johnson, D. W. (Stigler, J. & Hiebart, J., 1999); (Johnson, R. T. & Johnson, D. W., 1986)

2. ศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้แบบสอบถามสภาพ ปัญหา ของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอกและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับโรงเรียนไม่น้อยกว่า 10 ปี มีประสบการณ์ด้านการศึกษาระดับชั้นเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู จำนวน 80 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 80 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคกลาง คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอก และมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับโรงเรียนไม่น้อยกว่า 10 ปี มีประสบการณ์ด้านการศึกษาระดับชั้นเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง

0.80 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบและคู่มือ พิจารณาความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน หลังจากนั้นนำไปทดลองนำร่องในครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มเจาะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือ และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยนำรูปแบบไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน แบบแผนการทดลองที่ใช้คือ The one - shot case study design มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ขั้น 2 พัฒนางานร่วมกัน ขั้น 3 ขั้นปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และ ขั้น 4 การสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบบันทึกการเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.891 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการส่งเสริม

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.02) และมีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนรู้ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, S.D. = 0.98) แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในการพัฒนาครูให้ทำงานร่วมกัน ซึ่งมีกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียนร่วมกัน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา เลือกปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผนพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การสอนและสังเกตการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนรู้และการคิดของผู้เรียน 4) การประเมิน ปรับปรุงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้สูงขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยการมีส่วนร่วมของศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครู และเพื่อนครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื้อหา รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยจัดกิจกรรมจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ขั้น 2 การพัฒนางานร่วมกัน ขั้น 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และขั้น 4 สะท้อนผลและแลกเปลี่ยน ทดลองนำร่อง ในครูกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน ภาพรวมครูกลุ่มทดลองนำร่องมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.44) และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70.0 (3.50 คะแนนขึ้นไป) เท่ากับ 0.78 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.44) และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70.0 (3.50 คะแนนขึ้นไป) เท่ากับ 0.86 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้น

เรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.36) และเมื่อวิเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านความถูกต้องครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายผล 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่าสภาพการจัดการเรียนรู้ภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัญหาการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน ทั้งนี้ถึงแม้จะมีสภาพการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และมีปัญหาการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลางก็ตามแต่ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นแบบเชิงรุก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ตามที่งานวิจัยของ Haak, D. C. et al. พบว่า การเพิ่มเนื้อหาโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักศึกษาที่ดีมีโอกาสทางการศึกษานั้นมีทักษะการเรียนรู้และประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นกว่าเดิม (Haak, D. C. et al., 2011)

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

- 2.1 ผลการสร้างรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ การวัดและประเมินรูปแบบ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ขั้น 2 การพัฒนางานร่วมกัน ขั้น 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และขั้น 4 สะท้อนคิดและแลกเปลี่ยน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งสอดคล้องกับบริบทในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของครูตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ที่เน้นให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังได้ศึกษาการศึกษาชั้นเรียน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และเป็นไปตามแนวคิดของ นัยนา ฉายวงศ์ ที่ได้นำเสนอรูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนมี 5 องค์ประกอบ คือ

1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดผลประเมินผล (นัยนา ฉายวงศ์, 2560)

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาารายด้าน หลักการของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านการตรวจสอบและหาคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ และจากการศึกษาแนวคิดการพัฒนารูปแบบของ Dick, W. & Carey, L.; Joyce, B. & Weil. M.; Khemmani, T. และ Kibler, R. J. ที่ได้สรุปแนวคิดของการพัฒนารูปแบบไว้ว่า ต้องมีการวิเคราะห์สภาพ ระบุปัญหา หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วนำไปออกแบบและพัฒนารูปแบบ โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ การนำรูปแบบไปทดลองใช้และใช้จริง จากนั้นประเมินและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น (Dick, W. & Carey, L., 1996); (Joyce, B. & Weil. M., 2000); (Khemmani, T., 2011); (Kibler, R. J., 1970)

2.3 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายข้อลำดับสูงสุด ได้แก่ ส่วนที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบตามแนวคิดของ Ivancevich, J. H. et al. กล่าวว่า การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระของรูปแบบ เครื่องมือ และเอกสารประกอบการใช้รูปแบบทั้งหมดมาบรรจุไว้ในคู่มือเพื่อการพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเมื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบแล้วต้องรายงานการตรวจสอบรูปแบบไว้ในภาคผนวกของคู่มือเพื่อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม (Ivancevich, J. H. et al., 1989)

2.4 ผลการทดลองนำร่องรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า ครูกลุ่มทดลองมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็น

เช่นนี้เพราะว่ามีคู่มือการใช้รูปแบบ การนำเสนอรายละเอียดผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวในแผน ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้และลงมือปฏิบัติในทุกขั้นตอนได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำ และจากงานวิจัยของ สุภัทรา ภูษิตรัตน์วาลี ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้ พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม (สุภัทรา ภูษิตรัตน์วาลี, 2560)

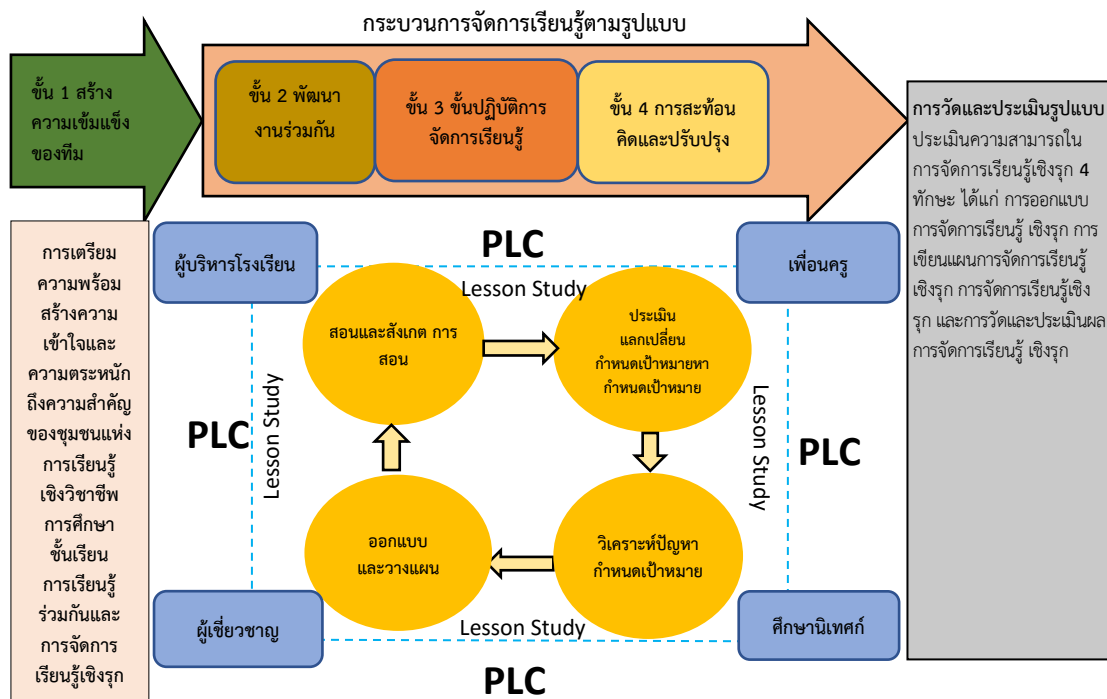
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า ครูกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลจากการทดลองใช้รูปแบบพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้ง 4 ทักษะได้ การที่ครูมีความสามารถในการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกสูงขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่มีองค์ประกอบจัดไว้อย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นยังนำแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนและชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของครูและผู้มีส่วนร่วมในสถานศึกษา อภิปรายได้ว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเนื่องมาจากการด้านสร้างคามเข้มแข็งของทีม กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการพัฒนามุ่งเน้นให้ครูนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากขั้น 1 มาฝึกทักษะในขั้น 2 - 4 การพัฒนางานร่วมกัน การมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ช่วยพัฒนาให้ครูได้มีองค์ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้สังเคราะห์กระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จนสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และเหมาะสมกับผู้เรียน ผลการวิจัยของ ปิยณัฐ กุศลมาลย์ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ปิยณัฐ กุศลมาลย์, 2560) และเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study Approach) แนวคิดการพัฒนาครูที่ว่าด้วยการพัฒนาตนเองของครูในบริบทการทำงานจริงของตน ผ่านการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของกลุ่มครูในการดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยครูดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนบทเรียนร่วมกัน (lesson study process) จนได้บทเรียนที่มีคุณภาพ และครูเกิดการเรียนรู้จากบทเรียนนั้น ๆ (ชาโรณี ตรีวิญญู, 2550)

4. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความถูกต้องครบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการประเมินทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป และผลการวิจัยของ ปิยณัฐ กุศลมาลย์ เรื่องแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ปิยณัฐ กุศลมาลย์, 2560) และการวิจัยของ อำนาจ เหลื่อน้อย รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด (อำนาจ เหลื่อน้อย, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยจัดกิจกรรม จำนวน 4 ชั้น ได้แก่ ชั้น 1 สร้างความเข้มแข็งของทีม ชั้น 2 การพัฒนางานร่วมกัน ชั้น 3 ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และชั้น 4 การสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยน นำเสนอตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้ การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

หลักการ

เป็นรูปแบบการรวมตัวกันของครู และผู้มีส่วนร่วม ในสถานศึกษาด้วยการทำงานแบบรวม มีอรรถพลังมีความรับผิดชอบร่วมกันผ่านการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ทักษะ ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยความสมัครใจ มีเป้าหมายชัดเจน ไว้วางใจเคารพซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงในชั้นเรียน ผ่านการมีส่วนร่วมของเพื่อนครูพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์หรือผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษา มีผู้บริหาร สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการสะท้อนคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และมีการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เนื้อหาของรูปแบบ

1) การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ได้แก่ 1.1) การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) 1.2) การสนับสนุน ความเป็นผู้นำร่วมกัน (Trust, Respect and Support) 1.3) มุ่งเน้นที่ การเรียนรู้ของนักเรียน (Carefully study) 1.4) การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนโดยตรงในชั้นเรียน (Live observation) 1.5) การมีส่วนร่วมของผู้รู้ (Expert advice) 1.6) การสะท้อนคิดและอภิปรายผล (Reflection) 7) การแลกเปลี่ยนการปฏิบัติที่ดี (Shared personal practice) 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.2) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า สภาพการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง และแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการใช้รูปแบบ ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 4) ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และและด้านความถูกต้องครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปใช้ควรส่งเสริม สนับสนุน ชี้นำ และช่วยเหลือให้ครูมีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการศึกษาคู่มืออย่างละเอียดเพื่อความถูกต้องในการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาครูต้องมีการอำนวยความสะดวกจากฝ่ายบริหารด้านการจัดทรัพยากรเรื่อง ตารางเวลา งบประมาณ เปิดโอกาสให้ทำงานอย่างอิสระและยืดหยุ่นเวลาเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานสามารถนำรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปขยายผลให้โรงเรียนในสังกัดครบ 5 องค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หรือนำไปปรับใช้มีความสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ

การส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอื่น ๆ มีความสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัดหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซน์แอนด์ปริ้นติ้ง.
- จาริณี ตริวิชัย. (2550). การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา ฉายวงศ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียน ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยณัฐ กุศลมาลย์. (2560). แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8(1), 197-206.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2552). การศึกษา: ปันครูคณิตศาสตร์สู่ความเป็นเลิศ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเจียฮั่ว.
- รัชรา เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม: เพชรเกษม ปริ้นติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไข พุทธศักราช 2545). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สุภัทรา ภูมิรัตนาวลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย พหุติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ โรงเรียนมาตรฐานสากล. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. Washington, D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education, George Washington University.
- Dick, W. & Carey, L. (1996). The systematic design of instruction. (4th ed.). New York: Longman.
- DuFour, R. (2007). Professional Learning Communities Bandwagon, an Idea Worth Considering, or Our Best Flope for High Levels of Learning. Middle School Journal, 39(1), 4-8.
- Haak, D. C. et al. (2011). Increased Structure and Active learning reduced the achievement gap in introductory biology. SCIENCE, 332(6034), 1213-1216.
- Ivancevich, J. H. et al. (1989). Management: Principles and Functions. (4th ed.). Boston, MA: Richard D. Irwin.
- Johnson, R. T. & Johnson, D. W. (1986). Action Research: Cooperative Learning in the Science Classroom. Journal of Science and Children, 24(2), 31-32.
- Joyce, B. & Weil. M. (2000). Models of Teaching. (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Khemmani, T. (2011). Teaching science: Knowledge for effective learning process management. (14th ed.). Bangkok: Dansuthakha.
- Kibler, R. J. (1970). Behavioral objective and instruction process in selected reading for introduction to the teaching profession. Barkeley: Mc Cutchan.
- Meyers, C. & Jones, T. B. (1993). Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Stigler, J. & Hiebart, J. (1999). The Teaching gap: Best ideas the world's teachers for improving education in the classroom. New York: The Free Press.

ประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการ
ทำงานเป็นทีมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*
EFFECTIVENESS OF LEARNING ACTIVITIES TO DEVELOPMENT
TEAMWORK BEHAVIOR OF PRIMARY STUDENTS IN PRATHOMSUKSA
6 AT ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

หนึ่งฤทัย มะลาไวย์

Nuengruetai Malawai

อรพินทร์ ชูชม

Oraphin Choochom

นริสรา พึ่งโพธิ์สภ

Narisara Peungposop

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: nuengruetai.malawai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 42 คน สุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มด้วยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 21 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม กลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับ เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม รวบรวมข้อมูลโดยทำแบบวัดพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม หลังการจัดกิจกรรมทันที และในระยะติดตามผล 1 เดือน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเฉลี่ยหลังทดลอง

* Received 15 May 2022; Revised 24 May 2022; Accepted 27 May 2022

$\bar{X} = 5.13$ S.D. = 0.64 และในระยะติดตามผล $\bar{X} = 5.19$ S.D. = 0.95 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะติดตามผล 1 เดือน หลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพ อีกทั้งในบทความนี้ยังมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในสังกัดได้ต่อไป

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม, นักเรียนระดับประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to study the effectiveness of learning management activities for the development of teamwork behaviors of elementary school students on teamwork behavior of grade 6 students in the primary education service area office. Roi Et District 3 This research is an experimental research. The population were prathomsuksa 6 students of schools under the Office of Roi Et Elementary Education District 3. There were 42 students were randomly assigned to the group by Simple Random Sampling to one experimental group and one control group. The experimental group will be organized learning activities to develop teamwork behavior. The control group did not. Instrument used in this study included a plan of learning activities to develop teamwork behavior and teamwork behavior measurements collect information by organizing activities and doing teamwork behavior measurements The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation One – Way Repeated Measure ANOVA. The results of the research concluded that: posttest score of teamwork behaviors of the experiment group were $\bar{X} = 5.13$ S.D. = 0.64 higher than control group at .05 level of significance and follow up score of teamwork behaviors of the experiment group $\bar{X} = 5.19$ S.D. = 0.95 were higher than control group at .05 level of significance. From the finding, it was assumed that the learning management activities to develop teamwork behaviors were effective and this article, there are useful suggestions that administrators, teachers and people involved can use. To further develop the behavior of working as a team of students in the organization.

Keywords: Learning Activities, Teamwork Behavior, Primary Students

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ และยังเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เพื่อจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของตนสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นคำที่มาจากบทบัญญัติในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2574 มีวิสัยทัศน์ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของทุนมนุษย์ และรองรับการศึกษา การเรียนรู้ และเป้าหมายสุดท้ายระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ (Productivity) ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืนภายใต้พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์ที่สำคัญ คือ เด็กไทยในยุคนี้ต้องเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน พลเมืองโลกที่มีคุณภาพ และต้องมีทักษะสำคัญที่จะสามารถที่จะดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันอย่างมีความสุข (พิมพ์พันธ์ เดชะคุป, 2558) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ในอนาคต ประกอบไปด้วยทักษะกลุ่มหลัก ๆ 7 ทักษะ คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติมุ่งพัฒนาผู้เรียน ทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การทำงานร่วมกันเป็นทีมถือเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประการหนึ่งที่จำเป็นสำหรับเด็ก และเยาวชน การเปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนได้เรียนรู้จากการทำงานกลุ่มจะส่งผลให้เกิดการสร้างความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลในสังคมได้และเติบโตไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไปการทำงานร่วมกันเป็นการระดมความสามารถ และสติปัญญาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลให้มาช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้เกิดเป็นความคิดที่กว้างขวาง รอบคอบ และ

เมื่อนำมาประสานกันอย่างเหมาะสมก็ จะช่วยให้การทำงานที่ต้องใช้ความสามารถที่หลากหลายดำเนินไปได้ด้วยดี (ทิตนา แวมมณี, 2554) การทำงานเป็นทีมมีความยืดหยุ่นมากกว่าการทำงานแบบต่างคนต่างทำงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และหากทำงานเป็นทีมยังสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่า และที่สำคัญการทำงานเป็นทีมยังเป็นวิธีการที่ดีในการส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานที่เป็นประชาธิปไตยในองค์กร และทีมงานจะช่วยกระตุ้นพนักงานให้ทำงานของตนและกลุ่มอย่างเต็มความสามารถ และช่วยให้การทำงานสอดคล้องกันไปในทิศทางเดียวกัน (ณัฐพันธ์ เขจรันนท์ และคณะ, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับ เฟรทเนอร์ และเดวิส (Fiechtner, S. B. & Davis, E. A., 2016) ที่ได้ให้คำแนะนำว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนที่จะเรียนรู้ที่จะทำงานควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความแตกต่างตัวเอง ซึ่งทักษะการทำงานเป็นทีมนี้สามารถประยุกต์ใช้กับการเรียนของนักเรียนในชั้นเรียนอื่น ๆ และในการทำงานในอนาคตได้

โดยจากทฤษฎีพัฒนาการตามวัยของโรเบิร์ต ฮาวิกเฮิร์ส (Havighurst, R. J., 1972) ได้ชี้ว่างานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องทำตามวัยว่า “งานพัฒนาการ” หมายถึง งานที่ทุกคนจะต้องทำในแต่ละวัยของชีวิตสัมฤทธิ์ผลของงานพัฒนาการของงานแต่ละ วัย มีความสำคัญมากเพราะเป็นการเรียนรู้งานพัฒนาขั้นต่อไป ฮาวิกเฮิร์ส ได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ไว้เป็น 6 ช่วงอายุ และ วัยเด็กตอนกลาง (6 - 12 ปี) ซึ่งในวัยนี้จะมีงานที่สำคัญ ดังนี้ พัฒนาทักษะทางด้านกายภาพ การรับรู้เกี่ยวกับตัวเองในทางบวก เรียนรู้ที่จะยอมรับและแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับเพศของตนเอง พัฒนาเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรม ค่านิยม และพัฒนาในเรื่องการปรับตัวเข้ากับเพื่อนรุ่นเดียวกัน เพื่อเตรียมพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ในการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานให้นักเรียนที่จะเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2564) ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2564) มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ โดยมีนโยบายด้านนักเรียนนั้นได้มีการกำหนดให้ทักษะในศตวรรษที่ 21 และยังกำหนดว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตรทุกระดับ การศึกษา ให้เอื้อต่อ การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคล มี ทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2564) อีกทั้งยังมีการกำหนดค่าเป้าหมายไว้ที่ ร้อยละ 95 และ ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กำหนดค่าเป้าหมายไว้ที่ ร้อยละ 100 อีกทั้ง ยังกำหนดเป็นเป้าหมายในแผนปฏิบัติการประจำปีอีกด้วย แต่ในรายงานผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2562 พบว่า มีผลการดำเนินการอยู่ที่ ร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2563) ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

กระบวนการศึกษาเรียนรู้ของไทยในอดีต เน้นหนักในเนื้อหาและการท่องจำมากกว่า การสร้างพื้นฐานการคิด ส่งผลให้เด็กคิดไม่เป็นและเกิดความเครียด ไม่ฝึกให้เด็กรู้จักคิด ค้นหา ความรู้ และเรียนตามความถนัดความสนใจของตนเอง วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ต้องส่งเสริม ให้เด็กรู้จักคิด ตัดสินใจลงมือทำ และรับผิดชอบ ให้มีทักษะในการจัดการ และทักษะในการ ดำเนินชีวิตสามารถเผชิญปัญหาสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนวิธีจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่ สามารถพัฒนาทั้งการศึกษายุคใหม่และพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมจึงได้ชื่อว่าเป็นการเรียนรู้ สำหรับศตวรรษที่ 21 วิธีการหลายอย่างที่เคยใช้ได้ผลดีถือเป็นวิธีการที่ล้าสมัย เช่น การสอน หน้าชั้นโดยครูบอกสาระวิชาให้นักเรียนจด หรือการสอนแบบบรรยายหน้าชั้น ถือเป็นวิธี การเรียนแบบนักเรียนเป็นผู้รับถ่ายทอดสาระหรือเนื้อความรู้ ด้วยเหตุผลหลากหลายประการ การเรียนรู้ที่ได้ผลดีต้องเป็นวิธีการที่นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ (Learning by Doing) เพื่อ นำไปสู่การพัฒนาทักษะ (Skills) ที่หลากหลาย (วิจารณ์ พานิช, 2556) สอดคล้องแนวคิดการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson, D.W., et al., 1994) โดยหลัก ในการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือจะมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายของกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน และในการ ทำงานร่วมกันนั้นนักเรียนยังต้องให้ความร่วมมือ มี ปฏิสัมพันธ์กันและ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในทีม นักเรียนยังต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา นั้น ๆ อีกด้วย และยังมีผู้ศึกษาปัจจัยทางจิตที่มีผลต่อ พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมไว้เช่นการศึกษาของ อิดารัตน์ วงษ์พันธุ์ การศึกษาความฉลาดทาง อารมณ์และวิธีจัดการความขัดแย้งกับความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี (อิดารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551) หรือสุเทพ เหลาแก้ว ที่ได้ ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจใน การทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม (สุเทพ เหลาแก้ว, 2556)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็น การวิจัยในครั้งนี้โดยได้นำหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือและตัวแปรปัจจัยทางจิตที่เกี่ยวข้องมา พัฒนาเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนซึ่ง เป็นสมรรถนะที่สำคัญของนักเรียนสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพในวง กว้างและระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานในการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีขั้นตอนวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 216 โรงเรียน โดยสุ่มเลือกมา 1 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2563)

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยสุ่มเลือกโรงเรียนจำนวน 1 โรงเรียน จำนวน 42 คน จากนั้นทำการสุ่มนักเรียนเข้าห้องโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 2 ห้อง เข้ากลุ่มทดลอง 1 ห้อง และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ 1) แบบวัดพฤติกรรมการทำงานเป็นแบบวัดพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม (ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแนวคิดของ Woodcock) (Woodcock, Mike., 1981) เป็นแบบวัดประมาณค่า โดยแบ่งการวัดออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหา 3) ความร่วมมือ 4) สัมพันธภาพในทีม โดยก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ ในการตรวจสอบและหาคุณภาพแบบวัดพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม โดยการตรวจสอบระดับความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความเชี่ยวชาญใน 3 กลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 และมีการนำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.129 - 0.686 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.897 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ที่ 0.426 - 0.695 และทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด ได้แก่ $\chi^2 = 108.24$, $df = 89$, $P\text{-value} = 0.000$, $CFI = 0.99$, $GFI = 0.97$, $NFI = 0.97$, $RMSEA = 0.054$ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนทุกตัวผ่านเกณฑ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถามรายข้ออยู่ระหว่าง 0.53 - 0.81 2) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ชั้นศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน โดยนำปัจจัยทางจิต คือ ความฉลาดทางอารมณ์ การรับรู้ความสามารถในการทำงานเป็นทีม แรงจูงใจในการทำงานเป็นทีม และผู้วิจัยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมต่อไป โดยผู้วิจัยได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่มีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้ 2.1) เพื่อให้

นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานเป็นทีม 2.2) เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำงานเป็นทีม 3. เพื่อให้นักเรียนมีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม 2.3) เพื่อให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานเป็นทีม การสร้างกรอบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ในการสร้างกรอบการดำเนินกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะเตรียมการทดลอง ระยะทดลอง ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยนำเสนอกิจกรรมการจัดการเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญใน 3 กลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 - 1.00 แล้วนำเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข นำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง โดยมีจำนวน 8 กิจกรรม 17 ชั่วโมง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลอง ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนโดยแบ่งเป็นระยะ ดังนี้ 1) ขั้นตอนการทดลอง ระยะเก็บข้อมูลก่อนการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ในระยะนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนการทดลองทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อน เริ่มการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียน ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมได้ทำแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น โดยใช้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test) 2) ระยะจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนในกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และ ในช่วงเวลาที่กลุ่มทดลองทำกิจกรรมที่กลุ่มควบคุมก็จะเข้ากิจกรรมของทางโรงเรียนตามปกติ 3) ขั้นตอนหลังการทดลอง หลังจากดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียน ทำแบบวัดฉบับเดิม และใช้ เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test) และระยะติดตามผล 1 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1 ข้อมูลทั่วไปและลักษณะพื้นฐานของตัวแปร วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Pairwise Comparisons) ด้วยวิธีของ Bonferroni

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ในการเก็บข้อมูลจากการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ข้อมูลทั่วไปและ ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 42 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 54.76 นักเรียนชายจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 45.24 และส่วนใหญ่อายุ 12 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.52 อายุ 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.48

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

พฤติกรรมการทำงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกรายละเอียดออกเป็น ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน

องค์ประกอบของ พฤติกรรมการทำงานเป็น ทีม	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ก่อนการ ทดลอง		หลังการ ทดลอง		ระยะติดตาม ผล		ก่อนการ ทดลอง		หลังการ ทดลอง		ระยะติดตาม ผล	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ความรับผิดชอบ	4.38	0.84	5.16	0.87	5.18	0.60	4.23	1.13	4.47	1.10	4.24	0.98
1 ฉันทัดใจทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	4.14	1.28	4.95	1.12	5.10	1.04	4.10	1.67	4.43	1.60	4.33	1.35
2 หลายโอกาสที่เพื่อนในทีมต้องได้ทำหน้าที่แทนฉัน	4.71	1.31	5.33	0.80	5.33	0.80	5.05	0.97	4.79	1.17	4.45	1.12
3 ฉันทำงานในทีมด้วยความเต็มใจ	4.62	1.20	5.19	0.98	5.24	0.62	4.24	1.61	4.19	1.63	4.24	1.37
4 ฉันทำงานในบทบาทของตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ	4.05	1.12	4.76	1.18	5.05	0.74	3.80	1.47	3.95	1.69	3.95	1.43
ความสามารถในการแก้ปัญหา	4.52	0.79	4.86	0.89	5.10	0.65	4.02	1.18	3.93	1.41	3.95	1.11
1 เมื่อปัญหาเกิดขึ้นในทีมฉันมีส่วนในการแก้ปัญหา	3.80	1.44	4.62	1.20	5.00	0.77	3.71	1.65	3.71	1.76	3.62	1.50
2 ฉันโต้แย้งกับเพื่อนเมื่อมีปัญหาในการทำงานเป็นทีม	4.57	1.16	4.95	1.02	5.05	0.97	4.62	1.40	4.20	1.57	4.00	1.26

องค์ประกอบของ พฤติกรรมการทำงานเป็น ทีม	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ก่อนการ		หลังการ		ระยะติดตาม		ก่อนการ		หลังการ		ระยะติดตาม	
	ทดลอง		ทดลอง		ผล		ทดลอง		ทดลอง		ผล	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
3 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉัน จะปรึกษาเพื่อนเพื่อ ช่วยกันแก้ปัญหา	4.00	1.26	5.10	1.00	5.10	0.83	3.62	1.60	3.86	1.65	3.90	1.45
4 ฉันช่วยทีมหาข้อสรุป ของการแก้ปัญหา	4.48	1.12	5.35	0.65	5.24	0.77	4.14	1.59	4.38	1.75	4.29	1.59
ความร่วมมือ	4.21	0.88	4.44	1.24	5.11	0.57	4.25	1.10	4.44	1.25	4.21	1.16
1 ฉันเต็มใจเข้าไป ช่วยเหลือเมื่อเห็นว่า เพื่อนในทีมมีปัญหา	4.62	1.07	5.10	0.89	5.29	0.72	4.52	1.54	4.45	1.40	4.05	1.32
2 ฉันมีส่วนร่วมในการ ทำงานร่วมกับทีม	4.52	1.40	5.24	0.77	5.00	0.84	4.10	1.64	4.29	1.76	4.10	1.55
3 ถ้าเพื่อนในทีมไม่ สามารถทำงานต่อได้ ฉันจะเข้าไปช่วยเหลือ	4.33	1.11	5.19	0.81	5.14	0.85	3.95	1.63	4.43	1.63	4.33	1.46
4 ฉันร่วมมือกับเพื่อน ร่วมทีมทำงานจน สุดกำลังความสามารถ	4.62	1.07	5.43	0.68	5.00	0.95	4.43	1.57	4.67	1.53	4.38	1.56
สัมพันธภาพในทีม	4.05	0.89	4.27	1.39	5.38	0.48	4.18	1.28	4.26	1.38	4.27	0.97
1 เมื่อเกิดความคับข้องใจกับ เพื่อนร่วมทีมฉันจะพูดคุย กันอย่างตรงไปตรงมา	3.76	1.45	5.00	1.18	5.33	0.73	3.90	1.55	3.90	1.64	3.95	1.40
2 ฉันให้ความสำคัญกับ เพื่อนร่วมทีม	4.14	1.35	5.29	1.01	5.24	0.77	4.05	1.72	4.14	1.98	4.10	1.79
3 ฉันสามารถพูดคุยกับ เพื่อนร่วมทีมได้อย่าง เปิดเผย	4.24	1.09	5.48	0.60	5.50	0.50	4.48	1.54	4.86	1.35	4.62	1.40
4 เมื่อฉันรู้สึกแย่ขณะ ทำงานฉันไม่สามารถ เปิดเผยรู้สึกให้เพื่อน ร่วมทีมทราบได้	4.05	1.60	5.10	1.09	5.45	0.67	4.29	1.82	4.14	1.80	4.43	1.43
รวม	4.29	0.68	5.13	0.64	5.19	0.95	4.18	1.02	4.27	1.17	4.17	0.95

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนแต่ช่วงเวลาการทดลอง

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม				
ก่อนการทดลอง	4.29	0.68	4.18	1.02
หลังการทดลอง	5.13	0.64	4.27	1.17
ติดตามผล 1 เดือน	5.19	0.95	4.17	0.95

ตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นโดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง และในระยะติดตามผล 1 เดือน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ผลการวิเคราะห์ดังแสดง

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยตัวแปรพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามช่วงเวลาที่ทำการวัด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม					
กลุ่ม	13.813	1	13.803	10.255**	.003
ความคลาดเคลื่อนภายในกลุ่ม	53.839	40	1.346		
ช่วงเวลา	5.826	1.780	3.272	6.547**	.003
ช่วงเวลา X กลุ่ม	4.916	1.780	2.762	5.525**	.008
ความคลาดเคลื่อน	35.591	71.210	.500		

หมายเหตุ : **มีนัยสำคัญที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมแต่ละช่วงเวลาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิผลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตัวแปรพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามช่วงเวลาของการวัด โดยวิธีการ ทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธี Bonferroni

ตัวแปร	ความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยตามช่วงเวลาของการวัด		
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ติดตามผล 1 เดือน
พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม			
กลุ่มทดลอง - กลุ่มควบคุม	0.111	0.855*	1.020*

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ พบว่า คะแนนเฉลี่ยตัวแปรพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม โดยพบว่าช่วงเวลาที่วัดหลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และระยะติดตามผล 1 เดือน มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยของคะแนนมีความแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรม และ ช่วงเวลาที่วัด ทั้งก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ หลังเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และระยะติดตามผล 1 เดือน จากนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ Bonferroni เพื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยรายคู่ระหว่างช่วงเวลา ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ในการวัดระยะติดตามผล 1 เดือน

ตัวแปร	ความแตกต่างคะแนนเฉลี่ย (กลุ่มทดลอง - กลุ่มควบคุม)	d
พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม (T2)	0.855*	0.176
พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม (T3)	1.020*	0.318

หมายเหตุ : T2 = หลังการทดลอง, T3 = ติดตามผล 1 เดือน, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05, d=ค่าอิทธิพล

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มทดลองมีระดับค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.176 และในระยะติดตามผล 1 เดือนพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.318

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบวัตถุประสงค์การวิจัย เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ พบว่า คะแนนพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสูงกว่า

นักเรียนกลุ่มควบคุม หลังทดลองและในระยะติดตามผล 1 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มทดลองสามารถพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากกว่ากลุ่มควบคุมและยังมีความคงทน โดยการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้ในการวิจัยในนักเรียนกลุ่มทดลองนั้นได้พัฒนามาเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รวม 8 กิจกรรม 17 ชั่วโมง โดยเป็นการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมผ่านปัจจัยทางจิตที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura มาใช้ 4 วิธี ดังนี้ 1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ 2) การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการใช้ตัวแบบ 3) การใช้คำพูดชักจูง และ 4) การกระตุ้นอารมณ์ แนวคิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีกิจกรรมคือ 1) การตระหนักรู้ในตน 2) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 3) การควบคุมตนเอง 4) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น 5) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และแนวคิดการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานเป็นทีม (Bandura, A., 2000) เช่น กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ร่วมกันเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จของเพื่อนในทีม มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เล่าความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น ที่เกิดขึ้นในการทำงานเป็นทีมและการจัดการกับอารมณ์ของตน หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนสะท้อนการทำงานเป็น หรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนกำหนดเป้าหมาย รวมถึงชื่นชมในความสำเร็จในการทำงานของ ทีมของนักเรียนเองเป็นต้น ร่วมกับแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันตามหลักการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีหลักในการจัดการเรียนรู้ที่หลักในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นทีมทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีม เมื่อนักเรียนได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงาน นักเรียนในแต่ละทีมจะต้องร่วมกันลงมือทำงาน ในระหว่างการทำงานนั้นจะได้ร่วมกันวางแผนในการทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคน ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ เกิดความร่วมมือ มีปฏิสัมพันธ์กัน ถ้าเกิดปัญหาขึ้นในทีมนักเรียนยังต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา นั้น ๆ การจัดกิจกรรมการดังกล่าวได้ทำให้นักเรียนได้ความตระหนักว่าทุกคนต้องมีความสำคัญ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในทีม และจากการสังเกตการจัดกิจกรรมและการร่วมกันอภิปรายถึงการจัดกิจกรรมนั้น พบว่า นักเรียนให้ความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และยังพบว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยถกเถียงการแก้ปัญหาร่วมกัน จนสามารถทำงานประสบความสำเร็จได้ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลูก้า และแทริโคน (Luca, J. & Tarricone, P., 2001) ศึกษาผลของการทำงาน

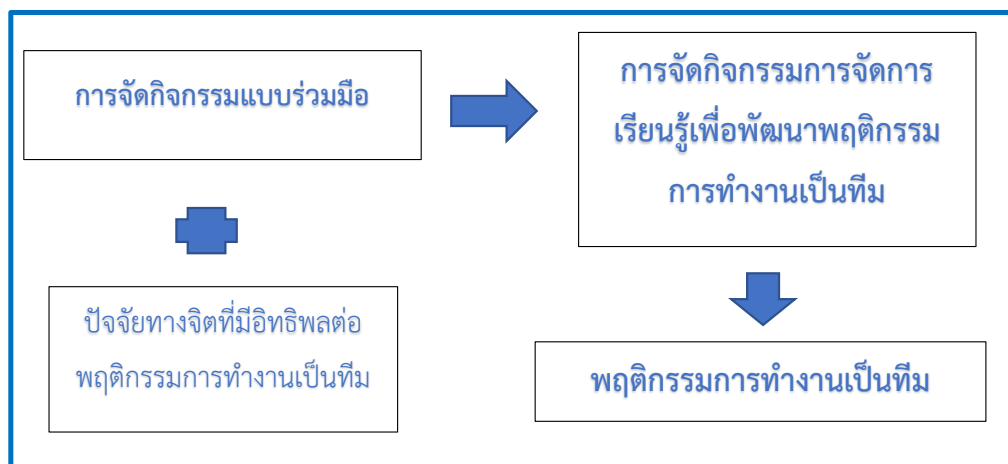

เป็นทีมที่ประสบความสำเร็จ โดยศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีม ที่ทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาวิชาคณิตมีเดีย มหาวิทยาลัย Edith Cowan ประเทศ Australia ซึ่งพบว่าทีมที่ประสบผลสำเร็จ จะได้รับการสนับสนุนการให้ทำงานร่วมสร้างบรรยากาศที่ดีและร่วมสร้างแนวการดำเนินงานร่วมกันเป็นภาพใหญ่ได้อย่างมี เป้าหมาย ในขณะที่ทีมที่ไม่ประสบผลสำเร็จจะมีการรายงานทักษะทางอารมณ์ว่าสมาชิกไม่ ตระหนักถึงผลของอารมณ์ตนเองขณะโกรธ ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ภายใต้แรงกดดันไม่มีความ พยายามทำความเข้าใจผู้อื่นไม่มีการสื่อสารความรู้สึกและความคิดร่วมกันระหว่างสมาชิกในทีม อีกทั้งยังมีการศึกษาของ อิศารัตน์ วงษ์พันธุ์ การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และวิถีจัดการความขัดแย้งกับความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ และวิถีจัดการความขัดแย้ง และการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กัน (อิสารัตน์ วงษ์พันธุ์, 2551) คือเห็นได้จากการศึกษาของ ชมนน ตั้งพิทักษ์ไกรที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (การงานอาชีพ 1) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุงกรุงเทพมหานคร ที่ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้นักเรียนมีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทำให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ (ชมนน ตั้งพิทักษ์ไกร, 2558)

จากผลการทดลองนี้ทำให้เชื่อได้ว่าพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นทั้งในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล 1 เดือนนั้น เกิดจากการที่นักเรียนเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม ที่นำเอาปัจจัยทางจิตที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกับแนวการจัดการศึกษาแบบร่วมมือ นับเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนั้นได้ จะทำให้นักเรียนสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ การทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่พัฒนาตามแนวคิดและทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ไปใช้เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมเพิ่มขึ้น คงทนและมีประสิทธิภาพต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ทำให้ได้องค์ความรู้ที่สรุปได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยบูรณาการร่วมกันตัวแปรปัจจัยทางจิตที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนได้ ดังแสดง

ภาพที่ 1 กลไกในการพัฒนาการทำงานเป็นทีม

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและประสิทธิผล ของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม ทั้งในระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผล 1 เดือน โดยพบว่ากลุ่มทดลองมีระดับค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งในระยะหลังการทดลองและในระยะติดตามผล 1 เดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งที่ทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน โดยนำไปกำหนดแนวทาง และนโยบายในการพัฒนา และสนับสนุนให้นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมซึ่งการทำงานเป็นทีมนี้เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 และยังเป็นสมรรถนะหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้นักเรียนต้องมี โดยสามารถนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมที่ออกแบบโดยการบูรณาการตัวแปรทางจิต ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งจากผลการวิจัยทำให้เชื่อได้ว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมการนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้ จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชน

ของประเทศต่อไป ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนไปขยายผลเพื่อทำกิจกรรมในโรงเรียน โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้นั้นสามารถนำไปเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน หรือสามารถนำไปทำเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน ได้อีกด้วย ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ 1) การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมในกลุ่มตัวอย่างสังกัดอื่น เช่น สำนักงานการศึกษาเอกชน หรือสำนักงานเขตพื้นที่อื่นๆ ซึ่งอยู่กันตนละบริบท อันจะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน อย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อไป 2) ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะเพิ่มรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาเช่น มีการสัมภาษณ์ครู หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้อย่างใหม่ เพื่อใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแบบอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.จำกัด.
- ชนมน ตั้งพิทักษ์ไกร. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (การงานอาชีพ 1) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ก. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพันธ์ เชนนันท์ และคณะ. (2551). กลยุทธ์การสร้างองค์กรคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: เอกซ์เปอร์เนท.
- ทีศนา แคมมณี. (2554). รูปแบบการเรียนการสอน:ทางเลือกที่หลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ วงษ์พันธุ์. (2551). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และวิธีจัดการความขัดแย้งกับความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2563 จาก http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu1.pdf.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุป. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ส่งความสุขสู่คุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมความรู้เพื่อสังคม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2563). จำนวนโรงเรียนในสังกัด ปีการศึกษา 2563. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2563 จาก <http://www.roi-et3.go.th/index.php/>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2563). รายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2562. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2564). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี พ.ศ.2561 – 2564. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560 – 2574. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สุเทพ เหลาแก้ว. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bandura, A. (2000). Self-efficacy: The foundation of agency. New York: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Fiechtner, S. B. & Davis, E. A. (2016). Republication of “Why some groups fail: A survey of students’ experiences with learning groups”. Journal of Management Education, 40 (1), 12-29.
- Havighurst, R. J. (1972). Developmental tasks and education. 3d ed., New York: McKay.
- Johnson, D. W., et al. (1994). The nuts and bolts of cooperative learning. Edina, Minnesota: Interaction Book Company.
- Luca, J., & Tarricone, P. (2001). Does Emotional Intelligence Affect Successful Teamwork?. Meeting at the Crossroads. Australia: ASCILITE.

Woodcock, M. (1981). Team Development Manual. 2nd ed. Worcester: Billing and Sons.

การพัฒนาแบบการสื่อสารระหว่างชุมชน
เพื่อการเลิกใช้สารเคมีการเกษตรในเขตจังหวัดเลย*
DEVELOPMENT THE COMMUNICATION MODEL BETWEEN
COMMUNITIES TO QUIT AGROCHEMICALS
IN LOEI PROVINCE

ประยุทธ วรณอุดม

Prayut Wannaudom

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

E-mail: prayutloey@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้สารเคมีการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพคนและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดเลย 2) สร้างความมุ่งมั่นที่จะเลิกใช้สารเคมีในการเกษตรด้วยแนวทางการสื่อสารในชุมชน 3) นำกลุ่มต้นแบบที่เลิกใช้สารเคมีการเกษตรไปปฏิบัติในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในการทำงาน 4) สร้างรูปแบบการสื่อสารในชุมชนโดยมีชุมชนต้นแบบเป็นผู้ขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม(PAR)โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในพื้นที่อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย วิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลสภาพการใช้สารเคมีการเกษตร กลุ่มเกษตรกรในเขต อำเภอสว่างแดนดิน และวิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน ตำบลผาบัง อำเภอสว่างแดนดิน โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมมือกันทำแผนยุทธศาสตร์ วางแผนทำโครงการ แล้วลงมือปฏิบัติตามโครงการจนทำให้มีการเลิกใช้สารเคมีการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลเชิงปริมาณทำให้ประชาชนได้เห็นข้อมูลภาพรวมของการใช้สารเคมีการเกษตรจำนวนมากและมีผลกระทบต่อสุขภาพจนทำคนในชุมชนเกิดความตั้งใจที่จะพัฒนารูปแบบการสื่อสารของชุมชนที่เป็นชุมชนต้นแบบ เพื่อสร้างการขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ทั้งนี้กลไกการสื่อสารระหว่างชุมชนที่ทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ประกอบด้านการสื่อสารในกระบวนการสื่อสารทั้ง 4 อย่างคือ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งต้องมีการประยุกต์ให้เหมาะกับลักษณะคนและพื้นที่เนื่องจากมีข้อจำกัดและความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน

* Received 18 May 2022; Revised 27 May 2022; Accepted 29 May 2022

คำสำคัญ: การสื่อสารระหว่างชุมชน, การมีส่วนร่วม, สารเคมีการเกษตร, แผนกลยุทธ์เพื่อเลิกใช้สารเคมีการเกษตร

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the problem of agricultural chemical use that affects human health and environment in Loei Province. 2) build a determination to stop using chemicals in agriculture by means of communication in community. 3) bring a model group that has stopped using agricultural chemicals to practice in the community with participation in the work. 4) create a communication model in the community with the model community being the one who expands the results to other communities. This study used a participatory action research (PAR) method by collecting quantitative and qualitative data on site, Wangsaphung District, Loei Province. The quantitative research method used a questionnaire to collect data on the use of agricultural chemicals farmers in the area of Wangsaphung District and analysed the results by using percentage statistics. As for the qualitative research, the public participation process was used in Pha Bing Sub-district, Wangsaphung District by allowing the sample groups to collaborate in making a strategic plan which composed of project plans. Then, people have implemented the project until the use of agricultural chemicals was stopped. The results showed that the quantitative data gave people an overview of the use of a large number of agrochemicals and their impacts on health until people in the community were willing to develop a communication model of the community as a model community to create an expansion to other communities. According to communication mechanisms between communities that make communication successful, there must be communication components in the communication process, composed of 4 components: the messenger, the message content, the communication channel and the receiver, which must be adapted to suit the characteristics of people and areas due to limitations and differences in each community.

Keywords: Communication Between Communities, Participation, Agricultural Chemicals, Strategic Plan to Stop Using Agricultural Chemicals

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2562 ตลาดเคมีเกษตรทั่วโลกมีมูลค่าประมาณ 234.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 300 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2568 ความต้องการสารเคมีทางการเกษตรทั่วโลกคาดว่าจะเพิ่มขึ้นราว 63 พันล้านยูโรจากปี พ.ศ. 2560 ถึงปี พ.ศ. 2568 และจะเพิ่มจาก 312 พันล้านยูโรในปี พ.ศ. 2560 เป็น 375 พันล้านยูโรภายในปี พ.ศ. 2568 ซึ่งนับวันเกษตรกรทั่วโลกจะมีความต้องการใช้สารเคมีการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างไม่เคยหยุดยั้ง (Fernández, L., 2019) ในการใช้สารกำจัดศัตรูพืชการเกษตรอย่างมากในปัจจุบันนั้น หากมีการใช้อย่างไม่เลือกปฏิบัติและไม่ถูกต้องก็จะกลายเป็นความหายนะต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก (Mahmood, I. et al., 2016) พืชจากสารกำจัดศัตรูพืชเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขและอาชีวอนามัยทั่วโลก และมีผู้เสียชีวิตเกือบ 300,000 คนทั่วโลกทุกปี ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา (Sabarwal, A. et al., 2018)

สำหรับประเทศไทย เฉพาะปี พ.ศ. 2560 มีการนำเข้ายาฆ่าแมลงสูงถึง 35,287 ตัน มีปริมาณการนำเข้ายาฆ่าแมลงสูงมากเป็นอันดับ 18 ของโลก และนับจากปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ประเทศไทยก็มีการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืชมากเพิ่มขึ้นทุกปี ๆ (Worldometers, 2017) โดยในปี 2560 พบผู้ป่วยด้วยโรคพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีอัตราป่วย 16.81 ต่อประชากรแสนราย ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้น 1,117 ราย เทียบจากปี 2559 ซึ่งมีอัตราป่วย 14.47 ต่อประชากรแสนราย (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2563) ข้อมูลล่าสุดของกรมวิชาการการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประเทศไทยได้นำเข้าการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร เมื่อปี พ.ศ. 2563 จำนวน 98,449,035.43 ก.ก. (98,449 ตัน) ในจำนวนนี้ สารเคมีที่มีจำนวนมากที่สุดสามอันดับแรกคือ สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) 57,007 ตัน สารกำจัดแมลง (Insecticide) 18,946 ตัน สารป้องกันและกำจัดโรคพืช (Fungicide) 15,177 ตัน และวัตถุอันตรายทางการเกษตรอื่น ๆ อีก รวมเป็นมูลค่ามากถึง 29,342 ล้านบาท (Bureau of Plant and Agricultural Materials Control, 2020) นอกจากนี้พบว่ารายงานของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ตรวจสุขภาพเกษตรกร 74 จังหวัด กว่า 5.3 แสนคน พบกว่า 1.7 แสนคนเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมี และในแต่ละปีจำนวนเพิ่มขึ้นจังหวัดละ 250 คน มีคนเสี่ยงป่วยต่อสารเคมี จำนวน 209,192 คน และจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ต้นทุนที่ต้องจ่ายในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อแลกกับการกินผักปลอดสารเคมี ทำให้สูญเงินไปกว่า 14.5 พันล้านบาท (Department of Disease Control, 2012)

พื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เนื่องจากมีความสำคัญและความโดดเด่นที่ต้องให้ความสนใจเรื่องการใช้สารเคมีการเกษตรเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ปรากฏข้อมูลของเกษตรกรจังหวัดเลยเมื่อเดือนกันยายน 2561 จังหวัดเลยมีพื้นที่การเกษตร ทั้งทำไร่ ทำนา ปลูกยางพารา ปลูกผลไม้ จำนวนกว่า 2 ล้านไร่ เฉลี่ยการใช้สารเคมีไร่ละ 3 ลิตร เมื่อรวมทั้งจังหวัดพบว่า จังหวัดเลยมีการใช้สารเคมีแต่ละปีเกือบ 7 ล้าน

ลิตร จากการตรวจสอบของสาธารณสุขจังหวัดเลย พบผักที่วางขายตามท้องตลาดทั่วไปมีสารเคมีตกค้างเกินค่ามาตรฐาน EU 30 - 40% นอกจากนี้จากการตรวจร่างกายคนในจังหวัดพบสารเคมีในเลือดสูงถึง 35% ในจำนวนนี้พบว่ามีสารเคมีในเลือดพอ ๆ กันทุกภาคส่วน ไม่ว่าประชาชนทั่วไป แม้กระทั่งข้าราชการ ก็พบสารเคมีในเลือดในอัตราที่สูงเหมือนกัน ทุกอาชีพมีความเสี่ยงเท่ากันหมด ทำให้เห็นภาพสะท้อนว่า จ.เลยมีการใช้สารเคมีค่อนข้างมาก (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย, 2561) การที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่อำเภอสว่างซำ จังหวัดเลย นั้น เนื่องจากอำเภอสว่างซำ เป็นพื้นที่ต้นน้ำและกลางน้ำ ที่มีการใช้สารเคมีเกษตรเป็นจำนวนมากและสารเคมีไหลลงแม่น้ำเลยจนส่งผลกระทบต่อเนื่องจากพื้นที่ต้นน้ำไปสู่พื้นที่ปลายน้ำตลอดแม่น้ำเลยซึ่งมีระยะทางยาวถึง 150 กิโลเมตร จากข้อมูลเชิงสถิติดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่ามีแนวทางใดที่จะทำให้เกิดการเลิกการใช้สารเคมีเกษตรในจังหวัดเลยให้เหลือน้อยที่สุดเนื่องจากปัจจุบันในจังหวัดเลยยังไม่มีเป้าหมายเรื่องการลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการเพิ่มพื้นที่เกษตรกรรมเชิงนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่มีหลายพื้นที่ในประเทศไทยที่เริ่มต้นปรับปรุงและฟื้นฟูแนวคิดการทำเกษตรแบบปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อเดินนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นทิศทางใหญ่ของโลก (เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช Thai-PAN, 2564)

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเห็นว่าจะมีประโยชน์ในการสร้างโมเดลให้เห็นการสื่อสารระหว่างชุมชนต่อชุมชนซึ่งเป็นเครือข่ายของชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ออกแบบและขับเคลื่อนเพื่อการลดละเลิกสารเคมีเกษตรอย่างกว้างขวาง และยังสามารถเป็นแนวทางที่จะปลูกฝังและกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการป้องกันชีวิตให้พ้นจากอันตรายจากสารเคมีเกษตร ทั้งฝ่ายผู้ผลิตคือเกษตรกรและฝ่ายผู้บริโภค ตลอดจนเพื่อรักษาสุขภาพที่ดีของคนในสังคม ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมที่กำลังตกอยู่ในอันตรายจากสารเคมีเกษตร ที่สำคัญที่สุดคือเมื่อศึกษาครบตามวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว จะทำให้เห็นผลที่เป็นแนวทางหรือเทคนิควิธีการใหม่ ๆ โดยใช้การสื่อสารที่เหมาะสมกับพื้นที่ อันจะนำไปสู่การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ความคิดเรื่องเกษตรปลอดภัย และการแก้ปัญหาสารเคมีการเกษตร ในที่สุดก็จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาการใช้สารเคมีเกษตรได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมี และและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคน และสิ่งแวดล้อม จากการใช้สารเคมีในการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดเลย
2. เพื่อสร้างความตระหนักและความมุ่งมั่นที่จะลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตรด้วยแนวทางการสื่อสารในชุมชน
3. เพื่อนำแนวทาง การลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตร ไปปฏิบัติตามแนวทางที่ชุมชนออกแบบด้วยกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วม

4. เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารในชุมชนโดยชุมชนต้นแบบที่มีการเลิกใช้สารเคมีเกษตร และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นเพื่อการมีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยรูปแบบการวิจัย มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. การคัดเลือกประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้ประชากรที่เป็นเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีเกษตร เป็นผู้ทำการเกษตรและอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย เนื่องจากเป็นประชากรที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการทำให้สารเคมีเกษตรแพร่กระจาย จำนวน 112,182 คน ส่วนเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงคือเลือกเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านวังแท่น ต.ผาน้อย จำนวน 300 คน ต.ผาบึง 420 คน และ ต.ทรายขาว อ.วังสะพุง จำนวน 250 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยใช้ประชากรที่เป็นเกษตรกร ในเขต ต.ผาบึง และ ต.ทรายขาว อ.วังสะพุง โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการให้เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผู้เข้าร่วมจาก ต.ผาบึง 50 คน และ ต.ทรายขาว 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล 2 อย่าง คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสัมภาษณ์ มีวิธีการสร้างเครื่องมือโดยใช้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ต.วังน้อย อ.วังสะพุง จ.เลย ร่วมกันออกแบบและวิเคราะห์เครื่องมือแบบสอบถามโดยให้คนในชุมชนร่วมกันระดมความคิดตั้งคำถามเกี่ยวกับการใช้และผลกระทบที่เกิดจากสารเคมีเกษตรในสิ่งที่คนในชุมชนอยากรู้และอยากแก้ปัญหา ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่ศึกษาวิจัย แล้วจึงนำมาคัดเลือกคำถาม จัดหมวดหมู่คำถาม ตลอดจนสร้างตัวเลือกในการตอบ จนกระทั่งได้แบบสอบถามที่แบ่งเป็น 5 ตอน เป็นแบบให้เลือกตอบและแบบให้เขียนตอบตามความเป็นจริง และมีการตรวจสอบเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงวุฒิและผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ จากนั้นจึงนำเครื่องมือมาทดลองใช้เก็บข้อมูลเพื่อทดสอบความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือในพื้นที่อีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้งานจริง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การบันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว การสนทนากลุ่มของผู้นำทางความคิดเพื่อระดมความคิด การสัมภาษณ์คนในชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลสำคัญที่เป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน ตลอดจนการสังเกตและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากได้เครื่องมือแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่างใน ต.ผาน้อย จำนวน 300 คน ต.ผาบึง 420 คน และ

ต.ทนายชาว อ.วังสะพุง จำนวน 250 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นใช้การจดบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ที่สมัครใจในการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจำนวน 80 คน ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงจำนวนและค่าร้อยละเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงของตัวแปร ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ตัวกระบวนการและวิเคราะห์ผู้ที่เข้าร่วมการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมคือร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานเพื่อหาทาง ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีของคนในชุมชน เพื่อคอยสังเกตดูการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในระดับต่าง ๆ และในรูปแบบต่าง ๆ ผู้โดยวิจัยใช้การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ถอดความจากแบบบันทึกกิจกรรม เพื่อจัดหมวดหมู่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และตรวจสอบซ้ำ (Cross Check) กับการถอดเทปบันทึกเสียงและการบันทึกวิดีโอในขณะที่ดำเนินการวิจัย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จากแบบบันทึก เสียงและภาพเหตุการณ์ที่ได้มาวิเคราะห์หารูปแบบการสื่อสาร แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ต่อมาจึงจัดกลุ่มเนื้อหาหลักที่มีความหมาย มีรูปแบบ มีองค์ประกอบ ที่สอดคล้องใกล้เคียงกัน (Common Theme) หากพบว่าเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดใหม่ที่เป็นเรื่อง การค้นพบใหม่ ผู้วิจัยได้นำไปสอบถามและทวนซ้ำในเวทีการประชุม หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าการค้นพบนั้น มีความเป็นไปได้ ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ เมื่อผ่านกระบวนการตรวจสอบผลการค้นพบแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประมวลผล เพื่อนำไปสู่คำตอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์แต่ละวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบชุมชนต่อชุมชนเพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิก การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรในเขตจังหวัดเลย” นี้ สามารถสรุปผลการวิจัยตามลำดับหัวข้อได้ดังนี้

1. สภาพปัญหา สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมี และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคน และสิ่งแวดล้อม จากการใช้สารเคมีในการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดเลย ผลการวิจัย พบว่า จากการที่ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเขียนแผนที่ความคิด (Mind Map) เพื่อระดมความคิดของชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของสาเหตุการใช้สารเคมีการเกษตร จนนำไปสู่การสร้างแบบสอบถามให้มีความประณีตเพื่อให้สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ถูกต้องเหมาะสมทำให้ได้ข้อมูลชี้ชัดว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรในตำบลผาน้อย ชาวบ้านตำบลผาน้อยและตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุงต้องใช้สารเคมีนั้นเนื่องมาจากคนวัยแรงงานในพื้นที่ทุกหมู่บ้านในเขต

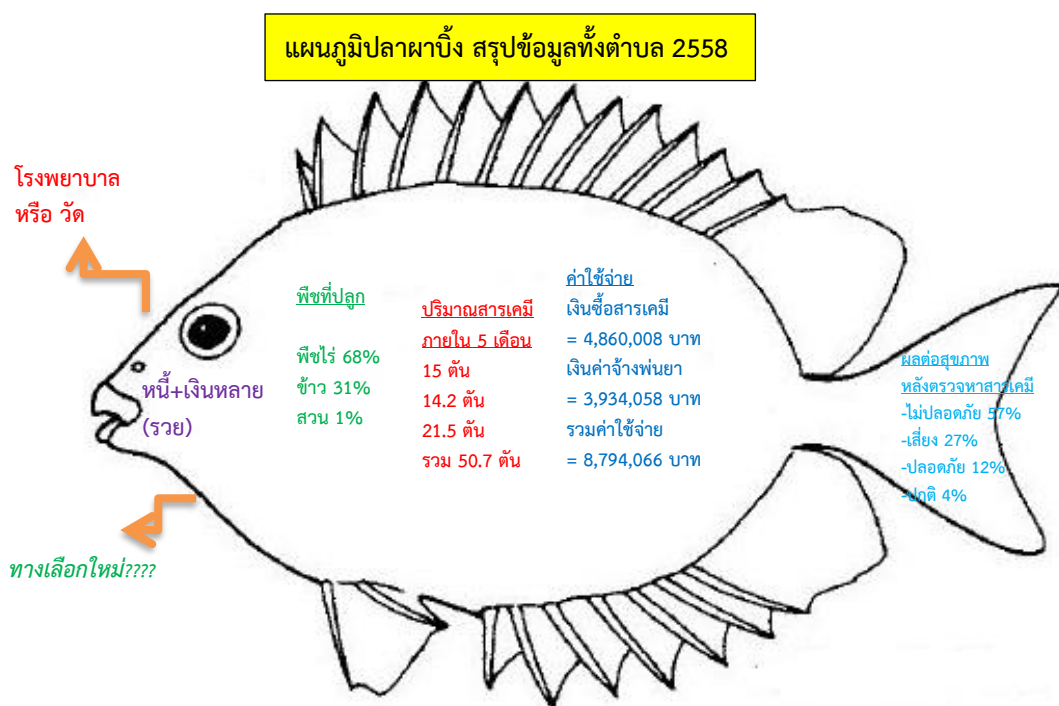

พื้นที่ที่ศึกษาได้ออกไปขายตลอดเตอรืในต่างถิ่นทั่วประเทศไทย เมื่อไม่มีเวลาทำงานเกษตรกรรมด้วยตนเองจึงหันมาจ้างคนพ่นยาฆ่าหญ้าในพื้นที่การเกษตรทุกประเภททั้งในสวนยางพารา สวนผลไม้ ไร่และนา ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนพ่นว่า ปริมาณของสารเคมีรวมกันในพื้นที่ของสามตำบลนั้น มีมากถึง 118 ตัน นอกจากนี้ หลังการตรวจหาสารเคมีตกค้างในตำบลทรายขาวและตำบลผาบึงพบว่า ตำบลทรายขาวมีผู้ไม่ปลอดภัยถึง 75% และเสี่ยง 25% ส่วนตำบลผาบึง มีผู้ไม่ปลอดภัยถึง 57% และเสี่ยง 27% จากกิจกรรมการตรวจเลือดและผลสรุปการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เรื่องใช้สารเคมีและค่าใช้จ่ายอันเกิดจากสารเคมี พบว่าทั้งตำบลผาบึงมีการใช้สารเคมีมากถึง 50.7 ตัน ตำบลทรายขาวใช้สารเคมีไป 43.4 ตัน ตำบลผาบึงเสียเงินในการซื้อและจ้างพ่นสารเคมี ค่าใช้จ่ายรวม 8.8 ล้านบาท ตำบลทรายขาวเสียเงินในการซื้อและจ้างพ่นสารเคมี ค่าใช้จ่ายรวม 2.3 ล้านบาท ส่วนผลต่อสิ่งแวดล้อมคือ สารเคมีทั้งหมดปริมาณมหาศาลเมื่อฝนตกลงมาก็ชะล้างและไหลลงสู่แม่น้ำเลย ทำให้ดินและน้ำในพื้นที่การเกษตรตลอดจนน้ำในแม่น้ำมีความเป็นพิษ สัตว์น้ำอาศัยอยู่ไม่ได้และทยอยตายไปเป็นจำนวนมาก จนไม่เหลือให้จับมาเป็นอาหาร

2. การสร้างความตระหนักและความมุ่งมั่นที่จะลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตรด้วยแนวทางการสื่อสารในชุมชน ผลการวิจัย พบว่า หลังจากการคืนข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงสำรวจและการตรวจหาสารเคมีตกค้างในร่างกายแล้ว ทำให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลผาบึงและตำบลทรายขาว อำเภอสว่างแดนดิน ได้เห็นสภาพปัญหาด้านการใช้สารเคมีการเกษตรทั้งหมดภาวะเช่นนี้ คนในชุมชนจึงร่วมใจกันตั้งตัวขึ้นมาหาทางออกร่วมกันเพื่อหาทางที่จะหลุดจากวังวนการใช้สารเคมีการเกษตร โดยมีกิจกรรมที่ใช้การสื่อสารในชุมชนดังนี้ 1) ร่วมกันวิเคราะห์สภาพบริบทการใช้สารเคมีการเกษตรโดยการสร้างแบบโมเดลสามมิติ ที่จำลองพื้นที่ของตำบลผาบึงทั้งตำบล มีอัตราส่วนอย่างถูกต้องสมจริง แผนการทำแผนที่ชุมชน อันเป็นเทคนิคใหม่เพื่อให้คนทั้งหมดได้มีโอกาสเรียนรู้และมองเห็นภาพรวมของพื้นที่ทั้งตำบลได้อย่างง่าย ๆ ร่วมกัน โมเดลจำลองพื้นที่นี้ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ชุมชนว่าสารเคมีไหลไปจากที่สูงยังแม่น้ำ และที่ราบลุ่มอย่างไร 2) ร่วมกันเก็บข้อมูลการใช้สารเคมีของชุมชนออกมาจากการที่ไม่เคยมีใครสำรวจครอบคลุมทั้งตำบลมาก่อน จนทำให้สามารถสรุปภาพรวมของปัญหาและสภาพการใช้สารเคมีการเกษตรของชาวตำบลผาบึงและตำบลทรายขาว ได้ 3) การยกระดับความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาการใช้สารเคมีโดยการร่วมกระบวนการวิจัยให้กว้างขึ้นอีก โดยพัฒนากระบวนการเพื่อนำไปสู่การหาทางแก้ปัญหาสารเคมีการเกษตรโดยการจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์ตำบลผาบึง” เพื่อเป็นต้นแบบ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความประณีตในการระดมความคิดอย่างมาก เพราะเป็นแผนแม่บทที่จะนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติเพื่อหาแนวทางที่จะก้าวเดินไปสู่เป้าหมายที่จะลด ละ เลิกการใช้สารเคมีในที่สุด โดยคนในที่ประชุมร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ในการลด ละ เลิก การใช้สารเคมีเป็นแผนระยะ 5 ปี โดยมีวิสัยทัศน์คือ “ปีพ.ศ. 2562 ผาบึงปลอดภัยจากสารเคมี ชีวิตมีสุข” จากนั้น จึงเป็นกระบวนการร่วมกันคิดว่า ต้องร่วมกัน

ออกแบบโครงการอะไรบ้างที่คนในชุมชนต้องร่วมมือกันทำเพื่อหาทางที่จะทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ปลอดภัย การวิจัยในระยะนี้ ทำให้เห็นการสื่อสารในระดับกลุ่มใหญ่ในชุมชน นำไปสู่การการถ่ายทอดข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคนในหมู่บ้าน ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้นั้น ผู้วิจัยได้นำมาแปลงให้เป็นเครื่องมือเพื่อการสื่อสารอีกเครื่องมือหนึ่ง เรียกว่า “ปลาผาบั้ง” และ “ปลาทรายขาว” ซึ่งเป็นภาพแผนภูมิเพียงหนึ่งภาพ ที่สามารถสรุปและชี้ให้เห็นต้นเหตุของปัญหาการใช้สารเคมีของคนในชุมชนทั้งหมด เห็นผลกระทบที่ต่อเนื่องจากผลการตรวจเลือด และข้อมูลสรุปการปริมาณและค่าใช้จ่ายสารเคมี ตลอดจนผลกระทบสุดท้ายที่ส่งผลต่อชีวิตของผู้ที่ใช้สารเคมี ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาให้เห็นเพียงปลาผาบั้งดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิปลาผาบั้ง

3. แนวทาง การลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตร ไปปฏิบัติตามแนวทางที่ชุมชนออกแบบด้วยกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์จนได้ตัวเล่มแผนยุทธศาสตร์ผาบั้งเพื่อการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีนั้น ได้นำพาคนในชุมชนไปสู่การลงมือปฏิบัติการตามโครงการที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ โดยแต่ละโครงการที่ตั้งขึ้นมานั้นมีผู้รับผิดชอบหลักและผู้รับผิดชอบรอง เพื่อความสะดวกในการติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงาน หลังจากที่ผู้รับผิดชอบโครงการเริ่มทำงาน

ตามความรับผิดชอบแล้ว ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัยคนอื่น ๆ จะคอยช่วยเหลือและสังเกตวิธีการสื่อสารของคนในชุมชนในอันที่จะนำโครงการไปขยายผลและนำไปสื่อสารกับคนอื่น ๆ ในชุมชน อันจะทำให้โครงการบรรลุผลตามเป้าหมาย โดยใช้ เทคนิคการติดตามแผนระยะ 100 วัน ในกระบวนการติดตามแผนโครงการนี้ ผู้วิจัยได้พาคนในชุมชนรู้จักการทำปฏิทินการทำงานที่เรียกว่าแกนต์ชาร์ต (Gantt's Chart) มาใช้เพื่อการติดตามโครงการ ในแกนต์ชาร์ตนี้เป็นการสรุปรวมเอาชื่อโครงการทั้งหมดที่คนในชุมชนช่วยกันคิดขึ้นมา แต่ละโครงการมีเส้นกำหนดบอกระยะเวลาการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ ตลอดจนชื่อผู้รับผิดชอบทั้งหมดที่ช่วยกันคิดออกมาสรุปไว้ในชาร์ตเดียว

แกนต์ชาร์ตนี้ได้กลายเป็นเครื่องมือการสื่อสารในชุมชนอย่างหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนต้องมาร่วมกันติดตามว่าแต่ละเดือนมีโครงการอะไรบ้างที่ต้องทำ คนในชุมชนได้มาพบปะพูดคุยกัน ชี้แจง อธิบายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และต้องมีการมาร่วมกันรายงานในที่ประชุมเพื่อการติดตามผลประจำทุกเดือน เช่น โครงการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ประจำชุมชน ทำให้เกิดการสร้างโรงเรือนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ในศูนย์กลางชุมชน จนโรงเรือนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ได้กลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เป็นทั้งตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและบอกเล่าแนวทางการผลิตพืชผักแบบปลอดสารพิษตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนที่จะหาทางลด ละ เลิก การใช้สารเคมีในขั้นตอนต่อไป

จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อออกแบบการสื่อสาร ที่จะแสวงหาแนวทางการเลิกใช้สารเคมี การเกษตร นั้น ทำให้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นระดับของการสื่อสารมีสามระดับ คือ 1) การสื่อสารของกลุ่มผู้นำชุมชน เป็นระดับที่หนึ่งซึ่งผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง แสดงบทบาทการเป็นผู้นำชุมชน พาลูกบ้านทำงานในกิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์อย่างเข้มแข็งก็จะมีลูกบ้านช่วยกันทำกิจกรรม 2) การสื่อสารของกลุ่มแกนนำชุมชนระดับที่สอง เช่น กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ อสม. และผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นผู้ส่งสารในขั้นที่สอง โดยช่วยผู้ประสานงานขยายความ เป็นผู้สื่อสารชักชวนให้คนอื่นเข้าร่วมกันทำงานเพื่อชุมชน 3) การสื่อสารของกลุ่มลูกบ้าน เป็นระดับที่สาม มีบทบาทในการสื่อสารโดยเป็นผู้ร่วมรับฟัง ร่วมขยายร่วมกิจกรรมโดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารเช่นนี้ ทำให้ชุมชนขับเคลื่อนแนวทางการลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ได้ในที่สุด

นอกจากนี้ การออกแบบการสื่อสารโดยคนในชุมชน ที่เห็นเป็นรูปร่างอย่างชัดเจนในระดับที่เป็นการสื่อสารขนาดใหญ่ในชุมชน มี 2 กรณี คือ 1) กรณีงานประเพณีบุญบั้งไฟประจำปี เป็นกิจกรรมที่อาศัยสื่อประเพณีคือ บุญประเพณีแห่บั้งไฟเป็นช่องทางการสื่อสารของชุมชนที่จะใช้รณรงค์การลด ละ เลิก สารเคมีให้คนทั้งในและนอกตำบลทั้งตำบลได้รับรู้ มีกิจกรรมหลายอย่างที่สะท้อนให้เห็นความพยายามในการที่จะช่วยกันหาทางลด ละ เลิก สารเคมี เช่น การออกแบบขบวนแห่บั้งไฟที่เน้นการประดับตกแต่งด้วยพืชผักปลอดสารพิษ มีการจัดให้มีผู้ร่วมขบวนถือป้ายไว้นิลคำขวัญลด ละ เลิก การใช้สารเคมี นอกจากนี้ ยังมีการ

แสดงการฟ้อนรำประกอบเพลง หมอลำ ดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งมีเนื้อหาเตือนใจ ให้ข้อคิดเรื่องการใช้สารเคมีการเกษตร โดยคนในชุมชนให้ความสำคัญจนถึงกับได้เชิญผู้ว่าราชการจังหวัดเลยมาเป็นประธานพิธีเปิดงาน และยังเชิญให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้มีส่วนร่วมในการแสดงละครกลางแจ้งของชาวบ้านเพื่อชี้ให้เห็นโทษของการใช้สารเคมีการเกษตร ณ ลานการจัดบุญประเพณีแห่บั้งไฟของตำบล 2) กรณีการสรุปผลการค้นคว้าความรู้ทั้งหมดสู่ชุมชนในการค้นข้อมูลครั้งสุดท้าย พบว่า คนในชุมชนมีพัฒนาการที่สูงมากในการเรียนรู้และสามารถหยิบยกประเด็นที่สำคัญมาสรุปและสื่อสารเพื่อบอกเล่าผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในการลด ละ เลิกการใช้สารเคมี โดยใช้การจัดเวทีเสวนาเพื่อทบทวนความรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่จาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล มาพูดคุยกับพิธีกรบนเวที มีการตอบปัญหา การแสดงละครเวที การแสดงดนตรีพื้นบ้านของกลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย

4. การสร้างรูปแบบการสื่อสารในชุมชนโดยชุมชนต้นแบบที่มีการเลิกใช้สารเคมีเกษตร และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นเพื่อการมีสุขภาวะที่ดีอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย พบว่า เมื่อตำบลผาบังประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนต้นแบบแล้ว ผู้วิจัยจึงกระตุ้นให้คนในชุมชนผาบังขยายผลแนวความคิดนี้เกิดการสื่อสารไปสู่ชุมชนอื่น ในที่นี้คือตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง ซึ่งมีหมู่บ้านมากถึง 17 หมู่บ้าน เพื่อทำให้เกิดการเป็นเครือข่ายทางปัญญาและร่วมกันตื่นตัวลดการใช้สารเคมีการเกษตร กระบวนการสื่อสารเพื่อขยายผลแนวความคิดนี้เริ่มจากกิจกรรมการสื่อสารชวนคนในตำบลทรายขาวมาฟังเรื่องเล่าเพื่อสร้างความสนใจเป็นกิจกรรมแรก จากการทำนิตยสารการสื่อสารระหว่างชุมชนไปสู่ชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนอันเป็นความรู้ใหม่ในกระบวนการสื่อสารระหว่างชุมชนคือ 1) กระบวนการที่จะสร้างการสื่อสารระหว่างชุมชนนั้น วิธีการที่ง่ายและสะดวก รวดเร็วที่สุดคือใช้การสื่อสารแบบ “เล่าเรื่อง” ประกอบกับการใช้นวัตกรรมสื่อที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในชุมชน ทั้งนี้สามารถใช้การเล่าเรื่องที่มีคนหลายคนมาช่วยกันเล่าและประกอบ เครื่องมือการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายและเป็นนวัตกรรมที่คนในชุมชนไม่เคยเห็นมาก่อน มาเป็นตัวอย่างประกอบการเล่าเรื่อง ก็จะสามารถสร้างพลังของเรื่องราวให้น่าสนใจได้มากยิ่งขึ้น 2) นวัตกรรมสื่อที่มีหน้าตาแปลกใหม่สำหรับคนในชุมชน ช่วยให้การสื่อสารประสบผลได้มาก เช่น การร่วมกันทำแผนยุทธศาสตร์จนเกิดเป็นตัวเล่มแผนยุทธศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ตัวเล่มแผนยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นนี้ กลายเป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทำให้คนในชุมชนเห็นว่าพวกเขามีคู่มือและมีการพัฒนาอย่างมีแบบแผน และยังสามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาพร้อมกับหน่วยงานราชการที่เข้ามาในโอกาสต่อไปได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีสื่อที่เป็นโมเดลจำลองภูมิศาสตร์ชุมชน สื่อที่เป็นแผนภูมิ สื่อที่เป็นคำปญญาณ สื่อที่เป็นภาพสื่อความหมาย (Info Graphics) สื่อที่เป็นภาพเคลื่อนไหวที่ทำให้คนในชุมชนสามารถเข้าใจและจดจำได้อย่างง่ายดาย สื่อการแสดงสื่อที่เป็นเพลงพื้นบ้านที่ชุมชนแต่งเนื้อร้องและทำนองเองขับร้องเอง สื่อกิจกรรมที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้นมา เช่น โรงเรือนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ สื่อที่เป็นรายงานผลการเก็บข้อมูลการใช้

สารเคมีของคนในชุมชน ที่สะท้อนให้เห็นปริมาณสารเคมีและค่าใช้จ่ายจำนวนมหาศาล เกณฑ์ชาร์ต ที่แสดงปฏิทินและแนวทางการทำงานของชุมชนอย่างมีลำดับขั้นตอนและมีผู้รับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม ในความพยายามขยายผลการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีการเกษตรโดยใช้รูปแบบการสื่อสารระหว่างชุมชนจากตำบลผาบ้งไปสู่ตำบลผาขาวนั้น แม้จะได้ผลดีในระยะแรกเริ่ม แต่ระยะหลัง ๆ ผู้วิจัยเกิดการค้นพบและการเรียนรู้ปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายและทำให้ค้นพบและพิสูจน์ให้เห็นว่า ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวที่สามารถใช้ได้ทั่วไป แนวทางบางอย่างอาจจะใช้ได้กับบางชุมชน แต่บางชุมชนอาจจะใช้ไม่ได้เนื่องจากบางชุมชนไม่สามารถเข้าใจถึงการบรรลุประโยชน์สูงสุด ปัจจัยที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ การดำเนินกิจกรรมการวิจัยของชุมชนขนาดใหญ่อย่างกรณีตำบลทรายขาวที่มีหมู่บ้านมากถึง 17 หมู่บ้านนั้น เป็นการขับเคลื่อนได้ยาก เพราะความหลากหลายและกว้างขวางของพื้นที่ ทำให้เกิดการกระจายตัวของคนจำนวนมากในพื้นที่ชุมชนขนาดใหญ่และมีแม่น้ำเลยคั่นกลางระหว่างชุมชนเท่ากับเป็นการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนโดยธรรมชาติ ทำให้ผู้คนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าผู้วิจัยจะทุ่มเทและพยายามสร้างกิจกรรมกลุ่มของชุมชนที่ได้ขยายผลจนก่อร่างสร้างกลุ่มได้ แต่แล้วกลุ่มที่เกิดขึ้นก็ไม่สามารถเกาะกลุ่มกันต่อไปได้ และสลายตัวในที่สุด

อภิปรายผล

หลังจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยแล้ว พบว่า มีการค้นพบความรู้ที่เกิดจากการทำวิจัยนั้น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหา สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมี และและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคน และสิ่งแวดล้อม จากการใช้สารเคมีในการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดเลย

การศึกษาปัญหาและเรียนรู้ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของคนในชุมชนร่วมกัน เช่น กรณีการศึกษาปัญหา สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมี และและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคน และสิ่งแวดล้อม จากการใช้สารเคมีในการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดเลยนั้น ต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างชุมชน ทำได้โดยใช้การเดินทางคู่โดยการร่วมกัน เรียนรู้ (Theory) และทำงาน (Practice) ไปพร้อม ๆ กัน โดยอาศัยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความเคารพในความคิดเห็นของชาวบ้าน ยกย่องภูมิปัญญาที่มีในชุมชน ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (Phuangsomjit, C.) ที่ชี้ว่าต้องมีการตระหนักในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เพื่อสร้างศักยภาพให้กับประชาชนและทำให้พวกเขาพึ่งพาตนเองได้ การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นผู้มีบทบาทหลักในการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมิน ผลในเรื่องที่เป็นปัญหา หรือการพัฒนาชุมชนของตนเอง (Phuangsomjit, C., 2014) นอกจากนี้ ด้านผู้รับสารในชุมชน ต้องพัฒนาให้ผู้รับสาร

มีลักษณะที่พร้อมจะช่วยขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ ใจกว้างเปิดรับ ยอมรับเรื่องและข้อมูลใหม่ ๆ ที่เป็นความจริง มีความห่วงใย ห่วงใย รักตนเองและรักชุมชน มีจิตอาสา เสียสละ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR: The United Nations High Commissioner for Refugees, 2016) ที่ได้เสนอว่า การสื่อสารในชุมชนโดยมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลสามารถสร้างความรับผิดชอบที่มากขึ้นให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมและการดำเนินการต้องมีหลักการต่าง ๆ คือ หลักการสื่อสารที่มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ หลักการมีส่วนร่วมด้วยความผูกพันของคนในชุมชน โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงานเพื่อรวมขีดความสามารถ พร้อมกับให้ความสำคัญในการร่วมกระบวนการสื่อสารของคนทุกเพศทุกวัยอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีหลักการเรียนรู้และการปรับตัวจากการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนตามข้อมูลเฉพาะที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้การสื่อสารในชุมชนมีประสิทธิภาพ

2. การสร้างความตระหนักและความมุ่งมั่นที่จะลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตรด้วยแนวทางการสื่อสารในชุมชน จากกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการสื่อสารในชุมชนนั้นสามารถสร้างความตระหนักและความมุ่งมั่นที่จะเลิกใช้สารเคมีในการเกษตรได้เป็นอย่างดี ซึ่งการสื่อสารในชุมชนนั้น จำเป็นต้องอาศัยการทำหน้าที่ขององค์ประกอบการสื่อสารทุกอย่างรวมกันคือ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สารและตัวสื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมีการสื่อสารกันสองทางและมีการไหลของข่าวสารอย่างรอบด้านโดยมีผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสร่วมมือกันพัฒนาและแก้ปัญหาในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, K.) ซึ่งแสดงให้เห็นคุณลักษณะของการสื่อสารชุมชน ว่า ต้องเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิริยาโต้ตอบกันอยู่ตลอดเวลา และผลัดเปลี่ยนบทบาทกันเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้น การหมุนเวียนหลังไหลของข่าวสารมีทิศทางที่หลากหลาย ทั้งจากบนลงล่าง แบบล่างสู่บน และแบบแนวนอน เช่น จากผู้นำชุมชนไปสู่ลูกบ้าน จากนั้นวางแผนพัฒนาไปสู่ชาวบ้าน ในเวลาเดียวกันชาวบ้านอาจจะส่งข่าวสารไปยังเจ้าหน้าที่รัฐ หรือมีการแลกเปลี่ยนติดต่อส่งข่าวสารระหว่างกลุ่มชาวบ้านด้วยกัน การวิจัยครั้งนี้ พบว่า “ผู้รับสาร” เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการที่จะเป็นฟันเฟืองตัวใหญ่ที่สุดทำให้เกิดการขับเคลื่อนการสื่อสารเกิดขึ้น การทำนวยถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการสื่อสารในชุมชนนั้นพิจารณาได้จากพฤติกรรมของคนในชุมชนในฐานะที่เป็น “ผู้รับสาร” ว่า มุ่งมั่นที่จะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมการพัฒนาหรือไม่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้รับสารคือคนส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มที่มีพลังมากในการผลักดันขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ การพัฒนาองค์ประกอบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำได้ดังนี้

- 1) ด้านผู้ส่งสาร ต้องส่งเสริมหรือกระตุ้นให้คนที่จะเป็นผู้ส่งสารนั้น มีความสามารถในการ

สื่อสารและเข้าใจกระบวนการสื่อสารได้ดี มีทักษะการสื่อสารด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะด้านการตีความเนื้อหาสาร และคัดเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน และเป็นผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพ โดยการมุ่งมั่นทุ่มเท ด้วยความเสียสละในฐานะที่เป็นหัวหน้าพาคนอื่นทำ มีการกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีความรับผิดชอบ 2) ด้านเนื้อหาสาร ต้องมีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลที่เกิดจากชุมชน ให้มีลักษณะ ฐานข้อมูลที่ทันสมัย เช่น ข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายและปริมาณสารเคมีการเกษตรในแต่ละปี ที่ต้องเป็นข้อมูลที่มีความต่อเนื่องทุกปี เมื่อข้อมูลที่มีครบถ้วนและทันสมัย ก็สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชนต่อไปได้ เช่น การนำไปของงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหา หรือปรับปรุงระบบสุขภาพอนามัย ซึ่งเนื้อหาสารที่เกิดขึ้นและจัดเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ ต้องได้มาจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Kaewthep, K., 2008) เป็นไปตามแนวคิดของ Marshall, C. & Rossman, G. ซึ่งเสนอว่าการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมมีการบันทึกอย่างเป็นระบบ เช่น เหตุการณ์ พฤติกรรมและความคิดเห็นต่าง ๆ โดยคนในชุมชนจะต้องบันทึกข้อมูลอย่างรายละเอียดและมีความครอบคลุม (Marshall, C. & Rossman, G., 2016)

3. แนวทาง การลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตร ไปปฏิบัติตามแนวทางที่ชุมชนออกแบบด้วยกระบวนการที่ชุมชนมีส่วนร่วม สามารถเริ่มจากขั้นตอนการปฏิบัติ (Action Phases) ที่ต้องมีการลงมือปฏิบัติและเก็บข้อมูลร่วมกัน มีการสะท้อนกลับ (Reflection Stages) ที่ผู้ร่วมงานวิจัยทำความเข้าใจร่วมกันและวางแผนที่จะดำเนินการต่อไป (Reason, P. & Bradbury, H., 2008) กระบวนการร่วมเรียนรู้และทำงานไปพร้อม ๆ กันนี้ สะท้อนให้เห็นได้จากแนวคิดของ Koch, T. & Kralik, D. ที่แสดงว่าต้องร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบในวงรอบเพื่อการสำรวจปัญหาที่ส่งผลกระทบหรือทำลายชีวิตของผู้คน ความร่วมมือกันทำงานจะสะท้อนถึงวิธีการเปลี่ยนสถานการณ์หรือการสร้างความสามารถของคนในชุมชน (Koch, T. & Kralik, D., 2006) ทั้งนี้กระบวนการเหล่านี้ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปก็สามารถกระทำร่วมกันได้ง่าย ๆ ตรงกับแนวคิดของ MacDonald, C. ที่บอกว่าคนในชุมชนร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติโดยใช้วิธีการง่าย ๆ แต่ได้ผลมาก ได้แก่ การ สนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ (MacDonald, C., 2012)

เส้นทางในทางทฤษฎี คือการออกแบบวางแผนการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ โดยหารูปแบบและวิธีการการสื่อสาร และกิจกรรมที่จะขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ส่วนเส้นทางในทางปฏิบัติคือ การนำคนไปลงมือทำกิจกรรม เช่น การเก็บข้อมูล การร่วมกันทำโครงการ การถ่ายทอดผลการทำงานสู่คนในชุมชน ตัวอย่างปรากฏการณ์ที่ได้ชัดที่อาศัยชุมชนเป็นฐานสำหรับออกแบบแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างสุขภาพชุมชนและการส่งเสริมสุขภาพ แม้แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้วก็ยังใช้กระบวนการนี้ เช่น นโยบายการเริ่มต้นป้องกันอันตรายของโครงสร้างชุมชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา (Minkler, M., 2012)

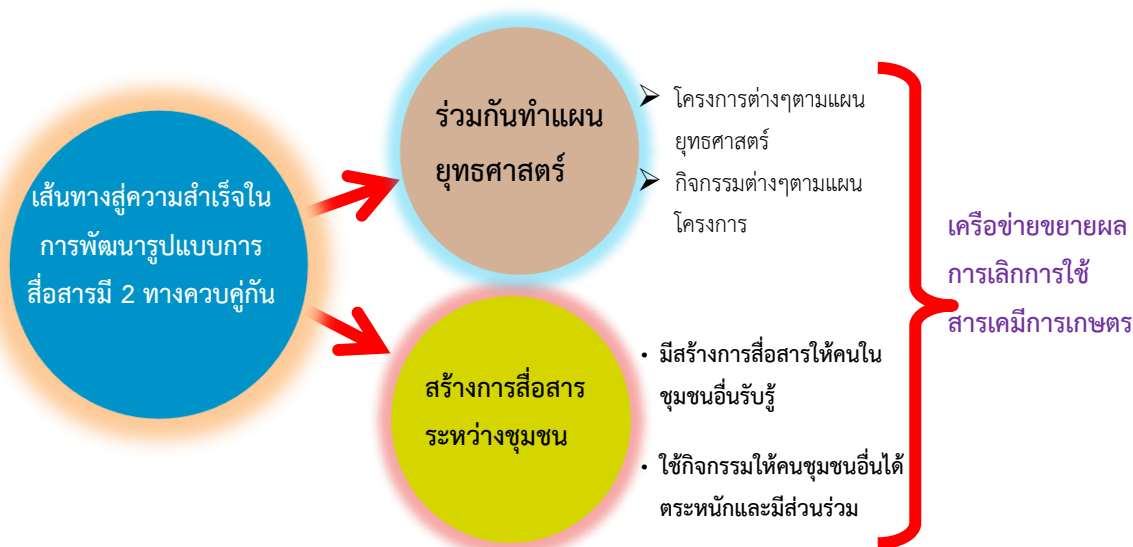
4. การสร้างรูปแบบการสื่อสารในชุมชนโดยชุมชนต้นแบบที่มีการเลิกใช้สารเคมีเกษตร และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นเพื่อการมีสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่จะทำให้ เกิดชุมชนต้นแบบ

เพื่อนำไปสู่การขยายผลนั้น ประกอบไปด้วย การพัฒนารูปแบบการสื่อสารด้านต่าง ๆ ด้านสื่อและช่องทางการสื่อสาร ต้องมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารและตัวสื่อต่าง ๆ ในชุมชนให้มีความหลากหลาย มีการสร้างสื่อให้แปลกใหม่และโดดเด่น มีการออกแบบนวัตกรรมเครื่องมือแบบใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ เช่น สื่อที่เป็นตัวเล่มแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นคู่มือและมีการพัฒนาอย่างมีแบบแผน สื่อที่เป็นโมเดลจำลองภูมิศาสตร์ชุมชน สื่อที่เป็นแผนภูมิ สื่อที่อยู่ในรูปแบบการรายงานผล สื่อที่เป็นคำปฎิญาณ สื่อที่เป็นภาพสื่อความหมาย (Info Graphics) สื่อที่เป็นภาพเคลื่อนไหวที่ทำให้คนในชุมชนสามารถเข้าใจและจดจำได้อย่างง่ายดาย สื่อการแสดง สื่อที่เป็นเพลงพื้นบ้านที่คนในชุมชนแต่งเนื้อร้องและทำนองเองขับร้องเอง สื่อกิจกรรมและสถานที่ที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้นมา เช่น โรงเรียนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ นอกจากนี้ในขณะที่ดำเนินการวิจัยยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสร้างพื้นที่และเวลา (Space And Time) ที่สนับสนุนให้คนในชุมชนมาพบปะพูดคุยกันเพื่อหาทางเลิกใช้สารเคมีอยู่เสมอ มีการไปดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กันตลอดเวลา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Dutta, A. ซึ่งได้เสนอแนวคิดว่าการมีศูนย์กลางการสื่อสารในชุมชนนั้น (Community Communications Center) นั้นสามารถช่วยให้การสื่อสารในชุมชนสามารถช่วยให้คนในชุมชนเข้ามาเรียนรู้ และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของพวกเขาได้ โดยการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถเรียนผ่านศูนย์ข้อมูลชุมชน, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน, ศูนย์การประชุมชุมชนออนไลน์, ศูนย์มัลติมีเดียชุมชน เป็นต้น (Dutta, A., 2016)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอโมเดลที่เป็นองค์ความรู้ใหม่จากการทำงานวิจัยครั้งนี้ ได้ตามที่ปรากฏในแผนภูมิ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ว่า การที่จะทำให้เกิดการพัฒนาแบบการสื่อสารระหว่างชุมชนได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นที่คนในชุมชนนั้น ๆ ต้องมีกระบวนการเดินแบบเส้นทางคู่ไปพร้อม ๆ กัน หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งจะไม่สามารถทำให้แนวทางการพัฒนาการสื่อสารประสบความสำเร็จได้เลย นั่นคือ ต้องประกอบไปด้วย 1) คนในชุมชนต้องมีกิจกรรมร่วมกันทำแผนยุทธศาสตร์ขึ้นมาก่อน ในแผนยุทธศาสตร์จะระบุ กิจกรรมหรือโครงการตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาในการทำกิจกรรมและโครงการนั้น ๆ อย่างชัดเจน จากนั้นจึงมีการปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัดและตรงเวลา 2) ในขณะเดียวกันนั้น เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ไปแล้ว ก็จะต้องมีการสร้างการสื่อสาร เช่น การบอกเล่า ชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและต่างชุมชนได้รับรู้ความเป็นไป หรือสร้างกิจกรรมใด ๆ ขึ้นมาเพื่อให้คนในชุมชนเดียวกันและต่างชุมชนได้เข้าใจ ตระหนักถึงความจำเป็น ความสำคัญและจะได้เข้ามามีส่วนร่วม และหากสามารถทำควบคู่กันไปแล้ว การเดินควบคู่กันก็จะนำไปสู่การเกิดเครือข่าย สามารถขยายผลการเลิกใช้สารเคมีได้

ภาพที่ 2 โมเดลเส้นทางคู่เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารของชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการสื่อสารระหว่างชุมชนได้ว่า แนวทางการ การลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตร นั้น เริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องใช้สารเคมี และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคน และสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีในการเกษตรของเกษตรกรนั้น จำเป็นต้องใช้การสื่อสารระหว่างชุมชนที่มีการกำหนดเงื่อนไข กรอบกติกา ในการทำงาน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีผู้นำชุมชนดำเนินบทบาทช่วยกันกำกับอย่างแนบแน่นและเอาใจจริงเอางัง หลังจากนั้น เมื่อมีการสร้างความตระหนักและความมุ่งมั่นที่จะลด ละ เลิก ใช้สารเคมีในการเกษตรด้วยแนวทางการสื่อสารในชุมชนนั้น ต้องมีการเตรียมคนในชุมชนเพื่อสร้างบรรยากาศให้เป็นชุมชนที่มีความพร้อมและเกิด “การมีใจ” ความอดทนและความเอาใจใส่ที่เข้มข้น มากพอที่จะทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ เมื่อมีการลงมือทำกิจกรรมที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หากชุมชนมีกิจกรรมที่เกิดจากการวางแผนกลยุทธ์ที่ร่วมกันออกแบบและวางแผนไว้ มาทำร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ก็จะเป็นโอกาสให้คนในชุมชนได้เรียนรู้โดยร่วมกันสื่อสารกันและมีการปฏิบัติงานร่วมกัน และเป็นการผูกร้อยคนในชุมชนให้ทำงานและเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน นั่นคือ การทำแผนยุทธศาสตร์อย่างจริงจัง เพราะแผนยุทธศาสตร์จะเป็นคู่มือ เป็นแผนที่ เป็นเครื่องมือกำกับการทำงาน การวิเคราะห์กลยุทธ์ (SWOT) ที่มีการร่วมกันระดมความคิดเพื่อการวางวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง หาแนวทางการปฏิบัติเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังซึ่งจะมีผลต่อการออกแบบการสื่อสารด้วย การสื่อสารระหว่างชุมชนต้องมีการสรุปบทเรียนร่วมกันว่าใน

ชุมชนควรจะต้องใช้สื่ออะไร จึงจะเหมาะสม เพื่อจะได้นำไปสู่การออกแบบและสร้างสรรค์สื่อ เช่น รูปแบบเพลง หมอลำ การพัฒนาสื่อพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน การแสดงละครพื้นบ้าน บันทึก อยู่ในรูปแบบซีดีและการแสดงสดในโอกาสต่าง ๆ ส่วนเนื้อหาแบบข้อมูล สถิติ จะปรากฏอยู่ในรูปแบบโมเดล แผนภูมิ แผ่นโปสเตอร์ ป้ายประกาศปฏิญาณ ส่วนรูปแบบการสื่อสารในชุมชน โดยชุมชนต้นแบบที่มีการเลิกใช้สารเคมีเกษตรและขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นเพื่อการมีสุขภาวะที่ดี อย่างยั่งยืน นั้นต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างชุมชนที่มีการนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ต่อชุมชนอื่น เพื่อขยายผลและเป็นการหาเครื่องพิสูจน์และชี้วัดว่า รูปแบบการสื่อสารระหว่างชุมชนแบบใดที่ได้ผลดีและมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนอย่างยั่งยืน ที่สำคัญที่สุดคือการสื่อสารระหว่างชุมชนต้องมีการนำความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน ไปต่อยอดในการขยายผล แสวงหาความรู้ และทำให้ความรู้นั้นคงอยู่ในชุมชนต่อไป เช่น การนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาเป็นโจทย์การวิจัยเรื่องอื่นของชุมชนต่อไป เช่น ตำบลผาบังได้เลือกโครงการที่น่าสนใจจากแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนาเป็นโจทย์การวิจัยเรื่องต่าง ๆ ที่คนในชุมชนเป็นนักวิจัยเอง สามารถขออนุมัติจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้โดยคนในชุมชนเอง ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนสามารถพึ่งตัวเองได้ในกระบวนการทำวิจัยของชุมชน และสามารถขยายผลการสื่อสารในชุมชนของตนเองให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการ ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้ 1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพื้นที่เฉพาะเพื่อหาแนวทางการสื่อสารระหว่างชุมชนในวงแคบ หากการวิจัยครั้งต่อไป สามารถยกระดับการศึกษาถึงการสร้างเครือข่ายในวงกว้างระดับเพื่อขยายผลการลด ละ เลิก การใช้สารเคมีได้ จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นเพื่อการลด ละ เลิกสารเคมีการเกษตรได้มากขึ้น 2) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะมิติการสื่อสาร หากมีการวิจัยเกี่ยวกับมิติทางเศรษฐศาสตร์ มิติทางพัฒนาชุมชน และมิติทางสาธารณสุขจะเป็นการทำให้มองเห็นภาพรวมทั้งด้านความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และค่าใช้จ่ายทางสุขภาพ ที่เกิดจากสารเคมีการเกษตรรวมกันได้มากมาย 3) การวิจัยที่จะเป็นประโยชน์และเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรให้หลุดพ้นจากวัฏจักรการใช้สารเคมีการเกษตรได้อย่างยั่งยืนและเห็นผลเร็ว คือ การวิจัยที่สามารถคัดค้นสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น สารอินทรีย์แบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ทดแทนสารเคมี เพื่อนำมาทดแทนสารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชได้

เอกสารอ้างอิง

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค. (2563). การดำเนินงานเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับแรงงานนอกระบบ ประจำปี 2563. เรียกใช้เมื่อ 22 มิถุนายน 2564 จาก http://envocc.ddc.moph.go.th/uploads/galleries3/202105/pdf/20210507_02.pdf

- เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช Thai-PAN. (2564). ปริมาณการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของไทยอยู่อันดับไหนของโลก. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2564 จาก <https://thaipan.org/highlights/2426>
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย. (2561). สสจ พบคนเมืองเลยมีสารเคมีในเลือดมากเกินไป สูงถึง 35 เปอร์เซ็นต์. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1142193
- Bureau of Plant and Agricultural Materials Control. (2020). Summary of Hazardous Substances of 2020. Retrieved November 28, 2021, from https://www.doa.go.th/ard/?page_id=386
- Department of Disease Control. (2012). Annual performance report 2012. Nontaburi: Ministry of Public Health.
- Dutta, A. (2016). C3 A Model of Community Communication. Retrieved January 26, 2016, from <https://www.slideshare.net/ankurandutta/c3-a-model-of-community-communication>
- Fernández, L. (2019). GMP-Compliant Manufacturing of NKG2D CAR Memory T Cells Using CliniMACS Prodigy. *Frontiers in Immunology Journal*, 10(2), 1-12.
- Kaewthep, K. (2008). Basic knowledge management on "Community Communication". Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Koch, T. & Kralik, D. (2006). *Participatory Action Research in Health Care*. London: Wiley-Blackwell.
- MacDonald, C. (2012). Understanding Participatory Action Research: A Qualitative Research Methodology Option. *Canadian Journal of Action Research*, 13(2), 34-50.
- Mahmood, I. et al. (2016). Effects of Pesticides on Environment. In Hakeem, K., Akhtar, M. and Abdullah, S. (Eds.). *Plant, Soil and Microbes* (pp. 256-269). Springer, Cham: Springer Nature.
- Marshall, C. & Rossman, G. (2016). *Designing Qualitative Research*. (6th Edition). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Minkler, M. (2012). *Community-Based Participatory Research: A Strategy for Building Healthy Communities and Promoting Health Through Policy Change*. Carlifonia: PolicyLink.

- Phuangsomjit, C. (2014). Participatory Action Research on Research in Educational Administration. (Book 2 (Unit 6-10); 3rd edition). Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Reason, P. & Bradbury, H. (2008). The Sage Handbook of Action Research. London: Sage Publications.
- Sabarwal, A. et al. (2018). Environmental Toxicology and Pharmacology. Environ Toxicol Pharmacol, 63(2018), 103-114.
- UNHCR: The United Nations High Commissioner for Refugees. (2016). Communicating with Communities. Retrieved December 26, 2016, from <https://www.unhcr.org/innovation/communicating-with-communities/>
- Worldometers. (2017). Pesticides-by-country. Retrieved November 21, 2018, from <https://www.worldometers.info/food-agriculture/pesticides-by-country/>

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*

CAUSAL FACTORS INFLUENCING SUBJECT RESEARCH LEARNING ACHIEVEMENT OF PRE-SERVICE OF SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

วนิดา หอมจันทร์

Wanida Homjan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surin Rajabhat University, Thailand

สุชาติ หอมจันทร์

Suchart Homjan

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Buriram Rajabhat University, Thailand

วัชรารณ เรืองสิทธิ์

Watcharaporn Ruangsit

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surin Rajabhat University, Thailand

E-mail: wnda700@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงปริมาณ ประชากรคือนักศึกษาครู ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 และ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,582 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 204 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม มีตัวแปรเชิงสาเหตุ จำนวน 5 ตัว ได้แก่ คุณภาพของการสอน การรับรู้การใช้เทคโนโลยี เจตคติต่อวิชาวิจัย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตั้งใจเรียน ส่วนตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL 8.80 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัย คือ ความตั้งใจเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยที่มี

* Received 15 May 2022; Revised 28 May 2022; Accepted 30 May 2022

อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัย ได้แก่ เจตคติต่อวิชาวิจัย คุณภาพของการสอน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลเท่ากับ 0.87, 0.54 และ 0.96 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ การรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 0.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรเชิงสาเหตุทั้งหมดรวมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัย ได้ร้อยละ 84.00

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ปัจจัย, นักศึกษาคู

Abstract

The objectives of this research article were to examine the causal factors influencing the subject research learning achievement of pre-service at Surin Rajabhat University. A quantitative research methodology was used in this research. The population of pre-service. Bachelor's degree, regular semester, 3rd and 4th year, Surin Rajabhat University, the academic year 2021, 1,582 people. The samples consisted of 204 pre-service of Surin Rajabhat University, which were selected by cluster sampling. Five causal variables include the quality of teaching, awareness of the use of technology, attitudes towards research subjects, motivation for achievement, and willingness to study. The dependent variable was the achievement of research subjects, semester 1, the academic year 2021. The research instruments were the 5 rating scale questionnaires. Percentage, average, and standard deviation were statistics used to perform analysis. Path analysis using the prepackaged program LISREL 8.80. The research result found that The factors that directly influenced the achievement of research subjects were the willingness to study, which had an influence value of 0.26 with statistical significance at the .05 level. Factors that directly and indirectly influence research achievement include attitudes towards research subjects, quality of teaching, and motivation for achievement, which had influence value of 0.87, 0.54 and 0.96 respectively, and factors that indirectly influence academic achievement was awareness of the use of technology which had influence value of 0.30 with statistical significance at the .05 level. All causal factors could explain the variance of subject research learning achievement at 84.00%.

Keywords: Achievement, Factors, Pre-Service

บทนำ

การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพและประสิทธิภาพของครู ดังนั้นผู้ที่เข้ามาศึกษาวิชาชีพครูจึงสมควรให้ได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาของหลักสูตรวิชาชีพครูจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนักเรียน โรงเรียน และความรู้พื้นฐานในการสอนซึ่งถูกกำหนดลงในลักษณะของสาขาครุศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการและนอกประจำการให้มีความรู้และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ เมื่อพิจารณาจากหลักสูตรการผลิตครูในปัจจุบัน โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู และวิชาที่เป็นเนื้อหาสาระของความรู้ ส่วนหนึ่งประกอบไปด้วยรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัยซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่มีเนื้อหาสาระความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน และผู้เรียนต้องมีสมรรถนะในการเลือกใช้ผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้ (ประกาศคณะกรรมการคุรุสภาเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู, 2563)

ดังนั้น ในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ นักศึกษาครูต้องมีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต การพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความสามารถในการเป็นครุนักวิจัยในชั้นเรียน เป็นมโนทัศน์สำคัญที่จะทำให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการสอนและการเป็นครูที่ดี ช่วยเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูในอนาคตได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการเป็นครู สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการสอนได้ (จุฑามาศ ศรีจำนงค์, 2561) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การผลิตครูของประเทศที่ประสบความสำเร็จระดับนานาชาติที่ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกและพัฒนาครูที่เลี้ยงให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิธีวิทยาการสอน และการวิจัย (อภิภา ปรัชญพทุทธิ, 2560)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นที่จัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูมาอย่างต่อเนื่อง มุ่งผลิตและพัฒนา นักศึกษาครูให้มีความรู้ตาม มาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งมีคุณลักษณะของบัณฑิตวิชาชีพครูที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน เกี่ยวข้องกับวิชาชีพทางการศึกษาในกลุ่มวิชาชีพครูและวิจัยประจำสาขาในกลุ่มวิชาเอก โดยได้จัดทำการสอนในรายวิชาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อำนาจการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์นั้น ประกอบด้วยหลายคณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และคณะเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งจะได้เห็นได้

ว่านักศึกษาที่เรียนรายวิชานี้มาจากหลายหลายคณะจึงมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากทั้งในด้านความรู้และความสามารถจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจากผลการศึกษาพบว่านักศึกษาเรียนจบคอร์สในรายวิชานี้แล้วยังไม่สามารถทำวิจัยได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือทำได้ไม่ดีพอ ยังขาดความเข้าใจในกระบวนการวิจัย (พิมพ์ปวิณ์ สุวรรณโณ และปราณี หล้าเบญจ, 2562) โดยภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น มีการเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมการทำวิจัยซึ่งจะแยกส่วนจากกัน นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้สึกรว่ารายวิชานี้เป็นวิชาที่ยากต่อการทำความเข้าใจ มีกระบวนการทำวิจัยที่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้ เช่น นักศึกษาไม่สามารถดำเนินงานตามแผนการดำเนินการวิจัยจึงส่งผลทำให้การส่งรายงานการวิจัยล่าช้ากว่ากำหนดและได้ผลการเรียนเกรด C⁺ และ C เป็นส่วนใหญ่ และนักศึกษบางคนมีโอกาสได้เกรด D⁺ และ D ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL 8.30) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงสาเหตุของทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นหรือยืนยันว่าทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ (पुलวงศ์สุขสว่าง, 2560) วิธีการวิเคราะห์เช่นนี้สามารถแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม จะทำให้ได้ปัจจัยที่สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและนำมาพัฒนาปรับปรุงในการผลิตนักศึกษาครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยเสนอขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาครูระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 และ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่และรายวิชาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,582 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 204 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของแฮร์และคณะ (Hair, J. et al.) อย่างน้อย 10 - 12 ตัวอย่างต่อ 1 พารามิเตอร์ (Hair, J. F. et al., 2010)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัด/สอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัย เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ แบบสอบถามคุณภาพของการสอน แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิจัย แบบวัดความตั้งใจเรียน และแบบวัดการรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม/แบบวัด ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถาม/แบบวัด ตามรูปแบบวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ โดยสร้างแบบสอบถามคุณภาพการสอน จำนวน 15 ข้อ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 15 ข้อ แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิจัย จำนวน 15 ข้อ แบบวัดความตั้งใจเรียน จำนวน 15 ข้อ และแบบวัดการรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 15 ข้อ แล้วนำแบบสอบถาม/แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ด้านวิจัย และด้านวัดผลการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ว่าข้อคำถามแต่ละข้อสร้างได้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือไม่ พิจารณาเฉพาะค่า IOC > .50 ขึ้นไป นำแบบวัดที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ได้ข้อที่เข้าเกณฑ์ คือข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยคัดเลือกไว้จำนวนตามต้องการ ชุดละจำนวน 10 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .76 - .89 แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หาค่าความสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรทั้งหมด ทำให้ได้เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุตามรูปแบบตามสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม โปรแกรมลิสเรล 8.30 (LISREL 8.30) ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีไลค์ลิฮูดสูงสุด (Masimum Likelihood Estimate : ML) ใช้ค่าสถิติวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Measures) เป็นค่าสถิติที่ตรวจสอบความตรงในภาพรวมทั้งหมดของโมเดล ค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 5 ประเภท (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้แก่ 1) ค่าสถิติไค์-สแควร์ (Chi-square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานว่าง

ฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าเป็นศูนย์หรือไม่ ถ้าค่าไคว-สแควร์มีค่าเข้าใกล้ศูนย์หรือเท่ากับจำนวนองศาอิสระ (Degree of Freedom) มาก แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) ดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 ดัชนี GFI มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดัชนี AGFI นี้มีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษส่วน (Root Mean squared Residual : RMR) ดัชนี RMR เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของค่าดัชนี RMR ยิ่งเข้าใกล้ 0 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 5) เศษเหลือหรือค่าความคลาดเคลื่อน (Residual) ประกอบด้วย 5.1) เมตริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเปรียบเทียบความกลมกลืนของโมเดล (Fitted Residuals Matrix) เมตริกซ์ระหว่างผลต่างของเมตริกซ์ S และ $\Sigma\theta$ ซึ่งจะมีทั้งความคลาดเคลื่อนในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปแบบมาตรฐานซึ่งค่านี้ไม่ควรมีค่าเกิน 2.00 ถ้าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล หากค่ายังเกิน 2.00 ต้องทำการปรับโมเดลใหม่ 5.2) คิวพล็อต (Q-plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ (Normal Quartiles) ถ้าได้กราฟที่มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 6) ค่ารากกำลังสองความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) มีค่าเท่ากับ .05 แสดงว่าโมเดลกลมกลืนมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ถ้าค่าที่ได้สูงขึ้นถึง .08 แสดงว่าเกิดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าประชากร

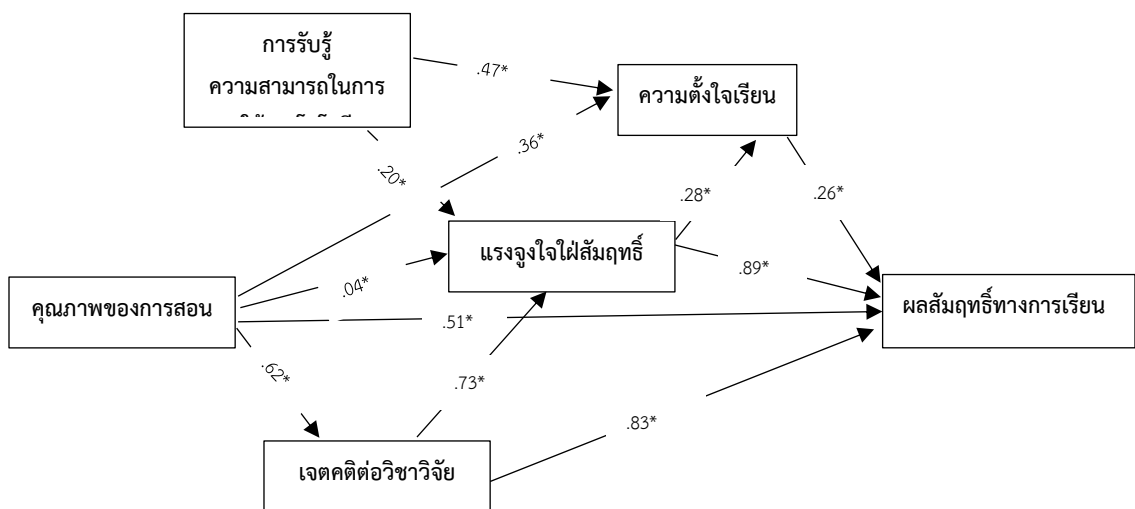
ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนมาตรฐานอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปร แสดงดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนมาตรฐานผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปร

ตัวแปรเชิงสาเหตุ	ตัวแปรผล											
	เจตคติต่อวิชาวิจัย			แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์			ความตั้งใจเรียน			ผลสัมฤทธิ์		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
- คุณภาพของการสอน	0.62		0.62	0.04	.45	0.49	0.36	0.01	0.37	0.51	0.03	0.54
- การรับรู้การใช้เทคโนโลยี				0.20		0.20	0.47		0.47		0.30	0.30
- เจตคติต่อวิชาวิจัย				0.73		0.73				0.83	0.04	0.87
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์							0.28		0.28	0.89	0.07	0.96
- ความตั้งใจเรียน										0.26		0.26
R^2		0.39			0.64			0.66			0.84	

ภาพที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐานของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

จากตารางที่ 1 และภาพที่ 1 สรุปค่าอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ หลังปรับโมเดลในรูปค่าคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

ปัจจัยด้านคุณภาพของการสอน มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความตั้งใจเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อวิชาวิจัย โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .51 .36 .04 และ .62 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และตัวแปรความตั้งใจเรียน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .01 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตั้งใจเรียน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .20 และ .47 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และตัวแปรความตั้งใจเรียน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เจตคติต่อวิชาวิจัย มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .83 และ .73 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .04 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความตั้งใจเรียน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .89 และ .28 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรความตั้งใจเรียน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .07 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความตั้งใจเรียน มีค่าอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .26 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้แก่ ความตั้งใจเรียน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังจะเห็นได้จากนักศึกษาที่มีความตั้งใจเรียน สนใจเรียน จะมีความมุ่งมั่น ความเอาใจใส่ต่อการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่สนใจจากแหล่งเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น ห้องสมุดหรือเว็บไซต์ต่าง ๆ นักศึกษาที่มีความตั้งใจเรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงมีสติอยู่เสมอและยังมีการวางแผนล่วงหน้า

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษา เช่น Anastasi, A. ที่ว่า ความตั้งใจเรียนเป็นความสนใจและเอาใจใส่อย่างจดจ่อต่อการเรียน การทำแบบฝึกหัด การหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ความตั้งใจเรียนเป็นแรงผลักดัน ให้ผู้เรียนพยายามประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน เพื่อบรรลุเป้าหมาย คือ ความรู้ ความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Anastasi, A., 1970) ตามที่งานวิจัย สุชาติ หอมจันทร์ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ความตั้งใจเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยการศึกษา (สุชาติ หอมจันทร์ และคณะ, 2561)

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้แก่

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยแสดงว่าผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงย่อมมีความปรารถนาที่จะเรียนให้รอบรู้ต้องการเรียนให้เก่งกว่าคนอื่น มีความมานะในการเรียน มีความรับผิดชอบที่จะทำกิจกรรมใดๆ ให้บรรลุเป้าหมาย โดยไม่คิดย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยสูงด้วยสาเหตุเพราะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะนิสัยของบุคคลที่เรียนวิชาวิจัย นอกจากนี้แล้วผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะรู้ว่าเมื่อตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปแล้วจะเกิดผลอย่างไรตามมาสามารถคาดการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าได้จากการกระทำของตนเองจึงทำให้บุคคลกลุ่มนี้ พยายามทำปัจจุบันให้ดีที่สุดด้วยคุณลักษณะเหล่านี้ย่อมจะทำให้ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงส่งผลให้เป็นผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยสูงตามไปด้วยเช่นกันผลการวิจัยนี้สอดคล้องทฤษฎีของ McClelland, D. C. ที่กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงต้องมีความกระตือรือร้นในการกระทำสิ่งใหม่ ๆ ทำงานที่ท้าทายความสามารถของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองพยายามทำงานเพื่อให้บรรลุมาตรฐานของตนเองด้วยมั่นใจสามารถตัดสินใจและติดตามผลการตัดสินใจของตนเองทำงานเป็นระบบสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ (McClelland, D. C., 1953) นอกจากนี้จากการศึกษาของ ทิพวัลย์ เรื่องเดชสิริพงศ์ และภักดีวิภา สมเพ็ง ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ทิพวัลย์ เรื่องเดชสิริพงศ์, 2561); (ภักดีวิภา สมเพ็ง, 2558)

2.2 เจตคติต่อวิชาวิจัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัย แสดงว่า ผู้เรียนที่มีเจตคติทางบวกต่อวิชาวิจัยก็จะทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยสูงตามไปด้วย นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาวิจัยย่อมรู้สึกว่าการเรียนมีความสำคัญและตั้งใจเรียน เห็นประโยชน์ เห็นคุณค่า รู้ว่าตนเองมี จุดแข็ง จุดอ่อนตรงไหนและควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร พร้อมทั้งเล็งเห็นความสามารถของตนเอง

ในการเรียนในรายวิชาวิจัย แต่ในทางตรงกันข้ามนักศึกษาที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาวิจัย เห็นว่าวิชาวิจัยเป็นวิชาที่ยาก รู้สึกเบื่อเมื่อถึงชั่วโมงและไม่พยายามทำ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ตามที่ ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ ที่กล่าวว่า เจตคติทางการเรียนเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อฝังใจของคนเราที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินคนเหตุการณ์ในสังคม เรามักเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั่น และมีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้นเจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก (ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์, 2546) นอกจากนี้งานวิจัยของ ปัญญา ชูช่วย ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า เจตคติมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญา ชูช่วย, 2551)

2.3 คุณภาพของการสอน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัย แสดงว่า อาจารย์ที่มีคุณภาพการสอนที่ดีจะส่งผลให้ห้องเรียนที่สอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย กล่าวคือ อาจารย์ที่มีความสามารถในการนำเสนอบทเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจทำให้เกิดการอยากเรียนรู้ อาจารย์ที่มีความสามารถในการให้สิ่งเสริมแรงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งอาจารย์ที่มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามเหมาะสมย่อมจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของห้องเรียนนั้นสูงด้วยเช่นกัน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบลูม (Bloom, B. S.) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอนไว้ว่าคุณภาพการสอนเป็นการสอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญที่อำนวยให้คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูง (Bloom, B. S., 1976) นอกจากนี้ วัฒนาพร ระงับทุกข์ กล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ ปรับปรุงตนเอง แก้ปัญหาและค้นพบความรู้ พร้อมทั้งช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้ได้รับความสำเร็จ ดังนั้น ครูจึงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น คุณภาพการสอนจึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2542) ตามที่ผลการวิจัยของ ปัญญา ชูช่วย; สุชาติ หอมจันทร์ และคณะ ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คุณภาพของการสอนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญา ชูช่วย, 2551); (สุชาติ หอมจันทร์ และคณะ, 2561)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ดี มีแนวโน้มที่จะมีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดีด้วย

จึงเป็นสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาในด้านความรู้สึกที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โปรแกรมสำเร็จรูปบนวินโดวส์ และการใช้ระบบเครือข่าย คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลการติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับงานการศึกษาของนักศึกษา ตามที่ Chu, A. Z-C. & Chu, R. J-C. ที่กล่าวว่า การทำความเข้าใจในเทคโนโลยีและการตัดสินใจที่จะยอมรับเทคโนโลยีแล้วนำเทคโนโลยีมาใช้ในการชีวิตประจำวัน คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ความตั้งใจที่จะใช้ (Intention to Use) การรับรู้ถึงความเสี่ยง (Perceived Risk) ทศนคติที่มีต่อการใช้ (Attitude toward Using) และการนำมาใช้งานจริง (Actual Use) (Chu, A. Z-C. & Chu, R. J-C., 2011)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของการสอน มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความตั้งใจเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อวิชาวิจัย และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และตัวแปรความตั้งใจเรียน ปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตั้งใจเรียน และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และตัวแปรความตั้งใจเรียน ตัวแปรเจตคติต่อวิชาวิจัย มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความตั้งใจและยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านตัวแปรความตั้งใจเรียน และตัวแปรความตั้งใจเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน องค์ความรู้จากผลการวิจัยทำให้พบว่าคุณภาพของการสอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผ่านตัวแปรต่าง ๆ หลายตัวแปร ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัย ควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับวิธีการสอนหรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังนักศึกษา จัดทำสื่อการสอนไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเอกสารประกอบการสอน หรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงการวัดผลประเมินผลนักศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ตัวแปรเจตคติต่อวิชาวิจัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดูได้จากค่าอิทธิพลทางตรงที่มีค่าสูง ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัย ควรให้ความสำคัญในการสร้าง ปลุกฝัง และส่งเสริมให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อรายวิชาวิจัย ความตั้งใจเรียนเป็นอีกตัวแปรที่มีความสำคัญเนื่องจากมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเป็นผลมาจากหลาย ๆ ตัวแปรที่ส่งผลต่อไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น อาจารย์

ผู้สอนวิชาวิจัยควรเอาในใส่ต่อการเรียนของนักศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อม ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีส่วนทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัยควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นในการเรียน รวมถึงการเรียนรายวิชาวิจัยมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน ตั้งแต่เริ่มแรกไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสืบค้นงานวิจัย การทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง การจัดพิมพ์เอกสารงานวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำรายงานและการนำเสนอผลการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คือ ความตั้งใจเรียน มีค่าอิทธิพลเท่ากับ .26 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมได้แก่ เจตคติต่อวิชาวิจัย คุณภาพของการสอน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ .87, .54 และ .96 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ การรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ .30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิจัยของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด ดังนั้น อาจารย์ผู้สอน หรือกลุ่มวิชาที่รับผิดชอบควรสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษา ชี้แนะแนวทาง กระตุ้นการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ศึกษา รวมทั้งอาจารย์จะต้องมีวิธีการสอนที่สร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนให้กับนักศึกษา โดยให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการเรียนวิชาวิจัยและประโยชน์จากการทำวิจัยโดยแทรกในห้องเรียนขณะทำการสอนหรือนอกห้องเรียนขณะให้คำปรึกษา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงเช่นเดียวกัน สำหรับข้อเสนอแนะในครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น รูปแบบการเรียนออนไลน์ ความฉลาดทางอารมณ์ หรือตัวแปรทางจิตวิทยาใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

จุฑามาศ ศรีจำนงค์. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(2), 31-42.

- ทิพวัลย์ เรื่องเดชสิริพงศ์. (2561). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสม์เรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภาเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู. (2563). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137 ตอนที่ 109 ง หน้า 10 (7 พฤษภาคม).
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปัญญา ชูช่วย. (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิมพ์วิมล สุวรรณโณ และปราณี หล้าเบญจสะ. (2562). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 14(1), 1-10.
- พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2560). โมเดลสมการโครงสร้าง. ชลบุรี: เอ.พี. บลูปรีนท์.
- ภักดีวิภา สมเพ็ง. (2558). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธา เขต 1. วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี, 4(2), 31-43.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: เลิฟแอนด์เลิฟเพรส.
- สุชาติ หอมจันทร์ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิต, 18(1), 93-102.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2560). การพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับยุค 4.0. วารสารร่วมพฤษภูมิมหาวิทยาลัยเกริก, 35(3), 114-136.
- Anastasi, A. (1970). Psychological Testing. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Bloom, B. S. (1976). Human Characteristics and School Learning. New York: McGraw z Hill Book.
- Chu, A. Z-C. & Chu, R. J-C. (2011). The intranet's role in newcomer socialization in hotel industry in Taiwan-technology acceptance model analysis [Electronics version]. The International Journal of Human Resource Management, 22(5), 1163-1179.

- Hair, J. F. et al. (2010). Multivariate data analysis: A global perspectives. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, International.
- McClelland, D. C. (1953). Human Motivation. New York: Cambridge University Press.

การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน
ด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม*
HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT TO INCREASE THE CAPACITY OF
COMMUNITY ENTERPRISE WITH CULTURAL CAPITAL AFTER NEW
NORMAL OF SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

ภวิณธ์นา เจริญบุญ

Pawintana Charoenboon

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี

Mahidol University Kanchanaburi Campus, Thailand

สุวิตา พฤทธาภรณ์

Suwita Prugsarporn

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: pawintana.cha@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ ทุนวัฒนธรรม หลังวิถีใหม่และความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของ วิสาหกิจชุมชนผ่านด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อตรวจสอบความ กลมกลืนของโมเดลการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนผ่านด้วย ทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 353 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา ตามสัดส่วนจำนวนสมาชิกของวิสาหกิจ ชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 12 ตัวแปร ประกอบด้วยปัจจัยทางด้าน ทุนทางกายภาพ ทุนสินทรัพย์ทางการเงิน ทุนภูมิปัญญา วัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ ปัจจัยภายในองค์กร ภายนอก องค์กร วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ การมีต้นทุนที่ต่ำ การสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม การสร้างความแตกต่างด้านการตลาด และการสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ โดยมีค่า น้ำหนักขององค์ประกอบตั้งแต่ .44 - .84 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* Received 14 May 2022; Revised 31 May 2022; Accepted 31 May 2022

เมื่อตรวจสอบความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความกลมกลืนพบว่า $\chi^2 = 54.267$, $df = 44.00$, $p\text{-value} = .138$, $\chi^2/df = 1.233$, $CFI = .985$, $RMSEA = .056$, $NFI = .926$, $IFI = .985$ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อีกทั้งค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรในภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .010 ถึง .536 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรที่มีอิทธิต่อการพัฒนาทุนมนุษย์

คำสำคัญ: การพัฒนาทุนมนุษย์, วิสาหกิจชุมชน, องค์กรประกอบเชิงยั่งยืน, ความสามารถทางการแข่งขัน

Abstract

The objectives of this research article were to study the level of human capital development. Cultural capital after new ways and abilities of community enterprise entrepreneurs in Samut Songkhram Province. To analyze the affirmative elements of human capital development to increase the capacity of community enterprises through the new post-cultural capital of Samut Songkhram Province and to examine the harmony of the human capital development model to increase the capacity of community enterprises through the new post-cultural capital of Samut Songkhram Province. It is a quantitative research. The total of 353 sampling was quota sampling in proportion to the number of members in each district in Samut Songkhram Province. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and confirmatory factor analysis. The result found that all 12 variables significant consist of physical capital, financial asset capital, folk wisdom capital, human capital, human capital development needs, organizational internal factors and external factors, human capital development methods, cost management, differentiation in innovation, differentiation in marketing and differentiation in quality. The component weights ranging .44 - .84, with statistical significance at the .05 level. It was found that the model was consistent with the empirical data. Goodness of fit measures were found to be Chi-square: $\chi^2 = 54.267$, $df = 44.00$, $p\text{-value} = .138$, $\chi^2/df = 1.233$, $CFI = .985$, $RMSEA = .056$, $NFI = .926$, $IFI = .985$. The correlation of the variables overall was statistically significant, ranging .010 - .536. This shows that such variables are variables that influence human capital development.

Keywords: Human Capital Development, Cultural Capital, Confirmatory Factor Analysis, Community Enterprise

บทนำ

ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเนื่องจากเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนด กระบวนทัศน์และทิศทางการพัฒนา อุตสาหกรรมทั้งในภาพรวม และย่อย ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก โดยในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่เกิดขึ้น ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องปรับตัวและเพิ่มศักยภาพของธุรกิจเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม อาทิ การเปลี่ยนรูปแบบสินค้า การเปลี่ยนแปลงโมเดลธุรกิจ และการย้ายฐานการผลิต (ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2564) นอกจากนี้ ยังต้องสร้างความสมดุล และความเกื้อหนุนของการพัฒนาด้านทุนมนุษย์ อันจะนำมาซึ่งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมไทยได้อย่างยั่งยืน (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2564)

โดยการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย โดยแนวทางในการพัฒนาประการหนึ่งคือส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) โดยเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นในกระบวนการพัฒนา รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและรองรับการเติบโตตามศักยภาพของพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพและความโดดเด่นหลากหลายประการเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ เนื่องจากมีพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Location) มีทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร เอื้อต่อภาคการท่องเที่ยว ภาคการลงทุนและภาคการส่งออก อีกทั้งยังเต็มไปด้วยทุนทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม, 2557) โดยในจังหวัดมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งประเภทผลิตและบริการจำนวน 204 แห่ง ซึ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชนที่มีจำนวนสูงสุดเป็นอันดับแรกคือประเภทแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารมีจำนวน 67 แห่ง รองลงมาคือการผลิตพืช 20 แห่ง และกลุ่มผลิตสินค้าอื่น ๆ จำนวน 14 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) แต่ประสบปัญหาว่า การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนยังขาดความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการดำเนินงาน โดยในด้านทุนมนุษย์ พบว่าผู้ประกอบการด้านการเกษตรและบริการขาดความรู้ที่จำเป็น อาทิ การเพิ่มผลผลิต

การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ภาษาต่างประเทศ เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม, 2560) จึงส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจขาดความสามารถทางการแข่งขันในระยะยาว จังหวัดสมุทรสงครามจึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดระหว่างปี 2561 - 2565 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัย และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแก่ผู้ประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2561) ด้วยกลยุทธ์ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม, 2560) อันประกอบด้วยดัชนีชี้วัดใน 4 มิติ คือปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม และปัจจัยด้านทุนทรัพยากรมนุษย์ (Seimiene, E. & Kamarauskaitė, E., 2014); (วรารณณ์ เชื้ออินทร์, 2555); (ฐาปณี เลขาพันธ์, 2558); (ณัชชภัทร พานิช, 2560); (พิชชา บัวแย้ม และคณะ, 2560)

การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ เสริมสร้างความเข้มแข็ง ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม รวมถึงเป็นกรณีศึกษาขยายผลจากชุมชนต้นแบบให้มีการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น ๆ สร้างโอกาสทางการแข่งขันในระดับชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ ทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่และความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนผ่านด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนผ่านด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ทั้งนี้เป็นการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 2,995 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 353 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกในแต่ละอำเภอใน จังหวัดสมุทรสงคราม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	จำนวน สมาชิก	สัดส่วนต่อจำนวนสมาชิก	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
		ทั้งหมดในจังหวัดสมุทรสงคราม	
เมืองสมุทรสงคราม	825	ร้อยละ 27.5	97
บางคนที	991	ร้อยละ 33	117
อัมพวา	1,179	ร้อยละ 39.5	139
รวม	2,995	100.00	353

ด้านพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภอบางคนที และ อำเภออัมพวา

ผู้วิจัยจึงคุณลักษณะและสังเคราะห์องค์ประกอบทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ โดยพิจารณาจากแนวคิดของ Kaewthep, K. & Hinwiman, S.; วราภรณ์ เชื้ออินทร์; ฐาปนี เลขาพันธ์; ฌัชชภัทร พานิช และ พิชชา บัวแย้มและคณะ เป็นหลัก จำแนก 4 องค์ประกอบ คือ ทุนทางกายภาพ (Physical capital) ทุนสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial capital) ทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม (Folk wisdom capital) และด้านทุนทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital) (Kaewthep, K. & Hinwiman, S., 2008); (วราภรณ์ เชื้ออินทร์, 2555); (ฐาปนี เลขาพันธ์, 2558); (ฌัชชภัทร พานิช, 2560); (พิชชา บัวแย้ม และคณะ, 2560)

ตารางที่ 2 สรุปคุณลักษณะและสังเคราะห์องค์ประกอบทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่

ที่	ตัวแปร	นักวิชาการ					รวมนักวิชาการ
		Seimiene, E. & Kamarauskaite, E.	วราภรณ์ เชื้ออินทร์	ฐาปนี เลขาทัน	ณัชภัทร พานิช	พิชชา บัวแย้มและคณะ	
1	ปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	5
2	ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน	✓	✓	✓	✓	✓	5
3	ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	5
4	ปัจจัยด้านทุนทรัพยากรมนุษย์	✓	✓	✓	✓	✓	5

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักวิชาการจำนวน 5 ท่านสรุปคุณลักษณะและสังเคราะห์องค์ประกอบทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ 4 ตัวแปร โดยคัดเลือก ตัวแปรที่มีความสอดคล้องของวิชาการตั้งแต่ 2 ท่านขึ้นไป ดังนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรออกเป็น 4 ตัวแปร ซึ่งให้ความหมายแต่ละตัวดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มีทั้งหมด 1 ตัวแปร คือ ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ ประกอบด้วยจำนวน 4 ตัวแปรได้แก่ 1) ปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ 2) ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน 3) ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม และ 4) ปัจจัยด้านทุนมนุษย์

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) มีทั้งหมด 1 ตัวแปร คือ ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์

ตารางที่ 3 สัญลักษณ์และชื่อตัวแปร

ชื่อตัวแปร	ชื่อปัจจัย	ชื่อตัวแปร	ชื่อปัจจัย
X	ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่	Y	ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์
Z	ความสามารถของวิสาหกิจชุมชน		
X1	ปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ	X2	ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน
X3	ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม	X4	ปัจจัยด้านทุนมนุษย์
Y1	ปัจจัยด้านความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์	Y2	ปัจจัยภายในองค์กร
Y3	ปัจจัยด้านภายนอกองค์กร	Y4	ปัจจัยด้านวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์
Z1	ปัจจัยด้านต้นทุนที่ต่ำ	Z2	ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม
Z3	ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านการตลาด	Z4	ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการวิสาหกิจชุมชน รวม 4 ข้อซึ่งเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ 2) ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน 3) ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม และ 4) ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ มีข้อคำถาม 4 องค์ประกอบ ๆ รวม 15 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ 2) ปัจจัยด้านภายในองค์กร 3) ปัจจัยด้านภายนอกองค์กร และ 4) ปัจจัยด้านวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ มีข้อคำถาม 4 องค์ประกอบ ๆ รวม 16 ข้อคำถาม

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของการปัจจัยความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านต้นทุนที่ต่ำ 2) ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม 3) ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านการตลาด 4) ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ มีข้อคำถาม 4 องค์ประกอบ ๆ รวม 20 ข้อคำถาม

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

โดยแบบสอบถามในตอนที่ 2 - 4 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งกำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จะใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้อง ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัดหรือประเด็นของการวิจัย (IOC) และความถูกต้องของภาษา เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพเครื่องมือ หลังจากได้หาคุณภาพของแบบสอบถามจากแบบประเมินผู้เชี่ยวชาญแล้วจะดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามฉบับนี้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยในครั้งนี้จำนวน 30 ตัวอย่าง และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลจากการ Try Out จะนำไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด เพื่อศึกษาถึงความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเป็นการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดตามวิธีของ Cronbach Alpha มีค่าเท่ากับ 0.907 ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95%

เกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การแปลความหมาย

ข้อคำถามแบบมาตราส่วน เพื่อสอบถามความคิดเห็นของตอนที่ 2 - 4 แบ่งการวัดเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับคะแนน 5 ระดับความคิดเห็นมากที่สุด 4 ระดับความคิดเห็น

มาก 3 ระดับความคิดเห็นปานกลาง 2 ระดับความคิดเห็นน้อย และ 1 ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นของตอนที่ 2 - 4 ทั้งในภาพรวมและรายองค์ประกอบ ดังนี้ (วิจิต อุ๋อัน, 2550) 4.21 - 5.00 ระดับมากที่สุด 3.41 - 4.20 ระดับมาก 2.61 - 3.40 ระดับปานกลาง 1.81 - 2.60 ระดับน้อย และ 1.00 - 1.80 ระดับน้อยที่สุด

วิธีการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกในแต่ละอำเภอในจังหวัดสมุทรสงครามที่กำหนดไว้ โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน - เดือนตุลาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

อธิบายลักษณะการกระจายตัวของข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา โดยนำเสนอรูปแบบ ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ประเมินค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS และวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Jöreskog, K. G. & Sörbom, D., 1999) ด้วยค่าสัดส่วนค่าสถิติไคสแควร์/ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (χ^2/df) หรือค่าซีเอ็มไอเอ็น/ดีเอฟ (CMIN/DF) น้อยกว่า 3 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair, et al., 2010), NFI >.95 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Jöreskog, K. G. & Sörbom, D., 1999), IFI >.95 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์, TLI >.90 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair, et al., 2006); (Hair, et al., 2010), GFI >.80 และ AGFI > .80 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair, et al., 2006); (Hair, et al., 2010) และ RMSEA < .08 แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Jöreskog, K. G. & Sörbom, D., 1999)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4 ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร

	X1	X2	X3	X4	Y1	Y2	Y3	Y4	Z1	Z2	Z3	Z4
X1	1											
X2	.513*	1										
X3	.436*	.202*	1									
X4	.402*	.405*	.434*	1								
Y1	.295*	.402*	.367*	.243*	1							
Y2	.352*	.197*	.308*	.241*	.536*	1						
Y3	.352*	.320*	.214*	.512*	.524*	.138*	1					
Y4	.298*	.364*	.401*	.196*	.403*	.138*	.160*	1				
Z1	.296*	.420*	.271*	.236*	.319*	.501*	.194*	.513*	1			
Z2	.235*	.321*	.280*	.242*	.215*	.210*	.153*	.314*	.209*	1		
Z3	.195*	.214*	.248*	.463*	.178*	.244*	.116*	.354*	.338*	.348*	1	
Z4	.202*	.015	.211*	.199*	.156*	.130*	.001	.132*	.160*	.161*	.191*	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรในภาพรวมเกือบทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .01 ถึง .536 โดยความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีค่าความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์สูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นตัวแปรที่มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเนื่องจากมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มสูงกว่าภายนอกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยของตัวแปรในกลุ่มอยู่ระหว่าง .116 ถึง .536

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประกอบด้วยข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 353 คน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้าน เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ดังนี้

1.1 ด้านเพศ พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.18 ที่เหลือได้แก่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.82

1.2 ด้านอายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ อายุระหว่าง 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.91 รองลงมาได้แก่ อายุระหว่าง 25 - 35 ปี คิดเป็น

ร้อยละ 22.73 อายุมากกว่า 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.18 ปี และน้อยกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.18

1.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.18 รองลงมาได้แก่ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 34.09 มัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 22.73 ที่เหลือได้แก่ ต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.00

1.4 ด้านประสบการณ์ พบว่า ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.45 รองลงมาได้แก่ ประสบการณ์อยู่ระหว่าง 11 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.18 ประสบการณ์มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.25 ประสบการณ์ระหว่าง 1 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.25 ที่เหลือได้แก่ ประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.87

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อมูลที่ได้ผู้ตอบแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ของลิเคิร์ท (Likert Scales) และแปลผลข้อมูลตามปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่	4.178	.392	
1. ปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ	4.156	.431	มาก
2. ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน	4.222	.323	มาก
3. ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม	4.277	.360	มากที่สุด
4. ปัจจัยด้านทุนมนุษย์	4.056	.451	มาก
ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์	4.104	.410	
1. ปัจจัยด้านความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์	4.093	.328	มาก
2. ปัจจัยด้านภายในองค์กร	3.920	.463	มาก
3. ปัจจัยด้านภายนอกองค์กร	4.136	.445	มาก
4. ปัจจัยด้านวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์	4.267	.401	มากที่สุด
ปัจจัยความสามารถของผู้ประกอบการ	4.058	.267	
1. ปัจจัยด้านต้นทุนที่ต่ำ	4.063	.418	มาก
2. ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม	4.023	.403	มาก
3. ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านการตลาด	4.236	.045	มาก
4. ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ	3.910	.201	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ มีค่าเฉลี่ย 4.178 รองลงมาคือ ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 4.104 และความสามารถของผู้ประกอบการมีค่าเฉลี่ย 4.058 เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า

ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ปัจจัยด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.277 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.104 ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 4.056 และปัจจัยด้านทุนทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.156 ตามลำดับ

ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ปัจจัยด้านวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 4.267 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านภายนอกองค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.136 ปัจจัยด้านความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 4.096 และปัจจัยด้านภายในองค์กร มีค่าเฉลี่ย 3.920 ตามลำดับ

ความสามารถของผู้ประกอบการของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ย 4.236 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านต้นทุนที่ต่ำ มีค่าเฉลี่ย 4.063 ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.023 และปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ 3.910 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันซึ่งเป็นเทคนิคการทดสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูล กับโมเดลที่กำหนดหรือเพื่อตรวจสอบโครงสร้างของโมเดลว่ามีความแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ โดยต้องมีทฤษฎีสนับสนุนในการกำหนดเงื่อนไขบังคับในการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะคงองค์ประกอบทั้งหมดไว้เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับทฤษฎี ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างกรณีที่มีทฤษฎีสนับสนุนที่ชัดเจน

โมเดลปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ (X)

ตารางที่ 6 สมการโครงสร้างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ (X) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรสังเกตได้ภายใน	ค่าน้ำหนัก	ค่าความคลาดเคลื่อน (SE)	ค่าสถิติ t	สัมประสิทธิ์ R ²
X1	1.00	.071	12.77	.744
X2	.906	.035	8.453	.623

ตัวแปรสังเกต ได้ภายใน	ค่าน้ำหนัก	ค่าความคลาด เคลื่อน (SE)	ค่าสถิติ t	สัมประสิทธิ์ R ²
X3	.934	.038	9.780	.689
X4	.499	.37	7.127	.172
$\chi^2 = .93$, df = 4, p = .393, GFI = .997, CFI = 1, RMR = .013, RMSEA = .0259, NFI = .977				

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ (X) พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = .93$, df = 4, p = .393) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI) มีค่าเท่ากับ 1 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .997 ค่ารากของค่าเฉลี่ย กำลังสองของความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (RMR) มีค่าเท่ากับ .013 ค่าความคลาดเคลื่อน ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .0259 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวบ่งชี้มีค่าเป็นบวกมีค่า ตั้งแต่ .49 ถึง 1.000 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านทุน ทางกายภาพ (X1) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 74 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทุนภูมิ ปัญญาวัฒนธรรม (X3) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 68

โมเดลปัจจัยทุนมนุษย์ (Y)

ตารางที่ 7 สมการโครงสร้างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยทุนปัจจัยทุน มนุษย์ (Y) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรสังเกต ได้ภายใน	ค่าน้ำหนัก	ค่าความคลาด เคลื่อน (SE)	ค่าสถิติ t	สัมประสิทธิ์ R ²
Y1	.648	.023	14.334	.582
Y2	.883	.024	9.270	.604
Y3	.811	.018	8.243	.603
Y4	.584	.017	5.631	.201
$\chi^2 = .183$, df = 4, p = .699, GFI = 1.000, CFI = 1.000, RMR = .004, RMSEA = .000, NFI = 1				

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยปัจจัยทุนมนุษย์ (Y) พบว่า มีความ สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์ อย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = .183$, df = 1, p = .669) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีวัดระดับ ความ กลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (RMR) มีค่าเท่ากับ .004 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่า เท่ากับ .000 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่า ค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบทุกตัวบ่งชี้มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ .58 ถึง .867 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ (Y4) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 20 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน (Y2) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 60

ตารางที่ 8 สมการโครงสร้างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยปัจจัยทุนมนุษย์ (Z) กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรสังเกต ได้ภายใน	ค่าน้ำหนัก	ค่าความคลาด เคลื่อน (SE)	ค่าสถิติ t	สัมประสิทธิ์ R ²
Z1	.948	.063	2.334	.652
Z2	.823	.034	4.370	.609
Z3	.681	.038	12.263	.643
Z4	.837	.038	6.641	.611

$\chi^2 = .125$, df = 1, p = .723, GFI = 1.000, CFI = 1.000, RMR = .002, RMSEA = .000, NFI = 1

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยปัจจัยทุนมนุษย์ (Z) พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = .125$, df = 1, p = .723) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีวัดระดับความ ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (RMR) มีค่าเท่ากับ .002 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .000 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ แสดงให้เห็นว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทุกตัวบ่งชี้มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ .681 ถึง .948 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านต้นทุนที่ต่ำ (Z1) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 65 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการสร้างความแตกต่างด้านคุณภาพ (Y4) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 61

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องโมเดลสมการของผู้ประกอบการของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

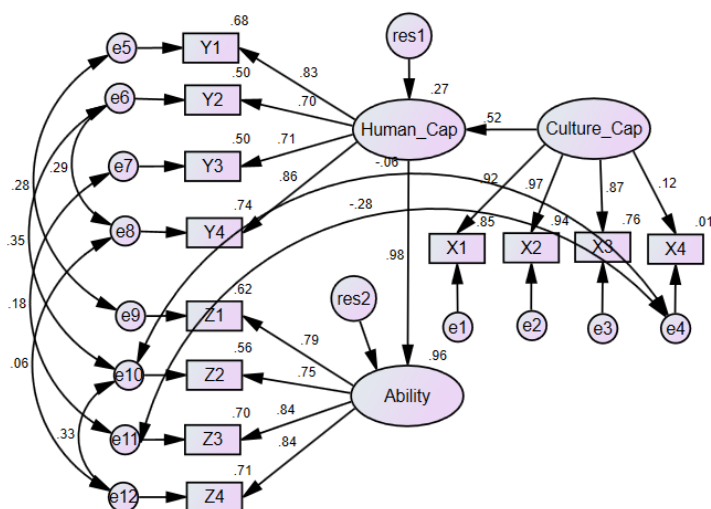
ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทุนมนุษย์ ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ และปัจจัยความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการที่พัฒนาขึ้นมีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เนื่องจากมีความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม (Overall model fit measure) ปัจจัยทุกตัวมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีสัดส่วนค่าสถิติ ไคสแควร์ /ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (χ^2/df) หรือค่าซีเอ็มไอเอ็น/ดีเอฟ (CMIN/DF) มีค่าเท่ากับ 1.233 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ น้อยกว่า 3 เมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือ

เท่ากับ .90 พบว่า ดัชนีทุกตัว ได้แก่ IFI = .985, NFI = .926, TLI = .977 และ CFI = .985 ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า .08 พบว่า RMSEA = .005 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 8 และรูปภาพที่ 5

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์หือทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างของผู้ประกอบการของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงครามที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การทดสอบความกลมกลืน	CMIN/df	IFI	NFI	TLI	CFI	RMSEA	P
เกณฑ์การตรวจสอบ	<3	>.95	>.90	>.90	>.90	<.08	>.5
ก่อนปรับโมเดล (Hypothesized Model)	3.186	.855	.901	.814	.855	.145	.02
หลังปรับโมเดล (Generating Model)	1.233	.985	.926	.977	.985	.05	.138

Chi-square = 54.267, Chi-square/df = 1.233, df=44, p = .138, CFI = .985, RMSEA = .056, NFI = .926, TLI = .977, IFI = .985

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทุนมนุษย์มีอิทธิพลต่อการเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยทุนมนุษย์ โดยมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .217 ต่อขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005 โดยมีความสัมพันธ์

ทางบวกซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Critical Ratio: C.R.) $C.R. = 4.761$ ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.96 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ต่อการเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ การเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงครามผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่โดยต้องผ่านตัวแปรคั่นกลางปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ (.007, 95% CI) แสดงว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (Full mediation) ระหว่างความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง อายุระหว่าง 36 - 45 ปี ด้านระดับการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี ความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ คณะผู้วิจัยจึงคุณลักษณะและสังเคราะห์องค์ประกอบทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ โดยพิจารณาจากแนวคิดของ Seimiene, E. & Kamarauskaite, E.; วราภรณ์ เชื้ออินทร์; ฐาปนี เลขาพันธ์; ณิชชภัทร พานิช และ พิชชา บัวแย้ม และคณะ เป็นหลัก จำแนก 4 องค์ประกอบ คือ ด้านทุนทางกายภาพ (Physical capital) ด้านทุนสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial capital) ด้านทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรม (Folk wisdom capital) และด้านทุนทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital) (Seimiene, E. & Kamarauskaite, E., 2014); (วราภรณ์ เชื้ออินทร์, 2555); (ฐาปนี เลขาพันธ์, 2558); (ณิชชภัทร พานิช, 2560); (พิชชา บัวแย้ม และคณะ, 2560) ยังพบเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฐาปนี เลขาพันธ์ ที่พบว่า กลุ่มเพาะปลูกสมุนไพรบ้านดงบังมีทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ 4 ประการ คือ ทุนทางกายภาพ ทุนสินทรัพย์ทางการเงิน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และ ทุนทรัพยากรมนุษย์ (ฐาปนี เลขาพันธ์, 2558) นอกจากนี้งานวิจัยของ ณิชชภัทร พานิช ที่พบว่า ยุทธศาสตร์การจัดการระบบสุขภาพชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดน่าน พบว่ามีปัจจัยด้านคน ทุน และความรู้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะนำไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางด้านสุขภาพในชุมชน โดยใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและภาคีเครือข่ายให้การสนับสนุน และความสามารถของผู้ประกอบการตามลำดับ (ณิชชภัทร พานิช, 2560) โดย Seimiene, E. & Kamarauskaite, E. ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้หนึ่งที่ริเริ่มนำแนวคิดเรื่องทุนประยุกต์ใช้ศึกษาวัฒนธรรม โดยพบว่า ทุนมนุษย์ (Human Capita) กล่าวคือ ทุนมนุษย์เป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และนำมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน สังคม (Seimiene, E. & Kamarauskaite, E., 2014) จากการศึกษาของ วราภรณ์ เชื้ออินทร์ ที่พบว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นกระบวนการพื้นฐานในการพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อให้ครอบคลุมและสมดุล จำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบทุกด้านของสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาพิจารณาแบบองค์รวมในแง่ของการมีส่วนร่วม (มีทุนมนุษย์ ปัจจัยของความสุข และฐานของการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ) (วราภรณ์ เชื้ออินทร์, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูล เพศของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.18 ด้านอายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ อายุระหว่าง 36 - 45 ปี ด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.18 ด้านประสบการณ์ พบว่า มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.45 ระดับความสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการประกอบปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่สูงสุดมีค่าเฉลี่ย 4.178 รองลงมาคือ ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ ค่าเฉลี่ย 4.104 และความสามารถของผู้ประกอบการมีค่าเฉลี่ย 4.058 ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรในภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .01 ถึง .536 ปัจจัยทุนมนุษย์ โดยมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .217 ต่อขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Critical Ratio: C.R.) C.R. = 4.761 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.96 การเพิ่มขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่ของจังหวัดสมุทรสงครามผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่โดยต้องผ่านตัวแปรคั่นกลางปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ (.007, 95% CI) แสดงว่า ปัจจัยการพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์แบบเต็มรูป (Full mediation) ระหว่างความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและปัจจัยทุนวัฒนธรรมหลังวิถีใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). วิสาหกิจชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 30 มิถุนายน 2564 จาก <https://smce.doae.go.th/smce1/index.php?result=5>

- _____. (2564). รายงานสรุปประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามพื้นที่. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id=17
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2564). แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555 - 2574. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2564 จาก www.efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/
- ณัชชภัทร พานิช. (2560). การสืบทอดวัฒนธรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อ: กรณีศึกษา ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐาปนี เลขาพันธ์. (2558). การจัดการความรู้ด้านสมุนไพร กรณีศึกษา กลุ่มสมุนไพรบ้านดงบัง ตำบลดงขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วี.อินเตอร์ พรินท์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชา บัวแย้ม และคณะ. (2560). การดำรงอยู่ของทุนทางสังคมในชุมชนลุ่มน้ำมูลตอนล่าง: กรณีศึกษาตำบลโพธิ์ศรี อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารศิลปการมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 664-681.
- วรารณ เชื้ออินทร์. (2555). แนวคิดการจัดการการศึกษาหลังปริญญาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ศรีนครินทร์เวชสาร, 27(1), 77-93.
- ศูนย์วิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2564). อุตสาหกรรมไทย: อยู่ตรงไหนและจะแข่งขันอย่างไรในเวทีโลก. เรียกใช้เมื่อ 30 มิถุนายน 2564 จาก <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/thailand-sectoral-potential-2021>
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2561). ความสามารถในการแข่งขันวิสาหกิจ. เรียกใช้เมื่อ 3 มีนาคม 2564 จาก http://www.oic.go.th/web2017/main_.html
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2564 จาก www.efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. (2557). แผนยุทธศาสตร์สมุทรสงครามรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2558 - 2560. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2564 จาก www.samutsongkhram.go.th
- _____. (2560). ข้อมูลจังหวัดสมุทรสงคราม. เรียกใช้เมื่อ 4 เมษายน 2564 จาก www.samutsongkhram.go.th

- Hair, et al. (2006). Multivariate data analysis. (Vol.6). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- _____. (2010). Multivariate data analysis. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1999). LISREL 8:User's Reference Guide. Skokie, Illinois: Scientific Software International.
- Kaewthep, K. & Hinwiman, S. (2008). The Concept of Economics Politics and Communication Studies. Bangkok: Pappim.
- Seimiene, E. & Kamarauskaite, E. (2014). Effect of Brand Elements on Brand Personality Perception. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 156(2014), 429-434.

สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ในพระพุทธศาสนา
ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย*
LEGAL STATUS OF BUDDHIST ADMINISTRATORS: CASE STUDY OF
BUDDHIST ADMINISTRATORS IN THAILAND

ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ

Prasert Limprasert

วรพจน์ ถนอมกุล

Worapote Thanomkul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: jadekamolgroup@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย 2) วิเคราะห์วิวัฒนาการทางด้านปฏิบัติและทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และ 3) เสนอแนวทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) พระภิกษุสงฆ์ 2) ข้าราชการ 3) นักกฎหมาย และ 4) นักศึกษาและประชาชนทั่วไป จำนวนทั้งสิ้น 100 รูป/คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมาย ได้แก่ 1.1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 1.2) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 1.3) พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2545 1.4) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพ.ศ. 2547 และ 1.5) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 2. วิวัฒนาการด้านปฏิบัติและด้านกฎหมายคือ หลักเกณฑ์สถานภาพในทางกฎหมายของพระสังฆาธิการมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมาย โดยครอบคลุมทุกส่วนในเขตปกครองของตนหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาสจะมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง เนื่องจากได้มีการมอบหมายเทียบกับข้าราชการฝ่ายราชอาณาจักร และ 3.

อุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่คือ ขาดความเข้าใจในหลักการและกฎระเบียบกฎหมาย และ บทบัญญัติไม่มีความชัดเจน ข้อเสนอแนะคือ ควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 37-39 และ 54 โดยเพิ่มสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการมีความ ชัดเจนและแนวทางปฏิบัติไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง

คำสำคัญ: สถานภาพทางกฎหมาย, พระสังฆาธิการ, พระพุทธศาสนา, ประเทศไทย

Abstract

The objective of this article were to: 1) study concept of legal theory from case study of Sangkhatikan (Buddhist administrators) in Buddhism Thailand, 2) analyze the evolution of practice and legal about Sangkhatikan admin and 3) suggest guidelines in respect to obstacles by the performance of Sangkhatikan official. This was a qualitative research that studies data from documents, in-depth interviews, and group discussions by selected specific sample of the key informants such as 1) monk 2) official 3) lawyer and 4) student and general public of total 100 monks/persons by analyzed content data and summarized overall. The research was found that: 1. New concept of legal theory such as 1.1) the Sangha Act. 2205 B.E 1.2) the Sangha Act. (No.2) 2535 B.E 1.3) Royal Decree 2545 B.E and 1.5) the Sangha Act. (No.3) 2560 B.E 2. The evolution of practice and legal were criteria for legal status of Sangkhatikan legal authority with the provisions of the legal by covering all parts in their own jurisdiction or in the temple, chief monk of an administrative division deputy, abbot deputy and abbot assistant who full authority according to position because it has been assigned compared to the Kingdom's officials and 3. Obstacles to the practical function should improve the Sangha Act. 2505 B.E Section 37-39 and 57 by adding clear legal status of Sangkhatikan and practice guidelines were not contrary to the laws of the country.

Keywords: Legal Status, Sangkhatikan, Buddhism, Thailand

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันนั้นกฎหมายมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคนในการดำรงชีวิต กฎและกติกาทางสังคมที่เกิดขึ้น จากการบัญญัติไว้เป็นตวับทกฎหมายนั้นได้วางกรอบไว้เพื่อให้ สังคมดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย หากแม้มีผู้ใดได้กล่าวอ้างว่าไม่รู้กฎหมายจึงไม่มี ความผิด การกล่าวอ้างเช่นนั้นเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบในทางกฎหมายคงไม่อาจกระทำได้ (เพิ่ม

ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการดำรงชีวิตและกิจของสงฆ์ที่มีเรื่องของกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น แต่เมื่อพระสงฆ์ขาดความรู้ ความเข้าใจหรือมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือวิธีปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดการกระทำผิดต่อกฎหมายขึ้นโดยพระสงฆ์และหลายกรณีนั้นเป็นการกระทำผิดโดยมิได้เจตนาเนื่องจากไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงสถานะอำนาจหน้าที่ ความสามารถของพระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการว่าสามารถกระทำการบางอย่างได้หรือกระทำมิได้ อันมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ในด้านกฎหมาย โดยที่ไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างได้ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าเมื่อมีการประกาศบังคับใช้กฎหมายโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว กฎหมายถูกปิดปากจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายมิได้ อันเป็นการส่งผลเสียและก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก (พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม, 2559) จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงของระบบข้อมูลข่าวสารแบบเครือข่าย รวมถึงพัฒนาการของความเป็นประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและการเคารพในสิทธิมนุษยชนทุกสังคมในโลก ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการเมืองที่มีจุดเปลี่ยนแปลง การรัฐประหาร รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจในต่างประเทศอันส่งผลกระทบต่อประเทศไทย สภาวการณ์เหล่านี้มีผลกระทบต่อ

โดยตรงต่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทย โดยเฉพาะคณะสงฆ์ไทยในฐานะหนึ่งในสถาบันหลักของประเทศ ดังนั้น เมื่อพูดถึงสังคมสงฆ์และการปกครองแล้วจึงต้องดูที่พระวินัยเป็นหลัก เพราะพระวินัยเป็นทั้งโครงสร้างและระบบการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยและพัฒนาบุคลากรในสังคมสงฆ์ทุกคนจะรู้หน้าที่ของตนเองทั้งอำนาจขอบเขตของการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งพระวินัยจะเป็นหลักในการปฏิบัติและเป็นแกนกลางคอยยึดเหนี่ยวสังคมสงฆ์ให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้หลักการเดียวกันเพราะพระวินัยนั้นเป็นการจัดสรรโอกาสให้ชีวิตและสังคมมีระเบียบและมีโอกาสเกิดขึ้นทำให้อะไร ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วดำเนินชีวิตได้สะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบไม่เป็นระบบก็จะสูญเสียโอกาสในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมสังคมให้เป็นไปด้วยดีลักษณะสังคมสงฆ์ในครั้งสมัยพุทธกาลจึงแตกต่างจากสังคมโดยทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ถาวรสืบต่อไป (กองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

พระสังฆาธิการเป็นการรวมตำแหน่งพระภิกษุ ผู้ปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 เริ่มใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.2506 จนถึงปัจจุบันโดยมีกฎหมายตราฉบับที่ 5 (พ.ศ.2506) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการกำหนดนามเป็นครั้งแรกโดยเปลี่ยนคำว่าพระคณาธิการมาเป็นพระสังฆาธิการ ให้สอดคล้องกับการดำเนินกิจการคณะสงฆ์รวมคำว่า “พระสังฆ” และ “อธิการ” เป็นพระสังฆาธิการ แปลตามรูปศัพท์ว่า “พระภิกษุผู้ทำงานโดยสิทธิขาดในทางคณะสงฆ์ พระภิกษุผู้ทำงานคณะสงฆ์โดยมีอำนาจเต็มตามตำแหน่ง ซึ่งในแม่บทท่านบัญญัติว่าหมายถึงพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์” พระสังฆาธิการทุกระดับชั้นตั้งแต่เจ้าอาวาสจนถึงเจ้าคณะใหญ่ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการปกครองคณะสงฆ์ จึงถูกท้าทายและถามหาจากสังคมเพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่พึ่ง พระสังฆาธิการจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้รู้เท่าทันยุคสมัยและแสดงจุดยืนของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างมั่นคง และยังเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงและพัฒนาพระพุทธศาสนาได้ ดังนั้น พระสังฆาธิการเป็นหลักสำคัญเนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการทุกระดับเป็นที่ศรัทธาของประชาชนและมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วย (พระครูสุชาตวิสุทธิกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต), 2556) จึงจะต้องปรับบทบาทในด้านต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โครงสร้างการบริหารและการจัดรูปแบบการบริหารของคณะสงฆ์ไทย ดังนั้น การที่พระสังฆาธิการเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการขับเคลื่อนองค์กรสงฆ์ที่สำคัญนั้นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระสังฆาธิการนั้นจำเป็นต้องได้รับการคัดกรองอย่างดีว่าเป็นผู้ที่มีศีลจรรยาวัตรทั้งปวงพร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถในการปกครองบริหารกิจการพระพุทธศาสนาและต้องตรวจสอบประวัติอย่างแน่ชัดว่าไม่เคยกระทำความผิดตามกฎหมายและต้องโทษหนักคดีเพื่อตรวจสอบความ

ถูกต้องหรือเพื่อความเข้าใจของผู้ที่ภายใต้การปกครอง เมื่อพระสังฆาธิการเป็นบุคคลผู้ที่มีอำนาจหรือหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย จึงต้องยึดหลักการปกครองที่เป็นธรรมตามหลักแห่งกฎหมายมหาชน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์กร ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว พร้อมทั้งบริหารกิจการพระสงฆ์และพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อความตั้งมั่นอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่คณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนได้มีพัฒนาการการปกครองและการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีงามและมีประโยชน์โดยตรงต่อการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความสอดคล้องกับพระธรรมวินัย (พระมหาเนติภิตต์ รุ่งกุลและคณะ, 2563) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีการสนับสนุนส่งเสริมให้พระสงฆ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ซึ่งดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการได้ศึกษาทางด้านนิติศาสตร์ เพื่อให้รู้เท่าทันทั้งทางโลกและทางธรรมที่ได้ศึกษาจากพระไตรปิฎกอยู่แล้ว แม้ว่าจะมิได้นำมาประกอบอาชีพแต่ก็ช่วยให้การปฏิบัติตนของพระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการนั้นเป็นไปด้วยความถูกต้องตามหลักกฎหมาย และสามารถเทศนาสั่งสอนผู้ที่มาฟังธรรมด้วยความรู้ ความเข้าใจที่ลุ่มลึก มีความเป็นเหตุเป็นผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีการเปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชานิติศาสตร์ ซึ่งมีพระสงฆ์และพระสังฆาธิการมาศึกษาจำนวนมาก เป็นการเปิดโอกาสและสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายให้แก่พระสงฆ์อย่างแท้จริง จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางให้พระสังฆาธิการมีศีลาจริยวัตรที่งดงาม มีความรู้ความสามารถในการปกครองบริหารกิจการพระพุทธศาสนา และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนาและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการทางด้านปฏิบัติและทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย
3. เพื่อเสนอแนวทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนของพระภิกษุสงฆ์ ชรราวาส บุคลากรของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) พระภิกษุสงฆ์ 2) ข้าราชการ 3) นักกฎหมาย และ 4) นักศึกษาและประชาชนทั่วไป กลุ่มละ 25 รูป/คน จำนวนทั้งสิ้น 100 รูป/คน ซึ่งทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นพระภิกษุสงฆ์ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับเจ้าคณะภาคลงมา เป็นชรราวาสระดับผู้บริหาร และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไป

1.2 เนื้อหา ได้แก่ การดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ สถานภาพทางกฎหมายของคณะสังฆาธิการในประเทศไทย การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน การปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และมหาเถรสมาคม

1.3 สถานที่ คือ กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพระสงฆ์ กฎหมาย และพระพุทธศาสนา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ความรู้ในด้านกฎหมายเกี่ยวกับคณะสงฆ์ไทยและพัฒนาการเกี่ยวกับคณะสังฆาธิการในด้านต่าง ๆ และ 3) แนวทางที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายและวิวัฒนาการด้านปฏิบัติและด้านกฎหมายเกี่ยวกับพระสังฆาธิการ (การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร) และระยะที่ 3 แนวทางที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย (การสัมภาษณ์เชิงลึก) และสรุปโดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย พบว่า มีรายละเอียดดังนี้

1. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับกับบรรดาสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมด แต่มีผลให้บรรดากฎกระทรวง กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับและระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์ยังคงใช้ต่อไปอีก 1 ปี ถ้าระเบียบนั้นไม่ขัดกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับหรือระเบียบของมหาเถรสมาคมยกเลิกกรณีดังกล่าวสมเด็จพระสังฆราชพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (1) มรณภาพ (2) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ (3) ลาออก และ (4) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ออก และการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองมีอำนาจและหน้าที่การปฏิบัติการทางด้านกฎหมายมากขึ้น สามารถจับพระภิกษุสงฆ์ให้สมณเพศได้โดยตรงโดยไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะสงฆ์

2. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 คือ หากมีสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้นายกรัฐมนตรีโดยชอบของมหาเถรสมาคมเสนอสมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสโดยตรงลงมาตามลำดับและสามารถปฏิบัติหน้าที่ขึ้นทูลเกล้าฯเพื่อทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชและในกรณีสมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราชหรือตำแหน่งอื่นใดตามอรรถาธิบายก็ได้

3. พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2545 คือ การกำหนดให้เจ้าอาวาสถือเป็นพระสังฆาธิการตามบทบัญญัติของคณะสงฆ์เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย มีทั้งอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายก็จะถูกดำเนินการตามกฎหมาย ในทางกฎหมายถือว่ามีการประกาศกฎหมายราชกิจจานุเบกษาให้ทราบทั่วกัน ดังนั้น ข้อจำกัดที่เจ้าอาวาสไม่ได้ทราบหรือรู้ตัวบทกฎหมายจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ในปัจจุบันถือว่าเป็นโอกาสดีและเป็นนิมิตหมายที่ดีที่ได้มีการเปิดการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาควิชานิติศาสตร์สำหรับพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสทั่วไป ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหา ในภายภาคหน้าต่อไป

4. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ พ.ศ. 2547 คือ หากในกรณีไม่มีสมเด็จพระสังฆราชหรือสมเด็จพระสังฆราชไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่อาจทรงปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ไม่กำหนดแต่งตั้งสมเด็จพระราชาคณะเพียงรูปเดียวซึ่งปรากฏเป็นเหตุขัดข้องจนเกิดความไม่สงบเรียบร้อยในการปกครองคณะสงฆ์และวงการพุทธศาสนิกชนและนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยสาธารณะไม่เป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน ในหมู่คณะสงฆ์เช่นกำหนดให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ในรูปองค์คณะ แต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะถ้อยรูปเพื่อใช้อำนาจร่วมกันในการบัญชาคณะสงฆ์ความสงบเรียบร้อยยิ่งขึ้นและสร้างความสมานฉันท์

5. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับ 3) พ.ศ. 2560 คือ มีการยกเลิกความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้เป็นแทน หรือมาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่งและให้นายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชตามมาตรา 7 ถ้าสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นการสมควรสำหรับกรณีมีเหตุตามวรรคสามหรือกรรมการมหาเถรสมาคมที่เหลืออยู่เห็นเป็นการสมควรสำหรับกรณีที่มีเหตุสมควรตามวรรคหนึ่ง วรรคสองหรือพิจารณาเลือกสมเด็จพระราชาคณะหลายรูปที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เพื่อให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราชแทนผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง

การวิเคราะห์วิวัฒนาการทางด้านปฏิบัติและทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย พบว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้บัญญัติถึงการปฏิบัติตามกฎหมายของสังฆาธิการในการใช้อำนาจ ซึ่งในสถานภาพดังกล่าวไม่อาจทำได้เลยหรือบางครั้งไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้แต่ต้องมาปรับใช้โดยไม่ผิดศีลธรรมหรือไม่ผิดพระธรรมวินัย มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิวัฒนาการด้านการปฏิบัติและด้านกฎหมายหลักที่มีผลบังคับใช้กับพระสังฆาธิการ

พ.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2502	พ.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505	พ.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2502 (2535)	พ.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2547	พ.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2560	พ.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2561
-	- คำนิยามในบางเรื่องบางคำยังไม่มีและที่มีบางคำยังไม่ชัดเจน	- คำนิยามในบางเรื่องบางคำยังไม่มีและที่มีบางคำยังไม่ชัดเจน	- การแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ควรมีบทบัญญัติกำหนดให้มหาเถรสมาคมเสนอความคิดเห็น	-	- คำนิยามในบางเรื่องบางคำยังไม่มีและที่มีบางคำยังไม่ชัดเจน
-	- ควรกำหนดบทลงโทษผู้ที่มิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามมาตรา 23	- ควรกำหนดบทลงโทษผู้ที่ล่วงเกินสมเด็จพระสังฆราชให้รุนแรงขึ้น	-	-	- ควรให้มีการกำหนดให้คณะสงฆ์ดูแลและปกครองกันเองมากขึ้น

พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2502	พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505	พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ.2502 (2535)	พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2547	พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2560	พรบ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2561
-	-	- กรณีการโอน กรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ ควร ให้มีหน่วยงาน ดูแล	-	-	- ควรบัญญัติ ให้ พุทธศาสนาเป็น ศาสนาประจำชาติ ไทย
-	-	- ควรกำหนด บทลงโทษผู้ที่ ผู้ใดใส่ความ คณะสงฆ์ให้ รุนแรงขึ้น	-	-	- ควรบัญญัติ สถานภาพทาง กฎหมายของพระ สงฆ์ให้การให้ ชัดเจน - ควรมีการ ปรับแก้ไขเพื่อให้ สอดคล้องกับ สถานะในปัจจุบัน - ควรเพิ่มเติมให้มี บทบัญญัติให้มี ศาลสงฆ์และตุลา การศาลสงฆ์

ตารางที่ 2 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์

กฎหมาย มาตรา	รายละเอียด
ฉบับที่ 11 (2511)	1. อำนาจลงนิคหกรรมของเจ้าสังกัด หมายถึง พระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ชั้นเจ้าอาวาส เจ้าคณะ 2. อำนาจหน้าที่ดำเนินการตามวิธีไต่สวนมูลฟ้องและวิธีพิจารณาวิญญัติการลง นิคหกรรมของคณะผู้พิจารณาหรือมหาเถรสมาคม 3. อำนาจลงนิคหกรรมตามวิธีไต่สวนมูลฟ้องและวิธีพิจารณาวิญญัติและการลง นิคหกรรมชั้นต้นของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกาของคณะผู้ พิจารณาชั้นฎีกา
ฉบับที่ 12 (2535)	- การพิจารณาร่างกฎหมายมหาเถรสมาคม ร่างข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง หรือประกาศมหา เถรสมาคม
ฉบับที่ 14 (2535)	- ว่าด้วยจำนวนและเขตปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค
ฉบับที่ 17 (2536)	1. อำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนพระอุปัชฌาย์ 2. อำนาจหน้าที่ให้บรรพชาอุปสมบทของพระอุปัชฌาย์

กฎหมาย สมาคม	รายละเอียด
ฉบับที่ 18 (2536)	- อำนาจในการแต่งตั้งไวยาวัจกร ผู้รักษาการแทนไวยาวัจกร หรือถอดถอนไวยาวัจกร
ฉบับที่ 19 (2536)	- อำนาจในการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส
ฉบับที่ 21 (2538)	- อำนาจในการวินิจฉัยและดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศ
ฉบับที่ 22 (2539)	-
ฉบับที่ 23 (2541)	- อำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองของตน - อำนาจหน้าที่เจ้าคณะภาคมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตภาคของตน - อำนาจหน้าที่เจ้าคณะจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตจังหวัดของตน - อำนาจหน้าที่เจ้าคณะอำเภอมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตอำเภอของตน โดยมีอำนาจ ดังนี้ (1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน (2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี (3) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัย ข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือ คำวินิจฉัยขึ้นเจ้าคณะอำเภอ (4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะอำเภอให้เป็นไปโดยชอบ (5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย (6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน - อำนาจหน้าที่เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้ (1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน (2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี (3) ระวังอธิการกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์ คำสั่งหรือคำวินิจฉัยขึ้นเจ้าอาวาส

กฎหมาย สมาคม	รายละเอียด
ฉบับที่ 24 (2541)	- อำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ
ฉบับที่ 25 (2545)	-
ฉบับที่ 26 (2546)	- อำนาจในการการแต่งตั้งถอดถอนพระอุปัชฌาย์
ฉบับที่ 27 (2546)	- อำนาจในการให้ම්ที่ปรึกษาของเจ้าคณะแต่ละชั้น
ฉบับที่ 28 (2546)	- อำนาจในการแต่งตั้งและถอดถอนพระสังฆาธิการ

จากตารางที่ 1 และ 2 สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์สถานภาพในทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นมียอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการทำงานให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยครอบคลุมทุกส่วนในเขตปกครองของตนหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสจะมีอำนาจเต็มตามตำแหน่งเพราะได้มอบหมายพระสังฆาธิการเทียบเท่ากับข้าราชการฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการ รองเจ้าคณะไม่เป็นพระสังฆาธิการ เพราะเป็นเพียงผู้ทำเลขานุการ

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ปัญหาความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ยุคสมัยเปลี่ยนไป กฎวินัยข้อห้ามบางอย่างอาจจะดีในยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง แต่พอมาอีกยุคสมัยหนึ่งอาจเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิต เช่น พระจับเงินทอง, ขับริด, เข้าศูนย์การค้า เป็นต้น จึงต้องแก้ไขให้เหมาะสมกับยุคสมัย ไม่บีบบังคับในสิ่งที่จำเป็นกับการเป็นอยู่” (พระภิกษุสงฆ์ รูปที่ 1, 2560)

“ปัญหาเจ้าหน้าที่และส่วนราชการของรัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคณะสังฆาธิการได้เห็นแก่อามิสสินจ้างและทำการทุจริตประพฤตมิชอบ แสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ ในหน้าที่และไม่มีหน้าที่” (ข้าราชการ ท่านที่ 1, 2560)

“ปัญหาความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ยุคสมัยเปลี่ยนไป กฎวินัยข้อห้ามบางอย่างอาจจะดีในยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง แต่พอมาอีกยุคสมัยหนึ่งอาจเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิต เช่น พระจับเงินทอง, ขับริด, เข้าศูนย์การค้า เป็นต้น จึงต้องแก้ไขให้เหมาะสมกับยุคสมัย ไม่บีบบังคับในสิ่งที่จำเป็นกับการเป็นอยู่” (นักกฎหมาย ท่านที่ 1, 2560)

และ “บุคลากรหรือประชาชนควรช่วยกันสอดส่องดูแลผู้ที่ไม่ประสงค์ดีกับพระพุทธศาสนาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งในยุคปัจจุบันมีการกระทำเป็นกระบวนการเพื่อทำลายความศรัทธาของประชาชน” (นักศึกษา ท่านที่ 1, 2560)

การเสนอแนวทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย พบว่า จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาคเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนในการปกป้องพระศาสนาโดยเฉพาะสื่อสารมวลชนต้องนำเสนอข้อมูลที่เป็นการส่งเสริมความศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา
2. พระสังฆาธิการที่มีอายุมากไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
3. บทบาทภาครัฐที่เข้ามาวุ่นวายเกี่ยวกับวัดมากมายแทบทุกด้านของวัดรวมถึงตลอดการปกครองของสังฆาธิการ
4. พระสังฆาธิการได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ในทางนิติศาสตร์น้อยมาก
5. พระสังฆาธิการมีความคิดแบบโบราณเกินไปซึ่งปัจจุบันต้องปรับตัวจะศึกษาทางพระธรรมวินัยอย่างเดียวไม่ได้จะต้องศึกษาทั้งทางธรรมและทางโลกให้มากเพื่อเป็นโล่ให้ศาสนาพุทธ โดยเฉพาะด้านนิติศาสตร์

สรุปได้ว่า พระสังฆาธิการยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ ปัญหาความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และปัญหาความขัดแย้งหรือถกเถียงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายและการปฏิบัติทางศาสนาพุทธมาตรฐานการปฏิบัติตนในฐานะผู้ปกครองสงฆ์พระสังฆาธิการและการปฏิบัติตนของพระภิกษุสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย โดยเพิ่มสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการมีความชัดเจนและแนวทางปฏิบัติไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง นอกจากนี้ ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับระบบคณะสงฆ์ในปัจจุบัน รวมทั้งควรให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่คณะสงฆ์ในการกำกับดูแลคณะสงฆ์ตนเองและให้สังฆาธิการมีบทบาทในการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวกับการพิจารณาตัดสินในหมู่คณะสงฆ์ไทยโดยเรียกว่าศาลสงฆ์ ดังนั้น จึงควรให้แก้ไขกฎหมายโดยให้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ตั้งศาลสูงขึ้นมาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมคณะสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาให้มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมให้ประเทศมีความมั่นคงก้าวหน้าควบคู่กับการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับคณะสงฆ์ให้ไปสู่ระดับมาตรฐานสากลอย่างยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนามีตำแหน่งในทางการปกครองที่มีความสำคัญที่

จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัดและเป็นผลจากบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ที่บัญญัติว่า “เจ้าอาวาส” มีหน้าที่ดังนี้ 1) บำรุงรักษาวัดจัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี 2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัยกฎหมายเถระสมาคมข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม 3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ และ 4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล และมาตรา 38 บัญญัติว่า “เจ้าอาวาส” มีอำนาจดังนี้ 1) ห้ามบรรพชิต และคฤหัสถ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอาศัยอยู่ในวัด 2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด และ 3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยในวัดทำงานภายในวัดหรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวันนั้นประพฤติดังคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัยกฎหมายเถระสมาคม ข้อบังคับระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคม ดังที่พระมหานิติบัญญัติ รุ่งกมลและคณะ กล่าวถึงสังคมปัจจุบันนั้น กฎหมายมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคนในการดำรงชีวิต กฎและกติกาท่างสังคมที่เกิดขึ้นจากการบัญญัติไว้เป็นตบพกฎหมายนั้น ได้วางกรอบไว้เพื่อให้สังคมดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย หากแม้มีผู้ใดได้กล่าวอ้างว่าไม่รู้กฎหมายจึงไม่มีความผิด การกล่าวอ้างเช่นนั้นเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบในทางกฎหมายคงไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางอาญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้ว่ากฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และถ้าศาลเชื่อว่า ผู้กระทำไม่รู้กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้” ดังนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักกฎหมายเพื่อผดุงความยุติธรรมอย่างสร้างสรรค์ กฎหมายเป็นเพียงเครื่องมือสำหรับกำหนดความถูกต้อง เพื่อเป็นหลักวินิจฉัยในการอำนวยความยุติธรรมให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจะต้องรักษาเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย (พระมหานิติบัญญัติ รุ่งกมลและคณะ, 2563)

จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการทางด้านปฏิบัติและทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย การเป็นเจ้าอาวาสตามกฎหมายไทยซึ่งเป็นพระสังฆาธิการในศาสนาพุทธ ในประเทศไทยนั้นสถานภาพทางกฎหมายถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ตาม พ.ร.บ.คณะสงฆ์ มาตรา 45 ซึ่งบัญญัติว่า “ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย” โดยมีพระสังฆาธิการมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการทำงานให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยครอบคลุมทุกส่วนในเขตปกครองของตนหรือในวัด ส่วนรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะมีอำนาจเต็มตามตำแหน่งเพราะ

ได้มอบหมายพระสังฆาธิการเกี่ยวกับข้าราชการฝ่ายราชอาณาจักร ส่วนเลขานุการ รองเจ้าคณะไม่เป็นพระสังฆาธิการ เนื่องจากเป็นเพียงผู้ทำเลขานุการ ตามที่พระมหาสัณฺญา ขนฺติธมฺโม (ตรีสวัสดิ์) กล่าวถึงเรื่องการปกครองสงฆ์ในสมัยพุทธกาลรูปแบบการปกครองสงฆ์ส่วนมากปรากฏในคัมภีร์พระวินัยปิฎก ในยุคแรกทรงปกครองด้วยพระองค์เอง ระยะเวลาที่ทรงปกครองเองและให้พระสาวกช่วยปกครอง จนถึงยุคตอนปลายทรงมอบความเป็นใหญ่ให้หมู่พระสงฆ์ การบัญญัติพระวินัยเพื่อควบคุมความประพฤติของพระสงฆ์ให้เรียบร้อยดีงาม เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ก็ใช้หลักของอธิกรณ์สมณะเพื่อระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้น และยังมีหลักธรรมที่สนับสนุนส่งเสริมและเกื้อกูลการปกครองสงฆ์ เพื่อให้การปกครองมีประสิทธิภาพมากขึ้น การปกครองสงฆ์ได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตาม พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาจนถึงปัจจุบันนี้ ยังมีจุดอ่อนที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่มาก เนื่องจากการปกครองที่รวมศูนย์ที่มหาเถรสมาคมขณะนี้ มีลักษณะที่ปิดแคบและขาดการมีส่วนร่วมไม่มีการกระจายอำนาจ ขาดหลักธรรมาภิบาล ส่วนพระภิกษุประพฤติด้อย่อนพระธรรมวินัย เกิดสัทธิธรรมปฏิรูปมีการบิดเบือนแนวคิดใหม่ลงไปในการสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้คณะสงฆ์มีความอ่อนแอ รูปแบบการปกครองสงฆ์ไทยที่ควรจะเป็นในอนาคต คณะสงฆ์ต้องปฏิรูประบบโครงสร้างการปกครองและมีแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยมีพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปฏิบัติ ระบบการปกครองควรมีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมมากขึ้น มหาเถรสมาคมก็ควรมีหน่วยงานที่เป็นระดับรองลงมาตั้งเป็นคณะกรรมการสังฆสภาบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้งานคณะสงฆ์ดำเนินไปอย่างมีระบบไม่ล่าช้า การแต่งตั้งพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ก็ควรให้พระสงฆ์ที่อยู่ในเขตนั้น ๆ (พระมหาสัณฺญา ขนฺติธมฺโม (ตรีสวัสดิ์), 2561)

การเสนอแนวทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ได้แก่ ภาคเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนในการปกป้องพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะสื่อสารมวลชนต้องนำเสนอข้อมูลที่เป็นการส่งเสริมความศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา ภาครัฐที่เข้ามาวุ่นวายเกี่ยวกับวัดมากมายแทบทุกด้านของวัดรวมถึงตลอดการปกครองของสังฆาธิการ และ พระสังฆาธิการควรมีการปรับตัวจะศึกษาทางพระธรรมวินัยควบคู่กับศึกษาทางด้านนิติศาสตร์เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนาพุทธให้มีมาตรฐานการปฏิบัติตนในฐานะผู้ปกครองสงฆ์พระสังฆาธิการและการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับระบบคณะสงฆ์ ดังที่ พระใบฎีกาสมชาย ธมฺมธโร (สีหบุตร) กล่าวถึงปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี ได้แก่ 1) ผู้บริหารสำนักงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย 2) การออกกฎระเบียบข้อบังคับของพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ไม่ค่อยตั้งใจเท่าที่ควร 3) ชาวบ้านบางคนยังไม่เข้าใจกฎระเบียบพระธรรมวินัยภายในวัด และ 4) การขัดแย้งกันและไม่เข้าใจกันในเรื่องพระธรรมวินัย ได้แก่ 1) ขาดความเด็ดขาดในการดูแล

เคร่งครัดตามกฎหมายคณะสงฆ์เกินไป 2) การไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้บังคับบัญชาในข้อกฎหมายคณะสงฆ์ 3) การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน เชื้อชาติต่อการทำงานของคณะสงฆ์ และ 4) ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานตามกฎหมายของคณะสงฆ์ ดังนั้น พระสังฆาธิการควรให้อำนาจแก่คณะสงฆ์ในการควบคุมดูแลปกครองภายในคณะสงฆ์เอง และควรใกล้ชิดกับพระภิกษุสามเณรมากขึ้น (พระใบฎีกาสมชาย ธมมธโร (สีหบุตร), 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาศึกษากรณีพระสังฆาธิการในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 2) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 3) พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2545 4) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ พ.ศ. 2547 และ 5) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับ 3) พ.ศ. 2560 กล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดกฎระเบียบและแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การรักษาภาพลักษณ์พระพุทธศาสนาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะสงฆ์ การวิเคราะห์วิวัฒนาการทางด้านปฏิบัติและทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้กำหนดกฎระเบียบและแนวทางการปกครองของคณะสงฆ์ไทย และการให้อำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีศีลจารยวัตรทั้งดงามพร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถในการปกครองบริหารกิจการพระพุทธศาสนา การเสนอแนวทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรคในทางปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวเกิดจากความไม่เข้าใจในหลักการและกฎระเบียบของกฎหมายพระสังฆาธิการ และเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่มีมากมายหลายเรื่องที่ได้กำหนดไว้ไม่มีความชัดเจน ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย มาตรา 37 38 39 และ 54 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยยึดถือหลักการว่า “ให้เพิ่มสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้ชัดเจนและเป็นแนวทางปฏิบัติข้อขัดข้องที่มีอยู่ในสังคมให้หมดไปโดยเร็ว” ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ดูแลกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของพระสงฆ์ รวมทั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรจัดให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการออกบทบัญญัติ รับฟังความคิดเห็น ตลอดจนให้อำนาจแก่คณะสงฆ์ในการควบคุมดูแลปกครองภายในคณะสงฆ์เอง ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติคือ ควรกำหนดแนวทางและบทบัญญัติอันเกี่ยวข้องกัสถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนา ให้ชัดเจนและชี้แจง เผยแพร่รายละเอียดให้พระสังฆาธิการทั่วประเทศได้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาวิจัยสถานภาพทางกฎหมายของ พระสังฆาธิการในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์กลุ่มภูมิภาคอาเซียนเพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย แล้วนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองศาสนศึกษา กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. (2554). คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ข้าราชการ ท่านที่ 1. (10 พฤษภาคม 2560). สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ใน พระพุทธศาสนาศึกษากรณิพระสังฆาธิการในประเทศไทย. (ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ และวรพจน์ ฅนอมกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- นักกฎหมาย ท่านที่ 1. (12 พฤษภาคม 2560). สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ใน พระพุทธศาสนาศึกษากรณิพระสังฆาธิการในประเทศไทย. (ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ และวรพจน์ ฅนอมกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- นักศึกษา ท่านที่ 1. (14 พฤษภาคม 2560). สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ใน พระพุทธศาสนาศึกษากรณิพระสังฆาธิการในประเทศไทย. (ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ และวรพจน์ ฅนอมกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา การพิมพ์.
- พระครูสุชาตวิฑูมกิจ (เฉลิมชัย อภิชาโต). (2556). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์พระพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสมชาย ธรรมธโร (สีหบุตร). (2555). บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะ สงฆ์ ในอำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์พระพุทธศาสดรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภิกษุสงฆ์ รูปที่ 1. (10 พฤษภาคม 2560). สถานภาพทางกฎหมายของพระสังฆาธิการ ใน พระพุทธศาสนาศึกษากรณิพระสังฆาธิการในประเทศไทย. (ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ และวรพจน์ ฅนอมกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- พระมหาเนติกิตติ รุ่งกุลและคณะ. (2563). วิเคราะห์อำนาจหน้าที่พระสังฆาธิการตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยนครสวรรค์, 8(1), 153-162.
- พระมหาสัญญา ขนติธมโม (ตรีสวัสดิ์). (2561). รูปแบบการปกครองสงฆ์ไทยในอนาคต. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(2), 711-728.

- พระพงษ์ มีพงษ์ธรรม. (2559). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมมาภิบาล. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 1(1), 31-41.
- เพิ่มศักดิ์ เพิ่มพูน. (2547). ประมวลกฎหมายที่พระสงฆ์ควรทราบ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทย (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). สถาปนิกรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปพิเศษ 5: การปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์ติ้ง.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของวัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีกครั้ง ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำ 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภวค

ทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมนัญญ์ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey, P. & Blanchard, K. 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kiarash, A. et al., 2007)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวิตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิวิธยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, /ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธิดาภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาณุภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง โหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด)
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16.pt)

2..... (16.pt)

3..... (16.pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

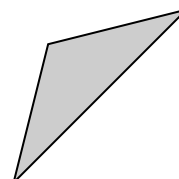
[illegible]

.....

.....

.....

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16.pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt)สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ...พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย...และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

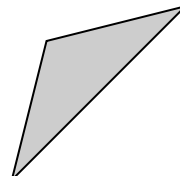
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

...(16 pt)

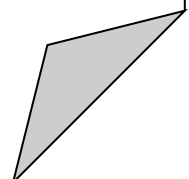
.....

.....

.....

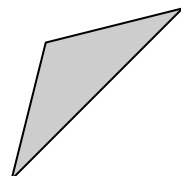
.....

Keywords: 3-5 words

(16 pt).

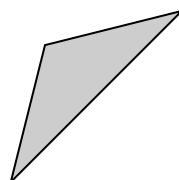
110. pt.

..(16 pt)..

118 p.

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

